RITUAL FESTIU. ESPAI URBÀ I CAMP POLÍTIC .es

Anàlisi sociològica de la cultura festiva a la ciutat de València

Pau Díaz Solano

Tutor i director:
Dr. Joaquim Rius-Ulldemolins
Codirector:
Dr. Juan Pecourt Gracia

Programa de Doctorat en Ciències Socials
Facultat de Ciències Socials
Juliol 2025

VNIVERSITAT DE VALÈNCIA

VNIVERSITAT DE VALÈNCIA
Facultat de Ciències Socials
Programa de Doctorat en Ciències Socials

RITUAL FESTIU, ESPAI URBÀ I CAMP POLÍTIC

UNA ANÀLISI SOCIOLÒGICA DE LA CULTURA FESTIVA A LA CIUTAT DE VALÈNCIA

Autor:
Pau Díaz-Solano

Tutor i director:
Joaquim Rius-Ulldemolins

Co-director:
Juan Pecourt Gracia

València, juliol

VNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Escola de Doctorat

Programa de Doctorat en Ciències Socials

Facultat de Ciències Socials

INFORME FAVORABLE DE LA DIRECCIÓ I/O TUTORIA DE LA TESI PER A AUTORITZAR-NE EL DEPÒSIT I LA DEFENSA

Títol de la tesi:
Ritual festiu, espai urbà i camp polític. Anàlisi sociològica de la cultura festiva a la ciutat de València
Doctorand/a *(cognoms, nom)*
Díaz Solano, Pau
Director/a de la tesi (*cognoms, nom)*
Rius Ulldemolins, Joaquim
Tutor/a *(cognoms, nom)*
Rius Ulldemolins, Joaquim
Codirector/a de la tesi *(cognoms, nom)*
Pecourt Gracia, Juan
Codirector/a de la tesi *(cognoms, nom)*

Els sotasignats **emeten un informe favorable** per a la realització del depòsit i la defensa de la tesi doctoral indicada més

Director/a de la tesi	Codirector/a de la tesi	Codirector/a de la tesi	Tutor/
Firmado por RIUS ULLDEMOLINS JOAQUIM - DNI ***7031** el día 07/07/2025 con un certificado emitido por AC	JUAN| PECOURT| GRACIA Firmado digitalmente por JUAN| PECOURT| GRACIA Fecha: 2025.07.07 13:03:49 +02'00'		Firmado por RIUS ULLDEMOLINS JOAQUIM - DNI ***7031** el día 07/07/2025 con un

Data: 07/07/2025

Resum

Aquesta tesi doctoral aborda la cultura festiva com a objecte d'estudi per tal d'analitzar el grau d'autonomia o heteronomia dels camps festius segons les diferents formes d'organització i estratificació que perviuen en la cultura festiva i el context social, ideològic i polític en què sorgeixen i perduren. Per a la consecució d'aquest objecte d'estudi s'aplica el cas de les Falles de València, per tal d'observar com el poder simbòlic de cultura festiva pot estructurar espais de reconeixement, jerarquia i legitimitat simbòlica, seguint una perspectiva neobourdiana. La recerca combina conceptes bourdinians amb una perspectiva crítica que inclou la dimensió emocional i ritual (Collins, 2004), assumint els límits de la rigidesa teòrica estructuralista. Metodològicament, la recerca s'estructura mitjançant una triangulació metodològica, que respon a la mateixa lògica de la teoria neobourdiana dels camps: captar la realitat social des de la relació entre posicions objectives, disposicions subjectives i relacions entre agents i institucions (Bourdieu, 1972; Lahire, 2004) combinant l'ús de tècniques que permeten objectivar aquestes posicions i operacionalitzar la proposta teòrica i metodològica del càlcul del capital festiu mitjançant la construcció d'una base de dades que recull les dades històriques des de 1981 fins 2025.

Així, la tesi conceptualitza el capital faller com una forma específica de capital simbòlic que, combinant dimensions econòmiques, culturals i socials, permet obtenir prestigi dins del camp (Bourdieu, 1986). Aquest capital inclou recursos econòmics, coneixement dels codis rituals i xarxes socials, i reflecteix la illusio compartida del joc festiu (Bourdieu, 1977). A més a més, el sistema de premis a les Falles actua com a mecanisme de consagració que reforça l'ortodòxia i limita la innovació, tot i que artistes i comissions emergents intenten disputar aquest ordre mitjançant noves formes estètiques i narratives alternatives. Així doncs, les Falles es configuren com un espai de disputa simbòlica on es confronten models ortodoxos i heterodoxos. La noció de què és una "falla de veritat" constitueix un terreny de lluita simbòlica: mentre alguns defensen la monumentalitat i espectacularitat barroques, altres consideren que "es pot anomenar qualsevol cosa que s'aixeque del terra un monument". Aquesta tensió pot llegir-se des de la lògica del teorema de Thomas: si una falla és percebuda com a tal, això genera efectes simbòlics dins del camp.

Alhora, aquestes lluites també tenen una distribució urbana, ja que les falles ortodoxes es concentren al *rive droite*, amb més pressupost i reconeixement, mentre que les emergents, al *rive gauche*, projecten una imatge alternativa i crítica, encara que sotmeses a les mateixes regles del camp. Això també té efectes al sistema de premis, i alhora els artistes consagrats amb un *habitus* alineat amb l'ortodòxia, mentre margina els emergents que opten per l'experimentació o la crítica simbòlica. És per això que la tesi emfatitza en com els actors no elitistes, com les comissions falleres, poden acumular capital d'autoctonia (Retière, 2003), tot mantenint una autonomia relativa respecte a altres camps. El capital faller, tot i ser específic,

presenta una institucionalització pròpia i una temporalitat cíclica, la qual cosa consolida la seua lògica interna (Becker, 1994). Així doncs, el camp festiu articula jerarquies socials, tensions ideològiques i formes de resistència simbòlica, tot mostrant el potencial de la cultura festiva com a espai de producció i circulació de capital.

Resumen

Esta tesis doctoral aborda la cultura festiva como objeto de estudio para analizar el grado de autonomía o heteronomía de los campos festivos, según las distintas formas de organización, jerarquización y legitimación que se mantienen en la cultura festiva, así como el contexto social, ideológico y político en el que emergen y perduran. Para ello, se toma como caso de estudio las Fallas de Valencia, con el objetivo de observar cómo el poder simbólico de la cultura festiva estructura espacios de reconocimiento, jerarquía y legitimidad simbólica, siguiendo una perspectiva neobourdiniana. La investigación combina los conceptos bourdianos clásicos (campo, capital, habitus) con una perspectiva crítica que incorpora la dimensión emocional, ritual y experiencial (Collins, 2004), reconociendo los límites de los esquemas estructuralistas rígidos. En este sentido, se adopta un enfoque reflexivo que considera la pluralidad de disposiciones, los significados prereflexivos y las tensiones entre ortodoxia y heterodoxia como parte constitutiva del campo festivo. Metodológicamente, la tesis se estructura a partir de una triangulación metodológica coherente con la lógica de los campos sociales (Bourdieu, 1972; Lahire, 2004), combinando técnicas cualitativas —como entrevistas semiestructuradas, grupos de discusión y etnografía digital— con técnicas cuantitativas orientadas a la objetivación del capital festivo. Para ello, se construye una base de datos que recoge información histórica de las Fallas desde 1981 hasta 2025, permitiendo operacionalizar el capital simbólico en el campo festivo mediante indicadores relacionales como trayectorias, premios, visibilidad y capacidad de consagración.

La tesis conceptualiza el capital fallero como una forma específica de capital simbólico que combina dimensiones económicas, culturales y sociales (Bourdieu, 1986), permitiendo a los actores obtener prestigio y reconocimiento dentro del campo. Este capital refleja la *illusio* compartida (Bourdieu, 1977): la creencia en el valor del juego simbólico de la fiesta. Asimismo, se analiza el sistema de premios como dispositivo de consagración que refuerza la ortodoxia, dificulta la innovación y reproduce estéticas dominantes. Sin embargo, comisiones y artistas emergentes intentan disputar este orden mediante estrategias simbólicas heterodoxas, nuevas estéticas o discursos críticos. Estas disputas tienen también una expresión socioespacial: las Fallas ortodoxas se concentran en el *rive droite* de Valencia, con mayores presupuestos y legitimidad institucional, mientras que las Fallas emergentes, ubicadas principalmente en el *rive gauche*, proyectan modelos alternativos más críticos, aunque operan bajo las mismas reglas del campo. Esta estructura condiciona el acceso a los premios y consolida las jerarquías simbólicas, al tiempo que margina a quienes desafían la ortodoxia.

La tesis también destaca cómo actores no elitistas, como las comisiones falleras, pueden acumular capital de autoctonía (Retière, 2003) como forma específica de capital festivo. Este capital posee una autonomía relativa frente a otras formas de capital y una temporalidad cíclica vinculada al calendario festivo, regulado por instituciones como la Junta Central Fallera (Becker, 1994). En conjunto, el campo festivo se presenta como un espacio estructurado por relaciones de poder simbólico, donde se disputan la legitimidad, el prestigio y el sentido mismo de la fiesta, revelando su potencial como espacio dinámico de producción y circulación de capital simbólico.

Abstract

This doctoral thesis addresses festive culture as an object of study to analyze the degree of autonomy or heteronomy of festive fields, based on the different forms of organization, stratification, and symbolic legitimization present in festive practices and the social, ideological, and political contexts in which they arise and endure. The case study focuses on the Fallas of Valencia to examine how the symbolic power of festive culture structures spaces of recognition, hierarchy, and symbolic legitimacy, following a neo-Bourdieusian perspective. The research combines classical Bourdieusian concepts —field, capital, and habitus— with a critical approach that incorporates the emotional, ritual, and experiential dimensions of social life (Collins, 2004), recognizing the limitations of rigid structuralist models. It adopts a reflexive lens that accounts for plural dispositions, prereflective meanings, and the tensions between orthodoxy and heterodoxy within the festive field. Methodologically, the study follows a triangulated approach aligned with the logic of field theory (Bourdieu, 1972; Lahire, 2004), combining qualitative techniques —such as semi-structured interviews, discussion groups, and digital ethnography— with quantitative methods designed to objectify festive capital. A database covering historical data from 1981 to 2025 allows for the operationalization of symbolic capital in the field through indicators such as trajectories, awards, visibility, and symbolic consecration.

The thesis conceptualizes faller capital as a specific form of symbolic capital that combines economic, cultural, and social dimensions (Bourdieu, 1986), enabling actors to gain prestige and recognition within the field. This capital reflects the shared *illusio* (Bourdieu, 1977): a collective belief in the value of festive symbolic competition. The prize system is analyzed as a consecration mechanism that reinforces orthodoxy and marginalizes innovation, although emerging artists and commissions seek to challenge the dominant order through alternative aesthetics and symbolic strategies. These struggles are also spatially reflected: orthodox Fallas are concentrated in Valencia's *rive droite*, with higher budgets and institutional legitimacy, while emerging ones, often located on the *rive gauche*, propose more critical and innovative models, yet remain subject to the same rules of the field. This socio-symbolic geography reinforces prize allocation inequalities and entrenches symbolic hierarchies.

The thesis also highlights how non-elite actors, such as fallera commissions, accumulate capital of autochthony (Retière, 2003), a form of festive capital with relative autonomy from other types of capital. This capital follows a cyclical temporality linked to the festive calendar and is regulated by institutions like the Junta Central Fallera (Becker, 1994). Overall, the festive field is revealed as a space structured by symbolic power relations where legitimacy, prestige, and the meaning of the celebration itself are contested —demonstrating its potential as a dynamic site for the production and circulation of symbolic capital.

Resum extens

Aquesta tesi doctoral aborda la cultura festiva com a objecte d'estudi per tal d'analitzar el grau d'autonomia o heteronomia dels camps festius segons les diferents formes d'organització i estratificació que perviuen en la cultura festiva i el context social, ideològic i polític en què sorgeixen i perduren. Per a la consecució d'aquest objecte d'estudi s'aplica el cas de les Falles de València, per tal d'observar com el poder simbòlic de cultura festiva pot estructurar espais de reconeixement, jerarquia i legitimitat simbòlica, seguint una perspectiva neobourdiana. Així doncs, els rituals festius emergeixen com a espais socials d'inversió simbòlica del poder, especialment en les festes carnavalesques (Bakhtin, 1968; Gilmore, 1995) com ara els Sants Innocents de Caucagua, el Talchum, la dansa de les màscares de Corea, o el carnaval de Basilea o d'Aalast (UNESCO, 2016a). Estos debats han estat precedits pels estudis sobre el flamenc (Aix Gracia, 2014), les Falles (García-Pilan, 2011; Gisbert-Gracia, Rius-Ulldemolins i Hernàndez i Martí, 2018), els Moros i Cristians d'Alcoi i la Patum de Berga (íbid).

En coherència amb els estudis previs, aquesta recerca assumeix la cultura festiva com un camp, estructurat per jerarquies, capitals i lluites pel reconeixement simbòlic. Així doncs, ell treball dialoga amb aportacions neobourdianes (Lahire, 2005; Grignon i Passeron, 1989), no obstant també incorpora la crítica a la rigidesa dels esquemes teòrics de les concepcions del camp, reconeixent que l'experiència ritual i emocional, la pluralitat de disposicions i els significats prereflexius els quals sovint desborden els límits dels models analítics (Collins, 2004). D'aquesta manera, la tesi combina l'ús dels conceptes centrals de Bourdieu —fonamentalment camp, capital i *habitus*— amb una mirada reflexiva i situada que qüestiona els riscos de reificació, la tensió entre ortodòxia i heterodòxia i la capacitat real d'objectivar fenòmens simbòlics i carregats d'emocions. Així, aquesta tesi es justifica per la necessitat de disposar d'un model analític capaç de captar les especificitats de la cultura festiva com a camp de disputa simbòlica situada, on convergeixen formes de legitimació tradicionals, emocions col·lectives ritualitzades i processos de consagració simbòlica fortament mediatitzats per elits locals i institucions públiques. Aquesta perspectiva permet no només comprendre millor el funcionament intern dels rituals contemporanis, sinó també aplicar eines conceptuals i una perspectiva analítica per a la sociologia de la cultura i de la cultura festiva.

Aquesta investigació ofereix doncs, una aportació teòrica amb una revisió teòrica del concepte de camp i la seua aplicabilitat, integrant els seus límits; i fent èmfasi principalment en el model de Collins amb una lectura més estructural de la dominació simbòlica i les interaccions. La connexió dels autors es concreta en una matriu d'anàlisi que té en compte les tensions entre ortodòxia i heterodòxia, l'estructura ritual, l'acumulació de capital, el control simbòlic, la distribució de l'energia emocional generada en les interaccions i l'estructuració del camp festiu.

Metodològicament, la recerca s'estructura mitjançant una triangulació metodològica, que respon a la mateixa lògica de la teoria neobourdiana dels camps: captar la realitat social des de la relació entre posicions objectives, disposicions subjectives i relacions entre agents i institucions (Bourdieu, 1972; Lahire, 2004; Grignon i Passeron, 1989; Bourdieu i Wacquant, 1992). Per tal de donar compte d'aquesta complexitat, s'han combinat tècniques qualitatives com ara entrevistes semiestructurades, grups de discussió i etnografia digital i documental d'arxiu, amb anàlisis de contingut discursiu i visual. Quant a les tècniques quantitatives, un eix fonamental ha estat la construcció d'una base de dades, per tal de poder objectivar el capital festiu dels diferents agents que construeixen -—en aquest cas, les Falles— entès com un indicador relacional que sintetitza trajectòries, premis, visibilitat i capacitat de consagració i domini del camp. L'explotació de les dades té la finalitat de cartografiar les jerarquies i dinàmiques internes del camp en la cultura festiva, mitjançant tècniques com l'anàlisi de correspondències múltiples, clústers, mapeig i anàlisi de xarxes. Aquesta articulació metodològica reprodueix la proposta bourdiana de comprendre el camp com un espai amb autonomia relativa, on es disputen capitals, s'imposen ortodoxies i emergeixen moviments heterodoxos que qüestionen l'ordre establert. La capacitat del camp festiu per defensar la seua autonomia davant d'altres camps —polític, social o mediàtic— mostra les condicions que defineixen qui pot acumular capital simbòlic i sota quines regles.

El capital faller és una proposta teòrica, metodològica i operacionalitzada d'aquesta tesi, que pot definir-se com una forma específica de capital que combina dimensions econòmiques, culturals i simbòliques dins del camp, constituint-se com un recurs relativament autònom que permet als actors socials obtenir posicions de prestigi, reconeixement i poder dins d'aquest espai simbòlic (Bourdieu, 1986). Aquest capital expressa la *illusio* pròpia del camp, és a dir, la creença compartida en el valor del joc festiu i la disposició a acceptar-ne les regles (Bourdieu, 1977). En la seua dimensió econòmica, inclou els recursos financers específics del camp, així com la capacitat de contribuir econòmicament a la comissió fallera, finançar activitats i realitzar una inversió simbòlica que va més enllà de la mera possessió de diners, ja que implica mobilitzar recursos de manera estratègica dins del camp. La dimensió cultural i simbòlica comprén el coneixement dels codis, rituals, tradicions i pràctiques pròpies del món faller, el domini de les jerarquies internes i la comprensió dels símbols que estructuren aquest espai, tot facilitant la participació legítima i reconeguda (Bourdieu, 1988). Així mateix, inclou un capital

social format per xarxes de relacions dins del món faller, que reforcen la capacitat de mobilització i reconeixement.

Així mateix, els sistemes de premis -i en el cas de les Falles- actuen com un dispositiu de consagració que reforça l'ortodòxia, tot minvant el creixement de l'heterodòxia i posant límits als artistes i moviments emergents. No obstant això, aquests artistes i comissions més innovadores intenten obrir escletxes a través de la instrumentalització de batalles culturals, l'artistificació i l'adopció de noves formes de representació postmodernes que posen en tensió la frontera entre el pol cultural i el pol comercial del camp festiu.

Si més no, la definició del fet faller construeix un debat i tensió en què es confronten visions sobre la legitimitat, estètica i la inclusió de la festa. És per això que les formes ortodoxes confronten amb les narratives emergents que reclamen altres formes alternatives de ser i fer festa. Aquestes disputes revelen com la definició mateixa de què és una "falla de veritat" o què significa "ser faller" constitueix un espai de lluita, ja que confronten les visions de què les Falles ortodoxes "són *fascistes*, i que no miren cap al futur" enfront de una visió que "hui en dia es pot anomenar gairebé qualsevol cosa que s'aixeque una mica del terra es pot anomenar monument", la qual cosa no només mostra una diferent concepció sobre ser i fer falla, sinó una confrontació de models excloents l'una de l'altra. És per això, que en aquest cas el sistema de premis esdevé el dispositiu que activa i visibilitza aquestes tensions, alhora que delimita els contorns del prestigi i la participació legítima dins del camp.

En el context en el qual entren en confrontació les visions de la definició i concepció de falla, es revela una tensió entre una doxa com a objecte consagrat, legítim per la seua monumentalitat, espectacularitat i alineació amb els codis barrocs. En aquest sentit, pot llegir-se des de la lògica del teorema de Thomas: si una falla és percebuda col·lectivament com un monument, aquesta definició genera conseqüències dins de l'imaginari col·lectiu del camp festiu, disputant no només els criteris artístics i estètics, sinó activant uns mecanismes de reconeixement que redefineixen el valor simbòlic. En aquest procés, el que està en joc no és tant la forma objectiva de la falla, sinó la seua capacitat de ser reconeguda com a tal dins d'un marc mental social regit per un nomos específic. Així doncs, la representació de l'heterodòxia adopten un gest duchampià, en tant que qüestionen la noció de la percepció de falla des de dins del camp, tractant que el seu espai dins del camp servisca per a introduir nous significats, formes inclassificables i discursos crítics, o una apel·lació a la forma tradicional de fer falla que era cremar trastos vells (Ariño, 1992). El desafiament de les regles del joc des de dins del camp (Bourdieu, 1992) suposa un desafiament al camp, així com ho va suposar al camp artístic l'urinari de Duchamp: "Se me venía a la cabeza el inodoro de Marcel Duchamp y de cómo eso fue un escándalo enorme para los entendidos del arte [...] yo creo que si el Ayuntamiento tiene presupuesto para hacer cosas así [...] una innovación mucho mayor que una falla de barrio" [GD2] la qual cosa segueix l'objectiu de l'heterodòxia que exposant les seues contradiccions i

posant en tensió la *illusio* que sosté l'ortodòxia. Aquest tipus de pràctiques, encara que sovint excloses del reconeixement institucional, posseeixen un potencial simbòlic que busca redefinir i disputar les lògiques del camp i no recaure en *l'ataràxia*.

Alhora també està representat en la distribució urbana de les Falles, on les comissions pròpies del pol comercial són aquelles que pertanyen majoritàriament a la Secció Especial i es concentren en barris amb rendes més altes, configurant un segment ortodox amb una major capacitat de capitalització simbòlica i reconeixement. Aquestes comissions combinen la legitimitat gràcies a la contractació d'artistes majoritàriament consagrats amb una forta inserció dins del pol comercial, ja que solen disposar de pressupostos més elevats i compten amb un volum significatiu de patrocinis privats, col·laboracions empresarials i suports institucionals que reforcen la seua capacitat de producció i difusió simbòlica, on a més a més socioespacialment, aquestes comissions es localitzen principalment al ri*ve droite* de València (Pecourt i Díaz-Solano, s/p). D'altra banda, el pol cultural agrupa gran part de les Falles emergents, que, tot i no pertànyer a l'elit tradicional, actuen com a moviments heterodoxos que, mitjançant l'experimentació artística i estratègies de reconeixement simbòlic, busquen disputar l'ortodòxia dominant. Aquestes Falles emergents, sovint arrelades al ri*ve gauche* de la ciutat, projecten una imatge alternativa que combina innovació, crítica i resistència a la lògica purament comercial. Tot i això, operen dins de la mateixa estructura jeràrquica i sota les regles del joc que configuren el camp faller.

Un focus central de la recerca és l'anàlisi del sistema de premis, entés no sols com a eina d'avaluació de les Falles, sinó com un mecanisme de classificació simbòlica i reproducció de l'ordre ortodox. Els premis operen com a formes institucionals de reconeixement que, sota aparença meritocràtica, reprodueixen les estètiques dominants i legitimen les pràctiques més conformes amb l'ortodòxia del camp. En aquest context, els artistes consagrats acumulen trajectòries reconegudes institucionalment que els permeten traduir experiència en prestigi, mantenint un *habitus* alineat i educat amb les regles tàcites que orienten la valoració del jurat. Aquesta posició afavoreix un cercle de reconeixement continuat, que reforça la seua presència en comissions concretes i amb pressupostos elevats. Per contra, els artistes emergents, sovint planten amb comissions perifèriques o heterodoxes, els quals intenten disputar aquest ordre mitjançant innovacions estètiques, discursos crítics o estratègies simbòliques alternatives. Tot i això, es veuen habitualment relegats a una posició marginal dins del sistema de premis, que tendeix a penalitzar el desencaix respecte als criteris dominants i l'estètica barroca, dificultant la seua acumulació de capital festiu. Aquesta desigual distribució del reconeixement no només estratifica els actors segons la seua capacitat d'adaptació a les convencions dominants, sinó que dificulta o rebutja noves formes d'expressió artística o cultural, considerades il·legítimes o que resten excloses simbòlicament i institucionalment.

En aquest context, la distinció entre artistes consagrats i artistes emergents posa de manifest com el capital faller estructura la legitimitat i el reconeixement simbòlic, tot consolidant les jerarquies internes dins del camp festiu. Els artistes consagrats acumulen un major volum de capital faller gràcies a una trajectòria reconeguda institucionalment, un *habitus* consolidat que els permet dominar els codis estètics i rituals acceptats i una capacitat demostrada d'adaptar-se a l'ortodòxia dominant. D'aquesta manera, reforcen *l'illusio* pròpia del camp, és a dir, la creença compartida en el valor i sentit del joc simbòlic que defineix les Falles com a espai legítim de competició pel prestigi. Per contra, els artistes emergents, amb un capital inicialment més limitat i un *habitus* sovint marcat per la voluntat de desbordar els codis establerts, busquen legitimar-se mitjançant pràctiques heterodoxes, experimentació estètica i aliances amb comissions obertes a narratives alternatives, a la crítica simbòlica o fins i tot a les batalles culturals com a mecanisme de disputa. Aquestes dinàmiques són les que revelen els camps festius com a espais de lluita i negociació de les regles del joc, i on es mostra com l'*habitus* dels agents —siguen artistes o comissions— estructura les seues disposicions per acumular, invertir i convertir capital simbòlic en legitimitat, tot configurant el camp com un espai en tensió on es produeixen dispositius de consagració, resistència i renovació.

Així mateix, el paper dels agents organitzadors no elitistes, com les comissions falleres, posa en relleu formes de capital d'autoctonia (Retière, 2003) com a forma de capital festiu, que escapen tant a les classificacions clàssiques de les elits artístiques. El capital faller presenta una autonomia relativa respecte a altres formes de capital perquè opera segons una lògica interna pròpia, no sempre coincident amb la lògica d'altres camps socials; presenta una convertibilitat limitada, ja que el prestigi faller no es tradueix automàticament en prestigi social general, i segueix una temporalitat cíclica vinculada als calendaris festius anuals, que reforça la seua autonomia. Així doncs, disposa d'una institucionalització pròpia —com ara Junta Central Fallera, comissions i premis— que regula la distribució i reconeixement d'aquest capital (Bourdieu, 1992; Becker, 1994; Rius-Ulldemolins, 2004). D'aquesta manera, el capital faller funciona com un sistema de disposicions i competències que permet als actors socials i agents operar entre i per les jerarquies, obtenir reconeixement, accedir a posicions de lideratge i participar legítimament en els rituals, constituint una forma específica de capital que, tot i mantenir connexions amb altres tipus de capitals, manté una lògica construïda en les formes pròpies i regles del joc del camp festiu.

Per tant, l'autonomia relativa del camp festiu respecte a altres camps posa de manifest l'existència de les fronteres simbòliques que delimiten qui pot acumular el tipus de capital festiu específic del camp i sota quines condicions aquest capital pot convertir-se en reconeixement un reconeixement intern o externalitzat. Aquestes fronteres defineixen la capacitat dels actors per mobilitzar recursos econòmics, culturals i socials dins del camp, consolidant així la disputa per l'ortodòxia festiva, però també regulen la possibilitat de convertir el prestigi acumulat en altres formes de capital fora de l'espai festiu. Alhora, aquesta autonomia no és total ni tancada: el

camp festiu interacciona constantment amb altres camps —per exemple, a través del suport institucional o la instrumentalització política de la festa—, fet que genera tensions internes, lluites per l'ortodòxia i espais per a l'heterodòxia i la innovació.

En definitiva, aquesta tesi proposa llegir la cultura festiva no només com un fet patrimonial, sinó com un espai dinàmic de producció i circulació de capital simbòlic i festiu. Aquest espai està estructurat per dispositius de consagració, xarxes de relacions, rituals de legitimitat i batalles internes que mantenen o desafien l'ordre establert. També l'anàlisi de la cultura festiva ens ajuda a entendre l'estructuració del camp urbà, les seues oposicions i jerarquies socials i culturals dels llocs i les relacions d'afinitat entre les elits de la cultura festiva i les elits en la reproducció de l'ordre social i polític. En aquest espai s'entrecreuen identitats col·lectives, processos de reconeixement i conflictes simbòlics que reflecteixen tant les tensions internes del camp com les seues connexions amb altres àmbits socials. D'aquesta manera, la recerca mostra com la festa funciona com un camp carregat de significats i capaç d'articular poder simbòlic, dominació i resistència, i en definitiva, el poder simbòlic de la cultura festiva.

Finalitzat l'escrit de la present proposta de tesi doctoral, m'agradaria començar recordant unes paraules que vaig escriure a la meua iaia Alícia durant el procés, a qui dec les forces i la inspiració per la cultura festiva:

Mentre, a poc a poc, vaig sentint que la tesi avança, em resulta més difícil sentir-te. Potser ja no la pots llegir ni escoltar, però espere poder dir-te un dia que, gràcies a tu, presente una tesi doctoral sobre cultura festiva.

Vam passejar-nos València en Falles quan tota la família les rebutjava. Agafaves aquell tren des d'Alcoi per viure una festa aliena a tu, només perquè sabies que a mi m'agradava. Segurament, per viure-la junts. Ens vam perdre pels carrers de la ciutat quan encara no teníem mapes d'Especial. I quan em vas fer un professional de les Falles, em vaig fer els meus propis mapes per veure-les totes. Però, per no perdre el costum, també em feia el perdut i et feia preguntar a gent que avui serien turistes.

Les complicacions d'aquesta tesi han estat un repte emocional difícil, que sense la teua empenta i el nostre projecte comú no hauria pogut suportar. Sociològicament, mai no havia entés quin sentit tenia tot això fins que vaig descobrir la sociologia de la cultura festiva. Allà, i amb la possibilitat de fer una tesi, va créixer un somni: poder explicar-t'ho. Potser no ho aconseguisc com havia desitjat. Però tinc clara una cosa: et cridaré per videotrucada perquè pugues sentir tot allò que has fet possible. Perquè, en el fons, igual que quan et vaig dir que me n'anava a viure al Cabanyal i et vas emocionar, igual que quan ningú confiava que reaccionara, ho vas fer. Et vas emocionar, tal com ho vaig fer jo.

I estic segur que, si finalment presente la tesi, així serà. Perquè tot va començar amb tu. Hem recorregut de València fins a Lisboa sols, i molta gent no ho entenia. Però sempre tindré clara una cosa: soc qui soc per tu. Ho saps, i sé que ho saps. Perquè més enllà del maleït Alzheimer, sé que ens sentim. I això és el que més força em dona per continuar. Encara queden passos, i res no és segur. Però, conscient que pot passar de tot, sé que hi seràs. Com ho has estat des que era xicotet. La teua mirada i les teues mans em van donar caliu aquell mes de novembre. Com el caliu que vivíem al març, quan et mirava amb ulls somrients. Vaig entendre que del foc i la flama tornaríem de la mà. Aquells ulls que la tradició poètica que em vas dir que t'ensenyara admira, però que jo ara recorde amb fermesa, més enllà de qualsevol tradició literària.

Per tot això, cridem ben fort: Senyor pirotècnic! Puc depositar la tesi!

Vull agrair als meus pares, Emi i Sergi, per haver-me inculcat els valors de la docència, del servei públic i de la Universitat.

A la meua mare, especialment, gràcies per totes aquelles classes a les quals em vas deixar assistir, i aquells exàmens que em vas deixar corregir. La teua imatge de felicitat donant classe i la confiança de l'alumnat m'han fet adonar-me que aquest és el camí que vull seguir. Mare, en uns mesos et jubiles, però espere ser el relleu de tantes bones classes, guardant els teus grans principis: l'alegria, l'empatia i la confiança. T'he sentit molt present.

Al meu pare, gràcies per transmetre'm el valor de defensar la Universitat pública, per ajudar-me a entendre que és un lloc on havia d'estar. També per obrir-me una visió del món plural i lliure de dogmatismes, que em va fer veure que podia estimar les Falles. Gràcies per ensenyar-me a treballar i descansar, i per acompanyar-me durant aquests mesos. Els teus valors d'esforç, serenitat i capacitat de dir que no quan cal, han estat una guia. Sé que encara aprendré molt de tu, perquè tinc els millors referents possibles.

També i sense cap dubte, he de donar les gràcies a Vera. Com ja saps, sempre m'ha agradat ser professional en els àmbits formals. Però els darrers mesos no poden agrair-se només des de la professió. Has sigut comprensió i ajuda. Mà i cap. Mirada i camí. Perspectiva i raó. Sobretot, has sigut un espai segur quan sentia que no existien. Vull pensar —i pense— que el temps farà justícia als esforços compartits. La teua ajuda no ha sigut només professional: ha sigut una vertadera educació sentimental. M'has ajudat a comprendre quin rol havia de prendre amb aquesta tesi. El rumb que vaig iniciar amb la meua iaia es pot acabar ferm gràcies a tu. Les estructures i el context condicionen, però m'has recordat cada dia per què estic ací. Si no he perdut el rumb, ha estat pel teu timó. A Ítaca hem entés què volen dir les Ítaques. He aprés que cal fer alpinisme refugiat al Calvari, mentre tu tancaves els meus turons d'Úbeda, sent la meua muntanya de Venus. Gràcies perquè fer una tesi doctoral sense contracte no és fàcil. I per la part acadèmica, gràcies per la teua concepció de la sociologia científica. No totes les persones poden deconstruir-se i reconstruir-se científicament. Mentre jo ho intente, sé que només puc fer-ho al teu costat. Amb tu, la ciència és molt més fàcil i bonica.

També m'agradaria agrair als tutors la seua ajuda i el seu suport. Gràcies a Juan Pecourt. No només per mostrar-me una nova visió de la sociologia de la cultura, sinó també per inspirar-me a anar més enllà dels límits acadèmics. La seua passió, el seu rigor i la seua manera d'entendre la disciplina m'han obert noves portes. Vaig poder connectar amb la dimensió urbana de València i amb un fenomen tan singular com les Falles. La seua confiança en la meua feina ha estat un motor constant. Gràcies per tanta proximitat des del primer dia. Gràcies

també per connectar eixa vessant emocional, creativa i humana de la sociologia fonamental en els sistemes que vivim.

També vull donar les gràcies a Joaquim Rius, qui va fer possible l'inici d'aquest camí científic. Quan fa cinc anys vas comentar a classe que feies estudis sobre les Falles, vaig descobrir una nova branca de la sociologia que em va servir per a l'anàlisi, però també per a l'autoanàlisi. Anys més tard, quan ens vam reunir al teu despatx i vam començar a pensar el projecte que avui presente, em costava creure-ho. Amb una barreja d'il·lusió i energia positiva, vaig començar a modificar les meues rutes falleres i de vida. L'aprenentatge rigorós dels termes, el mètode científic i la passió per la divulgació van consolidar la tesi. Ja no puc dir "il·lusió" o "emoció" de la mateixa manera. Estudiar sociologia transforma els horitzons. Fer una tesi amb Quim desestructura idees preconcebudes i estructura científicament les noves. Des de les batalles de galls fins a les Falles, passant per les institucions culturals híbrides i el consum cultural, he tingut molta sort de viure aquest procés. Gràcies per les converses, pels debats, pels dinars i per fer-me gaudir de la meua professió. La sociologia s'aprén llegint, però també parlant. En tu he trobat més que un tutor: un expert, i sobretot, un company, en un entorn sovint marcat per lògiques mercantilistes.

En definitiva, com marca el ritual: moltes gràcies a tots els qui heu per formar part i heu fet possible aquesta tesi.

SUMARI

INTRODUCCIÓ I JUSTIFICACIÓ DE L'ESTUDI **29**

1. INTRODUCCIÓ 30

1.1. Justificació de la investigació 31

CONCEPTUALITZACIÓ I CONTEXTUALITZACIÓ **34**

2. MARC TEÒRIC 35

2.1. La sociologia de la cultura i els seus paradigmes 35

2.2. Introducció a la sociologia de la cultura festiva 41

2.3. La concepció durkhemiana del ritual i les seues crítiques 43

2.4. La concepció bourdiniana del camp i les seues crítiques 45

2.5. La cultura festiva com a espai ritual 52

2.6. La cultura festiva com a camp 54

2.6.1. L'heteronomia i l'autonomia 55

2.6.2. La possibilitat d'un capital festiu 56

2.6.3. Premis i capital cultural 57

2.6.4. Camp polític i camp cultural 59

2.7. El ritual i la mobilització política: les batalles culturals 61

2.7.1. L' evergentisme, capital simbòlic i poder polític 63

3. CONTEXT SOCIAL I POLÍTIC LA CONSTRUCCIÓ SOCIAL DE LES FALLES 64

3.1. Context social i polític de les Falles: La dimensió social i urbana del ritual festiu 64

3.1.1. Gènesi històrica de les Falles 71

3.1.2. Etapes de desenvolupament de les Falles 73

3.1.3. Les Falles des del període democràtic (1975): La política autonòmica i local 75

3.2. Estudis previs sobre les Falles 77

3.3.1. Els actors polítics i institucionals 80

3.3.2. Els premis en les Falles 104

3.4. Les polítiques culturals i la seua implementació a València 108

3.4.1. Etapes de les polítiques culturals a la ciutat de València 108

3.5. Política, cultura, dinàmiques urbanes i Falles 111

3.5.1. La dimensió urbana de les Falles 111

3.5.2. Les polítiques festives 113

3.5.3. Les declaracions culturals i patrimonials a les Falles 117

3.5.4. Les Falles abans i després. Des de 1991 fins a l'actualitat 118

3.6. La disputa política entorn de les Falles 119

3.6.1. Les polítiques de promoció de la cultura festiva a la ciutat de València 120

3.6.2. La regulació en les Falles i el marc normatiu general 121

METODOLOGIA I TREBALL DE CAMP **126**

4. METODOLOGIA 127
4.1. La construcció objecte d'estudi 127
4.2. Perspectiva teòrica metodològica 130
4.2.1. La perspectiva quantitativa 130
4.2.2. La perspectiva qualitativa 131
4.3. Dimensionalització i operacionalització 134
4.4. Treball de camp 140
4.4.1. La font de les dades 140
4.4.2. Cronograma del treball desenvolupat 141
4.5. Limitacions de l'estudi 142

RESULTATS I DISCUSSIÓ **145**

5. ANÀLISI DE RESULTATS 146
5.1. Qui finança, construeix i controla les Falles? 146
5.1.1. La distribució pressupostària de les Falles 147
5.1.2. Quotes i requisits d'entrada de les comissions falleres 161
5.1.3. Qui controla les Falles? 163
5.1.4. La consolidació de la ortodòxia fallera 165
5.1.5. Les Falles emergents: transgressió, interdisciplinarietat i pol heterodox 169
5.2. La construcció del camp: inclusions i exclusions 180
5.2.1. Mecanismes d'inclusió i exclusió en les Falles 180
5.2.2. Les dinàmiques d'exclusió 187
5.2.3. Fallers i no fallers: camp social i polític a les Falles 192
5.2.4. Les tipologies de fallers i no fallers. Una anàlisi clúster 196
5.2.5. La definició del fet faller en debat 199
5.3. La construcció del capital faller 207
5.3.1. Els sistemes de premis de les Falles 208
5.3.2. Els distintius a les Falles 290
5.3.3. Existeix un capital faller? Una operacionalització del capital faller 292
5.3.4. Capital faller i capital artístic 300
5.4. Camp urbà, camp social i jerarquia de les Falles 316
5.4.1. Densitat Falles Secció Especial 1991-2000 326
5.4.2. La densitat Falles Secció Especial 2001-2010 329
5.5. Les batalles culturals falleres 336
5.5.1. La batalla entorn de la sostenibilitat: camp faller i posició 336
5.5.2. Model de sostenibilitat de les Falles: Massificació, turistificació i oci nocturn 349
5.5.3. La batalla en el fang: l'impacte de la DANA, el camp faller, les posicions i els eixos de debat..... 355
6. CONCLUSIONS 369

7. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES 374
8. ANNEXOS 424

ÍNDEX DE FIGURES

Taula 1: Diferències i similituds de la teoria de Bourdieu i Collins 33
Taula 2: Calendari oficial de Falles amb els actes principals 43
Taula 3: Presidents Federació de Falles d'Especial (2006-2025) 74
Taula 4: Presidents oficials i no oficials de l'Interagrupació de Falles 79
Taula 5: Definició dels objectius específics i delimitació de l'anàlisi en relació amb l'objecte d'estudi 104
Taula 6: Criteri distribució puntuacions per a l'operacionalització del capital faller 116
Taula 5: Evolució de les despeses de la Junta Central Fallera (2020-2025) 123
Taula 6: Quadre-Resum xifres més significatives Falles 2023 132
Taula 7: Evolució del Cost de les Falles de la Ciutat de València 2020-2025. 135
Taula 8: Temàtiques i activitats de les comissions 150
Taula 15: ACM Variables d'anàlisi i suplementàries 168
Taula 16: Distribució estadística de les tipologies clúster 174
Taula 9: Categories i Seccions amb el seu pressupost i el nombre de Falles per cada secció l'any 2025 187
Taula 10: Representació numèrica de les seccions de premi 188
Taula 11: Premi de la Subsecretaria d'Estat de Turisme 246
Taula 12: Requisits per a obtindre les distincions Major i Infantil per part dels fallers de les comissions falleres 266
Taula 13: Requisits per a obtindre les distincions col·lectives per part de les comissions falleres 266
Taula 14: Desaparicions de les comissions entre1981 i 2025 287
Taula 15: Base de dades de l'anàlisi del camp faller (1981-2025) 424
Taula 16: Sumari del model de l'ACM de les Falles de València 470
Taula 17: Comparació de mitjanes clúster 470

Imatge 1: : Expercasa, Imac - promoción y vivienda, Tempocasa, Openhouse i Pronua, patrocinadores d'algunes de les comissions falleres. 129
Imatge 2: Falles amb composició de ninots menuts 142
Imatge 3: Ninots de falla representant la família en el canon faller ortodox* 143
Imatge 4: Falles emergents i la temàtica de la sostenibilitat 150
Imatge 5: Falles emergents sobre les transformacions urbanes 151
Imatge 6:Mostra de falla interactiva 151

Imatge 7: Queixa dels veïns no-fallers per la instal·lació primerenca de carpes i talls de la via pública 164
Imatge 8: Falla l'Alguer - Enginyer Rafael Janini 2025 (3ªA) 215
Imatge 9: Falles amb representació LGTBQI+ guanyadores dels premis Arc Iris 253
Imatge 10: Representació guanyadores Premis Neutres i Sostenibles 255
Imatge 11: Ninot de la comissió Universitat Vella - Plaça del Patriarca, guanyador dels Premis Somriure 2023. 263
Imatge 12: Ninot de la comissió Arrancapins, guanyador dels Premis Somriure 2024. 263
Imatge 13: Fallas 2025 de David Sánchez Llongo en Paiporta y Convento Jerusalén - Matemático Marzal 277
Imatge 14: Comparativa tres artistes de Nou Campanar: Pedro Santaeulalia, Pere Baenas i Julio Monterrubio 279
Imatge 15: Reiteració d'escena central de Falla Plaça el Pilar (2022-2025) 281
Imatge 16: Escena Charles Chaplin, Falla Almirall-Cadarso 2024 282
Imatge 17: Proposta guanyadora de la Falla Municipal 2026 282
Imatge 18: Enaltiment de l'ús de materials sostenibles per a fer Falles 295
Imatge 19: Queixes en (X) sobre la contaminació de les cremaes 296
Imatge 20: Queixes fum negre produït per les Falles 296
Imatge 21: Reclams sobre el benestar animal envers la pirotècnia 299
Imatge 22: Queixes sobre l'ús de pirotecnia i els efectes negatius per als animals 300
Imatge 23: Posicionaments polítics envers la mascletà de Madrid Rio 302
Imatge 24: La massificació turística amb la relació amb el consum d'alcohol 306
Imatge 25: Queixes sobre la brutícia produïda en la Crida 306
Imatge 26: Queixes sobre la brutícia produïda en la Crida 306
Imatge 27: Mostra de la brutícia generada per la massificació de les Falles 307
Imatge 28: Associacions de veïns amb queixes sobre la brutícia per la massificació de les Falles 308
Imatge 29: Comunicat i roda de premsa Federació Falles Especial 309
Imatge 30: Mostra de queixes sobre lex xurreries en Falles 310
Imatge 31: Representació negacionisme polític Exposició del Ninot 2025. 311
Imatge 32: Representació ninots amb remats referents a la DANA Exposició del Ninot 2025 312
Imatge 33: Representació lemes associats a la DANA en l'Exposició del Ninot 2025. 314
Imatge 34: Representació de simbologies associades a la DANA en l'Exposició del Ninot 2025. 316
Imatge 35: Les FFMMVV 2025 al "pont de la Solidaritat" 317
Imatge 36: Representació del ninot indultat de Plaça del Pilar amb el lema "Sols el poble salva al poble". 318
Imatge 37: Iniciatives d'empreses privades per a la recuperació dels afectats per la DANA 319

Imatge 38: Notícies de les ajudes econòmiques de Juan Roig als afcetats per la DANA 320
Imatge 39: Iniciatives de Juan Roig per a la visibilització del Roig Arena i la iniciativa “Som” de Convent Jerusalem-Matemàtic Marzal 321
Imatge 40: Representació de l'Exposició del Ninot 2025 en agraïment a l'ajuda de Mercadona (Juan Roig) 322
Imatge 41: Queixes per l’organització de la Crida 2025 324
Imatge 42: El"front stage" i el "back stage" de la Crida 2025 325
Imatge 43: Trend tiktok “El fallero epic version” de la Crida 2025. 326

Gràfic 1: Conceptualització de les corrents teòriques 37
Gràfic 2: Nombre de comissions per sector 65
Gràfic 3: Regidors de l’àrea de Falles 1979-2025 amb període de mandat, partit polític al qual forma part i nom de la regidoria encarregada de la gestió de la festivitat. 73
Gràfic 4: Agrupacions falleres de València 84
Gràfic 5: Distribució i perfils de les entrevistes semi-estructurades 119
Gràfic 6: Sociogrames i mostreig dels grups de discussió 121
Gràfic 7: Variacions de pressupost positives i negatives del pressupost 2007-2025 127
Gràfic 8: Evolució dels ingressos de la Junta Central Fallera (2021-2025) 129
Gràfic 9: Percentatge del total del pressupost de les Falles de l’Ajuntament de València destinat a la Junta Central Fallera, a subvencions i a altres despeses l’any 2024 131
Gràfic 10: Percentatge de venda per sectors durant les Falles (2023) 134
Gràfic 11: : Evolució visitants setmanes prèvies de Falles 2023 136
Gràfic 12: Despesa segons procedència a les Falles 2023 137
Gràfic 13: Despesa total dels actors implicats a les Falles 139
Gràfic 14: Presidents de Comissions amb més anys de mandat en la Secció Especial (1981-2019). 143
Gràfic 15: Comissions que han plantat Falles emergents durant mínim cinc anys (1981-2025) 151
Gràfic 16: Percentatge segons gènere de presidents de comissions emergents (2024) 158
Gràfic 17: Percentatge per gènere d’artistes fallers experimentals. 158
Gràfic 107: Distribució de la sociodemografia dels fallers i el no-fallers 171
Gràfic 108: ACM de les variables sociodemogràfiques dels fallers i els no fallers 171
Gràfic 109: Distribució ideològica segons distribució fallers i no-fallers 172
Gràfic 110: Tendència ideològica segons distribució fallers i no-fallers 172
Gràfic 111: Concepcions culturals de participació segons fallers i no fallers 173
Gràfic 112: ACM antiguitat de la Falla (d'1 més nova a 5 més antiga) 175
Gràfic 113: ACM categoria de la Falla en 2024 175
Gràfic 114: ACM mitjana de pressupostos de la comissió fallera (de menys a més) 175

Gràfic 115: ACM premis fallers (de menys a més) 175
Gràfic 116: ACM districte de la comissió fallera 177
Gràfic 117: ACM distància de la comissió fallera respecte a la Falla Ajuntament (DFA) 177
Gràfic 118: ACM vot a la dreta (VD) districte (PP + VOX) 177
Gràfic 119: ACM renda mitjana districte de la comissió fallera 177
Gràfic 120: Gràfic conjunt de categories i de punts del ACM 179
Gràfic 121: Normalització de l'ACM 179
Gràfic 122: Mètode Ward en l'ACM 179
Gràfic 123: Distribució tridimensional per l'acumulació de capitals dels clústers fallers 183
Gràfic 18: Nombre de primers premis de la Secció Especial per falla (1981-2024) 197
Gràfic 19: Acumulació de segons premis de Secció Especial 199
Gràfic 20: Acumulació de tercers premis de Secció Especial 199
Gràfic 21: Acumulació TOP 3 de Secció Especial 200
Gràfic 22: Acumulació de primers, segons i tercers premis de Secció Especial 201
Gràfic 23: Nombre de primers premis de la secció 1ªA. 203
Gràfic 24: Percentatge de les comissions de 1ªA més premiades amb el primer premi respecte a la resta de comissions 204
Gràfic 25: Nombre de segons premis de la Secció 1A (1981-2025) 205
Gràfic 26: Nombre de tercers premis de la Secció 1A (1981-2025) 205
Gràfic 27: Acumulació TOP 3 comissions 1ªA amb cinc o més premis aconseguits 206
Gràfic 28: Evolució 2011-2025 per seccions/categories de les comissions presents actualment en 1ªA. 207
Gràfic 29: Nombre de primers premis de la secció 1ªB. 209
Gràfic 30: Nombre de primers premis de la secció 2ªA 210
Gràfic 31: Nombre de primers premis de la secció 2ªB 210
Gràfic 32: Nombre de segons premis de la secció 1ªB 211
Gràfic 33: Nombre de segons premis de la secció 2ªA 212
Gràfic 34: Nombre de segons premis de la secció 2ªB 212
Gràfic 35: Nombre de tercers premis de la secció 1ªB 213
Gràfic 36: Nombre de tercers premis de la secció 2ªA 213
Gràfic 37: Posicions de les categoria 1B 216
Gràfic 38: Posicions de les categoria 2A 216
Gràfic 39: Posicions de les categoria 2B 217
Gràfic 40: Nombre de primers premis de la secció 3ªA 220
Gràfic 41: Nombre de primers premis de la secció 3ªB 221
Gràfic 42: Nombre de primers premis de la secció 3ªC 221
Gràfic 43: Premis de 3A 222
Gràfic 44: Premis en 3B 223

Gràfic 45: Nombre de primers premis de la secció 4ªA 224
Gràfic 46: Nombre de primers premis de la secció 5ªB 224
Gràfic 47: Nombre de primers premis de la secció 6ªC 224
Gràfic 48: Gràfic de premis de la Secció 4B 225
Gràfic 49: Gràfic de premis en la Secció 5A 225
Gràfic 50: Nombre de primers premis de la secció 7ªA 226
Gràfic 51: Nombre de primers premis de la secció 7ªB 226
Gràfic 52: Nombre de primers premis de la secció 7ªC 226
Gràfic 53: Nombre de primers premis de la secció 8ªA 227
Gràfic 54: Nombre de primers premis de la secció 8ªB 227
Gràfic 55: Premis 8A 227
Gràfic 56: Premis 8B 228
Gràfic 57: Nombre de comissions que tenen almenys un primer premi per secció 1981-2025 . 230
Gràfic 58: : Premis no-econòmics des de SE fins 2B 230
Gràfic 59: Percentatge de comissions per secció que formen part de dita secció de forma ininterrompuda en el període 2011-2025 232
Gràfic 60: Percentatge de comissions per secció que formen part de dita secció de forma ininterrompuda en el període 2016-2025. 232
Gràfic 61: Percentatge de comissions per secció que formen part de dita secció de forma ininterrompuda en el període 2021-2025. 232
Gràfic 62: Nombre de primers premis Enginy i Gràcia de Secció Especial 1981-2025 235
Gràfic 63: Comparació entre els premis de secció i els premis d'Enginy i Gràcia de les comissions de Secció Especial. 236
Gràfic 64: Acumulació segons premis Enginy i Gràcia SE (1981-2025) 238
Gràfic 65: Acumulació tercers premis Enginy i Gràcia SE (1981-2025) 238
Gràfic 66: Acumulació TOP 3 premis Enginy i Gràcia Secció Especial 239
Gràfic 67: Nombre de primers premis Enginy i Gràcia de 1ªA 1981-2025 240
Gràfic 68: Comparativa premis de secció i premis d'Enginy i Gràcia 241
Gràfic 69: Acumulació segons premis d'Enginy i Gràcia en 1A (1981-2025) 241
Gràfic 70: Acumulació tercers premis d'Enginy i Gràcia en 1A (1981-2025) 241
Gràfic 71: Nombre de primers premis Enginy i Gràcia de Secció Especial 1981-2025. 243
Gràfic 72: Comparació del nombre total de comissions guanyadores del primer premi de Secció respecte del primer premi Enginy i Gràcia 1981-2025. 243
Gràfic 73: Evolució dels premis d'enginy i gràcia 245
Gràfic 74: Evolució dels premis d'Enginy i Gràcia en relació als premis de secció 245
Gràfic 75: Comissions amb més primers premis de Falles experimentals 246
Gràfic 76: Comissions amb més segons premis de Falles experimentals. 247

Gràfic 77: Comissions amb més tercers premis de Falles experimentals. 247
Gràfic 78: Classificació del nombre total de primers, segons i tercers premis de Falles experimentals per comissió. 249
Gràfic 79: Acumulació de premis de secció de les Falles experimentals 251
Gràfic 80: Acumulació de tipologia de premis de les Falles experimentals 251
Gràfic 81: Acumulació de premis en 1A, 1B i 2A 253
Gràfic 82: Nombre total de Premis Arc Iris per comissió 256
Gràfic 83: Percentatge de Falles ortodoxes i emergents guanyadores del primer premi als Premis Arco Iris, Caliu i Neutros i Sostenibles. 260
Gràfic 84: Percentatge de totes les Falles Ortodoxes i Emergents entre els guanyadors dels premis Arco Iris, Caliu i Neutros i Sostenibles. 260
Gràfic 85: Premis Controla Club (1981-2025) 261
Gràfic 86: Guanyadores Premis RRTTV (1981-2025) 263
Gràfic 87: Guanyadores del premi Àpunt 263
Gràfic 88: Nombre total de Premis Picota per comissió. 266
Gràfic 89: Percentatge de comissions ortodoxes i emergents guanyadores dels Premis Picota i Somriure 268
Gràfic 90: Guanyadores premis Levante EMV 268
Gràfic 91: Apostes per la sostenibilitat entre Falles ortodoxes i emergents 269
Gràfic 92: Comparativa de premis dels mitjans de comunicació 270
Gràfic 93: Anàlisi temporal de la mobilitat entre comissions falleres mostra una variabilitat considerable en la probabilitat anual de canvi de comissió per part dels artistes 274
Gràfic 94: Artistes amb més participació dins de la Secció Especial (1981-2025) 275
Gràfic 95: Distribució de millores i empitjoraments dels artistes fallers quan canvien de comissió 277
Gràfic 96: Diferència mitjana de premi de canvi d'artistes fallers entre comissions 278
Gràfic 97: Moviments d'artistes fallers entre Secció Especial (1981-2025) 279
Gràfic 98: Xarxa de flux de canvi d' artistes fallers (1981-2025) 280
Gràfic 99: Taula d'operacionalització del capital dels artistes fallers 282
Gràfic 100: Posicions del capital faller dels artistes 286
Gràfic 101: Anàlisi de "fitxatxes" i premis per comissió en Seccio Especial 287
Gràfic 102: : Millores i empitjoraments d'artistes fallers per comissió 288
Gràfic 103: Nombre de comissions noves per any (1981-2025) 289
Gràfic 104: Evolució de creació de comissions entre 1981 i 1990 289
Gràfic 105: Evolució de l'aparició de comissions 291
Gràfic 106: Formació de noves comissions per barri 292
Gràfic 124: Mitjana de qualitat de l'aire (PM2.5) entre el 12 i el 22 de març en el període 2005-2019. 298

Gràfic 125: Mitjana de qualitat de l'aire la setmana prèvia a Falles, la setmana fallera i la setmana posterior a Falles. 298
Gràfic 126: Estat de la qualitat de l'aire el dia de la cremà (19-03-2025) 298
Gràfcic 127: Mesures discriminants ACM Falles de València 470

Mapa 1: Mapa de les poblacions del País Valencià que realitzen Falles 53
Mapa 2: Ubicació de les comissions emergents 2025 152
Mapa 3: Ubicació de les comissions emergents dels barris i districtes centrals 153
Mapa 4: Ubicació de les comissions guanyadores del primer premi de secció (en roig i forma d'estrela) i el primer premi d'Enginy i Gràcia (en blau). 237
Mapa 5: Ubicació de les comissions guanyadores dels Premis Arc Iris 256
Mapa 6: Ubicació de les comissions guanyadores dels Premis Neutres i Sostenibles 259
Mapa 7: Ubicació de les comissions guanyadores dels Premis Controla Club. 262
Mapa 8: Ubicació de les comissions guanyadores dels Premis RTVV 263
Mapa 9: Ubicació de les comissions guanyadores dels Premis À Punt. 264
Mapa 10: Ubicació de les comissions guanyadores dels Premis I+G. 264
Mapa 11: Ubicació de les comissions guanyadores dels Premis Picota 266
Mapa 12: Ubicació de les comissions guanyadores dels Premis Somriure 268
Mapa 13: Localització de les guanyadores de premis Levante EMV 268
Mapa 14: Ubicació del total de comissions guanyadores dels premis alternatius a la Junta Central Fallera. 271
Mapa 15: Noves comissions a partir dels anys 80 291

CAPÍTOL I.

Introducció i justificació de l'estudi

1. INTRODUCCIÓ

Les Falles de València constitueixen un dels fenòmens de la cultura festiva més importants de l'àmbit europeu i internacional i són un dels elements que identifiquen la societat valenciana, especialment el Cap i Casal (Ariño, 1993). Des de la recuperació de la democràcia, aquesta cultura festiva s'ha revitalitzat, expandit i s'ha fet plural fins a convertir-se en un element vertebrador cap endins de la sociabilitat i la definició de la identitat local i, progressivament, en un element de creació de marca urbana en l'àmbit nacional i internacional. El reconeixement de la festa el 2016 com a patrimoni immaterial de la humanitat sens dubte marca una fita en aquest camp i alhora en valora el caràcter carnavalesc, la preservació d'un art específic i la seua condició d'element d'orgull de les famílies i els barris de la ciutat, així com la preservació del valencià (UNESCO, 2016a). Aquest reconeixement en destacava especialment el caràcter de festa irreverent i satírica que la situava al costat d'altres festes com la dels Sants Innocents de Caucagua (Veneçuela), el Talchum, la dansa de les màscares de Corea o el carnaval de Basilea (Suïssa) o d'Aalast (Flandes), per citar només alguns dels casos inclosos a la llista de la UNESCO. Aquestes tradicions i celebracions són molt diverses en termes no solament d'estil i trajectòria sinó també de dimensió i nombre de persones i entitats implicades, però comporten elements comuns com és una entitat o entitats convocants, entitats o comissions organitzadores i moltes persones que, durant dècades, promouen, codifiquen i reviuen la forma cultural any rere any. I com a tal són un fenomen social total en el sentit que hi dona Mauss (1981), és a dir que expressen de colp i a la vegada totes les institucions, religioses, jurídiques, morals, polítiques, familiars i econòmiques. A això caldria afegir, des d'una perspectiva sociològica contemporània, la dimensió de la desigualtat social o la dominació de gènere.

D'aquesta manera, des de la sociologia i l'antropologia, l'estudi de les Falles ha resultat un terreny fecund, en el sentit de permetre explicar l'aparent paradoxa d'una societat en procés accelerat de modernització als anys huitanta, que torna a abraçar una tradició reinventada, tal com ho va fer Antoni Ariño (1988; 1992a; 1992b), catedràtic emèrit de sociologia de la Universitat de València, que posa la primera pedra en aquesta tradició d'estudis. Alhora, les seues aportacions, primer en la tesi doctoral i després en forma de llibre i altres articles, destaquen la importància de comprendre la cultura festiva per copsar la lògica de creació de comunitat i alhora de conflicte social dins de la festa. En aquesta perspectiva, però immergint-se en la trajectòria històrica de les festes va avançar Gil Manuel Hernàndez i Martí (1996), aleshores professor de sociologia que va analitzar la mutació de la festa durant el franquisme i la coalició entre les noves autoritats del règim i l'elit fallera, que configuren un nou ordre social i cultural a la ciutat. Posteriorment, Gil Manuel Hernàndez i altres autors com Xavier Costa o Pedro García Pilan n'han estudiat des d'aleshores aspectes socials i culturals, i n'han destacat el potencial per l'associacionisme, l'oposició política o la creativitat artística, totes aquestes potencialitats positives (Costa, 2002; García Pilán, 2011; Hernàndez i Martí,

2011). Fet i fet, a banda de recopilar un material empíric important que serveix de base per a una part d'aquesta tesi comença a aplicar-hi la perspectiva estructuralista conjuntament amb la sociologia del conflicte. Un paradigma que entén l'àmbit cultural no com una mera representació o epifenomen de la lluita de classes (com el marxisme determinista). O que també rebutja la idea cultural del funcionalisme —a l'altre àmbit de l'espectre polític— com la formulació social dels consensos i la identitat col·lectiva. Per contra, els autors dels quals partim com és el cas de Pierre Bourdieu (1977; 2002) o Randall Collins (2009a) entenen la cultura com un àmbit de conflicte social i polític. En aquest sentit s'ha fet un esforç per adaptar (i criticar quan hi ha calgut) aquests esquemes teòrics a un nou terreny, el de la cultura festiva. Se'n destaquen les limitacions, atés que la cultura festiva no és un àmbit de competició de les elits, com planteja Bourdieu per a l'àmbit cultural (Bourdieu, 1977; 2002) ni tampoc és un espai de participació universal en el ritual organitzat per una elit patrocinadora o evergètica com en la Roma clàssica (Veyne, 1976), com proposa Collins (1996; 2009b) sinó que està condicionat per uns codis que són locals i monopolitzats per unes organitzacions de classe mitjana.

El gir d'aquesta tesi busca connectar les Falles a noves perspectives que reconeixen la importància de l'àmbit cultural al camp econòmic, social i polític, però alhora adopten postures crítiques que trenquen la visió humanística del fet cultural com quelcom sagrat i no subjecte a la crítica social que és vista com a profanadora. En els darrers decennis, en diversos estudis de la política cultural s'han començat a assenyalar les desigualtats socials entre els creadors, la dominació de gènere en els mons artístics o en el seu paper legitimador de les diferències socials sense caure per això en la visió althusseriana de la cultura com a instrument de dominació de les elits. Per aquesta raó es proposa que la cultura festiva representa una ampliació del camp de batalla en què el conflicte social i polític no només es representa sinó que es genera amb un efecte performatiu, i d'aquesta manera compleix el teorema de Thomas, segons el qual el que és real esdevé real en les seues conseqüències. Entenem que la proposta d'aquest llibre segueix el camí obert pels autors precedents, però el sistematitza i el situa en el marc del paradigma de la societat com un espai de conflicte sobre el poder, la distribució de la riquesa i el prestigi o estatus, en la línia de pensament i recerca de tipus neoweberiana (Collins, 1996). I alhora li afegeix el gir culturalista que interpreta els rituals com la forma de construir la identitat i la forma de ser col·lectiva. D'aquesta manera, així com Clifford Geertz interpreta les batalles de galls com el model que fan servir els balinesos per a construir la seua identitat individual i col·lectiva (Geertz, 1973), les Falles compleixen una funció similar en la qual es defineix el que és ser valencià. Evidentment, però, en la societat contemporània, no hi ha una sola manera de sentir-se valencià i valenciana i per això cal comprendre la lògica cohesiva de la identitat, però alhora el conflicte que es desenvolupa, a voltes més soterrat a voltes descarnat, per monopolitzar o disputar aquest monopoli de la seua definició.

1.1. Justificació de la investigació

Al llarg de les últimes quatre dècades, les Falles de València han congregat una mitjana anual de 105 000 participants, mobilitzat més de 60 milions € en despesa turística i generada al voltant de 2.000 tones de material escultòric (Ajuntament de València, 2021). Aquests indicadors no només reflecteixen la magnitud econòmica, sinó també la complexitat simbòlica: cada any, centenars de comissions competeixen per visibilitat i reconeixement mitjançant el sistema de premis. Així doncs, aquesta tesi doctoral tracta de les Falles no sols com una mera festivitat sinó com un espai de negociació i tensió simbòlica on any rere any es disputen les dinàmiques de poder, identitat i canvi del camp.

Al llarg de la història de les Falles, aquestes han evolucionat d'un ritu popular de purificació a un vertader espai de convergència en el qual diferents agents —comissions, institucions, gremis o fallers— competeixen per la visibilitat i el reconeixement. Aquesta dinàmica no només s'aprecia en la magnitud de les dades econòmiques, d'assistència i participació, sinó també en la diversitat temàtica i la complexitat dels discursos que cada falla articula. Des de la institucionalització de les Falles—especialment a través de la creació de la Junta Central Fallera i amb això, del sistema de premis—, la festa ha operat com un camp de lluita en el qual diferents agents busquen acumular capital simbòlic i cultural (Bourdieu, 1992). En les últimes dècades, aquesta lògica ha donat lloc a l'emergència de noves formes d'entendre i practicar la festa, en tensió amb el model ortodox. Així, han sorgit Falles emergents que s'allunyen del model tradicional basat en la falla barroca imperant en l'imaginari col·lectiu i, reprenent materials alternatius i discursos crítics que remeten a les pràctiques festives prèvies a la remodelació de la festivitat durant el franquisme. En aquest context, és possible identificar dos grans models de casal faller: l'ortodox i l'emergent. Tots dos comparteixen un potencial socialitzador i un sentit de pertinença (Ariño, 1992), però es diferencien en la seua estètica, les seues formes d'organització i la seua concepció del paper de la festa. Aquestes diferències no són merament formals, sinó que expressen posicionaments ideològics i culturals, que poden generar friccions internes. Les tensions no només es donen entre insiders i *outsiders* —és a dir, entre els qui formen part activa de la festa i els qui estan exclosos per raons econòmiques, socials o simbòliques—, sinó també entre els propis insiders, quan els valors o les pràctiques d'un grup no se senten representats en el model dominant.

La cultura festiva ha estat, històricament, un objecte secundari dins les ciències socials, sovint abordat des d'òptiques patrimonialistes, etnogràfiques o descriptives. L'excepció ha estat en el cas de les Falles de València els estudis d'Antonio Ariño, Gil-Manuel o Verònica Gisbert. En la línia d'aquests estudis que la present tesi pretén completar i actualitzar per reafirmar que les pràctiques festives constitueixen un terreny privilegiat per a l'anàlisi sociològica dels mecanismes de consagració simbòlica, legitimació social i construcció de comunitat. Aquesta recerca parteix de la hipòtesi que les festivitats populars —i, en particular, les Falles de

València— funcionen com espais de producció i disputa simbòlica que no poden ser explicats exclusivament des de l'estructura del camp artístic ni tampoc únicament com rituals espontanis d'interacció emocional.

És per això que aquesta tesi de la constatació que la cultura festiva presenta característiques pròpies que dificulten una aplicació directa dels models clàssics. D'una banda, el model bourdinia —fonamentat en la diferenciació de camps autònoms amb una lògica pròpia— resulta insuficient per explicar esferes que no operen amb criteris d'originalitat o valor artístic, sinó amb legitimitats tradicionals i reconeixement comunitari. D'altra banda, el model de Collins permet captar la dimensió emocional i performativa del ritual, però tendeix a infraestimar les estructures de dominació i la intervenció estatal. És precisament en aquesta tensió entre estructures i interaccions on es troba la justificació principal de la investigació.

La tesi planteja que les pràctiques festives poden ser enteses com a espais híbrids en termes de marcs simbòlics i territorials, on s'articulen una institucionalització parcial similar als camps artístics, una heterodòxia limitada i una disputa pel capital simbòlic local, no plenament convertible en termes universals. La cultura festiva presenta una lògica pròpia, marcada per la codificació interna de rols cerimonials, una legitimació d'arrel tradicional (i no carismàtica ni artística) i una jerarquia de dominació sovint no homologable amb les estructures culturals convencionals. Així mateix, el paper dels agents organitzadors no elitistes, com les comissions falleres, posa en relleu formes de capital d'autoctonia (Retière, 2003).

Aquesta investigació ofereix, per tant, una aportació teòrica doble: (1) proposa una revisió teòrica del concepte de camp i la seua aplicabilitat, tot integrant els límits; i (2) enriqueix el model de Collins amb una lectura més estructural de la dominació simbòlica i les interaccions. La revisió teòrica es concreta en una matriu d'anàlisi que té en compte les tensions entre ortodòxia i heterodòxia, l'estructura ritual, l'acumulació de capital, el control simbòlic, la distribució de l'energia emocional generada en les interaccions i l'estructuració del camp festiu.

En darrer terme, aquesta tesi es justifica per la necessitat de disposar d'un model analític capaç de captar les especificitats de la cultura festiva com a camp de disputa simbòlica situada, on convergeixen formes de legitimació tradicionals, emocions col·lectives ritualitzades i processos de consagració simbòlica fortament mediatitzats per elits locals i institucions públiques. Aquesta perspectiva permet no només comprendre millor el funcionament intern dels rituals contemporanis, sinó també aportar eines conceptuals i un model analític per a la sociologia de la cultura i de la cultura festiva.

CAPÍTOL II.

Conceptualització i contextualització

2. MARC TEÒRIC

2.1. La sociologia de la cultura i els seus paradigmes

L'estudi de la cultura com a esfera diferenciada constitueix un dels fonaments més rellevants de la teoria sociològica moderna. Lluny de ser considerada una dimensió secundària o accessòria, la cultura ha estat entesa progressivament com un camp central en la configuració de les relacions socials, en la construcció d'identitats i en l'articulació dels mecanismes de legitimació simbòlica. Les grans tradicions clàssiques de pensament —representades per Marx, Weber i Durkheim— han establert els fonaments d'aquesta mirada, proposant marcs conceptuals que entenen la cultura com a forma d'ideologia, com a espai de valoració autònoma o com a sistema de representacions col·lectives. D'aquestes mirades fundacionals es deriva una concepció rica i polièdrica de la cultura com a pràctica social: una pràctica que articula símbols, rituals, codis, institucions i valors, i que es manifesta tant en la reproducció de l'ordre establert com en les possibilitats de conflicte i transformació.

En aquest marc, la sociologia de la cultura i de l'art com a branca analítica dins les ciències socials ha experimentat una evolució complexa i no lineal. Aquesta evolució ha estat marcada per una notable diversificació teòrica i metodològica, fruit de la tensió constant entre aproximacions estructuralistes, funcionalistes, crítiques i hermenèutiques. Tal com assenyala Roche (1999), la complexitat de la sociologia cultural rau en la seua capacitat per abordar simultàniament les dimensions materials i simbòliques de la vida social, per analitzar tant les condicions de producció com els processos de circulació, recepció i legitimitat cultural. En aquest sentit, la cultura no pot ser reduïda a un conjunt de béns o pràctiques codificades, sinó que ha de ser entesa com un entramat significatiu on es negocien i reprodueixen relacions de poder i estructures socials. Aquesta definició és compartida per Ariño (1992a), qui concep la cultura com un espai d'interacció simbòlica i com una arena on s'articulen les identitats col·lectives i els valors hegemònics.

Tot i aquest reconeixement creixent, la cultura ha ocupat històricament una posició ambigua dins del pensament sociològic. La seua consideració com a objecte d'estudi ha estat font de tensions persistents entre marcs que la redueixen a reflex d'estructures econòmiques o polítiques, i aproximacions que pretenen reconèixer-ne l'autonomia i l'especificitat. Aquesta marginalitat es pot explicar, en part, per les dificultats inherents a incorporar el fet cultural dins de paradigmes centrats en l'economia política, la cohesió normativa o la lluita de classes. Autors com Foucault (1969) han posat de manifest que la cultura no és simplement reflex ni expressió, sinó que pot actuar com un dispositiu de poder-saber capaç d'organitzar els discursos i de produir subjectivitats. En una línia complementària, Bourdieu (1992) ha insistit en la funció de la cultura com a instrument de dominació simbòlica, especialment a través dels processos de consagració, classificació i legitimació que estructuren els camps socials. D'altra banda, Bell (1976) ha assenyalat la transformació de la cultura en una esfera d'estil i expressió

desvinculada de la racionalitat col·lectiva, mentre que Habermas (1982) ha advertit sobre la colonització del món de la vida per part dels sistemes d'acció racional instrumental, que amenaça de buidar la cultura de contingut crític i emancipador. Aquesta crítica ha estat compartida per Menger (1993), que posa l'èmfasi en la tensió entre creativitat individual i reconeixement institucional dins dels processos artístics.

En la tradició marxista, la cultura es vincula a les condicions materials i a les relacions socials de producció. Marx, desenvolupa una teoria del materialisme històric segons la qual la infraestructura econòmica determina la superestructura ideològica i cultural. Aquesta articulació no és mecànica, però sí estructural: les formes culturals s'inscriuen en un sistema de dominació de classe i serveixen per a reproduir-lo (Rius-Ulldemolins i Pecourt, 2024). Així, la cultura és una construcció ideològica que emmascara els interessos particulars de la classe dominant sota la forma d'interessos universals. En aquest sentit, Marx (1970) sosté que les idees dominants són les idees de la classe dominant (Marx, 1974), posant en evidència com la producció simbòlica està sotmesa a les mateixes lleis que regulen la producció material.

Aquestes idees es concreten a *El Capital* (Marx, 1971), on s'analitza el caràcter fetitxista de la mercaderia. Així, el procés d'intercanvi mercantil genera una abstracció que transforma les relacions socials en relacions entre coses. Aquest fenomen, conegut com a fetitxisme de la mercaderia, suposa una inversió del món social: el treballador queda alié a l'objecte que produeix i aquest objecte pren una forma autònoma, amb valor aparentment inherent. Aquesta cosificació no afecta només els béns materials, sinó també els símbols, les idees i els productes culturals (Rius-Ulldemolins i Pecourt, 2021). En aquest sentit, la cultura esdevé també mercaderia: perd el seu arrelament humà, social i històric, i adquireix una forma susceptible de ser intercanviada, consumida i valorada segons criteris econòmics. És per això que el punt d'inflexió s'emmarca per comprendre la cultura no només com una representació, sinó com una forma de vida determinada pel procés de treball (Marx, 1973). L'alienació implica la separació entre el subjecte i el resultat de la seua activitat, però també entre l'individu i la seua pròpia humanitat, que queda projectada en objectes que ja no controla. Aquesta estructura d'alienació es trasllada a l'esfera cultural: l'art, la religió, el pensament, les ideologies, esdevenen sistemes que semblen independents dels éssers humans que els han creat. La cultura es desnaturalitza i s'erigeix en un sistema que imposa significats, valors i visions del món que responen a les necessitats de manteniment de l'ordre social.

Aquesta diagnosi és continuada per l'Escola de Frankfurt, especialment per Adorno i Horkheimer (1944) qui sostenen que la cultura de masses, en el context del capitalisme avançat, esdevé una eina de dominació simbòlica. La indústria cultural produeix artefactes culturals estandarditzats, repetitius i fàcilment assimilables, que tenen com a objectiu la conformació d'una consciència acrítica i la consolidació del consum com a forma de vida. Així doncs, l'entreteniment és l'extensió de la feina sota el capitalisme (Adorno, 1971), perquè l'oci,

lluny de ser una via d'alliberament, esdevé una continuació de l'alienació. Així, la cultura perd la seua capacitat de crítica, experimentació o transcendència, i es converteix en instrument de neutralització del pensament. La crítica a la mercantilització de la cultura s'amplia, doncs, més enllà del seu origen material, cap a les formes de recepció i experiència cultural. El consum cultural ja no és una pràctica lliure, sinó una forma dirigida de participació simbòlica. Les indústries culturals imposen una jerarquia d'estils, gustos i significats que responen a la lògica de la rendibilitat i no a la qualitat intrínseca de l'obra. Aquest procés genera una estandardització generalitzada de les formes expressives i una desactivació de la seua capacitat crítica. Així, la cultura, que en principi podria constituir un àmbit de distància reflexiva respecte de la realitat, és incorporada plenament dins el sistema de dominació, convertint-se en un dispositiu de legitimació amb aparença de llibertat (Rius-Ulldemolins i Pecourt, 2021).

A diferència del materialisme històric, que interpreta les formes culturals com una derivació de les condicions econòmiques, la perspectiva weberiana proposa una comprensió interpretativa de la cultura. Weber (1922:4) parteix de la premissa que la realitat social està configurada per accions dotades de significat i que l'anàlisi sociològica ha de comprendre aquests significats des de la perspectiva dels propis actors socials, *verstehen*, atorgant així centralitat a la subjectivitat i a la pluralitat de valors que orienten l'acció (Weber, 1922:18). Aquest enfocament permet superar qualsevol reduccionisme economicista i obrir la possibilitat d'estudiar la cultura com una esfera relativa autònoma, amb una dinàmica pròpia, diferenciada tant funcionalment com institucionalment. En aquest sentit, la cultura no és només una estructura simbòlica, sinó també un àmbit d'acció configurat per racionalitats específiques que es desenvolupen històricament. El procés de modernització és, per a Weber, un procés de racionalització progressiva que afecta tots els àmbits de la vida social: la ciència, l'economia, la política, el dret, l'administració i també l'art. Cadascuna d'aquestes esferes evoluciona cap a una especialització funcional que dona lloc a *l'eigenesetzlichkeit*, és a dir, a una "legalitat pròpia" o lògica interna que les fa operar segons regles autònomes i sovint en tensió amb altres (Weber, 1904; Weber, 1949:60; Kalberg, 1980).

En el camp de la cultura, aquesta diferenciació és especialment visible en el cas de l'art, que en el marc de la modernitat adquireix una autonomia institucional i simbòlica sense precedents. Això suposa que l'art deixa d'estar subordinat a finalitats morals, religioses o polítiques i comença a construir criteris de valoració estètica independents. Aquest procés es tradueix en la consolidació d'institucions pròpies —museus, escoles d'art, crítiques especialitzades, galeries— i en l'aparició d'un mercat cultural regit per valors com l'originalitat, la complexitat formal o la capacitat d'innovació simbòlica (Rius-Ulldemolins i Pecourt, 2021). Aquesta autonomia no elimina les tensions amb altres esferes —com l'econòmica o la política— sinó que les intensifica, ja que el camp cultural esdevé un espai de conflicte de valors en què la lògica de

l'eficiència o del benefici pot entrar en contradicció amb la de l'expressivitat o la transcendència artística (Johnson, 2009).

Tanmateix, Weber no només està interessat en la diferenciació de les esferes, sinó també en les conseqüències subjectives i culturals del procés de racionalització. Un dels seus diagnòstics més influents és el *entzauberung der welt* (Weber, 1919:62). Aquest desencantament fa referència a la substitució dels sistemes simbòlics unificadors per estructures tècniques, burocràtiques i científiques que ja no ofereixen una visió totalitzadora del món. Així, la racionalització moderna comporta un pluralisme de valors irreconciliables, el politeisme de valors, que obliga els individus a escollir entre orientacions ètiques incompatibles (Weber, 1919:25). Aquesta fragmentació cultural no només afecta les institucions, sinó també l'experiència vital: la cultura moderna no pot oferir una jerarquia clara de significats i, per tant, exigeix a cada individu una tasca d'autoafirmació i responsabilitat ètica davant la pluralitat de sentits possibles (Brubaker, 1984).

L'enfocament del qual parteix doncs, és com l'anàlisi cultural no pot limitar-se a identificar formes o continguts, sinó que ha d'examinar la posició d'aquestes formes dins una estructura de racionalització creixent, que segmenta i especialitza les esferes de valor. Aquesta mirada weberiana és especialment útil per entendre els dilemes culturals contemporanis: la tensió entre autonomia i instrumentalització, entre llibertat expressiva i mercantilització, entre sentit intern i funcionalització externa. Com han assenyalat autors com Alexander (2004) i Honneth (2005), aquestes tensions no han desaparegut sinó que es reconfiguren contínuament en el marc de la modernitat avançada.

A diferència de la tradició marxista i del pensament weberià, la sociologia durkheimiana proposa una comprensió de la cultura com a sistema de representacions col·lectives que configuren el vincle social i asseguren la cohesió del grup (Rius-Ulldemolins i Pecourt, 2021). La cultura no és una superestructura ideològica ni un camp autònom de valoració simbòlica, sinó una realitat col·lectiva que pren forma a través de pràctiques rituals, classificacions simbòliques i institucions morals que estructuren el món social (Durkheim, 1982). Així doncs, les creences religioses són la forma més primitiva i elemental de cultura, perquè representen i expressen l'ordre social de manera simbòlica. La religió no és, en aquest sentit, una il·lusió o un sistema de falses creences, sinó una forma de pensament col·lectiu que articula la relació entre el sagrat i el profà, entre allò que és intocable, pur i excepcional, i allò que és ordinari i funcional (Durkheim, 1982:45). Aquesta distinció sagrat/profà opera com un principi bàsic de classificació de la realitat social, i a través dels rituals, les societats reactualitzen periòdicament els valors que donen sentit i estabilitat a la seua estructura (Collins, 2008). El ritual no és una mera cerimònia formal, sinó un mecanisme central d'integració social: en reunir els membres d'una comunitat per participar conjuntament en actes simbòlics, es genera allò que Durkheim anomena "efervescència col·lectiva", és a dir, un estat d'exaltació emocional que reforça els

vincles i actualitza la consciència col·lectiva (Collins, 2004). Així, la cultura no es limita a transmetre coneixement o a codificar normes, sinó que té una funció moral i afectiva fonamental: permet que els individus se senten part d'un tot més gran, que assumeixen valors comuns i que reconeguen els límits entre allò permès i allò prohibit (Rawls, 2001). Les institucions religioses, educatives o polítiques, per tant, només poden comprendre's en la mesura que exerceixen una funció cultural i simbòlica sobre els individus.

A més, la cultura actua com a marc de classificació i interpretació de l'experiència. Els símbols col·lectius, com ara les banderes, les constitucions, els himnes o els herois nacionals, funcionen com a representacions concentrades del grup, i són percebuts pels membres de la comunitat com a portadors d'un significat superior. Aquesta funció simbòlica no només està present en contextos religiosos, sinó també en institucions seculars que, poden adquirir un caràcter quasi-sacral (Shils, 1965). La nació, l'Estat, la democràcia, o el dret, poden esdevenir objectes de veneració pública a través de cerimònies, commemoracions o rituals institucionals que reafirmarien el seu lloc central dins l'imaginari col·lectiu. En aquesta línia, Bellah (1967) introdueix el concepte de religió civil per descriure la manera com les societats modernes, aparentment secularitzades, continuen estructurant una moral col·lectiva mitjançant símbols, narracions fundacionals i pràctiques cerimonials d'inspiració cívica.

La cultura, per tant, s'articula com un sistema de significats públics que ordenen la vida col·lectiva, defineixen els límits de la comunitat i legitimen l'ordre social. Aquesta visió ha estat prolongada per autors com Geertz (1973), qui entén la cultura com un teixit de significats construït pels humans i que pot ser interpretat com un text. Des d'aquesta perspectiva, la cultura no només reflecteix l'estructura social, sinó que la fa possible: proporciona les categories mitjançant les quals les persones entenen el món i es comprenen a si mateixes. La realitat social no es presenta mai de forma neutral, sinó que és sempre mediatitzada per sistemes simbòlics que donen sentit a l'experiència. D'aquí que la cultura siga també una eina de classificació, distinció i exclusió: defineix què és legítim i què no ho és, qui pertany i qui queda fora, què s'ha de recordar i què pot ser oblidat (Douglas, 1998).

Així mateix, la memòria col·lectiva (Halbwachs, 1950) s'inscriu dins d'aquesta funció cultural de llarga durada. El record no és un procés individual, sinó un acte social que depén dels marcs simbòlics i institucionals que orienten la memòria. El passat col·lectiu no es transmet simplement, sinó que és reinterpretat en funció de les necessitats del present i dels grups socials que en fan ús. Aquesta memòria no sols articula identitats, sinó que juga un paper fonamental en la legitimació del poder i en la producció d'una continuïtat simbòlica. De fet, com han mostrat autors com Connerton (1989) i Alexander (2004), els rituals de memòria pública —festes nacionals, museus, monuments, aniversaris— no són neutres, sinó formes polítiques de construcció del record, fonamentades en una cultura pública selectiva i sovint conflictiva.

En conjunt, la tradició durkheimiana planteja la cultura com a estructura simbòlica institucionalitzada que produeix i regula la cohesió social. Aquesta cultura no és una mera esfera d'expressió simbòlica, sinó una força que orienta les emocions col·lectives, defineix els valors morals i estableix l'ordre social legítim. Els rituals, les cerimònies públiques, els símbols i les memòries compartides són formes concretes de reproducció cultural que asseguren la continuïtat del grup, però que també poden ser instrumentalitzades per reforçar jerarquies, controlar dissentiments o excloure determinades formes de vida. És en aquest sentit que autors com Alexander (2011) han insistit en el caràcter polític de la cultura i en la necessitat d'analitzar els processos rituals i simbòlics no només com formes d'integració, sinó també com escenaris de lluita, t i conflicte en les societats.

Des d'una altra òptica, la teoria dels camps de Pierre Bourdieu ha suposat una aportació fonamental per a la comprensió de la cultura en tant que espai estructurat de posicions i lluites simbòliques. L'autor defineix el camp cultural com un espai autònom on els agents lluiten per l'acumulació de capital simbòlic, definint així les regles del reconeixement i la legitimitat (Bourdieu, 1992). Les oposicions entre art consagrat i art emergent, o entre art pur i art comercial, han estructurat històricament aquest camp, especialment des de la seua institucionalització en el segle XIX. No obstant això, la crisi de l'autonomia cultural provocada per l'expansió neoliberal ha generat noves dinàmiques d'heteronomia, on el capital econòmic guanya pes sobre el capital simbòlic (Bourdieu, 1996). Posteriorment, s'han assenyalat que les dinàmiques postmodernes han erosionat les fronteres clàssiques del camp cultural, debilitant les jerarquies simbòliques i reconfigurant les relacions institucionals (Jameson, Lash i Urry, 1998). Aquesta dissolució afecta també la distinció entre productors i consumidors, així com els criteris d'assignació de valor cultural. En aquest context, la lluita pel capital simbòlic esdevé més fluida, però també més condicionada per factors externs al camp, com les polítiques públiques o el mercat.

Tanmateix, les pràctiques culturals continuen contribuint a la reproducció de les estructures socials. Els criteris estètics i simbòlics actuen com a instruments de legitimitat, delimitant què es considera cultura legítima i què resta marginalitzat (Bourdieu i Boltanski, 1976). Així, el gust cultural i les formes de recepció no són neutres, sinó resultat d'una socialització específica i d'una posició estructural dins del camp (Bourdieu, 1977).

Paral·lelament, l'enfocament interaccionista ofereix una aproximació complementària que posa l'accent en la dimensió col·lectiva i processual de la producció cultural. Autors com Becker (1988) conceptualitzen l'art com un procés col·laboratiu inscrit dins d'un "món artístic", entés com una xarxa de relacions socials basades en convencions compartides. Aquesta perspectiva trenca amb la visió romàntica de l'artista solitari, i emfatitza la importància de les interaccions, les normes i les mediacions institucionals en la producció i recepció de les obres (Rius-Ulldemolins, 2004).

És per això que, la sociologia de la cultura actual es beneficia d'una doble mirada: una de caràcter estructural, que analitza el camp cultural com a espai de lluita per la legitimitat, i una altra de caràcter interaccionista, que posa l'èmfasi en les pràctiques, els rituals i les dinàmiques col·lectives de significació. Aquesta complementarietat serà clau per a l'anàlisi que es proposa en aquesta tesi, on el camp faller s'abordarà tant des de la seua estructura jerarquitzada com des de les interaccions que generen relacions i vincles.

2.2. Introducció a la sociologia de la cultura festiva

La sociologia de la cultura festiva s'ha configurat com un camp d'estudi complex i multidimensional, que ha transitat d'una investigació inicialment descriptiva i antropològica a una anàlisi refinada de les funcions socials, simbòliques, econòmiques i identitàries que es manifesten en les celebracions. Tal com assenyala Ariño, el pas del món festiu rural en irreversible descomposició (Ariño, 1988) donant pas al "gran ritual urbà" (Ariño, 1992).

Pel que fa a les concepcions teòriques, la teoria del ritual i de la performance estableix que les celebracions són espais en què es superen temporalment les estructures socials convencionals, obrint la porta a una experiència compartida de transformació (Turner, 1988), on el procés ritual permet transcendir les estructures socials establertes, com una expressió que encapsula la capacitat de la festa per generar un espai liminar, on els límits habituals de la vida quotidiana queden suspesos. Tot i això, aquesta transgressió és temporal debut a què les estructures socials tendiran a reincoporar-se a la seua dinàmica habitual al post del ritual (1982). Aquesta experiència, permet als participants viure la communitas —una comunitat d'igualtat absoluta, sense les jerarquies habituals— és central per entendre com els rituals poden reconfigurar la percepció de la realitat social (Turner, 1988). Complementàriament, Schechner (1988) estableix la performance festiva com un mitjà per a la construcció i deconstrucció de significats, destacant com els elements performatius en la festa actuen com a vehicles de canvi simbòlic, permetent als actors adoptar rols que simultàniament ensenyen, interroguen i redefinixen els codis socials (Schechner, 1988). Així, la festa esdevé un laboratori on es posseeix tant la capacitat de mantenir tradicions com la d'innovar, tal com s'observa en estudis empírics que han documentat la flexibilitat i dinamisme dels ritmes festius (Hobsbawm i Ranger, 1983) i en què, la liminalitat no es tracta només d'un estat intermedi, sinó d'un moment de potencial transformador (Turner, 1988).

Paral·lelament, la perspectiva durkheimiana ofereix un marc directe per entendre la funció integradora dels rituals festius, on la festivitat actua com una força moral que reconstitueix el teixit social (Durkhiem, 1912), ja que les experiències col·lectives generen un sentiment d'identitat i cohesió social a través de l'experiència compartida de l'efervescència col·lectiva (Ariño, 1992). La foscor del ritual es converteix en la llum que uneix (Durkheim, 1912), on s'evidencia com la ruptura de la individualitat en el context festiu opera com a mecanisme de

renovació i reafirmació del teixit comunitari. Aquesta visió es correlaciona amb aportacions posteriors que exploren la dimensió moral i social de la festa, ja que l'objectiu de la festa és, finalment, el de renovar quotidianament els llaços que uneixen la comunitat (Turner, 1988).

Bakhtin (1984), desenvolupa el concepte de 'carnavalització' com un complex fenomen sociocultural que va més enllà de la simple inversió de normes. Per a Bakhtin (1984), el carnaval constitueix un cronotop específic on 'la segona vida del poble' emergeix a través del dialogisme i l'heteroglòssia, generant un espai-temps alternatiu que qüestiona l'ordre establert mitjançant la rissa i la paròdia ritual. Aquesta perspectiva, tot i que amb matisos, pot posar-se en diàleg amb les aportacions de Schechner (2013) sobre la performance festiva, qui des de la tradició dels estudis de performance nord-americans, analitza com els elements performatius construeixen i deconstrueixen significats en contextos contemporanis.

Tota negociació no pot ser explicada sense el joc de capitals i la disputa de poder als espais. Així doncs, la reproducció i la transformació del capital, permeten conceptualitzar la festa com un camp específic de lluita simbòlica. És per això que les pràctiques culturals, incloent-hi les festes, no són més que expressions d'un capital acumulat que estableix jerarquies socials (Bourdieu, 1993). Aquest capital, que pot manifestar-se en les seues formes: incorporada (disposicions, habilitats), objectivada (béns culturals) i institucionalitzada (títols, reconeixements), es mobilitza en el camp a través de l'*habitus* dels agents participants. Bourdieu (1979) assenyala que l'*habitus* és tant el principi generador de pràctiques objectivament classificables com el sistema de classificació d'aquestes pràctiques, fet que en el context festiu es tradueix en la manera com els diferents actors socials participen, organitzen i valoren les manifestacions festives. La festa, com a camp autònom (Rius-Ulldemolins, 2025) però interconnectat amb altres camps (econòmic, polític, artístic), es regeix per una lògica específica on els agents competeixen per l'acumulació i la legitimació del capital simbòlic. Aquestes dinàmiques manifesten en les lluites per la definició legítima de la cultura i del mode legítim de participació cultural (Bourdieu, 1993), que en el context festiu es tradueix en disputes sobre l'autenticitat, la tradició i la innovació. Així doncs, el camp cultural es caracteritza per una constant tensió entre les posicions dominants i les emergents, dinàmica que explica tant la mercantilització dels esdeveniments com la seua incorporació dins d'un circuit de producció cultural més ampli. La festa esdevé així un espai on es manifesten les estratègies de distinció social, on el "gust", entès com la propensió i aptitud per a l'apropiació (material i/o simbòlica) d'una classe determinada d'objectes o pràctiques classificades i classificadores (Bourdieu, 1979), actua com a marcador de classe i com a mecanisme de reproducció social. Aquest procés es fa evident en la manera com diferents grups socials s'apropien, reinterpreten o rebutgen determinades pràctiques festives, contribuint així a la reproducció o transformació de les jerarquies socials existents. A més a més, la perspectiva bourdiniana també permet analitzar com el camp festiu interactua amb l'economia dels béns simbòlics, on "la negació de

l'economia" (Bourdieu, 1994) paradoxalment genera beneficis econòmics i simbòlics. Això es manifesta en la professionalització de la gestió cultural, la patrimonialització de les festes i la seua conversió en productes turístics, processos que, lluny de ser neutres, reflecteixen i reforcen les estructures de poder existents, ja que tot acte de transmissió cultural implica necessàriament l'afirmació del valor de la cultura transmesa (Bourdieu, 1977), fet que en el context festiu es tradueix en processos de legitimació i consagració de determinades pràctiques i formes de participació en detriment d'altres (Díaz-Solano i Rius-Ulldemolins, s/p).

Paral·lelament, l'interaccionisme simbòlic, proveeix de les eines per entendre la festivitat com un escenari on cada individu construeix i negocia la seua identitat a través d'actes performatius. En aquest marc, Goffman (1959) proposa que la interacció social es pot entendre com una representació teatral, en què cada actor gestiona la seua "impressió gestionada" segons els espais -*frontstage* i *backstage*- i els moments ritualitzats. Aquesta visió situa la festa com un espai en el qual els participants adapten la seua presentació personal a diferents contextos i marcs d'interpretació. Aquest focus en la construcció identitària i en la variabilitat de les presentacions individuals es troba amb una major complexitat quan es considera l'impacte de la modernitat, on les tradicions han de fer front a processos de ràpida transformació. En aquest sentit, Bauman (2003) introdueix el concepte de "modernitat líquida", on les formes socials es dissolen amb la mateixa facilitat amb què es formen, afectant també la persistència de les tradicions festives. Així, allò que abans es donava per suposat com a pràctica inalterable, ara es veu sotmés a contínues reformulacions, cosa que obriga noves vies per a la construcció d'identitats en contextos més canviants. Aquesta dinàmica de canvi constant depén d'entendre el món com una "societat del risc" (Beck, 1998b). La necessitat de gestionar riscos cada vegada més globals i difusos ha transformat les pràctiques festives, que no sols han de ser espais de celebració sinó també entorns en què es negocien nous tipus d'incertesa i responsabilitat. Aquesta transformació genera una tensió entre l'esperança que ofereix la continuïtat de les tradicions i la necessitat d'adaptar-se a desafiaments emergents, fent que la festa esdevinga també un espai de negociació sobre el significat del risc en la modernitat. On la primera modernitat implica la destrucció i recomposició del calendari festiu tradicional sobre noves bases socials (Ariño, 1993; Hernández i Martí, 2002), es dedueix que les festes no sols són escenaris de reproducció cultural, sinó també laboratoris socials que reflecteixen, contesten i, en molts casos, transformen els continguts simbòlics i el teixit social.

Així doncs, des d'una dimensió econòmica de la cultura festiva es destaca la duplicitat inherent en la patrimonialització i mercantilització de les festes (García-Pilán, 2006) on la festivitat es converteix en un producte cultural susceptible d'explotació turística i mediàtica, generant un debat sobre la pèrdua de l'autenticitat versus l'ampliació en la seua difusió. Així mateix, Cruces (1998) ha explorat aquesta tensió entre la tradició i el procés ritual incorporat en models

moderns de producció cultural, mostrant com la interacció entre autèntic sentiment de comunitat i la lògica del mercat configura un paisatge festiu contradictori.

2.3. La concepció durkhemiana del ritual i les seues crítiques

Partint per tant de la idea de que la cultura festiva constitueix una base de d'estratificació i de dominació social, i per tant, una forma de reproduir o canviar les estructures socials (Collins, 1996; Collins, 2009), cal considerar la cultura festiva com un espai de lluita mediada pel ritual i la tradició que es definit de forma local (Gisbert-Gracia, 2011). Cal per tant ací fer èmfasi en la teoria dels rituals d'interacció, ja que connecta el nivell micro de la interacció festiva amb el nivell macro de les estructures i els conflictes. En aquest sentit per tant, no hi ha conflicte entre les teories de rituals de interacció i les teories del conflicte, ja que son complementaries (Collins, 1996).

S'estableix des del ritual les diferents identitats i es distribueix l'estatus de cada grup segons la posició que ocupa al mateix, carregant emocionalment i mobilitzant uns (els inclosos en el ritual) i desmobilitzant els altres (que en resten exclosos) que es consideren inferiors (Díaz-Solano, 2023; Fustel de Coulanges, 1984). Així als inclosos, se'ls genera un sentiment de pertinença a través dels actes de presentació que mitjançant la codificació generen una experiència simbòlica molt potent (Auyero i Benzercy, 2017; Goffman, 1970) i que genera un "nosaltres" (Picard, 2016) amb una idea de la cultura pròpia en contrast amb la cultura dels altres (Ariño, 1992b) generant una identitat col·lectiva regional. Dit d'un altra forma, el accés a alguns rituals d'interacció determina de forma informal la legitimació de ertinença a una comunitat i els beneficis que se'n deriven de la mateixa d'una forma tancada amb filtratge social generant obstacles de participació social (Fustel de Coulanges, 1984).

D'esta forma, la representació col·lectiva al ritual està carregada de força emocional i és un instrument potent per canalitzar la força moral que s'impregna en les idees, els pensaments i la mentalitat dominant (Dingley, 2008; Fournier, 2010); i la força dels sentiments compartits i de la mobilitat que genera a través de la intenció compartida (Tomasello, 2010). Això, reforça les idees i les creences (Mauss i Karady, 1981) que s'adhereixen a la consciència individual i condicionen les estratègies per obtenir una posició social concreta. A través d'estes estratègies s'augmenta el capital emocional(dels inclosos) veient augmentada la seua confiança i la seua naturalesa sagrada clau per a la dominació social i política (Gisbert-Gracia i Rius Ulldemolins, 2020a). D'esta energia compartida es crea un capital cultural generalitzat i un capital cultural específic segons les posicions al ritual que serveix per dominar i excloure a altres, i per castigar a les persones crítiques per transgredir els símbols sagrats (Collins, 2009; Rössell i Collins, 2001). Dites persones crítiques desenvolupen una energia emocional negativa que es transforma en una postura d'oposició al ritual (Boyns i Luery, 2015).

Un símbol ple d'emoció ritual pot mantenir-se en les converses o ser interioritzat molt ràpidament (Collins 2004:2). Els rituals doncs, són espais on existeix un focus d'atenció compartit i una consonància emocional, independentment de l'existència o no de formalismes estereotipats. Aquests rituals generaran alts graus d'intensitat, de simbologia i de membresia (Collins 2004:75). En aquest sentit, per tant, un ritual és la forma en la qual s'enfoca una emoció i una atenció conjunta donant lloc a una experiència viscuda que produeix una fluïdesa en les cadenes dels rituals d'interacció (Collins 2004:24). Aquesta concepció s'oposa a la idea antropològica, que veu els rituals com un reflex de la macroestructura i que, per tant, no estan sotmesos al canvi (Collins 2004:21).

Per tant, què requereix un ritual per tal que siga exitós i gènere una energia emocional positiva que puga contribuir a la reproducció de certs discursos? Collins estableix quatre requisits per tal que un ritual d'interacció funcione correctament: 1) que hi haja físicament més de dues persones a un mateix lloc; 2) distingir els qui en formen part dels qui no; 3) existeix un focus d'atenció comú i tenen consciència d'això; 4) tenen un mateix estat anímic o emocional (Collins 2004:72-73). Aquests elements creen una consonància col·lectiva (Durkheim, 1982) i es retroalimenten entre ells (Collins 2004).

Quan totes elles es produeixen i es retroalimenten tenen quatre efectes: 1) creen solidaritat grupal i un sentiment de pertinença; 2) generen energia emocional individual positiva, amb sentiments com confiança, alegria, entre d'altres; 3) creen símbols que representen al grup com paraules pròpies, icones, gestos, per exemple, és el que Durkheim (1982) anomena objectes sagrats; 4) sentiments de moralitat, pertinença a un col·lectiu, de respectar i defensar els seus valors i símbols, i criticar a aquelles persones que no en formen part (Collins 2004:73). Tot això genera una sensació de voler contar-ho a algú, especialment a algú que ha viscut la mateixa situació (Collins 2004:82). No obstant, serà clau que l'energia emocional immediata siga transformada en duradora, ja que sinó els efectes generats al ritual perdrien el seu efecte (Collins 2004:114). Un altre efecte molt visible, és per exemple el riure conjunt, produint situacions d'hilaritat, involuntàries i que es retroalimenten (Collins 2004:93) Malgrat això, si les primeres situacions no es donaren, es crearia una situació on hi hauria conversacions banals, vacil·lants o de poca intensitat (Collins 2004:77). També es podria donar que la solidaritat grupal no existira i que, tot i paréixer que es podia acomplir, l'agressivitat de les paraules generaria una situació de ritual fallit (Collins 2004:98). En conclusió, pel que fa a la teoria dels rituals d'interacció es troben diferents components com ara la reunió corporal, la consonància emocional, la solidaritat i l'efervescència col·lectiva. Clau de tot açò serà l'existència d'un focus d'atenció comú que potencie tots aquests elements. Tot açò de forma contínua per tal que el ritual no perda el seu efecte. Així, un ritual exitós, per a Collins, produirà una energia emocional positiva i carregarà d'energia emocional als que hi ha participat (Boyns i Luery 2015).

2.4. La concepció bourdiniana del camp i les seues crítiques

Un altre element fonamental per entendre les festivitats és entendre les jerarquies socials reflectides en estos espais (Gould, 2002), les quals es poden analitzar com un procés classificador per als individus, com un mecanisme de dimensions macrosocials (Magee i Galinsky 2008), o per formes de capital, com són l'econòmic, cultural i social (Bourdieu 1986). En el segon cas, depenent del nombre de grups socials que tinga i participe, "dotació de capital", cadascú tindrà unes obligacions i expectatives diferents en la societat (Gould 2002:1143; Levy i Leiche 2017).

En relació amb les formes de capital segons Bourdieu, el capital cultural és un dels més importants. Aquest tipus de capital comprén recursos culturals, coneixements, disposicions i objectes culturals (Bourdieu, 1986). El capital cultural és crucial perquè actua com una eina fonamental per exercir poder i obtenir estatus (Levy i Leiche 2017). Són els grups dominants, aquells qui dominen el ritual qui utilitzen el capital cultural per a construir diferències de poder i estatus per a poder legitimar-se i posicionar-se en la part més alta de la jerarquia social (Bourdieu 1984).

Així doncs, és fonamental el capital cultural i la jerarquització social per a separar a la població i dividir-la en categories depenent de la quantitat de capital que posseïsca. Qui tinga més capital gaudirà de major posició i qui tinga menys menor posició (Levy i Leiche 2017). Els dominants, que acumulen un poder i estatus molt gran, exclouen a aquelles persones que consideren inferiors o que veuen que no ocuparan mai llocs d'alt poder i estatus. Això afavoreix que els qui acumulen major capital es queden els màxims privilegis (Levy i Leiche 2017). Aquestes formes de capital estan relacionades en el concepte de camp, que Bourdieu i Wacquant (1992) defineixen com una xarxa de relacions entre diferents posicions que tenen diferent poder i estatus. El capital reprodueix la jerarquia de relacions de poder entre els diferents actors (Swartz, 1997) i el camp seria la xarxa de relacions estructurades socialment, i on dins d'elles hi ha lluites per l'accés o els recursos (Oakes et al 1998).

Cada actor es posiciona socialment en l'espai de poder que li pertoca depenent de la dotació de capital del qual disposen (Bourdieu 1986). Així doncs, es distingeixen tres tipus de capital: 1) econòmic, fa referència als recursos financers que tenen valor monetari 2) social, són els recursos que es poden aconseguir a partir de les xarxes i relacions socials (Bourdieu 1986) i 3) capital cultural, que pot manifestar-se a través de l'experiència i el coneixement i que es donen a partir de disposicions de conducta i actitud que s'adquireixen a causa del procés de socialització (Emirbayer i Johnson 2008; Lamont i Lareau 1988).

A banda d'aquests tres tipus de capital, Bourdieu (1986) parla també del capital simbòlic, que és l'honor i prestigi que es donen a partir del reconeixement i valor social que els dona els capitals econòmic, social i/o cultural. No obstant, el capital simbòlic només es produeix quan aquests reconeixements i valors simbòlics són legítims (Bourdieu 2000; Kerr i Robinson 2016).

Segons Lamont i Lareau (1988) i Robbins (2005), el paper del capital cultural en l'estructuració de les jerarquies i estrats socials, relacions de poder i límits simbòlics entre individus és fonamental. Els recursos culturals de les classes dominants es converteixen en capital cultural (Levy i Leiche 2017; Bourdieu 1984; Bourdieu i Passeron 1979). Mitjançant el capital cultural es reprodueix la dominació, s'exclou a alguns i s'incorporen altres (Lamont i Lareau 1988). A més, de vegades s'utilitza el capital cultural per a accedir a oportunitats i per a quedar-se amb el capital (Lareau i Weininger 2003). Per tant, "la cultura és vista com a clau en la construcció i la reproducció de la dominació i la jerarquia a través de la legitimació i apropiació del coneixement cultural" (Lareau, 2015).

Hi ha una relació entre l'estructura del camp i els tipus de capital que dominen en cada espai. (Bourdieu 1985; Anheier et al 1995). En les situacions on hi ha més capital cultural hi ha una alta jerarquització per part de les estructures socials, mentre que aquelles que tenen un major capital social dona lloc a molts segments però molt poc institucionalitzats (Anheier et al 1995). Segons Bourdieu i Wacquant (1992:108) "per a construir un camp, una persona deu identificar les formes de capital específic que operen dins d'ell, i per a construir les formes de capital pròpies del camp que deuen conéixer la seua lògica específica. D'altra banda, un altre concepte que es pot introduir i que guarda certa relació amb aquest punt és el de la teoria de la dominació social, mitjançant la qual les persones creen i preserven jerarquies socials que es fonamenten en grups, siga per qüestions de classe, d'ètnia o de qualsevol element relacionat. Mitjançant aquesta teoria, les classes dominants gaudeixen de molts privilegis, com poden ser poder polític i estatus, qüestions molt importants per aquells que es situen al centre del ritual, i els grups dominats acaben tenint un desavantatge social, com en el cas del ritual festiu pot ser o fins i tot risc d'exclusió (Haley i Sidanius 2005). Alguns teòrics del domini social consideren que les jerarquies socials són moltes d'elles creades per institucions i organitzacions socials, i tot i que de manera individual es poden reforçar, són les institucions les que es poden reforçar més (Haley i Sidanius 2005). Així doncs, les institucions són fonamentals per a veure una formació de jerarquies per grups (Mitchell i Sidanius 1995; Pratto et al 1997; Sidanius et al 1994; Sidanius et al 1996; van Laar et al 1999).

L'estratificació i la jerarquia social formen rituals de poder que involucren tres classes: unes dominen, altres executen les ordres i altres les compleixen. Per a Goffman (1970), en les festivitats, igual que en la societat actual, uns pocs aconsegueixen controlar el poder i tindre altes posicions, convertint-se en un element central del ritual (Rius-Ulldemolins, Gisbert i Vera 2021). Per tant, ser el centre del ritual, que és l'element central de l'estratificació social és molt important perquè qui aconseguisca estar al centre en una festivitat amb major nombre de seguidors, més benefici i més estatus de tipus polític i social aconseguirà. Així, la festivitat esdevé un camp, baix aquesta concepció, amb altes quotes de poder (Ariño i García Pilán 2006:22). O, dit d'una altra forma, tot dominant l'àrea cultural es pot guanyar legitimitat política

així com exercir control sobre el mateix camp, siga de forma simbòlica siga mitjançant recompenses en forma de premis (Sapiro 1996; Bourdieu 2001).

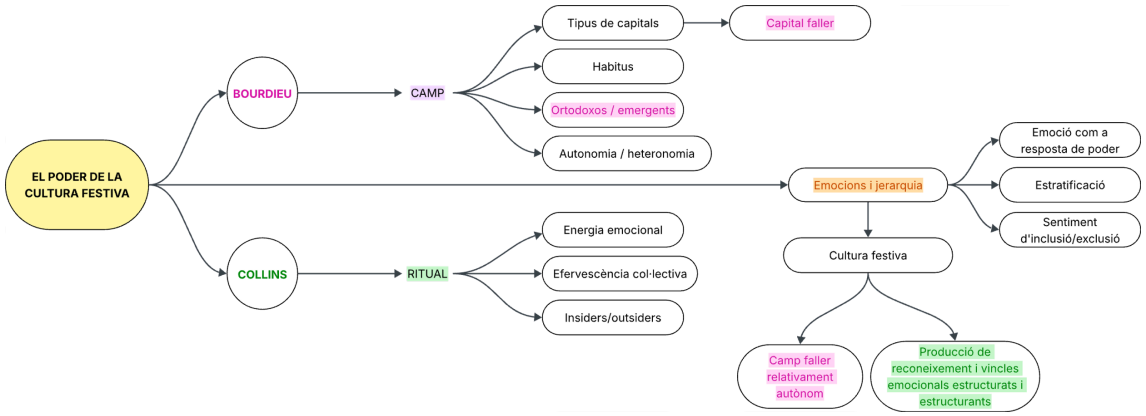
Qui controla la festivitat sol ser l'elit cultural i aquesta no ha de per què ser l'elit econòmica (Bourdieu 1992). A pesar d'això, l'elit econòmica, pressionarà també per augmentar el seu capital cultural i ho farà a través d'un consum abusiu i conspicu (Scribano, Magallanes i Boito, 2012). El poder moltes vegades s'observa mitjançant el discurs més comercials que mostraran quina és la "filosofia de l'època" (Gramsci, 2011), de forma que es puguen observar certs discursos interconnectats entre una multitud de capitals en constant lluita (Bourdieu, 1993). La lluita es realitzarà a través de la construcció de símbols (Burke, 2014) els quals poden enriquir la festivitat fent-la progressar (Batjin, 1990).

D'altra banda, Bourdieu planteja el camp polític, es pot entendre per separat organitzant-se en dos "camps" oposats, com "dreta", "esquerra" o "progressista", "conservador" (Sapiro, 2016). Aquests pols van jugant entre ells mostrant una oposició o diferenciació i es converteix en un "camp de lluita i poder" (Meichsner, 2007). No només es pot concebre el camp polític per separat, sinó que també interactua amb els altres camps perquè una de les finalitats és influir en la població, parlar i representar en nom d'elles utilitzant per això de manera legítima l'administració, l'economia local, l'exèrcit o la policia (Bourdieu, 1981; Bourdieu, 1991). Depenent de la gent que aconseguisca mobilitzar, tindrà un resultat en eixa lluita diferent (Meichsner, 2007).

Dins del camp polític, els polítics són els qui venen el producte, i els votants els espectadors que voten. Perquè els polítics aconseguisquen tindre una influència en la població, és necessari treballar-la a través de símbols per a guanyar influència (Bourdieu 1981; Collovald 1999), i la festa pot ser un dels elements simbòlics que un polític pot aprofitar per a guanyar influència, poder i legitimitat. La popularitat d'un polític reforça el capital simbòlic, i això és degut al fet que apareix en molts llocs i durant temps (Bourdieu, 1991). Així doncs, és important per un polític estar subjecte a les regles del joc que existeixen en el territori (Bourdieu, 1994:240, 241), ja que acceptar aquestes regles pot donar-li popularitat i per tant, augmentar el capital simbòlic (Meichsner, 2007).

Si més no, la cultura festiva constitueix un camp complex, difícil de classificar dins dels models convencionals de la teoria sociològica, per això mateix la teoria del camp té algunes crítiques que poden ser complementades des d'una concepció microsociològica. La naturalesa híbrida de la cultura festiva, entre producció simbòlica, emoció col·lectiva i participació política, requereix un marc teòric capaç d'articular diferents nivells d'anàlisi. En aquest sentit, la complementarietat entre la teoria dels camps de Pierre Bourdieu i la teoria dels rituals d'interacció de Randall Collins es presenta com una aproximació per abordar la dimensió estructural i la dinàmica performativa pròpia de la cultura festiva.

Gràfic 1: Conceptualització de les corrents teòriques emprades en el marc teòric

Font: Elaboració pròpia

Pierre Bourdieu concep els camps socials com espais relativament autònoms on els agents competeixen per l'acumulació i reconeixement d'un capital específic. Cada camp estableix les seues pròpies regles de funcionament i genera una creença compartida en el valor d'allò que s'hi disputa: la *illusio*[1] (Bourdieu, 1993; Fabiani, 2016). Aquesta estructura s'articula al voltant de relacions de poder, de mecanismes de consagració i de distinció entre posicions ortodoxes i heterodoxes, i es reprodueix a través d'una institucionalització interna i d'una lògica pròpia de reconeixement i valoració.

En canvi, Randall Collins (2004) situa el focus en la dimensió interactiva i emocional de la vida social. Els rituals d'interacció, especialment en contextos de copresència física, generen solidaritat, energia emocional compartida i símbols carregats de valor. Aquesta teoria microsociològica, hereva també de Durkheim i Weber, permet captar com les pràctiques quotidianes i els esdeveniments comunitaris poden esdevenir rituals amb efectes de cohesió i exclusió, reforçant jerarquies simbòliques o obrint processos de disputa i resignificació.

Si bé la festa pot compartir alguns trets amb els camps artístics —com la diferenciació de rols, la consagració d'agents i la producció de valor simbòlic—, no presenta una autonomia clara respecte al camp polític ni econòmic (Oakes, 2003; Sapiro, 2013). El seu funcionament depèn sovint del finançament públic i d'estructures clientelars locals, especialment en contextos del sud d'Europa (Zarlenga et al., 2023), cosa que limita la consolidació d'una lògica autònoma pròpia. A diferència del camp artístic, la cultura festiva no es fonamenta en valors com l'originalitat o la ruptura, sinó en la repetició, la tradició i el reconeixement comunitari. En aquest sentit, el capital que s'hi disputa és un capital festiu de naturalesa local i poc convertible, que opera segons una legitimitat tradicional, més que no pas carismàtica o institucionalitzada (Weber, 1944; Rosenberg, 1959). Aquest capital es concreta en símbols, rols cerimonials, formes de participació i mecanismes de reconeixement que, si bé poden adoptar estructures

[1] El que fa que els actors es comprometen amb el joc del camp, fins i tot quan les regles i recompenses d'aquest camp són arbitràries o simbòliques

pròpies, rarament es tradueixen en capital cultural reconegut a escala nacional o translocal (Retière, 2003).

Aquest capital festiu, a més, és gestionat per agents organitzadors que sovint no formen part de les elits culturals o artístiques, sinó de l'àmbit associatiu i local: comissions, confraries, colles o agrupacions de barri. Aquests actors acumulen prestigi simbòlic mitjançant la seua implicació sostinguda en el ritual, però també a través de la seua capacitat de gestionar recursos, definir rols i preservar l'ordre cerimonial. Així, es produeix una institucionalització interna del ritual, amb funcions, posicions i cànons relativament estables, encara que adaptables.

Tanmateix, l'heterodòxia dins d'aquest camp és limitada. Les innovacions són tolerades, però sempre que es mantinguen dins dels marges acceptables per l'elit organitzadora. Els intents de transformació profunda del ritual poden ser marginats, ridiculitzats o neutralitzats mitjançant mecanismes de sanció simbòlica, de manera que el canvi es dona per acumulació o adaptació lenta, no per ruptura. Aquesta dinàmica reflecteix una lògica entre institucional i comunitària, que escapa tant a la puresa del camp bourdiesià com a l'espontaneïtat del ritual col·lectiu segons Collins.

Precisament, la perspectiva de Collins resulta útil per analitzar com els rituals festius generen efectes emocionals col·lectius que són clau per a la seua reproducció, però també com poden fracassar o esdevenir escenaris de tensió simbòlica. Els rituals no garanteixen automàticament cohesió: poden activar conflictes latents, fer aflorar fractures socials o convertir-se en instruments de dominació. Aquesta lectura permet captar els efectes rituals negatius, sovint obviats pel marc bourdiesià, més centrat en la reproducció de l'ordre estructural (Collins, 1988; Fabiani, 1988). A més, Collins ofereix eines per analitzar la manera com els rituals medien entre el local i el global, i poden ser cooptats per elits polítiques o econòmiques en aliances estratègiques. Així, l'energia emocional generada pel ritual pot ser mobilitzada per legitimar determinats actors socials o projectes polítics, sense necessitat de passar per circuits de consagració artística o cultural. Aquesta capacitat de mediació simbòlica, que no necessita el reconeixement institucional per tenir efecte, és central per entendre la potència performativa i política de la cultura festiva.

Cap dels dos marcs, dona un pes central al paper actiu de l'Estat en la configuració del camp festiu. En societats amb dispositius d'intervenció cultural, les polítiques públiques de finançament, regulació i promoció cultural tenen un paper decisiu en estructurar els rituals, definir els seus límits simbòlics i distribuir el capital festiu, si s'entén l'Estat com a catalitzador de la violència simbòlica legítima (Bourdieu, 1994). Això implica que la festa no és només un espai de reconeixement comunitari, sinó també un objecte de disputa institucional i estratègica, susceptible de ser dominat, patrimonialitzat o instrumentalitzat. És per això que en aquest sentit, la unió d'ambdues teories proporciona la capacitat d'articular l'estructura del poder

simbòlic amb les dinàmiques de reconeixement i participació, i fa visible l'encarnació de la legitimitat, la seua ritualització i la seua disputa.

Taula 1: Diferències i similituds de la teoria de Bourdieu i Collins

	PIERRE BOURDIEU	RANDALL COLLINS
Bases teòriques	Durkheim: desenvolupament elements de consens (doxa i *illusio*) / Weber: lògica propia esferes socials / conflicte monopoli simbòlic	Durkheim / Weber: lògica de conflicte entre coalicions d'actors per la preponderància ideològica i política.
Focus	Construcció de camps en el que s'estructuren per oposicions: autonomia vs heteronomia, ortodoxes vs heterodoxes i dominants vs dominats	Interaccions rituals en la dimensió micro estableixen les bases per a la creació de símbols compartits i la creació de energia emocional mobilitzable a nivell polític
Crítiques	No totes les esferes són camps (Lahire) / Concepte propi modernitat i no postmodernitat / Capitals classes populars no registrats (Passeron i Grignon, Mauger) / Insensibilitat a la dimensió corporal i emocional	No tot són rituals / L'acció institucionalitzada no sempre té una dimensió ancorada localment (Giddens) /De facto la dimensió prioritzada és consensual / Dificultat de definir estructura social i dominació social a partir de lògica de rituals interacció (Boltanski).
Aplicació a la cultura festiva	Possibilitat de reconstruir gènesis lògica propia camp: Definició de qui forma i qui no del camp (*insiders* i *outsiders*) a partir d'un capital mínim i acceptació normes *illusio* / Construcció de pols i estructures i competència pel poder simbòlic. / Lògica privilegiada de ortodòxia i heterodòxia.	Comprensió de la lògica micro dels rituals neotradicionals / Lógica front stage vs auditori i càrrega emocional i legitimació control ritual / Dimensió corporal i emocional (importància co-presencia i càrrega de energia emocional. Creació de símbols compartís festa, vinculació a espais centrals i lògica urbana.
Limitacions a aquesta aplicació (punts cecs)	La cultura festiva parteix d'una legitimitat tradicional (inventada) que afavoreix pol ortodox / El pol heterònom pot recolzar-se en el poder econòmic i polític / Els dominants de la festa no són dominants socials / El capital és local, no nacional-pretensió universal / No té en compte la interacció de l'Estat	Els rituals no sempre són reeixits / L'energia emocional no sempre és positiva ni es distribueix de forma igualitària. / No té en compte que el ritual és plural i escenari de enfrontament polític, no hi ha consens símbols. / Els dominants del ritual exerceixen també un cert domini social però els dominants poden utilitzar el ritual per oposar-s'hi / L'estat apareix com un element central organitzador /

*Una qüestió clau:

Totes les oposicions són equivalents? No, hi ha un esquema triangular, en la lògica bourdiniana hi pot haver oposicions entre ortodoxes i heterodoxes en el que els heterodoxes d'ahir siguen els ortodoxes de demà. No obstant, això es produeix en el camp artístic és discutible que es produsica en el camp.

	POL AUTONOM	POL HETERONOM
DOMINANTS	Vanguardies dominants *Antigament heterodoxes, actuals ortodoxos, dominants* (heresiarques, capaços redefinir les normes del camp)	Pol comercial dominant *Ortodoxos / heterodoxos / dominants* (dominants però en aliança o dependents de suports externs)
DOMINATS	Vanguardies dominades *Heterodoxes dominats* (futurs dominants a condició de poder redefinir regles del camp)	Pol comercial dominat *Ortodoxos però dominats?* (en el model Bourdinià, fora del camp)

Font: Elaboració pròpia

Si més no, la connexió teòrica entre les propostes de Bourdieu i Collins pot enriquir-se mitjançant la incorporació de Kemper, qui opta per recuperar l'afectivitat com a categoria analítica dins de l'acció social, sense dissociar-la de les estructures de poder que configuren les relacions socials i els rituals.

En el cas de Pierre Bourdieu (1979), les pràctiques socials es troben orientades per l'*habitus*, el qual incorpora disposicions corporals, perceptives i cognitives que s'orienten segons les estructures objectives del camp i la posició ocupada dins d'aquest, i tot i que Bourdieu no sistematitza una teoria de les emocions, és possible interpretar l'*habitus* com a una matriu de disposicions afectives estructurades i estructurants, que orienten pràctiques i percepcions en funció de l'acumulació de capital i del reconeixement social obtingut (Bourdieu, 1992). És en aquest punt on uneix la proposta de Kemper (2002): En aquest sentit, el punt d'unió amb Kemper és on les emocions s'expliquen com a respostes a canvis percebuts en el poder i l'estatus, configurant un mecanisme d'interiorització de les jerarquies socials. Així doncs, s'afegeix una possible dimensió afectiva al plantejament de Bourdieu, en la mesura que es puntualitza en com les emocions contribueixen a reproduir o qüestionar la posició estructural, segons si aquestes reforcen el reconeixement simbòlic o el posen en crisi, la qual cosa permet incorporar l'afectivitat com a variable dins dels processos de dominació simbòlica i dels mecanismes de legitimitat del camp.

Pel que fa a Collins (2004), la teoria dels rituals d'interacció analitza com les interaccions repetides i estructurades generen energia emocional, que pot traduir-se en sentiments de solidaritat, vinculació simbòlica o identitat col·lectiva. Tot i que Collins reconeix que els rituals poden ser fallits o produir exclusió, i que no tots els participants obtenen els mateixos beneficis emocionals, la seua teoria es centra en les condicions sota les quals aquests rituals produeixen estratificació, i en com aquesta energia s'acumula o es dissipa segons l'accés desigual a la interacció.

2.5. La cultura festiva com a espai ritual

Durant les celebracions, el component ritual adquireix una rellevància fonamental per a la constitució d'un sentiment de col·lectivitat en el seient d'una societat (Homobono 1990). Aquests rituals, en integrar dimensions simbòliques, estructurals i emocionals, permeten una lectura complexa i multidimensional de les festivitats contemporànies. Segons Jiménez (2011), es distingeixen dues categories: per una banda, les festivitats tradicionals, que responen a una organització comunitària i es caracteritzen per la seua inclusivitat, denominades “festa de tots”; i, per altra, les noves formes de celebració, que integren elements d'oci, entreteniment i afició, introduïdes per experts en programació i gestió, denominades “festa per a tots” (Velasco et al. 1996). Per a clarificar aquestes modalitats, s'estableix una diferenciació entre “festes tradicionals”, representatives de l'essència originària del ritual, i “festes populars”, que reflecteixen les adaptacions contemporànies (Jiménez 2011).

Les festivitats que posseeixen un marcat component ritual no sols confereixen una major càrrega simbòlica, sinó que actuen com a catalitzadores en el procés de socialització i cohesió social. Aquest caràcter ritual es tradueix en la facultat d'aquestes celebracions per a revelar l'estructura i el funcionament intrínsec de la societat: des de la composició d'elements materials i immaterials fins a les dinàmiques de canvi que les caracteritzen (Jiménez 2011). La sistematització i transmissió de significats a través d'aquests rituals no sols facilita la comprensió de les estructures culturals, sinó que també contribueix a la construcció i reafirmació de la identitat col·lectiva.

A més a més, els rituals festius permeten explorar la intersecció entre el simbòlic i l'emocional. Per exemple, la presència de fenòmens com l'humor col·lectiu i la rialla compartida —elements que, de manera involuntària, es retroalimenten— enforteixen la unitat grupal i potencien la cohesió del col·lectiu (Collins 2004:93). No obstant això, l'absència o insuficiència d'aquests components pot portar a un fracàs en la consolidació del ritual, manifestant-se en forma d'interaccions superficials i intercanvis comunicatius efímers (Collins 2004:77, 98). Per aquest motiu, la transformació de l'energia emocional inmediata en una experiència duradora és clau per a l'èxit d'aquests processos rituals (Collins 2004:82; 114).

La teoria dels rituals d'interacció, en aquest sentit, emfatitza la importància de components com ara la reunió corporal, la consonància emocional, la solidaritat i l'efervescència col·lectiva. L'existència d'un focus d'atenció comú s'erigeix com un element catalitzador indispensable que permet potenciar aquests efectes de manera sostinguda, fet que resulta fonamental per a l'eficàcia ritual.

Addicionalment, és pertinent assenyalar que la dimensió transformadora dels rituals rau en la seua capacitat per a reconfigurar la narrativa social. Un ritual exitós —segons Collins— es caracteritza per la generació d'una energia emocional positiva que, en intensificar-se, permet al

col·lectiu superar barreres comunicatives i enfortir la seua identitat. Aquest procés no sols actua com a mecanisme d'integració, sinó que a més obre la porta a noves perspectives d'investigació que aborden la intersecció entre emoció, ritualitat i cohesió social (Boyns i Luery 2015).

Així doncs, el propi Collins (2004) aplica aquesta proposta teòrica als atemptats de l'11S. Davant d'un esdeveniment d'alta càrrega emocional i d'impacte global com aquell, Collins observa que la societat estatunidenca —i en menor mesura, l'esfera internacional— va reaccionar mitjançant una sèrie de rituals col·lectius orientats a restablir el sentit de seguretat, la cohesió emocional i l'ordre simbòlic. El punt de partida és la constatació que el terrorisme actua com a disrupció ritual: trenca la normalitat perceptiva i simbòlica de la vida quotidiana i provoca una pèrdua sobtada de sentit. Davant d'aquesta ruptura, l'organització col·lectiva de rituals permet reconstruir, almenys parcialment, l'univers compartit. Així doncs, aquests rituals no són meres expressions emocionals espontànies, sinó que constitueixen dispositius d'alt component simbòlic i emocional, fonamentats en la seua capacitat per sincronitzar les emocions i l'atenció dels participants. Així doncs, el que fa un ritual eficaç no és només la participació conjunta, sinó la coincidència de l'atenció en un mateix objecte i la interacció emocional compartida entre els participants (Collins, 2004: 54). En aquest sentit, les manifestacions que varen tindre lloc—minuts de silenci, encés d'espelmes, cant d'himnes, cerimònies religioses massives, mostres d'afecte en espais públics— varen funcionar com a rituals d'alta intensitat que produïen energia emocional: una força subjectiva que impulsa els individus a reafirmar el vincle amb el col·lectiu i amb els seus símbols. L'acumulació d'aquesta energia emocional genera, al seu torn, símbols que actuen com a dipòsits de significat i que són susceptibles de ser mobilitzats políticament i culturalment. En el cas de l'11S, els rituals col·lectius posteriors a l'atac varen cristal·litzar la diferència entre un 'nosaltres' unit i un 'ells' percebut com a amenaça externa (Collins, 2004: 60). La societat reforça així les seues fronteres morals i produeix un nou ordre simbòlic on es redefineixen els rols, les lleialtats i les exclusions. És especialment rellevant com aquests rituals varen permetre una renovació de la identitat nacional, alimentada per una combinació d'afecte, dolor compartit, exaltació patriòtica i representació dels valors fonamentals de la nació. Aquesta dimensió ritual de resposta al trauma es tradueix també en l'estructuració d'un espai públic simbòlic on es delimita qui té dret al dol, a la paraula i al reconeixement. En aquest sentit, els rituals de masses reforcen no sols la solidaritat interna, sinó també la jerarquia moral entre víctimes, observadors i agressors, assignant papers simbòlics diferenciats a cada actor (Collins, 2004: 61). Aquest procés de sacralització de determinats cossos i experiències —els morts, els bombers, els supervivents— és inseparable d'una construcció discursiva que legitima una narrativa única de la tragèdia i que pot ser instrumentalitzada per estructures polítiques o mediàtiques. Així doncs, la societat no es refà del trauma únicament per mitjà de polítiques o intervencions institucionals, sinó a través de

les estructures emocionals del ritual. És a dir, la capacitat de les comunitats per organitzar rituals que canalitzen el dolor col·lectiu, restauren la confiança interpersonal i reactiven els símbols de pertinença (Collins, 2004: 78). Des d'aquesta perspectiva, els atemptats de l'11S constitueixen un cas paradigmàtic de com els rituals esdevenen instruments de reconstrucció moral i emocional, que permeten transformar el caos en significat, el dolor en comunitat i la por en solidaritat.

2.6. La cultura festiva com a camp

La teoria dels camps socials de Pierre Bourdieu ofereix un marc analític robust per a comprendre la cultura festiva com un espai de producció simbòlica on s'entrecreuen diverses formes de capital i es lliuren lluites per la legitimació. Segons Bourdieu (1997: 48–49), el camp es defineix com "un espai social estructurat, un camp de forces en el qual es configuren relacions de dominació, subordinació i lluita", i en aquest sentit, cada festivitat es constitueix com un escenari en el qual organitzadors, patrocinadors, mediadors culturals i fins i tot institucions públiques es disputen la imposició de criteris que determinen l'autèntic i el legítim. Així, la cultura festiva deixa de ser simplement un conjunt de rituals i celebracions per a transformar-se en un camp en el qual conflueixen i es rivalitzen diferents tipus de capital, des del cultural —que es manifesta en el coneixement i valoració de tradicions— fins al simbòlic, que es tradueix en prestigi i reconeixement, i l'econòmic, que influeix en la transformació de la festivitat en un producte mediàtic o turístic.

En aquest marc, Bourdieu (1995: 326) sosté que com més autònom és un camp, major és la seua capacitat de refractar les coaccions externes, la qual cosa en l'àmbit festiu es tradueix en la capacitat de mantindre pràctiques tradicionals i rituals propis enfront de pressions heterònomes, com les dictades per interessos comercials o polítics. No obstant això, és precisament aquesta tensió entre l'autonomia interna i la influència de factors externs la que dinamitza el camp festiu, obligant els actors a reinventar contínuament les regles del joc i a legitimar les seues posicions mitjançant una lluita simbòlica constant. Aquest procés s'enriqueix encara més quan es considera que, tal com assenyala Bourdieu (1988), "les necessitats culturals són producte de l'educació", la qual cosa implica que la participació i la interpretació de les pràctiques festives estan profundament condicionades per l'*habitus*, és a dir, per les disposicions acumulades al llarg del procés de socialització de cada individu.

A més, la dimensió espacial i temporal exerceix un paper crucial en la configuració de les festivitats, ja que cada esdeveniment s'inscriu en un context geogràfic i històric particular que condiciona tant la seua forma com el seu significat. Bourdieu (1999) subratlla que la posició relativa dels agents en l'espai social i la distància que els separa configuren maneres específiques de percebre i valorar els esdeveniments culturals, la qual cosa en el cas de les festivitats es tradueix en l'existència de jerarquies i diferències territorials que delineen què

constitueix, en cada context, una celebració legítima. En definitiva, la conceptualització de la cultura festiva com a camp social permet comprendre aquestes celebracions com a construccions dinàmiques, en les quals conviuen la preservació d'identitats locals, l'apropiació de capital simbòlic i la transformació econòmica de la festivitat. Com afirma Bourdieu (1987: 108), “el camp és un joc en el qual les regles del joc estan elles mateixes posades en joc”, la qual cosa convida a veure la cultura festiva no com una entitat estàtica, sinó com una arena en constant transformació, reflex de les lluites socials i simbòliques que defineixen i redefineixen l'esdevenir de la societat contemporània.

2.6.1. L’heteronomia i l’autonomia

La tensió entre autonomia i heteronomia constitueix un dels principis fonamentals per comprendre el funcionament dels camps culturals. Així doncs, l'autonomia d'un camp es defineix pel seu poder de refracció, de retraducció (Bourdieu, 1992: 326), és a dir, per la seua capacitat de transformar les pressions o demandes externes segons una lògica pròpia. No obstant, aquesta autonomia mai no és absoluta, sinó que es construeix històricament a través de lluites específiques que estableixen la legitimació del camp i la seua capacitat per plasmar les seues pròpies regles de funcionament.

La construcció històrica de l'autonomia implica el desenvolupament d'un capital específic, que es materialitza en formes pròpies de valoració i en mecanismes interns de consagració. Aquest procés va acompanyat de la producció d'una *illusio* específica del camp, és a dir, la creença compartida en el valor del joc i les apostes que aquest comporta. Aquesta autonomització es consolida a través d'un sistema de relacions objectives que produeix i reprodueix la creença en el valor de les obres i dels productors culturals, recolzant-se en institucions específiques i en intermediaris culturals legitimitats que contribueixen a la creació i manteniment d'un codi cultural propi (Bourdieu, 1992: 387)

No obstant això, els camps culturals es caracteritzen per una doble jerarquització que evidencia la tensió permanent entre forces autònomes i heteronòmiques. D'una banda, el principi de jerarquització autònoma es basa en el reconeixement pels iguals i està vinculat al capital específic del camp, orientant-se cap a una producció cultural "pura". D'altra banda, el principi de jerarquització heteronòmica ve determinat per l'èxit comercial i està influït pels poders externs, principalment econòmics i polítics. On els camps de producció cultural ocupen una posició dominada en el camp del poder (Bourdieu, 1993: 38), la qual cosa implica una constant negociació entre aquestes dues lògiques de funcionament. Les forces heterònomes llavors es manifesten a través de diverses pressions que el camp ha de processar i traduir segons les seues pròpies regles. Les pressions econòmiques s'evidencien en la creixent mercantilització de la producció cultural, on "el regne dels diners s'afirma per tot arreu" (Bourdieu, 1992). Les pressions polítiques es materialitzen en processos d'institucionalització i regulació estatal,

mentre que les pressions socials emergeixen de les demandes de públics diversos i de les transformacions tecnològiques i mediàtiques que afecten les maneres de produir i consumir cultura.

Aquesta tensió entre autonomia i heteronomia no s'ha d'entendre com una simple oposició, sinó com una dinàmica constitutiva dels camps. La comprensió d'aquesta dinàmica implica reconstruir la gènesi del camp i els moments clau de la seua autonomització, mapetjar les posicions i les formes de capital en joc, i analitzar els mecanismes concrets pels quals el camp manté cada especificitat mentre negocia amb les forces externes. Així doncs, l'autonomia relativa del camp com a espai de joc (Bourdieu, 1993: 40) permet el desenvolupament de pràctiques específiques amb les seues pròpies regles, però sempre dins d'un marc més ampli de relacions de poder i capital simbòlic que defineixen els límits i les possibilitats d'aquesta autonomia.

2.6.2. La possibilitat d'un capital festiu

La possibilitat d'identificar un capital específic dins del camp cultural es fonamenta en l'anàlisi dels processos de construcció i legitimació d'aquest camp. En aquest procés, el valor d'una pràctica cultural es desenvolupa a partir de la interacció constant entre els àmbits cultural i econòmic (Moulin, 1992: 54), la qual cosa implica una doble valoració: d'una banda, el reconeixement cultural i simbòlic per part dels agents del camp, i de l'altra, la valoració econòmica manifestada en pressupostos, subvencions i inversions. Aquest capital no es redueix a la suma d'accions individuals, sinó que emergeix a través de "cadenes de cooperació" (Becker, 1982: 35), on el valor es construeix mitjançant convencions i patrons establerts dins dels corresponents "mons culturals", que defineixen els límits del que es considera acceptable i atorguen legitimitat a determinades pràctiques i actors (Díaz-Solano, s/p).

Segons la teoria de Bourdieu, el capital cultural destaca per la seua capacitat de conferir estatus i poder, convertint-se en un instrument fonamental per a l'estratificació social, on els grups dominants fan ús dels seus capitals per construir distincions de poder, legitimant així les seues posicions privilegiades en l'estructura social (Bourdieu, 1984; Levy i Leiche, 2017). La formació d'aquest capital segueix una lògica anàloga a la del camp artístic en contextos locals (Rius-Ulldemolins, 2002), on la jerarquització dels agents es vincula tant amb la seua posició en l'espai urbà com amb les seues estratègies de distinció. Aquesta jerarquització es manifesta en múltiples dimensions que s'entrellacen i es reforcen mútuament, incloent-hi una jerarquia territorial en què certes zones concentren un major capital cultural mitjançant la presència d'espais de més prestigi i una inversió econòmica més significativa.

Les xarxes de cooperació exerceixen un paper fonamental en la construcció i circulació del capital cultural, ja que l'art és el resultat d'una acció col·lectiva en què participen múltiples

agents amb diferents rols i responsabilitats (Becker, 1987). La dinàmica de conversió d'uns tipus de capital -econòmic, cultural i simbòlic- en altres constitueix un tret fonamental de la teoria bourdiana (Bourdieu, 1977). Per exemple, el capital econòmic pot invertir-se en la producció de béns culturals, la qual cosa pot reportar prestigi (capital simbòlic) per a l'entitat finançadora (Rausell, 2009). Sota aquesta premissa, en la mesura que un univers cultural desenvolupe normes i mecanismes de validació interna, hi ha la possibilitat que els seus agents es comprometen en la recerca de legitimitat i reconeixement, seguint una lògica pròpia (Bourdieu, 1999; Collado, 2018).

L'autonomia relativa del camp cultural (Bourdieu, 1992: 254), es manifesta en la capacitat del camp per mantenir els seus propis criteris de valoració i legitimació, malgrat les pressions externes. No obstant això, aquesta autonomia està sempre en tensió amb forces heterònomes, especialment econòmiques i polítiques (Moulin, 1992: 289). En aquests contextos culturals persisteix una lògica local i ritual, sostinguda per la implicació veïnal (Ariño, 1988; Hernández i Martí, 1993). Altres contextos han adaptat la noció de capital per explicar la relació entre xarxes de suport local, recursos econòmics limitats i l'obtenció de prestigi endogen (Bennett et al., 2009), com succeeix en el flamenc (Aix Gracia, 2014) o en celebracions urbanes de barris perifèrics (Retière, 2003).

La influència determinant de la tradició i del finançament són factors que poden limitar l'autonomia d'aquests contextos culturals enfront d'altres camps artístics (Rausell, 2009). A diferència d'entorns com l'art contemporani, on el mercat i la crítica especialitzada exerceixen una pressió majoritàriament estètica, en el cas dels agents comercials, el fi dels quals és l'acumulació de "capital econòmic", l'única distinció pertinent concerneix la grandària, que tendeix a augmentar amb el temps (Bourdieu, 1992).

2.6.3. Premis i capital cultural

La teoria de Pierre Bourdieu permet comprendre els mecanismes de legitimació i reproducció de les jerarquies en diferents camps culturals, així doncs, s'erigix com un mecanisme de consagració que atorga capital simbòlic i reafirma les estructures de poder establides. Bourdieu definix el capital simbòlic com el reconeixement, prestigi i honor que s'acumulen mitjançant mecanismes de valoració social. Així doncs, consoliden fites per als artistes, en definir la reputació i assegurar llaços amb comissions de major prestigi (Bourdieu, 1977). Estos reconeixements són instruments de distinció que afermen la posició dels actors dins del camp, consolidant les seues posicions mitjançant l'acumulació de capital (Bourdieu, 1992).

El sistema de premis en el camp de la producció cultural, es configura com un mecanisme de lluita simbòlica en el qual convergixen interessos i estratègies de consagració. Així doncs, els premis funcionen com una forma de capital simbòlic, dotant als seus destinataris d'un poder que va més enllà de la mera aprovació estètica. Este capital simbòlic es traduïx en la capacitat

de definir i establir el que es considera «art legítim», la qual cosa, en última instància, legitima la posició de poder d'aquells que ja es troben en el centre del camp (ibid).

En este sentit, els premis serveixen com a instruments d'imposició de jerarquies dins del camp. Els actors que han acumulat major capital simbòlic, generalment associats al pol comercial, es valen d'estos reconeixements per a consolidar les seues posicions, imposant els seus criteris i valors estètics com els autènticament vàlids. Esta dinàmica és doble: d'una banda, els premis reforcen l'ortodòxia dels agents dominants; per un altre, creen un mecanisme d'exclusió que deslegitima les propostes dels qui estan al marge o representen alternatives artístiques des del pol creatiu o «artístic».

Al costat d'això, cal destacar les posicions dels agents en el camp, on mentres que els dominants busquen perpetuar el seu estatus mitjançant la consagració oficial, els agents que s'identifiquen amb un compromís més genuí cap a la creació artística es mostren escèptics davant estos mecanismes. Estos últims, sovint situats en posicions marginals o emergents, rebutgen els premis institucionals que consideren com a part de la cultura burgesa o de masses, optant per millors defenses simbòliques que s'alineen amb els seus propis principis i criteris de valoració.

En suma, el sistema de premis funciona com una estratègia de poder. La lluita per la definició del «art legítim» es traduïx en una contesa pel monopoli de la consagració, on cada distinció no sols reconeix una obra, sinó que també orienta i modela els criteris de valoració que configuren el camp. Estos sistemes de consagració de l'art legítim, servixen per a donar suport al <burgés>> mitjançant un posicionament concret que es posiciona en contra del de l'art d'avantguarda. Minvant la creativitat i fomentant una institucionalització del considerat art.

Davant aquesta jerarquització i lluita per la legitimitat es genera una divisió entre dos eixos: d'una banda, els artistes avantguardistes, contraris als sistemes de premis, que defineixen l'edat a partir de la innovació estètica i, per un altre, aquells als quals Bourdieu va denominar “artistes fòssils”, premiats pels sistemes de premis, que romanen lligats a les tradicions establides. Així, els pintors de les galeries d'avantguarda s'oposen a aquells de la seua mateixa edat biològica que exposen en les galeries de la *rive droite*, així com als pintors de major edat o fins i tot als ja morts les obres dels quals continuen sent exhibides en aquests espais institucionalitzats. Aquest contrast existeix una diferència entre l'edat biològica i l'edat artística. Els pintors vivents que, exhibeixen al costat dels més reconeguts artistes del segle anterior en les galeries tradicionals, realitzen una labor que, si bé es funda en la seua temporalitat biològica, es distancia de l'“edat de l'art” mentre actuen com a representants d'una tradició que ja ha sigut superada en esperit. En altres paraules, per a l'artista avantguardista –que defineix la seua producció a partir de la innovació i la ruptura– l'edat artística és la mesura real, la qual

cosa converteix a l'artista “burgés” en “vell”, independentment de la seua edat cronològica, i el gust “burgés” en una cosa també antiquada.

Per contra, els artistes avantguardistes se situen en una doble joventut: no sols per la renovació artística que practiquen, sinó també pel rebuig, en forma transitòria, de les grans temporalitats que condueixen a l'envelliment del cos i de la tradició. En contrast, els anomenats “artistes fòssils” es perceben com doblement vells; la seua vinculació directa amb el món institucional es manifesta en la fidelitat a les obligacions i gratificacions que comporta la pertinença tant al segle –representat per la lògica econòmica i política– com al camp artístic, quan aquests s'entenen com a àmbits mútuament excloents. Aquests artistes establits, formats a les escoles de Belles Arts i avalats per premis, condecoracions i filiacions en acadèmies, es declaren “alumnes de” una tradició que orienta el seu estil, els seus temes i l'obtenció d'encàrrecs oficials, garantint en la majoria dels casos una carrera consolidada a través dels reconeixements institucionals.

2.6.4. Camp polític i camp cultural

El camp polític i el camp cultural, dues esferes que, tot i que comparteixen elements de lluita i disputa, es constitueixen en espais amb lògiques, objectes de lluita i mecanismes de legitimació molt diferents. En el camp polític, el poder s'articula a través d'institucions estatals, partits polítics i actors que competeixen per influir en la presa de decisions i en la gestió dels recursos públics. Aquest camp es caracteritza per la centralitat del poder decisori, la representació d'interessos col·lectius i, en molts casos, la possibilitat de recórrer a instruments coercitius per mantenir l'ordre social (Bourdieu, 1984). La lluita política, en aquest sentit, se centra en la consolidació i l'exercici del poder institucional. Com afirma Bourdieu (1984), "la política és essencialment el camp de la dominació simbòlica, en el qual es disputen els recursos que atorguen capacitat de decisió", subratllant que l'accés als poders de l'Estat i la capacitat d'influir directament en el sistema legal i administratiu són aspectes fonamentals en aquest terreny.

D'altra banda, el camp cultural es defineix per la seua orientació cap a la producció, la circulació i l'avaluació de béns simbòlics. En aquest àmbit, els actors—entre els quals hi ha artistes, crítics, gestors culturals, i acadèmics—es disputen el capital simbòlic, que es tradueix en la capacitat per determinar què es considera legítim en termes d'estètica, creativitat i tradició. Segons Bourdieu (1993), "el camp cultural opera en un espai autònom en la qual la lluita se centra a definir el gust i en la construcció de cànons estètics, més enllà de les imposicions del poder econòmic o polític", la qual cosa permet que aquest camp mantinga una relativa autonomia en la valoració de les seues produccions. Aquesta autonomia és, però, sempre relativa, ja que el camp cultural no opera en aïllament: les polítiques públiques, el finançament estatal i els discursos hegemònics poden influir en la forma en què certs productes culturals es posicionen davant d'altres (Bourdieu, 1993).

La diferència essencial entre ambdós camps rau, llavors, en els seus objectes de lluita. Mentre que en el camp polític es disputa el poder formal, l'accés a les estructures de l'Estat i la capacitat d'imposar normes que regeixen la vida col·lectiva, en el camp cultural la lluita se centra en la construcció i consolidació de criteris de legitimació basats en el capital simbòlic. Aquest capital, que emergeix de la possessió de coneixements, del prestigi en l'àmbit cultural o del reconeixement de certs referents artístics, té el poder d'influir en la configuració de la memòria col·lectiva i en la identitat d'una societat (Bourdieu, 1993). La disputa en el camp cultural es dona en un terreny de simbolismes i valors on el "bo" i el "legítim" són definits mitjançant pràctiques i discursos que poden, sovint, arribar a contravenir les imposicions del camp polític.

Tot i això, s'observa que la intersecció entre ambdós camps és complexa i recíproca. Les polítiques públiques poden afavorir determinats processos culturals mitjançant incentius o subvencions, condicionant, de manera indirecta, la definició del gust i l'avaluació de productes artístics (Bourdieu, 1984). D'altra banda, un alt grau de capital simbòlic dins del camp cultural es pot traduir en influència sobre el camp polític, ja que certs discursos i referents artístics arriben a simbolitzar valors o idees que s'incorporen després a l'agenda pública (Bourdieu, 1993). Aquesta interrelació és fonamental per entendre com es configura les identitats i la percepció col·lectiva, essent possible que, en determinades conjuntures, el capital simbòlic es transforme en una eina de poder polític capaç de desafiar o consolidar determinades estructures de dominació. Així mateix, cal subratllar que ambdós camps es caracteritzen per l'existència de dinàmiques internes pròpies: la competència i la lluita per la revalidació constant dels seus referents. En el camp polític, la lluita es manifesta a través de campanyes electorals, debats públics i estratègies de comunicació, en les quals la legitimitat i el carisma poden pesar tant com la capacitat administrativa o decisòria. En contrast, en el camp cultural, la disputa se centra en l'originalitat, l'avantguarda i la capacitat d'innovar en termes de forma i contingut, cosa que sovint es tradueix en una crítica interna cap a les estètiques convencionals i les pràctiques artístiques dominants (Bourdieu, 1993).

Finalment, la comprensió de les diferències entre el camp polític i el camp cultural obre la porta a una anàlisi més completa de l'exercici del poder en les societats contemporànies, on la separació entre el polític i el cultural no és absoluta, sinó permeable i propensa a interaccions que poden tant enfortir com debilitar ambdues esferes. Com assenyala Bourdieu (1984), "la prescindibilitat aparent d'aquestes fronteres és el que permet que es produïsca una circulació d'influències, on el capital simbòlic pot convertir-se en capital polític i viceversa", la qual cosa demana un abordatge integrador per a la comprensió dels fenòmens socials i culturals actuals.

2.7. El ritual i la mobilització política: les batalles culturals

Les batalles culturals, o guerres culturals, es poden entendre com a rituals de confrontació simbòlica entre blocs socials que defensen visions del món incompatibles i que mobilitzen recursos diversos per disputar la dominació simbòlica en l'esfera pública (Davidson-Hunter, 1991; Eagleton, 2001). Es tracta de xocs simbòlics entre grups amb trets socials, culturals i polítics diferenciats, que no es limiten a la política institucional, sinó que travessen àmbits com els mitjans de comunicació, l'educació, l'art o la vida quotidiana. Aquestes confrontacions són les que generen episodis de polarització i escenificació mediàtica, que funcionen com a rituals socials carregats d'intensitat emocional (Collins, 2004).

Una lectura bourdiniana d'aquestes batalles culturals permet entendre-les com a lluites pel monopoli de l'autoritat simbòlica dins del camp mediàtic i cultural (Bourdieu, 1993). En aquestes lluites, els diferents actors activen capitals simbòlics, culturals i mediàtics per legitimar-se davant l'opinió pública i neutralitzar els adversaris. El conflicte pel reconeixement i la legitimitat esdevé així una competència estructurada per l'accés desigual als recursos i pels dispositius de consagració i visibilitat. Aquestes batalles adopten, sovint, un caràcter performatiu i espectacular, escenificat en espais mediàtics on es disputen les narratives dominants (Baert i Morgan, 2018). Un tret característic de les batalles culturals és la construcció de "dimonis populars" i l'ús estratègic del pànic moral, mitjançant els quals certs actors presenten als seus adversaris com a amenaces als valors centrals de la societat, mobilitzant així l'opinió pública i generant campanyes de deslegitimació (Cohen, 1982; Hall, 1996; McRobbie i Thornton, 1995). Tanmateix, és important destacar que els pànics morals constitueixen només un dels recursos dins les guerres culturals, però no les defineixen per si sols.

En aquest context, la noció de contrapúblics resulta útil per comprendre com grups històricament exclosos poden generar espais de resistència simbòlica i discursiva. Aquests espais alternatius, sovint informals i emergents, permeten la generació de narratives pròpies que desafien la cultura dominant i disputen la legitimitat dels significats hegemònics. L'evolució d'aquests contrapoders discursius —des dels cercles intel·lectuals i les revistes especialitzades fins a les actuals plataformes digitals— reflecteix la transformació de les formes d'activisme i d'intervenció cultural, com ha estat documentat en diversos estudis sobre la mutació dels espais de participació (Thompson, 1993; Van de Donk et al., 2004; Pecourt, 2024).

En l'actualitat, la "cultura de la remescla" (Lessig, 2008) permet que col·lectius socials resignifiquen símbols, discursos i imaginaris, construint intervencions culturals híbrides i viralitzaves, que busquen guanyar visibilitat i legitimitat en un entorn comunicatiu saturat i fragmentat. Les guerres culturals es despleguen en la interacció entre la cultura hegemònica —orientada a preservar l'ordre simbòlic establert—, la cultura emergent —que introdueix nous valors i sensibilitats— i la cultura residual —que perviu com a rastre d'ordres anteriors (Williams, 1994; Bourdieu, 1993). Aquestes dimensions no només entren en conflicte, sinó que també negocien i reconfiguren les seues posicions en la societat, generant un camp de lluita

simbòlica en transformació constant. Els episodis mediàtics funcionen com a rituals de consagració i exclusió, on la construcció de relats, l'exhibició emocional i les campanyes de legitimació o d'estigmatització marquen l'agenda cultural i política (Hall, 1978; Warner, 2002).

La digitalització ha intensificat i diversificat les batalles culturals. Les xarxes socials i les plataformes digitals han facilitat la producció de discursos alternatius, permetent que actors socials desafien les narratives dominants i construeixen xarxes transnacionals de resistència i solidaritat (Castells, 2000; Van Dijk, 2012). Aquesta dimensió globalitzada afavoreix l'aparició de nous repertoris d'acció cultural i simbòlica, amb un impacte que desborda les fronteres nacionals (Tarrow, 2005). Així doncs, el paper dels intermediaris culturals serveix per entendre com es configuren i es difonen les batalles culturals en les societats actuals, on els actors operen en espais múltiples i sovint híbrids, mediatitzant entre camps culturals i contribuint a construir significats socials (Bourdieu, 1984). És per això que la convergència mediàtica ha multiplicat els espais de disputa i ha imposat nous codis expressius, on el reconeixement simbòlic depén de la capacitat d'irrompre en l'esfera pública amb formes de performativitat digital i impacte emocional.

En aquest sentit, l'artivisme s'ha consolidat com una forma específica de confrontació simbòlica dins de les batalles culturals, on la intencionalitat d'aquestes pràctiques s'inscriuen en la dinàmica de lluita pròpia del camp cultural, on diferents actors competeixen pel monopoli de la definició legítima dels valors, significats i sensibilitats col·lectives (Bourdieu, 1993). L'artivisme no només busca comunicar missatges polítics, sinó que intervé activament en la redistribució del capital simbòlic, qüestionant els mecanismes de consagració i visibilitat dominants.

Aquest tipus de pràctiques solen desplegar-se des de posicions dominades dins del camp cultural, i utilitzen codis alternatius —visuals, afectius, performatius o digitals— per desestabilitzar les jerarquies simbòliques existents (Bourdieu, 1996; Pecourt et al, 2024). A través de formes híbrides que combinen creativitat, expressivitat i denúncia, l'artivisme introdueix nous criteris de valor que trenquen amb les normes estètiques i discursives dels espais culturals tradicionals. En aquest sentit, poden entendre's com a estratègies d'inversió simbòlica: accions que desafien la lògica del reconeixement hegemònic i proposen una relectura crítica dels imaginaris dominants (Bourdieu, 1984).

En aquest sentit, les batalles culturals constitueixen l'escenari en què aquestes pràctiques adquireixen força, ja que és en la disputa pel sentit comú i la moral col·lectiva on l'artivisme troba el seu espai on pot irrompre. La seua eficàcia rau en la capacitat de posar en crisi l'autoritat simbòlica dels actors consagrats —institucions, mitjans o discursos oficials— mitjançant formes de comunicació que apel·len a l'emoció, la identificació i la transgressió. En un entorn digital i altament mediatitzat, l'artivisme amplia el seu abast mitjançant nous canals de circulació i formes de participació col·lectiva. La seua naturalesa oberta i adaptativa permet

generar intervencions àgils, virals i multisituades, que reforcen la seua capacitat d'incidir en la disputa cultural per la visibilitat, la legitimitat i el reconeixement (Pecourt et al., 2024).

2.7.1. L' evergentisme, capital simbòlic i poder polític

L'evergetisme ("fer el bé" o "beneficiar") fa referència a la pràctica de les elits de costejar, amb fons propis, obres i activitats en benefici d'una comunitat (Veyne, 1976). Si bé s'associa originalment a l'Antiguitat clàssica (tant en Grècia com en Roma), aquest fenomen es perllonga, amb diferents matisos, en societats posteriors. En la tradició romana, l'evergetisme va abastar des del finançament d'edificis públics (termes, temples, teatres) fins a l'organització d'espectacles i repartiments alimentaris per a la població (Melchor, 1993), i per això, avui dia l'evergetisme forma part i és aplicable a la cultura festiva. Aquestes accions precedeixen d'un desig de prestigi social i de reconeixement públic per part de la comunitat receptora, la qual cosa reforçava la posició política o la influència del benefactor (Alarcón, 2022)

Així doncs, l'evergetisme compta amb tres principis claus que fan entendre la intencionalitat d'aquestes accions: 1) Prestigi i reciprocitat on la comunitat honora el benefactor en proclames o fins i tot representacions artístiques (Melchor, 1993); 2) Encara que en teoria és un acte lliure, a la pràctica s'espera que l'elit patrocine esdeveniments o realitzen obres públiques per a reforçar el seu estatus i reconeixement (Alarcón, 2022); 3) Les accions compten amb una finalitat col·lectiva. Als seus orígens, aquests esdeveniments evergètics, no només entretenien la població, sinó que a més enfortien els llaços comunitaris i la legitimació del patrocinador (Alarcón, 2022). Així mateix, la promoció de rituals, cerimònies religioses i festivitats es relacionava amb el culte oficial a l'emperador i també a les divinitats tutelars de les ciutats. Amb el pas del temps, el mecenatge en actes de caràcter religiós-festiu es va anar adaptant a noves dinàmiques socioculturals, fins que en la contemporaneïtat, si bé no existeix la figura del sacerdot del culte imperial, es poden trobar paral·lels en el patrocini modern de festivitats populars, com són els patrocinis empresarials, dibuixat des d'un esperit de "mecenatge col·lectiu".

En el cas de les la cultura festiva, cada associació festiva s'encarrega de la recaptació de fons, així com de nombroses activitats que es duen a terme, però tota aquesta activitat no seria possible sense la figura del patrocini que compta amb un paper central evergètic (recerca e prestigi, agraïment públic, benefici de la comunitat) (Melchor, 1993; Alarcón, 2022). Així doncs, qui patrocina o exerceix el seu "mecenatge" en la cultura festiva obté un rèdit simbòlic clar: prestigi, visibilitat en el si de la festa i un reforçament del vincle amb la societat local. En contrapartida, la comunitat es beneficia materialment —econòmicament i logísticament—, i veu garantida la continuïtat de la celebració. Llavors, aquesta dinàmica retroalimenta de forma simbòlica entre benefactor i comunitat (Veyne, 1976) es plasma on les organitzacions festives solen retre un reconeixement públic a les empreses o persones que més han contribuït, de la

mateixa manera que en l'Antiguitat es concedien honors i estàtues als evergetes (Boumehache, 2021; Alarcón, 2022). Tot i que avui les relacions de mecenatge i patrocini es regulen jurídicament i s'expressen amb dinàmiques econòmiques diferents, l'arrel simbòlica, el desig de reconeixement social i la reciprocitat de la comunitat continuen essent presents.

3. CONTEXT SOCIAL I POLÍTIC LA CONSTRUCCIÓ SOCIAL DE LES Falles

3.1. Context social i polític de les Falles: La dimensió social i urbana del ritual festiu

Les Falles són expressions satíriques i artístiques sorgides a partir de les festivitats vinculades al voltant del foc (Ariño, 1992; Collado, 2018). Etimològicament, la paraula "falla" prové de la paraula llatina fax i el seu diminutiu facula, que significa "torxa" (Coromines, 1990). Simbòlicament, les Falles encarnen la recomposició i l'eliminació d'aquells objectes vells i inservibles, amb un ritual del foc que simbolitza l'equinocci de primavera, amb el despreniment d'eixos objectes vells, on el seu reemplaçament té el seu paral·lelisme en el pas de l'hivern a la primavera, dins el solstici de primavera (Kuznetsova, 2018). Les Falles s'han considerat una festivitat impulsada per la població amb un caràcter transgressor i crític amb el poder (Ariño, 1992b; Hernàndez i Martí, 2011), on des de la cultura popular, comparteixen trets rituals al Carnestoltes per la importància del foc, la sàtira i la transgressió representada en el cadafal (Díaz-Solano, Rius-Ulldemolins i Pecourt, 2024; Gisbert-Gracia, Rius-Ulldemolins i Hernàndez i Martí, 2019; Hernàndez i Martí, 2021).

Les Falles han anat evolucionant amb el pas del temps. No són actualment igual que les Falles que es celebraven fa diversos segles, ja que es tracta, per tant, d'una pràctica cultural i conjunta entre les persones, que evoluciona constantment (Gómez Haro i Chornet-Roig, 2015). Des de fa un segle, les Falles han esdevingut la festa central de la ciutat de València, superant en importància a la festa del Corpus Christi (Hernàndez i Martí, 2006), que fins eixe moment havia tingut aquest paper. Les Falles són una manifestació de cultura popular de caràcter transgressor que inicialment es caracteritza pel caràcter subversiu per a acabar convertint-se en un element on el turisme té molt de pes (Gómez Haro i Chornet-Roig, 2015).

Les Falles, a més, es representen a través del monument que inclou en ell aspectes com la sàtira, una de les característiques presents al del ritual faller (Catalán, 2017). En aquest sentit, des de dins de la festivitat, les Falles a la ciutat de València compten amb un nombre aproximat d'uns cent mil fallers reunits en comissions (Rius-Ulldemolins, Gisbert-Gracia i Hernàndez i Martí, 2019). Les comissions es reuneixen en casals i duen a terme activitats durant tot l'any vivint entre els seus membres sentiments de col·lectivitat, pertinença i família, amb el monument com a element principal (Díaz-Solano, 2023). Així doncs, segons Collado (2018) les Falles s'estructuren en cinc aspectes: El primer aspecte defineix les Falles com un ritual de foc. Tal i com es veu amb els inicis i els orígens de les Falles, s'observa la importància del foc en les festes i les tradicions valencianes. El foc ha sigut des de fa mil·lennis un element fonamental

per a la societat (Perceval, 2015). El foc és un element present en diferents aspectes de la societat, entre ells en les festivitats. Quan el foc és present en les festes populars i tradicions adquireixen unes característiques relacionades amb el soroll, la bellesa els sentiments, les emocions, l'art i la poesia (Hernàndez i Martí, 2009). El foc està present de forma habitual tant en segles anteriors com en l'actualitat en moltes festivitats, festes i tradicions, com són les Falles, les Fogueres d'Alacant, les Fogueres de Sant Joan, o les de Sant Antoni. Moltes d'aquestes festivitats suposen el canvi d'estació. Les Falles suposen l'equinocci de primavera, el pas de la primavera a l'hivern, o les Fogueres d'Alacant el solstici d'estiu, el pas de la primavera a l'estiu. Com comenta Hernàndez i Martí (2009), les Falles representen un ritual considerat com a foc satíric mitjançant el qual es mostren ninots, que a través de la sàtira retraten situacions quotidianes i que són vergonyoses per a sectors de la població, tant la classe dirigent com les classes populars. Aquesta primera corrent emmarca la falla com una festivitat pagana on el foc és el principal protagonista, vinculades a les festivitats de foc presents al País Valencià (Luis Cebrián, 1913; Rafael Gayano, 1936).

En segon lloc, les Falles s'entenen com un foc purificador. És a dir, les Falles s'entenen com una festivitat que finalitza amb la crema d'aquells aspectes roïns que han passat durant l'any (Ariño, 1990). En aquest sentit, aquest corrent, segons Enrique Collado (2018), s'explicaria, tal com mostra també Ariño (1990), a través de les teories de les festivitats de caràcter igni presents a Europa. Segons aquestes teories, a través d'aquests rituals ignis es cremaven els esperits i les potències malignes dins de la cremació de ninots.

El tercer punt de vista de les Falles segons Collado (2018) s'explica com un espai de socialització, un lloc de reunió (Costa, 2003). Segons Costa (2003), perquè existisquen les Falles ha sigut imprescindible la vida de l'ésser humà en societat, ja que la socialització, l'associació i la reunió entre les persones és fonamental per a l'aparició de les Falles, pel fet que aquestes es conceben a través de les colles inicialment i posteriorment les comissions falleres. Les Falles són unes festes on la sociabilitat festiva està al centre. Les colles o comissions falleres actuals estan formats per familiars i grups d'amics que a través d'activitats reforcen aquesta sociabilitat festiva. La festa combina aspectes tradicionals amb la modernitat.

La quarta perspectiva de les Falles explica la festivitat com una manifestació artística. Aquesta perspectiva està basada en la falla i l'artista faller. La foguera inicial va donar pas a un fenomen de carrer. El material inicial que eren els trastos vells i objectes quotidians van passar a ser objectes i escultures a través de les quals es realitzava una crítica. L'evolució de la festa va suposar la creació de la "falla artística" amb la qual fou necessari la figura de l'artista faller (Ariño, 1990). Pel mateix temps sorgeix un element que complementa a la falla i mostra la seua part escrita, el llibret faller. Juntament amb l'art del monument sorgeix una literatura popular de caràcter humorístic. D'altra banda, altres elements que completen la manifestació artística de la falla, són la pintura o la fusteria. La pintura és fonamental per a mostrar el color de la falla,

mentre que a través de la fusteria es centra en la resistència, el risc i l'estabilitat de la falla (Collado, 2018).

La cinquena perspectiva explica les Falles com un mitjà de comunicació, com a creador i transmissor d'un missatge (Collado, 2018). Així doncs, s'estableix els tres elements principals, l'emissor (artista o comissió), el missatge (el significat, la crítica i la sàtira present en les Falles) i el receptor (els espectadors i visitants). Juntament amb aquests tres elements, les comissions falleres també generen comunicació a través de les seues activitats o el llibret. D'altra banda, en l'àmbit de mitjans de comunicació, existeixen tant els mitjans de comunicació generalistes com els específics de Falles (Ariño, 1992a). El sisé corrent s'explica des del punt de vista de la falla com una manifestació de la cultura popular, centrant-se en la crítica i la sàtira i el seu caràcter subversiu (Collado, 2018) a través de les perspectives de Gramsci (2011), Bajtin (1968, 1990) i Burke (2014). Per últim, la falla entesa com una indústria cultural. Es manifesta a partir de sectors fallers com la pirotècnia, la indumentària, la fotografia, els artistes fallers o la reprografia (Collado, 2018).

En aquest sentit, les Falles compten amb una estructura classificatòria on la ciutat compta en els dies centrals de la festivitat amb més de 700 monuments entre grans i infantils als carrers (Miguelañez, 2011). Cada comissió doncs, planta dues Falles, la major i la infantil (Ariño, 1999; Kuznetsova, 2018) que conformen l'element central de la festivitat (Díaz-Solano, 2023) on des de fa un segle, les Falles es classifiquen en categories i seccions. Actualment existeix la Secció Especial, 8 categories i 22 seccions, A i B en les dues primeres categories i A, B i C en la resta de categories (Romero, 2024). La categoria superior és la Secció Especial, i la divisió en categories i seccions es dona segons el pressupost de cada falla (Díaz-Solano, Rius-Ulldemolins i Pecourt, 2024). Properes a la falla, cada comissió té el seu casal faller on resideix la seu social i on munten carpes a la via pública prèvia sol·licitud de permís per a romandre en el carrer (Díaz-Solano, 2023; Gisbert-Gracia i Rius-Ulldemolins, 2019, 2020).

Taula 2: Calendari oficial de Falles amb els actes principals

CALENDARI OFICIAL FALLER		
Finals de gener - febrer	Exaltació de les Falleres Majors de València Gala de la indumentària Gala de la Pirotècnia Apertura Exposició del Ninot Gala de la cultura	
Últim diumenge de febrer	Despertà Crida	
1 de març	Mascletà	**Primer cap de setmana de març**

2 de març	Mascletà	
3 de març	Mascletà	Cavalcada del ninot
4 de març	Mascletà	Mascletà nocturna
5 de març	Mascletà	
6 de març	Mascletà	
7 de març	Mascletà	
8 de març	Mascletà	
9 de març	Mascletà	
10 de març	Mascletà	
11 de març	Mascletà	
12 de març	Mascletà	
13 de març	Mascletà	
14 de març	Mascletà Clausura de l'Exposició del Ninot Proclamació del Ninot indultat infantil Recollida dels ninots per les comissions Plantà infantil	
15 de març	Mascletà Clausura de l'Exposició del Ninot Proclamació del Ninot indultat Recollida dels ninots per les comissions Entrega de premis Falles infantils Plantà	
16 de març	Nit de l'Alba (00h) Mascletà Entrega de premis	
17 de març	Castell nocturn (00h) Mascletà Ofrena	
18 de març	Castell nocturn (00h) Mascletà Ofrena	
19 de març	Nit del Foc (00h) Mascletà	

	Cavalcada del Foc Cremà
Finals de juliol-agost	Preseleccions per a FFMMVV per sectors
Última setmana de setembre	Selecció de CCHHVV i candidates a FFMMVV en Fonteta
Primera quinzena d'octubre	Telefonada per a l'anunci de les FFMMVV de l'exercici (Al dia següent) Nomenament de les FFMMVV de l'exercici

(*) Aquesta programació no és estàtica, pel que aquesta caledarització estableix algunes dates que són aproximades

Font: Elaboració pròpia a partir dels calendaris oficials d'actes de Falles de l'Ajuntament de València (2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025)

Com es mostra en la taula 3, les Falles comencen de forma oficial el darrer diumenge de febrer amb l'acte inaugural de la Crida. No obstant, amb anterioritat es produeixen alguns actes previs a l'inici de les Falles: l'exaltació de la Fallera Major -presentació i imposició de la banda a les Falleres Majors de València- a finals de gener (Dianteill, 1994; Gisbert-Gracia i Rius-Ulldemolins, 2020), i l'Exposició del Ninot entre principis de febrer i mitjans de març a través del qual s'exposa un dels ninots que conformen la falla que es plantarà entre el 15 i el 19 de març (Miguelañez, 2011). En els seus inicis, la Crida es realitzava movent-se en format passacarrer, on es deien unes paraules a l'estil característic del pregó. Serà a partir de la dècada dels cinquanta i seixanta quan la Crida es celebrarà de forma fixa a les Torres de Serrans, tal com es celebra en l'actualitat (Hernàndez i Martí, 2006). La Crida és un acte solemne on la gent es reuneix al voltant de les Torres de Serrans. En la part de dalt s'ubiquen les Falleres Majors, la seua Cort d'Honor, l'alcalde/-essa, president de la Junta Central Fallera, la resta de corporació municipal i polítics autonòmics. Les falleres es situen en la part de baix al centre adquirint un rol central en l'acte, als dos costats de les Falleres Majors es situen l'alcalde/-essa (que també diu unes paraules), president de la Generalitat, president de la Junta Central Fallera i les dames de la Cort d'Honor (Rius-Ulldemolins i Gisbert-Gracia, 2020; Rius-Ulldemolins i Díaz-Solano, 2022). En les files de dalt es situen la resta de polítics i convidats. En aquest acte, les Falleres Majors són les protagonistes. Primerament, l'alcalde/-essa convida als fallers a disfrutar les Falles i anima tant als espectadors presents (comissions falleres i persones particulars que els agrada la festivitat) com als espectadors que ho veuen i escolten a través de la tv, Internet i ràdio animant a la gent a acudir a les Falles i, a continuació, fa entrega a les falleres de les claus de la ciutat, simbolitzant que durant dènou dies -de l'1 al 19 de març- es converteixen en les màximes representants de la ciutat, i les Falles són l'element central de la ciutat, girant tota la seua activitat entorn de la festivitat (Rius-Ulldemolins i Díaz-Solano, 2022). Una vegada parla l'alcalde/-essa i entrega les claus de la ciutat, les Falleres Majors ofereixen un discurs (normalment el discurs més important del seu mandat) per obrir de forma oficial les Falles (Serrano, 2024a).

Entre l'1 i el 19 de març es celebra un altre dels actes centrals de les Falles, la mascletà. La pólvora és un dels elements més característics de les Falles. Està present per tota la ciutat de València de diferents formes durant les Falles. La majoria de les comissions falleres als seus calendaris compten amb mascletaes, i algunes també compten amb correfocs. En la programació oficial de l'Ajuntament, hi ha la despertà del dia de la Crida, les 19 mascletaes corresponents al mes de març, castells nocturns, mascletaes nocturnes i la nit del foc. Aquests actes són multitudinaris, ja que congreguen moltes persones, fallers i no fallers, locals i turistes. La mascletà, i en menor mesura els castells, són un dels màxims exponents de l'efervescència col·lectiva (Durkheim, 1982) on es fomenta a més a més la socialització (Costa, 2003) per les sensacions compartides, on el moment exponencial es produeix durant l'últim minut de la mascletà amb el terratrémol final. És el moment de més soroll i de majors sensacions, especialment quan els cohets són terrestres (Díaz-Solano, 2023) pel retomb al sòl que genera. El protagonisme de la mascletà recau en els pirotècnics on en finalitzar l'espectacle són aclamats pels assistents que amb sentiments d'eufòria i alegria, saluden i donen la mà agraïts al pirotècnic en el seu camí cap al balcó de l'Ajuntament (Díaz-Solano, 2023). Els pirotècnics pugen al balcó de l'Ajuntament i situant-se al centre del balcó junt amb les falleres saluda a tots els assistents que aplaudeixen i agraeixen al pirotècnic l'espectacle.

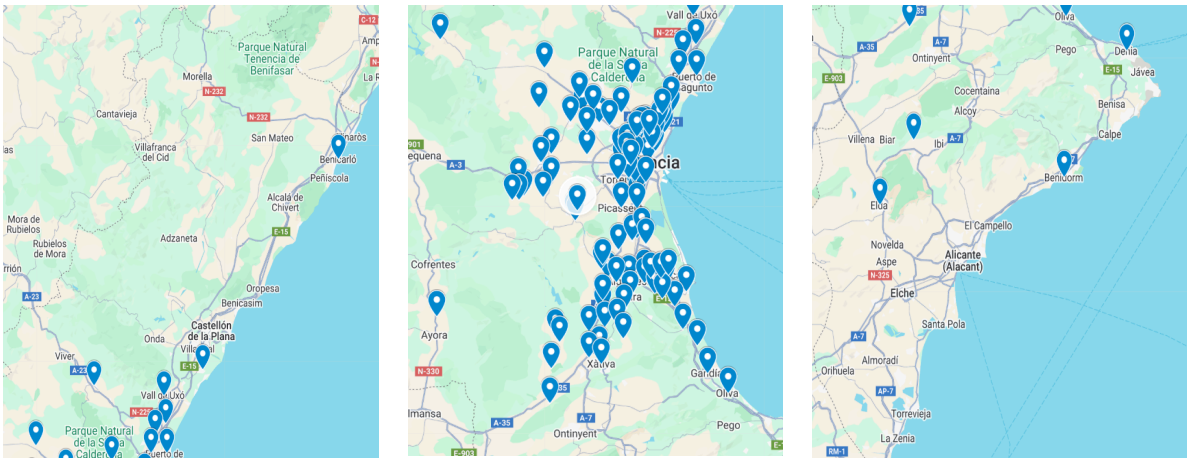
La matinada del 15 al 16 de març es celebren els dos actes que inauguren els dies centrals de les Falles (del 15 al 19 de març). La Nit de l'Alba es celebra a la mitjanit. Consisteix en un castell nocturn de focs artificials que simbolitza dues qüestions, per una banda, l'inici oficial dels dies centrals de les Falles, i, en segon lloc, l'inici de la Nit de la Plantà. Durant eixa nit, s'acaben de plantar totes les Falles que estan exposades pels carrers de la ciutat fins al 19 de març a la nit. En aquest acte, els protagonistes són l'artista faller i els membres de la comissió, que treballen conjuntament en el muntatge de la falla. Si bé és cert que les comissions, especialment les més grans, comencen a plantar-se els dies anteriors, és la nit de la Plantà quan s'han de plantar les últimes peces. La Plantà finalitza a les nou del matí del dia 16. A partir d'eixe moment, el jurat que ha d'avaluar els monuments visiten els monuments per a establir els guanyadors dels premis principals, que es fan públics eixe dia 16 de març a la vesprada (Díaz-Solano, 2023).

Dins dels dies centrals de les Falles, 17 i 18 de març, es realitza l'Ofrena, un altre dels esdeveniments destacats de les Falles. Creat durant el Franquisme -l'any 1941 es documenten els antecedents i l'any 1945 comença a instaurar-se tal com es coneix-, l'Ofrena ha sigut considerada per Hernàndez i Martí (2006) com un element de legitimació i la potenciació de la ideologia franquista en les Falles, un reforçament de l'ultracatolicisme i conservadorisme de les Falles. Amb el pas de les dècades l'Ofrena va anar consolidant-se i augmentant el nombre de participants fins a l'actualitat, i de celebrar-se dins la basílica els primers anys a celebrar-se a l'exterior, a la Plaça de la Mare de Déu. Actualment, quasi la totalitat de comissions participen

en l'Ofrena, excepte comissions com la Falla Arrancapins. L'Ofrena es completa amb una desfilada pels carrers cèntrics de València (Serrano, 2024b). A la desfilada acudeixen president-a, Falleres Majors i membres de la comissió, acompanyat en alguns casos de música. L'Ofrena està subjecta a diverses normes de comportament i vestimenta per a les comissions falleres (EP, 2024). Finalment, l'acte amb el qual finalitzen les Falles és la Cremà. Es celebra el 19 de març per la nit. Inicialment, la nit comença amb la cremà de les Falles infantils, i a la nit la cremà de les Falles grans. Just abans de cremar-se la Falla de l'Ajuntament es crema la falla guanyadora de la Secció Especial. Les Falles principals juntament amb la de l'Ajuntament es cremen actualment totes abans de la mitjanit. Les més menudes es cremen durant la matinada, ja que no hi ha suficients bombers perquè es puguen cremar totes a la vegada, per tant, es centren primerament en les més importants per a finalment anar a les Falles perifèriques i més menudes (Díaz-Solano et al., 2024).

Les comissions realitzen un ritual que es repeteix any rere any on totes les persones accepten els símbols i els rols que estan establerts (Gil-Manuel, 2008). La Fallera Major de cada comissió i la Fallera Major de València és l'encarregada de donar principi a la cremà de la Falla encenent la traca amb la qual s'inicia la cremà juntament amb el president de la comissió o el president de la Junta Central Fallera, respectivament. La Fallera Major també és protagonista d'un ritual que es produeix durant la Cremà (Europa Press, 2024). En el moment de la Cremà les Falleres Majors ploren, i darrere d'ella ho fa la seua Cort d'Honor. El plor conjunt de les falleres no només representa que s'acaben les Falles i els dies principals de l'any faller, sinó que el plor conjunt fomenta la solidaritat grupal (Gisbert-Gracia i Rius-Ulldemolins, 2020). La Cremà es reforça amb símbols identitaris com l'himne oficial de la Comunitat Valenciana seguit de l'himne d'Espanya (Díaz-Solano, 2023).

Mapa 1: Mapa de les poblacions del País Valencià que realitzen Falles (2025)

* A l'esquerra mapa de les comarques de Castelló, al centre comarques de València i a la dreta comarques d'Alacant.

Font: Elaboració pròpia

Les Falles que es celebren a la ciutat de València són les més importants, però no són les úniques, també s'estenen a altres municipis. La primera expansió de les Falles es dona durant la segona meitat del segle XIX afavorit per l'arribada del ferrocarril quan arriben a les actuals capitals de comarca, Sueca (1854), Xàtiva (1865), Gandia (1876), Alzira (1889), Torrent, i arribant fins i tot a poblacions de les comarques del sud com Onil o Gata de Gorgos (Ariño, 1990; Osca, 2024; Redacción Tele7, 2021). A principis del segle XX, especialment a partir de la dècada de 1920, coincidint amb un procés d'expansió de les Falles en la ciutat de València, basat en l'augment de comissions, l'establiment dels primers actes oficials fallers i la professionalització de l'artista faller, les Falles es van expandir a altres poblacions, com Burjassot, Manises, Cullera o Sagunt, i expandint-se també més al nord de Sagunt, arribant a Borriana i més cap a l'interior de València la dècada de 1940 a les comarques de la Plana d'Utiel - Requena i Els Serrans (Ariño, 1990). Com es pot veure als següents mapes per províncies, la major part de les poblacions que celebren Falles es centren en les comarques litorals i prelitorals de València (Figura 2), sent l'Horta, les Riberes, el Camp de Túria, la Costera, la Vall d'Albaida i la Safor on existeix major presència de poblacions amb comissions falleres. En canvi, a les comarques del nord (Figura 1) i del sud (Figura 3), la seua presència es redueix a unes poques ciutats: Borriana, Benicarló, La Vall d'Uixó, Almenara i Segorbe a les comarques del nord -la major part d'elles concentrades al sud de Castelló i comarca de la Plana Baixa, en zones pròximes a comarques que celebren Falles com el Camp de Morvedre, el Camp de Túria i l'Horta Nord-; i Dénia, Benidorm, Onil i Elda a les comarques del sud -a diferència del nord, existeix dispersió amb quatre ciutats allunyades entre elles i formant part de comarques diferents-.

3.1.1. Gènesi històrica de les Falles

L'origen de les Falles no es coneix amb exactitud, tot i tenen una vinculació a les festes del foc d'origen indoeuropeu i valencià (Hernàndez i Martí, 2009). Segons Ariño (1992a), el seu origen es remuntaria a les fogueres que es realitzaven la nit abans de Sant Josep. Aquesta tradició, al seu torn, vindria d'altres tradicions de caràcter popular presents, com algunes festes primaverals, com la cremà de la sardina en Murcia, o algunes festes de foc que es realitzaven en els inicis de la primavera, com carnestoltes lligats als rituals del foc com succeeix a Villar del Arzobispo. Aquestes tradicions de foc és una pràctica molt extesa, antiga i present durant determinats dies a l'any. Al País Valencià, existia una tradició especialment mitjançant la qual era habituar col·locar figures satíriques durant els dies de carnestoltes i dijous de quaresma (Ariño, 1992).

Respecte als orígens de les Falles, des d'una part de la població s'indica que els orígens de les Falles es remunten al treball dels carpinters i el costum que tenien de cremar aquells utensilis vells i inservibles que ja no volien. Els cremaven en una foguera a l'exterior el dia abans del dia

de Sant Josep. Part d'eixos utensilis vells són restes dels candils que utilitzaven per a il·luminar-se mentre treballaven els mesos de major obscuritat de l'hivern en els seus tallers. És una teoria molt estesa dels orígens de les Falles però no està documentat que els fusters isqueren als carrers a cremar utensilis vells el dia anterior a les Falles (Kuznetsova, 2018).

Les Falles haurien evolucionat de les fogueres que es celebraven per a celebrar l'equinocci de primavera. En eixes fogueres, s'hauria afegit l'aparició dels primers ninots de forma satírica llançats al foc. Aquestes construccions anirien fent-se més grans fins a arribar a les Falles artístiques característiques del segle XX. Com s'ha comentat, no està documentat que els carpinters iniciaren amb la tradició fallera però possiblement sí que intervindrien, juntament amb altres professions, en la construcció de les Falles (Ariño, 1990).

Al segle XVIII s'han documentat ninots que ja es cremaven en algunes localitats. Eixos ninots ja incloien sàtira i crítica i tenien persones a les quals feia referència. A la Foguera que es feia per a cremar als ninots s'anomenava Falla (Kuznetsova, 2018). La primera notícia documentada sobre les Falles tracta de l'any 1740 quan les autoritats impedeixen que es cremen Falles en alguns carrers per ser estrets (Chornet i Haro, 2015). Aquesta mesura marcava la ubicació on es devien plantar les Falles, que obligatòriament havien d'ubicar-se en espais amplis (Díaz-Solano, 2023). D'aquesta prohibició va sorgir la idea de realitzar les figures més verticalment perquè es pogueren plantar en carrers estrets. Aquesta notícia no va ser aïllada, i durant el segle XVIII existeix més documentació que determina que es plantaven Falles. Aquelles Falles amb escenes satíriques es plantaven davant de les cases (Distrito Fallas, s.d).

Inicialment, i prèviament a les comissions falleres van existir les colles, grups de veïns que eixien al carrer i s'unien per a plantar i cremar les Falles (Hernàndez i Martí, 2009). El segle XIX fou un any de creixement del nombre de Falles, tot i que durant part d'aquest període no eren festes com a tal, sinó celebracions que es produïen només durant un dia, el 18 de març. Al matí es plantaven les Falles i a la nit es cremaven, ja que les Falles en eixe moment eren la vespra de Sant Josep. Així doncs, fins a l'entrada del segle XX les Falles es componien de la combinació de fogueres fetes de fusta i de trastos vells seguint l'estil de les Fogueres de Sant Joan amb la realització de Falles amb la presència de figures de tipus satíric. Aquestes primeres Falles, per una banda, estaven fetes de fusta, i d'altra banda, de trastos vells (Ariño, 1992).

Aquestes pràctiques estaven destinades principalment a les classes populars. Això va implicar l'oposició de les classes dirigents a mitjans del segle XIX que no veien en bons ulls la crítica i la sàtira de les Falles, ja que també tractaven els temes polítics del moment. Aquesta oposició es tradueix, en primer lloc, en pujades d'impostos sobre els permisos que els veïns havien de demanar a l'Ajuntament per a ocupar la via pública i fer foc, i per l'altra banda, en la censura i retirada de ninots per no agradar als polítics el que es representava (Hernàndez i Martí, 2009).

També els esbossos que els artistes feien de les Falles havien de passar per les mans dels dirigents per a censurar aquells en els quals no estaven d'acord. Les temàtiques no sols eren polítiques, també en eixes dècades finals del segle XIX eren habituals Falles de temàtica eròtica que tractava temàtiques com les relacions sexuals o el matrimoni (Ariño, 1990).

Les últimes dècades del segle XIX i la primera meitat del segle XX serà fonamental per al desenvolupament de les Falles tal qual són actualment. Començaran a publicar-se els llibrets fallers, amb característiques dels llibrets actuals en, per exemple, l'explicació de la falla (Esbri i Peris, 2023). Els llibrets serviran per a explicar com és cada falla. D'altra banda, les comissions començaran a conformar-se i organitzar-se en la figura dels presidents i començarà a augmentar el nombre de comissions (Ariño, 1992a). En la primera meitat del segle XIX existien poques Falles, menys de deu, passant a una quinzena a finals de segle. La primera comissió, segons dades de la Junta Central Fallera, és la plaça del Mercat Central, i data de 1797, si bé és cert que no plantaria oficialment fins a 1873 (Distrito Fallas, s.d). Si bé hi ha documentació d'haver-se plantat un monument l'any 1797, es va produir en agost i no per a Sant Josep, per tant, no es va cremar, raó per la qual no es pot considerar una falla. La Falla va plantar a partir de 1873, però de manera esporàdica, sent a partir de 1929 quan plantaria tots els anys (Ariño, 1990).

En les darreres dècades del segle XIX i primeres del segle XX es produeixen les primeres transformacions importants en les Falles. En primer lloc, es consoliden les comissions falleres i comencen a organitzar-se baix la figura del president en juntes directives. En segon lloc, després d'una etapa de censura en les dècades centrals del segle XIX les classes dirigents burgeses comencen un procés d'instrumentalització de les Falles adaptant-les i controlant-les als seus interessos (Hernàndez i Martí, 2006; Rius-Ulldemolins, Gisbert-Gràcia i Hernàndez i Martí, 2019). D'aquest procés d'instrumentalització sorgirà la creació dels primers premis de Falles, els premis a les millors Falles l'any 1902, el que serien uns anys després els premis de secció, es creen més comissions, algunes d'elles impulsades per la mateixa burgesia i a finals de la dècada de 1920 s'obri per primera vegada la festivitat al turisme impulsant el "tren turístic", un tren que inicialment va viatjar de Madrid a València l'any 1928 exclusiu per a visitar les Falles i que es va estendre els anys següents a altres ciutats (Hernàndez i Martí, 2006). Els anys següents es va crear la figura de la Fallera Major (1931-1933), l'antecedent de la Junta Central Fallera, el Comité Central Faller (1928), es va crear la Crida (1931) i l'Exposició del Ninot (1934). En tercer lloc, respecte als artistes fallers es produeixen dues qüestions, per una banda, durant la primera meitat del segle XX es consolida la falla artística, amb l'aposta per una falla monumental (Hernàndez i Martí, 2020), i D'altra banda, la consolidació de la falla artística, l'expansió del nombre de comissions i l'aparició dels premis va comportar amb els anys una evolució cap a una professionalització de la figura de l'artista faller (Chornet i Haro, 2015). Posteriorment, amb el franquisme hi haurà un segon procés d'instrumentalització i

transformació de les Falles que persisteix actualment amb les transformacions d'aquella època (Hernàndez i Martí, 2009).

3.1.2. Etapes de desenvolupament de les Falles

Ja que no hi ha un origen ni divisió clara de la festivitat, Collado (2018) divideix les Falles en dos etapes principals. En primer lloc, una primera etapa que va des de les primeres fogueres fins al primer ninot. És l'etapa més antiga i la més vinculada a l'utilització dels trastos vells com a falla. La segona etapa comprén des de l'aparició dels primers ninots fins a l'etapa actual. Al principi d'aquesta etapa, i coincidint amb les colles anteriors a les comissions falleres, convivien els cadafals (ninots) amb els trastos vells. Una situació que canviaria amb el pas a les comissions i el seu creixement durant el segle XX utilitzant-se principalment els cadafals.

Atenint-nos a la classificació d'Enrique Collado (2018), el punt exposat en l'apartat anterior i en Díaz-Solano (2023), les Falles tindrien una primera etapa que correspondria als segles XVIII i XIX, on es produeixen les primeres documentacions de presència de Falles, la primera expansió i el pas de les colles de veïns a les comissions actuals (la primera l'any 1797 i les següents 10-15 comissions es creen durant el segle XIX). És una etapa caracteritzada per la no-ingerència ni instrumentalització política i una major llibertat en les creacions i el missatge de les Falles.

La segona etapa, generalment, coincidiria amb la segona etapa descrita per Collado, des de l'última part del segle XIX fins a l'actualitat. Es podria separar eixa etapa en diverses parts. En primer lloc, una primera etapa prèvia a la instrumentalització de censura, que coincideix en un moment de creixement de les Falles i des del poder dirigent s'intenta censurar i passar per filtre la temàtica de les Falles. La segona etapa coincideix amb la primera instrumentalització de la festivitat a càrrec de la classe dirigent burgesa, que ocuparia les primeres dècades del segle XX. Aquesta etapa les Falles inicien un desenvolupament que continuarà en l'època franquista. Sorgeixen les anomenades Falles artístiques, comença a créixer el nombre de comissions, es dona principi a una preocupació pel turisme. En eixe context l'any 1927 la Societat per al Foment del Turisme va impulsar un primer tren exclusiu de visitants de les Falles des de Madrid, l'anomenat col·loquialment "el tren faller". Eixe primer tren va arribar el 18 de març i va ser rebut a l'estació per centenars de persones. L'experiència es va tornar a repetir l'any següent a Madrid i els anys següents a altres ciutats també. El tren faller estigué vigent fins als anys 70 (Distrito Fallas, s.d.). Entre 1928 i 1934 es va posar en marxa el Comité Central Faller, organisme similar a la Junta Central Fallera, va sorgir la figura de la Fallera Major (primer antecedent 1928, oficialment amb el nom de Fallera Major 1933), es va instaurar la setmana fallera i es va crear la Crida (diferent de com existeix actualment), la Cavalcada del Foc previ a la Cremà i l'Exposició del Ninot l'any 1934. El Comité Central Faller va estar vigent fins a l'any 1936 (Hernàndez i Martí, 2006).

El tercer moment dins d'aquesta etapa correspon al Franquisme i es caracteritza per un nou procés d'instrumentalització de la festivitat a través de la qual finalitza el procés de construcció de les Falles. Això es tradueix en la creació de nous actes, com l'Ofrena, noves institucions com la Junta Central Fallera i la Secció Especial, la mascletà i la Crida. Finalment, la quarta etapa correspondria als darrers cinquanta anys i correspon a l'època democràtica, les Falles i comissions tradicionals mantenen el seu poder d'influència en les Falles, es manté la dreta regionalista en les institucions, es creen les federacions i agrupacions falleres per a unir forces entre comissions, sorgeixen de forma minoritària uns monuments amb formes i missatges diferents de les Falles clàssiques que tenen al ninot com l'element més destacat, les Falles experimentals, i amb l'avenç i major sensibilització en matèria de gènere, diversitat sexual i sostenibilitat, l'Ajuntament de València, i associacions com Lambda impulsen premis a les Falles que fomenten la igualtat de gènere, la diversitat LGTBIQ+ i la sostenibilitat (Díaz-Solano i Rius-Ulldemolins, 2024; Díaz-Solano, Rius-Ulldemolins i Gisbert-Gracia, 2024; Rius-Ulldemolins i Gisbert-Gracia, 2020).

3.1.3. Les Falles des del període democràtic (1975): La política autonòmica i local

Amb l'arribada de la democràcia i l'enfortiment de la política local, la instrumentalització de la festivitat per part de les classes dirigents es consolida. A més, la dreta regionalista es manté al capdavant de les principals institucions. Els canvis durant aquesta época són mínims respecte als actes principals i a la setmana fallera. Aquests s'ubiquen en els mateixos llocs que es celebren actualment, mantenint geogràficament la ubicació del ritual. En l'àmbit de monuments, creix el nombre de comissions, especialment durant la dècade dels huitanta, passant de 270 comissions l'any 1980 a les 344 actuals, això es tradueix en el pas de la secció 4ªB com a última categoria l'any 1981 al 8ªC l'any 2025, a conseqüència de l'augment del nombre de comissions (Bayarri, 1981; Pérez, 2024).

Centrant-se en el monument, amb la creació de la falla artística es va generalitzar les següents dècades un tipus de falla, que si bé ha anat canviant el material durant el pas dels anys, passant de materials com la fusta a la utilització del suro blanc, s'ha caracteritzat per una figura barroca de caràcter monumental amb el ninot com a principal element definitori d'aquest tipus de falla. Si bé anteriorment existien les fogueres i els trastos vells, les Falles catalogades com a clàssiques són les Falles monumentals que s'han estès durant més d'un segle per tota la ciutat de València. Aquest tipus de Falles, segons Antonio Ariño (1990), tenen similituds o es basen en l'art kitsch. Aquest tipus d'art es caracteritza per ser un art de masses, d'acumulació, predomini del color i elements cridaners. Una part important d'aquest tipus d'art encaixa amb el concepte i les característiques de les Falles clàssiques, tal com es pot veure en la monumentalitat, la forma, el color i la forma barroca dels monuments (Hernàndez i Martí, 2006).

D’altra banda, un element present en aquestes Falles és la repetició de les figures. L’ús de motlles prefabricats està present en aquest tipus de Falles, principalment entre les Falles més grans. L’ús de motlles genera una escasseses d’originalitat predominant la continuïtat i generant la sensació de repetició i de manteniment del mateix tipus de falla cada any. En les Falles de Secció es pot veure amb major probabilitat aquesta repetició que genera una falta d’innovació i mostra que els artistes fallers no busquen fomentar la competència, sinó generar un “capital faller” a través de complaure el jurat que avalua les Falles. A més, la utilització d’aquests motlles promou la rivalitat entre les comissions falleres contribuint a la creació d’un “capital faller”. La prioritització del jurat en la mida i monumentalitat dels ninots per davant d’altres característiques com l’enginy, la sàtira i la crítica afavoreix l’ús dels motlles per part de les comissions falleres (Rius-Ulldemolins, 2020).

A totes aquestes característiques es suma l’escassa crítica que presenten moltes d’aquestes figures. Aquest tipus de falla fou la figura ideal potenciada durant el franquisme. El model de falla característic del franquisme potenciava la crítica blanca, és a dir, una crítica controlada i centrada en elements més banals amb una crítica mínima. Amb el pas de les dècades, hi ha una major presència de crítica (Hernàndez i Martí, 2006). D’altra banda, els materials inicialment són Falles de fusta, passant a ser en les últimes dècades de suro blanc (poliestiré expandit). El suro blanc s’ha convertit en un element fonamental d’aquest tipus de monuments, especialment en les Falles de categories superiors. Aquest material, a més, ajuda a donar la forma monumental a la falla (Díaz-Solano, 2023).

A banda de les Falles de l’Ajuntament, a partir de les dècades dels huitanta i noranta algunes de les comissions existents comencen a realitzar monuments diferents de les barroques monumentals. En eixes dècades són poques les comissions que any rere any planten aquest tipus de monuments (Huerta, de la Calle i Miralles, 2014). L’exemple més constant d’eixos anys serà la Falla Arrancapins que des de meitat de la dècada dels huitanta apostara per aquest tipus de Falles. Dins dels artistes fallers destaca Alfredo Ruiz com l’artista que més Falles experimentals duia a terme. Amb el canvi de segle augmentarà lentament i progressivament el nombre de Falles experimentals passant d’una desena durant la dècada dels 2000 a la trentena aproximadament dels darrers anys (Huerta, Ramón i Vilar, 2020).

Les Falles experimentals, com s’ha comentat anteriorment, són Falles transgressores amb crítica social i de formes diferenciades de les Falles clàssiques. Aquestes Falles no tenen ninot, motiu pel qual els sectors de Falles més clàssiques consideren que aquestes Falles no són considerades Falles, perquè no tenen la forma que caracteritza a les Falles (Romero i Garriga, 2019). De la mateixa forma que a les Falles clàssiques se les considera pròximes a l’art kitsch, les Falles experimental presenten característiques pròximes als moviments artístics d’avantguarda del segle XX, a allò que s’anomena l’artivisme, el street art. Aquest moviment d’avantguarda guarda similituds amb les Falles experimentals en les formes transgressores de

l'art experimental, la participació i implicació dels espectadors en les seues obres (l'artivisme és un art participatiu), temàtiques amb crítiques socials relatives a la igualtat de gènere, diversitat, sostenibilitat, diferents temàtiques socials, econòmiques, polítiques i culturals, interacció entre l'artista i l'espectador, en algunes comissions com Arrancapins l'autogestió respecte a la creació i muntatge de la falla, utilitza l'humor, la ironia i la sàtira (Huerta, Ramón i Vilar, 2020; Romero i Garriga, 2019).

D'altra banda, l'avenç en matèries com la igualtat de gènere, diversitat LGTBIQ+ i sostenibilitat ha comportat la creació de nous premis, els premis Caliu i Neutres i Sostenibles per part de l'Ajuntament de València, i els premis Arc de Sant Martí per part del col·lectiu Lambda (Díaz-Solano i Rius-Ulldemolins, 2024; Díaz-Solano, Rius-Ulldemolins i Gisbert-Gracia, 2024; Gisbert-Gracia i Rius-Ulldemolins, 2020).

3.2. Estudis previs sobre les Falles

Aquest rol central que en les darreres dècades han experimentat les Falles ha fet créixer l'interés per l'estudi de les Falles, si bé és cert que durant gran part del segle XX els estudis sobre Falles no han sigut tan abundants. Destaquen estudis que es centren en aspectes històrics sobre l'origen de la festa de les Falles, com succeeix amb Cebrian (1913) o Gayano (1936). A finals dels anys setanta, autors com Josep Vicent Marqués (1979) va introduir la vessant política, social i cultural a l'estudi de les Falles i va reivindicar la importància que des de diversos punts de vista tenen les Falles des d'un punt de vista progressista i valencianista. Serà a partir de finals de la dècada dels huitanta i principis dels noranta quan l'estudi de les Falles adquireix una importància i velocitat major posant com a base estudis sociològics, amb Antonio Ariño (1990, 1992 a i b, 1993), màxim exponent i qui va obrir l'etapa recent d'estudi de les Falles; Gil Manuel Hernàndez i Martí (1996 i 2006), Xavier Costa (2001, 2002 i 2003), García Pilán (2006 i 2011), Peris Llorca (2014) i Enrique Collado (2017 i 2018). Finalment, en la darrera dècada han sorgit noves investigacions a través de catedràtics i professors de sociologia, com Joaquim Rius-Ulldemolins (2019, 2020, 2021, 2022 i 2024), Verònica Gisbert-Gracia (2019, 2020, 2021 i 2024) i Juan Pecourt (2024), que han explicat les Falles des d'una perspectiva sociològica diferent, des de la perspectiva del conflicte.

La publicació d'Antonio Ariño de l'any 1990 sobre "Historia de las Fallas", editat pel diari Levante-EMV, va ser l'origen de la creació eixa dècada de l'Associació d'Estudis Fallers. Per a l'elaboració de "Historia de las Fallas" s'havia creat un grup de treball que va donar lloc a l'Associació, impulsat pel catedràtic Antonio Ariño. El treball de l'associació es centra en la difusió i l'impuls de les Falles des de l'àmbit acadèmic des de totes les vessants de la festa -monuments fallers, associacionisme, artistes fallers, pólvora o la indumentària (Associació d'Estudis Fallers, 2005). L'Associació d'Estudis Fallers és, per tant, interdisciplinari, ja que recull diferents disciplines i formen part acadèmica de diferents disciplines i persones vinculades a la

festa. Tot i les barreres a les quals es van haver d'enfrontar els primers anys relacionats en la dificultat d'introduir-se en el món faller, les resistències dels col·lectius fallers i la poca difusió en els mitjans de comunicació, es van organitzar alguns projectes que van anar sorgint, i que van anar augmentant la difusió de l'Associació: Jornades de les Festes del Foc del Congrés de Cultura Popular de Valenciana, es van organitzar taules rodones en el VIII Congrés Faller de l'any 2000 on es van tractar temes diversos sobre les Falles; es van organitzar conferències sobre Falles l'any 2004 i una publicació sobre els ninots indultats presents al Museu Faller des d'una perspectiva artística i històrica (Associació d'Estudis Fallers, 2005).

A partir de 1994 la creació de la Revista d'Estudis Fallers. Aquesta revista ha estat activa entre 1994 i 2021 amb 26 volums publicats i ha estudiat les Falles des d'una perspectiva multidisciplinari. Si bé la línia d'investigació és majoritàriament sociològica i històrica, amb la participació de Gil-Manuel Hernàndez i Martí, Xavier Costa, Enrique Collado, entre altres, també es realitzen publicacions des d'una perspectiva artística, comunicativa, periodística, cultural (gestió cultural, música i teatre), etimològica i mèdica. Així doncs, algunes de les publicacions presents en l'Associació sobre la pólvora i pirotècnia (Frechina, 2006, 2012; Moreno, 2011; Pagola, 2006), el sector indumentarista, la història i els orígens de les Falles (Cucó, 2003), les comissions i l'associacionisme faller (Juan, 2009; Lorenzo, 1996), els artistes fallers i la falla (Català, 2011; Gomicia, 2020; Sanz, 2021; Solaz, 2015), la música i les societats musicals en les Falles (Aliaga, 2021; Oriola, 2010) i articles sobre la figura de la Fallera Major (Querol, 2018), origen del vocabulari faller (Mozas, 2012), el paper i la situació de la dona en les Falles (Hernàndez i Martí, 1994; Palop, 1998; Stercky, 2010) i l'ús del valencià en les Falles (Borrego, Hernàndez i Martí, Marín i Mesa, 1996; Hernàndez i Martí i Marín i García, 2009; Marín, 2001), entre altres temàtiques.

3.3. Un flux de debat entre la heteronomia i l'autonomia al ritual o camp festiu

La teoria de Bourdieu ens ofereix un marc conceptual essencial per entendre la construcció del valor cultural en qualsevol camp artístic, i aquest marc resulta especialment apte per analitzar el fenomen faller. Tal com assenyala Bourdieu (1984), l'art no és mai una simple expressió d'una essència inherent; és, al contrari, el resultat d'un procés constant de negociació, disputa simbòlica i reproducció de relacions de poder. En aquest sentit, el camp faller es configura com un espai social on convergeixen forces que busquen imposar determinats cànons estètics i altres que intenten redefinir-los, generant una tensió creativa que és fonamental per entendre la seua evolució (Rius-Ulldemolins, 2025).

En el context faller, l'heteronomia es manifesta quan les normes, criteris i pràctiques estètiques són definides per factors externs que limiten la llibertat creativa dels agents, així doncs, el gust artístic es construeix com un producte social que és sotmés a les lògiques econòmiques i polítiques (Bourdieu, 1993). En el camp faller, la despesa elevada, la recerca de premis i el

reconeixement esdevenen mitjans per aconseguir capital simbòlic, com es reflecteix en la lògica de la despesa més gran per generar més atenció, reconeixement i gratitud de la població local (Hernàndez i Martí, 2011). Aquest mecanisme afavoreix certs grups i consolida jerarquies que acaben restringint la diversitat expressiva. La instrumentalització econòmica i política de les Falles no és un fenomen recent; històricament, les classes dirigents han utilitzat aquesta manifestació cultural com a eina de control social i de reproducció de valors dominants (Hernàndez i Martí, 1993). Durant el franquisme, per exemple, la censura dels continguts crítics i polítics va ser una forma clara d'heteronomia que va condicionar l'expressió artística fallera (Ariño, 1992).

El que s'ha anomenat capital faller (Díaz-Solano i Rius-Ulldemolins, s/p) es configura com una forma molt específica de capital simbòlic, on les relacions de poder es configuren a partir de la interacció entre comissions, premis i espais de reconeixement, en què la legitimitat dels artistes queda condicionada per la seua capacitat d'assolir certs criteris imposats externament (Costa, 2003). Així, es manté una lògica de reproducció que, tot i permetre la innovació, tendeix a assimilar les propostes més disruptives dins d'un sistema ja establert. Els camps artístics són espais de lluita constant per la definició dels criteris de valoració legítims (Bourdieu, 1993), i en el cas faller, aquesta lluita es manifesta en la tensió entre la tradició i la innovació.

La dependència de les tradicions institucionals és un altre aspecte clau de l'heteronomia en el camp faller. La Junta Central Fallera i altres organismes institucionals són les que legitimen i consagren determinades estètiques i artistes. Aquesta institucionalització, genera un sistema de valors que tendeix a reproduir les jerarquies existents i a limitar les possibilitats d'innovació radical (Waquant, 2013). Un exemple concret d'aquesta dinàmica és el cas de la falla Convent de Jerusalem, que rep aportacions econòmiques del clan empresarial Roig (Mercadona) i a canvi nomena Falleres Majors a membres d'aquesta família, produint-se un reconeixement social de la família en el sector faller (Hernàndez i Martí, 2011; Rius-Ulldemolins, 2025).

Per contra, l'autonomia representa la capacitat del camp faller per definir els seus propis esquemes de valoració, sense la interferència d'imposicions externes. Així doncs, l'autonomia és la capacitat d'un camp per establir les seues pròpies regles de funcionament i els seus criteris de valoració (Bourdieu, 1996). En el context faller, aquesta autonomia es manifesta en diversos aspectes. D'una banda, en l'emergència de Falles experimentals i innovadores que desafien la lògica convencional de les Falles ortodoxes, on aquestes propostes alternatives representen un intent de recuperar l'autonomia creativa davant d'un sistema que tendeix a la reproducció de fórmules estètiques consolidades. D'altra banda, en la capacitat dels artistes fallers per desenvolupar un llenguatge propi i distintiu que, tot i les pressions externes, manté una certa independència creativa. Així doncs, els artistes fallers naveguen constantment entre la necessitat de satisfer les expectatives del jurat i la voluntat d'expressar una visió artística personal (Díaz-Solano, s/p).

La tensió entre heteronomia i autonomia en el camp faller es manifesta també en la polarització entre el que Bourdieu (1993) anomena el pol ortodox i el pol heterodox. Mentre que el pol ortodox reforça la seua posició adherint-se als valors tradicionals de la festivitat, les Falles emergents busquen redefinir els límits del camp a través de la innovació estètica i discursiva. No obstant això, com en el camp artístic, aquestes estratègies de subversió es troben amb resistències estructurals que limiten el seu potencial transformador. La innovació dins de les Falles no ha aconseguit desarticular les jerarquies simbòliques preexistents, sinó que s'ha anat absorbint gradualment pel sistema de valors dominant (Hernàndez i Martí, 2011).

Aquesta dinàmica entre imposició i resistència es reflecteix en casos concrets com el de la Falla Nou Campanar, que amb el seu gran pressupost i focalització en l'espectacularitat, va assolir nombrosos premis, però es va allunyar de la "lògica fallera" tradicional. En aquest sentit, el camp faller ha desenvolupat una lògica interna pròpia o *eigengesetzlichkeit*, però malgrat aquesta aparent autonomia, roman profundament condicionat per les lògiques heterònomes procedents dels camps econòmic i social. Aquestes forces externes expliquen, en gran mesura, la configuració d'una jerarquia relativament estàtica que tendeix a perpetuar-se amb escasses modificacions substancials al llarg del temps (Rius-Ulldemolins, 2025) i on s'il·lustra que, per tant, les propostes disruptives són avaluades, reinterpretades i, eventualment, absorbides dins d'un sistema en constant evolució.

Així doncs, hi ha una tendència a la reproducció d'un cànon heterònom. Encara que les propostes disruptives busquen allunyar-se del cànon imposat, la seua recepció sovint acaba essent reinterpretada i relegada dins del sistema dominant, creant un cercle virtuós que, malgrat tot, manté el diàleg entre la innovació i la tradició (Bourdieu, 1993). La distribució dels premis, el reconeixement de les comissions i la seua vinculació amb circuits d'influència econòmica i política són factors que posen de manifest com els agents fallers negocien constantment el seu territori simbòlic, en un equilibri fràgil entre imposició i reivindicació (Ariño, 1992).

3.3.1. Els actors polítics i institucionals

Les Falles contribueixen a la reactivació d'identitats locals a través dels rituals i d'un grup d'associacions festives (Hernàndez i Martí, 2014). Les associacions festives tenen característiques diferenciadores de la resta d'associacions per la conjunció de dos elements: són associacions considerades tradicionals i populars que serveixen d'entreteniment i distracció i que es centren en la celebració d'una festivitat, bé siga civil o religiosa. Són entitats que generen una identitat local molt potent que combina la mobilització de la memòria del passat amb l'actualització del passat. En eixe sentit, combinen característiques de la tradició amb la modernitat, com el fet de ser una festa amb orígens tradicionals i de llarga durada, però són modernes o relativament modernes perquè sorgeixen entre finals del segle XIX i principis del

segle XX. En eixe període conflueixen una sèrie de característiques que ajuden a impulsar aquest tipus d'associacions. En primer lloc, la consolidació de la indústria i el model industrialitzat; en segon lloc, el creixement de les ciutats; i, en tercer lloc, la potenciació de l'Estat. Totes aquestes qüestions ajuden a les associacions a impulsar-se convertint-se en un agent fonamental en els canvis que es produeixen (Hernàndez i Martí i Albert, 2008).

A l'Estat Espanyol l'arribada dels anys huitanta suposa un augment del nombre de les associacions, allò que Ariño denomina una "explosió associativa" que implica un "gir històric" en la forma de gestió i en el nombre d'associacions (Ariño, 2004). Aquest fet coincideix amb un moment en el qual les polítiques locals i la potenciació dels ajuntaments reforcen aquesta qüestió (Díaz-Solano i Mompó, 2024). El País Valencià és un territori amb una presència elevada d'associacions, i de diversos tipus (Albert 2004; Ariño 1999b; Ariño et al. 2001; Ariño i Albert 2003; Bacete, Díaz-Solano i Li, 2021; Cucó 1991; Cucó et al. 1993). Entre elles, les associacions festives. Són associacions, les persones de la qual, tenen rentes diferents, però sol unir-los el caràcter identitari que sol ser el mateix independentment de la renda i classe social de cada membre de la mateixa associació. Són associacions en les quals existeix un sentiment de familiaritat i quotidianitat, ja que l'activitat de les associacions festives solen donar-se tot l'any, tot i que és els dies centrals de la festivitat i dies previs quan el contacte entre els membres és major. Aquestes associacions prendran més força amb l'arribada de la Democràcia i el reforçament dels ajuntaments, acostant-se per les seues característiques a les associacions culturals i creant entre els dos tipus d'associacions sinèrgies que generen un moviment de revitalització i reivindicació de les identitats. Les associacions festives componen el 30,4% del total de les associacions que existeixen al País Valencià (Albert i Hernàndez i Martí, 2011).

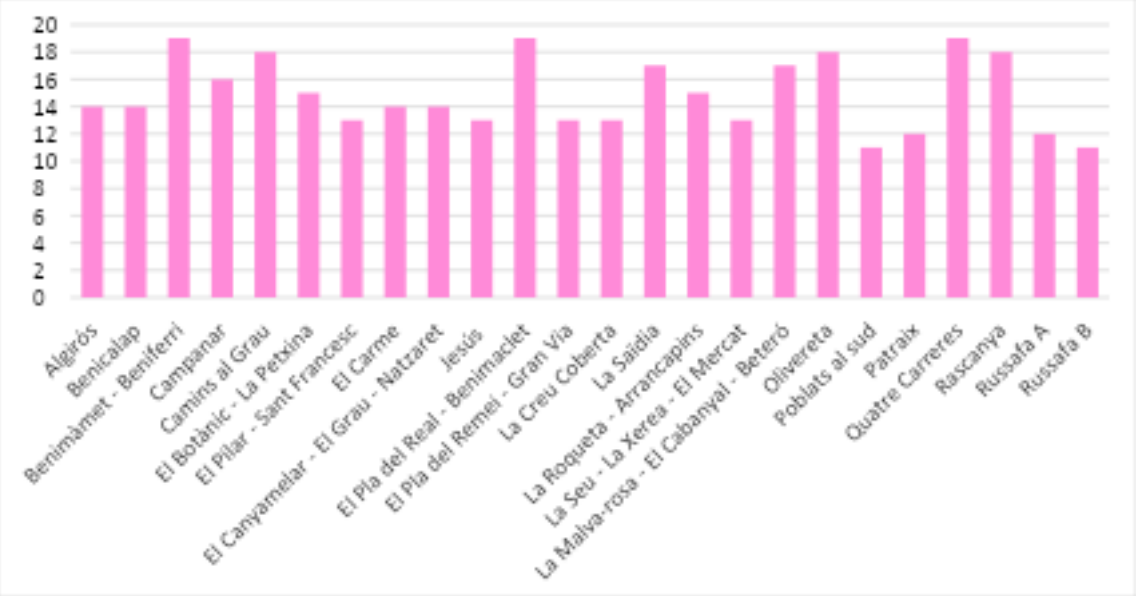
Abans de configurar-se com a tal les associacions festives, existien gremis, corporacions, penyes o colles, confraries, clavaries i comissions. Tots aquests elements amb la societat capitalista van passar a ser reglades, tindre socis i local, elaborar estatuts, inscriure's en el registre d'associacions, així com elaborar pressupostos, buscar patrocinadors i establir pressupostos anuals. Aquesta gestió de les associacions entra dins d'un procés general que està present a tota Europa. Les associacions festives presenten unes característiques concretes més enllà de les descrites anteriorment, i és la unió d'aquestes associacions amb el calendari festiu i la transformació del calendari festiu cristià al secularitzat que contribueix a expressar entre els seus membres sentiments de pertinença (Durkheim, 1982), i un espai de socialització (Costa, 2003). Les associacions festives són una forma per part dels seus membres per a entrar en contacte amb la preservació del patrimoni festiu i cultural i augmentar la identitat local i la integració en el municipi. Les associacions festives formen part de l'estructura municipal i s'integren dins de l'estructura urbana municipal, entrant en contacte amb els rituals festius (Albert i Hernàndez i Martí, 2011).

Les comissions falleres actuals són la continuació de les colles que existien en les primeres Falles. Durant els inicis de les Falles, els veïns es reunien en colles que durant la vespra de Sant Josep (fins a l'any 1880 es cremaven la nit del 18-19 de març representant la vespra de la Festivitat de Sant Josep, a partir d'eixe moment és la nit del 19-20 de març), o bé reunien trastos vells, o bé plantaven cadafals. En les primeres dècades de Falles eixos grups de veïns tenien un primer nivell d'organització mitjançant un grup d'eixos veïns s'erigien en organitzadors que actuaven com a representants de la festa (Ariño, 1990). Aquestes primeres organitzacions van evolucionar a finals del segle XIX a unes primeres formes de gestió, com les juntes de falla o el terme fallers tal com es coneix en l'actualitat, així com apareix la figura del president. És, per tant, a partir d'aquest moment quan van consolidant-se alguns dels elements fonamentals que actualment defineixen les Falles. L'any 1896 hi hagué la primera reunió dels presidents de falla on es va arreplegar les autoritzacions per a plantar les Falles (Hernàndez i Martí, 2014).

Juntament amb els monuments fallers, les comissions són el pilar de la festivitat. Els antecedents són les colles de veïns que durant el segle XVIII i part del XIX existien. Les colles evolucionaren a les comissions falleres actuals A partir de finals del segle XIX, i amb la consolidació de la figura del president van sorgir comissions que es van anar estenent durant el segle XX per gran part de la ciutat (Hernàndez i Martí, 2006). Els casals monopolitzen la festivitat, de tal forma que no només planten Falles, sinó que organitzen activitats culturals durant tot l'any. D'altra banda, les comissions falleres ocupen els carrers de la ciutat i es paralitza completament la ciutat durant els dies principals de la festivitat a través de la plantà de les Falles i el muntatge de carpes que ocupen la via pública. El terme comissió es comença a utilitzar de forma més habitual a partir del Franquisme, ja que s'empra la paraula comissió per a parlar d'una associació consolidada que té una seu, una organització i una burocràcia (Hernàndez i Martí, 2007).

El nombre de comissions falleres ha augmentat exponencialment des de principis del segle XX passant d'uns 30-40 les primeres dècades del segle XX fins a les 344 actuals. Les comissions estan actives durant tot l'any on organitzen diferents activitats: campionats de truc, de dominó i altres jocs de taula, sopars i dinars, activitats infantils, i en alguns casos, diverses activitats culturals. Les comissions falleres de la ciutat de València es divideixen en 24 sectors. D'aquests 24 sectors Existeixen dos sectors més dins la Junta Central Fallera que està format per diversos municipis pròxims, Mislata i Xirivella - Quart de Poblet. Per la seua banda, Burjassot pertany al sector Benimàmet - Beniferri. La divisió per sectors segons la Junta Central Fallera serveix, entre altres qüestions, per a la preselecció de les Falleres Majors (Junta Central Fallera, s.d).

Gràfic 2: Nombre de comissions per sector

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Junta Central Fallera (consultat 10/2024)

Respecte al col·lectiu faller, cal dir que segons els estudis de la Interagrupació de Falles (2008) i de Pastor, Pardo i Martínez (2023) hi ha al voltant d'uns 100.000 fallers. Actualment, estan censats aproximadament uns 110.000 fallers si es compten totes les comissions de la Junta Central Fallera. Agafant només els fallers de les comissions censades a la ciutat de València, el nombre de fallers passa a ser de 89.000. El nombre de socis també varia significativament. Segons dades de l'any 2023, la mitjana de membres de casals de la ciutat de València és de 277 socis. Per davall dels 100 socis existeixen (en dades de l'any 2023) una trentena de comissions, i per davall dels cinquanta socis hi ha sis comissions, de les quals una d'elles ha anunciat que en 2025 no plantarà per pocs socis (una quarantena), la falla Alfara del Patriarca - Periodista Gil Sumbiela. D'altra banda, en el costat contrari, les Falles que tenen un nombre major de socis són Gloria - Felicitat - Tremolar amb 1009 fallers, i en tercer lloc, la comissió Gayano Lluch (Domínguez, 2023).

L'activitat als casals es dona durant tot l'any, si bé la concentració principal es produeix durant el mes de març. Una vegada finalitzades les Falles la comissió es reuneix per a valorar, fer balanç de les setmanes falleres i escollir una nova junta directiva o renovar-la. Amb aquesta elecció comença el nou any faller, que va des de finals de març i principis d'abril fins al 20 de març de l'any següent, una vegada finalitzen les Falles. Depenent de cada comissió es solen reunir una vegada cada quinze dies o una vegada cada mes (Díaz-Solano, 2023). Una vegada es tria o renova la junta directiva de cada comissió, una de les primeres tasques de la nova comissió és contractar un nou artista faller o renovar l'artista de l'exercici anterior. És una de les primeres tasques de la nova comissió per a començar a preparar com més prompte millor el

nou monument. Aquest nomenament o renovació es sol produir entre abril i maig i quan ja està constituïda la nova Junta Directiva (Distrito Fallas, 2023).

Durant el mes d'octubre es sol fer públic l'esbós de les Falles de Secció Especial que es plantarà en març (Las Provincias, 2024). La Secció Especial obrirà el període de publicació d'esbossos i durant les setmanes i mesos següents van publicant-se els esbossos de la resta de categories. La falla, com a element central de les comissions i del ritual, es presenta de forma presencial. Les Falles de Secció Especial presenten els esbossos en actes per separat i en conjunt a través de la Federació de Falles d'Especial en l'acte que s'anomena "Una festa per a tots" (Junta Central Fallera i Las provincias, 2024). En el cas de les Falles de 1ªA es presenten en conjunt a través de la Federació de Falles de 1ªA (Don Falleret, 2024). La resta de Falles presenten els esbossos en conjunt a través de les agrupacions de Falles del seu sector (Don Falleret, 2025).

Entre principis de febrer i mitjans de març el millor ninot de cada comissió és exposat a la Ciutat de les Arts i les Ciències a través de l'Exposició del Ninot, on assisteixen a la inauguració les comissions participants i els artistes fallers (Soria, 2025). Durant el mes i les setmanes prèvies a Falles els ninots són exposats per a ser vistos, analitzats i votats per la gent. L'esbós generalment i el ninot de l'Exposició concretament són la carta de presentació de cada comissió abans de ser plantades i veure's en tota la seua plenitud la nit del 15-16 de març. El ninot més votat es convertirà en el ninot indultat, s'alliberarà de ser cremat i s'enviarà al Museu Faller de València on estan exposats tots els ninots indultats (Granell, 2024).

Durant el mes de març, especialment uns dies abans de la Plantà, les primeres peces, especialment de les Falles més monumentals, es comencen a veure pels carrers de la ciutat (Peiró, 2024). No obstant, serà la Nit de la Plantà quan la falla estarà plantada del tot (Ortega, 2024). Durant els dies principals de les Falles, el monument es converteix en un dels elements centrals de la comissió i reben la visita de milers de visitants. Durant els dies d'exposició del monument, els membres de les comissions estan presents juntament amb el monument o les carpes. Les Falles de Secció Especial, per la seua monumentalitat, es poden visitar per dins pagant una quota (Visit Valencia, s.d.).

Si bé el monument és l'element central de la comissió, i molta de la seua activitat gira entorn del monument faller, durant l'any i també durant l'època de les Falles, es celebren diferents activitats. En general, algunes de les activitats presents als casals durant l'any són: Jocs de Taula (parxís, dominó, truc…), activitats culturals de diferent tipus, teatre, sopars i dinars de germanor, col·loquis, tallers i activitats musicals o de cine (Díaz-Solano, 2023). És comú en algunes comissions celebrar una jornada d'activitats durant la festivitat de Sant Joan, mitjançant la qual es realitzen activitats infantils, es reuneixen per a dinar i fan una foguera. D'altra banda, la setmana cultural també és habitual en comissions falleres, on es realitzen exposicions,

activitats infantils, xerrades, etc. Les activitats paren durant l'estiu, especialment en el mes d'agost i es reprenen en setembre (Díaz-Solano, 2023).

Les dinàmiques presents a les ciutats han permès una nova relació entre l'art i l'espai públic. En aquest context sorgeix l'anomenat street art que va més enllà del rol passiu de l'espectador o de la presa de l'espai públic que s'estableix de forma temporal. Aquest tipus d'art adquireix un caràcter polític i crític a través del qual artistes, publicistes, dissenyadors o arquitectes interactuen amb les dinàmiques de caràcter socioeconòmic que existeixen. El street art utilitza l'espai públic com un espai de trobada compartint elements de l'artivisme amb expressions d'art urbà (Klein i Rius-Ulldemolins, 2021). A través de l'activisme artístic (anomenat artivisme), l'art es recontextualitza com una ferramenta d'intervenció de caràcter social, que connecta de manera estreta amb la societat (Expósito, 2013). Aquesta pràctica combina elements com la visibilitat, risc, caràcter efímer, practicitat i durabilitat, aconseguint una interacció entre les propostes de l'artista i les respostes de l'entorn (Abarca, 2016). L'artivisme es desenvolupa en l'espai públic, moltes vegades en llocs considerats marginals o de poc interès estètic.

L'artivisme es defineix com una forma alternativa d'expressió que empra la ironia, la sàtira o l'humor (Lippard, 1984) i proposa una transformació social profunda a través de les seues manifestacions (Delgado, 2013). Aquest tipus d'art té una evolució constant i aconsegueix una interacció amb l'espectador, qui en ocasions es converteix en un participant essencial en l'obra (Lippard, 1984). En alguns casos, la implicació del públic pot ser, fins i tot, més important que el procés creatiu en si mateix (Sheikh, 2009). L'artivisme destaca pel seu estil lliure, sense regles predefinides. Aquesta llibertat estilística i espacial permet als artistes transitar amb independència de normes establertes, desafiant limitacions sobre llocs o temàtiques. És comú que edificis privats es convertisquen en suports per a les seues obres. Aquest enfocament, que emfatitza la rebel·lia i l'absència de normes i busca restituir l'espai públic al seu públic al seu estat natural de pertinença col·lectiva, defensant la idea que "tot és de tots" (Abarca, 2016: 5). L'artivisme sorgeix arran d'un descontentament amb la política tradicional, d'ahí, entre altres motius, que es tracte d'un art de caràcter polític (Dayan, 1998). Aquest tipus d'art es practica al carrer i en places públiques, amb l'objectiu de transformar i potenciar els espais urbans a través del qüestionament de les estructures de poder. A més, pretén aspirar a despertar consciències a través del foment de la reflexió. L'artivisme guarda relació amb una sèrie de processos d'artistització i transformació social, que es consideren elements essencials per a aquelles persones que pretenen redefinir els rituals i els valors socials (Delgado, 2013).

Les característiques que defineixen l'artivisme mostren el seu caràcter activista, col·lectiu i participatiu. En primer lloc, l'artivisme implica a la societat a través de les seues pràctiques impulsant que el públic assistent es convertisca en una part activa de l'obra, i amplificant-se a través de l'ús de les xarxes socials (Klein i Rius-Ulldemolins, 2021). En segon lloc, promou una autogestió en la producció artística que s'organitza habitualment en cooperatives, reforçant la

seua vessant col·laborativa i comunitària. En tercer lloc, l'artivisme fomenta unes impactants representacions que criden l'atenció del públic. En quart lloc, l'artista artivista es converteix en un activista i es converteix en el protagonista. Per últim, l'artivisme elimina la centralitat de l'art (Delgado, 2013). D'altra banda, el missatge és un element important dins el procés creatiu artivista, i diferent d'altres processos creatius (Hodge, 2016). També es relaciona amb moviments com l'antiglobalisme (Aladro-Vico, Jivkova-Semova i Bailey, 2018) i es centra en les problemàtiques socials lligades als barris i a les ciutats, convertint-les en l'eix de les seues temàtiques (Delgado, 2013).

Els antecedents de l'artivisme es remunten a la darrera dècada del segle XX i tenen molta relació amb les avantguardes artístiques de principis del segle XX, com el futurisme, surrealisme i el dadaisme (Riemchneider i Grosenick, 1999). L'evolució de l'artivisme s'uneix amb moviments artístics com el graffitti, el situacionisme i l'art urbà (Ardenne, 2008; Andreotti i Costa, 1996; Abarca, 2017; Szmulewicz, 2012). La performance artística és un altre dels aspectes presents a l'artivisme que genera una interacció entre l'artista i l'espectador convertint-se aquest últim en un agent actiu de l'obra (Barbosa de Oliveira, 2007; Delgado, 2013). Tota aquesta qüestió es dona amb l'objectiu de traure l'art d'espais tancats, com els museus, complementant per tant, diverses formes d'entendre l'art i potenciant els processos de transformació urbana (Delgado, 2013).

El missatge de l'artivisme és marcat i relacionat amb la desigualtat, injustícia social, igualtat i diversitat, qüestions socials que afecten la comunitat. A banda, l'artivisme no es limita només a plasmar aquestes qüestions socials, sinó, a més, reforçar els objectes o edificis a través dels quals es plasmen les obres., aconseguint que l'art reviscole i prenga vida (Simmel, 2002; Appadurai, 2001). Aquest tipus de llenguatge es distingeix de l'art tradicional pel seu caràcter revolucionari i transformador. L'artivisme entra dins el món educatiu generant un aspecte lúdic a través de la unió de l'art i la cultura. A més, fomenta el contacte i la fusió entre les persones i els espais públics, generant un procés de reflexió, col·laboració i acció (Aladro-Vico, Jivkova-Semova i Bailey, 2018).

A banda d'aquestes manifestacions artístiques analitzades, a la dècada dels anys seixanta va sorgir la instal·lació artística (Larrañaga, 2001). Les instal·lacions artístiques estan basades en la tècnica del ready-made, que consisteix en la creació d'un objecte a partir d'un altre creant una nova situació i afegint un nou missatge. A través de les instal·lacions artístiques es pot conéixer a través dels materials emprats a l'artista en l'àmbit personal i a més, interactuant amb ells (Ceja, 2022). Un artista que empra les instal·lacions artístiques està en contacte amb professionals d'altres disciplines i deu conéixer metodologies i tècniques de treball, adquirint un procés d'interdisciplinarietat (Hamann, 2014). Així doncs, un artista urbà està en permanent contacte amb professionals d'altres disciplines, com arquitectes, dissenyadors, urbanistes o enginyers, i buscar sinergies des de l'inici del procés creatiu (Crousse, 2013).

Així doncs, l'actor encarregat dins les Falles de crear aquestes manifestacions d'art efímer és l'artista faller. En els inicis dels cadafals, si bé una de les teories s'ha centrat en els fusters com els "primers artistes fallers", altres teories mostren que no només estaria format per fusters, també actuarien com a artistes fallers professions com jogueters, pintors murals o fins i tot sabaters (Gremi d'Artistes Fallers, s.d). Amb l'augment del nombre de cadafals i de comissions i l'inici de l'expansió per altres ciutats veïnes, l'augment de la demanda de cadafals porta als artistes dedicar-se en exclusivitat a la creació de Falles (Duggan Capuz, 2022). És per tant, les primeres dècades del segle XX quan sorgeix la figura de l'artista faller que es dedica exclusivament com a activitat professional a dissenyar Falles. Una vegada instaurada la figura de l'artista i creada la necessitat de dedicar-se de forma exclusiva a la creació de monuments, el següent pas és l'associació i la reunió entre ells. Així doncs, es crea l'Associació d'Artistes Fallers l'any 1932 (Colomina, Guerola i Pellicer, 2017). L'Associació finalitza amb el franquisme, ja que les associacions estan prohibides, obligant als artistes a reunir-se de forma provisional en la Sociedad Canto Coral Valencia fins a constituir-se l'any 1945 en el Gremi d'Artistes Fallers, que perdura fins a l'actualitat (Colomina, 2008).

Una vegada constituïts en el Gremi d'Artistes Fallers, la seua funció durant tot aquest temps ha sigut la d'associació i protecció dels drets dels artistes, en concret, la protecció de l'ofici i el corporativisme (Colomina, 2008). La seu del Gremi d'Artistes Fallers es troba a la Ciutat de l'Artista Faller situat en el districte de Benicalap, formant un barri d'aquest districte. En aquest barri, a banda d'existir la comissió de la Ciutat de l'Artista Faller, hi ha tallers, escoles, instaurades a partir de l'any 1966, i un museu inaugurat l'any 1993 (Rausell, Ramos i Segovia, 2023). El barri es concep com un polígon i on alguns dels artistes fallers es traslladaren per a treballar allí deixant enrere naus i polígons més allunyats de les ciutats on tenien el taller abans de traslladar-se a la Ciutat de l'Artista Faller. La direcció del Gremi d'Artistes Fallers està composat pel Mestre Major (càrrec principal), secretari general, vicemestres majors, tresoreria, delegacions, vocals i director del Museu de l'Artista Faller (Gremi d'Artistes Fallers, s.d).

Entrant a l'anàlisi dels artistes fallers, cal dir que cap a les primeres dècades la figura de l'artista faller comença a prendre una importància major i comencen a sorgir algunes figures clau que marcaran les dècades centrals del segle XX: Regino Mas, Carlos Cortina, Abelardo Guillot, José Soriano Izquierdo. Un dels artistes més destacats fou Regino Mas, qui va plantar Falles durant pràcticament mig segle, des de la dècada dels anys vint fins a finals de la dècada dels seixanta. Durant els quasi cinquanta anys de trajectòria professional va plantar prop d'un centenar de Falles i va aconseguir que fins a cinc ninots foren indultats els anys 1941, 1942, 1944, 1947 i 1958 (Sanchis, 2018). Regino Mas va plantar algunes de les Falles més importants en la plaça del Mercat Central (1944, 1945 i 1954), Plaça Lope de Vega (1941), Pi i Margall - Ciril Amorós (1933), Plaza del Caudillo (1942) i Convent Jerusalem (1958). Les obres de Regino Mas es caracteritzaven per presentar una forma piramidal on hi havia una figura

central i altura superior. El moment de màxima plenitud de les obres de Regino Mas fou en les dècades dels anys quaranta i cinquanta (Ariño, 1992b).

Regino Mas no només s'encarregava d'elaborar Falles, sinó que també va estar implicat en l'evolució de la festivitat. L'any 1934 l'Ajuntament va donar opció als ciutadans perquè donaren idees i omplir la programació, l'opció de Mas es va fer realitat: la creació de l'Exposició del Ninot i del Museu Faller (Hernàndez i Martí, 2009). La idea era com es manté en l'actualitat: exposició dels millors ninots de cada comissió i el millor de tots es salva de la cremà ubicant-se en què seria en aquell moment el Museu del folklore, que passaria a ser el Museu Faller. Els primers ninots indultats serien allotjats a la Llotja. Regino Mas també fou important en el sentit de convertir-se en el primer mestre Major del Gremi d'Artistes Fallers que ocupà el càrrec durant 22 anys (Vera, 2019). Carlos Cortina fou un altre dels artistes de la primera generació més destacats. L'artista obri el camí de la monumentalitat en la confecció de monuments fallers que Regino Mas continuarà els anys següents. Cortina va plantar Falles entre 1895 i 1946. Serà en els anys 20 i 30 quan arriba a la seua esplendor. Durant els anys 20 crearà figures d'estil simple passant als anys 30 a figures monumentals amb base i figura central (Hernàndez i Martí, 2020)

La segona meitat del segle XX està caracteritzat per la consolidació de les figures monumentals que cada vegada es fan de més altura, especialment les de Secció Especial, i de l'inici de la utilització del suro blanc per a l'elaboració de les Falles. Són les dècades de les obres de José Martínez Mollà, José Pascual "Pepet", Julio Monterrubio, Julián Puche, Vicente Agulleiro, Miguel Santaeulalia i Agustín Villanueva, entre altres. Tots aquests artistes fallers creen algunes de les Falles més destacades de comissions com Na Jordana, Convent Jerusalem, El Pilar o plaça de la Mercé (Grau, 2018). Actualment, alguns dels artistes fallers més destacats són la familia Santaeulàlia, especialment els fills de Miguel Santaeulalia, Alejandro, Pedro i Miguel; Pere Baenas, David Sánchez Llongo, Paco Torres, Carlos Carsí, Sergio Musoles, Mario Gual i Iván Tortajada, entre altres (Romero, 2024).

Les Falles experimentals es vinculen a l'art urbà i les avantguardes del segle XX. Un dels pioners en la creació de Falles experimentals fou Alfredo Ruíz. La seua aposta per figures blanques amb formes diferents dels ninots clàssics van marcar una diferència significativa (Romero, 2021). Les obres d'Alfredo Ruíz abordaven temàtiques diferents de les habituals, com la lluita contra la pobresa, la justícia social o la defensa d'una educació pública de qualitat (Huerta, Ramón i Vilar, 2020). El segon artista en apostar per aquest tipus de Falles fou Daniel Jiménez Zafrilla. Des de finals de la dècada dels 90 aposta per la realització de Falles innovadores temàticament i materialment. Ha plantat Falles innovadores a diferents casals experimentals actuals, com Lepant - Guillem de Castro, Borrull - Turia, Pinedo - Tres Camins o Borrull - Socors, entre altres. Les seues temàtiques tractaven temes diversos com la lluita per

eliminar la fam al món, cuidar l'aigua, defendre la pau o la hipocresia de l'ésser humà, entre altres (Huerta, de la Calle i Miralles, 2014).

Anna Ruiz Sospedra, filla d'Alfredo Ruiz, s'inicià amb el seu pare realitzant la falla infantil de Quart - Palomar l'any 2002 (son pare era l'artista de la falla gran) i Mossén Sorell Corona l'any 2008. Des de l'any 2009 s'encarrega de Falles majors experimentals convertint-se en una de les referents dins d'aquest àmbit. Algunes de les seues principals creacions inclouen, entre altres, les Falles dels anys 2016, 2017 i 2022 realitzades per a Lepant - Guillem de Castro. Aquestes Falles aborden temàtiques, com la diversitat sexual, la igualtat de gènere o problemàtiques socials, com els desnonaments (Ramón i Alonso-Sanz, 2020). L'any 2022 dues de les seues obres foren vandalitzades, en concret els genitals de la figura d'una dona nua (Lepant - Guillem de Castro) i el d'un home nu (Castielfabib - Marqués de Sant Joan) (Soriano, 2022), evidenciant la resistència dels sectors més tradicionals de la festa a aquest tipus de falla i de temàtica.

Un altre dels artistes fallers destacats és Giovanni Nardin. Aborda temàtiques de denúncia social en les seues obres i utilitza la fusta com a material principal per a les seues Falles. Les seues creacions estan elaborades preferentment d'aquest material. Nardin busca constantment noves formes de treballar la fusta i evitar la repetició dins les seues propostes artístiques (Huerta, Ramón i Vilar, 2020). D'altra banda, Ricard Balanza és un altre dels artistes destacats en l'àmbit de les Falles experimentals. Artista durant més d'un lustre de la Falla la Punta, les temàtiques de les seues obres exploren la relació entre els éssers humans i el seu entorn (La Rambleta, s.d).

El següent artista faller a destacar, i vinculat també a la docència és Jaume Chornet, professor a la Universitat Politècnica de València. Vinculat com a artista faller, juntament amb Leonardo Gómez, durant una dècada a la comissió de la seua universitat, Tarongers - Politècnica, recentment ha deixat la falla i l'any 2023 va plantar juntament amb la comissió Borrull - Socors una falla especial que representava un llop fet amb palla d'arròs de l'albufera, un material innovador i menys contaminant a l'hora de cremar-se que la major part de les Falles (Belarte, 2023).

Per últim, és rellevant destacar algunes comissions que elaboren les seues pròpies Falles sense artistes. La comissió Arrancapins és qui porta més anys realitzant la seua pròpia falla. Les temàtiques de les Falles d'Arrancapins es centren en denúncies i crítiques a problemàtiques socials, econòmiques i polítiques. Entre les Falles més controvertides destaca la de l'any 2022, en la qual van col·locar en els carrers del voltant de la comissió diversos ninots que representaven persones sense sostre, denunciant aquesta problemàtica (I.D.N., 2022) Per altra part, l'any 2024 en una de les estructures en forma d'arbre que formava part de la falla penjaven caps que representaven als infants morts a Gaza. Va generar polèmica perquè

acusaven la comissió d'anar contra els jueus, mentre que ells en un comunicat es defenien responent que no anaven contra els jueus, sinó contra el govern d'Israel (Bono, 2024). La falla Arrancapins és un exemple d'activisme polític i de crítica i denúncia de les problemàtiques socials. Una altra comissió que ha plantat de forma autònoma la falla i actualment comparteix l'autoria amb un artista faller és Borrull - Socors. Algunes de les Falles que han plantat estan fets d'objectes quotidians com l'any 2018 que van plantar una falla amb cadires velles, i l'any següent amb portes velles, algunes d'elles recollides de la brossa (Ferrando, 2019), o fetes de palla d'arròs.

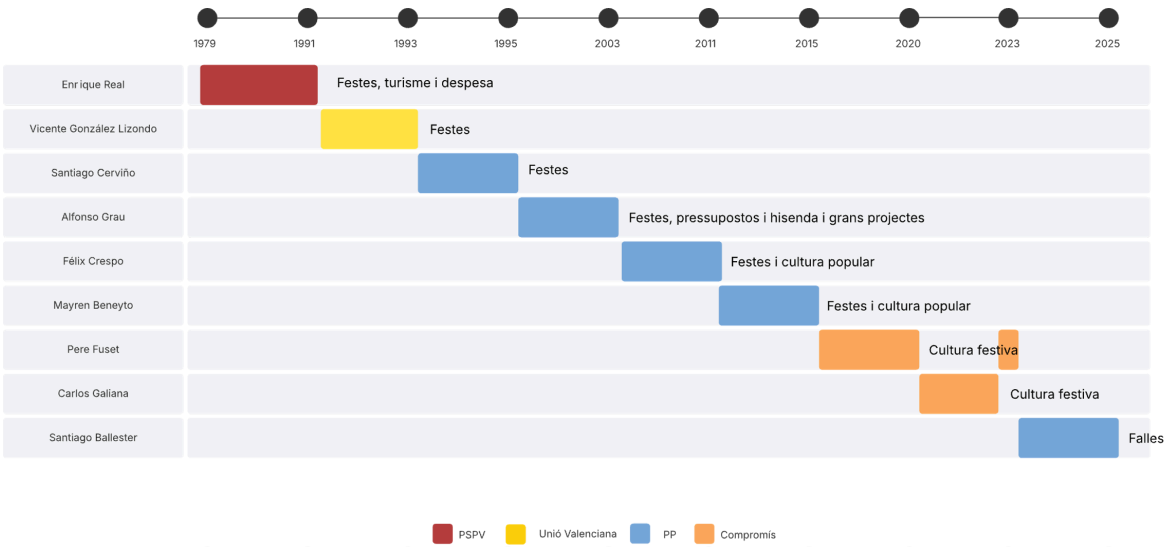
El govern municipal de la ciutat de València és un altre dels actors fonamentals de les Falles. A finals del segle XIX, la festa no depenia tant de l'Ajuntament i les colles i primeres comissions s'encarregaven de demanar els permisos a l'Ajuntament (Hernàndez i Martí, 2009). Els primers intents d'intervindre l'Ajuntament en les Falles fou a través de la censura quan no els agradava la temàtica dels ninots que plantaven. Serà al segle XX quan la burgesia que ostenta el poder veurà en el control de la festivitat una forma de gestionar la festivitat. Això es tradueix en la gestió dels premis de Secció a partir de l'any 1902 i la classificació de les Falles en seccions. Amb l'arribada del franquisme s'inicia el segon període d'institucionalització i instrumentalització de la festivitat i s'instauren actes i organismes que perduren en l'actualitat, com l'Ofrena, la mascletà i la Crida tal com es coneix en l'actualitat, la Creació de la Junta Central Fallera, i l'establiment de seccions com la Secció Especial. Amb la fi del Franquisme i l'arribada de la Transició i la Democràcia van existir intents per part de l'esquerra i el valencianisme progressista d'entrar a les Falles i introduir una sèrie de canvis en una festa que en eixe moment tenia un caràcter conservador i regionalista. La Batalla de València dins de les Falles va suposar la pervivència de la dreta regionalista dins els càrrecs importants de les principals institucions (Hernàndez i Martí, 2006). Això va implicar que durant el mandat de l'alcalde socialista Ricard Pérez Casado les principals institucions estigueren controlades pel sector regionalista de les Falles. Amb el govern del PP es va reforçar el control del regionalisme valencià i el nacionalisme espanyol dins les Falles. Això es va traduir en una vinculació de persones conservadores de l'àmbit econòmic, polític, social, cultural i comunicatiu, dins les Falles presents en comissions falleres i ocupant càrrecs de presidents de comissions, federacions i agrupacions falleres (Vera, 2019).

Amb l'arribada de la democràcia, i dins d'un context de revitalització de les festivitats, es va apostar per les polítiques festives dotant-les d'ordenances, lleis, reglaments, pressupostos i subvencions per a les comissions falleres i membres de sectors relacionats amb les Falles. A aquests elements es suma la implicació de l'Ajuntament de València en les Falles a través de la Junta Central Fallera, qui organitza la programació oficial on es troben els actes centrals de les festes: Crida, mascletà, Plantà, Ofrena i cremà, entre altres actes. En tots aquests actes, juntament amb les Falleres Majors apareixen l'alcalde/-essa de la ciutat, el president de la

Junta Central Fallera i Regidor de Falles. Solen anar acompanyats dels companys de l'Ajuntament i en actes com la Crida, l'Ofrena i la Cremà, de polítics autonòmics. A la mascletà, fins i tot, acudeixen al balcó autoritats d'àmbit estatal. La presència dels regidors de l'Ajuntament, per tant, és gran. Apareixen al costat (alcalde/-essa) i just darrere (regidor de Falles) de la Fallera Major a la mascletà, al costat de la Fallera Major en la Cremà i l'alcalde/-essa és l'encarregat/-ada de dir unes paraules convidant a la gent a acudir a les festes i donant-li les claus de la ciutat a les Falles perquè custodien la ciutat i com a representants de la ciutat.

Les Falles i el seu organisme autònom són gestionades actualment des de la Regidoria de Falles amb Santiago Ballester al capdavant. Durant tot el període analitzat -1981 a 2025- la Regidoria ha anat canviant de nom. En total, nou regidors han portat aquesta regidoria durant els darrers quaranta-cinc anys. Excepte VOX, EU i Ciudadanos, la resta dels partits polítics han gestionat les Falles, des de posicions ideològiques diferents: regionalistes i conservadors passant pels progressistes i nacionalistes valencians -PSPV, Unió Valenciana, PP i Compromís-.

Gràfic 3: Regidors de l'àrea de Falles 1979-2025 amb període de mandat, partit polític al qual forma part i nom de la regidoria encarregada de la gestió de la festivitat.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Ajuntament de València (s.d.) i Domínguez (2020).

La relació entre la política i la festivitat ha estat un factor present durant les últimes dècades i que es reflecteix en una implicació activa dels representants polítics en les festivitats. Aquesta implicació es tradueix, per una banda, en la creació a través de l'Ajuntament de comissions o juntes de festes, mitjançant les quals, els mateixos regidors de festes solen estar presents com a presents i on es dona veu a persones i associacions perquè s'impliquen directament en la festa, però passant directament pel poder polític. En aquest sentit, des del punt de vista religiós, es potencia des de certs sectors locals pròxims ideològicament a través de la creació de

consells com el de la germandat (Barrera, 1983; Homobono, 2006; Moreno, 2006; Castro, Calvo i Granado, 2008).

Per a un polític és fonamental la seua presència en les festivitats, per diverses qüestions. En primer lloc, que un polític participe en les festivitats implica, per un costat, guanyar-se una simpatia entre els ciutadans i una imatge major de proximitat. La socialització que mostren a través de les associacions festives també es tradueix en la possibilitat de crear llaços interpersonals amb el polític, i mostrar-se més pròxim a ell (Dekker i Van der Broek, 2005; García-Valdecasas, 2011), així com permetre vincles de confiança i lleialtat (Anduiza i Bosch, 2012).

Per tant, un altre actor fonamental dins de les Falles són els partits polítics. La relació entre la classe dirigent i les Falles ha sigut significativa, especialment a partir de principis del segle XX quan la classe dirigent burgesa, i posteriorment el Franquisme instrumentalitzen i controlen les Falles. Aquest procés institucionalitzador i instrumentalitzador es consolida amb l'arribada de la democràcia i els partits polítics tracten de fer-se un lloc a la festivitat, sent els partits polítics més pròxims al sector conservador qui s'acosten més a les Falles.

La participació dels polítics en les Falles, més enllà de la seua implicació en els governs, es produeix en les Falles, La vessant política està sempre lligada a les Falles (Díaz-Solano, 2023; Vera, 2019). El poder polític està present formant part de les comissions falleres. Si bé és cert que es coneixen més casos en relació als polítics de partits conservadors, també els polítics progressistes participen i s'impliquen en les Falles. L'actual regidor de Falles, Santiago Ballester, del PP forma part de la comissió Convent Jerusalem, de la qual ha sigut president durant uns anys, i prèviament a ser regidor del PP, fou president de la Federació de Falles d'Especial (Domínguez, 2023). Altres membres que han format part de les llistes són Enric Esteve, president de l'entitat regionalista Lo Rat Penat i president de la Falla Isabel la Catòlica i Pizarro - Ciril Amorós. També forma part del PP el president de la comissió de Jesús - Sant Francesc de Borja (Vera, 2019).

Respecte a VOX, qui més destaca és Ximo Díaz, president de la falla de Secció Especial Exposició Misser Mascó, i Eduardo Sánchez de la Falla Poeta Asins - Alegret. Dins de partits regionalistes, hi ha membres que s'han presentat a eleccions municipals i venen dels sectors culturals pròxims a la Reial Acadèmia Valenciana de la Llengua, Lo Rat Penat i Casal Bernat i Baldoví. Són casos com el president de la comissió Bilbao - Maximilià Thous, Salamanca - Comte d'Altea, Santa Maria Micaela i Séneca - Iecla. També una secretaria de la Federació de Falles de 1ªA també ha format part de les llistes electorals. Com es pot comprovar, diferents presidents de comissions falleres han estat presents a les Falles. El PP i VOX es vinculen a les Falles amb major capital econòmic com les Falles de Secció Especial, entre elles Convent Jerusalem, així com a associacions i entitats secessionistes lingüístiques, com lo Rat Penat,

mentre que els partits com el PP i VOX formen part d'entitats culturals vinculats al secessionisme lingüístic, com Lo Rat Penat, Casal Bernat i Baldoví o la Reial Acadèmia de Cultura Valenciana (Vera, 2019).

Per part del sector progressista, tot i la instrumentalització i el control de la festivitat per part del sector conservador, existeix una presència de polítics presents en les Falles. Per part de Compromís, tant els regidors de Cultura Festiva Pere Fuset i Carlos Galiana com la Vicepresidenta de la Generalitat entre 2015 i 2022 Mónica Oltra formen part de comissions i fins i tot en el cas de Mónica Oltra ha participat amb els companys de la comissió a l'Ofrena. Les comissions a les quals pertanyen són en el cas de Pere Fuset la comissió Càdis - Mossén Femenia (Falla Noscarmientas), Carlos Galiana la comissió Sevilla - Dénia on va ser president, i Mónica Oltra, de la Falla Ángel del Alcazar - Josep Mestre "El Cid" on fou proclamada Fallera Major per un dia, aprofitant l'acte d'exaltació de la Fallera major de la comissió, un acte al qual segons Mohorte (2018) va acudir a títol personal, on l'Ajuntament no va acudir i on només Carlos Galiana a títol personal va acudir. D'altra banda, la regidora Pilar Soriano ha participat en el teatre organitzat en la Falla Quart - Túria (Domínguez, 2019).

D'altra banda, des del PSPV es coneix amb menor mesura la implicació del socialisme en les Falles. La màxima exponent és l'actual delegada del govern en la Comunitat Valenciana Pilar Bernabé, que abans de ser anomenada Delegada estava de regidora en l'Ajuntament de València i es centrava en les Falles, ja que ha format part tota la vida de la comissió de la Falla Fray J. Rodríguez - Pintor Cortina (Domínguez, 2020). Substituint a Pilar Bernabé per a encarregar-se de la sectorial de Falles del PSPV va entrar Núria Llopis, vinculada a la Secció Especial amb la Falla Na Jordana, on va ser Fallera Major l'any 2018. A més, fou Fallera Major infantil l'any 2006 (Domínguez, 2023). Per la seua banda, en els últims anys alguns candidats d'Unides Podem han estat vinculats a les Falles. És el cas de la cap de llista en les eleccions de l'any 2019 Maria Oliver que ha sigut artista en la comissió experimental Castielfabib - Marqués de Sant Joan (Domínguez, 2019).

En el cas dels polítics progressistes, es poden veure diferències respecte als polítics conservadors. Si bé, hi ha polítics progressistes, en aquest cas en el PSPV, que formen part de comissions de Secció Especial, les diferències radiquen en què els conservadors formen part de comissions amb major capital econòmic, com Convent Jerusalem o Exposició Mascó, mentre que en el cas progressista és membre de Na Jordana, una comissió més dependent dels socis que del capital econòmic i tendeix a ser una falla més cultural que segueix el valencià normatiu. D'altra banda, són membres de comissions de seccions més baixes o han col·laborat en el cas d'Unides Podem en comissions experimentals.

Un altre dels actors destacats de les Falles són les Falleres Majors i la seua cort d'Honor. Les Falleres Majors són les màximes representants de les Falles i les ambaixadores de la festa a

l'exterior. El nom de Fallera Major s'inicia l'any 1933 amb la fallera Leonor Aznar Carceller qui pertanyia a la comissió Borriana - Mestre Gozalbo - Avinguda 14 d'abril (Alfonso, 2018). No obstant, existeixen diversos antecedents. A les Falles de l'any 1929 es va escollir per primera vegada a una dona com a representant de la festa, la qual fou Pepita Samper, valenciana escollida com a "Miss Espanya" (Albert-Llorca, 2020; Antunez-López, 2020). En eixe moment, la representant no tenia nom oficial, sent el primer antecedent de la Fallera Major com a representant de les Falles (Albert-Llorca, 2024). En 1931 es va començar a posar nom a la figura de representant de la festa (Hernàndez i Martí, 2020). Eixe any la figura s'anomenava Reina Fallera i la representant fou Mª Àngels Algarra Azura de la comissió Plaça del Negret. D'altra banda, l'any 1932 el nom va passar a Bellesa Fallera i va comptar amb dues Falleres Majors a causa de un empat en les valoracions del jurat, Consuelo Cariñena Tarín de la comissió Dalt-Sant Tomás i Cruz Robles López de la comissió General Prim i Adjacents. L'any 1933, com s'ha dit, es va instaurar la figura de la Fallera Major. En eixos primers anys posteriors a 1933 només existiria la Fallera Major (Hernàndez i Martí, 2020; Wilk, 2016) serà l'any 1941 quan s'instaurarà la figura de la Fallera Major Infantil, la qual serà Teresa del Sacramento Agramunt Lillo (Tormo, 2005). La Fallera Major Infantil és la xiqueta representant de la festa i durant el discurs que pronuncia en la Crida es dirigeix principalment al públic infantil (Domínguez, 2024).

Per a ser escollida, les Falleres Majors passen per un procés de selecció. Aquest procés comença durant el mes de juny quan es realitza la primera preselecció. Primer, cada sector selecciona 2 candidates (els sectors que tenen fins a 12 comissions) o 3 candidates (els que tenen 13 o més). En aquesta preselecció passen un total de 73 candidates. La segona fase consta d'una observació per part del jurat format per membres de la Junta Central Fallera a les Falleres Majors durant diversos dies on valoren determinades qüestions. En aquesta fase passen 26, 13 majors i 13 infantils. En la tercera i última fase les 26 candidates seran de nou avaluades pel jurat i només una de cada serà la fallera. En octubre, les candidates es queden a casa esperant la telefonada de l'alcalde/-essa (Moisés Domínguez, 2024). La candidata a la qual cride l'alcalde/-essa serà la futura Fallera Major durant l'any següent. Les altres 24 candidates formaran la Cort d'Honor, les 12 majors de la Fallera Major, i les 12 xiquetes de la Fallera Major Infantil (Díaz-Solano, Rius-Ulldemolins i Gisbert-Gracia, 2024; Gisbert-Gracia i Rius-Ulldemolins, 2020).

Així doncs, l'any faller de regnat la Fallera Major comença en octubre quan la fallera rep la telefonada de l'alcalde/-essa i posteriorment és proclamada a l'Ajuntament de València, fins al següent octubre, quan s'escull una nova candidata. Uns dies després de la telefonada (Domínguez, 2024), les Falleres Majors acompanyades per la seua Cort d'Honor són proclamades Falleres Majors a l'Ajuntament de València. L'Ajuntament simbolitza el casal, la casa de les Falleres Majors. A l'acte acudeixen els membres de la corporació municipal,

alcalde/-essa i regidors i és el primer discurs que pronuncien les Falleres Majors. Actualment, aquest discurs l'escriu la pròpia Fallera Major. Fins fa una dècada, el discurs era escrit per altres (Gisbert-Gracia i Rius-Ulldemolins, 2020). L'altre dia clau del regnat de les Falleres Majors es produeix a finals de gener quan es produeix l'exaltació a la Fallera Major. És el dia en el qual les Falleres Majors reben la banda que porten durant tot el seu regnat. L'acte va acompanyat de discursos de les Falleres Majors i finalitza amb la disparada de focs artificials (Dianteill, 1994; Domínguez, 2024).

Les Falleres Majors i la Cort d'Honor acompanyen a l'Ajuntament, especialment al regidor de Falles en els actes oficials de Falles organitzades per l'Ajuntament de València i la Junta Central Fallera, i es converteixen en protagonistes o agents clau en alguns dels actes. En la Crida són les protagonistes principals, rebent les claus de la ciutat mitjançant la qual simbòlicament es converteixen en les representants i figures centrals de la ciutat durant les Falles i dirigint-se a tots els fallers/-res i visitants de la ciutat, convertint-se en el discurs més important que pronuncien i, per tant, el discurs que més es preparen i més mediàtic que pronuncia la Fallera Major durant l'any (Serrano, 2024). D'altra banda són clau en altres actes centrals importants com la mascletà o la Cremà, donant permís al pirotècnic per a començar la mascletà en el primer cas, i encenent la traca que dona inici a la Cremà de les Falles municipals. En l'altre dels actes centrals de les Falles, l'Ofrena, les Falleres Majors i la seua Cort d'Honor són les últimes a participar en l'Ofrena de flors a la Mare de Déu dels Desemparats, juntament amb la corporació municipal i la Junta Central Fallera (Díaz-Solano, 2023).

La figura de la Fallera Major és controvertida, tot i ser el símbol central dins les Falles amb una acumulació de capital ritual (Gisbert-Gracia i Rius-Ulldemolins, 2020; Hernàndez i Martí, 2006), és controvertida. En primer lloc, es tracta d'una figura que gaudeix de poca autonomia, tal com es reflecteix a les Normes de Protocol de les Falleres Majors, les Falleres no poden anar soles a actes oficials, i no poden atendre als mitjans de comunicació sense autorització, entre altres limitacions (Junta Central Fallera, 2016). Altres motius de crítica sobre el rol passiu de la Fallera Major són el fet de no poder donar la seua opinió personal sobre temes polítics, per exemple, i seguint normes de comportament de forma estricta. D'altra banda, no poden accedir totes les dones, limitant-se a les dones de classe mitjana-alta, ja que a banda de ser fallera i pagar quota, ser Fallera Major implica, per una banda, invertir en el vestit de Fallera Major, i en segon lloc, centrar-se en el seu paper de Fallera tot un any i per tant no treballar, una situació que no es poden permetre les dones de classe baixa (Gisbert-Gracia i Rius-Ulldemolins, 2020). Un altre motiu de crítica cap a les Falleres Majors és la cosificació del cos de la dona a través d'aspectes com l'elecció de les Falleres Majors que guarda similituds amb els certàmens de Miss Espanya. La figura de la Fallera Major és contradictòria, ja que per una banda, impulsada per la tradició és una figura central en el ritual faller, però D'altra banda, com s'ha comentat, no

és una representant autònoma i independent. Així doncs, com es comenta a Gisbert-Gracia i Rius-Ulldemolins (2020), la figura de la Fallera Major representa un tòtem a través del qual representa la identitat grupal, que afavoreix la seua dependència al grup impedint-li la seua autonomia.

L'any 2018 es va iniciar el debat sobre la introducció de la figura del faller major en les Falles. La Falla Borrull-Socors va modificar en els seus estatuts i va introduir la figura del faller major, una figura que va en contra de l'actual reglament. Aquesta normativa es va crear l'any 2002 i no s'ha tornat a modificar en dues dècades. El reglament de l'any 2002 no permet als homes ser fallers majors però si s'ha debatut a la Junta Central Fallera perquè cada comissió de manera lliure decidisca si acceptar la figura del faller major (Toledo, 2018b). Els últims anys la figura del faller major ha aparegut a les comissions Borrull-Socors (2023) i La Punta (2024). La figura del faller major va tindre crítiques en el moment de la proposta del debat per part dels presidents de falla, que consideren que la figura de la Fallera Major està feta per a les dones, i és una figura tradicional que fa moltes dècades que està instaurada. Defenen que en l'àmbit de cada comissió cadascuna faça el que considere, però a escala de Fallera Major i Cort d'Honor és impensable la figura de faller major com a representant de la festivitat, ja que és una tradició la figura de Fallera Major (Toledo, 2018a). En l'altre costat, la falla Borrull-Socors considera que introduir la figura del faller major és adaptar-se a la modernitat i a les necessitats socials actuals (Toledo, 2018b). Així, com a figura destacada de les Falles des de l'Ajuntament de València s'ha proposat dedicar-li a la figura de la Fallera Major una plaça. En concret, la rotonda que es situa a la unió del Passeig de l'Albereda amb el carrer de Menorca i el pont de l'Assut de l'Or serà anomenada "Plaça de les Falleres Majors de València" amb els vots a favor de PP, Vox i PSPV i l'abstenció de Compromís (Elperiòdic.com, 2025).

D'altra banda, la Junta Central Fallera és un òrgan autònom depenent actualment de la Regidoria de Falles/Cultura Festiva. Es va crear l'any 1939 amb l'arribada del Franquisme dins del procés d'instrumentalització i institucionalització de la festivitat. La Junta Central Fallera fou una ferramenta més de control del poder polític de la Festivitat, i això es deu al fet que el president de la Junta Central Fallera és directament el regidor de Cultura Festiva, la qual cosa reforça aquesta instrumentalització i control de la festivitat (Hernàndez i Martí, 2006). Aquesta figura és qui s'encarrega de presidir les sessions de les Assemblees, tal com es recullen al Reglament de Funcionament Intern de la Junta Central Fallera (2008).

Com a antecedent de la Junta Central Fallera, el Comité Central Faller fou el primer organisme creat l'any 1928 amb funcions similars a la Junta Central Fallera. El Comité Central Faller es va crear dins d'un procés del creixement de l'interés de les classes dirigents de la ciutat per la promoció de la festivitat, en un període caracteritzat per la instrumentalització i institucionalització de les Falles per les classes dirigents. Els anys que va estar vigent el Comité Central Faller les Falles van viure un primer període de transformació respecte a com són les

festes actualment, ja que va sorgir la figura de la Fallera Major (primer antecedent 1928, oficialment amb el nom de Fallera Major 1933), es va instaurar la setmana fallera i es va crear la Crida (diferent de com existeix actualment), la Cavalcada del Foc previ a la Cremà i l'Exposició del Ninot l'any 1934. El Comité Central Faller va estar vigent fins a l'any 1936 (Ariño, 1990).

L'any 1939, i després de tres edicions sense celebrar-se Falles (1937, 1938 i 1939) per la Guerra Civil, amb el Franquisme en el govern es va crear la Junta Central Fallera (Hernàndez i Martí, 1996). Les funcions de la Junta Central Fallera són de control de les Falles, l'organització de les activitats anomenades oficials del programa, vigilar i cuidar que les Falles es desenvolupen correctament i que es complisquen les activitats i el programa, col·laboració entre la Junta Central Fallera i les agrupacions i comissions que la conformen, solucionar problemes que sorgisquen amb les comissions, potenciar la llengua valenciana, la cultura i les tradicions valencianes, encarregar-se del pagament de les activitats oficials, efectuar convenis de col·laboració amb les Juntes Locals i mantindre el prestigi de la Junta Central Fallera (Junta Central Fallera, s.d.). L'any 1944 es va crear la figura del president que depén de l'Ajuntament de València. És a partir d'eixe moment quan l'alcalde/-essa i regidor/-a de Falles tenen càrrec de presidents dins la Junta Central Fallera (Ariño, 1990).

Dins la Junta Central Fallera estan representades totes les comissions de la ciutat de València i de poblacions limítrofes com Mislata, Xirivella, Quart de Poblet i Burjassot. Pertànyer a la Junta Central Fallera suposa, per un costat, poder accedir a les subvencions que des de l'Ajuntament de València es dona a les comissions falleres, i D'altra banda, poder participar en el sistema de premis creats per la Junta Central Fallera, com són els Premis de Secció, els Premis Enginy i Gràcia i els Premis de Falles Experimentals (Díaz-Solano, 2023). L'excepció és la Falla Arrancapins, inscrita a la Junta Central Fallera, que per un costat rep les subvencions de l'Ajuntament de València, però D'altra banda, no participa en el sistema de premis a causa de la competència que genera aquest tipus de Falles entre les comissions falleres i la poca quantitat que reben les comissions guanyadores de les seccions inferiors (Andrés, 2014).

La Junta Central Fallera es reuneix en assemblea cada mes. Tal com apareix al Reglament Faller (2008), els membres de la junta està format pel president (regidor de Falles), vicepresident, secretari general i secretari administratiu, vocals i adjunts. Actualment, el president de la Junta Central Fallera és el regidor de Falles del Partit Popular Santiago Ballester, president de la Falla Convent Jerusalem i de la Federació de Falles d'Especial. L'alcalde/-essa de València, segons el mateix Reglament, seria considerat/-da com a "president nat" o president d'honor. La relació de les comissions amb l'Ajuntament de València es delega a través de la Junta Central Fallera. En la mateixa web hi ha un apartat dedicat a les comissions per a fer alguns dels tràmits i ajudes i rebre informació.

En els últims cinquanta anys les Falles s'han agrupat en la figura de les federacions i agrupacions per compartir interessos i fer difusió. La Federació de Falles d'Especial és una agrupació formada actualment per les nou comissions que formen part de la Secció Especial: Convent Jerusalem, Plaça del Pilar, Na Jordana, Antiga de Campanar, Exposició Misser Mascó, Sueca Literat Azorín, Cuba Literat Azorín, Regne de València - Duc de Calàbria i Almirall Cadarso - Comte d'Altea. El president de la Federació de Falles d'Especial s'escull entre els presidents/-es de les Falles de Secció Especial. La funció de la Federació és, per una banda, donar difusió i potenciar les Falles de Secció Especial, i, en segon lloc, defendre els interessos de les Falles d'Especial i la unió entre elles (Federació de Falles d'Especial, s.d.). Des de l'any 2006, els presidents de la Federació de Falles d'Especial són els següents:

Taula 3: Presidents Federació de Falles d'Especial (2006-2025)

President	Període de mandat	Comissió
Joaquin Díaz	2007-2008	Exposició Misser Mascó
José Juan Giménez	2008-2010	Cuba - Literat Azorín
Laura Cano	2010-2011	Almirall Cadarso - Comte d'Altea
Juan A. Armiñana	2011-2014	Nou Campanar
José Juan Giménez	2014-2015	Cuba - Literat Azorín
Rafael Ferraro	2015-2018	Regne de València - Duc de Calàbria
Santiago Ballester	2018-2019	Convent Jerusalem
Rafael Mengó	2019-actualitat	L'Antiga de Campanar

Font: Elaboració pròpia a partir de: Redacción AF (2010, 2013), Soriano (2015, 2018, 2019), Torralba (2011) i Zarapico (2008).

La Federació de Falles de Secció Especial organitza algunes activitats. Cada any en el mes d'octubre es celebra "una festa per a tots". En esta cita anual s'organitzen diferents activitats que finalitza amb la presentació dels esbossos de les comissions que van a plantar-se l'any següent. L'edició de l'any 2024 per a presentar les Falles de l'any 2025 va comptar com a pilar central l'exposició de totes les Falles majors i infantils de Secció Especial. A banda de l'exposició, altres activitats acomplertes en aquesta edició foren una degustació popular d'orxata i fartons, sopars de gala, festes de gala, fira del col·leccionisme, jocs infantils i la desfilada d'indumentària valenciana (Valencia Bonita, 2024). La Federació de Falles d'Especial rep subvencions de l'Ajuntament de València per a sufragar les activitats que duen a terme en el projecte "Una festa per a tots". En concret, segons Domínguez (2024), la subvenció serveix per a sufragar l'elaboració de maquetes, el lloguer de vehicles antics de l'acte inaugural, les despeses d'impremta, dels programes de mà, la infraestructura del muntatge i decoració de

l'acte, l'assegurança de responsabilitat civil i les actuacions artístiques i musicals de l'esdeveniment.

Juntament amb les Falles de Secció Especial, la segona categoria, 1ªA, també disposa de federació on s'acullen totes les Falles que any rere any forma part de la categoria. Cal dir que tant Secció Especial com 1ªA són dues de les categories on més es mantenen les Falles any rere any, fet que pot explicar que actualment siga aquesta federació i la federació d'Especial les úniques que tenen federació pròpia. Especialment a partir de tercera categoria, les comissions són menys fixes i sol variar més el nombre de Falles respecte a les primeres categories. La Federació de Falles de 1ªA es caracteritza per difondre i unir aquelles comissions presents en la categoria 1ªA que es caracteritzen per comissions històriques (tret d'alguna excepció) i amb prestigi format per figures monumentals, innovadores i amb qualitat artística. Les Falles de 1ªA, com la mateixa Federació declara, són aquelles Falles que presenten característiques molt semblants a les de Secció Especial respecte a la monumentalitat, color, forma i qualitat artística, però que no arriben al grandària i el preu de les Falles de Secció Especial (Federació de Falles de 1ªA, s.d.).

Actualment, les comissions que composen la federació de Falles de 1ªA són: Mestre Gozalbo - Comte d'Altea, Plaça de la Mercé (anteriorment membre de la Federació de Falles d'Especial), Quart Palomar, Císcar - Borriana, Gravador Esteve - Ciril Amorós, Sant Vicent Periodista Azzati, Quart - Extramurs - Velàzquez, Arquebisbe Olaetxea - Sant Marcel·lí, Comte Salvaterra - Ciril Amorós, Just Vilar - Mercat del Cabanyal, Illes Canàries - Trafalgar, Espartero - Ramón i Cajal, Ribera - Convent de Santa Clara, Jerònima Gales - Litògraf Pascual Abad i Santa Genoveva Torres - Arquitecte Tolsà. Aquestes Falles representen la segona categoria dins la classificació de les Falles, això implica un nivell mitjà-alt en aspectes com el pressupost o el tamany. La Federació de Falles de 1ªA es caracteritza per potenciar aquestes Falles que any rere any ocupen aquesta categoria, encarregar-se dels patrocinis de les comissions, es centren en el foment de l'art i la creativitat i s'encarrega de l'organització d'activitats per a donar visibilitat les Falles i les comissions i fomentar d'aquesta manera la formació i la promoció cultural. La Federació de Falles de 1ªA s'encarrega de l'organització d'algunes activitats, com presentacions, i col·laboren en entitats com el Gremi d'Artistes Fallers o associacions culturals. També participen en actes com l'Ofrena i estan presents en l'Exposició del Ninot.

La Federació de Falles de 1ªA organitza durant l'any diverses activitats. Les principals són: 1) Premis Borumballa, són premis dirigits als artistes fallers. En concret a aquells artistes que tenen una trajectòria, és un premi de caràcter honorífic que es basa en el nombre de Falles que han plantat o com s'ha comentat, la trajectòria. Manuel Algarra, Salva Banyuls o Vicente Llàcer són alguns dels guardonats; 2) Concurs "La primera en la frente". És un concurs que té com a objectiu saber qui sap més de Falles de 1ªA. A través de qüestionaris se contesten a les preguntes i qui més preguntes encerten passen a la final, on el guanyador rep premis. És un

acte que uneix coneixement i festa; 3) “Una de primera”, és un premi que reconeix a les dones més reconegudes dins de la seua activitat professional sense cap relació amb el món de les Falles. Algunes de les dones guanyadores són Anna Lluch, i Maria Abradelo, entre altres; i 4) Solidaritat. La Federació de Falles de 1ªA emprèn accions solidàries a través de Casa Caritat organitzant actes solidaris per a recaptar fons per a les persones més vulnerables (Federació de Falles de 1ªA, s.d.). Igual que succeeix amb la Federació de Falles d’Especial, la Federació de Falles de 1ªA també rep subvencions municipals per les seues activitats, en concret 4.000€ per a finançar el Premi Borumballa, l’entrega dels premis “Una de primera”. Altres despeses són per al concurs cultural, sessions fotogràfiques i sessió de maquetes (Domínguez, 2024).

També s’hi compta amb Federació de Falles en Especial Enginy i Gràcia, la qual va nàixer l’any 2004 quan un grup de comissions van sentir la necessitat de potenciar l’enginy i la gràcia, dos conceptes que segons l’associació no s’estava fent, ja que, per una banda, sempre han sigut tractats com a premis secundaris fins al punt que molts guardonats amb primers premis de secció no han sigut guardonats amb el premi enginy i gràcia que ha recaigut en moltes comissions que no tenien premi de secció. Una altra qüestió que rebutjaven era l’elevat nombre de premis d’Enginy i Gràcia que havien obtingut algunes seccions, arribant a guanyar premis fins a 13 comissions de la mateixa secció. Amb la proposta de la Federació es va aconseguir reduir els premis a 3 per categoria. La intenció de la reducció és fer valdre l’enginy i la gràcia i tot allò que representa la crítica, l’humor, la sàtira, el missatge i la doble intenció (Domínguez, 2024).

Les comissions que formen part de la Federació de Falles d’Especial Enginy i Gràcia són: Falla Serrans - Plaça dels Furs, Santa Maria Micaela - Martí l’Humà, Marqués de Montortal - Berni i Català, Sapadors - Vicent Lleó, Bilbao - Maximilià Thous, Sant Vicent de Paúl - Diputada Clara Campoamor, Joaquim Costa - Comte d’Altea, Plaça Santa Creu, Bosseria - Tros Alt, Portal de la Valldigna, Sant Vicent - Periodista Azzatti, Corretgeria - Bany dels Pavesos, Sant Ignasi de Loiola - Jesús i Maria, Andrés Piles Ivars - Salvador Tuset, Palleter - Erudit Orellana i Nord - Doctor Zamenhof. Una de les activitats més destacades que la Federació realitza és la gala d’entrega de premis Enginy i Gràcia. Els Premis Eugeni guardonen a les Falles que han guanyat el primer premi d’Enginy i Gràcia de cada categoria, els Premis I+G, en concret, a la millor falla d’Enginy i Gràcia, el Premi L’has Clavat a l’artista qui més premis Enginy i Gràcia ha aconseguit, i els Premis L’has Clavat Infantil a qui més trajectòria ha tingut en les Falles infantils d’Enginy i Gràcia. Els premis s’entreguen en una cerimònia a finals d’any (Domínguez, 2024)

La Federació de Falles d’Especial Enginy i Gràcia critica el funcionament dels Premis Enginy i Gràcia de la Junta Central Fallera pels criteris que s’utilitzen per a avaluar aquests premis. Segons la Federació, la crítica i la sàtira està implícita en les Falles, per la qual cosa la millor falla deuria emportar-se els premis de Secció i Enginy i Gràcia. La major part de les Falles que

guanyen premis de secció no guanyen els premis Enginy i Gràcia, i viceversa, per la qual cosa, es basen en criteris diferents de l'hora d'avaluar la falla per a cada premi (Soriano, 2021).

Amb la creació i expansió de les Falles Experimentals, aquestes comissions es van veure amb la necessitat de reunir-se i potenciar aquest tipus de Falles. Les inicials I+E corresponen a "Innovadores + Experimentals", ja que aquestes Falles es caracteritzen per tindre una forma, material, estètica i concepte propi i diferenciat de les Falles clàssiques (Huerta, Ramón i Vilar, 2014). Segons la Federació (s.d.), les Falles I+E són Falles que respecten el medi ambient, ecològiques, són estèticament diferents i respecten la cultura i tradició valenciana. Les Falles que des de fa anys formen part de la Federació de Falles I+E són: Borrull-Socors, Castielfabib - Marqués de Sant Joan, La Punta, Lepant - Guillem de Castro, Misser Rabassa - Poeta Maragall, Plaça de l'Arbre, Plaça de Jesús, Plaça del Patriarca - Universitat Vella, Ripalda - Beneficència - Sant Ramón i la Penya El Mocador de Sagunt. Des de setembre de l'any 2024 s'han incorporat tres noves comissions a la Federació: Mestre Bellver - Marià Ribera, Dr J.J.Dómine - Port i Sant Vicent de Paúl - Clara Campoamor (Hablamos de Fallas, 2024). No totes les comissions experimentals formen part de la Federació. Fora d'ella hi ha comissions com Arrancapins, Mossén Sorell - Corona o La Vall de Laguar que no en formen part.

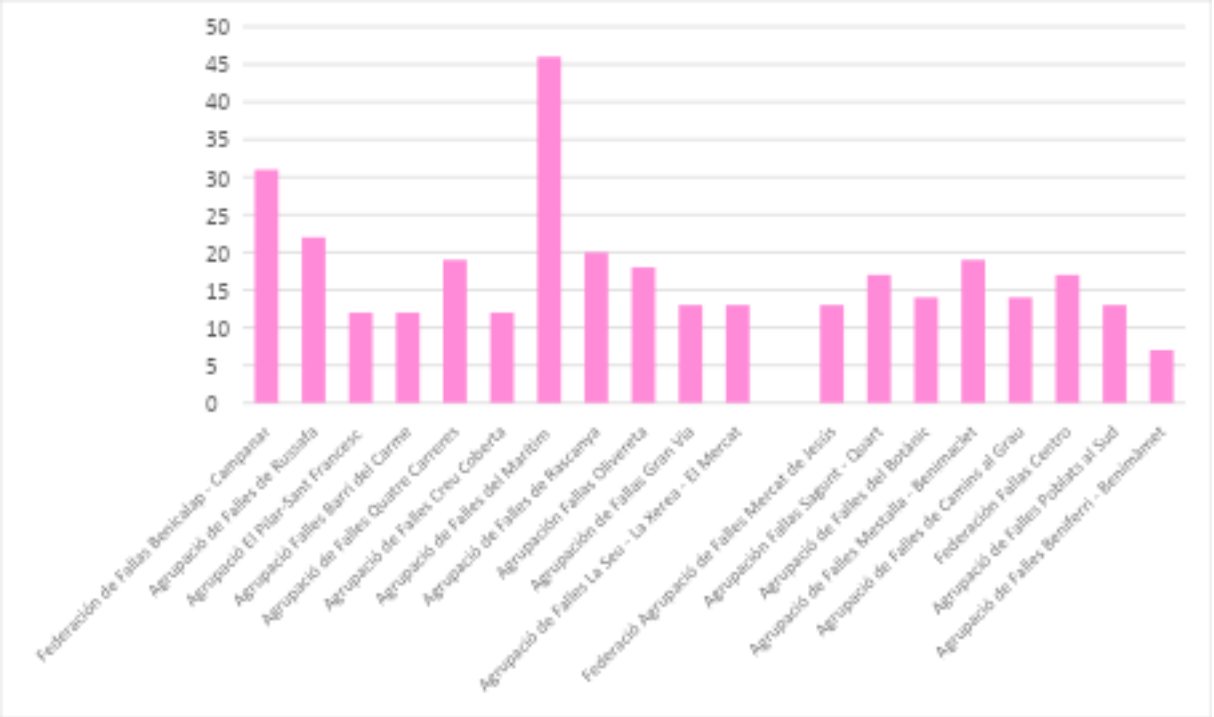
Les propostes incloses en la Federació són molt diverses, tant en material, temàtica com forma del monument. Algunes d'aquestes Falles s'assemblen més a una instal·lació, presentant una forma més horitzontal (Romero i Garriga, 2019). Durant tres edicions, 2013, 2014 i 2015, per tractar de diferenciar-se de les federacions de Falles ortodoxes i del sistema de premis es van crear uns premis que s'oposaven als premis tradicionals de la Junta Central Fallera. A diferència dels premis de la JCF, que només unes Falles aconsegueixen premis i econòmicament són diferent segons la posició, els premis que van impulsar la Federació de Falles Innovadores i Experimentals es caracteritzaven per tindre categoria única, rebre premis totes les Falles i cadascuna s'emportava un premi que destacava el seu punt fort (Huerta, de la Calle i Miralles, 2014).

D'altra banda, no només existeixen federacions de Falles per seccions, com ocorre en les Federacions de Falles d'Especial i 1ªA, també existeixen dins el ritual faller agrupacions de Falles per districtes i barris. Les Agrupacions, de la mateixa manera que succeeix amb les federacions de seccions, tenen entre els seus objectius la potenciació i difusió de les Falles del barri o districte i á través d'aquestes agrupacions es poden veure problemàtiques del barri en concret. Les Agrupacions van sorgir per a defendre els interessos de grups de Falles que tenien les mateixes finalitats que altres comissions (Falla Dr. J.J. Dómine, s.d.). Prèviament a l'inici de les Agrupacions, les comissions falleres votaven en la Junta Central Fallera per separat. Per tant, amb la intenció de guanyar força i obtindre els objectius desitjats es van anar creant les agrupacions en criteris de proximitat i objectius comuns. Per exemple, l'Agrupació de Falles de l'Olivereta, una de les primeres en crear-se, es van unir perquè organitzaven junts

partides de jocs de taula i assistien a presentacions. Amb la intenció d'organitzar conjuntament activitats i créixer van aprovar la unió en l'Agrupació (Agrupació de Falles de l'Olivereta, s.d.). Un altre exemple, l'Agrupació del Marítim, es va unir el mateix any amb la intenció de fer front col·lectivament a diferents problemes existents i potenciar el sentiment de col·lectivitat entre els fallers (Agrupació de Falles del Marítim, s.d.)

Actualment existeixen un total de 22 agrupacions falleres segons els barris i districtes, 19 d'ells estan formades per comissions de la ciutat de València. Les tres comissions restants que formen part de la Junta Central Fallera són comissions de poblacions de l'àrea metropolitana de València: Agrupació de Falles de Mislata, Agrupació de Falles Túria (Quart de Poblet i Xirivella) i Agrupació de Falles de Burjassot. L'any 1974 és un any clau en aquest aspecte, ja que és l'any en el qual s'inicia la creació de les primeres agrupacions falleres. La primera que es crea és l'Agrupació de Falles de Russafa, seguit de l'Agrupació de Falles Quatre Carreres, Agrupació de Falles del Marítim i Agrupació de Falles Olivereta. D'altra banda, la més recent és la Federación de Fallas Benicalap - Campanar (2011). Respecte al nombre de comissions que engloben aquestes agrupacions, l'Agrupació amb més nombre de comissions és l'Agrupació del Marítim amb 46 comissions perquè engloba a les comissions de tots els barris litorals de la ciutat: La Malva-Rosa, Beteró, El Cabanyal-Canyamelar, El Grau i Natzaret (Agrupació de Falles del Marítim, s.d.).

Gràfic 4: Agrupacions falleres de València

Font: Elaboració pròpia a partir del web Agrupacions i Bocetos Agrupacions.

D’altra banda, com succeeix amb les comissions o les federacions de Falles de seccions, les agrupacions falleres per barris i districtes també organitzen activitats durant l’any, generalment campionats de truc i altres jocs de taula, presentacions dels bocetos de les Falles de l’Agrupació, entre altres. Com a acte de celebració dels 50 anys, l’Agrupació de Falles del Carme va muntar entre totes les comissions de l’Agrupació una falla dins el “mig any faller”. Com succeeix amb les Federacions de Falles d’Especial, les Agrupacions reben ajudes per part de l’Ajuntament, concretament l’any 2025 148.816€ entre les 22 agrupacions que existeixen per a sufragar, entre altres, activitats culturals que realitzen (Redacción Valencia, 2025).

Amb això, naix la Interagrupació de Falles de València com una associació que naix la dècada dels anys 70 amb la intenció d’unir a les comissions i defendre els interessos de les comissions falleres i els fallers. La Interagrupació de Falles reuneix a 21 de les 22 agrupacions, amb les excepcions del Carme, que degut als incidents de la contramanifestació del 9 d’octubre al qual el president va acudir i al qual es van oposar (Navarro, 2017), i Patraix, que no té ninguna agrupació. Això significa que la major part de les comissions estan presents en Interagrupació de Falles, que representen a quasi la totalitat de les comissions inscrites en la Junta Central Fallera. L’estructura de l’Interagrupació de Falles està composada pel president, quatre vicepresidents, secretari, vicesecretari, tresorer, delegats de compres, reglament i incidències, comunicació, xarxes socials i assessors i vint persones de comissions falleres. Es reuneixen al voltant de diverses taules de treball on van tractant diferents problemàtiques presents en les Falles (Fontán, 2018).

La figura del president es va introduir l’any 2004. Anteriorment, existí una persona, Pepe Monforte, de l’Agrupació de Benicalap - Campanar, que no era president de forma oficial, però exercia com a tal, ja que es va convertir en un actor en el desenvolupament de la Interagrupació durant més d’una dècada. Amb la seua mort l’any 2003, es va obrir un nou període en l’Interagrupació mitjançant el qual es va crear una gestora i es redactarien estatuts per a triar al president. Es va establir que el càrrec duraria quatre anys i que coincidiria en anys amb les eleccions. El “president” de la gestora fou José Luís Vaello, de l’Agrupació del Centre. Així doncs, el primer president oficial de l’Interagrupació fou Ángel Escriche, que estigué de president des del 2004 fins al 2007, any d’eleccions municipals. Des deeixe moment, tots els presidents estarien durant quatre anys, canviant de president a cada legislatura. En cas que un president ho deixara com va succeir l’any 2012 amb Vicente Sáez, el següent president no estaria quatre anys, estaria fins a les següents eleccions, que en aquest cas era tres anys després, 2015 (Fontán, 2018). Des de l’any 2004, any en el qual es va escollir el primer president, han passat per l’Interagrupació de Falles 6 presidents: Ángel Escriche (2004-2007, Agrupació de Falles del Carme), Daniel Buj Escorihuela (2007-2011, Agrupació de Falles Quatre Carreres), Vicente Sáez Parreño (2011-2012, Agrupació de Falles de Burjassot), Antonio Sánchez Uroz (2012-2015, Agrupació de l’Olivereta), Jesús Hernández Motes

(2015-2019, Agrupació de Falles de Rascanya), Guillermo Serrano (2019-2023, Agrupació de Falles de Russafa) i actualment Fernando Manjón (2023-actualitat, Agrupació de Falles Gran Via).

Taula 4: Presidents oficials i no oficials de l'Interagrupació de Falles

President	Període	Tipus d'elecció	Agrupació
Pepe Monforte	Anys 80 - 2003	President no oficial	
José Luís Vaello	2003-2004	President de la gestora	Agrupació de Falles del Centre
Ángel Escriche	2004-2007	President	Agrupació de Falles del Carme
Daniel Buj Escorihuela	2007-2011	President	Agrupació de Falles Quatre Carreres
Vicente Sáez Parreño	2011-2012	President	Agrupació de Falles de Burjassot
Antonio Sánchez Uroz	2012-2015	President	Agrupació de l'Olivereta
Jesús Hernández Motes	2015-2019	President	Agrupació de Falles de Rascanya
Guillermo Serrano	2019-2023	President	Agrupació de Falles de Russafa
Fernando Manjón	2023-actualitat	President	Agrupació de Falles Gran Via

Font: Elaboració pròpia a partir de: Fontán (2018) i Soriano (2015, 2019, 2023).

Com s'ha comentat breument, la figura central del desenvolupament de l'Interagrupació fou Pepe Monforte. Durant les dècades dels huitanta, noranta i principis de la dècada dels 2000, Monforte es va posar al capdavant de l'Interagrupació proposant algunes qüestions com les assegurances de les comissions falleres, oposició a la prohibició del tro de bac, o l'oposició a no llançar focs artificials en les Falles de l'any 1995 per part del govern central i que va acabar amb la reculada per part del govern central. També fou un actor clau en la publicació del primer estudi d'impacte econòmic de les Falles l'any 2000 impulsat pel catedràtic de Sociologia i llicenciat en Econòmiques Manuel García Ferrando i el Doctor en Ciències Econòmiques Luis Tormo García. L'any 2001 seria publicat en la Revista d'Estudis Fallers els resultats de l'informe esmentat d'impacte econòmic (Fontán, 2018). Uns anys després, l'any 2008 s'actualitzaria aquest primer estudi econòmic, convertint-se en l'estudi econòmic de referència en el món de les Falles fins a la creació del nou estudi econòmic de Pastor, Pardo i Martínez (2024).

Segons els membres de l'Interagrupació (Soriano, 2015) la seua funció consisteix a potenciar les comissions, defendre la festa, defendre els interessos dels fallers que la composen i reunir-se amb tots els actors públics i privats que siguen necessaris per a millorar el dia a dia

dels fallers en els casals. Interagrupació de Falles va més enllà respecte a les funcions de la Junta Central Fallera. Mentre aquest organisme s'ha de centrar a fer tasques de coordinació i del calendari de les Falles, l'Interagrupació ha d'arribar a tots els llocs on la Junta Central Fallera no pot arribar (Fontán, 2018).

3.3.2. Els premis en les Falles

Com apunta Rius-Ulldemolins (2020) el concepte de camp artístic pressuposa el sorgiment d'una lògica pròpia o eigengesetzlichkeit, que requereix un enfrontament a la lògica d'altres camps i, especialment, a la lògica del camp de poder i el camp econòmic (Oakes, 2003; Sapiro, 2013). En el camp artístic això s'ha expressat en el sorgiment d'una legitimació pròpiament artística, *l'art pour l'art*, que rebutja durant el segle XIX i XX tant les instrumentalitzacions polítiques com la lògica del patronatge econòmic, ja que s'entén que aquestes limiten la llibertat creativa (Dubois, 1999; Bourdieu, 1996). Per contra, la falla Convent de Jerusalem, la segona falla més premiada (amb un 20% del total de primers premis), rep les aportacions econòmiques del clan empresarial Roig (propietari del Mercadona), la qual cosa no ha sigut criticat pel sector faller. És més, aquesta aportació és ostensiblement recompensada: a canvi de les aportacions, la comissió va nomenar Fallera Major en 1994 a la filla de l'empresari i en 2018 a la neta, produint-se així un reconeixement social de la família en el sector faller. En aquest sentit, lluny de produir-se una oposició entre el món artístic faller i l'elit social i empresarial, com en el món de la bohèmia i l'avantguarda artística (Graña, 1964; White i White, 1965), en el sector faller es produeix una confluència i retroalimentació entre aquests àmbits socials en els quals s'intercanvien recursos econòmics amb posicions centrals en el ritual, que carreguen emocionalment als seus protagonistes d'autoconfiança i els col·loca en una posició central i de domini simbòlic (Collins, 1996). En aquest sentit, el sector faller no desestabilitza les lògiques de la dominació social i econòmica com ho feia el món artístic modern (Bourdieu, 1993), sinó al contrari, les reforça i les legitima.

El cas de la falla Nou Campanar també és molt revelador de l'heteronomia del camp faller respecte al camp econòmic i de poder. Aquesta falla va ser creada en 2003 en el nou barri de classe mitjana alta sorgit a la calor de la bambolla immobiliària (Cucó i Giner, 2013). Liderada per Juan Armiñana, un empresari de la construcció, va obtindre durant anys 7 grans premis, sent de les úniques comissions noves capaces d'arribar a aquestes categories, a partir d'instal·lar cadafals de gran dimensió i d'elevat cost econòmic, que a més requerien ser instal·lats en descampats, contravenint la lògica urbana de les Falles. No obstant això, després d'una dècada d'hegemonia durant 2004 i 2009, la punxada de la bambolla immobiliària i la fallida del seu promotor va provocar l'eixida de l'empresari de la comissió en 2014. Enfront de la caiguda de l'ingrés principal, la falla es va acostar a la secció experimental amb un monument molt polèmic per ser pretesament conceptual en 2015. El monument a més va resultar destruït pel vent, la qual cosa va anticipar metafòricament la caiguda en desgràcia i dissolució de la

comissió en 2016. Per tant, el cas de la falla de Nou Campanar reflecteix la dinàmica més caracteritzada per Veblen (1899) sobre els efectes simbòlics en el domini social del consum ostentós i la dinàmica d'acumulació d'indicadors de consagració artística (Quemin, 2005). En aquest sentit, l'exhibició de la riquesa està en la base d'un ritual d'interacció que reflecteix la seua funció de legitimació de la nova elit i simbolitza al mateix temps la seua caiguda amb la crisi que va afectar amb la forma d'una tempesta perfecta a València (Boira, 2012).

Per tant, a diferència del món artístic, almenys en el seu moment de plenitud en la modernitat artística, en el qual el capital econòmic invertit és rebutjat com a element de valoració de l'art (Bourdieu, 1984), en el sector faller precisament el capital invertit en la falla segmenta en categories jeràrquiques. La definició de les categories superiors com l'Especial o la 1ªA limita, per tant, la competència entre les comissions que poden acreditar el despesa econòmica davant la Junta Central Fallera, deixant, com a resultat, el capital pròpiament artístic en segon lloc. Així, entre les Falles existeix una gran diferència entre la Secció Especial, l'elit fallera que afirma gastar 250 mil euros (entre elles, la del Convent de Jerusalem amb la col·laboració de la família Roig) i la secció més modesta 8C que gasta 1.000 euros (amb un capital ritual menor i que no té visibilitat més enllà dintre dels membres de la comissió). Per tant, la competència pel "capital faller" no és oberta, sinó que en segmentar-se es concentra en les categories més altes i, amb això, no s'estableix un espai social de lluites com pressuposa la noció de camp (Martín-Criado, 2008). Per això, no pot pressuposar-se en les Falles una lluita pel capital simbòlic com fan alguns autors pel simple fet d'elaborar col·lectivament artefactes culturals (García Pilan, 2011). En aquest sentit, el camp faller ha elaborat una sort de lògica interna o *eigengesetzlichkeit*, però, no obstant això, aquesta lògica és molt dependent d'altres lògiques heterònomes del camp econòmic i social (Bourdieu, 1996).

A finals del segle XIX s'instauren uns premis amb l'objectiu de guardonar les millors Falles. Aquests premis -antecedent dels premis de secció actuals- no eren organitzades per l'Ajuntament. Serà a partir de l'any 1901 quan des del consistori de la ciutat començaran a organitzar-se. Amb la instauració de la Junta Central Fallera a partir de l'any 1939 i el sorgiment de la Secció Especial l'any 1942 es creen els premis de secció molt semblants als actuals on es premien els millors monuments de cada secció (Hernàndez i Martí, 2006).

Els premis de Secció són els premis principals i els qui disposen d'una major quantitat, 15.000€ el guanyador del primer premi de Secció. A mesura que es va baixant de secció la quantitat dels premis es va reduint fins a ingressar només 150€ el primer premi de secció 8ªC (Domínguez, 2024). Aquests premis són competència de la Junta Central Fallera, qui no només s'encarrega de la cerca els membres el jurat, també s'encarrega del pagament del premi com consta dins del pressupost. Es premien les millors Falles de cada secció atenent a criteris d'originalitat, disseny, modelat, coherència, primer impacte visual i risc, enginy i gràcia. Són els

qui tenen un major nombre de premis, ja que es donen tres premis per cada secció (Junta Central Fallera, s.d.).

Amb el pas de les dècades, l'aposta turística de les Falles unit a la consolidació de la falla artística va conduir a una competició entre les comissions falleres, que estaven creixent en nombre, afavorint la batalla pel capital faller entre les comissions de seccions superiors. La lluita pel capital faller contribueix a l'elecció d'un jurat que no segueix criteris artístics a l'hora de valorar les millors Falles de la secció, i, per tant, el jurat no sol tindre coneixements artístics, si no és un membre coneixedor de les Falles (Rius-Ulldemolins i Gisbert-Gracia, 2020).

El segon premi per antiguitat a destacar és el premi d'Ingeni i Gràcia, creat durant la dècada dels anys 40. Per als Premis Enginy i Gràcia, el jurat es focalitza en l'enginy i gràcia, originalitat, disseny i coherència del guió. És un premi menor respecte al de secció, com es pot comprovar, en primer lloc, amb el pressupost. Mentre el primer premi de secció Especial són 15.000€, el primer premi d'Enginy i Gràcia és només de 5.000€. Un altre motiu que explica aquesta hipòtesi és el palmarés d'aquests premis. La comissió que més premis Enginy i Gràcia té, Na Jordana, no és la comissió que té la major part de premis de Secció, que és el Pilar des de 1981 i Convent Jerusalem des de l'any 1942. D'altra banda, la Federació d'Enginy i Gràcia va realitzar un estudi durant les Falles de l'any 2021 arribant a la conclusió de què la majoria de les Falles guanyadores del primer premi de Secció Especial no eren les guanyadores del primer premi de Secció, i en molts casos no guanyaven cap dels premis de Secció. Això detalla, en primer lloc, que els criteris no són els mateixos en els dos premis i cada jurat té un criteri diferent, i, en segon lloc, que algunes Falles com Convent Jerusalem actualment i Nou Campanar anteriorment tendien a prioritzar la monumentalitat per davant de la crítica i la sàtira, mentre que altres Falles com Na Jordana o Regne de València, mantenint uns criteris de monumentalitat característics de la Secció Especial, tendeix a donar-li més importància a la crítica i la sàtira per convicció de la mateixa comissió o la influència dels propis artistes fallers, entre altres (Díaz-Solano, s/p).

L'any 1999, amb l'aparició de les primeres Falles experimentals, es crearen els premis a les Falles experimentals, premis que si bé són mencionats per la Junta Central Fallera, és la Regidoria de Cultura Festiva/Falles qui s'encarrega de gestionar-les a través a través del pla de subvencions 2023-2025. Les Falles han suposat per a algunes de les comissions una contradicció, ja que algunes Falles com Arrancapins i Mossén Sorell Corona han renunciat a participar en els premis per no sentir-se identificats amb el sistema de premis que consideren crear rivalitat i ostentositat i potenciar les diferències entre comissions. No obstant, resulta contradictori, ja que comissions com Mossén Sorell Corona van participar els primers anys i són actualment la comissió amb més primers premis aconseguits, 9 enfront dels 4 que porta Lepant - Guillem de Castro, segona comissió amb més premis. El pressupost és inferior al dels premis anteriors, 6.400€ repartits en sis premis, tres per a Falles majors i tres per a Falles infantils,

dels quals 2.000€ corresponen al 1r premi de la falla gran. Els premis a les Falles experimentals es donen a aquelles Falles que aposten per la diversitat de formes, la utilització de nous materials, sempre que siguen no contaminants i respecten al medi ambient (Díaz-Solano, 2023).

En els darrers anys, coincidint amb una major sensibilització per qüestions relacionades amb la igualtat de gènere, el canvi climàtic i la sostenibilitat, des de les regidories d'Igualtat i Acció Climàtica s'han creat dos premis, els Premis Caliu (2018) i els Premis Neutres i Sostenibles (2023). Els dos premis formen part del Pla Municipal de Subvencions 2023-2025, mitjançant el qual duran els tres anys estan garantits els premis per la mateixa quantitat els tres anys. La quantitat és de 14.000€ i 18.000€ respectivament. El primer premi dels Caliu són 3.000€ i 6.000€ dels Neutre i Sostenible. Els Premis Caliu premien a aquelles Falles que potencien la igualtat de gènere i la diversitat a través dels monuments, la temàtica i els materials. Per la seua banda, els Premis Neutres i Sostenibles potencien a aquelles Falles que aposten per la sostenibilitat en els materials, temàtiques i treball dels monuments (Díaz-Solano i Rius-Ulldemolins, 2024).

Altres entitats també entreguen diferents premis amb temàtica sectorial. Durant els anys 90 existien els premis impulsats pel Cercle de Belles Arts. Aquests premis tenien una categoria sobre la falla més artística. Així doncs, el premi es centrava en el monument des del punt de vista artístic, prioritzant-lo a qüestions com el grandària. Durant els anys 90 van sorgir els premis RTVV, creat i impulsat per la radiotelevisió pública valenciana. Aquests premis, que tenien dues categories, millor crítica sobre televisió, i millor ninot personatge de televisió, es va mantindre fins a l'any 2013, any de tancament de RTVV. Amb l'obertura de la nova radiotelevisió l'any 2018, À Punt, els premis es van reprendre de nou l'any 2021, amb dues categories, els Premis À Punt a Falles grans i els premis La Colla d'À Punt a les Falles infantils.

Els diaris valencians Levante i Las provincias premien a les millors Falles de l'any des de fa dècades; des de l'àmbit LGTBIQ+, el col·lectiu Lambda premia a la falla més diversa des de l'any 2003; en l'àmbit esportiu, el Llevant UD premien als millors ninots que tracten sobre el club, i el diari Superdeporte amb la Fundació Trinidad Alfonso premien a les Falles que promocionen l'esport valencià; els partits polítics PSPV-PSOE i Compromís de la Ciutat de València entreguen els premis Picota i Sacabutx (2005) i el premi Somriure (2013), respectivament a la millor crítica local i al millor ninot de l'exposició del ninot que represente la millor crítica política i social. Altres premis sectorials són, els premis Controla Club, impulsats per la ONG Controla Club amb la col·laboració de la Junta Central Fallera, que premien aquelles Falles que promouen unes Falles segures i responsables en aspectes com el consum d'alcohol o l'ús correcte dels petards, i Grues Rigar ha premiat durant més d'una dècada aquelles Falles de Secció Especial amb més risc, entre altres.

3.4. Les polítiques culturals i la seua implementació a València

L'evolució de les polítiques culturals en les últimes dècades ha transitat des de tres models clàssics —europeu-continental (intervenció estatal simbòlica en museus i teatres), liberal (mercat i finançament privat) i nòrdic (àmplia intervenció estatal per a cohesió social)— tal com descriuen Zimmer i Toepler (1996) seguint l'esquema de l'Estat del Benestar de Esping-Andersen (1999), cap a esquemes híbrids de col·laboració públic-privada, encara que en el sud d'Europa predomina una lògica d'instrumentalització econòmica amb recursos limitats. Durant els anys huitanta, la construcció massiva d'infraestructures culturals —biblioteques, museus, centres d'art— va perseguir democratitzar l'accés sota una lògica "bottom-up" (Malraux, 1969), però les barreres econòmiques, educatives i simbòliques van restringir la participació activa de les classes populars. Amb la consolidació de la governança cultural local, els ajuntaments van impulsar festivals, districtes creatius i aliances públic-privades que van generar valor econòmic i van atraure turisme, integrant la cultura informal i comercial en la seua planificació; no obstant això, les elits locals van mantindre el control i van reproduir dinàmiques d'exclusió (Smith, 2010). La crisi de 2008 i els escàndols de corrupció van propiciar en 2015 la irrupció de nous partits que van reivindicar la cultura com a palanca de transformació social, alineant-la amb els Objectius de Desenrotllament Sostenible de l'ONU (2015) i promovent polítiques verdes al costat de certificacions de Capitalitat Verda Europea. Finalment, el disseny ha emergit com a sector estratègic en les indústries culturals i creatives, fomentant la innovació, la competitivitat i el benestar ciutadà mitjançant processos de co-creació multidisciplinària, enfortint així la participació democràtica i el valor cultural de les comunitats locals (Johnson i Peters, 2018).

3.4.1. Etapes de les polítiques culturals a la ciutat de València

Etapa des de 1981 fins a 2015

Entre 1981 i 2015 la política cultural i urbana de València evoluciona al compàs de dos grans cicles polítics. En primer lloc, el període 1981-1991, en què el PSPV controla alhora Ajuntament i Generalitat, inaugura la democràcia local enmig de la Batalla de València i dels conflictes pels símbols identitaris (Flor, 2011). Aquesta conjuntura, marcada encara per dèficits urbanístics heretats (Rius-Ulldemolins, 2018), exigeix projectes que combinen modernització institucional i vertebració social.

En coherència amb aquest objectiu, el govern socialista impulsa infraestructures clau: el Palau de la Música (1987) transforma l'antic llit del Túria en eix cívic verd, mentre l'IVAM (1989) situa el barri del Carme al centre de l'avantguarda artística (Pecourt i Díaz-Solano, s/publ.). Aquesta inversió arquitectònica s'acompanya d'una xarxa de biblioteques i equipaments de proximitat que amplien l'accés cultural (Fernández Prado, 1991; Bouzada Fernández, 2008) i d'una programació pública —concerts de Falles, trobades literàries, recitals poètics— orientada a

l'espai mediterrani. Ja aleshores es concep la futurista Ciutat de les Arts i les Ciències, tot i que el projecte resta sense finançament (Boix i Rausell, 2017). El canvi de 1991, amb l'arribada de Rita Barberà, manté inicialment la línia precedent; tanmateix, la majoria absoluta del PP a partir de 1995 introdueix una estratègia emprenedora que, sense trencar amb la lògica modernitzadora prèvia, migra cap a la internacionalització turística i la marca-ciutat (Rius-Ulldemolins i Díaz-Solano, 2022). El Pla Estratègic de València (PEV, 1995) consolida aquest gir: prolonga Blasco Ibáñez fins a la mar, promou operacions d'"esventrament" de barris populars i reimpulsa la Ciutat de les Arts i les Ciències (Vidal Climent, 2016).

Fruit d'aquesta orientació, entre 1998 i 2009 es materialitza el complex dissenyat per Calatrava —Museu de les Ciències, Oceanogràfic, Palau de les Arts, Àgora—, símbol tant del cosmopolitisme valencià com del sobredimensionament pressupostari (Santamarina, 2014). El Palau de les Arts, inaugurat el 2005, adopta un model de gestió privat amb escàs control públic i programa grans òperes amb directores internacionals, minimitzant la participació local (Aimeur, 2014; Generalitat Valenciana, 2015). L'ambició arquitectònica s'expandeix amb el Palau de Congressos (1998, Foster), el MuVIM (2001) i la Marina de València amb Veles e Vents (2006, Chipperfield), mentre macroesdeveniments com l'America's Cup, la Fórmula 1 o el MTV Winter reforcen el relat d'una València "al mapa" (Martí, 2010; Santamarina, 2014). Paral·lelament, el consistori continua obrint biblioteques i museus de barri —entre 1998 i 2007 s'hi afegeixen Maria Beneyto, Joanot Martorell, L'Almodí, Museu d'Història de València, L'Almoina— que, tot i la seua escala modesta, garanteixen cohesió territorial (Díaz-Solano, s/p.).

A mesura que avança la dècada, però, el sobrecost dels "elefants blancs" esdevé insostenible: el manteniment conjunt de l'IVAM i del Palau de les Arts ja supera els 25 M € el 2014 (Rius-Ulldemolins, Rubio-Aróstegui i Gisbert-Gracia, 2021). L'impacte de la crisi de 2008, afegit al tancament de RTVV, obliga el govern d'Alberto Fabra (2011-2015) a cancel·lar Fórmula 1, America's Cup i altres cites estel·lars, mentre alguns edificis —l'Àgora, sense usos definits— evidencien patologies estructurals. Malgrat les restriccions, en el tram final del període encara s'inauguren espais de format mitjà, com l'Espai la Rambleta (2012) o la seu de l'Institut Valencià de Cultura (2012); finalment, el 2015, any de transició cap al govern progressista, obren l'Espai d'Art La Mutant i el Centre del Carme Cultura Contemporània, que representen l'aposta per models més sostenibles i participatius. En síntesi, el procés 1981-2015 reflecteix la deriva des d'una política de proximitat social-demòcrata cap a un urbanisme d'espectacularització neoliberal: una trajectòria que projecta València globalment, però també deixa un llegat complex de sobreendeutament, desequilibri territorial i necessitat de redefinir la governança cultural.

Etapa des de 2015 fins a 2024

Les eleccions de 2015 comportaren un doble gir institucional—Govern de la Nau (Compromís-PSPV-Podem) a l'Ajuntament i Govern del Botànic (PSPV-Compromís) a la Generalitat—que, lluny d'unificar criteris, fragmentà la política cultural en tres àrees autònomes: Cultura Festiva (Compromís), Música-Biblioteques-Promoció Cultural (València en Comú, i després Podem) i Recursos Culturals-Promoció Econòmica (PSPV) (Rius-Ulldemolins et al.,, 2021). Aquesta divisió, motivada tant per afinitats com pel desig de cada soci de gestionar segments clau, propicià friccions competencials—per exemple, les subvencions a empreses teatrals impulsades des de Recursos Culturals envaïen el terreny d'Acció Cultural (Garsán, 2019)—i refredà les expectatives d'un sector que venia de vint-i-quatre anys de macroesdeveniments del PP (Hernàndez i Martí et al., 2014). El programa de Compromís insistia en la democratització cultural, els festivals de mida mitjana i les biblioteques (Clarés-Gavilán, 2013; Ramos, 2020; Coalició Compromís, 2015, 2019), però la praxi derivà cap a "capitalitats" internacionals—Alimentació Sostenible 2017, Capital Mundial del Disseny 2022, Capital Verda Europea 2024—recollides al Marc Estratègic 2021 i interpretades com a transició de la "ciutat creativa" a la "neocreativa" (Rius-Ulldemolins i Díaz-Solano, 2023). Paral·lelament, es reobriren grans icones com l'Àgora—rebatejada Caixaforum (2022)—i es reformulà la direcció del Palau de les Arts després de l'era Schmidt (Linheira, Rius-Ulldemolins i Hernàndez i Martí, 2018), mentre s'abandonava l'estratègia de megaprojectes esportius i es fomentaven concerts locals, música en valencià i petits equipaments; tanmateix, les noves biblioteques (Matilde Ramos 2018; Trinitat-Vivers 2019) patiren manca de manteniment i assistència inferior a altres capitals, revelant la persistència d'un biaix cap al centre (Moix, 2016). Tot i la peatonalització de les principals places i l'extensió de carrils bici (Reig, 2023), els barris perifèrics quedaren en segon pla i el trànsit motoritzat no disminuí sensiblement (Rius-Ulldemolins i Díaz-Solano, s/publ.). En l'esfera autonòmica, el Botànic situà la cultura a la cinquena pàgina del seu acord, però la revalorà amb el pla Fes Cultura 2016-2020, que vincula industrialització creativa, territorialització, cooperació, internacionalització i drets culturals, amb objectius mesurables sobre museus, ocupació, lectura i producció audiovisual (Generalitat Valenciana, 2016). En síntesi, entre 2015 i 2023 València manté la lògica de projecció global, però substitueix els macroesdeveniments per una marca urbana basada en disseny, sostenibilitat i participació que reitera, malgrat les contradiccions territorials, la voluntat de "posar la ciutat al mapa".

Etapa des de 2023 fins a l'actualitat

Les eleccions municipals i autonòmiques de 2023 posaren fi als governs del Botànic i del Rialto i instauraren coalicions PP-VOX tant a l'Ajuntament de València com a la Generalitat Valenciana (EFE, 2023). A l'àmbit municipal, la cultura continuà repartida, però amb noves línies de fractura: d'una banda, la tradicional Regidoria de Cultura Festiva es bifurcà en Falles

(PP) i Festes i Tradicions (VOX); de l'altra, la resta de competències s'agregaren en la macro-àrea d'Acció Cultural, Patrimoni i Recursos Culturals (AT, 2023).

La presència de VOX al govern reactiva la batalla cultural contra l'agenda progressista anterior: reivindicació dels símbols nacionals i de la tauromàquia, ofensiva contra el valencià normatiu i el "lobby LGTBIQ+", i defensa de la "violència intrafamiliar" enfront del terme "violència masclista" (Díaz-Solano i Rius-Ulldemolins, 2024; Redacción Radio Valencia, 2025). En eixe marc s'inscriu la polèmica sobre el topònim Valencia/Valéncia, amb VOX exigint prioritat al castellà i a les Normes del Puig, i la supressió d'actes laics o en valencià en favor de representacions bíbliques i castellanes (Vigara, 2023; Sanjuán, 2024).

A escala autonòmica, després de la ruptura del pacte de govern del PP amb VOX a finals del 2024 la Conselleria de Cultura passà del vicepresident Vicente Barrera (VOX) al popular José Antonio Rovira; el primer impulsà un augment pressupostari per a la tauromàquia —novillades itinerants, encierros infantils i "bou embolat" faller— i per a entitats anticatalanistes com Lo Rat Penat o la Real Academia de Cultura Valenciana, reduint alhora el suport a associacions considerades "catalanistes" (Vázquez, 2023; Esparza, 2024). Aquest eix tauromàquia/anticatalanisme concentra la política cultural de VOX (Rubio-Aróstegui i Rius-Ulldemolins, 2025).

En paral·lel, el nou executiu revisà les transformacions verdes de l'etapa anterior: el trànsit creix als carrers Colón, Poeta Querol i la Pau, mentre resten aturats el corredor verd sud i la reforma de l'Avinguda del Port (Moreno, 2024; El País, 2024). Així i tot, es manté la xarxa ciclista —p. ex. el futur carril Tres Forques-Vara de Quart finançat amb fons Next Generation (Valencia Plaza, 2025)— en un any, 2024, en què València ostenta la Capitalitat Verda Europea, fet que obliga el govern a combinar gestos mediambientals amb una certa marxa enrere en mobilitat (Rius-Ulldemolins i Díaz-Solano, 2023).

Finalment, PP i VOX recuperen la retòrica dels grans esdeveniments: tant l'alcaldessa Maria José Català com el president Carlos Mazón han anunciat la voluntat de tornar a acollir l'America's Cup, dins d'una Regidoria de Grans Projectes que també pretén reactivar La Marina, culminar el Nou Mestalla i soterrar les vies de Serreria (Maroto, 2024; Vigara, 2023). Amb això, el govern actual reivindica l'herència del "gir emprenedor" i el paradigma de la ciutat creativa, assumint el repte de competir amb Barcelona i, alhora, reobrint el debat sobre el cost i l'impacte social d'aquestes macro-polítiques.

3.5. Política, cultura, dinàmiques urbanes i Falles

3.5.1. La dimensió urbana de les Falles

La ciutat i les festivitats tenen una relació bidireccional, ja que a partir d'aquestes es creen comunitats, espais urbans i identitats culturals (Finkel i Platt, 2020). És per això que la ciutat

construeix eixe espai públic on celebrar la festivitat i per això les Falles adapten les estratègies urbanes orientades a l'experiència de viure la ciutat i la cultura, pretenent convertir-les en un espai innovador, emocionant i còmode per a consumir (Harvey, 1989:9). Aquestes estratègies urbanes s'han accelerat en les últimes dècades, ja que esdeveniments com les Falles tenen un gran impacte el qual es pot enaltir per a generar beneficis o instrumentalitzar la festivitat (Finkel i Platt, 2020). Per això, les ciutats que poden oferir aquesta oferta cultural, en el cas de València amb les Falles, ressalten l'experiència de visitar i viure eixe esdeveniment.

La problemàtica que això genera radica en si, és que l'espai públic no s'adapta al desenrotllament a escala local d'una ciutat i es focalitza en l'atractiu per als no-locals que vulguen consumir l'experiència (Pasaogullari i Doratli 2004; Vasilevska, Vranic i Marinkovic, 2014) sense construir la ciutat per al benestar dels seus usuaris i la formalització d'interaccions socials locals (Langegger, 2014). En aquest cas, es reformula la geografia urbana (Hall, 2013; Harvey, 1989) per a cultivar un paisatge cultural que: regenere àrees urbanes, promoga la imatge de la ciutat i encoratge a la participació en la mateixa (Finkel, 2013). Aquest joc administratiu fa que les ciutats competisquen per a estar en el mapa (Hughes, 1999) i es creuen logotips (Quinn, 2010; Todd, 2015) d'aquestes, a més de poder desencadenar processos urbanístics no desitjats per la societat local, així com la gentrificació i la turistificación (Klein, 2018). En el cas de València ocorre ja no amb les Falles sinó amb la Ciutat de les Arts i les Ciències (Rius-Ulldemolins, Díaz-Solano, 2022). Aquest màrqueting urbà accelera els processos de globalització, segregació social i polarització urbana (Tuset, 2012) on la ciutat per a la gent (Gehl, 2010) o el dret a la ciutat (Harvey, 2013) s'abandona per a la producció cultural de consum i turística (Giorgi i Sassatelli, 2011; Négrier, 2015). D'aquesta manera, es donen processos socials com la turistificació i la gentrificació a causa de la revaloració cultural on els barris conflueixen en un bé de mercat (Díaz-Solano i Mengual-Amorós, 2022) en aquest cas per emergir una oferta cultural d'impacte turístic (Finkel i Platt, 2020).

Això és rellevant, ja que la cultura ha guanyat pes socialment, i més concretament, la política cultural ha jugat un rol essencial en la modernització (Gisbert-Gracia, Rius-Ulldemolins, i Hernàndez i Martí, 2019) establint una relació dinàmica entre la producció i el consum cultural (Hall i Jefferson, 1976). Igualment, les cultures festives s'han convertit en centrals (Boissevain, 1992) per a la promoció de les pròpies ciutats i la indústria turística. Un exemple d'aquests èxits és la declaració de les Falles com a Bé d'Interés Cultural i de la seua declaració com a Patrimoni Immaterial de la Humanitat (Collado, 2018).

D'altra banda, la intervenció pública s'ha centrat també a fer de les festivitats llocs més inclusius i democràtics. No obstant això, en la majoria d'ocasions topant amb les elits festives (Rius-Ulldemolins, 2014) que defenien la tradició (Garsan, 2017; Gisbert-Gracia et al., 2019). Això és pel fet que la cultura constitueix una de les bases principals de l'estratificació social (Collins, 2004). Cal dir que la cultura festiva si bé contribueix a fixar una identitat col·lectiva

carregada de significat social (Shils i Young, 1953) no la reprodueix de manera automàtica, sinó que està subjecta a un debat i transformació, reflectint així els canvis d'hegemonia. D'altra banda, tampoc es pot afirmar que reflecteix de manera mecànica la ideologia de l'elit social dominant. El grup dominant d'un ritual festiu igual que el d'altres camps socials, sol teixir aliances (Gisbert-Gracia i Rius-Ulldemolins, 2019).

No obstant això, atés que el poble es contradiu constantment els rituals poden convertir-se en espais d'inversió simbòlica del poder (Gisbert-Gracia i Rius-Ulldemolins, 2019), convertint-se en espais fonamentals per a la redefinició social (Guss, 2001; Gisbert-Gracia, 2011). Així doncs, les festivitats estan en constant transformació, així com la seua influència política (Gisbert-Gracia et al., 2019)

3.5.2. Les polítiques festives

La cultura festiva s'ha consolidat en les últimes dècades com un element de rellevància en el context urbà, influint en diversos aspectes de la vida quotidiana i en dimensions com l'economia, la societat i el turisme, entre altres qüestions. En el sud d'Europa, durant la dècada de 1980, la cultura festiva va adquirir centralitat en la promoció de les ciutats i el turisme (Boissevain, 1992; Ekinci i Hosany, 2006). Aquestes festivitats han afavorit la sociabilitat i la generació de cohesió social, que al seu torn, persisteix en la modernitat al crear espais de participació ciutadana (Costa, 2002). Aquest fenomen evidencia que la tradició pot coexistir amb la modernitat, permetent la continuïtat de formes tradicionals de sociabilitat.

En aquest context, les festivitats, d'igual manera que la religió, mantenen un pes fonamental en la societat contemporània. Les creences religioses actuen com a legitimador, mentre que el ritual festiu com a identificador col·lectiu (Durkheim, 2007; Shils i Young 1953), generant cohesió social i creant identitats locals (Pitt-Rivers, 1986; Homobono, 1990; Moreno, 1991). A través d'aquests processos, es configura una identitat grupal difícilment separable (Gisbert-Gracia i Rius-Ulldemolins, 2019), es crea un nosaltres (Picard, 2016) però també una altra excloent per a qui no participen del ritual (Fustel, 1984). Aquest procés té implicacions importants, ja que converteix la festivitat en un àmbit amb altes quotes de poder (Ariño i García, 2006), on el domini cultural pot traduir-se en legitimitat política així i control simbòlic o material sobre el mateix camp (Sapiro, 1996; Bourdieu, 2001).

La disputa social i política en l'àmbit de la festivitat defineix posicions i rols socials (Gisbert-Gracia, 2011) exercint un control sobre l'espai públic i el poder local (Delgado, 2003; Rivière, 1984). El discurs del poder configura identitats i rols, propiciant produccions ideològiques significatives. Analitzar les formes simbòliques del poder permet comprendre les narratives els discursos i les cosmovisions (Ariño 1993:212-214). La festivitat, lluny de desaparèixer, s'ha modernitzat a través de processos de secularització (Ariño i Gómez, 2012:10), transformant-se en un mitjà de participació col·lectiva (Ariño i Gómez, 2012:13). La

cultura festiva reflexa tant procés de canvi com de conservació (Gramsci, 2011:131) trobant-se una relació inseparable entre discurs i poder (Ariño, 1993:212). La secularització ha suposat la creació d'una nova cultura i moralitat (Gramsci, 2011:133), destacant que cap ritual és neutral (Collins, 2004).

En aquest marc, la cultura, i en particular, la festivitat, constitueix la base de la cohesió social, l'ordre social i polític (Bellah, 1967). Les interaccions socials en els rituals festius generen un capital cultural que fomenta pertinença, però també pot establir dinàmiques d'exclusió i dominació (Gisbert et al. 2019; Ravenscroft i Matteucci, 2003). Això es tradueix en una estratificació social (Collins, 1996; 2019), diferenciant entre cultures pròpies i alienes (Ariño 1992b) com un joc de rols on les representacions i rituals defineixen les regles i es converteixen en ferramentes de poder i estratificació (Collins, 1996). Els rituals exitosos proporcionen energia emocional i enforteixen la integració grupal (Gisbert-Gracia i Rius-Ulldemolins 2019:81), mentre que les persones no acceptades s'exclouen i abandonen el ritual o accepten la dominació (Collins, 1996). O, per contra, adopten una postura subversiva d'anar contra el ritual (Boyns i Luery, 2015). Els rituals tenen una part fosca (Putnam, 2002) que ocasiona el tancament grupal (Rius-Ulldemolins, Flor i Hernàndez i Martí, 2017). Les festes d'àmbit local s'han convertit en un dels factors principals per desenvolupar el turisme i la promoció de les ciutats (Ekinci i Hosany, 2016). Per tot allò podem dir que la festivitat s'ha forçat com una nova centralitat (Boissevain, 1992).

Per aquesta mateixa raó, en l'àmbit festiu, s'han identificat, per una banda, dinàmica de conflicte, i D'altra banda, dinàmiques de resistència. En aquest sentit, encara que les festivitats es fonamenten en la tradició, aquesta pot generar conseqüències, influint negativament en els processos de modernització, innovació i desenvolupament creatiu (Sztomka, 1993). La tradició, en nombroses ocasions, reforça les estructures establertes, legitimant polítiques econòmiques i socials de caràcter conservador (Gisbert-Gracia i Hernàndez i Martí, 2019:80). El control de les festivitats sol recaure en l'elit cultural, que no necessàriament coincideix amb l'elit econòmica (Bourdieu, 1992). No obstant, l'elit econòmica també exerceix pressió per a incrementar el seu capital cultural mitjançant un consum ostentós i excessiu (Scribano, Magallanes i Boito, 2012). El poder s'observa freqüentment a través dels discursos comercials que reflecteixen l'època (Gramsci 2011), evidenciant així narratives interconnectades entre una multitud de capitals en una disputa constant (Bourdieu, 1993). Aquestes lluites es realitzen mitjançant la creació i l'ús de símbols (Burke 2014), els quals poden enriquir les festivitats impulsant-les cap al progrès (Batjin, 1990).

Malgrat tot, els espais festius també poden ser tractats com un escenari per a la inversió simbòlica del statu quo (Gisbert i Rius-Ulldemolins, 2019:78). És a dir, la festivitat pot ser instrumentalitzada per a perpetuar l'statu quo i per a trencar amb l'hegemonia dominant (Gray, 2010; Merli, 2013). Els rols establerts estan associats a diversos tipus de capital, la distribució

de la qual és asimètrica, fet que genera dinàmiques de dominació i subordinació (Ariño, 1993:212). És a través de la política cultural que les festivitats es poden renovar i modernitzar (Gisbert et al. 2019:80). En aquest context, la política es conceptualitza com un mecanisme d'evolució social, econòmica i política (Rius-Ulldemolins, Flor i Hernàndez i Martí, 2017:1). Enfront de aquesta realitat, els grups amb major poder generen una identitat cultural pública que és difosa i promoguda per a legitimar l'statu quo (Ariño, 1993:212). En aquest sentit, dins de les diferents festivitats es desenvolupen disputes de poder entre les diferents alternatives culturals (Ariño, 1992b).

Durant els segles anteriors les festes legitimaven els poders existents, bé siga a través de la monarquia, l'església o els consells municipals. Durant els segles anteriors, les festivitats eren principalment religioses i des de l'Església s'organitzaven i es celebraven, ja que el món estava centrat en l'església i eren els qui controlaven la societat, i, per tant, els qui organitzaven la societat, i també aspectes com les festivitats (Ariño i Gómez, 2011) En les últimes dècades i en l'actualitat, tot i els intents en alguns casos per a legitimar-se, les festes pateixen un procés de transformació que acaba canviant els poders establerts (Gisbert-Gracia, Rius-Ulldemolins i Hernàndez i Martí, 2019).

En l'actualitat, la religió ha perdut pes dins les festivitats a causa de la secularització de la societat valenciana i estatal. Tot i que encara existeixen moltes festivitats on la religió té un cert pes, especialment a través dels seus actes centrals, cada vegada és menor el pes religiós que tenen les festivitats (Ariño i Gómez, 2012). No obstant, les tradicions continuen tenint pes en la societat, encara que amb menor mesura que en dècades i segles anteriors. Si bé la societat ha canviat i s'ha modernitzat, l'espai de socialització que implica la festivitat no ha canviat els intents de certes persones o sectors per controlar-la (Ariño i Gómez, 2012).

Així doncs, amb tot l'esmentat anteriorment es poden extraure diverses etapes dins l'evolució de les festivitats. Una primera etapa caracteritzada pel ferri control de l'església i la religió, els consells municipals o la monarquia. No obstant, tot i aquest control, existeixen ja en aquesta època manifestacions com els carnestoltes, que inverteixen l'ordre existent (Gisbert-Gracia, Rius-Ulldemolins i Hernàndez i Martí, 2019). Una segona etapa al segle XIX dins d'un procés de reorganització del calendari festiu per part de les elits polítiques burgeses en consonància amb el món capitalista existent (Ariño, 1993). En aquest moment es creen festes noves i desapareixen festes que en aquell moment no tenen sentit celebrar-se. Finalment, una tercera etapa a partir de les dècades centrals del segle XX en un context de secularització i de pèrdua d'influència de la religió (Gisbert-Gracia, Rius-Ulldemolins i Hernàndez i Martí, 2019). Amb l'arribada de la democracia, tres foren els aspectes fonamentals sobre el creixement i la potenciació de les festivitats: 1) festivitats que van ressorgir (Hernández i Martí et al., 2008); 2) procés de revitalització i ressorgiment d'antigues festivitats (García Pilán, 2010); i 3) Sorgeixen festivitats modernes associades a la identitat col·lectiva reconstituïda.

Amb l'arribada de la modernitat, semblava que la tradició i la modernitat no podien conviure dins una societat, en canvi, on les festes anaven a quedar-se enrere en el temps. No obstant, en aquestes darreres dècades s'han creat noves formes de celebrar, s'han mantingut i readaptat antigues festes i s'han recuperat antigues festes que existien i s'havien perdut (Ariño i García Pilán, 2006). I eixe fenomen de revitalització de les festivitats es pot deure al fet que la festa és tractada com un fenomen que activa identitats locals (Homobono, 1990; Pitt-Rivers, 1986; Moreno, 1991).

La cultura festiva guarda una relació amb la política cultural. Aquesta, ha tingut un paper fonamental amb la modernització de la societat (Gisbert-Gracia, Rius-Ulldemolins i Hernàndez i Martí, 2019). La festa, dins de la cultura i la cultura popular, s'ha convertit en un fenomen cultural destacat. La festa, com tracta diferents disciplines, es converteix en un producte cultural i divers, on no només es veu la part solidària, sociable i comuna (Antebi i Pujol, 2008), sinó també les tensions que es produeixen entre les diferents forces i classes, entre la classe dominant i el col·lectiu (Delgado, 2003). Així doncs, la cultura festiva és un producte cultural dinàmic (García Canclini, 2002) mitjançant el qual, a través de manifestacions populars i culturals la gent de classes baixes es relacionen amb les classes dominants a través de consensos, tensions o resistències (Grignon i Passeron, 1989; Hernandez i Martí, 2000).

Les polítiques culturals en relació amb la cultura festiva han esdevingut elements centrals de la societat. També en aquesta època van sorgir altres formes d'organitzar la festa, on les administracions públiques eren essencials. La cultura festiva es desenvolupava a partir de polítiques locals impulsades per les regidories i conselleries, a través tant dels ajuntaments com de les diputacions i del govern autonòmic (Gisbert, Rius-Ulldemolins i Hernàndez i Martí 2019). D'altra banda, també des d'iniciatives privades s'impulsaren les festes creant-se empreses que organitzarien esdeveniments. Des de les institucions, per tant, es potenciarien les festes i la cultura festiva, augmentant el pes organitzatiu de les institucions en ells, i aportant recursos econòmics, com són subvencions, i partides específiques en els pressupostos de cada any (Gisbert, Rius-Ulldemolins i Hernàndez i Martí 2019). Per a completar totes aquestes iniciatives, amb les declaracions de la UNESCO de béns immaterials com a Patrimoni de la Humanitat, o les de festes d'interés turístic, es van completar i potenciar les iniciatives festives i es va treballar des dels ajuntaments per a aconseguir aquestes declaracions i atraure turistes i més recursos econòmics a les ciutats. Una altra de les qüestions que els ajuntaments van abordar dins la potenciació de la cultura festiva i les festes tradicionals fou intentar que tots se sentiren part de la festa i frenar aquelles qüestions que generaren conflicte o oposició a la festa. De fet, les comissions de festes solen tindre un contacte total amb els ajuntaments (Rius-Ulldemolins i Rubio 2013).

Durant els últims trenta anys, les Falles han crescut en presència per la ciutat de València (Ariño, 1992a). És per això, que al llarg de la setmana festiva, ocupen l'espai públic amb els

monuments i les seues carpes privades. A més, les festivitats reben una gran quantitat de diners públics cada any, així com l'exempció de l'impost de societats, en considerar-se entitats per a ús públic. No obstant això, les activitats dels comités de Falles no s'auditen, ningú monitora perquè s'utilitzen els fons i no es requereix que les seues activitats siguen inclusives i obertes a tots els ciutadans, com s'exigeix d'altres entitats culturals (Hernàndez i Martí et al., 2005). Malgrat això, el procés de reconeixement internacional i el suport públic significatiu no han sigut acompanyats per una democratització de la festivitat i la participació en aquesta, dividint a la societat valenciana en un sector de Falles altament organitzat amb protagonisme polític i social central, i un sector anti-Falles o un que està absent de la festivitat i que generalment s'ignora. Llavors, el ritual de les Falles congrega una part important de la ciutadania, però continua sent una minoria de la ciutat (Gisbert-Gracia i Rius-Ulldemolins, 2020). Així, l'aliança entre el grup d'estatus que organitza el ritual d'interacció i l'elit política i social, a través d'un intercanvi simbòlic i polític de legitimació i poder, ha sigut recompensada amb un generós finançament i un escàs control sobre la seua ocupació de l'espai públic que ha tingut dificultats a l'hora de ser estudiat, ja que això genera l'expulsió del ritual. En aquest sentit, creiem que l'argument sobre la naturalesa satírica de les Falles sobreestima la seua naturalesa subversiva (Rius-Ulldemolins i Gisbert-Gracia, 2020).

3.5.3. Les declaracions culturals i patrimonials a les Falles

Les declaracions de Festes d'Interés Turístic s'inicien al franquisme, quan el boom turístic dels seixanta impulsà l'Ordre de 30-IX-1964 —revisada el 1968, 1971 i 1973— per diversificar l'oferta més enllà del litoral (Cambero, 2021). La democràcia actualitzà la norma amb l'OM de 12-II-1979, que fixava criteris de visitants, qualitat, originalitat i tradició, revisables anualment, i distingia entre àmbits local, nacional i internacional. Amb l'Estat de les Autonomies, l'OM de 29-IX-1987 transferí al Ministeri les festes d'interés Nacional/Internacional i a les comunitats les d'Interès Regional; al País Valencià es creà una jerarquia pròpia: Autonòmic, Provincial i Local. La resolució ministerial de 1988 inclogué ja les Falles —juntament amb el Misteri d'Elx i els Moros i Cristians d'Alcoi— en la categoria internacional, mentre les Falles d'Alzira (2005) i Gandia (2023) restaren en l'esglaó nacional.

Paral·lelament, l'altra gran figura patrimonial és el Bé d'Interés Cultural (BIC), regulat a la Llei 4/1998 del Patrimoni Cultural Valencià i modificacions de 2004 i 2007, complementada per la Llei 16/1985 i el RD 111/1986 de l'Estat (Ramón, 2014). L'Ordre ICT/851/2019 unifica requisits per a Interès Turístic Nacional/International —antiguitat, calendari estable, participació local, continuïtat, capacitat turística i originalitat— i obliga a un pla de difusió amb un mínim del 10 % del pressupost i vint impactes en premsa estatal; cal, a més, un quinquenni previ abans de saltar de la categoria nacional a la internacional.

Així, les Falles exemplifiquen el doble reconeixement: BIC valencià mitjançant el Decret 44/2012 i Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat (UNESCO, 2016), consolidant-les com a manifestació viva que integra festa i patrimoni.

La declaració del patrimoni de la UNESCO

La cultura festiva reuneix dimensions artístiques, etnològiques i històriques que formen part del patrimoni cultural —moble/immoble, material/immaterial, tradicional/modern— (Hernàndez i Martí, 2021). L'UNESCO començà a protegir aquesta esfera amb la Recomanació de 1989 i, ja el 2001, creà les primeres llistes de Patrimoni Immaterial; la Convenció de 2003 fixà el concepte i els seus cinc àmbits: tradicions orals, arts de l'espectacle, usos festius, coneixements sobre la natura i tècniques artesanals. Dins d'aquest marc, les Falles foren inscrites com a Patrimoni Immaterial de la Humanitat el 2016: la candidatura acreditià la festa com a pràctica col·lectiva que fomenta cohesió i respecta drets humans, reivindica el foc, l'art del monument i la transmissió intergeneracional, amb el suport de comunitat, universitats i governs (Cañabate, 2021). Amb elles, el País Valencià suma dotze elements inscrits (Llotja de la Seda, Art Rupestre, Palmerar d'Elx, Misteri d'Elx, Tribunal de les Aigües, Dieta Mediterrània, Festa de la Mare de Déu de la Salut, Tamborada d'Alzira, Pedra Seca, Toc de Campanes d'Algemesí i Maerà d'Antella). Els criteris que fan de les Falles un patrimoni viu inclouen: l'art faller —monument, artistes i indumentària—; pólvora i música, amb vint pirotècnies i la presència constant de bandes; i la participació de 344 comissions, que transformen la ciutat a través de casals i carpes durant la festa.

3.5.4. Les Falles abans i després. Des de 1991 fins a l'actualitat

Durant les darreres cinc dècades els actes centrals i la lògica competitiva de les Falles (plantà, mascletà, ofrena, cremà i jerarquia per seccions) s'han mantingut pràcticament inalterats. El pes del regionalisme valencià a les entitats falleres, consolidat arran de la Batalla de València, ha contribuït a aquesta continuïtat —presidents de comissions, agrupacions i federacions han pertangut majoritàriament a aquest corrent, siga quin siga el color polític del consistori (Hernàndez i Martí, 2006).

Després del cicle socialista (1979-91), l'alcaldessa popular esdevingué icona de la festa gràcies al seu carisma i a la projecció mediàtica (Rius-Ulldemolins i Díaz-Solano, 2024). La bonança dels anys 2000 disparà el pressupost de Secció Especial: Nou Campanar arribà a 900 000 € (2008-09), i el nombre de Falles d'aquesta categoria assolí màxims històrics. La crisi de 2010 es traduí en retallades dràstiques (Nou Campanar baixà a 190 000 € el 2011) i en la caiguda de diverses comissions a seccions inferiors (El Turista Fallero, 2011; Díaz-Solano, Rius-Ulldemolins i Pecourt, 2024). Paral·lelament, la dècada 1985-95 convertí l'Albereda i la plaça de l'Ajuntament en grans escenaris musicals: Los Inhumanos, The Communards, New

Kids on the Block o Alejandro Sanz congregaren desenes de milers d'espectadors en concerts organitzats per Los 40 Principales, SER, COPE i Cadena 100 (Ortega, 2023).

El 2014-15 Manolo García introduí la tècnica mixta vareta-poliexpan i motius monumentals (ABC, 2013; Collado, 2015), obrint una dècada d'avantguardes. L'executiu Compromís-PSPV-Podem, amb Pere Fuset a Cultura Festiva, prometé "Falles plurals i participatives". Es materialitzaren canvis puntuals: música en valencià a la mascletà, trasllat de l'Exposició del Ninot a la Ciutat de les Arts i elecció professional del monument de l'Ajuntament. Entre 2018 i 2022, la falla municipal convidà artistes de street art (Okuda, PichiAvo, Escif, Dulk), fet que normalitzà la col·laboració entre art urbà i artesania fallera (Efe, 2018; ABC, 2019). Paral·lelament, creix que el nombre de Falles experimentals i s'instituïren nous premis: Caliu (igualtat), Lambda (diversitat) i Neutres i Sostenibles (2023) (Díaz-Solano i Rius-Ulldemolins, 2024). Tot i això, la resistència d'Interagrupació i la inèrcia de les directives tradicionals limitaren l'abast de la reforma (Díaz-Solano, 2023). Les Falles de 2020 s'anul·laren, però la figura central d'Escif —una dona en posició iòguica— restà exposada amb mascareta i esdevingué símbol de la ciutat confinada; es cremà finalment el setembre de 2021 (Distrito Fallas, s.d.).

Amb Maria José Català d'alcaldessa i Santiago Ballester al capdavant de Falles, la música en valencià fou substituïda per peces "valencianes" en castellà, i es parlà de recuperar formes més clàssiques i restringir la sàtira considerada irrespectuosa (Camps, 2024). La falla municipal 2024, dissenyada per Escif i Pere Baenas, combinà fusta i neops; la presència de quatre figures que simulaven migrants saltant una tanca generà acusacions de racisme i acabà amb indults simbòlics (Cloquell, 2024; Moreno, 2024). Arran d'això, la Junta anuncià materials mixtos "sostenibles" i límits a la crítica (Domínguez, 2024). La victòria d'Antiga de Campanar en Secció Especial (2024) provocà protestes per un suposat "tongo" —el secretari general de Junta Central Fallera pertany a aquesta comissió— i visibilitzà la tensió pel premi de 15 000 € i domini simbòlic (Domínguez i Iranzo, 2024; Díaz-Solano, Rius-Ulldemolins i Pecourt, 2024). Tot i la polèmica, 2024-25 mantenen nou Falles d'Especial i vint de 1ªA, i el pressupost màxim torna a situar-se en 240-250k €, confirmant la resiliència d'una festa que combina tradició, innovació selectiva i rivalitats internes (Ajuntament de València, 2023, 2024).

3.6. La disputa política entorn de les Falles

Durant les darreres dècades s'han produït dins les Falles diferents disputes de caràcter polític. Les Falles, com a festa més important de la ciutat de València, poden generar disputes polítiques i conflictes, ja que degut a ser una festa popular, una gestió mala contra les Falles o unes propostes mal enfocades des de l'oposició pot generar una pèrdua de vots (Rius-Ulldemolins i Díaz-Solano, 2021).

Si un dels fonaments bàsics de la cultura són les Falles, com a forma popular d'expressió satírica i artística (Collado 2017:1; Ariño 1992), també tenen una dimensió política que va ser crucial durant la Batalla de València. Així, aquesta festivitat combina tradició i modernitat, i té una implicació política real en l'actualitat (Gramsci 2011:136). Fuster (1964) va descriure les Falles com una "insurrecció" de l'Estat en forma de festa, ja que considerava que el sector diferenciat del valencianisme s'havia apropiat d'elles. Per tant, no podem negar que les Falles tenen implicacions polítiques. Les Falles també són un mitjà de comunicació, un emissor de missatges (Collado 2017:10), i per això tenen una gran influència social potencial. Amb l'aparició del valencianisme polític i durant la Batalla de València, es van lluitar les simbologies entre diferents faccions, i les Falles van tenir un paper fonamental. No obstant això, és evident que la "ideologia fallera" ha estat predominantment conservadora i que s'hi han incorporat elements visiblement anti-catalans. Mira (1997) ja va assenyalar que no era casualitat que les Falles de a peu portaren la senyera valenciana i la Fallera Major la bandera espanyola, com a manera de mostrar què és més i què és menys.

Malgrat tot, les Falles van començar com una festa alineada amb el progrés i van ser instrumentalitzades per difondre la Il·lustració, fins al punt que van ser il·legalitzades durant un temps per anar en contra de l'establiment. Va ser necessari reconstruir les Falles i modificar el calendari festiu per ajustar-se als valors burgesos de l'elit política (Ariño 1993). Durant aquest període, les Falles van adquirir un caràcter burgés i van aglutinar els sentiments identitaris del que era considerat "valencià" (Hernandez i Martí 2006).

Amb el pas del temps, les Falles es van desvincular cada vegada més de la cultura popular i es van alinear amb l'ortodòxia i el conservadorisme. De fet, les Falles es van convertir en una representació allunyada de la realitat, oblidant els seus inicis i deixant de banda la història, el territori, la política i la llengua (Mira 1997). Quan les Falles es converteixen en una festivitat sense la participació dels "altres", es converteixen en una festa de la "minoria dirigent", i és llavors quan aquests "altres" van veure el seu potencial i se les van apropiar, donant-los un paper insignificant en la vida de València (Fuster 1964).

3.6.1. Les polítiques de promoció de la cultura festiva a la ciutat de València

A la dècada dels 80, es va experimentar a la societat europea un triple procés: en primer lloc, un creixement de les festes (Hernàndez i Martí et al 2008); en segon lloc, una retradicionalització i tornada a algunes festes que s'estaven a punt de perdre; i, en tercer lloc, l'aparició de rituals festius vinculats a la celebració d'identitats col·lectives que es van recuperar (Gisbert, Rius-Ulldemolins i Hernàndez i Martí 2019).

També en aquesta època van sorgir altres formes d'organitzar la festa, on les administracions públiques eren essencials. La cultura festiva es desenvolupava a partir de polítiques locals impulsades per les regidories i conselleries, a través tant dels ajuntaments com de les

diputacions i del govern autonòmic (Gisbert, Rius-Ulldemolins i Hernàndez i Martí 2019). D'altra banda, també des d'iniciatives privades s'impulsaren les festes creant-se empreses que organitzarien esdeveniments. Des de les institucions, per tant, es potenciarien les festes i la cultura festiva, augmentant el pes organitzatiu de les institucions en ells, i aportant recursos econòmics, com són subvencions, i partides específiques en els pressupostos de cada any (Gisbert, Rius-Ulldemolins i Hernàndez i Martí 2019). Per a completar totes aquestes iniciatives, amb les declaracions de la UNESCO de béns immaterials com a Patrimoni de la Humanitat, o les de festes d'interés turístic, es van completar i potenciar les iniciatives festives i es va treballar des dels ajuntaments per a aconseguir aquestes declaracions i atraure turistes i més recursos econòmics a les ciutats.

Una altra de les qüestions que els ajuntaments van abordar dins la potenciació de la cultura festiva i les festes tradicionals fou intentar que tots se sentiren part de la festa i frenar aquelles qüestions que generaren conflicte o oposició a la festa. De fet, les comissions de festes solen tindre un contacte total amb els ajuntaments (Rius-Ulldemolins i Rubio 2013).

Com comenten Gisbert-Gracia, Rius-Ulldemolins i Hernàndez i Martí (2019), s'ha generat un "camp de batalla" en el món de la festivitat perquè durant estes últimes dècades no s'ha fomentat de forma majoritària participacions més igualitàries, creant conflictes socials en alguns moments per la no inclusió de les dones o de les persones migrants en algunes festivitats, i això ha provocat un enfrontament entre els partidaris de mantindre la tradició i l'ortodòxia social de forma estàtica, i els que propugnen la modernitat de la festa i l'adaptació als temps actuals que implique una inclusió de tots els col·lectius en ella.

3.6.2. La regulació en les Falles i el marc normatiu general

El finançament públic de les Falles es concentra, en un 25 % aproximadament, en subvencions i premis mobilitzats per les tres administracions competents —Ajuntament, Diputació i Generalitat—, amb predomini clar del consistori valencià. L'Ajuntament de València assigna uns 2,5 M € anuals (Pla General de Subvencions 2023-2025) que es tramiten entre gener i febrer i s'articulen en cinc línies principals: (1) fins a 100 000 € per al foment dels monuments i la millora/insonorització de casals; (2) 250 000 € per a artistes fallers (top de 5 000 € per sol·licitant); (3) 210 000 € per a il·luminació de carrers; (4) prop de 73 000 € per a agrupacions musicals; i (5) fins a 3 000 € per comissió per a pirotècnia. A això se sumen transferències directes a organismes del sector, com la Federació de Falles d'Especial (10 000 €), la de 1ª A (3 000 €) i l'ACF Na Jordana.

La Diputació de València concedeix anualment 500 € per comissió (450 000 € en total) per a activitats als casals de tota la província, i recentment subvenciona la plantà de Falles en municipis de l'interior per a combatre el despoblament. La Generalitat Valenciana, finalment, destina 48 000 € a la ciutat —dins d'una línia autonòmica dedicada a promoure l'ús del valencià

en context festiu— mitjançant premis als llibrets: 5 000 € al primer i 300 € al darrer guardó. Aquestes convocatòries, també anuals, s'obren habitualment entre gener i febrer.

Pel que respecta al marc normatiu vigent de la festivitat es vertebra, en primer lloc, al Reglament Faller aprovat el 20 i 22 de febrer de 2002, text que, sense modificacions des de l'etapa de Rita Barberà, defineix l'estructura bàsica de la celebració: el títol I regula la naturalesa i els drets de les comissions; el títol II disposa l'organització de la Junta Central Fallera (JCF); i el títol III fixa el calendari d'actes, la normativa d'indumentària i el sistema de recompenses (bunyols i distintius). La mateixa JCF es regeix, a més, pel Reglament de Règim Intern de 2003—actualitzat el 2008—on s'especifiquen la gestió econòmica i patrimonial, la possible dissolució de l'entitat i la composició de l'organigrama (presidència exercida pel regidor de Cultura Festiva, consell rector, vocals electes i de lliure designació, i coordinador general; art. 4.1, RFRI-2008). Sobre aquesta base estable, cada exercici es publica el Bando Faller, que concreta les obligacions logístiques i cíviques durant els dies de festa: talls de circulació al centre, requisits d'autorització per als focs professionals i horaris restringits per al llançament popular de petards —amb franges de silenci per al descans i el passeig de gossos (Soriano, 2025)—; limitació de desfilades a les oficials; suspensió d'obres públiques del 5 al 19 de març; condicions per a activitats de comissió; regulació de venda ambulant d'aliments i alcohol; i recomanacions específiques de neteja i reciclatge. Finalment, les Directrius per a l'autorització d'activitats i ocupació del domini públic i les Directrius generals de mobilitat i seguretat (Falles 2025) complementen el bando descrivint, respectivament, el procediment documental per instal·lar casals o carpes i els criteris de tall de carrers, transport públic i serveis d'emergència. Conjuntament, aquests instruments —amb revisions anuals, però sense alteracions estructurals des de 2002— asseguren la coherència jurídica de la festa i equilibren l'autogovern faller amb les exigències de convivència urbana.

La principal normativa que regula a l'Ajuntament de València l'ocupació i el domini de l'espai públic és l'Ordenança Reguladora de L'ocupació del Domini Públic Municipal. L'ordenança es va aprovar l'any 2014 i modificar l'any 2015. Centrant-se en les Falles, els articles 116-120 de l'ordenança tracten el cas faller. Entre l'1 i el 20 de març les comissions falleres són les úniques a les quals se'ls autoritza la realització d'activitats o la cessió d'espais públics i d'instal·lacions com les carpes, el que mostra la importància i la prioritat del col·lectiu faller i de les Falles a la ciutat de València. L'única excepció que contempla l'ordenança és la celebració del carnestoltes els anys en els quals les dues festivitats coincideixen en el temps. Durant els dies principals de Falles que estableix el bando municipal es pot vendre i consumir begudes alcohòliques a l'exterior. Quan es produïsquen activitats musicals dins les carpes, igual que succeeix a l'exterior, deuran parar a les 4 de la matinada i tancar la carpa. Si no es para la música i es tanca la carpa, la comissió rebrà una sanció que no li permetrà organitzar futurs esdeveniments la resta de l'any ni a les Falles següents. L'ocupació de la via pública i la instal·lació segons

l'ordenança i el bando anual cal sol·licitar-la en novembre i desembre a través de la web de l'Ajuntament de València (2025)

El Pla de Prevenció—ratificat per la Comissió de Protecció Civil poques setmanes abans de la plantà—articula tots els recursos humans i materials de seguretat fallera: en l'edició 2024 hi intervingueren prop de 380 bombers, 3 500 agents de Policia Local, 150 voluntaris de Protecció Civil i quasi un centenar de vehicles, amb unitats de Creu Roja assignades a cada acte (Crida, mascletades, cremà, etc.). Els bombers no sols actuen el 19 de març: prèviament inspeccionen façanes de la plaça de l'Ajuntament i revisen carpes i casals per a garantir mesures d'evacuació; el mateix Pla inclou plànols específics—p. ex., la mascletà de 2024 habilità una nova eixida d'emergència entre Sant Vicent Màrtir i Sant Pau i un corredor per Marqués de Sotelo—i es coordina amb el Pla de Seguretat global. Paral·lelament, tota activitat musical o recreativa impulsada per les comissions queda subjecta a la Llei 14/2010 d'Espectacles Públics i al seu Reglament (Decret 143/2015), que defineixen permisos, horaris, venda d'entrades, vigilància i règim sancionador; aquests preceptes es complementen amb el Bando Faller anual, que concreta requisits segons calendari i ubicació (Díaz-Solano, 2023). La convivència acústica, finalment, s'ancora en la Llei 7/2002 i l'Ordenança municipal contra la contaminació sonora: límits de 68 dB diürns i 58 dB nocturns per a activitats no oficials, obligació d'instal·lar limitadors-registradors i prohibició d'equips de megafonia a paradetes de bunyols o mercats; l'incompliment pot comportar la denegació de permisos l'any següent. D'aquesta manera, la normativa combina prevenció d'emergències, regulació d'espectacles i control acústic per a harmonitzar festa i drets veïnals.

El Bando fixa que, durant el mes de març, les comissions poden oferir música fins a la 1 h la setmana prèvia a la festa, fins a les 4 h tant el cap de setmana immediat com els dies principals de Falles, i només fins a mitjanit la nit de la Cremà. Quant a la pirotècnia—eix vertebrador de mascletades diürnes i castells nocturns, però també present en petards de comissió i d'ús particular—l'ordenament vigent deriva del Reial Decret 989/2015, que aprova el Reglament d'articles pirotècnics i cartutxeria, i de la Instrucció Tècnica Complementària núm. 8, relativa als espectacles pirotècnics duts a terme per experts, normativa que ha esdevingut progressivament més restrictiva per garantir la seguretat dels espectadors i dels operadors. La normativa pirotècnica valenciana, ajustada al Reial Decret 989/2015 i a les Instruccions Tècniques Complementàries 8 i 18, exigeix que qualsevol espectacle festiu amb artificis siga planificat i executat per personal qualificat: la mascletà, el correfoc, la despertà i actes similars han de ser supervisats per integrants acreditats del Grup de Consumidors Reconeguts com a Experts (CRE), els quals obtenen el carnet després d'un curs homologat per la Generalitat que abasta història i antropologia de la festa, tipologia (F1–F4, T1–T2, P1–P2), riscos, protocols d'emergència i tractament d'artefactes defectuosos. El règim distingeix entre participant actiu (membre CRE amb accés a l'artifici), participant passiu (dins del recinte però sense encendre-l)

i espectador (fora de la zona restringida). Qualsevol llançament requereix autorització prèvia de l'Ajuntament de València, que delimita l'espai, difon les mesures de seguretat i vetla pel compliment: en espectacles professionals que superen els 10 kg de càrrega explosiva —com les mascletades i castells nocturns— s'estableixen perímetres de seguretat ampliats, àrees vigilades i emplaçaments protegits per als coets. El bando anual reforça aquestes restriccions, prohibint mascletades o castells a menys de 500 m de terreny forestal sense autorització de la Direcció Territorial d'Emergències i regulant els horaris (fins a la 1 h la setmana prèvia, fins a les 4 h els dies grans i fins a mitjanit la Cremà). Malgrat el marc legal, s'han detectat incompliments recurrents: venda il·legal de material reservat a experts, manca d'etiquetatge reglamentari i vulneracions dels límits acústics establerts per l'Ordenança municipal contra la contaminació sonora, incidències que minven la seguretat i obliguen a intensificar la inspecció i el règim sancionador.

D'altra banda, L'Ofrena, instaurada durant la institucionalització franquista per reforçar el conservadorisme faller (Hernàndez i Martí, 2006), continua regulada pel Reglament Faller de 2002, encara vigent. El text exigeix que cada comissió desfile cap a la plaça de la Verge en files mínimes de cinc, amb indumentària tradicional: per a les dones, el vestit de valenciana; per als homes, el vestit aprovat al IV Congrés General Faller o qualsevol altre tipisme valencià, sempre completat amb banda o faixí i l'escut de la JCF o de la pròpia comissió (arts. 64-65). Els horaris—escalonats per a centenars de comissions—són d'obligat compliment, i l'incompliment de la puntualitat s'ha convertit en un dels principals problemes logístics. De cara al 2025, la JCF pretén reequilibrar els dos dies d'Ofrena redistribuint sectors i reduint el nombre de comitives convidades per evitar col·lapses d'autobusos i retards; a més, s'incidirà en la puntualitat i en la revisió de la normativa interna. Les infraccions tipificades inclouen desfilar amb files inferiors a cinc components, portar acompanyants fora del cens oficial, no respectar els tres metres de separació (cinc en el cas de Falleres Majors), ometre balls o cants en el recorregut previ, o vulnerar els requisits d'indumentària, sancions que poden implicar amonestacions o la desqualificació de la comissió als efectes de la JCF.

Els permisos d'ocupació de la via pública —atorgats pel regidor de Falles mitjançant acord plenari— es concentren en quatre blocs vinculats a l'activitat de les comissions: (1) carpa i zona d'activitats/focs, que exigeix projecte tècnic i plànol visat (nov.–des.); (2) mercadets gastronòmics dins del carrer, amb document d'apoderament i declaracions responsables remeses a Sanitat i Policia Local; (3) punts de venda de bunyols o masses fregides, amb plànol d'emplaçament i declaració responsable; i (4) pirotècnia —despertà, correfoc, etc.—, que ha de sol·licitar-se 30 dies abans i incloure memòria tècnica, mesures de seguretat i llistat de tiradors acreditats com a membres CRE (formació homologada per la Generalitat). Un cop tramitades, l'Ajuntament comunica les peticions a la Subdelegació del Govern quinze dies hàbils abans de l'inici de les Falles. Aquests permisos, que també pot demanar l'hostaleria (termini: 30 dies),

legitimen la instal·lació de carpes —espai vital de la vida fallera—, mercadets, punts de bunyols i espectacles pirotècnics que, des de la Crida fins al 19 de març, omplin el calendari festiu de despertades, correfocs i actes de foc autoritzats.

CAPÍTOL III.

Metodologia i treball de camp

4. METODOLOGIA

L'estudi de les Falles de València i tot allò que les envolta, requereix una aproximació metodològica que permeta entendre la seua complexitat estructural, transversal i simbòlica. Una festivitat com són les Falles no només constitueix una expressió cultural i artística, sinó que també representa un espai de construcció de relacions socials, jerarquies internes i interaccions amb el poder polític i econòmic. Per aquest motiu, la metodologia emprada en aquesta tesi doctoral combina tècniques quantitatives i qualitatives per a proporcionar una visió integral de tot l'espai simbòlic que envolta la festivitat i de les seues dinàmiques de construcció.

Així mateix, s'estructura un pla metodològic que inclou la definició de preguntes de recerca i hipòtesis, la identificació de dimensions d'anàlisi, la selecció d'un enfocament metodològic mixt i el desenvolupament d'una estratègia de recollida i processament de dades que garantisca abordar i indagar en cadascun dels aspectes d'estudi que conformen aquesta recerca.

4.1. La construcció objecte d'estudi

Aquesta investigació ofereix, per tant, una aportació teòrica doble: (1) proposa una relectura crítica del concepte de camp de Pierre Bourdieu (1992) i la seua aplicabilitat en el context de la cultura festiva, tot integrant els límits a contextos de major heteronomia i diferenciació d'esferes socials juntament amb una lògica local i no nacional; i (2) introdueix l'anàlisi de Randall Collins (2009) i els seus instruments per l'anàlisi de les micro-interaccions rituals aplicats a la cultura festiva, però l'enriqueix amb una lectura més estructural de la dominació simbòlica i les interaccions rituals. La unió teòrica es concreta en una matriu d'anàlisi que té en compte les tensions entre ortodòxia i heterodòxia, l'estructura ritual, l'acumulació de capital, el control simbòlic, la distribució de l'energia emocional generada en les interaccions i l'estructuració del camp festiu.

En darrer terme, aquesta tesi es justifica per la necessitat de disposar d'un model analític capaç de captar les especificitats de la cultura festiva com a camp de disputa simbòlica situada en un context d'una societat moderna i diferenciada, on convergeixen formes de legitimació tradicionals, emocions col·lectives ritualitzades i alhora construccions de valor artístic i processos de consagració simbòlica fortament mediatitzades per elits locals i institucions públiques. Aquesta perspectiva permet no només comprendre millor el funcionament intern dels rituals contemporanis, sinó també aportar eines conceptuals i un model analític per a la sociologia de la cultura i de la cultura festiva.

A partir de la temàtica abordada, doncs, es defineix com a objectiu principal analitzar el grau d'autonomia o heteronomia dins del ritual faller segons les diferents formes d'organització i estratificació que perviu en la cultura festiva. La hipòtesi de la qual parteix aquest estudi, planteja que l'estratificació i l'estructura organitzativa de les Falles generen una autonomia relativa segons el capital faller de cada comissió. En aquest sentit, per tant, sorgeix directament

un següent objectiu, que tracta d'explorar si existeix un capital faller i una lògica de camp seguint a Bourdieu.

En el disseny metodològic d'aquesta tesi es parteix d'una articulació entre l'eix macro-estructural de Bourdieu i la microdinàmica ritual de Collins. En primer lloc, es delimita el camp faller mitjançant la noció de capital faller, entés com una forma local de capital simbòlic que conjumina recursos econòmics (com pot ser el pressupost de la falla), simbòlics (com poden ser premis) i de trajectòria (com pot ser l'antiguitat o la visibilitat mediàtica). Aquest capital reflecteix, alhora, el grau d'autonomia —capacitat del camp per establir els seus propis criteris de valor— i d'heteronomia —dependència d'interessos polítics o mercantils—, eixos que estructuren el nostre primer objectiu de mesura. Per objectivar aquestes dimensions s'ha construït una base de dades -que s'explicarà posteriorment- on s'aborda el concepte de capital faller per tal de poder ser operacionalitzat. Això facilita la jerarquització interna i la traça del gradient autonomia/heteronomia. Seguint Collins, l'energia emocional i l'efervescència col·lectiva són un dels pilars de la festivitat (Ariño, 1992) la qual és generada en els actes centrals —plantà, ofrena, cremà— la qual afavoreix la circulació de símbols i l'adhesió col·lectiva i per això mateix, aquesta tesi combina les perspectives teòriques d'ambdós autors, possibilitant així, connectar el conflicte de posicions dins el camp amb la relació quotidiana de les interaccions, comprovant de manera empírica com l'estructura (Bourdieu) i el ritual (Collins) es coprodueixen i es legitimen mútuament en el món faller.

Taula 5: Definició dels objectius específics i delimitació de l'anàlisi en relació amb l'objecte d'estudi

Objectiu específic	Dimensió d'estudi
[OE1]: Els organitzadors del ritual i les seues interaccions	Estudi de l'organització, els patrocinadors i la definició del cànon ortodox
[OE2]: Camp faller i d'inclusió i exclusió	Realitat sociològica de la inclusió en el ritual exclusió / Anàlisis demogràfic dels perfils del faller i no faller
[OE3]: La construcció del capital faller	Anàlisi del sistema de premis Anàlisi dels artistes fallers
[OE4]: Distribució urbana i camp social	Anàlisi de la dimensió urbana : relació amb el camp social i econòmic
[OE5]: Batalles culturals i lluites de classificació i poder simbòlic	Anàlisi de les batalles culturals

Font: Elaboració pròpia

Per tal de poder plantejar aquestes qüestions sorgeix la necessitat de desenvolupar cinc objectius específics que ajudaran a resoldre l'objectiu principal. El primer dels objectius específics [OE1] és comprendre si les Falles constitueixen un camp en el sentit que li otorga Bourdieu a aquset concepte o bé cal modificar-loi adaptar-lo a la cultura festiva a partir del concepte de cadena de riuals de interacció de Collins. En aquest sentit, la hipòtesi que es planteja és que la lògica de camp i el concepte capital només poden ser parcialment aplicables a les festivitats o fenòmens neotradicionals i per això cal complementar-ho amb la perspectiva del ritual. El segon objectiu específic [OE2] tracta d'explorar com es construeixen les Falles i qui les construeix. Cal tindre en consideració les diferents tipologies d'elit que construeixen el ritual i com elles s'estructuren per al domini del mateix. D'esta forma com s'emmarca en l'objectiu principal, cal comprendre qui domina el capital faller i, per tant, el poder discursiu sobre qüestions més visibles com la configuració del ninot, l'estil del cadafalc a realitzar o l'ordenació i composició dels actes fallers. Alhora, des d'una dinàmica més micro i basada en la interacció quotidiana (Goffman, 1956), i la configuració d'una simbologia compartida, una consonància emocional i les relacions veïnals, delimitada per una configuració urbana i econòmica.

Observada la construcció i configuració de les Falles, cal indagar com a conseqüència en el poder d'estratificació atorgat de la cultura festiva (Gisbert-Gracia, 2019), i, per tant, de la festivitat. És per això que sorgeix un tercer objectiu específic [OE3] que tracta d'explorar els mecanismes d'inclusió i exclusió de les Falles seguint el model de Collins (2004). La hipòtesi que succeeix aquest objectiu es contextualitza en la consideració de la pròpia categoria d'*insiders* i *outsiders*, però alhora, dins dels *insiders* també existeixen dinàmiques d'exclusió que s'emfatitzen en funció de l'acumulació de capital faller. Aquesta consideració es profunditza amb un subobjectiu, que és l'exploració del sistema de premis en les Falles. En aquest sentit, cal remarcar que la tipologia insider/outsider queda establerta atenent a: 1) Per a Collins, un ritual d'interacció només es consolida quan defineix un nucli de participants que comparteixen un focus d'atenció i una energia emocional comuna; qui satisfà aqueixes condicions—el faller censat i present als actes centrals—adquireix la posició d'insider, mentre que qui en queda fora perd l'accés a eixa "càrrega" simbòlica i es converteix en *outsiders*; 2) des de la perspectiva de Bourdieu, aquesta frontera es tradueix en el camp faller en termes de capital: els *insiders* acumulen capital faller, que els aporta prestigi i legitimitat, mentre que els *outsiders* pateixen un dèficit d'eixe capital simbòlic, cosa que reforça la jerarquia interna i les dinàmiques d'exclusió de les Falles.

Seguint amb la definició dels objectius, un quart objectiu específic [OE4] que tracta d'analitzar la distribució urbana de les Falles. La nostra hipòtesi planteja que la configuració urbana de les Falles constitueix una dinàmica de centre-perifèria, que alhora concorda amb una distribució espacial desigual del model ortodox i emergent -seguint el model de Bourdieu (1990)- vinculats als pols comercial i cultural consecutivament. A més a més, es farà èmfasi en observar la

possibilitat de generar una nova elit fallera a través del capital econòmic, ja que es parteix de la hipòtesi que la reputació fallera, tot i tindre una vinculació econòmica fonamental, necessita un ancoratge social, principalment observat al centre de la ciutat. Això ajudarà a descobrir si l'elit fallera és l'elit econòmica o, en canvi, són elits diferenciades en relació al segon objectiu específic. I alhora, permetrà explorar si els barris més pobres són *insiders-outsiders*. Considerant així la vinculació ideològica, econòmica i social dels barris fallers, així com del perfil dels polítics s'obtindrà una visió global dels membres de les Falles.

Per tal de poder definir les possibles jerarquies existents en el camp faller s'estableix el cinqué objectiu específic [OE5] que busca analitzar les lògiques del "fet faller". Per tal de poder explorar aquest "fet faller" cal establir els següents subobjectius: 1) Definir qui pot formar part de les Falles i qui no 2) Explorar les estratègies de legitimació dins de les Falles 3) Definir els límits del camp faller 4) Observar les tensions internes de la festivitat.

4.2. Perspectiva teòrica metodològica

4.2.1. La perspectiva quantitativa

L'enfocament quantitatiu en la investigació es fonamenta en la idea que la realitat pot ser objectivament mesura i analitzada a partir de dades numèriques, permetent identificar patrons, establir relacions i confirmar hipòtesis de manera replicable. Aquest paradigma, influït pel positivisme, postula que els fenòmens tant socials com naturals són explicables mitjançant variables operativitzades i que la precisió del mesurament possibilita inferir generalitzacions vàlides. Segons Creswell (2014: 82), la investigació quantitativa busca l'objectivitat i l'exactitud a través de dissenys rigorosos, en els quals es determinen clarament les variables independents i dependents per a enfortir la validesa interna de l'estudi. L'aplicació d'aquest mètode implica el disseny i la validació d'instruments de mesura—com a enquestes, qüestionaris i escales—que permeten recopilar dades d'àmplies mostres, garantint la representativitat i facilitant l'ús de tècniques estadístiques descriptives i inferencials (Kerlinger, 1986: 45). Aquests procediments permeten l'anàlisi sistemàtica de les dades i la identificació de correlacions o relacions causals entre les variables estudiades. A més, la planificació prèvia de l'estudi és fonamental: des de la formulació d'hipòtesi fins a la definició de procediments per a la recol·lecció i anàlisi de dades, es busca minimitzar biaixos i assegurar la replicabilitat de l'estudi (Babbie, 2013: 112). En definitiva, els estudis quantitatius ofereixen un marc robust per a la generació de coneixement empíric, permetent la validació o refutació de teories mitjançant resultats verificables, la qual cosa contribueix a la construcció d'un saber científic basat en el mesurament i l'anàlisi estadística.

L'anàlisi de correspondències múltiples (ACM), representa una eina fonamental per a "construir l'espai social multidimensional" on es distribueixen les pràctiques i les disposicions dels agents (Bourdieu, (1979: 192). Aquesta tècnica, que s'emmarca en el que Benzécri denomina

"l'analyse des données" (1973: 45), permet visualitzar les relacions estructurals entre variables categòriques en un espai social determinat. L'ACM no és simplement una tècnica estadística, sinó una manera de pensar relacionalment (Le Roux, 2014), ja que permet comprendre com les diferents modalitats de les variables s'articulen en un sistema de relacions objectives. Per la seua banda, l'anàlisi de xarxes socials, seguint a Wasserman i Faust (1994:4), constitueix un paradigma teòric i metodològic que emfatitza l'estudi de les relacions entre actors. Aquest enfocament, que té les seues arrels en la sociometria de Moreno i en l'antropologia estructural de Lévi-Strauss, permet comprendre com les estructures de relacions condicionen els comportaments i les estratègies dels actors socials" (Granovetter, 1985: 481). Així doncs, les xarxes són més que la suma de relacions diàdiques; constitueixen estructures emergents que generen efectes propis (White, 2008: 36).

Quant a l'anàlisi clúster, aquesta tècnica s'inscriu en el que Bourdieu denomina la construcció de classes teòriques (Bourdieu, 1985: 723), és a dir, la identificació de grups d'agents que ocupen posicions similars en l'espai social i que, per tant, tenen probabilitats de desenvolupar disposicions i pràctiques semblants. La classificació de les coses reprodueix la classificació dels homes (Durkheim, 1912: 203), fet que implica que els grups identificats mitjançant l'anàlisi clúster no són meres construccions estadístiques, sinó que reflecteixen divisions socials objectives.

L'ACM revela l'estructura de l'espai social a través de la distribució de les modalitats de les variables; l'anàlisi de xarxes mostra com els actors es vinculen entre si en aquest espai; i l'anàlisi clúster identifica grups d'agents amb posicions i disposicions similars. Aquesta triangulació metodològica, com argumenta Bourdieu, permet construir l'espai dels punts de vista (Bourdieu, 1993: 9) i comprendre com les diferents dimensions de la realitat social s'articulen entre si. Com assenyala Passeron, aquestes metodologies permeten objectivar les relacions objectives que estructuren el món social (Passeron, 1991: 114).

4.2.2. La perspectiva qualitativa

La metodologia qualitativa és comprensiva i permet indagar en el “sentit” que els actors (Alonso, 1998:49) atribueixen a les seues pràctiques i discursos. Aquesta orientació es fonamenta en la premissa que el coneixement sobre fenòmens socials i culturals no es redueix a la mesura de variables numèriques, sinó que es construeix a partir de les interpretacions, experiències i significats que els propis subjectes atorguen a la realitat. Així, la metodologia qualitativa possibilita examinar les produccions significatives dels propis subjectes —discursos, imatges, relats, representacions, etc.—, generades i construides per ells mateixos o en diàleg directe amb ells (Alonso, 1998:24). Aquest enfocament destaca per la seua capacitat d’abordar la complexitat del món social des d’una perspectiva contextual i holística. No només analitza els fets en si, sinó que es preocupa de les interrelacions, dels processos de construcció de sentit i

de com aquests elements es relacionen amb les estructures de poder, la cultura i les identitats. En aquest sentit, la metodologia qualitativa es presenta com un marc epistemològic que adopta una postura interpretativa i reflexiva, on el recercador no només actua com a observador, sinó com a participant actiu en el procés d'interpretació i construcció del coneixement.

Si més no, la metodologia qualitativa es fonamenta en una concepció epistemològica en què la realitat social és construeix a través de la producció i interpretació dels discursos. Així, es parteix de que tot coneixement és una producció social (Ibáñez, 1994: 76), fet que implica entendre els fenòmens socials dones d'una perspectiva comprensiva i interpretativa. En aquest marc, l'investigador no actua com a observador neutral, sinó que participa activament en el procés de recerca, tal com que l'investigador s'inclou en la investigació com a subjecte en procés (Ibáñez, 1979: 34), obrint així la porta a una anàlisi contextualitzada dels significats socials.

Així doncs, Ibáñez (1985) proposa tres perspectives d'investigació social, anomenades la perspectiva distributiva, l'estructural i la dialèctica, que és complementen i articulen en un moviment de complexitat creixent (Ibáñez, 1985: 230; Ibáñez, 1986: 65). La perspectiva qualitativa es situa, principalment, en l'àmbit estructural en què el llenguatge funciona com a sistema de signes (Ibáñez, 1979: 41), permetent accedir a les estructures de significació que donen sentit als pràctiques socials. D'aquesta manera, la metodologia qualitativa no es limita a recollir dades, sinó que busca entendre com els discursos, les imatges i els relats són produïts i transformats en un context social determinat, fet que estableix un clar vincle amb la manera en què es regula i reprodueix el poder social.

Un dels instruments clau en aquesta perspectiva és el grup de discussió, que Ibáñez conceptualitza com un dispositiu de producció i regulació del discurs (Ibáñez, 1979: 264). En aquest espai de diàleg, els participants, seleccionats segons criteris rigorosos per garantir tant l'heterogeneïtat com l'homogeneïtat necessàries, interaccionen de manera que es revelen, de manera conjunta, els imaginaris, valors i representacions compartides. Aquesta tècnica no sols recull els discursos explícits, sinó que també evidència els condicions socials en què es produeixen aquests discursos, ja que les condicions socials de producció del discurs són fonamentals per entendre cada configuració i evolució (Ibáñez, 1985: 233). D'aquesta manera, el grup de discussió facilita que els participants reflexionen col·lectivament sobre les seues pròpies pràctiques, convertint-se en un espai de reproducció i transformació del significat social. D'altra banda, el grup de discussió constitueix una eina clau dins la metodologia qualitativa, caracteritzada per la seua capacitat d'aprehendre les representacions socials, ideològiques i simbòliques que emergeixen de la interacció grupal (Ibáñez, 1979; Callejo, 2001). Aquesta tècnica no sols recull els discursos explícits, sinó que revela també les construccions col·lectives de significat, els imaginaris compartits i les estructures afectives que configuren determinats grups socials. La seua implementació requereix la creació d'un espai de diàleg

controlat, integrat per entre cinc i deu participants, seleccionats mitjançant un procés rigorós que atén a criteris sociodemogràfics específics. Aquesta selecció busca garantir una heterogeneïtat necessària dins de l'homogeneïtat del disseny de la investigació, tot evitant la presència de relacions preestablertes que poden influir en l'espontaneïtat i autenticitat dels discursos (Krueger i Casey, 2015).

La sessió de grup de discussió és conduïda per una persona moderadora amb experiència en la gestió de dinàmiques grupals, que, mitjançant un guió semiestructurat, facilita la producció d'un discurs col·lectiu centrat en l'objecte d'estudi. El procés dialògic que sorgeix durant la sessió és enregistrat en suport audiovisual i, posteriorment, transcrit de manera literal. Així es preserven no sols els continguts verbals, sinó també els elements paralingüístics i no verbals que enriqueixen la interpretació del discurs. El material resultant és sotmés a una anàlisi sistemàtica, orientada a identificar els eixos discursius, les posicions ideològiques i les estructures de sentit que articulen la comprensió del fenomen observat (Barbour, 2013). Un altre element en la metodologia qualitativa d'Ibáñez és la reflexivitat, que impulsa a l'investigador a reconéixer i objectivar la seua pròpia posició en el camp investigat. Així, la investigació social ha de ser reflexiva (Ibáñez, 1994: 79) i el paper del recercador esdevé determinant per interpretar els processos de construcció del significat. Aquesta postura és especialment rellevant en l'anàlisi dels grups de discussió, on la dinàmica interactiva i el diàleg constant entre els participants i el moderador configuren un espai on és pot revalorar tant el procés discursiu com les dinàmiques de poder i influència, cosa que permet no sols descriure la realitat social, sinó també transformar-la través de la presa de consciència col·lectiva (Ibáñez, 1985: 237).

La materialització tècnica d'aquesta metodologia es va dur a terme integrant diverses tècniques i fonts de coneixement, de manera que es faciliten diferents àrees d'aproximació al fenomen estudiat. En primer lloc, es van realitzar 7 entrevistes en profunditat a persones falleres, on el punt de partida residia en conéixer les dinàmiques i concepcions internes de les Falles. Per tal d'aconseguir-ho, es van seleccionar perfils amb un arrelament profund a la festivitat i una participació molt activa, aspecte que permet obtenir relats detallats i carregats de significat emocional, cultural i simbòlic. En aquest sentit, l'entrevista, constitueix trobades cara a cara entre l'investigador i els informants, dirigits cap a la comprensió de les perspectives que tenen els informants respecte de les seues vides, experiències o situacions (Taylor i Bogdan, 1987: 101). La selecció dels informants, seguint els criteris de Gorden (1975), ha de respondre a la recerca d'aquells subjectes que poden aportar la informació més rellevant als objectius de la investigació. En el cas de l'estudi d'aquesta tesi, la selecció de perfils amb un arrelament profund a la festivitat respon al que Guber denomina "la búsqueda de informantes clave" (Guber, 2001: 85), és a dir, aquells subjectes que per la seua posició i experiència poden proporcionar una visió "privilegiada" del fenomen estudiat.

Així, la perspectiva qualitativa en aquest cas es justifica d'acord amb la necessitat d'incorporar les emocions com a dimensió analítica rellevant en l'estudi de les pràctiques festives. En aquest sentit, l'aproximació metodològica adoptada en aquesta recerca (entrevistes i grups de discussió) permet operacionalitzar les emocions com a expressions simbòliques estructurades que revelen els esquemes de percepció, valoració i reconeixement socials interioritzats pels actors, tant *insiders* com *outsiders*. Així, doncs, l'anàlisi qualitativa dels discursos produïts en aquests espais d'interacció no sols permet captar el discurs en si, sinó també les estructures afectives que les sostenen, les tensions que les travessen i les formes de legitimitat que s'actualitzen. Les emocions expressades pels participants posicionen la seua determinació en el camp, reflectint no sols experiències, sinó efectes de l'acumulació o manca dels tipus de capitals.

4.3. Dimensionalització i operacionalització

D'acord amb els objectius plantejats un dels eixos principals d'aquesta investigació és l'operacionalització de l'existència del capital faller. Des de la gestació dels conceptes de camp i capital de Bourdieu en els anys setanta i huitanta han estat abundantment emprats per a l'anàlisi cultural en diverses dimensions, definint la versatilitat i capacitat d'anàlisi que demostren (Bennett et al. 2009; Coulangeon y Duval 2013; Mauger 2023). En aquest sentit, l'operacionalització d'aquest capital faller ha sigut el resultat de la construcció d'una base de dades d'elaboració pròpia sobre les Falles realitzat des de 1981 fins principis de 2025 a partir de les dades recollides en diverses fonts de dades i la seua triangulació. Així, la font de dades ha sigut:

a) Junta central Fallera, com a òrgan institucional màxim de les Falles b) Webs i xarxes socials de les pròpies comissions falleres com a portals de comunicació i notícies de les mateixes c) Periòdics locals com El Levante EMV (majoritàriament) o Las Províncias per a la consulta de Falleres Majors de València i premis d) El Turista Fallero com a revista de Falles amb major recopilació de dades i els seus premis per a les dades dels anys des de 1981 fins a 2025; e) Bdfallas com a portal web amb informació desglossada econòmica, de premis, comissions i artistes; f) Cendra Digital com a portal web amb informació desglossada econòmica, de premis, comissions i artistes; g) Portal web de l'Ajuntament de València per a la consulta de dades relatives al vot municipal; f) Portal web de l'Agenda Estatal de l'Administració Tributària per a la consulta de les dades de renda per barri; g) Portal web de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) per a la consulta de les dades de renda i vot per secció censal; h) Portal web i xarxes socials de Compromís per a la consulta de l'ortorgament dels Premis Somriure; i) Xarxes socials del PSPV-PSOE València per a la consulta de l'ororgament dels Premis Picota; j) Portal web de LAMBDA per a la consulta de l'otorgaments dels Premis Arc Iris; k) Xarxes socials d'Àpunt per a la consulta dels premis Àpunt i altres premis.

Així doncs, s'ha construït una base de dades amb 362 registres amb les següents variables:

a) Número de Falla, b) Nom de la Comissió, c) Any de la fundació, d) Distància respecte a la Falla del Ajuntament de València (Plaça de l'Ajuntament), e) Percentatge de vots de cada partit en les eleccions municipals de 2024 a València ciutat, f) Comissió amb una elecció o més d'una Fallera Major de València en la comissió (FMV de menys a més, 1 a 3), g) Premis atorgats per entitats socials que s'ha conceptualitzat com a capital social de la comissió: 1) Premi Caliu a les Falles iguals i diverses, Regidoria d'igualtat de l'Ajuntament de València, 2) Premis Arc Iris, Casal Lambda, LGTBI+, 3) Premis Neutres i Sostenibles, jurat mediambientalistes organitzat per l'Ajuntament de València, 4) Premis Controla Club, associació oci responsable, 5) Premi Creu Roja a la Falla Ecologista. h) Premis de les Falles adjudicats per la Junta central Fallera (JCF), i) inclusió de la comissió com a Falla Experimental, j) Premis atorgats com a Falla Experimental.

A partir d'esta base de dades s'ha procedit a les recodificacions per a convertir-les en variables adequades per a l'ACM: a) Conversió de l'any de fundació en antiguitat i la seua recodificació en cinc categories (A d'1 a 5, de més a menys antiguitat) b) Recodificació de la distància geogràfica respecte a la Falla del Ajuntament de València (DFA, d'1 a 5, de menys a més), c) Recodificació del percentatge de vot a la dreta, suma dels resultats de PP i VOX i conversió de vot a la dreta en cinc categories (VD, de menys a més, d'1 a 5), d) Recodificació de l'elecció de Fallera major de València per comissió en una variable binària, si o no, e) S'ha recodificat els premis atorgats per les entitats socials o organitzats pel Ajuntament de València com a capital social (PKS) per una addició dels cinc premis i s'ha recodificat en tres categories, No PKS, 1 o 2 o més PKS, f) Categoria de la falla 2024 (8 categories, juntament amb l'Especial, subdividits en 24 subcategories, g) Pressupost mitjà de les Falles entre 2024 i 2022, mitjana dels tres anys, recodificat en cinc categories (P, d'1 a 5, de menys a més), h) Premis de les Falles adjudicats per la Junta central Fallera JCF, que s'ha conceptualitzat com l'indicador central del capital faller. Amb això s'ha aconseguit una objectivació del capital faller acumulat en cinc anys entre 2020-2024 que ens indica la jerarquització en el món de les Falles. i) S'han recodificat els premis de Falles experimental en tres categories, de menys a més: No PExp, 1PExp, 2+PExp.

L'anàlisi estadístic ha sigut efectuat amb el programa SPSS i el procediment ha sigut un Anàlisi de Correspondències Múltiples. Han sigut utilitzades com a variables d'anàlisis: 1) Antiguitat, 2) Categoria Falla, 3) Pressupost de la falla, 4) Comissió amb Fallera Major de València, 5) Falla experimental, 6) Premis capital social, 7) Premis falla experimental, 8) Premis capital faller. Així mateix, s'han utilitzat variables suplementaries per a situar les categories en l'espai social i urbà significatiu: 1) Districte de la ciutat de València de la comissió fallera, 2) Renda mitjana del districte de la ciutat de la comissió fallera, 3) Distància respecte la Falla del Ajuntament de València, 4) Percentatge del vot a la dreta (PP i VOX). El resultat de l'anàlisi ha sigut la generació de dos dimensions i la generació de gràfics per categories i un gràfic conjunt de

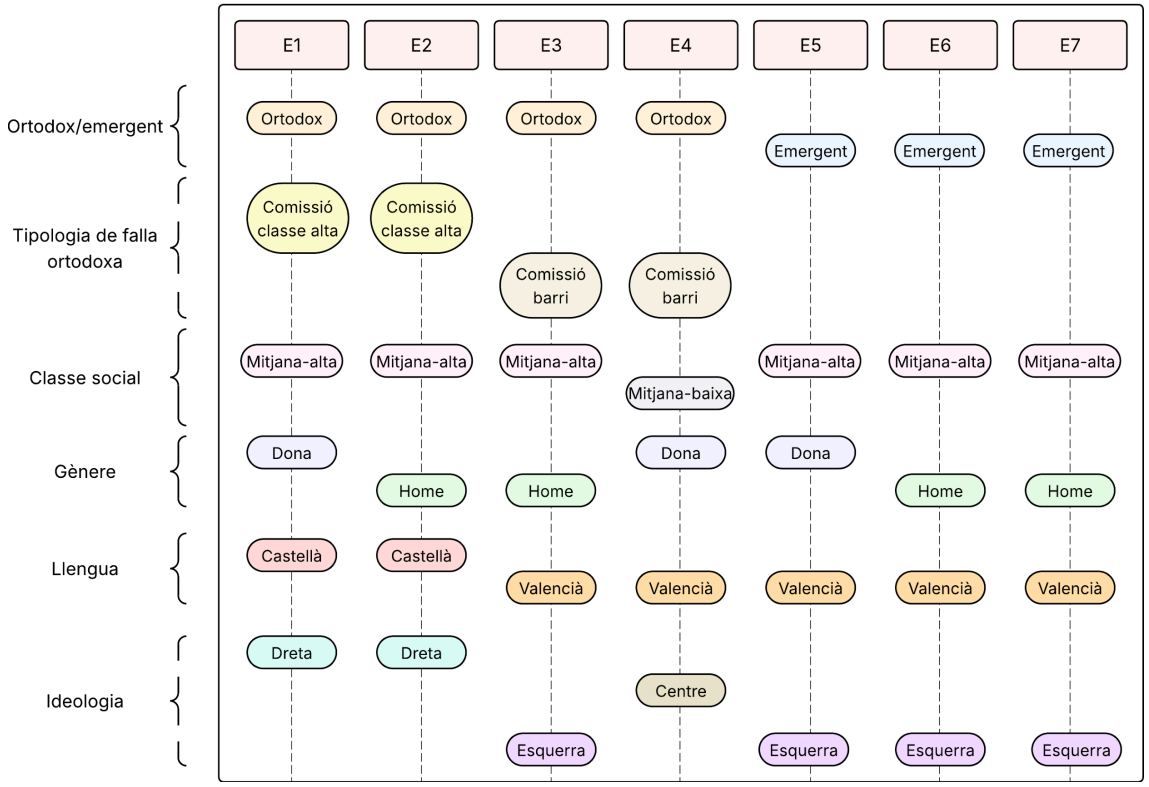
categories i punts que seran analitzades a continuació. Finalment, de manera complementaria s'ha desenrotllat una anàlisi amb de Clúster jeràrquic (Mètode de Ward, distància euclidiana al quadrat) amb el programari SPSS a partir de les mateixes variables utilitzades anteriorment per a l'ACM amb el resultat de 4 clústers. Per a estos quatre grups s'ha desenrotllat una comparació de les mitjanes que permeten comprarar els grups segons la variable independent creada en el procediment de clúster (variable Mètode de Ward) i amb les variables utilitzades en l'ACM. Finalment, la variable resultant del clúster s'ha afegit a l'anàlisi de l'ACM com a variable suplementària i s'ha reproduït la seua distribució en l'espai de dos dimensions i la seua representació gràfica.

Alhora, per a la continuació de l'operacionalització del capital faller dels artistes fallers es contrueix una base de dades que incopore des de 1981 fins 2025 en Secció Especial: 1) Artistes fallers 2) Premis obtinguts per cada artista 3) Comissions participants 4) Comissió on ha plantat cada artista 5) Premis obtinguts per cada comissió. Amb açò, es construeix una base de dades de 532 entrades generades a través del web Cendra Digital com a font secundària.

A més a més, també s'inclou la realització d'una enquesta exploratòria amb una mostra de 182 persones (N=182) envers a la valoració d'alguns indicadors de les Falles de Secció Especial 2023 per categoritzar els aspectes que el públic de les Falles valora i comparar si concideix amb les valoracions del jurat que otorga els premis. En aquesta enquesta, s'avaluen indicadors com el risc, el color, l'acabat, la identitat, i el tamany, i es finalitza amb una nota global. Per tal d'analitzar aquesta enquesta, s'ha fet un ús estadístic de mesures de posició central com la mitjana per poder fer una comparació de puntuacions, entre Falles i entre indicadors, per poder fer les pertinents representacions gràfiques.

Pel que fa a les tècniques qualitatives d'aquesta tesi, d'acord amb l'observació de la construcció social de les Falles s'han treballat una mostra de 7 persones (N=7) que han realitzat una entrevista semi-estructurada i que han estat segregades per perfils per tal d'obtenir una representació de la diversitat d'objecció sobre les Falles de València. Els perfils de les persones entrevistades s'han tret a partir de les següents variables: 1) Pertinença a una falla ortodoxa o emergent; 2) si és ortodoxa: quina tipologia de falla ortodoxa 3) la classe social: classe alta, mitjana-alta, mitjana-baixa i baixa (en base als criteris de l'OCD); 4) gènere; 5) llengua: castellà i valencià i 6) ideologia: dreta, esquerra i centre. La ideologia va ser valorada en un qüestionari previ per a la selecció dels perfils, mitjançant una Escala de Likert (de 0, dreta a 10, esquerra-).

Gràfic 5: Distribució i perfils de les entrevistes semi-estructurades

Font: Elaboració pròpia

Que la mostra estiga dividida així respecte a la classe social no és un error mostral, degut a que per les quotes les quals obliguen a pagar les comissions, la representativitat de la classe mitjana-alta és més elevada. Si més no, l'entrevista 4 que representa la classe mitjana-baixa, és d'una falla de barri on cal dir que poden participar persones amb baixos recursos econòmics, tot i com s'observa és una minoria dintre de la realitat de la mostra fallera.

Així doncs, pel que fa a l'entrevista, aquesta investigació s'ha abordat des dels següents blocs temàtics per a la formulació de les preguntes: 1) Definició i característiques de les Falles; 2) Comissió i casal; 3) Llibret faller; 4) Indumentària fallera; 5) Monuments; 6) Pòlvora; 7) Música; 8) Alcohol; 9) Gastronomia. Considerant que són els eixos de les Falles de València i permetran una aproximació a la realitat d'aquesta festivitat, però on hi haurà més focalització cap als punts 1, 2 i 5 com a eixos centrals de la festivitat i donada la temàtica i relació amb aquesta tesi doctoral.

En el primer punt de l'anàlisi de resultats, s'analitzaran el sistema dels *insiders-outsiders* de les Falles a partir dels dos primers apartats de les set entrevistes, la definició i característiques de les Falles i la comissió i el casal. Així doncs, s'analitzarà què són les Falles, quines són les seues característiques, quins són els actes i les activitats que més agraden a cadascun dels entrevistats, si considera amics als membres del casal i quins sentiments de col·lectivitat es té amb els membres la comissió. Totes aquestes preguntes serviran per a conèixer com són els

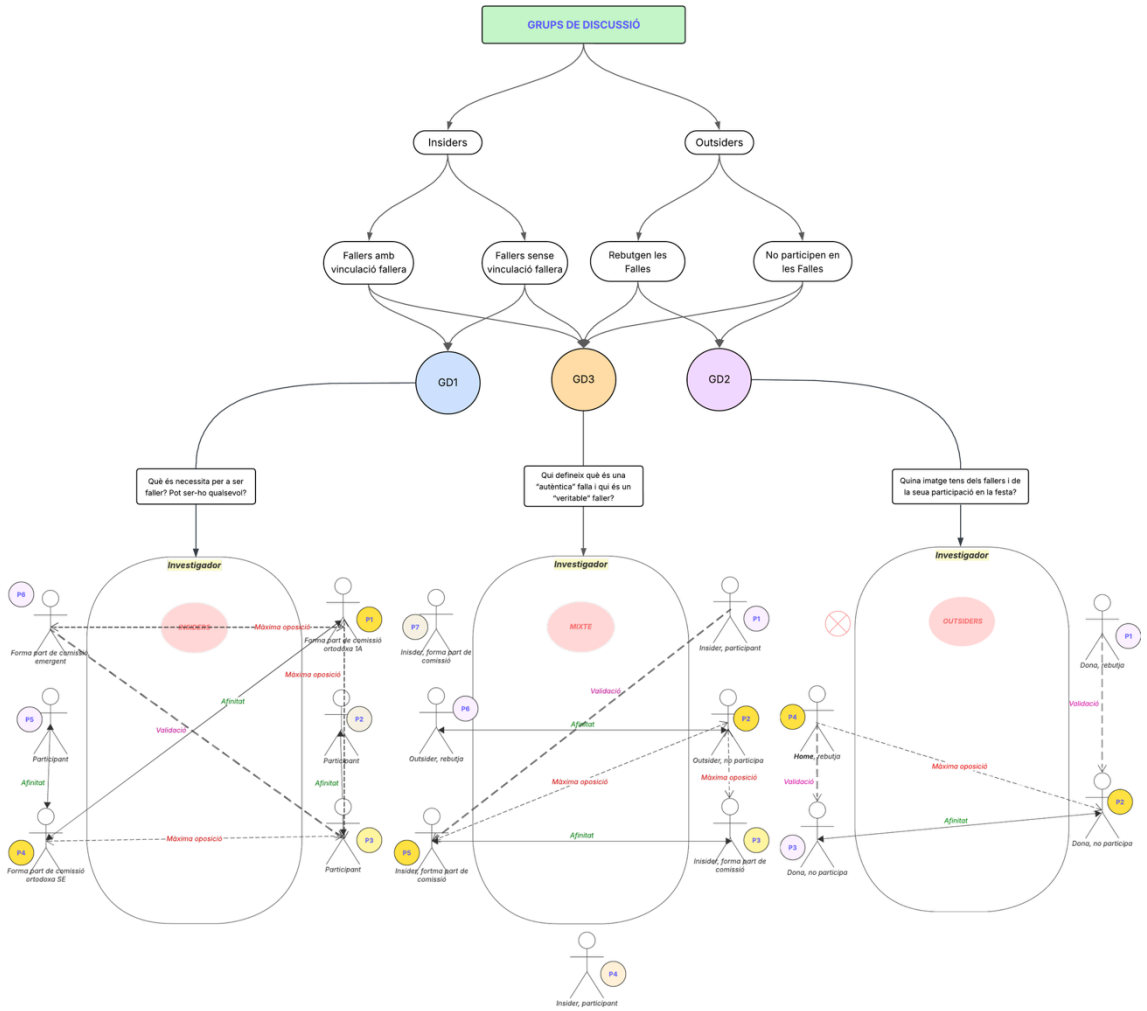
insiders en les Falles de València, veure si hi ha diferències significatives entre *insiders* ortodoxos i *insiders* emergents i analitzar quins són els mecanismes d'inclusió i exclusió que té la festivitat fallera. Cal dir però, que al ser una entrevista semiestructurada, van sorgir preguntes que s'ajuntaran pels blocs temàtics definits anteriorment. En algunes preguntes, tant de definició com les activitats i sentiments, s'utilitzarà la tècnica del recompte de freqüències a través de taules i núvols de paraules, mitjançant aplicacions ofimàtiques com l'Atlas-ti.

Per tal de complementar l'anàlisi quantitativa i aportar una visió més rica i matisada sobre les dinàmiques i percepcions en joc, s'han organitzat grups de discussió que permeten explorar en profunditat les experiències i significats atribuïts al maneig i l'organització del capital cultural i festiu. S'han conformat 3 grups dividits en: 1GD d'*insiders*, 1GD d'*outsiders* i 1GD mixte que combina *insiders* i *outsiders*, amb la finalitat de capturar les diferents perspectives d'actors interns i externs a l'entramat de la festivitat. En cadascun d'aquests grups s'abordaran temes com ara la construcció del valor cultural, la legitimació de pràctiques i la interacció amb les polítiques. Els debats es sustenten en marcs teòrics clàssics, com el de Bourdieu (1984, 1992), qui argumenta que la conversió entre capital econòmic, cultural i simbòlic és fonamental per entendre la jerarquització social, i en estudis recents que evidencien la importància de les xarxes de configuració d'aquests processos (Becker, 1987). De la mateixa manera, es reflexionarà sobre la tensió existent entre l'autonomia del camp cultural i les pressions externes.

L'organització d'aquests grups de discussió respon a la necessitat d'aprofundir en la comprensió de les "cadenes de cooperació" i les lògiques de conversió de capital descrites al marc teòric (Becker, 1982; Bourdieu, 1977), permetent contrastar les experiències recollides en les entrevistes semi-estructurades prèvies i amb una visió col·lectiva i discursiva. Així mateix, els grups seran fonamentals per identificar, a través del debat, els mecanismes d'exclusió i la jerarquització espacial i simbòlica, tal com s'observa en l'organització dels espais -simbòlics com no- que configuren les Falles.

Pel que fa a la composició dels diferents grups, es va procurar respondre a l'objectiu de recollir els diferents discursos que foren més rellevants en relació a l'objecte d'estudi. Com a resultat d'això, es predefieixen 3 grups de discussió d'acord a la tipologia de perfils de fallers establida per Gisbert-Gracia (2021): 1) ser faller 2) no ser faller però tindre relació activa amb les Falles 3) no ser faller/a però aquest tercer subdividit entre 1) qui no participa en la festa 2) qui rebutja la festa. Aquestes quatre tipologies per a la selecció dels perfils es realitza mitjançant un qüestionari previ amb la tècnica de "bola de neu" per tal de poder dividir entre 1) ideologia, classificant-se del 0 al 10 -esquerra a dreta- 2) comissió, si la té 3) una definició prèvia de les Falles. El quadre organitzatiu doncs després de la selecció de grups es delimita de la següent manera:

Gràfic 6: Sociogràmes i mostreig dels grups de discussió

*El color morat determina participació poc activa; el color crema determina una participació activa en un determinat període que posteriorment no va permanéixer; el color groc menys intens determina una participació activa; el color groc intens determina una participació dominant.

Font: Elaboració pròpia

Cal esmentar que en la construcció dels grups de discussió hi ha una absència que són els *outsiders* de dretes, això obeeix a una raó de escassesa del perfil. És per això, que es considera puntualitzar que l'absència de determinats perfils en els grups de discussió no representa una limitació metodològica, sinó que constitueix en si mateixa una dada sociològicament significativa que revela aspectes estructurals del camp estudiat, degut a que en la recopilació de possibles participants als grups (132) no s'ha introduït cap persona que amb trets ideològics de dretes afirme rebutjar les Falles. Així, amb aquesta organització, s'espera que els grups de discussió no sols aporten a la verificació o refutació qualitativa de les hipòtesis plantejades per als objectius 4, 5 i 6, sinó que també contribuïsquen a visibilitzar les

tensions i estratègies de reconfiguració del capital en contextos locals, tal com s'exposa en estudis previs (Bourdieu, 1999; Collado, 2018).

Si més no, els sociogrames dels tres grups de discussió també ofereixen una representació visual de les estructures simbòliques que travessen la interacció entre els participants dels grups. Més enllà de poder mostrar la disposició i fer visible les dominacions simbòliques, cada línia, cada absència de connexió o cada validació revela una relació social concreta, una posició dins del ritual d'interacció i, en definitiva, una forma d'ocupar o disputar l'espai simbòlic, o les regles del joc del camp.

En últim lloc, i com a element de conclusió de la tesi, es realitza un càlcul del capital faller de les 386 comissions actuals de la ciutat de València. En primer lloc es dona una distribució de punts quantitativa que es realitza amb el següent criteri per seccions de premis.

Taula 6: Criteri distribució puntuacions per a l'operacionalització del capital faller

Secció	Categoria			Puntuació	Resta per posició
	ESPECIAL			20 punts	-0,5
1a		A		15 punts	-0,5
		B		10 punts	-0,5
2a		A		8 punts	-0,5
		B		6 punts	-0,5
3a	A	B	C	5 punts	-0,05
4a	A	B	C	4 punts	-0,05
5a	A	B	C	3 punts	-0,05
6a	A	B	C	2 punts	-0,05
7a	A	B	C	1 punt	-0,05
8a	A	B	C	0,5 punts	-0,05

Font: Elaboració pròpia

Cal matitzar però que la resta per posició es obeeix la mateixa lògica que la construcció de les seccions de premis que rau en el pressupost de les categories. Així doncs, les que concentren un pressupost més alt resten 0,5 però donades a partir de tercera categoria una menor diferència de pressupost i perquè se concentren moltes més comissions que en l'anterior, es redueix a una resta de 0,05.

4.4. Treball de camp

4.4.1. La font de les dades

En primer lloc, per a la construcció del marc teòric s'ha realitzat una base bibliogràfica combinant la literatura tècnica i no-tècnica per tal de fer una recopilació tant dels conceptes bàsics com de les investigacions anteriors realitzades envers a les Falles, amb un total de X cites. Així doncs, a banda de la recerca teòrica s'ha treballat amb diverses tècniques d'anàlisi per tractar la multidimensionalitat que presenta la investigació.

Per a la construcció de les base de dades s'ha recurrit a les següents fonts secundàries: 1) Junta central Fallera 2) Webs i xarxes socials de les pròpies comissions falleres 3) El Levante EMV 4) El Turista Fallero (1981 fins 2025); 5) Bdfallas; 6) Cendra Digital; 7) Portal web de l'Ajuntament de València per a la consulta de dades relatives al vot municipal; 8) Portal web de l'Agenda Estatal de l'Administració Tributària; 9) Portal web de l'Institut Nacional d'Estadística (INE); 10) Portal web i xarxes socials de Compromís; 11) Xarxes socials del PSPV-PSOE València; 12) Portal web de LAMBDA; 13) Xarxes socials d'Àpunt per a la consulta dels premis Àpunt i altres premis; 14) Gente de Fallas 15) Xarxes socials dels artistes fallers: David Sánchez-Llongo, Josué Beitia, Paco Torres, Mario Gual, Toni Pérez, Pedro Santaeulalia, Banyuls, Sergio Musoles i Paco Giner.

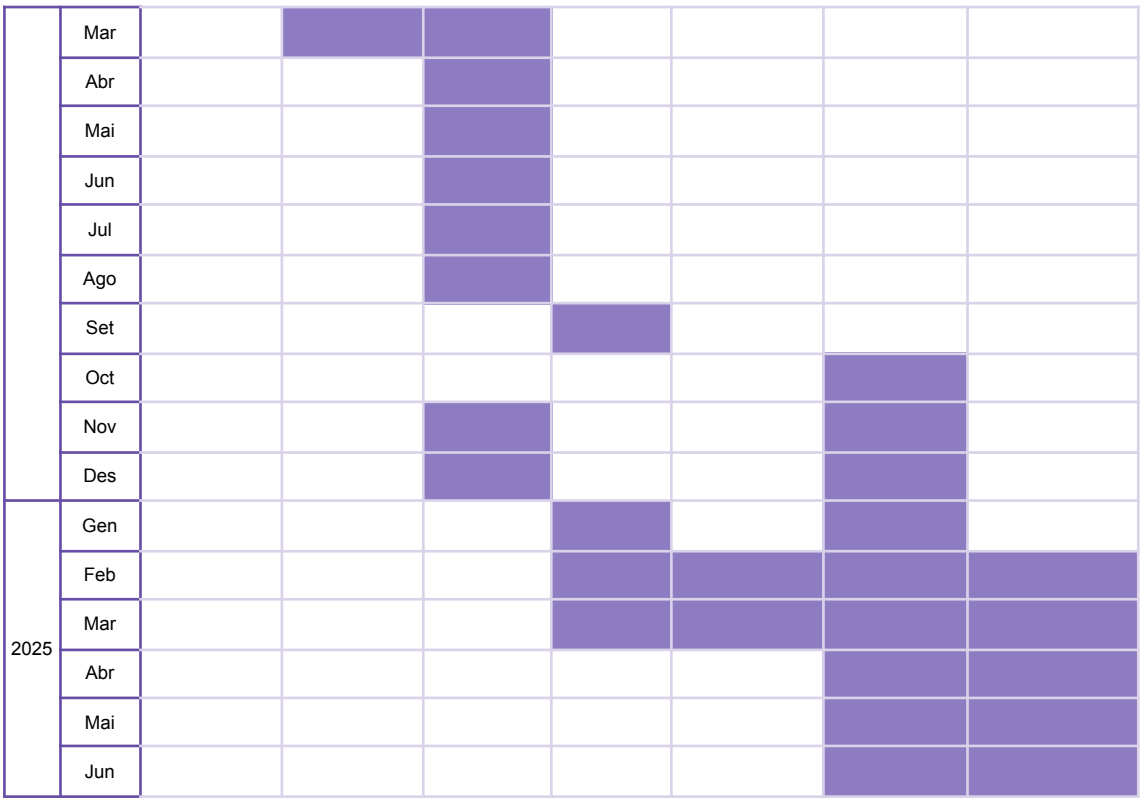
4.4.2. Cronograma del treball desenvolupat

La temporalització d'aquesta tesi doctoral s'enmarca en el següent cronograma, el qual reflecteix la planificació temporal de la recerca, estructurada en diferents fases que responen a l'estructura metòdica, teòrica i empírica de la tesi. En una primera etapa, es desenvolupen les tasques de revisió bibliogràfica, fonamentació del marc teòric i definició del plantejament metodològic i l'estructuració general de la recerca. Aquesta fase inicial se centra especialment en l'elaboració d'un marc analític sòlid entorn del camp faller, el poder simbòlic i les dinàmiques de consagració i legitimació dins la cultura festiva i observar els possibles mecanismes d'estudi d'aquestes.

Una de les tasques amb més dedicació va ser la construcció d'una base de dades que dona lloc a gran part de l'anàlisi de resultats, junt amb la preparació de la resta del treball de camp, que inclou el contacte amb comissions, artistes i institucions, així com la realització de grups de discussió i l'organització del material textual i visual necessari per a l'anàlisi.

Taula 10: Cronograma de la distribució temporal i de treball de la tesi doctoral

		Recerca i lectura bibliogràfica	Plantejament de la recerca	Elaboració del marc teòric	Creació base de dades	Contacte i grups de discussió	Elaboració de l'anàlisi de resultats	Conclusions, bibliografia, revisió i maquetació
2023	Nov							
	Des							
2024	Gen							
	Feb							

Font: Elaboració pròpia

En última instància, s'inclouen les fases d'anàlisi i redacció. L'elaboració de l'anàlisi de resultats, l'explotació de les dades i anàlisi discursiu. I culmina amb la revisió del text, la redacció de les conclusions, la maquetació i la bibliografia.

4.5. Limitacions de l'estudi

Com en tot treball empíric inscrit dins les ciències socials, aquesta recerca es desenvolupa dins d'un marc de condicionaments epistemològics i operatius, amb això, l'objectiu no és deslegitimar els resultats obtinguts, sinó posar de manifest la naturalesa situada, contextual i parcial del coneixement sociològic (Bourdieu, 1992).

En primera instància, les Falles de València, tot i constituir un escenari procliu a l'anàlisi de la cultura festiva, presenten una estructura institucional i simbòlica d'una complexitat difícilment extrapolable. Això implica que certes lògiques observades —com les relacions entre camp festiu i capital polític, o la jerarquització simbòlica entre comissions— poden ser singulars del context i l'estructuració del camp propi i, per tant, no generalitzables a altres manifestacions festives. Tot això, per aquest motiu la tesi parteix d'un enfocament que permeta fer un anàlisi des de la teoria sociològica aplicada a les Falles i fer un cas d'estudi aplicat, partint de la implicació de la dominació, la jerarquització i l'emocionalitat d'altres rituals festius.

En segon lloc, l'estudi incorpora dades quantitatives procedents de fonts secundàries, com ara enquestes públiques, per definir la composició sociodemogràfica de fallers i no fallers. Tot i la seua utilitat, aquestes fonts no han estat dissenyades específicament per captar la complexitat

del camp faller, la qual cosa comporta diversos riscos: una possible simplificació de les formes de participació, manca de variables específiques sobre capital simbòlic o cultural, i dificultats per establir relacions causals. Així mateix, el criteri d'autodefinició com a "faller" pot amagar grans diferències internes entre participants, generant un retrat estadístic que corre el risc d'homogeneïtzar realitats molt diverses.

D'altra banda, la missió de l'operacionalització del capital faller, es basa en una noció analítica que busca captar formes específiques de reconeixement, prestigi i jerarquia dins del camp festiu. Tot i que aquest concepte s'inspira en la teoria dels capitals de Pierre Bourdieu (1986), la seua adaptació al context de les Falles implica un exercici de traducció conceptual complex. El capital faller s'ha definit a partir d'indicadors com la trajectòria de les comissions, els premis rebuts, el pes pressupostari, la visibilitat mediàtica o la relació amb instàncies de consagració. No obstant això, existeix un risc de reificar el concepte, és a dir, de tractar com a objecte mesurable una realitat relacional, simbòlica i contextual. Per això, tot i la seua utilitat per estructurar l'anàlisi, el capital faller ha de ser considerat com una heurística oberta i perfectible, i no com una unitat objectiva, tancada i plenament comparable.

Una altra limitació d'aquesta investigació és la complexitat d'analitzar rituals que incorporen una dimensió emocional, com és el cas de la cultura festiva. A diferència d'altres pràctiques culturals més estandarditzades o institucionalitzades, els rituals festius són fenòmens efímers, densament simbòlics i altament performatius, la qual cosa dificulta tant la seua observació sistemàtica com la seua codificació analítica. Seguint Collins (2004), els rituals d'interacció funcionen com espais de concentració d'energia emocional, produint vincles de solidaritat i significats compartits entre els participants. Ara bé, captar aquesta energia emocional des del punt de vista sociològic és complex. En primer lloc, perquè la intensitat de l'experiència viscuda planteja un repte per traduir-la en indicadors objectius, tot i que amb la càrrega sentimental de les paraules a les entrevistes i als grups de discussió es tracta la recerca de la traducció d'aquest component emocional. Tot i això, la presència de l'investigador en aquestes converses pot alterar la pròpia dinàmica del ritual, o limitar l'accés als significats atribuïts per part dels participants, especialment quan aquests són pre-reflexius, corporals o afectius.

Finalment, cal reconèixer que estudiar les Falles implica enfrontar-se a un objecte que presenta dificultats específiques a l'objectivació sociològica, per la resistència d'una part de les seves estructures de governança a la recerca. Un exemple especialment il·lustratiu dels límits socials i institucionals de l'anàlisi de la cultura festiva es troba en el cas de l'intent en 2017 de desenvolupar una enquesta al col.lectiu faller per part del professor de sociologia Gil Manuel Hernández. El aleshores assessor del Regidor de cultura festiva i coordinador del Pla Estratégic de les Falles va proposar una enquesta en la que com és habitual en les enquestes sociològiques es preguntava pel perfil social i ideológic dels enquestas. Així, arran de les seues aportacions sobre la gestió institucional i els processos de patrimonialització de la festa va ser

objecte de desacreditació i pressió per part d'institucions falleres que van promoure amb éxit un boicot a l'enquesta, provocant que aquesta no tinguera una mostra equilibrada, no poguera ser objecte d'explotació estadística ni poguera ser presentada públicament. Aquest episodi posa en evidència les dificultats que pot comportar l'objectivació d'un fenomen carregat de significats emocionals, polítics i identitaris, i revela fins a quin punt el camp festiu pot defensar la seua autonomia mitjançant mecanismes d'exclusió. Aquesta recerca no parteix d'un model aplicable mecànicament, sinó de la necessitat de construir l'objecte d'estudi en diàleg constant amb la realitat empírica, sabent que no hi ha accés complet ni mirada neutra. En aquest sentit, l'anàlisi a la cultura festiva a València es veu condicionada per aquesta resistència que limita els processos de objectivació sociològica i planteja reptes espistemològics per a l'obtenció de dades no esbiaixades malgrat la voluntat de neutralitat de l'investigador, tal com planteja Bourdieu a l'ofici de sociòleg (Bourdieu, 1982). Per això, els resultats obtinguts no han de ser llegits com una descripció tancada del fenomen, sinó com una interpretació situada, entre la comprensió i la distància crítica.

CAPÍTOL IV.

Resultats i discussió

5. ANÀLISI DE RESULTATS

Els resultats que es presenten a continuació s'inscriuen dins d'un marc teòric centrat en la noció de camp cultural i de poder simbòlic, especialment a partir de la proposta de Pierre Bourdieu, però també dialoguen amb perspectives sobre el ritual, de Randall Collins. Des d'aquesta òptica, el treball de recerca ha estat estructurat en diverses dimensions: la jerarquia simbòlica interna del camp faller, les formes de consagració emocional i ritual, les tensions internes del camp, la definició del fet faller i la representació del trauma, les lògiques de construcció del capital faller. Cada una d'aquestes dimensions ha estat abordada empíricament a partir d'un conjunt articulat de tècniques detallades a l'apartat metodològic: entrevistes, grups de discussió, anàlisi de contingut, tècniques de codificació visual, etnografia digital i explotació de dades quantitatives.

Taula 30: Estructura i tècniques d'anàlisi dels resultats

Aspecte	Contingut
Tècniques aplicades	Entrevistes semi-estructurades, GDS, anàlisi de contingut, anàlisi de xarxes, ACM, clústers, heatmaps, anàlisi fotogràfic i discursiu.
Dificultats metodològiques	Accés desigual segons el tipus de comissió; resistència a parlar de temes sensibles (gènere, política, sostenibilitat); dispersió temporal de la festa, dificultats d'accés al camp.
Problemes epistemològics	Dificultat per analitzar críticament un objecte carregat emocionalment; hibridació entre investigador i participant.
Aportacions metodològiques	Ús combinat de tècniques qualitatives i quantitatives aplicades a un context simbòlic; adaptabilitat de la metodologia a un objecte festiu.
Línies obertes de futur	Continuació d'estudi del capital faller, governança simbòlica institucional, processos de transformació urbana envers a les Falles.

Font: Elaboració pròpia

El treball empíric ha permès generar una base de dades textuals, visuals i numèriques, que han estat analitzades a partir de: el posicionament dels agents, la seua trajectòria, les estratègies discursives i les relacions del camp, les lògiques de repetició, legitimació i consagració, i les batalles culturals. Això ha fet possible una lectura situada, que no només aspira a descriure les pràctiques culturals falleres, sinó a interpretar com aquestes estructuren un sistema i formes de reconeixement. El que segueix no és, doncs, una exposició de resultats, sinó una proposta interpretativa que articula les dades amb teoria, com a proposta d'anàlisi dels rituals festius.

5.1. Qui finança, construeix i controla les Falles?

Les Falles, com s'ha tractat prèviament, són una de les manifestacions culturals i festives més importants de la ciutat de València i del País Valencià, i com a tal, compta amb un teixit organitzatiu ampli amb la participació de diversos actors, entre els quals es destaquen, en

primer lloc, les Administracions Públiques, centrant-se especialment en l'Administració Local, com a institució més directa al ciutadà. Amb les Administracions Públiques . s'analitzarà la distribució i gestió dels pressupostos, el paper dels patrocinadors de la festivitat, el marc normatiu amb el qual s'estructura la festivitat (subvencions, reglaments i permisos) i les dades més rellevants d'impacte econòmic, social i ambiental de les Falles. El marc normatiu i pressupostari de festivitats com les Falles comencen a prendre més rellevància especialment a partir de la dècada dels huitanta quan amb la incorporació de les Comunitats Autònomes i el reforçament dels ajuntaments, es potencia la regulació de la política cultural i festiva (Rius-Ulldemolins, Gisbert-Gracia i Hernàndez i Martí, 2019). En segon lloc, les comissions falleres. S'analitzarà com s'estructuren pressupostàriament, el cost de la falla i quin és el paper dels presidents de les comissions en aquesta construcció i control de les Falles.

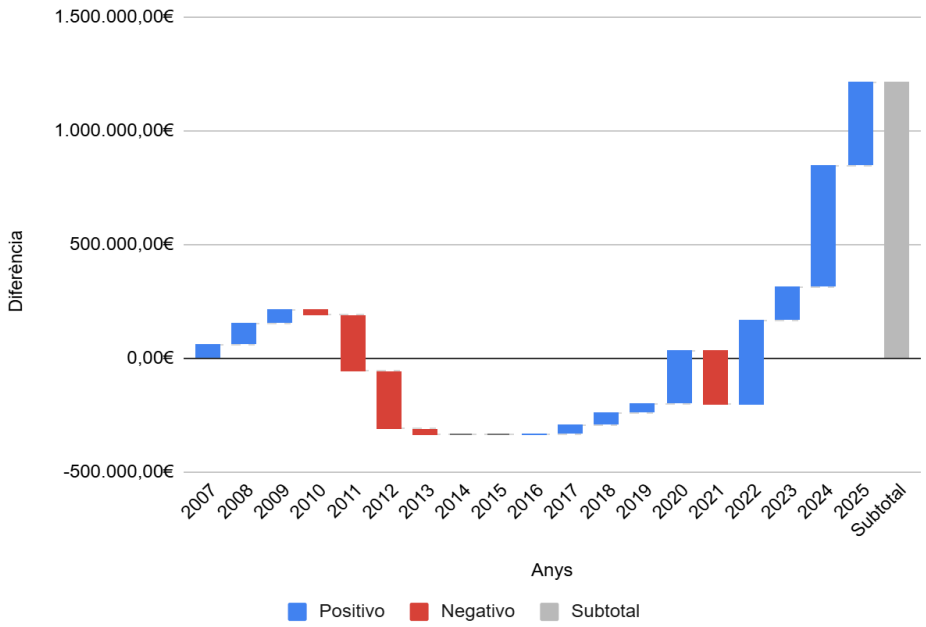
5.1.1. La distribució pressupostària de les Falles

El procés d'instrumentalització i institucionalització de les Falles per part de l'Ajuntament de València ha implicat la destinació d'una part del pressupost per a aquestes per part de les Administracions Públiques, no només l'administració local. L'anàlisi del pressupost total institucional de les Falles mostra que la major part dels recursos econòmics recauen en l'Ajuntament de València, que és la institució més pròxima a les Falles i l'entitat encarregada, a més, de l'organització dels actes oficials presents al programa de festes, com són la Crida, la Mascletà o l'Ofrena, entre d'altres. Les Falles són la festivitat més destacada de la ciutat de València, per davant d'altres festivitats principals com el Corpus Christi (Ariño, 1992a). Aquest fet comporta que les Falles obtinguen la major part dels recursos econòmics per part de l'Ajuntament de València dins l'àrea de festes. Les Falles, a més, tenen el seu òrgan autònom, la Junta Central Fallera, que potencia la idea que les Falles són la festivitat més important de la ciutat de València. Per tant, com a continuació s'analitzarà, l'Ajuntament de València és l'organisme que ocupa un rol central en l'organització econòmica de la festivitat.

Dins l'organització de les Falles per part de l'Ajuntament de València, la Junta Central Fallera, com a organisme autònom centrat en les Falles, ocupa el rol central, en aquest cas, de l'organització del ritual. La JCF decideix de forma autònoma diferents aspectes organitzatius de les Falles i gestiona el seu pressupost, però al mateix temps depèn de l'Ajuntament de València per la presència del regidor de Falles com a president de la JCF i perquè la major part del seu pressupost correspon a l'Ajuntament de València. Analitzant amb deteniment el pressupost de la Junta Central Fallera s'observa que en els darrers anys l'Ajuntament de València ha destinat entre 2,5 milions d'euros l'any 2020 i els 3,7 milions d'euros l'any 2025, suposant un augment del pressupost en 1,2 milions més en els darrers cinc anys. Des de l'any 2012, la quantitat pressupostada s'ha mantingut més o menys estable pujant lleugerament cada any. És actualment (2024-2025) quan experimenta la pujada més significativa, pràcticament d'un milió d'euros, passant dels 2,8 milions l'any 2023 fins als 3,7 milions d'euros de l'any 2025, i una

pujada de 367.080,73€ respecte al pressupost de l'any 2024, que converteix els pressupostos de l'any 2025 segons l'actual president de la Junta Central Fallera Santiago Ballester en "*el major pressupost de la història*" (Redacción Radio Valencia, 2024).

Gràfic 7: Variacions de pressupost positives i negatives del pressupost municipal dedicat ales Falles a València 2007-2025

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades extretes dels pressupostos de l'Ajuntament de València (2007-2025).

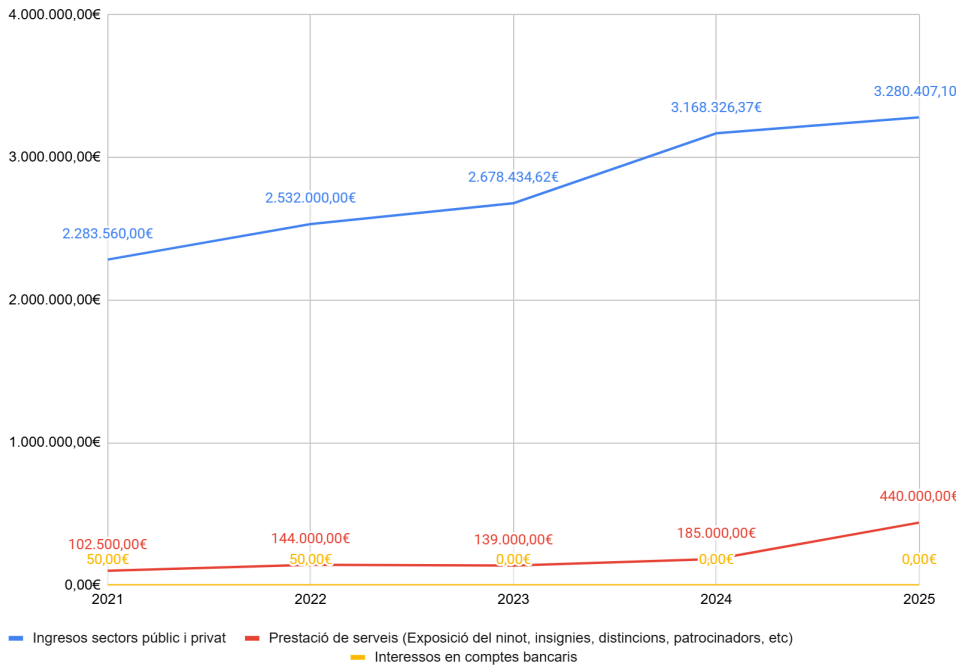
Analitzant aquestes dades, i en concret les que apareixen al gràfic 2, s'observa com hi ha dos períodes de creixement negatiu del pressupost, que coincideix amb dos moments de la història recent: la crisi econòmica de l'any 2008 i el COVID-19. En primer lloc, la crisi econòmica iniciada a partir de 2009-2010 va fer baixar de forma significativa el pressupost de la Junta Central Fallera. Entre 2010 i 2013, el pressupost va baixar uns 500.000€, arribant a les xifres més baixes de tot el període analitzat. Aquest pressupost es mantindria dos exercicis més (2014 i 2015) començant a incrementar-se lleugerament l'any 2016. En segon lloc, la irrupció de la pandèmia en 2020-2021 va afectar negativament al pressupost. En 2020 no es veu alterat, ja que es va aprovar abans de la pandèmia. Però l'any 2021 el pressupost si que es va ressentir, afavorit per la situació econòmica derivada del COVID, i pel context d'incertesa produït per la suspensió fins a tres vegades de les Falles en març i juliol del 2020 i març del 2021.

Tot i que a partir de l'any 2016 el pressupost comença a incrementar-se, la recuperació és lenta i com entre 2010 i 2013 cau de forma significativa no serà fins els anys 2022 i 2023 quan novament s'arribe a igualar les xifres pressupostades anteriors a la crisi econòmica, emprant pràcticament una dècada a recuperar-se. Dins d'aquest darrer període 2016-2025 s'observa la

caiguda puntual del pressupost l'any 2021 per la COVID, però amb l'impuls econòmic que reben les Falles l'any 2022, el pressupost es recupera i puja més del triple, arribant al pressupost màxim. L'ascens més gran es produeix en 2024 amb 535.891,37€ més que l'any 2023 i els descensos més grans són -250.510,00€ l'any 2012, seguit de l'any 2011 amb -246.707,00€ i l'any 2021 amb -243.212,00€. Així doncs, si bé en general puja més que baixa, com el descens és gran i l'ascens és més menut tarda anys a recuperar-se. També cal destacar que no totes les pujades són iguals. Per exemple, encara que l'any 2024 i 2025 existeix una pujada general del pressupost, l'ascens més gran correspon a l'any 2024 amb 535.891,37€. En 2025, la tendència general és que s'incrementa en el còmput global, però en comparació amb 2024 existeix una ralentització de la pujada, ja que s'incrementa en 367.080,73€, una quantitat inferior a la del 2024. Per tant, a gran escala existeixen períodes generals de pujada i baixada: 1) un període de pujada entre 2007-2009 coincidint amb el final del boom immobiliari; 2) un descens del pressupost entre 2010 i 2013 seguit de dos anys del manteniment del pressupost (2014-2015); i 3) un període de creixement entre 2016 i 2025 interromput l'any 2021 pel COVID. Però a escala menuda, dins dels períodes d'increment i descens, existeixen anys de ralentització, com succeeix en 2013 respecte a 2012, 2023 respecte a 2022 i 2025 respecte a 2024.

La Junta Central Fallera es fa càrrec econòmicament de les activitats i dels premis que s'organitzen des de l'entitat, com els Premis de Secció o Premis d'Enginy i Gràcia. Així doncs, la font d'ingressos principal prové de les AA.PP. De totes elles, l'Ajuntament de València és la principal. Com a exemple, l'any 2025, dels 3.720.407,10€ de pressupost total de la JCF, 3.280.407,10€ corresponen a l'Ajuntament de València, un 88,17% del total pressupostat. La Generalitat Valenciana és una altra de les administracions que conformen els ingressos de la JCF amb 5.000€ l'any 2023, la mateixa quantitat que ingressa de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. També rep ingressos de diferents entitats privades. A banda del finançament públic i privat, la JCF es finança de manera pròpia a través de la venda d'entrades de l'exposició del ninot, recompenses, venda de llibres, insignies i distincions.

Gràfic 8: Evolució dels ingressos de la Junta Central Fallera (2021-2025)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Junta Central Fallera.

En l'apartat de despeses, el gruix (més de 2 milions d'€ en l'actualitat) es destina a pagar els premis que entrega la Junta Central Fallera i a pagar els actes organitzats per la Junta Central Fallera. El segon apartat és més menut i està dedicat al personal (entre 300.000 i 500.000€). L'any 2025, a més, augmenta la despesa destinada a personal per la incorporació d'un economista (Domínguez, 2024). Els tres últims apartats fan referència a les despeses financeres (2.000€ l'any 2025), transferències (entre 300.000 i 400.000€) i inversions reals (75.000€ en 2025), respectivament. Com es pot veure a la taula 2, l'evolució va en general en consonància amb l'evolució del pressupost general de la Junta Central Fallera. Amb un major pressupost, majors despeses corrents de l'organització d'actes i premis. Les transferències i el personal segueixen aproximadament la mateixa evolució. Per contra, les inversions reals i les despeses financeres tenen una evolució distinta.

Taula 5: Evolució de les despeses de la Junta Central Fallera (2020-2025)

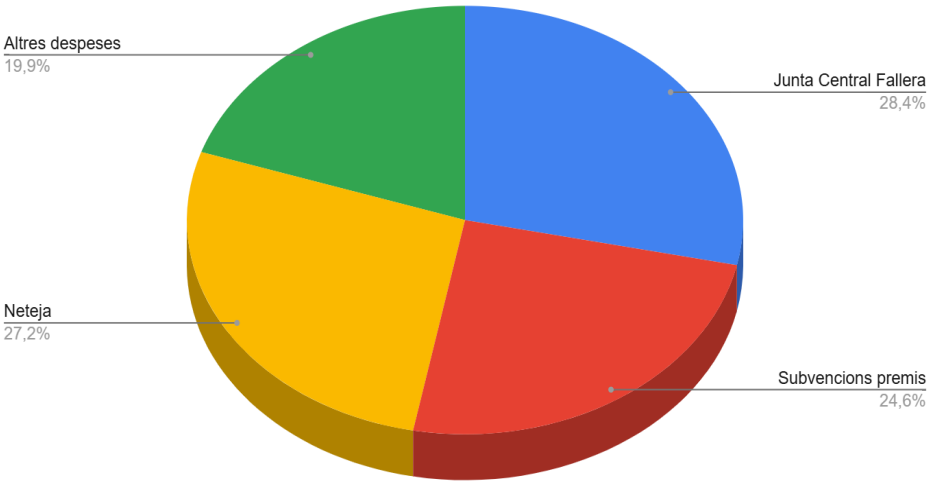
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Despeses corrents (activitats i premis)	1.901.066 €	1.666.582 €	1.967.744 €	2.108.752 €	2.252.243 €	2.748.242€
Personal	281.562€	281.562€	349.104€	329.725€	402.691€	442.485€
Despeses financeres	1.000€	2.000€	300.000€	4.000€	300.000€	2.000€

Transferències	342.693€	332.965€	349.401€	365.457€	386.892€	452.179€
Inversions reals	16.000€	16.000€	9.500€	9.500€	9.500€	75.500€
Total	2.542.322 €	2.299.110 €	2.676.050 €	2.817.435 €	3.353.326 €	3.720.407€

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del pressupost de la Junta Central Fallera (2020-2025).

D'altra banda, l'Ajuntament de València, com s'ha comentat, és l'Administració que realitza una major inversió en les Falles. Això es tradueix en la implicació d'una part de les regidories que han de destinar un percentatge major o menor de les seues partides a sufragar determinats actes o activitats de les Falles, mostrant la transversalitat del ritual faller i les relacions d'interdependència entre les àrees de govern que conformen l'Ajuntament del cap i casal. La regidoria més implicada és la Regidoria de Falles però intervenen altres regidories, com Festes i Tradicions, Igualtat, Acció Climàtica, Neteja i Recollida de Residus, Mobilitat, Policia Local i Turisme, principalment. Una part del pressupost de l'Ajuntament (28,38%) és destinat a la Junta Central Fallera (2.858.326,37€ en 2024 i 3.280.407,10€ en 2025), per al pagament d'activitats, els premis principals i altres despeses. En segon lloc, un 27,2% és per a la neteja i la recollida de residus. L'elevada quantitat de visitants i els problemes ocasionats per la massificació i l'oci nocturn obliga a la Regidoria de Neteja i recollida de residus a destinar una quantitat del pressupost, quasi 3 milions d'euros l'any 2024 (2,7 milions), a la neteja dels carrers durant les Falles. El tercer àmbit amb més pressupost és el destinat a subvencions per a les comissions falleres (ajudes i premis), amb un total de 2.479.200,00€ l'any 2024, impulsat per les àrees de Festes i Tradicions, Falles, Igualtat i Acció Climàtica. Aquest pressupost entra dins de l'anomenat Pla Estratègic de Subvencions 2023-2025. El pressupost de les subvencions inclou les ajudes a les comissions falleres (ajudes de major quantitat), ajudes a la il·luminació, activitats musicals i pirotècnia i els premis de Falles experimentals, en total 2.447.200,00€ durant 3 anys (2023, 2024 i 2025) per part de la Regidoria de Falles i àrea de Festes i Tradicions, i D'altra banda, dos partides de 14.000,00€ per als Premis Caliu i 18.000€ per als Premis Neutres i Sostenibles impulsades per les àrees d'Igualtat i d'Acció Climàtica respectivament. El percentatge restant (19,9%) està destinat a la seguretat i policia local, transport, Falles municipals, emergències o la publicitat que realitza Visit València per a promocionar les Falles, entre altres, a través de diferents regidories, com Protecció Civil, Policia, Mobilitat, Falles i Turisme.

Gràfic 9: Percentatge del total del pressupost de les Falles de l'Ajuntament de València destinat a la Junta Central Fallera, a subvencions i a altres despeses l'any 2024

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades el pressupost de l'Ajuntament de València.

Per la seua banda, la Diputació de València també aporta recursos econòmics amb una quantitat menor al sector faller. Principalment, en publicitat i actes fallers (aproximadament uns 250.000€), prop de 200.000€ destinats al dispositiu de bombers i uns 200.000€ més en subvencions destinats a les comissions falleres a la ciutat de València (450.000€ per a tota la província). Fora de la ciutat de València, la diputació destina una altra quantitat per a artistes fallers que planten en pobles menuts d'interior despoblats. D'altra banda, la Generalitat Valenciana aporta ajudes econòmiques als llibrets fallers de la Generalitat. Dins dels pressupostos de la Junta Central Fallera apareix un ingrés de la Generalitat Valenciana amb 5.000€, que es sumarien als 48.000€ que destinen a les ajudes als llibrets. També l'Acadèmia Valenciana de la Llengua destina diners a la Junta Central Fallera. En concret 5.000€ per a les activitats de teatre en valencià que es realitzen.

Els patrocinadors en les Falles

Un altre aspecte fonamental per a la consecució d'ingressos, especialment per a col·lectius culturals i festius, és la cerca de patrocinadors Entrant als Patrocinadors oficials de les Falles de l'Ajuntament de València - Junta Central Fallera cal dir que durant l'any 2024 s'havia pressupostat 300.000€ per a patrocinis. No obstant, no s'ha arribat. Segons dades de la Junta Central Fallera, s'han realitzat dos patrocinis, un d'11.000€ i l'altre de prop de 100.000 a Ikea. D'altra banda, existeix un conveni de col·laboració de 230.000€ amb l'empresa naviera Trasmed, que pertany al Grup Grimaldi. El conveni s'ha realitzat per al mecenatge del procés d'elecció de les Falleres Majors i cort d'Honor i per a futures activitats que es realitzen durant l'exercici faller 2024-2025. Durant el procés de selecció de les Falleres Majors, totes les candidates viatjaren en vaixell cap a l'illa d'Eivissa realitzant unes jornades de convivència amb menjar, un taller realitzat per un artista faller i una xerrada sobre indumentària. No obstant, com

es tracta d'un conveni i no d'un patrocini, compta com un conveni. Per tant, durant l'any 2024 només s'han destinat prop de 100.000€ de 300.000€ en total per a patrocinis. Aquest fet ha suposat que per als pressupostos de l'any 2025 la partida destinada als patrocinis s'haja reduït de 300.000€ de l'any 2024 als 200.000€ de l'any 2025 (Domínguez, 2024).

En els anys anteriors l'Ajuntament de València va rebre patrocinis del Ceep CEEP IBERIA SLU per 16.648,00€, la Fundació Trinidad Alfonso Mocholí per 3.000,00€, Heineken España S.A. per 121.000,00€, Ikea Ibérica per 42.350,00€, i la Ciutat de les Arts els anys 2022 i 2023. També es van realitzar patrocinis per a la cobertura i retransmissió dels principals actes fallers amb la televisió pública valenciana À Punt, el centre comercial Nuevo Centro, patrocinador d'algunes comissions falleres. Per a la resta d'any la Junta Central Fallera té convenis de col·laboració amb la FVAAC.

Pel que fa a les comissions falleres, la gran majoria d'elles tenen patrocinadors que els serveix com a font d'ingressos i de col·laboració es troben tant en la Junta Central Fallera, com en la Federació de Falles d'Especial o en cada una de les comissions de manera individual. Entre els patrocinadors de la Federació de Falles d'Especial es troben Mahou, Nuevo Centro, Atrium, Ajuntament de València, Junta Central Fallera, Turisme Comunitat Valenciana i Turisme València. Pel que fa a la Federació de Falles 1ªA, els patrocinadors-col·laboradors són: El Corte Inglés, Caixa Popular, Mercado de la Imprenta, El Turista Fallero, Discema, Nuwe Inmobiliaria 360º, Realce Alta Posticería, Damel Group Dibujando Sonrisas, Manuel de Joyas Fotógrafos, Calap Lotería, Casagrande, Jukeval, Visitvalencia.com, Lanjarón i Ajuntament de València. Els patrocinadors més repetits en la màxima categoria de les Falles (Secció Especial) es mencionen en el següent quadre:

Taula 12: Patrocinadors més repetits en les comissions de Secció Especial.

Patrocinadors	Vegades que més es repeteix
Mahou	44,44%
Arròs Dacsa	33,33%
Ámbar	33,33%
Caixa Popular	22,22%
Consum	22,22%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades dels patrocinadors de les comissions falleres.

Així doncs, entre els patrocinadors més habituals de les comissions falleres destaquen empreses de beguda, preferentment de cervesa. Les més usuals són Mahou i Ámbar, i en menor mesura, San Miguel i la marca valenciana Túria. Dins l'apartat de begudes, Coca-cola també és una de les empreses que col·labora en diverses comissions. Altres tipus d'empreses que col·laboren són centres comercials com Nuevo Centro o el Corte Inglés, supermercats com

Consum, bancs com la valenciana Caixa Popular. El sector de la construcció i l'immobiliari també participa com a patrocinador (Nuwa Immobiliària, IMAC Promoció Vivendes, Pronua SL).

Imatge 1: : Expercasa, Imac - promoción y vivienda, Tempocasa, Openhouse i Pronua, patrocinadores d'algunes de les comissions falleres.

Font: Elaboració pròpia.

Com es pot comprovar a les fotografies, els logos de les empreses patrocinadores solen estar presents i visibles al voltant de la falla mostrant que aquesta empresa col·labora amb la falla. Els logos, molts d'ells solen aparèixer a les valles que delimiten la falla. Altres logos apareixen en les carpes, en cartells, i en el cas de les begudes, en la barra que instal·len les comissions.

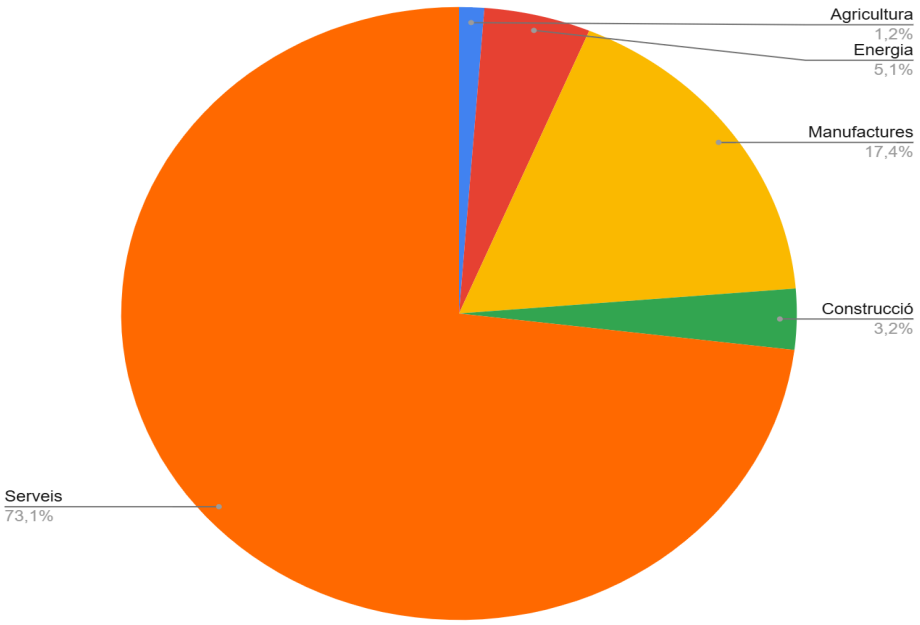
Els ingressos turístics en les Falles

Durant les darreres dècades s'han realitzat pocs informes sobre impacte econòmic, turístic i social de les Falles. Un primer informe d'impacte econòmic i social fou efectuat per l'Interagrupació de Falles l'any 2008. L'any 2019 es va elaborar un per Telefònica Tech en el qual es va compartir les conclusions més destacades de l'informe. L'estudi més recent i més complet que s'ha realitzat fins al moment sobre l'impacte econòmic de les Falles és l'estudi de l'any 2023 encarregat per l'Ajuntament de València a la Càtedra Model Econòmic Sostenible

València i Entorn (mesval) de la Universitat de València, on el turisme és un element important d'anàlisi.

Els resultats de l'estudi "Las Fallas de la Ciudad de Valencia. Estudio de Impacto Económico" (2023) mostra com la despesa total és de 355 milions d'euros, dels quals el turisme és qui més genera, amb 269 milions d'euros, el 68% de la totalitat de la despesa. Entrant a analitzar els sectors de la població que gaudeixen amb un major benefici les Falles, és el sector serveis aquell que rep major benefici en vendes, tant el sector de bars i restaurants com el dels hotels.

Gràfic 10: Percentatge de venda per sectors durant les Falles (2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'informe d'impacte econòmic de les Falles de València 2023.

Juntament amb la despesa en hostaleria, un altre dels sectors relacionats que també es destaca en Falles és el de l'allotjament. Els informes distingeixen entre "excursionistes", aquelles persones que passen el dia a València però no pernocten, com succeeix generalment amb els visitants de la província de València, i una part dels visitants de la província de Castelló, que utilitzen el cotxe o els trens nocturns per a tornar eixa nit a les seues cases, en molts casos després del castell nocturn. I D'altra banda, els turistes, que són els qui pernocten en els diferents hotels i hostals de la ciutat. Un altre informe existent és el d'Hosbec, la patronal hostalera, realitzat l'any 2023. En aquest informe, es conclou que la major part de les pernoctacions pertanyen als turistes internacionals, amb un 64,8% front al 35% de les pernoctacions dels nacionals. D'altra banda, les dades extretes de l'informe de la Universitat de València són molt similars en eixe sentit. Un 67% dels visitants internacionals que visiten les Falles passen la nit a València, un 35% correspon a turistes d'altres comunitats autònomes, i un 6% a turistes del País Valencià.

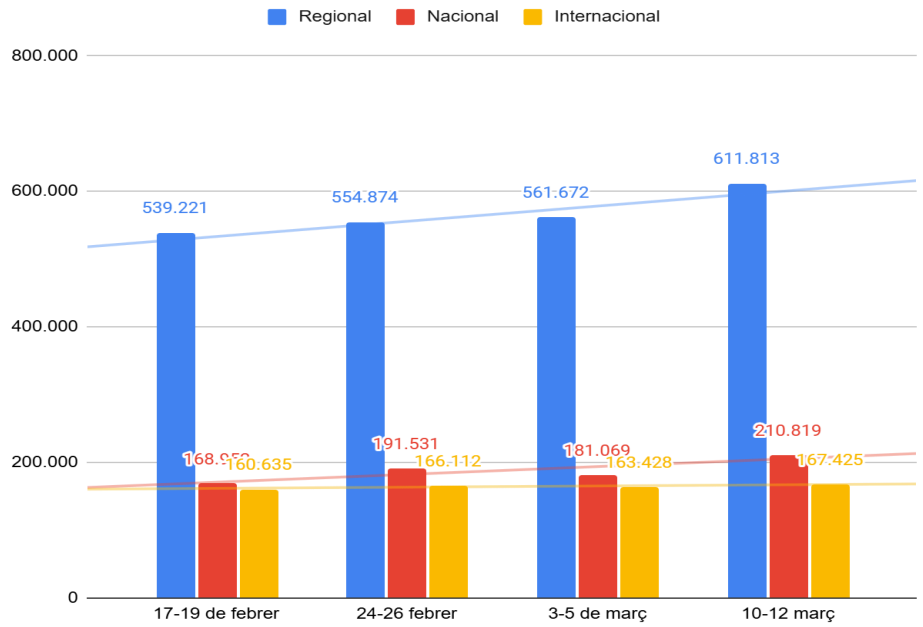
Respecte a l'origen dels visitants nacionals i internacionals, segons l'estudi de Telefónica Tech, els turistes nacionals provenen de Madrid (25,40%), Alacant (20,21%), Castelló (17,96%) i Barcelona (12,82%). Pel que fa als turistes internacionals provenen principalment de diversos països de l'Europa occidental i central. Són italians (33,91%), alemanys (16,15%), britànics (11,61%), francesos (10,33%), holandesos (10.07%), estatunidencs (2,76%) i suecs, austríacs, belgues i polacs amb menys d'un 2,5% cadascun.

D'altra banda, pel que fa als visitants, el gràfic 3 mostra el percentatge de locals i visitants de la província de València (regional), estatal (inclou Alacant i Castelló) i internacional. En les setmanes prèvies a Falles, són visitants de la província de València i de la resta de l'estat els qui acudeixen en major mesura a la ciutat de València. En canvi, tot està més repartit durant la setmana fallera, havent en proporció un percentatge similar. En general, els districtes més visitats solen ser els del centre, Ciutat Vella, L'Eixample i Extramurs, districtes on es concentra el gruix de les comissions i el gruix de les Falles de Secció Especial. La gent que visita els monuments fallers sol visitar en major mesura les Falles de Secció Especial, aquelles Falles i comissions de màxima categoria que són més conegudes i més monumentals. La ubicació de l'estació del nord i de la mascletà al centre de la ciutat, punts neuràlgics en Falles, contribueixen a reforçar la visita pel centre i zones pròximes. En canvi, els districtes de la Saidia, on es troba la falla Exposició Misser Mascó, guanyadora del primer premi de Secció Especial l'any 2023, i Campanar, on es troba l'Antiga de Campanar, guanyadora del 2024, tendeixen a ser vistes per menys quantitat de visitants per la seua llunyania respecte del centre. Si bé rebre un primer premi pot ser un al·licient per desplaçar-se i pot animar als visitants a acudir fins a barris perifèrics per a veure eixes Falles, les persones majors o amb xiquets menuts solen quedar-se pels barris i districtes centrals degut a la distància, i en alguns moments, desplaçament lent que suposa moure's pel centre. Altres districtes visitats pels turistes d'alguns països, segons l'estudi de Telefònica Tech de l'any 2019 és el de Quatre Carreres, on s'ubica la Ciutat de les Arts i les Ciències, i els Poblats Marítims, per les platges. Els turistes, tant nacionals de fora del País Valencià, com internacionals, com es queden diversos dies a la ciutat busquen moments complementaris a les Falles, visitant llocs turístics com la Ciutat de les Arts i les Ciències o les platges.

Respecte al nombre de visitants, cal dir que València ja comença a rebre visitants en les setmanes prèvies a les Falles. Les festes de manera oficial comencen a finals de febrer amb la Crida, i uns dies després comencen les mascletades diaries, a banda que es celebren actes els dos caps de setmana anteriors a Falles, com per exemple el primer dissabte de març la cavalcada del ninot. Això significa que des de la setmana prèvia a la Crida comença a augmentar el nombre de turistes. Com s'observa en el següent gràfic, la major part dels visitants les setmanes prèvies a Falles provenen de la província de València, seguit dels

turistes nacionals (on una part important són de la resta del País Valencià) i els qui menys són els turistes internacionals.

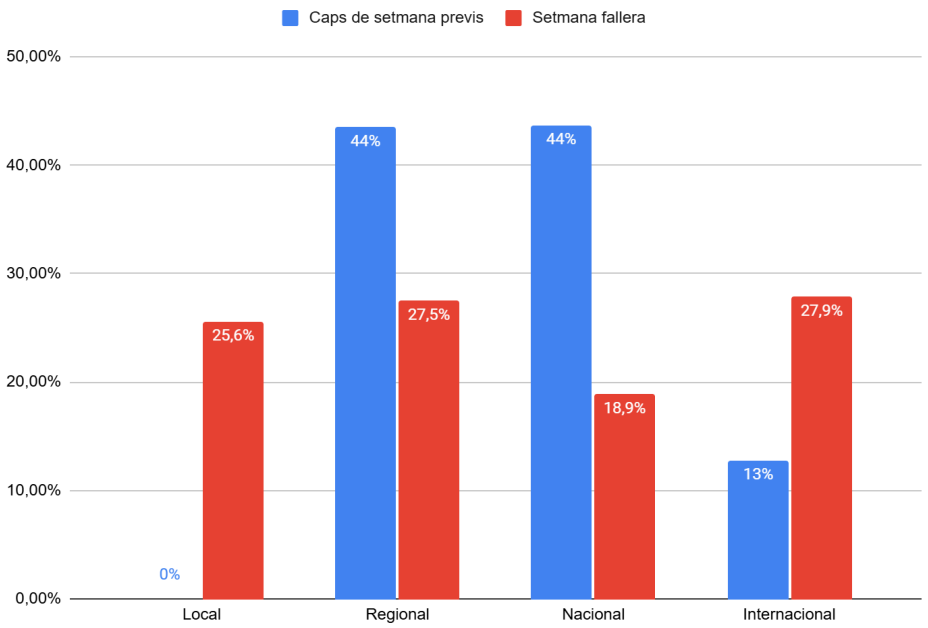
Gràfic 11: : Evolució visitants setmanes prèvies de Falles 2023

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Informe d'Impacte Econòmic de les Falles de València 2023.

Entre els visitants i els residents es gasten un total de 269 milions d'euros. Les despeses més grans durant els caps de setmana previs a festes corresponen al regional i al nacional, és a dir, als turistes de la província de València, del País Valencià i de l'Estat Espanyol (els residents de la ciutat de València no realitzen cap despesa segons l'estudi), mentre que durant la setmana fallera, la despesa entre residents i visitants s'iguala. No obstant, la despesa del cap de setmana previ a Falles només representa el 3,4% de la despesa total, sent la setmana fallera quan més es gasta (96,6%). Com es pot deduir del següent gràfic i de l'anterior, els turistes internacionals, per major llunyania, visiten València amb més freqüència durant la setmana fallera, mentre que els turistes nacionals, degut a la major proximitat, i en el cas de Madrid, a les bones connexions ferroviàries, visiten la ciutat tant la setmana fallera com els caps de setmana previs. Segons el gràfic de Pastor, Pardo i Martínez (2023), el terme local fa referència als ciutadans de la ciutat de València, regional als visitants de la província de València, nacional als visitants de les comarques del nord i del sud del País Valencià i de la resta de l'Estat.

Gràfic 12: Despesa segons procedència a les Falles 2023

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'informe d'impacte econòmic de les Falles de València 2023.

Respecte als euros/dia que un turista o excursionista es gasta, segons l'informe de la Càtedra Mesval de la UV, son els internacionals els qui es gasten una quantitat més elevada de diners, 134 euros/dia, seguit dels turistes nacionals que es gasten un total de mitjana de 81,1 euros/dia, i aquells que van i tornen a casa el mateix dia (categoritzats com a excursionistes) un total de 38,3. El perfil del turista internacional, per tant, és aquell que acudeix en major mesura durant la setmana fallera, i al mateix temps, qui més gasta per dia de mitjana.

A nivell general, entre tots els sectors involucrats en la festivitat, l'impacte econòmic total que generaren les Falles de l'any 2023, segons les dades de l'Informe d'impacte econòmic de la Universitat de València, fou de 733 milions en vendes , 177 milions d'euros de renda i un total de 6.440 llocs de treball, sent el sector serveis el sector més beneficiat amb un 87% del i dins de les activitats, l'hostaleria amb el 62,4 milions d'euros de renta, un 35% i quasi un 40% de la totalitat dels llocs de treball. L'hostaleria aniria seguida per les activitats immobiliàries i serveis empresarials (32 milions, 18%) i el comerç (16,7 milions i 9,4%).

Respecte als beneficis econòmics que genera la festa, segons l'estudi, un 55% recau en els sectors directament involucrats en les Falles (sectors tradicionals, sectors que presten un servei als ajuntaments o a les comissions, etc.), mentre que el 45% restant involucra a la resta de sectors. Això explica la importància de la festivitat de les Falles, i la transversalitat, mitjançant la qual tots els sectors es beneficien en major o menor mesura de l'activitat. D'altra banda, l'actor que genera un major impacte econòmic és el visitant amb un 71% de la renta i un 70% de llocs

de treball, front al 16% que generen els fallers i 18% de llocs de treball, i el 8% de les comissions falleres i 7% de llocs de treball.

Taula 6: Quadre-Resum xifres més significatives Falles 2023

Característiques	Resultats
Nombre de fallers	89.000
Comissions	348
Visitants	800.000 (setmana fallera)
Procedència visitants nacionals	Madrid, Alacant, Castelló i Barcelona principalment, i en menor mesura Illes Balears Zaragoza, Teruel, Cuenca, Albacete i Murcia
Districtes més visitats pels turistes nacionals	Ciutat Vella, Eixample i Extramurs
Procedència turistes internacionals	Itàlia, Alemanya, Regne Unit, França i Països Baixos principalment
Districtes més visitats pels turistes internacionals	Ciutat Vella, Poblats Marítims i Eixample
Impacte econòmic total	733 milions d'€ en ventes
Renda	177 milions
Llocs de treball	6.500
Sectors més beneficiats	Hostaleria (35,2%), Activitats immobiliàries (18,1%) i Comerç (9,4%)
PIB Provincia de València	0,29%
PIB País Valencià	0,14%

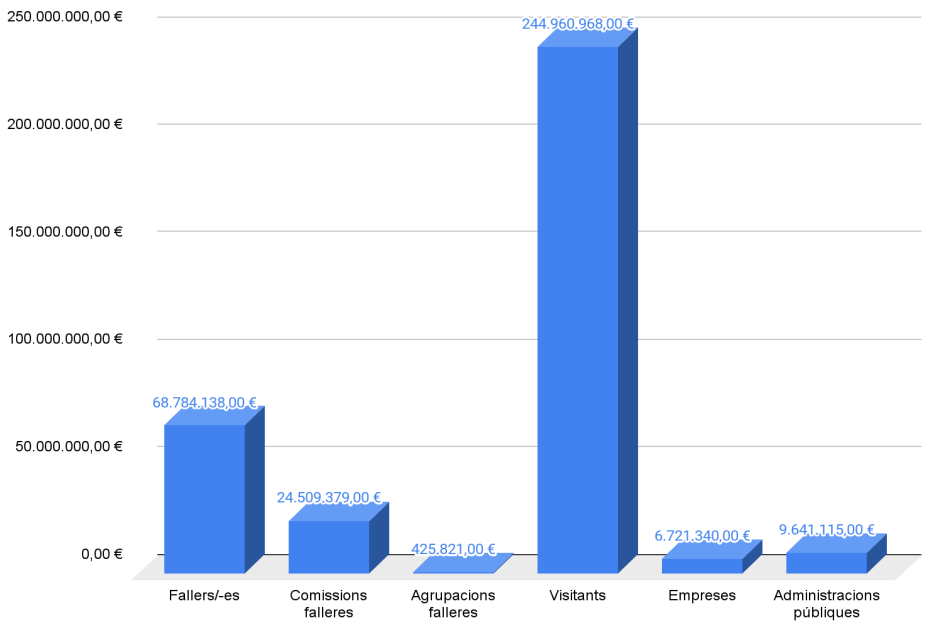
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'informe d'impacte econòmic de les Falles de València 2023.

La rendibilitat social és la capacitat de generació de majors beneficis respecte a les pèrdues entre la població (Gutiérrez, 2014). Aquesta rendibilitat no es circumscriu només a qüestions relacionades amb l'economia. Les festes, tot i suposar l'obtenció de moltes despeses, genera una "rentabilidad social" significativa. L'estudi d'impacte econòmic mostra que les Falles a la ciutat de València tenen una alta participació, prop de 100.000 persones formen part del col·lectiu faller, distribuïdes en 348 comissions (a data 2023) per tota la ciutat. Durant les Falles, com s'ha analitzat al punt anterior, als propis falllers cal sumar els visitants que arriben a València des de la resta del País Valencià, l'Estat i d'altres països preferentment europeus, arribant a superar durant tot el mes el milió de visitants, prop del doble que habitants té la ciutat de València. Centenars de milers de persones generen molts beneficis a algunes de les empreses de la ciutat, especialment d'hostaleria i allotjament. La festivitat genera llocs de treball precisament en sectors com els de l'hostaleria. Totes aquestes dades expliquen que el

PIB de les Falles siga el 0,29% de la província de València i el 0,14% del PIB del País Valencià.

Segons l'informe d'impacte econòmic de les Falles de la Universitat de València de l'any 2023 la despesa és abundant entre alguns sectors de la festa. Els fallers, segons l'informe, es van gastar 68,8 milions d'euros en diferents partides com la indumentària. Altres actors de la festa, com les comissions i les agrupacions falleres ronden els 25 milions d'euros, i les administracions públiques 9,6 milions. La despesa més gran correspon als visitants i als residents amb 245 milions d'euros.

Gràfic 13: Despesa total dels actors implicats a les Falles

Font: Elaboració pròpia

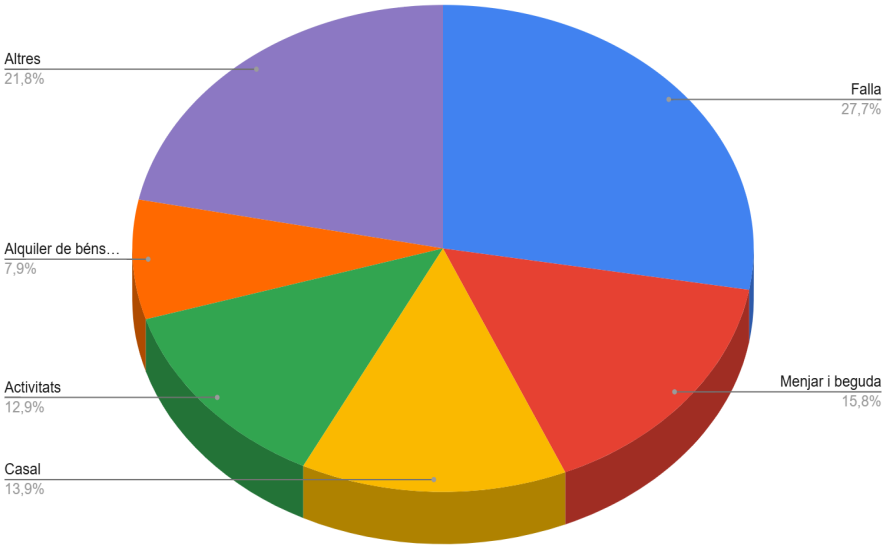
Però més enllà de la rendibilitat econòmica pròpiament dita, les Falles, així com altres manifestacions de caràcter popular, generen un impacte social positiu. Com s'ha comentat al principi de l'apartat, dins del col·lectiu local està involucrat la gran majoria de la població. Les Falles es converteixen en el centre de l'activitat social i econòmic, els carrers s'omplin de monuments i de carpes, on a banda de les activitats organitzades per l'Ajuntament i la Junta Central Fallera, centenars de comissions falleres organitzen diferents activitats, que tot i generar una despesa, genera vida a la població. D'altra banda, actes com la mascletà o els castells, o la visita als monuments municipals, tot i que pot generar despeses en els ajuntaments, són actes que generen cohesió social i sentiment compartit en un grup destacat de la població. No només entre els propis membres de les comissions falleres, també entre la gent que no forma part de la festa, tant local com visitant, que acudeix com a espectadora als actes fallers.

D'altra banda, una part significativa dels diners que es gasta l'Administració Pública, els fallers, les comissions i les agrupacions falleres durant la setmana fallera i prèviament a Falles, com s'ha comentat en apartats anteriors, van destinats a industries com la indumentària, la pirotècnia, artistes fallers i altres industries relacionades amb la festivitat. Això revitalitza i potencia les festivitat perquè amb uns sectors que depenen de la festa forts, les Falles es poden desenvolupar amb normalitat i és un altre exemple que mostra la rendibilitat social, perquè allò que es gasten va destinat a reforçar la tradició i la festivitat.

5.1.2. Quotes i requisits d'entrada de les comissions falleres

Les comissions falleres són l'altre dels actors que ajuden a construir les Falles. Per últim, entrant a analitzar de forma més breu el pressupost de les comissions falleres, segons l'estudi d'impacte econòmic de les Falles realitzat l'any 2023 per la Universitat de València, les despeses de les comissions falleres es donen principalment en els monuments fallers. Amb un pressupost mitjà de 120.432,00€. Les principals despeses són els monuments fallers (28%), seguit de el menjar i la beguda (16%), l'alquiler i el manteniment dels casals fallers (14%), les activitats que es celebren durant l'any i a l'època fallera (13%), el lloguer de béns immobles (8%) i el 22% restants són altres quantitats menudes, com les despeses de roba, insignies i bandes, flors, llum i aigua, comunicació i serveis professionals, entre altres.

Gràfic 8: Pressupost mitjà comissions falleres

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Informe d'Impacte Econòmic 2023 de la Universitat de València.

La falla, com s'ha comentat, és la despesa més gran d'una comissió fallera. La quantitat pressupostada classifica a la falla en una Secció concreta. La mitjana segons l'informe d'impacte econòmic de la UV és de 23.173,10€, però les diferències de cost entre la Secció Especial i la Secció 8ªC és elevada, des dels 250.000€ que costa en l'any 2025 la falla més

cara, la de Convent Jerusalem de Secció Especial, i els 990€ de la més barata de la Secció 8ªC. La major part de les Falles tenen un pressupost entre 4.000 i 20.000€, quedant només per damunt dels 20.000€ les Falles de Secció Especial, 1ªA, 1ªB, 2ªA i 2ªB. Respecte al cost total de les Falles grans de la ciutat de València en els 5 últims anys, com es pot comprovar en la següent taula

Taula 7: Evolució del Cost de les Falles de la Ciutat de València 2020-2025.

Any	Cost
2020	5.524.883,36€
2021	5.841.194,49€
2022	9.199.629,27€
2023	6.014.069,30€
2024	6.243.449,30€
2025	6.455.755,45€

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades pressupostades extretes en Cendra Digital i la Junta Central Fallera.

Els ingressos provenen, en primer lloc, de les quotes que anualment paguen els membres de la comissió; en segon lloc, a través de subvencions per a monuments i casals, il·luminació, pirotècnia i activitats musicals de l'Ajuntament de València, i subvencions per a casals i fallers de la Diputació de València. En tercer lloc, a través de patrocinadors. Mahou, Nuevo Centro, Caixa Popular, són alguns dels patrocinadors més repetits de les comissions falleres. I per a finalitzar, les Falles de Secció Especial venen entrades per a visitar des de dins i més prop la falla.

Amb l'inici del nou exercici faller a partir del 20 de març, les comissions falleres actualitzen la quota anual amb la qual van a funcionar durant l'any. En el mes d'abril es produeix l'acte conegut com l'apuntà a través de la qual les comissions obrin les portes a les persones interessades que volen apuntar-se i a la resta del veïnat per a explicar com funciona el casal i tractar de sumar nous membres. En línies generals, les quotes de les diferents comissions falleres ronden entre els 200 i els 400€ anuals que es tradueix a una quantitat aproximada d'entre 20 i 40€ cada mes durant onze o dotze mensualitats.

Tot aquell faller que vol formar part de la comissió, siga per primera vegada o a través d'una segona o tercera comissió, ha de passar per una sèrie de criteris que, especialment quan hi ha una llista d'espera llarga, serveixen per a filtrar les persones que entren o no a la comissió. Un dels criteris més repetits per part de les comissions falleres per a entrar és el fet de tindre familiars o coneguts dins la comissió, preferentment familiars. El fet de posar aquest criteri que es repeteix en moltes de les comissions pot ser degut al fet de prioritzar la gent coneguda, i

per tant de confiança, abans de gent desconeguda i de la qual no se'n coneix ninguna informació i implica com veurem en el anàlisi del perfil soci-demogràfic dels fallers un significatiu grau d'homogeneïtat. D'altra banda, incloure un nou membre que ja té gent que coneix dins pot agilitzar la seua integració dins la comissió generant més ràpidament el sentiment de família i col·lectivitat presents en el ritual faller. Ser fill/-a de fallers en algunes comissions pot tindre "premi" en forma de descompte respecte a la quota que han de pagar els fallers menuts que acaben d'entrar juntament amb els seus pares D'altra banda, la loteria és un altre dels elements necessaris per a formar part d'una comissió. Juntament amb la quota, la persona interessada en entrar a la comissió ha de vendre una quantitat mínima de loteria, diferent en cada comissió.

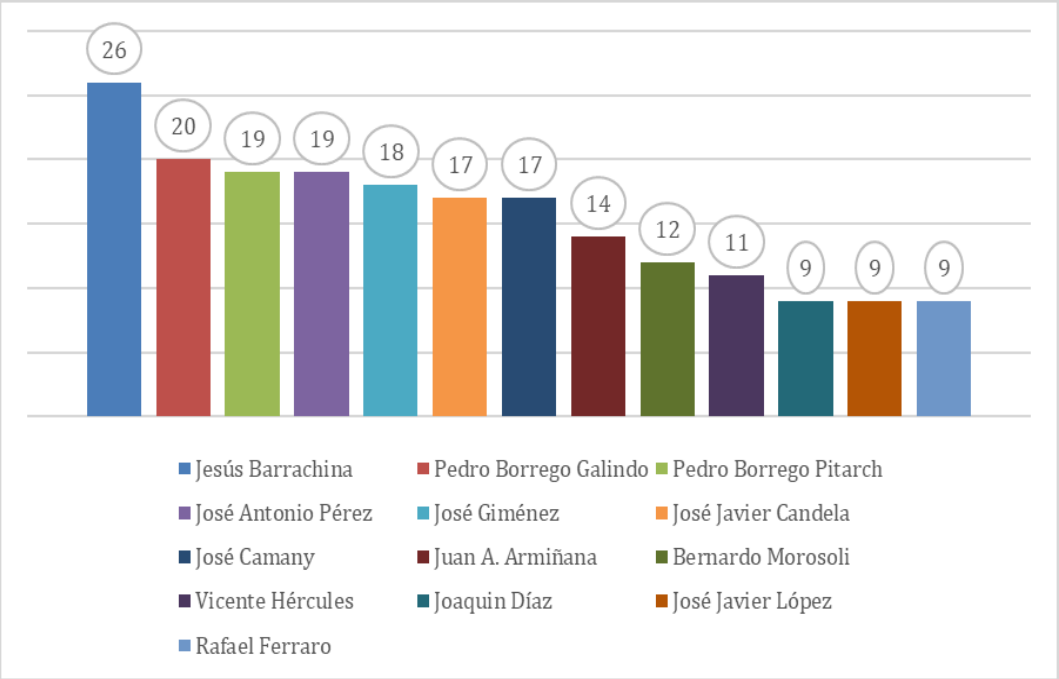
Un altre dels criteris que es valoren per a entrar una persona a una comissió és haver sigut en una altra comissió o en la mateixa comissió a la qual vol formar part activa faller d'honor. La figura del faller d'honor es dona a aquelles persones, col·lectius o persones que han tingut un vincle emocional amb la comissió i que han col·laborat d'alguna manera des de fora. Els fallers d'honor poden viure els actes principals de la comissió des de dins, com succeeix per exemple amb actes com l'Ofrena. Una altra figura present en les comissions és la d'amics de la comissió, a través de la qual la gent pot col·laborar amb la comissió pagant una quantitat de diners i gaudint d'activitats concretes.

5.1.3. Qui controla les Falles?

Segons Antonio Ariño (1993) en el 1992 es podia establir una relació entre els premis i el capital relacional dels seus presidents. Pot ser que aquesta afirmació puga ser siga parcialment matisada, però en essència la rellevància del capital relacional dels presidents no ha variat. Per això, actualment és difícil trobar Falles de Secció Especial amb presidentsamb escassos recurssos a nivell de capital social i econòmic.

És a dir, encara que les Falles tenen una naturalesa veïnal, les seues modificacions han donat lloc a la consolidació de la jerarquització (Stallybrass i White 1986). Per això cal preguntar-nos quin és el perfils que trobem en els presidents al cim de l'organització de les Falles. Per això analitzarem quins han estat els principals presidents de les Falles de Secció Especial, compresos en el període d'anàlisi:

Gràfic 14: Presidents de Comissions Falleres de València amb més anys de mandat en la Secció Especial (1981-2019).

Font: Elaboració pròpia.

Pel que respecta a la composició de presidents en la següent taula es cita a través de fonts com la premsa digital i en paper Levante-EMV i Lasprovincias de diversos anys i la informació de les pròpies Comissions falleres com és el capital faller, econòmic o polític i ocupació de cada president de Secció Especial que entre 1981 i 2025 han ocupat aquest càrrec durant vuit o més de vuit anys. La taula es completa amb les dades extretes de la revista fallera El Turista Faller, d'on s'extreu la Comissió i a la qual pertany i els seus anys de mandat:

Així doncs, s'observa que els Presidents de Secció Especial (1981-2025) són homes empresaris amb alta vinculació a altres camps associatius. De tal forma que les Falles promouen el posicionament de les persones amb majors capitals en les posicions jeràrquiques superiors. En detriment de les persones que amb baix o mitjà capital econòmic veuran impossible arribar a ser presidents de Comissions Falleres. D'altra banda, cal destacar el caràcter d'empresaris, en aquest sentit cal entendre que els Presidents de Falla exerceixen el seu lideratge igual que en les seues empreses, de tal forma que la Falla funciona com una empresa més. Un exemple clar el trobem amb Juan Armiñana, el qual augmentava el valor dels seus edificis gràcies a la càrrega simbòlica de la Comissió que ell mateix finançava (Nou Campanar). D'aquesta manera, el posicionament de la Comissió constituïa una oportunitat de posicionament per a la seua pròpia empresa.

A banda dels propis presidents de falla, altres importants empresaris estan vinculats també a algunes de les Falles de Secció Especial i Secció 1º. Els més importants, Juan Roig[2], vinculat a la falla Convent Jerusalem, que segons Carles Vera (2019), és una de les Falles amb més nombre d'empresaris en ella. És el que anomena "falla de les elits", juntament amb Gravador Esteve (Carles Vera 2019:33). Un exemple de gran empresari vinculat a les Falles és Vicente Boluda, president de l'Associació Valenciana d'Empresaris i expresident del Real Madrid durant la temporada 2008-2009 (Joaquim Rius-Ulldemolins i Pau Díaz-Solano, 2025).

D'altra banda, els presidents solen participar en una altre tipus d'associacions, fonamentalment esportives, com Rafael Ferraro o Jesús Barrachina (Rius-Ulldemolins i Díaz-Solano sense publicar). Al ritual faller també està vinculat l'expresident del València C.F entre 2004 i 2008 Juan Bautista Soler, empresari vinculat a la mateixa falla de Vicente Boluda, Pizarro – Ciril Amorós" (Rius-Ulldemolins i Díaz-Solano, 2025; Vera 2019). Alguns dels presidents de la Secció Especial també han sigut presidents de la Federació de Falles d'Especial, com per exemple foren els casos de Juan A. Armiñana (2011-2014) José Juan Jiménez (2014-2015) Rafael Ferraro (2015-2018), entre altres (Soriano 2015; Torralba 2011).

5.1.4. La consolidació de la ortodòxia fallera

Com s'ha mencionat en l'apartat del marc teòric sobre les diferents èpoques de les Falles i els actors polítics, la consolidació de les Falles i del ritual polític ortodox faller es va produir a partir dels dos processos d'institucionalització i instrumentalització de la festivitat que es produeixen. El primer d'ells per part dels burgesos el primer terç del segle XX, i el segon d'ells, durant el Franquisme, una etapa que en part es consolida i persisteix en l'època democràtica. Així doncs, durant els dos períodes d'institucionalització i transformació de la festivitat, es creen la gran majoria dels actes i aspectes que continuen presents en l'actualitat. En el primer terç del segle XX va començar a popularitzar-se la falla artística, coincidint també amb l'inici de la professionalització de l'artista faller. Per tant, des d'eixe moment especialment comencen a expandir-se les Falles monumentals que van guanyant verticalitat i altura a l'estil barroc i amb la figura del ninot, com l'element significatiu de la falla. Per tant, per una banda, es desenvolupa artísticament un model de falla artística monumental barroca que s'estén a mesura que més comissions es van creant. D'altra banda, la festivitat respecte a la resta d'aspectes es desenvolupa: les festes passen de celebrar-se durant dos dies a la setmana actual, sorgeix la figura de la Fallera Major, es crea el Comitè Central Faller, la Crida (que no es celebra a les Torres dels Serrans ni en un lloc fixe, sinó que es produeix en moviment) i actes com l'Exposició del Ninot. Amb el Franquisme, acabarà de sorgir la resta de qüestions: es crearà la Junta Central Fallera, secció especial, premis enginy i Gràcia, l'Ofrena i la Mascletà es

[2] Juan Roig és un empresari valencià, president de Mercadona, reconegut pel seu pes en l'àmbit empresarial. La seua rellevància en les Falles es deu al suport econòmic i a la promoció cultural que impulsa a través del mecenatge i iniciatives com Marina d'Empreses.

realitzaran tal qual existeix actualment des de l'any 1945 i la Crida a partir dels anys seixanta i setanta passarà a realitzar-se a les Torres de Serrans. Al final del Franquisme i durant l'etapa democràtica es produirà el procés de consolidació de les Falles. Aquest model de festes creades en part pels dirigents burgesos, i en part pel Franquisme persisteix durant l'època democràtica mantenint-se el sector conservador en el control de les principals institucions i mantenint l'hegemonia i tots els principals actes durant les darreres dècades. No obstant, existeixen fallers més vinculats als sectors progressistes que també formen part del sector ortodox faller (Díaz-Solano, 2023).

Per tant, el sector faller ortodox, representat pel pol faller ortodox, està format per comissions que segueixen al detall les pautes característiques de la festivitat, tant des del punt de vista del ritual, com des del punt de vista estètic. A nivell del ritual, es tracta de comissions caracteritzades pel seguiment de les activitats falleres centrals, com l'Ofrena (Díaz-Solano, 2023). Els monuments representatius d'aquest tipus de falla són les Falles barroques monumentals semblants a l'art kitsch, la figura principal de la qual és el ninot que diferencia aquest tipus de falla de les anomenades Falles emergents o experimentals. Les comissions més representatives d'aquest tipus de Falles són les comissions de Secció Especial i primeres categories, Falles que es converteixen en el paradigma de les Falles monumentals. Els materials d'aquest tipus de Falles actualment és el poliestiré expandit, el conegut com a suro blanc. La utilització d'aquest material en les Falles de les primeres categories afavoreix una major grandària i un major volum de la falla. La prioritització de la monumentalitat per davant de la sàtira i la crítica s'observa en la temàtica d'aquest tipus de Falles, que es caracteritza per temàtiques generals i exemples de crítica i sàtira que es centren en la política local, estatal i els grans temes internacionals.

Aquest tipus de comissions segueixen la institucionalització de la festivitat, és a dir, representen el sector majoritari de les Falles i no són partidaris de realitzar canvis profunds. Participen completament del sistema de premis, de l'Ofrena, i excepte en els casos en els quals el nombre escàs de membres no ho permeta, tenen la figura de la Fallera Major. Formen part d'aquest sector faller la major part de les comissions, unes 315 comissions de la ciutat. Si bé totes mantenen el ninot com l'element cohesionador i identificador d'aquest tipus de falla, no totes són iguals. La monumentalitat i el la dimensió de la falla es dona especialment en les seccions més elevades. Com es pot veure en les següents figures, la monumentalitat i grandària d'aquest tipus de Falles es veu en la Secció Especial i altres seccions com l'1ªB. En canvi si es compara la Falla de la Plaça del Pilar i Avinguda de l'Oest amb Serra Martés i Guillem Sorolla es pot apreciar la gran diferència de dimensió. No només les Falles més grans (entre 15-25m) tenen més volum físic també ocupen més espai perquè disposen d'un nombre major de figures respecte a les Falles més menudes (entre 8-12m)

Imatge 2: Falles amb composició de ninots menuts

* Falla Cuba - Literat Azorín 2024 pertanyent a la Secció Especial; Figura: Falla Avinguda de l'Oest 2024 pertanyent a la secció 1ªB; Figura: Falla Serra Martés - Miguel Servet 2024 pertanyent a la secció 5ªA; Figura: Falla Guillem Sorolla - Recaredo 2024 pertanyent a la secció 8ªC.

Font: Elaboració pròpia

Per al món ortodox faller, dins dels actes principals de les Falles, l'Ofrena és un dels actes principals per a les comissions ortodoxes, tal i com ho mostren algunes de les comissions falleres.

> L'Ofrena és el moment més emotiu (...) És el que més senc, i per tant el que més gaudisc
>
> E3: ortodox, home, progressista
>
> La Ofrenda (...) no solo por la carga emocional, sino por todo lo que representa en cuanto a historia, cultura… yo que sé, es ejemplo de orgullo valenciano también.
>
> E2: ortodox, home, conservador

Per al sector ortodox faller, el monument és l'element principal i aquell en el qual gasten una part important del seu pressupost en el monument.

> En mi falla… la verdad es que los reparten bastante bien… a lo mejor en el monumento grande. En la falla, o sea en la comisión mayor.
>
> E1: ortodox, dona, conservador
>
> Pues yo creo que en la falla, en la falla como… como tal porque al final es el núcleo de la fiesta, al final si no hay falla no hay… no hay nada más, no hay nada más, entonces yo creo que eso es donde más se tiene que invertir, pero también considero, sí que es verdad, que aparte de eso también se debe invertir en… en cosas para, en la actividad para el barrio. O sea, las fallas son… para mi son dos cosas principales, que es plantar falla y… tener actividad, mover… eh… a la gente, mover el barrio también, entonces invertir en la semana fallera en mascletás o comidas o tal pues que mantengan el barrio vivo o actividades para los falleros para que haya actividad y la gente, pues vea que… que es una actividad atractiva el ser fallero pues también es muy importante.
>
> E1: ortodox, dona, conservador
>
> Absolutament en la cultura, i ahí entra obviament el monument, que sé que molta gent que diu que monument no s'ha de dir, que s'ha de dir falla pero dic…que sóc jove i ignorant…(rises)… i per això dic monument, pero… el monument es el centre d'una falla.
>
> E3: ortodox, home, progressista

Les comissions de major categoria i secció són aquelles que busquen una major monumentalitat en els monuments, i solen dedicar una quantitat major del pressupost de la falla en ell.

Imatge 3: Ninots de falla representant la família en el canon faller ortodox*

*Falla L'Antiga de Campanar 2024, lema: "Canvi climàtic"; Figura: Falla Exposició Misser Mascó 2024, lema: "Sensitiva, descobrint els cinc sentits"; Figura: Ninot falla Convent Jerusalem a l'Exposició del Ninot 2025; Figura: Ninot Falla Almirant Cadarso a l'Exposició del Ninot 2025

Font: Elaboració pròpia

Com s'ha comentat al principi de l'apartat, el model ortodox faller està representat per la falla artística, una falla caracteritzada per la monumentalitat del monument, el tamany, el risc. Una falla que durant les darreres dècades, dins d'un procés de competència i prestigi entre les comissions falleres, ha emprat l'ús de motlles, de tal forma que alguns dels monuments, especialment de seccions principals, com la Secció Especial mostren una certa repetició en les seues figures. A les fotografies de baix es pot observar aquest fet en les figures presentades en la el concurs del ninot. Es tracta de quatre comissions diferents de Secció Especial amb la repetició del mateix tipus d'estructura, o fins i tot de la mateixa temàtica, com succeeix amb l'orxateria de l'Antiga de Campanar i d'Exposició Misser Mascó les Falles de l'any 2024. En el cas dels ninots de l'Exposició del Ninot s'observa que es repeteix la mateixa estructura que en les Falles de l'any 2024, fins i tot el ninot de la falla Convent Jerusalem representa una botiga, com en el cas de les orxateries. També forma part d'un cànon la representació d'una escena amb iaios i nets, representant així la transmissió de la tradició fallera entre generacions.

5.1.5. Les Falles emergents: transgressió, interdisciplinarietat i pol heterodox

La introducció d'un estil d'art contemporani i modern a les Falles, amb formes marcadament diferents de les esperades tradicionalment, genera expectació però també desperta una barreja de curiositat i rebuig (Romero i Garriga, 2019). Les Falles emergents assumeixen riscos tant estètics com socials, que el sector ortodox (que abasta aproximadament el 90% de Falles a València i està caracteritzat per grans figures barroques —sent el "*ninot*" l'element principal) percep amb un sentiment de desconfiança (Huerta, Ramón i Vilar, 2020). El sector emergent faller dins del camp faller es situa en el pol heterodox caracteritzat per l'intent en la búsqueda

d'una redefinició dels límits del propi camp degut a les seues propostes innovadores i transgressores. A diferència del pol ortodox, es situen als marges del camp a través de la disrupció i el desafiament de les normes. Aquest model de festa és poc autònom, ja que no segueix unes regles pròpies dins del camp, sino que depenen de la pròpia festa, i això es tradueix en una dependència d'aspectes com els pressupostos i l'organització dels principals actes a través de relacions amb institucions i altres organitzacions tant públiques com privades.

Així doncs, existeix un cert "enfrontament" entre les Falles emergents i hegemòniques, a través del qual el grup minoritari de Falles emergents ha de lluitar simbòlicament amb un ritual institucional i simbòlic ben establert. Aquesta dinàmica es fa evident en la manera com cada grup defineix l'altre.

> La meua opinió és que (les Falles ortodoxes) són (riu) feixistes, i que no miren cap al futur.
>
> E7: emergent, home, progressista
>
> Bé, la veritat és que hui en dia es pot anomenar gairebé qualsevol cosa a monument... (riu) ... qualsevol cosa que s'aixeque fins i tot una mica del terra es pot anomenar monument.
>
> E2: ortodox, home, conservador

Des dels casals emergents també consideren que el monument és un element fonamental per a una comissió. No obstant, difereixen dels ortodoxos ja que es centren en els materials a l'hora de gastar una part del pressupost, perquè per a ells els materials són un element fonamental que defineix els seus monuments, especialment en qüestions relacionades amb la sostenibilitat:

> Pos… no se que dir-te perquè a ver la falla com que se la fem nosaltres, se la fem con els diners que tenim, ehm invertir més diners… no sabria dir-te la veritat. Si diguera de invertir pues probablement en algún programa d'aço de teixit social que estem fent però fa falta molts diners perquè de les coses que faces, fa falta molts diners en materials.
>
> E6: emergent, home, progressista
>
> Jo crec que en lo que es la planta, ni havien moviments i corrents que parlaven del 25%, però el 25% de què? dels ingressos o del pressupost? Pero minim que el 25 per cent dels ingressos deben estar en la falla, lo altre,ara nosaltres estem treballant molt en la sostenibilitat en el futur, inverteixes en coses que després seguiran com els recursos energètics i coses de estes, vidre….vull dir coses de estes que si que te faran continuar en el temps,jo crec que si no invertim en eixes coses, dins de poc les Falles no seran Falles.
>
> E7: emergent, home, progressista

Com es pot observar al següent quadre, les Falles experimentals es solen ubicar en les seccions més baixes, especialment a partir de cinquena categoria. En concret, només un 12% de les comissions emergents estan classificades en seccions superiors a 5ªA (Mossén Sorell - Corona, Reina - Pau - Sant Vicent, Doctor Joan Josep Dómine - Port i Avinguda Tarongers -

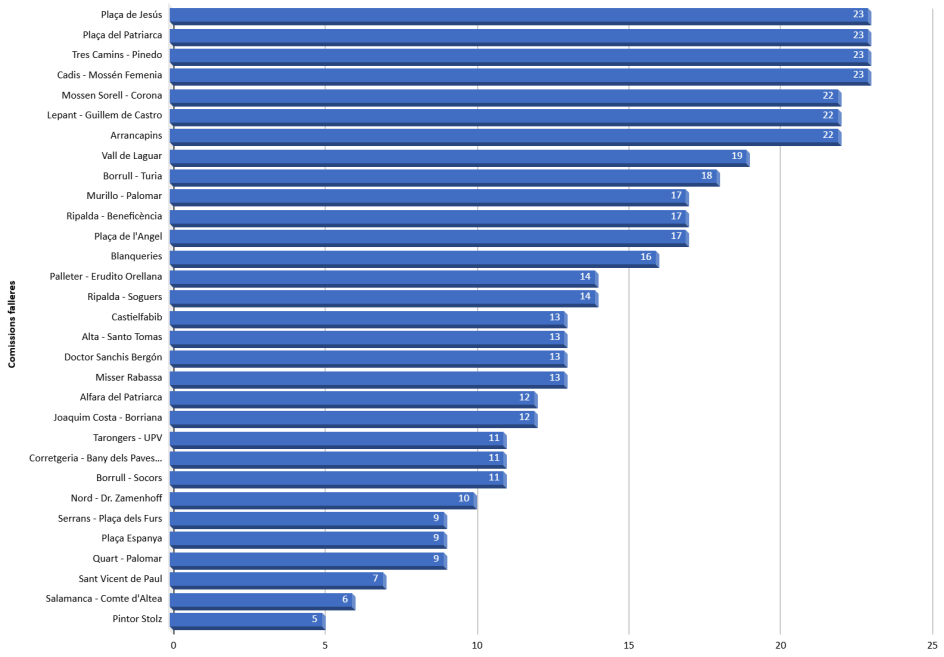
Universitat Politècnica). Les categories més baixes, com s'ha dit, són aquelles que tenen un pressupost menor i menor prestigi. Per tant, es pot dir que les Falles emergents solen ser més menudes en general de tamany, amb un pressupost que, tret de tres excepcions, no superen els 15.000€, sent 25.100€ la més cara. Aquesta falla equival a un quart del pressupost total de la falla més cara de 1ªA i la menys cara de secció especial. D'altra banda, aquesta classificació de les Falles emergents en les seccions mitjanes i baixes mostra la difícil penetració d'aquest tipus de Falles en les seccions més elevades. Les Falles més monumentals característiques de la secció especial i de 1ªA tenen un cost molt elevat que les comissions experimentals no es poden permetre, d'ahi que la presència de Falles experimentals en les dues categories més elevades siguen excepcionals: en la secció especial destaquen les Falles de Blanqueries de l'any 1995 i Nou Campanar de l'any 2015; respecte a la segona categoria, 1ªA, destaquen les Falles realitzades per Alfredo Ruiz per a la comissió Quart - Palomar entre 1996 i 2003 i la Falla de la Plaça de la Mercè de l'any 2013 realitzada per Anna Ruiz. L'any 2018 la mateixa falla Plaça de la Mercè realitzaria una falla híbrida amb presència de ninots fets per palla d'arròs, sent la primera en introduir aquest material experimentat recentment.

Actualment hi ha entre una vintena i una trentena de comissions que any rere any planten Falles experimentals. No obstant, existeix un altre nombre de comissions que han plantat Falles experimentals en les últimes dècades o de forma intermitent. És el cas d'algunes de les comissions que apareixen en la part baixa del gràfic, com Salamanca - Comte d'Altea, Pintor Stolz, Quart - Palomar, Joaquim Costa - Borriana. En canvi, per la banda alta del gràfic es troben principalment les comissions que més anys han plantat i des de fa més temps: Arrancapins, Lepant - Guillem de Castro, Plaça de Jesús i Mossén Sorell - Corona. Totes aquestes comissions superen les vint Falles experimentals plantades.

Per tant, es pot fer una divisió en tres grups principals. En primer lloc, comissions que comencen a plantar Falles experimentals en les dècades dels 80, 90 i principis de la dècada dels 2000, que actualment continuen plantant-ne. D'aquest grup es distingeixen quatre comissions: Arrancapins (1985), Lepant - Guillem de Castro (1999), Plaça de Jesús (2001) i Mossén Sorell- Corona (2002). Un segon grup seria aquelles comissions que planten comissions a partir de finals de la dècada dels 2000 i dècada del 2010 que segueixen plantant-ne en l'actualitat. Moltes d'aquestes comissions porten entre set i quinze anys consecutius plantant Falles experimentals. És el cas de comissions com Castielfabib - Marqués de Sant Joan i La Punta (2011), Borrull-Socors (2012), Tarongers - Universitat Politècnica (2013), Misser Rabassa - Poeta Maragall i Ripalda - Beneficència - Sant Ramón. Un tercer grup constaria d'aquelles comissions que durant les dècades dels huitanta, noranta, 2000 i principis del 2010 van plantar comissions durant un o diversos anys. És el cas de Quart - Palomar, Joaquim Costa, Nord - Dr Zamenhof, Pintor Stolz, Salamanca - Comte d'Altea, etc. A banda cal destacar dos casos més. En primer lloc, aquelles comissions que comencen a plantar Falles

experimentals a partir de 2018 i que actualment segueixen plantant-ne. Com a exemples estan les comissions de Marià Ribera, Doctor J.J. Dómine - Port, Reina - Pau - Sant Vicent i Sant Vicent de Paúl - Diputada Clara Campoamor. A més, tres d'aquestes comissions s'han inscrit en 2024 a la Federació de Falles Innovadores i Experimentals, garantint així la seua aposta per aquest tipus de Falles els pròxims anys. D'altra banda, existeixen un parell de comissions, Blanqueries i Palleter - Erudit Orellana, que han anat alternant durant uns anys Falles més clàssiques amb Falles més experimentals.

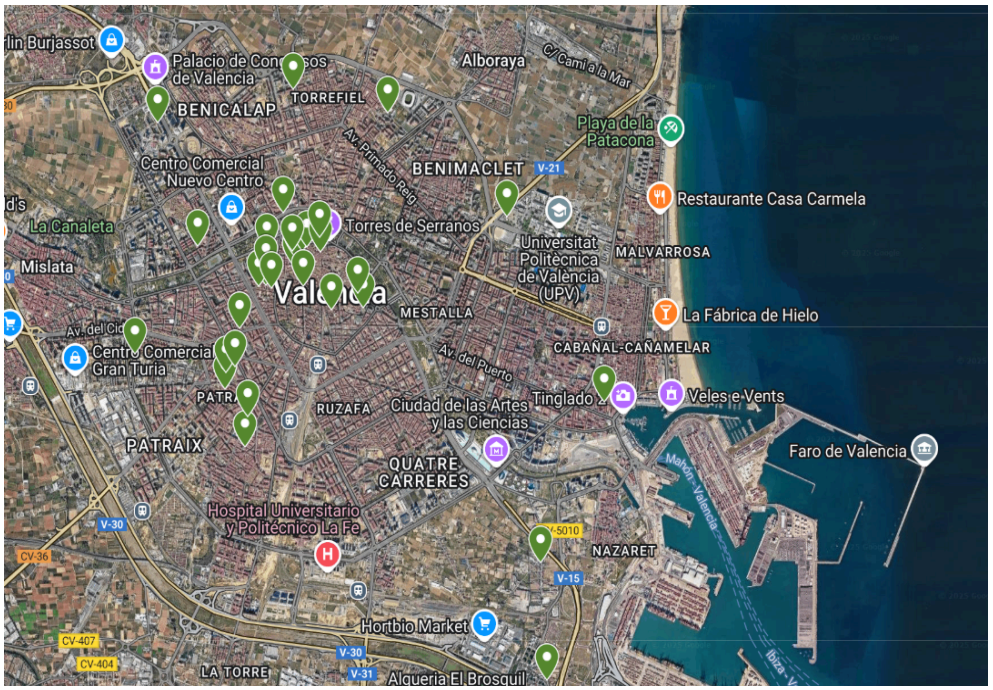
Gràfic 15: Comissions que han plantat Falles emergents durant mínim cinc anys (1981-2025)

Font: Elaboració pròpia

Pel que fa a la distribució geogràfica de les comissions emergents, hi ha una marcada concentració als barris i districtes centrals de la ciutat. Hi ha, en concret, dues zones on es concentren la major part d'aquestes comissions especialment al barri del Carme, que acull nou de les comissions emergents, i la zona que comprèn els barris d'El Botànic - La Petxina, on es localitzen cinc de les comissions. Per tant, pràcticament la meitat de les comissions es concentren en aquests tres barris. Pel contrari, en la perifèria existeix una major dispersió, quedant comissions emergents puntuals i aïllades en barris com Campanar, Benicalap, Orriols, Patraix, El Grau, La Punta, Pinedo i el Saler. Les comissions emergents es concentren, per tant, en barris cèntrics. En proporció, les comissions emergents es concentren més en zones cèntriques respecte a les comissions ortodoxes.

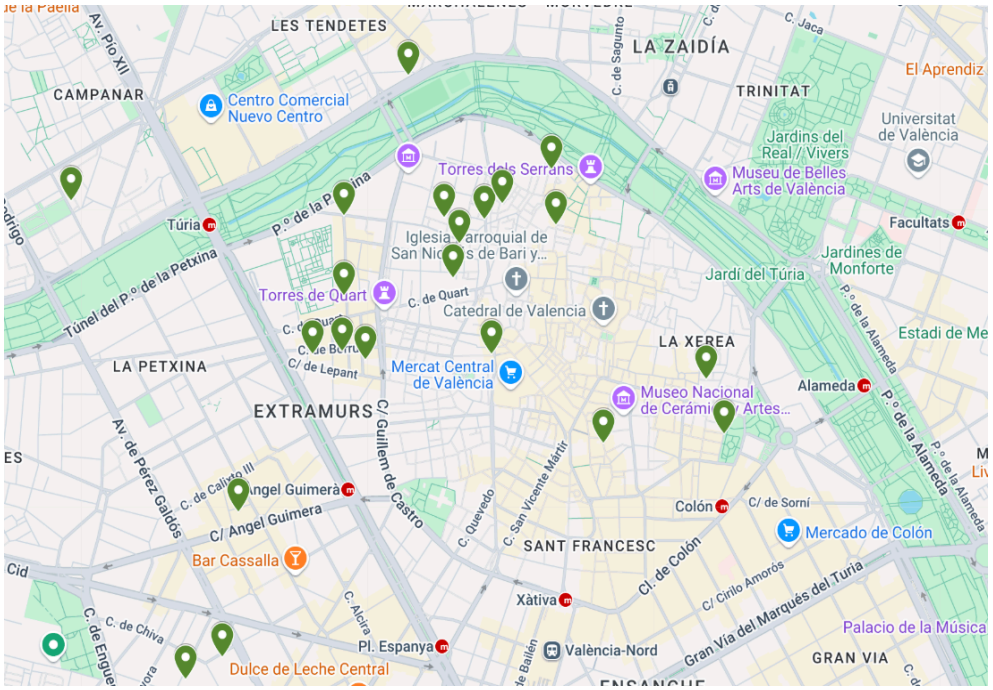
Mapa 2: Ubicació de les comissions emergents a la ciutat de València 2025

Font: Elaboració pròpia a partir de les ubicacions de mymaps.

El barri del Carme i els seus voltants s'han convertit en un dels eixos artístics més significatius de la ciutat, amb un ampli ventall de museus i institucions culturals, com l'IVAM, l'ETNOmuseu i el Centre del Carmen Cultura Contemporània. A més, El Carme compta amb espais dedicats a l'art urbà, fet que el converteix en un entorn adequat per a centres més innovadors i avantguardistes. Un exemple destacable d'aquest tipus de comissió és Mossén Sorell–Corona, situat davant del Centre Cultural La Beneficencia (que acull l'ETNOmuseu i el Museu de Prehistòria). Als afores de la ciutat, els casals estan més dispersos, amb ubicacions a Campanar (2), La Punta (2), Cabanyal (1), i la Universitat Politècnica de València (1).

Mapa 3: Ubicació de les comissions emergents dels barris i districtes centrals

Font: Elaboració pròpia a partir de les ubicacions de mymaps.

L'anàlisi d'aquestes Falles s'estructura al voltant dels seus aspectes materials i dels temàtics. Des del punt de vista dels materials, les Falles emergents es construeixen habitualment amb components menys contaminants, com ara fusta, cartró o *cartró-pedra* (paper maixat). També incorporen materials quotidians i reciclats, i reutilitzen objectes antics, evocant els orígens de les Falles quan es van cremar mobles antics (Romero i Garriga, 2019). En els darrers anys, s'ha debatut sobre una altra manera de construir Falles que utilitzen palla d'arròs, com va ser el cas del Borrull–Socors 2023 (Belarte, 2023). El segon aspecte clau es refereix al contingut temàtic de les Falles emergents, que posen especial èmfasi en temes relacionats amb la crisi climàtica, la transició ecològica, el medi ambient, la inclusió social, la igualtat de gènere i la denúncia de problemes socials. En primer lloc, la sostenibilitat i la crisi climàtica en formen un eix central per no només pel que fa als materials utilitzats sinó també als temes que tracten. Algunes d'aquestes Falles tracten la crisi climàtica i l'augment previst de les temperatures globals durant les properes dècades.

Imatge 4: Falles emergents i la temàtica de la sostenibilitat

*Falla Borrull - Socors 2024 amb la figura del llop feta de palla d'arròs realitzada per Jaume Chornet. Figura: Falla Borrull - Socors 2023, guanyadora del primer premi dels premis de sostenibilitat Neutres i Sostenibles de l'Ajuntament de València.

Font: Elaboració pròpia.

Les Falles emergents s'han convertit, així, en un espai de reflexió i de denúncia contundent de temes socials, sovint acompanyats d'una crítica aguda. Un exemple destacable és la Falla Arrancapins de 2022, que en van dispersar ninots per diversos carrers per retratar la difícil situació de les persones sense llar i protestar per la violència que pateixen (Caballero, 2022). Altres Falles emergents tracten problemes socials com el bullying o la salut mental, així com preocupacions socioeconòmiques, com el suport a les terres de conreu valencianes i la condemna del desenvolupament urbanístic especulatiu (Moreno, 2024), una reflexió sobre el valor dels diners i la gentrificació. Les Falles emergents fomenten la participació activa, tant a través del procés de creació —dirigit per membres de la comissió o determinats artistes que fomenten la implicació directa del públic— com fomentant una interacció a través de la qual transforma el paper passiu de l'espectador. Aquesta dinàmica admet un intercanvi actiu que supera la tradicional dicotomia exclusió versus inclusió (Klein i Rius-Ulldemolins, 2021; Rius-Ulldemolins, Rubio-Aróstegui i Gisbert-Gracia, 2021).

Imatge 5: Falles emergents sobre les transformacions urbanes

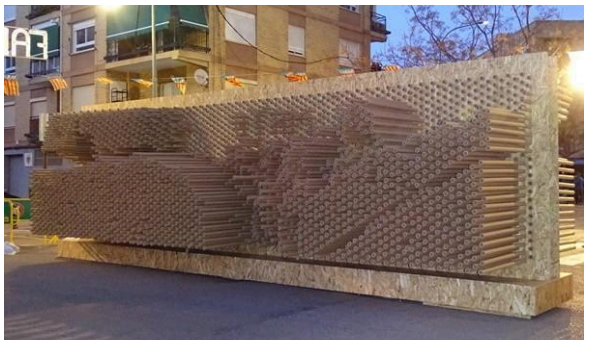

* Part central de la Falla Arrancapins 2022, primer premi Caliu. Figura: Falla Plaça de l'Arbre 2023 sobre gentrificació al barri del Carme. Primer premi Falles experimentals 2023.

Font: Elaboració pròpia

Les Falles emergents han entrat en contacte, a més, amb altres disciplines, dirigint-se cap a un procés d'interdisciplinarietat. Així doncs, l'art present en aquestes Falles s'ha unit amb altres disciplines comel disseny, la ciència, l'arquitectura i la tecnologia. Com a exemple de falla influida per l'arquitectura és la falla Castielfabib - Marqués de Sant Joan de l'any 2018 realitzat pels arquitectes Nituniyo i Menosesmas. Aquesta falla es va caracteritzar per la utilització de materials de combustió no contaminants, l'experimentació i una aposta per la innovació en les seues propostes artístiques. És un exemple de falla interdisciplinar en la qual intervenen artistes, arquitectes i dissenyadors. La falla era participativa, ja que les peces es movien, canviaven d'ordre de tal forma que si s'acudia a veure la falla cada dia es veia de forma diferent (Nituniyo, 2018).

Imatge 6:Mostra de falla interactiva

* Falla Castielfabib - Marqués de Sant Joan 2018, lema: "Fer i desfer", artista: Nituniyo-Menosesmas.

Font: Elaboració pròpia

A banda de l'arquitectura, l'art es combina també amb la tecnologia i la ciència. Un exemple és la falla Tarongers - Universitat Politècnica realitzada pels professors Jaume Chornet i Leo Gómez. Els artistes van introduir la llum a la seua falla utilitzant la tècnica de video mapping, il·luminant-la i deixant veure una unió d'innovació, matemàtica i geometria. Un altre exemple és la falla de Nou Campanar de l'any 2015. La figura de cartró, que simulava ser de metall, i rebia un espectácle lumínic nocturn. La falla va caure degut al vent (Huerta i Ramón, 2022). L'any 2023, es va crear a la falla Palleter (que sol realitzar algunes Falles innovadores) un metavers de tipus educatiu i interactiu de realitat virtual en torn a la falla dedicada a Liz Dust. Amb aquest metavers es pretenia prendre consciència sobre la igualtat de gènere i la diversitat sexual (Arnau, 2023).

L'any 2017, després de la declaració de València com a Patrimoni Immaterial de la Humanitat, es va iniciar el projecte Falla Immaterial al Centre Cultural la Nau. Aquest projecte de caràcter científic fomenta la col·laboració entre ciència i art. El primer any es va crear una obra a partir de hashtags de twitter amb una participació ciutadana, utilitzada per a evocar la tradició de la Cremà (Huerta i Ramón, 2022). En els anys següents, la Falla Immaterial va evolucionar cap a una instal·lació interactiva amb intel·ligència artificial que treballar amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) (Guadalajara, 2019), o explorar el "sentiment" faller a través d'una interacció directa amb els participants (IAVis, 2023). L'any 2024 la Falla Immaterial uneix art i disseny, amb unes característiques d'interacció, participació i permet l'opció tàctil. Reyes Pe és l'encarregada d'aquesta falla. Les seues Falles es caracteritzen per la participació, el diàleg amb l'espai i la incorporació de tècniques i materials com la fusta i la tela. Les seues obres, a més, són inclusives i interactives i permeten la participació de l'espectador (Flat Magazine, 2024).

Les Falles Emergents s'organitzen baix la Federació de Falles Innovadoras y Experimentales (Huerta, de la Calle i Miralles, 2014). Tot i la seua poca visibilitat, cada any hi ha entre 20 i 30 Falles experimentals, una xifra destacable ja que el sistema de premis tendeix a desincentivar la creació d'aquests monuments. Al llarg de l'any, les activitats de les comissions falleres s'estenen molt més enllà dels dies principals del festival. Aquests comitès celebren reunions periòdiques i organitzen una varietat d'esdeveniments, que sovint inclouen jocs infantils, àpats comunitaris i fogueres per marcar l'inici de l'estiu. A partir de l'anàlisi de les xarxes socials de les comissions, destaquen habitualment una sèrie d'activitats socioculturals i ambientals:

Taula 8: Temàtiques i activitats de les comissions

Temàtiques de les activitats	Activitats	Comissió

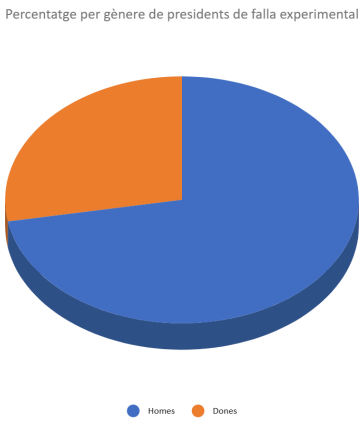
Igualtat de gènere	"Folklore i rols de gènere" i "Taller de nous masculinitats"	Borrull - Socors
	Setmana de la Dona	Arrancapins
Diversitat LGTBIQ+	"Dia de Falles i Diversitat de Gènere"	Borrull - Socors
	"Festival Vihsibles"	Plaça de l'Arbre
	"Riso Queer – Exposició Col·lectiva"	Arrancapins
Comunitats migrants	"Dia de la Tolerància i la Inclusió Social"	Universitat Vella - Plaça del Patriarca
Sostenibilitat	Tardeo Sostenible	Mossén Sorell - Corona
	Correfocs amb Conscienciació Sostenible i Agenda 2030	Borrull - Socors,
	"Fallapop. Viernes Circular"	Ripalda - Beneficència - Sant Ramón
	"Taller de restauració: reciclatge de mobles i objectes"	Arrancapins
Problemàtiques socials i econòmiques	Campanya "Unitat solidària per a infants en risc d'exclusió social"	Lepant - Guillem de Castro
	"Mercat benèfic per a Palestina" i la "Foguera contra l'especulació"	Arrancapins
Cultura, llengua i tradició	"Jocs Infantils Tradicionals"	Lepant - Guillem de Castro
	Exposicions fotogràfiques, tallers sobre el llibret de falla i la Festa de les Tradicions	Dr. J.J. Dómine - Port
	Outlet de Vestuari Valencià	Castielfabib-Marquès de Sant Joan

Font: Elaboració pròpia a partir d'un anàlisi de les activitats publicades per les comissions emergents a través de la xarxa social Instagram.

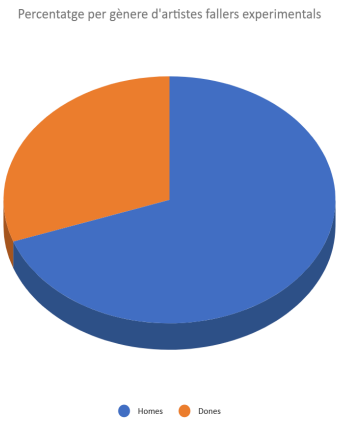
Tot i ser Falles caracteritzades per una major sàtira i crítica en els seus monuments, o tindre una major sensibilització per qüestions relacionades amb la igualtat i la sostenibilitat, el nombre de dones ocupant càrrecs alts de les presidències d'aquest tipus de comissions tendeix a ser baix, ja que només un 27,80% del total de presidents de les comissions emergents són dones front al 72,50% d'homes. Una situació semblant ocorre amb les artistes falleres de les comissions emergents que representen el 30,5% del total d'artistes emergents. Tot i una major sensibilització en les darreres dècades, l'home segueix accedint amb una major facilitat tant als principals càrrecs institucionals o en àmbits professionals relacionats amb el ritual faller, com els artistes fallers o la pirotècnia, un sector on també, si es pren per referència les mascletades que es disparen de l'1 al 19 de març, la presència de pirotècniques dones és reduïda i es

redueix a unes poques dones pirotècniques protagonistes, aproximadament unes 2-4 els darrers i alguns anys fins i tot limitant-se al dia de la dona.

Gràfic 16: Percentatge segons gènere de presidents de comissions emergents (2024)

Gràfic 17: Percentatge per gènere d'artistes fallers experimentals.

Font: Elaboració pròpia.

A banda de la interdisciplinarietat d'aquestes Falles, existeix una certa implicació educativa i cultural al voltant d'aquestes. En primer lloc, les universitats s'han convertit en agents clau dins la promoció en l'experimentació, la innovació i la sostenibilitat dins del context de les Falles. La Universitat Politècnica de València (UPV) ha creat en els darrers dotze anys dos programes de postgrau amb l'objectiu de visibilitzar les Falles emergents (Huerta, Ramón i Vilar, 2020). Els programes són: "Falles i Creativitat" i "Disseny de les Falles Experimentals". Aquests dos programes es van fusionar l'any 2019 creant el Diploma d'Especialització en Falles, Tematitzacions i Creativitat. A banda dels estudis, eixe mateix any es crea el projecte Efímere: Art, Educació i Creativitat. Aquest projecte és una col·laboració entre la Universitat de València i la Universitat Politècnica de València, i durant els cinc anys d'existència s'han realitzat diferents projectes, com l'exposició "Falles Experimentals: Història d'una dissidència", i els congressos IDENTITART (celebrat al MuVIM l'any 2021) i Estètiques de la Cultura Valenciana (2022). Recentment, el projecte Efímere ha creat una revista acadèmica amb el mateix nom que es publica anualment, centrat en la unió de la investigació visual amb la creativitat i l'educació. És una revista multidisciplinar i la inclusió de "l'art efímer" en els objectius de la revista posa a les Falles dins la temàtica de la revista. Aquest primer número inclou un article sobre la comissió emergent de La Punta i el context del seu barri (Ferrer i Balanzá, 2024).

A banda de les universitats, els museus són l'altra de les institucions que potencien les Falles. Durant les darreres dècades s'han realitzat diferents exposicions sobre comissions com Na Jordana pel seu 75 aniversari o un homenatge a un dels primers artistes fallers més destacats, Regino Mas. No obstant, en l'última dècada, la inclusió de les Falles, i també de les emergents

en particular, han augmentat en diferents museus i centres culturals de la ciutat. Alguns dels projectes que s'han realitzat són la recreació d'una mascletà amb ampolles de plàstic realitzat al vestíbul de l'IVAM, o una reflexió d'Anna Malagrida sobre les cendres dels monuments i el reconeixement dels treballadors de la neteja (Huerta, Ramón i Vilar, 2020). El Centre del Carme Cultura Contemporània (CCCC) és una de les institucions més actives en la inclusió de les Falles, i en concret les emergents. En el CCCC es va organitzar l'exposició "Falles experimentals: Història d'una dissidència", així com s'han albergat també les exposicions de les Falles municipals.

Si bé les comissions emergents tendeixen a distingir-se de la resta de comissions ortodoxes en el monument o en les activitats dels casals, comissions com Arrancapins són l'excepció, una comissió que marca d'una manera clara la diferència entre els dos tipus de comissions. Per exemple, la Fallera Major de València de l'any 2025 forma part de la comissió emergent Ripalda - Beneficència - Sant Ramón. Totes les comissions emergents tenen la figura de la Fallera Major , excepte Arrancapins per una crítica a la figura de la Fallera Major i el que representa. D'altra banda, la comissió Borrull-Socors i la Punta durant un any van tindre la figura de faller major, pel desig del propi fester de converitr-se en Faller Major. Si bé es mostra una diferència amb els sectors tradicionals de la festivitat. la figura no deixa de ser la "versió masculina" de la Fallera Major , dotant la figura de més igualtat. Un altre element present en el sector tradicional i que també realitza el sector emergent és l'Ofrena. A l'acte participen totes les comissions, a excepció, de nou, d'Arrancapins. Aquesta comissió considera que l'Ofrena representa el sector conservador i la comissió no es mostra identificada amb aquesta activitat. Un altre apartat en el qual la comissió Arrancapins no participa i es distancia de la resta de comissions és la participació en seccions i en el sistema de premis. La comissió per decisió pròpia, no participa del sistema de premis perquè aquests fomenten la competitivitat i perpetuen les hegemonies i la jerarquització de les Falles. En canvi, la comissió si que participa als premis Caliu i Neutres i Sostenibles sobre igualtat, diversitat i sostenibilitat. La resta de comissions participen actualment en tots els premis principals de la Junta Central Fallera. Per tant, tot i les diferències entre el sector tradicional i l'emergent, la participació en els actes oficials i en les estructures impulsades per la Junta Central Fallera i el sector tradicional és generalitzada en pràcticament totes les comissions de la ciutat.

5.2. La construcció del camp: inclusions i exclusions

5.2.1. Mecanismes d'inclusió i exclusió en les Falles

A través de la teoria dels rituals d'interacció de Randall Collins (2004) s'estableixen quatre factors que fan possible el funcionament d'un ritual: 1) Presència física mínima de dos persones; 2) diferència entre els *insiders* i els *outsiders*; 3) existència d'un focus d'atenció comú; i 4) idèntica forma emocional i anímica (Collins, 2004). Com s'observa en aquests

factors, el ritual de les Falles compleix els quatre punts que determinen si es tracta d'un ritual exitós: presència 'un grup nombrós de fallers i turistes que van a visitar els monuments i els principals actes de les Falles, existeix una distinció establerta entre fallers i no fallers (*insiders* i *outsiders*), un focus d'atenció comú viscuda de forma col·lectiva per part de les comissions falleres en actes com la Cremà o la visita de membres de comissions falleres a altres comissions i el compartiment del mateix estat emocional i anímic dels fallers en`actes com la Crida (alegria), Mascletà (felicitat i eufòria) o Cremà (tristesa) (Díaz-Solano, 2023). En aquest apartat s'analitza els mecanismes d'inclusió i d'exclusió presents al ritual faller. Respecte als mecanismes d'inclusió, s'analitzarà a partir dels quatre efectes que determinen que un ritual és exitós. Per la seua banda, els mecanismes d'exclusió, s'analitzaran des de dos punts de vista, en primer lloc entre fallers i no fallers (*insiders* vs *outsiders*), i en segon lloc entre fallers (*insiders* vs *insiders*).

1) Dinàmiques d'inclusió

Les Falles, com succeeix amb altres rituals, seguint la diferenciació entre *insiders* i *outsiders*, genera mecanismes d'inclusió que diferencia als fallers (*insiders*) dels no-fallers (*outsiders*). Un ritual exitós genera quatre efectes que potencien la inclusió dels fallers al ritual: 1) Creen solidaritat grupal i sentiment de pertinença; 2) Generen energia emocional positiva amb sentiments com confiança, alegria, etc; 3) Creen símbols que representen al grup com paraules pròpies, gestos, icones; i 4) Sentiments de moralitat, pertinença a un col·lectiu, respectar i defensar els seus valors i símbols i criticar aquelles (Collins, 2004).

2) Creen solidaritat grupal i sentiment de membresia

Les comissions falleres generen un sentiment de pertinença, de formar part de la comunitat, de col·lectivitat entre els seus membres. Això genera un sentiment de família i d'amistat entre aquells que formen part de la comissió.

> Bueno de… comunitat de… jo crec la palabra usada i reusada eixa que vaig a dir de germanor…(rises)… vull dir-te… pero es que vull dir-te que està bé que s'use però que s'entenga el significat, no? d'estar entre una certa mena de família.
>
> E3: ortodox, home, progressista
>
> Al final amics vas coneixent a la gent al final som tots amics eh passa el temps i , i tenim inquietuds i tenim coses que fer al llarg de l'any no només referent a les Falles".
>
> E6: emergent, dona, progressista

> Jo crec que són amics, determinats membres, jo crec que ara mateixa, si eu preguntes al reves, dels teus amics comissió qual son els teus amics, jo crec molts amics vora mes del 50 per cent ja son de la comissió.
>
> E7: emergent, home, progressista

D'aquesta manera, el fet de pertànyer a una comissió fallera genera sentiment d'identitat , família i orgull de formar part de la comissió concreta de cada faller. Els distintius són un element present a les comissions falleres que reforcen la pertinença d'un faller en una comissió o la pertinença d'una comissió respecte a les Falles. Distincions hi ha de dos tipus: 1) distincions individuals, es donen a cada persona de la comissió quan arriba a un nombre determinat d'exercicis com a faller. Quan un faller adult porta dos exercicis (dos anys) i un exercici com a faller infantil en la comissió se li entrega el bunyol o distintiu de coure; als set exercicis (cinc els fallers infantils) el bunyol d'argent, als deu exercicis (deu els faller sinfantils) el bunyol d'or, als vint exercicis bunyol d'or ab fulles de llorer, i als trenta exercicis, el distintiu màxim, el bunyol d'or i brillants; 2) distincions col·lectives a les comissions: Aquestes són les distincions que es donen de forma col·lectiva a la comissió. Aquelles que porten deu exercicis des de la seua constitució reben el bunyol d'argent, vint exercicis, distintiu d'or, trenta exercicis el distintiu d'or amb fulles de llorer i el distintiu màxim, el bunyol d'or i brillants amb fulles de llorer, es dona als quaranta-cinc exercicis des de la seua constitució. Tant individual com col·lectivament, el fet d'anar pujant i aconseguint els diferents distintius reforça el sentiment de pertinença del propi faller i de la comissió. Quant més distintius es té de la mateixa comissió, major implicació en ella, major sentiment d'integració i es desenvolupa més el sentiment i família que s'ha comentat anteriorment.

Altres situacions a través de les quals es crea solidaritat grupal entre els membres de les comissions falleres es produeix quan, o bé l'artista faller no compleix amb els terminis i deixa plantades a les comissions (Europa Press, 2024; Marzal, 2023), o bé sofreixen agressions per part de vàndals (Domínguez, 2024). Aquesta situació crea un sentiment de solidaritat entre les comissions falleres, tant a nivell general en la ciutat, com especialment entre les comissions veïnes, que en molts casos presten ninots a les comissions reforçant el sentiment de solidaritat entre les comissions falleres:

> El año pasado le pasó a una falla vecina y lo que hicimos todas las fallas del sector fue llevarles un monumento de nuestra falla y así que tuviesen algo que plantar
>
> E2: ortodox, home, conservador

Per a les comissions falleres que els roben un monument o que l'artista faller no complisca és una de les qüestions més difícils als quals una comissió pot passar, ja que les Falles per a les comissions és la part central de la festa:

> Això és bonic perquè en la nostra falla, totes les Falles varen donar un monument, un ninot perdó a una de les Falles que s'havia quedat sense monument… és un drama absolut, perquè el cor de la falla sempre és el monument
>
> E3: ortodox, home, progressista

La circumstància tràgica de la dana ocorreguda el 29 d'octubre del 2024 a les poblacions de l'Horta Sud i a varies pedanies de la ciutat de València va iniciar un procés de solidaritat entre fallers, entre els membres de les Falles. Les setmanes posteriors a la dana diversos casals de la ciutat, especialment els més propers als poblats del sud afectats. Dins del procés de solidaritat del ritual faller, la comissió de Secció Especial, Convent Jerusalem donarà un monument commemoratiu a tots els fallers dels municipis valencians afectats. El monument es plantarà a principis de març a Paiporta, un dels municipis més afectats (Domínguez, 2025a). Una altra qüestió que s'ha aprovat i que fomenta la solidaritat grupal del ritual faller és la decisió aprovada per la Junta Central Fallera de que participen en l'ofrena totes les comissions de tots els municipis afectats. S'ha decidit que participaran les Falleres Majors i els presidents de comissió i es repartiran entre els dos dies participant com a convidats i sense afectar als horaris oficials de les comissions. En total, estarien convidats 1.488 fallers de 347 comissions d'un total de 58 municipis. Aquesta és una invitació oficial i general, tot i que ja hi havia comissions que havien convidat a comissions de forma particular reforçant el sentiment de solidaritat i fraternitat entre comissions també de poblacions diferents (Domínguez, 2025b).

Més exemples de solidaritat es van donar, en aquest cas entre els artistes fallers. L'artista de la Falla Plaça del Pilar, Paco Torres, juntament amb la Federació de Falles de 1ªA van organitzar una subhasta solidària per a recaptar fons per a ajudar als artistes fallers afectats per la dana. Aquesta es va realitzar amb peces d'altres artistes fallers, com Marina Puche, Carlos Carsí, David Ojeda o José Luis Benavent (Junta Central Fallera, 2025). Una altra campanya solidària realitzada per comissions, en aquest cas, la comissió Convent Jerusalem, juntament amb les Falleres Majors de les darreres dècades han organitzat una exposició de tratges de les Falleres Majors de València des de 1947 fins l'actualitat. L'exposició es troba dins la campanya solidària anomenada "Ajuda'm - T'ajude" per a ajudar a les comissions falleres afectades. El donatiu és de 5€ (Lilao, 2025).

3) Generen energia emocional positiva amb sentiments com confiança i alegria

Quan les comissions falleres defineixen els sentiments que els implica per a ells el que són les Falles i ser faller, les principals característiques que les defineixen són l'emoció, la il·lusió, l'alegria, la unió, la germanor, la familia i el cabreig (aquest últim s'explicarà en el quart apartat de les mecàniques d'inclusió). Com es pot comprovar, per a les comissions falleres, la festa genera sentiments fonamentalment positius. L'activitat a les comissions durant l'any i el

companyerisme ajuden a potenciar l'alegria i la confiança entre les comissions (Díaz-Solano, 2023).

Tot i que no es dóna en la totalitat de les comissions perquè no totes les comissions estan d'acord, una qüestió que genera energia emocional positiva entre els fallers d'una comissió és la victòria en premis, bé siga de secció, d'Enginy i Gràcia o altres premis. Més enllà del premi econòmic que guanyen, la comissió es torna orgullosa de la feina feta i genera un sentiment positiu i una alegria gran entre els membres de la comissió que genera una energia emocional positiva (Soriano, 2023). No només es produeix eixe sentiment, la victòria fa augmentar la confiança amb l'artista faller, i en eixos casos solen renovar el contracte de l'artista un any més. La renovació del contracte és un signe de la confiança que la comissió diposita en l'artista (Vigara, 2022). En el sentit contrari, una posició baixa o no esperada en els premis pot generar sentiments i emocions de tristesa i decepció (Molins, 2023; R.F., 2024). En aquest cas, es pot produir també l'efecte contrari amb els artistes fallers, no renovar-los.

D'altra banda, determinades activitats que realitzen les comissions poden crear sentiments d'energia emocional positiva i alegria. Un exemple pot ser la mascletà que algunes comissions organitzen els dies centrals de les Falles. La mascletà als barris organitzat per les comissions falleres genera la mateixa sensació que les mascletaes però a més xicoteta escala i quan finalitza es genera el mateix estat d'eufòria i extasi entre els membres de l'organització i els espectadors. Una mascletà exitosa pot augmentar l'alegria i l'energia emocional entre els membres de la comissió, i al mateix temps generar la confiança amb el pirotècnic que permeta la seua renovació. En eixe sentit ocorre el mateix amb la mascletà organitzada per l'Ajuntament. Una mascletà que genere una energia emocional potent entre els espectadors pot impulsar l'ajuntament a renovar les pirotècnies per al següent any (Soriano, 2023).

Una qüestió present en algunes comissions es la realització del monument per part de les pròpies comissions. Aquesta situació genera un doble sentiment. Per una banda, es genera en alguns moments una disputa entre els membres en el moment de la creació i plantà de la Falla per la tensió del propi procés de creació i muntatge de la falla. D'altra banda, veure plantada la falla després de l'esforç en la seua realització suposa un creixement del sentiment d'alegria, unió i confiança entre els membres de la comissió.

4) Creen símbols que representen al grup com paraules pròpies, gestos, icones

En aquest aspecte, un dels elements definitoris que representen a una comissió fallera, i que alhora pot servir com a mecanisme d'exclusió entre comissions falleres, és l'escut de la comissió. Aquest element conté determinats aspectes que defineixen la idiosincràcia dels membres que la composen. Si bé és cert que hi ha elements presents als escuts que es repeteixen en moltes d'elles, com el foc, tabals i dolçaines, rat-penat, falleres o el Micalet, hi ha presents simbologies més concretes com aquelles relacionades amb la mar entre aquelles

comissions marineres, o aquelles on hi ha representades les persones a les quals fa referència la comissió. Altres comissions són més locals en la representació dels seus escuts afegint elements com torres i monuments característiques del barri, o fins i tot aspectes exclusius del barri o dels carrers en els quals es troba la seu social de la comissió. Alguns exemples que descriu Domínguez (2018) són els de la comissió Llinterna - Na Rovella que representen al seu escut el molí de Na Rovella o la Falla Pérez Galdós - Jesús Mestre Sosa.

Un altre element que identifica una comissió és el seu nom popular, és a dir, el nom amb el qual és conegut. Hi ha comissions que no són conegudes pel seu nom oficial, si no pel seu nom popular. Un exemple és la falla Jesús Morante Borràs - Caminot, coneguda popularment com La Punta, el barri al qual pertanyen. Altres exemples són la Falla coneguda com a Tio Pep, oficialment la falla Plaça de la Reina - Pau - Sant Vicent. Altres exemples de Falles que es coneixen més pel nom popular que pel nom oficial són algunes de les Falles més recents, que han sigut batejades com "La nova de". Així doncs, existeix la falla "La Nova d'Orriols" el nom oficial del qual és Santa Genoveva Torres - Arquitecte Tolsà - Alfahuir; "La nova de Benicalap", el nom oficial del qual és Manuel Melià i Fuster - Carlos Cortina; "La nova de Benimaclet", anomenada oficialment Poetes Anònims - Real de Gandia; i aquest any ha desaparegut "La nova de Campanar", anomenada de manera oficial Rafael Alberti - Serra Calderona, ubicada al lloc on es situava Nou Campanar. En comissions com la del Tio Pep es pot veure com, tot i que en actes oficials o en la resolució dels premis per part de la Junta Central Fallera apareix el nom oficial de Plaça de la Reina - Pau - Sant Vicent, el nom popular del Tio Pep ha quedat com el nom que defineix la comissió apareixent en l'escut de la comissió, les seues xarxes socials i la web, mostrant-se com un "element identitari" de la comissió i entre els seus membres.

Un altre element simbòlic que identifica una comissió és l'estendard. Cada comissió fallera té un estendard propi que defineix a la comissió i algunes de les seues característiques són compartides entre totes les comissions falleres, com el foc, les falleres, o fins i tot elements de la ciutat de València com la rata penada i el Micalet. L'estendard és el símbol de la falla i s'utilitza per a identificar la comissió en l'Ofrena, els passacarrers i altres actes oficials. En aquestes activitats l'estendard anirà en primera posició indicant quina és la comissió que està desfilant.

Aquests darrers exemples dels escuts i estendards poden ser mecanismes d'inclusió i d'exclusió del ritual faller. Tots aquests elements correspondrien a mecanismes d'inclusió del ritual faller ja que són compartits entre tots els fallers de la ciutat. Però al mateix temps, el propi escut i estendard, que són diferents i la simbologia local present en els escuts i estendards són un mecanisme d'exclusió respecte a la resta de comissions perquè són elements que serveixen per a diferenciar cada comissió. Altres elements, com la indumentària o el color identificatiu de cada falla també són considerats mecanismes d'inclusió i d'exclusió al mateix temps.

5) Sentiments de moralitat, pertinença a un col·lectiu, respectar i defensar els seus valors i símbols i criticar aquelles

Existeixen comissions que porten la seua forma de viure als casals i a la pràctica durant tot l'any. Són les comissions experimentals de Borrull-Socors i Arrancapins. Aquestes dues comissions centren tota la seua activitat en diferents valors, com la sostenibilitat, la igualtat, la defensa de la llengua i les problemàtiques socials. Això es veu en els dos elements principals de la comissió: el monument i les activitats que organitzen

> Banda de música ara no contractem, bueno ve una xaranga el dia que fem la cavalgada dels gegants que ixen per el carrer (...) Ara normalment es fa tot a base de dolçaina i tabal i ahi ni hague un moment que tenim que dir-li que ni haguen cançons que no se podien tocar, maricón el que no bote… ací no, n'hi han coses que no se deuen tocar.
>
> E5: emergent, dona, progressista
>
> Ferem el concertas que diguem es fa ahi fora i es un concert de música… enguany a fet 10 anys que fem el concert ací fora i per ahi ha passat pues jo que sé Rapsodes (...) és un concert més jove també, per a gent més jove.
>
> E6: emergent, home, progressista
>
> Si si, la que definisca la nostra cultura, perque son música en valencia, nosaltres intentem ficar música en valencia
>
> E6: emergent, home, progressista
>
> Sóc faller que lluita més per la sostenibilitat, per la inclusió, per altre tipus de coses que no són la normalitat. Però, soc faller? Si, sóc faller, però sóc faller, però a l'ús no.
>
> E7: emergent, home, progressista
>
> Les activitats de les comissions tenen lloc durant tot l'any. Aquest fet genera passar més temps junts i reforça el sentiment de pertinença entre els seus membres. A banda de les activitats realitzades, també es reuneixen una o dues vegades al mes en assemblea, de les quals una és obligatòria i extraordinària, que serveix per a escollir la nova junta directiva de la comissió. Les activitats varien entre els casals hegemònics i els experimentals. Mentre els hegemònics realitzen activitats com jocs de taula, setmanes culturals, activitats infantils, teatre i sopar, els casals experimentals es centren en el muntatge de la falla (algunes comissions es munten ells la falla), els col·loquis, sopars, tallers i música.
>
> E7: emergent, home, progressista

Pertànyer a una comissió fallera significa formar part d'una col·lectivitat i en molts casos la gent de la falla considera als altres membres de la falla família:

> Lo que es una falla y lo que es… eh… no sé cómo explicarlo, lo que es la familia que se forma. Altres sentiments que es generen són els de germanor i comunitat: Bueno de

> comunitat de, jo crec la palabra usada i reusada eixa que vaig a dir de germanor (...) d'estar entre una certa mena de familia
>
> E2: ortodox, home, conservador

Deixar una falla és molt complicat precisament pels llaços d'amistat que es creen entre els membres de la comissió:

> Al final amics vas coneixent a la gent al final som tots amics eh passa el temps i , i tenim inquietuds i tenim coses que fer al llarg de l'any no només referent a les Falles (...) ara mateixa, si eu preguntes al reves, dels teus amics comissió qual son els teus amics, jo crec molts amics vora mes del 50 per cent ja son de la comissió
>
> E5: emergent, dona, progressista

Eixe sentiment compartit que es genera entre els membres de la comissió és definit per membres de comissions, en primer lloc, com una forma d'aprendre a entendre's en gent diversa, ja que tot i compartir el mateix sentiment per les Falles, les persones són diverses i les opinions també ho són. En segon lloc, es defen la especialitat del sentiment faller i la capacitat per unir a persones encara que tinguen pensaments diferents. D'altra banda, altres membres de comissions entenen les Falles com un sentiment compartit que només es pot entendre si comparteixes espai en comissions

En conclusió, les Falles generen un sentiment de col·lectivitat i efervescència col·lectiva entre els membres de la comissió, reforçant-se la relació entre ells i convertint-se en amics i família degut, entre altres motius, als moments convertits durant les setmanes falleres, les activitats durant l'any i les assemblees.

5.2.2. Les dinàmiques d'exclusió

Com s'ha mencionat, les dinàmiques d'exclusió s'analitzen de dues maneres: entre *insiders* (els qui formen part del ritual) i *outsiders* (els que no formen part del ritual) i entre *insiders*.

Pel que fa a les dinàmiques entre *insiders* i *outsiders*, existeixen diferents dinàmiques d'exclusió dins la festa fallera. La primera d'elles, i tenint en compte el paper central de les comissions falleres en la festivitat, és el pagament de quotes. Les quotes són una de les fonts d'ingressos de la qual disposa les comissions falleres per a poder sufragar tant el monument com les activitats que realitzen durant l'any. Així doncs, el no pagament de les quotes de les comissions falleres genera un mecanisme d'exclusió ja que la persona que no pot pagar la quota es queda exclosa de la participació directa en la festivitat.

Les quotes, D'altra banda, varien segons la comissió. Així doncs el pagament de quotes en Falles d'Especial tenen tendència a ser més altes, especialment en Falles com Convent Jerusalem (Díaz-Solano, 2023) i més curtes en Falles de categories més baixes. Un altre exemple d'exclusió per quota es dóna en la visita a les Falles. La majoria de Falles es poden

visitar i llegir els cartells amb proximitat. En canvi, les Falles de Secció Especial, degut al seu tamany i major amplària, es poden visitar de més a prop i per dins, però amb el pagament d'una quota. Visitar la falla per dins permet al visitant permet veure amb més detall els ninots i llegir els cartells. En la web de turisme de l'Ajuntament de València Visit Valencia existeix la possibilitat de pagar 18€ per adult i 12€ per xiquet un bo a través del qual es té accés a l'interior de totes les comissions de Secció Especial (Visit Valencia, s.d).

Un cas paradigmàtic dins dels mecanismes d'exclusió és Nou Campanar. La falla es va crear l'any 2002 i va formar part de la Secció Especial entre 2004 i 2015. Nou Campanar fou entre 2004 i 2009 guanyador del primer premi de Secció Especial i durant uns anys la falla més cara (Díaz-Solano, Rius-Ulldemolins i Pecourt, 2024). Els motius de la victòria durant uns anys pot deure's a la capacitat econòmica de Juan Armiñana, el seu president, i la seua vocació de negoci. Així, es vincula l'economia amb el prestigi de les Falles. Els primers premis aconseguits es produeixen en el moment del boom immobiliari. L'elevat pressupost de la falla durant eixos anys es relaciona amb l'elevat poder econòmic de la Falla i es vinculava la consecució del primer premi amb l'elevat pressupost molt allunyat de la resta de comissions de Secció Especial

Nou Campanar és l'exemple clar de la mercantilització de la festa. La falla tenia un interés comercial, ja que els seus membres anaven a fer negocis, i entraven persones de l'elit econòmica amb la intenció de fer contactes i negocis. La comissió estava més prop de ser una empresa que una comissió (Redacción Las Provincias, 2008). Les condicions necessàries per a ser faller a Nou Campanar va excloure directament a la majoria de la població que no formava part de l'elit. L'única opció, per tant, que tenia la ciutadania per a entrar era a través de familiars, amics i coneguts:

> Era estatus social porque al final se metían muchos empresarios (...) porque al final ganabas trabajo siendo en Campanar, ¿sabes? Entonces a ver, claro que era de un estatus social, porque no cualquiera podía meterse ahí. O conocías a alguien, o tenías el dinero para hacer esa falla y tal, pero. Pero al final todo se basaba en el… el constructor, y… o sea en el dueño, por así decirlo, que era el presidente y ya está, sin él, Nou Campanar no funcionaba
>
> E1: ortodox, dona, conservador

Respecte a l'activitat en el casal de Nou Campanar, aquesta comissió també era diferent a la resta, ja que la principal activitat que realitzaven eren sopars de gala que aprofitaven també per a fer negocis. Aquestes activitats anaven en detriment d'altres, com activitats per als més menuts i mostrava la priorització pels negocis i la manca de sentiment faller:

> A mis padres no les gustó porque no hacían nada de niños, era todo monumento y cosas de adultos, pero cosas de adultos tipo cenas de gala… mucho postureo, por así decirlo, y

> tal. El monumento era espectacular, si, era precioso, pero no hacían pasacalles, no hacían, ¿sabes? no hacían cosas de fallas, entonces, como el sentimiento fallero no estaba ahí tan presente, como en las fallas de barrio o… incluso Convento Jerusalén es una falla de mucho nivel que gana primeros premios, pero sí que tienen todas estas cosas falleras y el sentimiento fallero. Nou Campanar no era igual.
>
> E1: ortodox, dona, conservador

L'arribada de la crisi econòmica i la caiguda del sector immobiliari van propiciar la caiguda de la falla perquè l'interès amb el qual s'havia creat la falla havia desaparegut. intentant abans de desaparèixer plantar una falla experimental (Romero, 2014) amb un dels pressupostos més baixos d'aquell any de totes les que plantaven en Secció Especial:

> Entonces, en el momento en el que este hombre quebró, nadie sustentaba la falla porque esa falla se movía por intereses, entonces, sí ya no había ese interés de crear negocio tal, ya no interesaba, entonces por eso se disolvió
>
> E2: ortodox, home, conservador

La quota no és l'únic element que exclou als *outsiders*. Algunes comissions, especialment aquelles que tenen llista d'espera, segueixen uns criteris més enllà de la quota per a entrar. Algunes d'aquestes condicions van des de tindre antiguitat com a faller, és a dir, haver format part d'una altra comissió abans, fer-se o haver sigut en una altra comissió faller d'honor, i igual que succeeix en Nou Campanar, és té en compte la presència de familiars en la comissió. Finalment, la vestimenta és un altre element que serveix per a excloure als diferents actors. La blusa de la comissió crea un doble mecanisme d'exclusió, entre qui en porta (fallers) i qui no en porta (no-fallers), però també entre comissions ja que el color i l'escut que porten en la blusa distingeix la comissió a la qual pertanyen d'una altra

Una altra qüestió que exclou els *outsiders* de les Falles és l'accés d'aquests als edificis públics, o la prohibició de realitzar obres no urgents. Des del dia 10 de març i durant deu dies les comissions falleres són els col·lectius que ocupen la via pública i sobre la qual gira la vida a la ciutat de València. Les obres excepte si són molt urgents, queden paralitzades per la instal·lació de nombroses carpes per tota la ciutat, algunes en solars, però altres ocupant la via pública. A les carpes s'uneixen els monuments, per la qual no es poden fer obres degut a l'ocupació de la via pública de les carpes i els monuments. Una altra qüestió que també està reflectida al bando és la prohibició de qualsevol altra activitat que no siga fallera. Des de principis de mes no es pot fer cap activitat aliena a les Falles, i són els casals qui prenen el protagonisme amb diferents activitat, siga a la seu de la comissió o en un edifici públic. Per tant, es pot veure com des de la Crida fins al dia de la Cremà les comissions prenen el "control" de la ciutat accentuant les diferències entre els fallers i els no-fallers, que no només no tenen accés a la part activa de la festa si no paguen la quota d'entrada a les comissions, sino que, a més,

tampoc poden realitzar altres activitats ni fer obres, per exemple, perquè les setmanes de Falles estan reservades per als fallers.

D'altra banda, la "tensió" entre fallers i no fallers té lloc durant les Falles i els dies previs a Falles. Des del veïnat no faller existeixen queixes sobre l'avenç cada vegada més gran de l'inici dels dies importants. Fa diverses dècades, les carpes es muntaven a partir de l'11-13 per a la setmana principal de les Falles. Actualment a partir del 4 de març l'any 2025 ja s'inicia el muntatge de les carpes el 4 de març, faltant onze dies per a l'inici de la setmana gran fallera. Aquesta decisió de muntar les carpes cada vegada amb més antelació genera molèsties entre els veïns no fallers que durant varies setmanes fins al final de les Falles veuen disminuïdes les possibilitats d'aparcament, de passar amb el cotxe, o de desplaçar-se en transport públic, reduint les freqüències dels autobusos o desplaçant-se a parades més llunyanes perquè no estan disponibles (Redacción Radio Valencia, 2025). Fins i tot els veïns denuncien durant els darrers anys que les carpes s'han muntat abans del que estava previst en la normativa fallera (Gil, 2024) i carpes que s'han començat a muntar en solars i places peatonals en plena alerta per pluges quan hi ha recomanació de no col·locar-les (Domínguez, 2025), mostrant d'alguna forma l'ocupació de la ciutat per part del sector faller entre l'1 i el 19 de març.

Imatge 7: Queixa dels veïns no-fallers per la instal·lació primerenca de carpes i talls de la via pública (2025)

Font: X (Twitter) Álvaro Martínez @alvarom 6 de març 2025, Patrim Industrial Ar @patrindustrialar 17 de març de 2025, GH Patrimonio VLC @GHPatrimonioVLC 16 de març de 2025 i Xavi @XaviArnou 15 de març de 2025.

El turisme massificat i d'oci que cada any acudeix a les Falles també crea exclusions entre els fallers i visitants respecte dels veïns de la ciutat, especialment en barris com El Carme, El Pilar, Sant Francesc i Russafa. L'elevada massificació i l'oci nocturn crea brutícia, botellots, discussions derivades de l'alcohol, presència d'orina en els portals d'alguns edificis o en edificis històrics protegits patrimonialment. A aquests problemes, es sumen les pròpies festes realitzades per les comissions dins les carpes o fora que creen molèsties al veïnat pel volum elevat de la música que es prolonga fins a altes hores de la mitjanit i els impedeix descansar correctament. L'ocupació de les carpes i els monuments a la via pública dificulten el desplaçament del veïnat tant en transport privat com públic.

Si més no, entre *insiders*, és a dir, dins del col·lectiu faller, també existeixen mecàniques d'exclusió. Entre els membres de la mateixa comissió poden existir. Una comissió no és homogènia entre els seus membres. No tots els membres estan actius tot l'any. Per una banda, hi ha fallers que paguen quota, acudeixen a les assemblees i a tots els actes que realitzen durant l'any. En canvi, hi ha persones que paguen quota, però només acudeixen els dies centrals de les Falles, la qual cosa poden quedar excloses respecte a aquelles que participen durant tot l'any per les pròpies dinàmiques de socialització, que genera grups entre aquells que comparteixen més hores en la comissió reunint-se per a activitats o assemblees. D'altra banda, també exclusió d'una persona concreta del grup perquè no es senten còmodes en la pròpia comissió:

> Ahora mismo más individual (...) el sentimiento es como toda la falla y tal pero ahora en mi falla, como que he perdido un poco contacto con la gente, entonces voy más porqué me gustan las fallas que por la gente que me rodea (...) Por eso me quiero ir de la falla
>
> E1: ortodox, dona, conservador.

Des de les comissions, els fallers es senten integrats dins la festa a nivells generals. No obstant, es visualitzen dos tipus de festivitat. Per una banda, les comissions de Falles hegemòniques (les Falles fetes per ninots) no experimentals tendeixen a formar part de manera plena de les Falles seguint les activitats principals de les Falles. En canvi, les comissions experimentals es senten incloses dins les Falles però no comparteixen alguns punts de vista:

> Jo soc molt fallera… jo les Falles… tal com estan les Falles eh jo no soc una fallera al uso, no, no, no impossible… jo no m'avergonyí de que soc fallera eh ..però no soc fallera com les falleres
>
> E4: ortodox, dona, centre

Una altra qüestió que crea exclusió entre *insiders* és la no consideració de les Falles experimentals com a Falles, això implica una exclusió dels sectors experimentals respecte als sectors tradicionals de la festivitat. L'exclusió també afecta a altres aspectes de la festivitat. Segons l'entrevista a les comissions falleres (Díaz-Solano, 2023), les comissions de Falles experimentals no estan d'acord en alguns aspectes de la festivitat organitzada des de l'ortodòxia fallera.

> No…deuria dir que si i que m'agrada i que la meua família que no es fallera pense que soc molt faller, per si que…,si que crec que no soc faller a l'ús (...) que lluita (...) per altre tipus de coses que no son la normalitat
>
> E5: emergent, dona, esquerres

L'exemple més important d'exclusió entre *insiders* es troba en la falla Arrancapins. La comissió no es sent identificada amb alguns dels actes i aspectes de les Falles. No participen a l'Ofrena des de fa una trentena d'anys perquè es denominen a ells mateixos com una comissió laica. no tenen fallers d'honor, per considerar-los poc compromesos amb la festa, i no tenen falleres ni fallers majors des de l'any 1991 perquè consideren que tots són iguals i suposa un cost per a les famílies. Per últim, es construeixen ells mateixos la falla i no participen en els concursos de premis oficials per considerar-los "prestigi", "vanitat" i "autobombo" (Andrés, 2014; Hernàndez i Martí i Romero, 2018).

Un altre element d'exclusió entre *insiders* fa referència a la forma de concebre les Falles per part de les comissions ortodoxes respecte a les emergents

> Hay veces que eligen artistas falleros, que para mi no son artistas falleros, son artistas y ya está, que hacen pues cualquier chorrada a lo mejor para reivid… reinvin… Reivindicar

algo… pero que realmente no es ningún monumento fallero porque las fallas no es eso, las fallas es hacer algo bonito y visualmente chulo.

E2: ortodox, home, conservador

Una falla no tiene que ser abstracta, o sea es abstracta pero no, o sea se tiene que entender, que sean palos o que sea algo así no tiene mucho sentido.

E2: ortodos, home, conservador

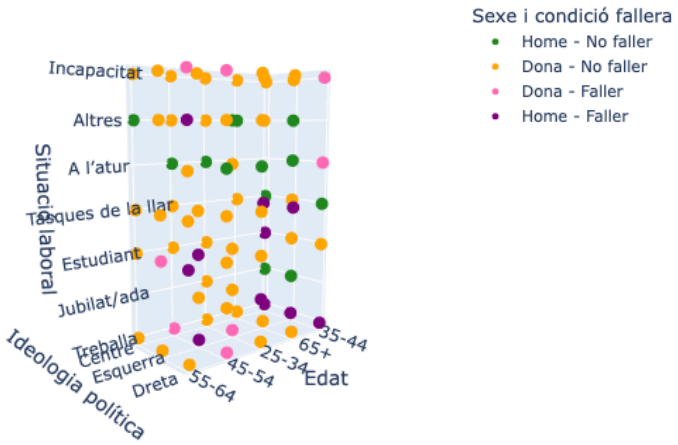
Jo veig que ara no són Falles perquè estan fent unes coses molt rares, eh? Bueno, és que este any n'hi havia una que estava com de cadira. Jo els ninots són el principals, és lo principal de la falla, els ninots i a qui representen i ja te dic i lo que diguen i la crítica que tinguen. Jo pa mi els ninots, si lleven els ninots no son falla

E4: ortodox, dona, centre

5.2.3. Fallers i no fallers: camp social i polític a les Falles

Lluny de ser una pràctica socialment neutra, la condició fallera apareix a l'ACM com un marcador que s'articula amb un conjunt de dimensions estructurals: el gènere, l'edat, la situació laboral, la ideologia política i la localització territorial. Aquesta anàlisi naix de les dades del baròmetre municipal de la ciutat de València en la qual es pot extraure el perfil sociodemogràfic dels qui són faller i qui no, i amb quines variables més aquesta condició té relació. En aquest sentit, es mostra que els individus que són fallers tendeixen a agrupar-se en una regió concreta de l'espai. Aquest agrupament no és aleatori, sinó que es correspon amb un perfil social definit: homes en franges d'edat intermitja (35–54 anys), amb una situació laboral estable i activa, orientats ideològicament cap al centre o la dreta, i residents en barris cèntrics i consolidats de la ciutat, com l'Eixample, Campanar o Ciutat Vella. Aquest perfil suggereix una clara associació entre la participació fallera i la possessió de capital econòmic, capital institucional i capital simbòlic, en el sentit que aquesta participació no només requereix recursos materials, sinó també un cert reconeixement social dins de l'espai urbà i festiu, la qual cosa ofereix una mostra de mecanismes d'exclusió de les Falles.

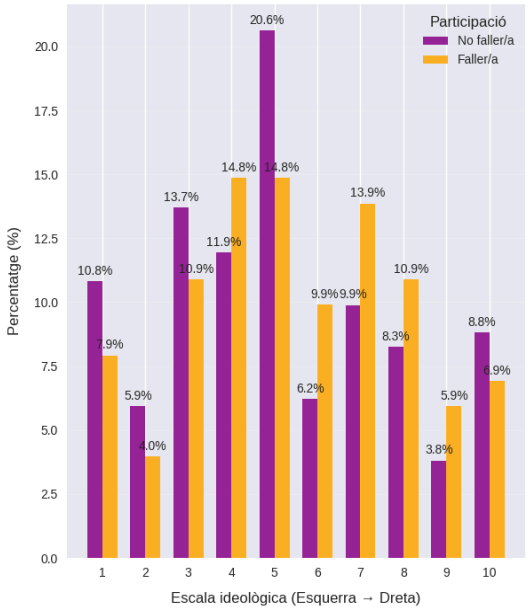
Gràfic 107: Distribució de la sociodemografia dels fallers i el no-fallers

Font: Elaboració pròpia a partir del Baròmetre Municipal de València 2024

Per contra, els no fallers es presenten com un conjunt més heterogeni i dispers dins de l'espai relacional, però amb certes tendències recognoscibles: major presència de dones, de persones en situacions de jubilació, atur o estudiants, de perfils més polaitzats – o més joves o més grans-, amb ideologies d'esquerra i amb una localització en barris perifèrics o fins i tot fora del terme municipal de València. Aquesta distribució posa de manifest les fronteres del camp, on l'accés a la participació no es produeix de manera aleatòria, sinó que està condicionat per estructures socials. A més a més, paradoxament, es podria identificar un perfil sociodemogràficament majoritari entre els fallers i no fallers.

Gràfic 109: Distribució ideològica segons distribució fallers i no-fallers

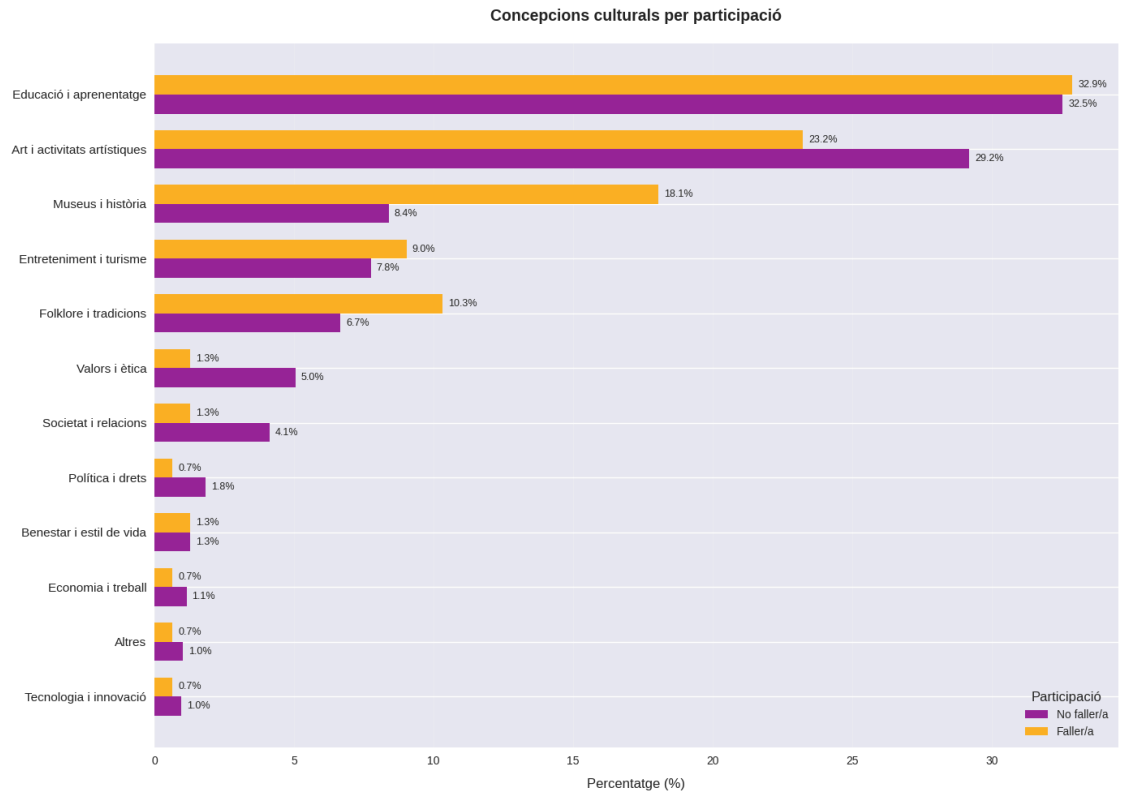
Font: Elaboració pròpia a partir del Baròmetre Municipal de València 2024

La distribució ideològica en funció de la participació fallera revela diferències significatives en la configuració política dels individus fallers i no fallers. La població de València no fallera presenta una tendència ideològica més orientada cap a l'esquerra, amb una presència destacada en els valors baixos de l'escala (especialment als punts 1 i 3), i un fort pic en el valor 5, que es correspon amb el centre polític. En canvi, les persones falleres mostren una distribució més homogènia, però amb una inclinació clara cap als valors centrals i de dreta. És especialment significativa la presència de fallers en els trams mitjans-alts de l'escala (valors 6, 7 i 8), cosa que apunta a una correlació entre la participació activa en el camp festiu i determinades orientacions ideològiques conservadores o centristes, més pròpies de la dreta -PP- que de l'extrema dreta -VOX-.

La participació -o no- en Falles no es distribueix de manera ideològicament neutra, sinó que està travessada per una lògica política que privilegia determinats *habitus* i sistemes de valors. En aquest sentit, el camp sembla més permeable a actors amb orientacions polítiques alineades al conservadurisme. Aquesta inclinació pot interpretar-se com a resultat d'una doble dinàmica: per una banda, l'adscripció ideològica dels agents que dominen el camp; i per l'altra, la possible autoexclusió o distanciament dels sectors d'esquerra davant d'un espai percebut com a tradicionalment aliè o poc receptiu als seus valors. Més enllà del seu caràcter festiu, les Falles operen en un espai simbòlic on es reprodueixen estructures socials més àmplies -com s'ha pogut observar a la distribució sociodemogràfica-, incloent-hi l'eix ideològic. En aquest sentit, la participació fallera no només reflecteix capital cultural i simbòlic, sinó que també es

vincula amb un cert posicionament dins del camp polític, deixant entreveure que la legitimitat dins del món faller no només depèn de la disponibilitat de recursos materials, sinó també de l'afinitat amb un *habitus* polític.

Gràfic 111: Concepcions culturals de participació segons fallers i no fallers

Font: Elaboració pròpia a partir del Baròmetre Municipal de València 2024

D'altra banda, més enllà de les preferències ideològiques o polítiques, per tal de determinar els *habitus* que puguen configurar la distribució de fallers i no-fallers, també cal determinar el capital cultural que acumulen o analitzar les pràctiques culturals dels mateixos i observar les possibles diferències que s'hi donen quant a la construcció dels perfils. En aquest sentit, el gràfic 105 mostra la distribució percentual de les concepcions culturals predominants entre fallers i no fallers. Tant els fallers com els no fallers coincideixen a situar l'educació i l'aprenentatge i l'art i les activitats artístiques com a primeres referències culturals, amb percentatges pràcticament idèntics (entorn del 33%). Aquesta coincidència reflecteix una concepció generalitzada i transversal de la cultura com a vehicle de formació i un enaltiment de la mateixa. No obstant això, les diferències emergeixen amb més força en altres àmbits i en la forma de les pràctiques.

D'una banda, les persones falleres associen la cultura amb dimensions més lligades al territori, la tradició i l'entreteniment popular, destacant significativament en categories com "Folklore i tradicions" (10,3% vs. 6,7%) i "Entreteniment i turisme" (9% vs. 7,8%). A més, presenten una

presència destacada en la categoria “Museus i història”, si bé en aquest cas són superats pels no fallers (18,1% vs. 29,2%). Així doncs, existeix una vinculació dels indicadors d’un capital cultural més vinculat al patrimoni local, les pràctiques festives i el gaudi lúdic de la cultura. Per la seua banda, els no fallers expressen una visió més ètica, crítica i relacional de la cultura, destacant especialment en dimensions com “Valors i ètica” (5% vs. 1,3%), “Societat i relacions” (4,1% vs. 1,3%) i “Política i drets” (1,8% vs. 0,7%). Aquesta orientació apunta a una concepció més reflexiva de la cultura, vinculada a la crítica social, la participació política i la transformació -la qual cosa convida amb una vinculació a les Falles emergents-.

En aquest sentit, es reflecteixen dos enfocaments culturals diferenciats: un de més instrumental i lúdic (faller), arrelat en la pràctica, la festa i el patrimoni simbòlic local; i un altre de més crític i abstracte (no faller), connectat amb la cultura com a espai de valors, drets i qüestionament social.

5.2.4. Les tipologies de fallers i no fallers. Una anàlisi clúster

Amb l'objectiu de comprendre la distribució estructural de les comissions falleres dins del camp festiu, l’anàlisi de clúster permet identificar patrons d'agrupament a partir de la lògica d' acumulació i mobilització de capitals. Això, permet no només descriure un mapa relacional del camp, sinó també interpretar les lògiques de reproducció, distinció o ruptura que articulen el funcionament intern de la festivitat.

Taula 16: Distribució estadística de les tipologies clúster

Mean

Ward Method	Vot dreta recodificat 5 grups (de menys a més)	Renda mitjana 5 grups	Antiguetat Falla 5 grups (1 més nova a 5 més antiga)	Mitjana pressupostos recodificat en 5 grups	Distancia FA 5 grups	Premis capital social Recod	Premi Falles Experimentals R	Premis falles recodificat en 5 grups (de menys a més)	Fallera major binari (si o no)	Districte Falla	Categoria Falla 2024
1	3,70	3,4545	3,98	3,44	2,36	1,1563	1,38	4,11	1,5303	8,2500	13,3548
2	2,83	2,3933	1,83	2,51	3,52	1,0465	1,01	1,89	1,0000	10,1429	15,6829
3	2,89	2,7273	3,13	3,14	2,93	1,1381	1,10	3,29	1,0214	9,5222	14,0710
4	3,00	3,4000	3,40	2,40	2,60	1,7895	6,05	1,85	1,1000	7,6667	17,3333
Total	3,03	2,8149	2,97	3,00	2,95	1,1543	1,40	3,00	1,1133	9,3410	14,5136

Font: Elaboració pròpia

El clúster 1 identifica un conjunt de comissions falleres que se situen en la posició dominant del camp, és a dir, la definició del *rive droite* de les Falles. Aquestes comissions presenten una elevada acumulació de capital en les seues diferents formes —econòmic, social i simbòlic—, la qual cosa els atorga una posició d’ortodoxia i dominació del camp i els permet definir els criteris legítims de participació, consagració i prestigi. En termes empírics, aquest grup es caracteritza per la seua antiguitat, sent en la seua majoria Falles històriques la trajectòria prolongada de les quals constitueix per si mateixa un factor de legitimació. A això se suma un capital econòmic visible en pressupostos elevats que permeten la producció de monuments de grans dimensions. Aquestes comissions s'inscriuen en les categories més altes del sistema classificatori de les Falles, participant habitualment en la Secció Especial o en seccions com 1A o 1B, la qual cosa reforça la seua visibilitat dins de l'espai simbòlic del camp. A més, moltes

d'elles han comptat amb l'elecció de Fallera Major de València, la qual cosa revela la seua integració en el camp polític i institucionals de consagració festiva. Aquesta articulació entre capital econòmic, capital simbòlic i inserció institucional es tradueix en una acumulació significativa de premis, tant pel que fa al monument i l' estètica tradicional, com en dimensions vinculades al capital social de la comissió. Geogràficament, aquestes comissions tendeixen a concentrar-se en districtes cèntrics o d'alta renda mitjana, i es situa en proximitat geogràfica a la Falla de l'Ajuntament. Aquesta localització estratègica no és una simple dada urbana, sinó que actua com a marcador espacial de centralitat simbòlica i poder al camp. És per això, que aquest clúster, concentra agents que, a més d'acumular tipus de capitals, tenen la capacitat "d'imposar les regles del joc" en el camp. En altres paraules, constitueixen el nucli ortodox del camp faller, aquell que defineix quines pràctiques, estils i formes de participació són dignes de reconeixement i premiació. La reproducció de la seua posició dominant no es dona únicament per via econòmica, sinó que està sustentada en un *habitus* col·lectiu que reprodueix simbòlicament aquesta distinció.

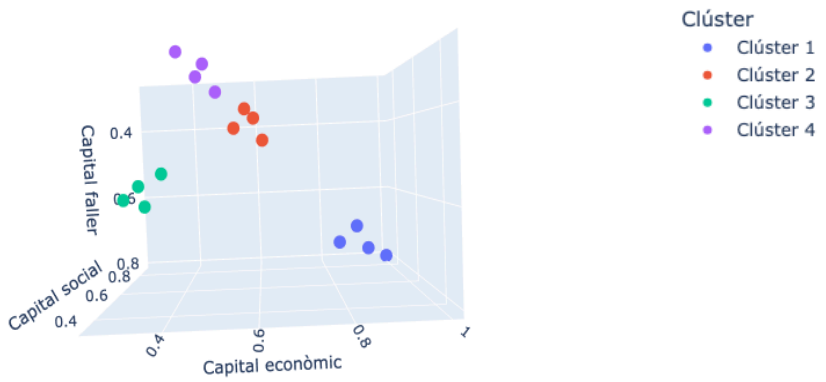
El Clúster 2 agrupa un conjunt de comissions falleres que ocupen una posició intermitja dins del camp, caracteritzada per una relativa estabilitat estructural, però sense assolir els nivells d'acumulació de capital propis del pol dominant o l'ortodòxia. Aquestes comissions, tot i que participen de la lògica del camp i reprodueixen les seues normes de consagració, ho fan des d' una ubicació subdominant. La acumulació de tipus de capital és menor que el del Clúster 1, especialment pel que fa al capital econòmic i simbòlic, però no per això no tenen rellevància en la configuració general del camp. Per contra, aquesta persistència, reconeixement parcial i fidelitat a les formes legítimes de participació les converteixen en un clúster clau en la reproducció del sistema en les Falles. Les comissions en aquest cas, compten amb pressupostos intermedis, suficients per assegurar la realització d' activitats i monuments de certa quantia, encara que sense l'ostentació o espectacularitat de les seccions primeres. Participen habitualment en categories mitjanes, on la competència és major pel volum de comissions participants en aquestes categories, pel que la visibilitat externa és limitada. L' obtenció de premis és ocasional i, quan s'esdevé , sol centrar-se en àmbits menys prestigiosos del sistema classificatori. Així mateix, aquestes comissions no solen haver comptat amb Fallera Major de València. Alhora, geogràficament, es localitzen en districtes amb renda mitjana i posicions urbanes més perifèriques en relació amb els focus centrals de poder festiu. Aquesta distància espacial es tradueix també en una distància simbòlica, ja que la seua participació tendeix a quedar en segon pla respecte a les comissions del Clúster 1. No obstant això, no es tracta de comissions marginals ni rupturistes. Per contra, el seu valor resideix en la reproducció del camp, és a dir, en l'acceptació tàcita de les regles, jerarquies i mecanismes de validació que li són pròpies, actuant com a estabilitzadors de l'ordre simbòlic. Pel que el seu *habitus* està alineat amb l' ortodòxia

El Clúster 3 agrupa un conjunt de comissions falleres que es troben en una fase de consolidació i ascens dins del camp festiu, caracteritzades per una clara voluntat simbòlica però dins dels marcs de la ortodòxia. A diferència de les comissions del Clúster 4, que aposten per la innovació i el rupturisme, aquestes Falles no qüestionen les regles del joc simbòlic, sinó que busquen guanyar legitimitat dins del sistema dominant a través de la millora del monument, l'increment del pressupost i la participació activa en activitats reconegudes pel camp. Aquestes comissions no tenen un llarg recorregut històric, però han començat a destacar per la seua trajectòria ascendent: mostren una presència creixent en premis menors, activitats socials o reconeixements institucionals, tot i que encara no formen part del nucli consagrat. Es distancien del Clúster 2 perquè no es limiten a reproduir les pràctiques heretades, sinó que activen estratègies proactives per escalar posicions, fent un ús intencionat dels seus recursos i orientant-se cap al prestigi. La seua localització és més diversa: poden trobar-se tant en barris en transformació com en zones centrals menys tradicionals, i sovint reflecteixen dinàmiques de renovació urbana. Encara que no compten amb figures institucionals consagrades com la Fallera Major de València, comencen a establir vincles amb estructures formals i a adquirir visibilitat dins del camp. És per això que aquestes comissions ocupen una posició transitòria dins del camp, en la qual el capital econòmic i el social es mobilitzen per generar reconeixement simbòlic. No representen la ruptura ni la crítica, sinó la voluntat d'integració i ascens dins del camp.

Per últim, el Clúster 4 agrupa un conjunt de comissions falleres que ocupen una posició marginal, encara que estratègicament significativa, dins del camp festiu, representant el *rive gauche* de les Falles. El seu tret distintiu és la heterodòxia estructural i simbòlica respecte a les normes dominants del camp. Aquest grup no reprodueix les lògiques tradicionals de consagració —ni per volum de capital econòmic, ni per inserció institucional, ni per reconeixement simbòlic—, sinó que es defineix per l'experimentació, la innovació i l'aposta per formes alternatives de producció cultural dins del marc de les Falles. Constitueix, un pol de subversió simbòlica, des del qual es posen en qüestió els criteris ortodoxos de legitimitat i valoració mitjançant una voluntat de representacions "artístiques" contemporànies o representacions conceptuals. Aquest clúster mostra una heterogeneïtat en tant que pel que fa a l' antiguitat com als seus recursos pressupostaris. El que les uneix no és la possessió d'un capital, sinó una orientació comuna cap a la ruptura amb les formes ortodoxes de la festa. En la seua majoria, aquestes Falles s'identifiquen explícitament com a experimentals, i han sigut reconegudes en àmbits específics per les seues propostes artístiques, conceptuals o crítiques. L'obtenció de premis es concentra principalment en categories alternatives —com Falles i+e, enginy i gràcia, o iniciatives d'impacte social—, i no en el circuit principal de consagració estètica o pressupostària com són els premis de secció. Aquestes comissions tot i ser divergents sí tenen relació amb el camp polític, més alineada als partits progressistes. La seua

representació en les figures de FFMMVV i CCHHVV no ha sigut representativa però en els últims anys sí han hagut destacables casos com une representats de Borull-Socors en la CCHHVV 2024, o l'elecció de Berta Peiró FFMMVV 2025 membre de la falla Ripalda-Beneficiència. Aquestes comissions es concentren majoritàriament en el pol cultural de la ciutat, on s'acumulen rendes mitjes-altes. És per això que el Clúster 4 representa l'espai de resistència simbòlica. No es tracta simplement de Falles amb menys recursos, sinó de comissions que activament qüestionen els principis de legitimitat establerts per l'ortodòxia fallera i per tant, la seua reivindicació rau en la construcció o modificació d'una festivitat on s'introduisquen noves narratives, reconfiguren els llenguatges artístics de la festa i obren espais per a pràctiques més inclusives, polítiques o participatives. Constitueixen, per tant, un pol heterodox des del qual es disputen els sentits legítims de la festa i s' amplien els seus marges de significació.

Gràfic 123: Distribució tridimensional per l'acumulació de capitals dels clústers fallers

Font: Elaboració pròpia

En aquest sentit, la construcció de cada clúster parteix de la lògica d'acumulació de tipus de capital, i amb açò, es poden establir les diferents posicions en el camp festiu.

5.2.5. La definició del fet faller en debat

"Què és un faller?". A priori, podria semblar una definició senzilla, però lluny de generar una resposta unànime aquesta qüestió genera contradiccions dins dels imaginaris col·lectius. La figura del faller, en tant que agent simbòlic del camp festiu, s'erigeix com un marcador identitari disputat. En el marc conceptual bourdieusià, podríem dir que el tèrme "faller" funciona com una categoria de classificació amb un valor simbòlic en disputa. A la vegada, és una etiqueta que condensa una sèrie de capitals: econòmic, social, cultural i simbòlic. Així doncs, es mostra que la definició de "faller" no és neutra ni tècnica, sinó ideològica i jeràrquica. I és que el concepte

de "faller" no és tan sols una denominació funcional o organitzativa, sinó un constructe organitzatiu que actua com a mecanisme de classificació social dins del camp.

La autodefinició de faller no és simple adscripció formal a una comissió, o “una persona que paga quota” [GD3 – No faller]. No obstant això, en la pràctica emergeixen diversos nivells de pertinença que es tradueixen en reconeixement o exclusió. S’estableix doncs, una tipologia de discursos sobre què significa ser faller. D’una banda, hi ha un discurs “formalista” -molt present al GD1 [mixte]- que defensa que l’estat de faller s’adquireix per via administrativa: apuntar-se, pagar, complir. Aquesta visió tendeix a crear un llindar excloent: "si no estàs apuntat, no ets faller". La qual cosa denota un caràcter marcadament de classe: és faller qui paga, és a dir qui té el capital econòmic o social per fer-ho. Excloent a totes aquelles persones que no s'inscriuen però senten i viuen la festa

> "Faller, en el sentit literal, és la persona que està apuntada a una falla, faça més o faça menys."

D’altra banda, hi ha un discurs emocional o afectiu que paradoxalment es construiex fonamentalment al grups dels *insiders* [GD2], la qual cosa consolida no sols unes barreres d’entrada a les Falles administratives sinó simbòliques, és a dir, es sent més una exclusió prèvia abans de poder o no ser exclòs de la festivitat. Així, aquesta definició emocional de la definició del faller es centra en una definició en la vivència subjectiva. Són fallers els qui són capaços de sentir les Falles com a part de la seua identitat, independentment de la seua participació formal. L'espai procliu a aquest sentiment es principalment generat, per la presència de persones falleres de comissió i persones falleres externes a les comissions. Esta agrupació permet mostrar com la unió a través de simbologies i elements compartits genera un sentiment de membresia, incomprès en els altres GD.

> “Es que es muy amplio. O sea, un verdadero fallero yo definiría como alguien que tiene sentimiento, no ya que sea desde que nació fallero ni nada”
>
> GD1: ortodox, home, conservador
>
> "Jo sempre m'he sentit super fallera, pel sentiment que tinc per les Falles, però mai he estat en una falla perquè és molt car"
>
> GD1: participant, dona, progressista
>
> “Yo creo que ser fallero te tienes un sentimiento de, yo qué sé… de ilusión, de nostalgia, de que lleguen las próximas fallas, de estar todo el año pensando quiero que sean las Fallas. Es sentimiento de Valencia, de Fallas, de ver a la Virgen y sentir esa emoción al ver a la Virgen en la ofrenda. No sé… yo creo que sobre todo es sentimiento”
>
> GD1: ortodox, home, conservador

> “Para mí no solo aquel que está apuntado es fallero. Yo creo que todo aquel que sienta por las fallas, viva las fallas, respete la tradición y la cultura y de su mano y nos eche el brazo para ayudar y para hacer que siga la fiesta, para mí es un fallero”
>
> GD3: ortodox, dona, conservador

Tot i això, siga com siga, es remarca que si bé la condició de ser faller en la seua definició pot ser inclusiva, més enllà de les qüotes. Hi ha un element quan preguntem en el com s'es faller. És en este context quan es dona un discurs meritocràtic per a l’acumulació en aquest cas de capital faller, ja que en la definició s’incorpora també l’esforç, la constància i el compromís com a bases de legitimitat. Aquest model genera una jerarquia interna que pot ser subtilment excloent.

> "No és faller qui només ve a les discomòbils. Cal ajudar a muntar, a fer coses, a participar."
>
> GD1: emergent, dona, progressista
>
> "Una persona pot apuntar-se, però si no viu la festa, si no participa, no és realment fallera"
>
> GD3: ortodox, dona, progressista
>
> “Sino que se ha apuntado por alguna razón y no solo por la fiesta como tal. Que sea algo más allá de la semana de fallas, sino que esté presente durante todo el año porque se hacen actos y que realmente le importe que se hagan las cosas bien y que, pues, sea algo más que de fiestas solo”
>
> GD3: ortodox, dona, conservadora

I en última instancia, la definición crítica dels *outsiders* que rebutgen les Falles, on s’identifica la identitat fallera amb una forma de “narcisisme col·lectiu” [GD3], una "adhesió acrítica" a una “tradició convertida en fanatisme” [GD3]. Des d’aquesta òptica, el faller és un actor que reprodueix una estructura conservadora, excloent i sovint alienada.

> "Són molt pesats, pedants, i no toleren que no t’agraden les Falles [...] S'omplin la boca de dir que són valencians, però la resta de l'any no fan res per la ciutat."
>
> GD2: outsider, rebutja les Falles, home, preogressista

Aquesta tipologia mostra com la definición del fet faller funciona com una etiqueta en disputa, que oscil·la entre la inclusió i la distinció, entre el reconeixement i la deslegitimació. La qual cosa connecta amb el concepte de capital simbòlic, i en aquest cas capital faller: no és faller qui ho diu, sinó qui és reconegut com a tal dins del camp. Ja que a major compliment dels requisits estipulats per ser faller, major és el grau d'integració i també és major el grau de legitimació social, i per tant augment del capital faller. A més, la dimensó performativa del concepte de faller és clau: és faller qui “fà de faller” davant dels altres, qui ocupa l’espai simbòlic de la festa amb legitimitat. Aquest caràcter performatiu pot excloure a qui no domina

els codis, els temps o els rituals que el camp exigeix. Es tracta d'una identitat guanyada, no donada, qualsevol pot definir-se com a faller, però sí s'estableixen jerarquies havent-ne "millors fallers que altres".

> "A ver, yo es que sí que creo que no existe un modelo ideal de fallero, pero sí que hay personas que son más falleras que otras. Eso está claro. Y eso te lo da sobre todo el nivel de sentimiento y de involucración que tú tienes en tu falla o en la fiesta en general y sobre todo también te lo da mucho el bagaje. Todo lo que conozcas, todo lo que sepas, la experiencia que tengas, ya sea participando en una falla o desde fuera, pero ese conocimiento, esa experiencia es lo que también te hace ser un poquito más fallero que alguien que viene de nuevas y se ha apuntado a una falla y no sabe todavía de qué va la historia"
>
> GD3: ortodox, dona, progressista
>
> "Hi ha gent que ve solament en la setmana de Falles, però que tampoc ve a les presentacions, ni a res més, ni a vore els actes durant la semana de Falles, sinó a la festa. I molta gent de la falla pues se queixa de... hòstia, és que no ha vingut en tot l'any i ara vol els cubates gratis i tal, això no es de ser fallero. Això ho he escoltat 40 vegades d'estes Falles"
>
> GD1: ortodox, dona, progressista

Finalment, el debat sobre què és ser faller reflecteix també una tensió de fons entre cultura "popular" i cultura institucionalitzada. Per a uns, ser faller és viure la festa des de dins; per a altres, és viure-la no necessàriament des de dins; i per a alguns, és una pràctica cultural imposada des d'una estructura jeràrquica i excloent que perjudica a la resta de veïns que no volen viure-la. És per això que, la disputa sobre qui pot ser considerat faller i qui no és molt més que un debat terminològic. Es tracta d'una lluita pel dret a definir, per l'accés als recursos simbòlics, a la visibilitat pública i a la legitimitat cultural dins d'una de les institucions més rellevants del context local. En aquest sentit, la figura del faller/a esdevé una metàfora social: ens parla de pertinença, d'exclusió, de lluita per la veu i per la representació. I, per tant, que per la varietat de percepcions, la seua definició no pot ser mai neutral.

Així, per a que els fallers puguen participar ha d'haver-hi una falla com a centre del ritual, i per tant, també caldria definir o delimitar què és una falla. Més enllà de la definició fisica o tècnica del monument, la falla és, en essència, un element simbòlic que articula identitat, expressió, ritualitat i, alhora, tensió. I es defineixen, quatre grans eixos interpretatius: 1) La falla com a monument artístic 2) La falla com a monument ritual 3) La falla com a espectacle turístic i consum cultural 4) La falla com a dispositiu ideològic i d'exclusió

Els *outsiders* [GD3] remarquen una banalització i una estètica de la discursiva, que seguint la línia definitoria del que és ser faller, aludeixen a la pèrdua historia del valor simbòlic de les Falles "d'abans"

> "Abans hi havia més sàtira. Ara sembla que totes les Falles tenen el mateix missatge superficial."
>
> GD3: Outsider, rebutja les Falles, home, progressista
>
> "Hi ha Falles que fan vergonya. Missatges masclistes, d'humor ranci, estètica hortera."

On a més a més, es fa referència a una falta de reflexió col•lectiva sobre el contingut de la mateixa:

> "La gent va, fa la foto i prou. Ningú es planteja si la falla és bonica, si diu alguna cosa."
>
> GD3: Outsider, no participa, dona, progressista

Així doncs, s'apunta a una contradicció: el monument faller, nascut com a eina de crítica social, ha estat en molts casos desactivat com a artefacte discursiu, però alhora sí que es reclama el viratge discursiu cap a una discursiva masclista. Es denuncia que moltes Falles reprodueixen models visuals repetitius, dissenyats per agradar a un públic ampli, sovint turístic, que no busca comprensió del missatge sinó impacte visual i estètica fotogénica. Aquesta banalització esdevé des d'aquest prisma una forma de pèrdua de capital faller dins del camp: el missatge crític, satíric o de reflexió queda arraconat.

> "El monument és cada vegada més gran, però diu menys coses."
>
> GD1: Ortodox, dona, progressista

Però més enllà dels crítics de les Falles, també hi ha veu crítica, fins i tot entre els mateixos fallers**,** sobre la repetició temàtica i formal de les Falles:

> "Cada any és el mateix, el mateix tipus de ninots, el mateix humor..."
>
> GD2: Participant, home, progressista
>
> "Sempre és el mateix estil. Si intentes fer una cosa diferent, no t'ho valoren"
>
> GD1: Emergent, dona, progressista
>
> "Hem intentat fer coses diferents, però sembla que si no és el model clàssic, no agrada."
>
> GD1: Ortodox, dona, progressista
>
> "És veritat que moltes Falles es copien entre si... però també hi ha qui s'ho curra."
>
> GD1: Ortodox, dona, conservador
>
> "Cada comissió fa el que pot. Si vols fer una falla més original, t'has d'espavilar molt."

GD1: Ortodox, home, conservador

“La gent vol veure ninots grans, reconeixibles, que els facen gràcia. Si t’eixes massa del guió, no t’entenen.”

GD1: ortodox, home, conservador

La qual cosa, denota un *habitus* estètic consolidat en les Falles que entra dins del marc conceptual de l’imaginari col·lectiu i que tot i tindre algunes divergències és central en la festivitat. D’altra banda, la falla més enllà de l’estètica també reivindica un valor simbòlic de grup [GD1 i GD2]. El muntatge, la cremà, la presència al barri i la relació amb el casal són vistos com a fonaments del sentiment de pertinença:

"La falla no és sols el ninot. És el que representa per al barri, la gent que hi ha darrere, les hores de feina."

GD2: Ortodox, dona, progressista

"Quan cremes la falla, tanques un cicle, comences un altre. És com una catarsi."

GD1: Ortodox, home, conservador

Aquestes declaracions il·lustren la funció ritual de la falla, entesa com un cicle que organitza la temporalitat comunitària i genera espais d’interacció emocional. Aquests rituals produeixen "energia emocional" (Collins, 2004; Ariño, 1992) , que reforça vincles i identitats compartides. La falla, per tant, és una pràctica viva que estructura la vida col·lectiva del barri i de la comissió.

"Les Falles les fem entre tots. Cada detall porta l'esforç de molta gent."

GD1: Emergent, dona, progressista

Aquest caràcter assembleari i participatiu contrasta amb les crítiques sobre la seua instrumentalització externa. Açò, confronta amb una visió crítica de les Falles com a imatge i producte turístic [GD3]:

"Les Falles ja no són per a nosaltres. Són per als turistes. S'ha perdut el sentit." "La mascletà sembla un escenari de masses. Tot és per vendre la imatge."

GD3: Outsider, participant, dona, progressista

També es denuncia com aquesta mercantilització desplaça la població local i desfigura la festa:

"No pots ni caminar pel centre. I si vols veure una falla, està tancada darrere d'una tanca."

GD3: Outsider, rebutja les Falles, dona, progressista

Aquest discurs apunta a una pèrdua de control simbòlic per part de les comissions i el veïnat, en favor de l'indústria de l'espectacle i les institucions. El ritual esdevé escenificació, i la falla, un objecte de consum visual per a visitants. Així mateix, en una mateixa línia es posa en dubte el contingut ideològic implícit de moltes Falles:

> "Moltes Falles tenen missatges molt conservadors. No es fa crítica, es reprodueix l'statu quo."
>
> GD3: Outsider, rebutja les Falles, dona, progressista
>
> "Només veus crítica social a les Falles experimentals. Les altres són conformistes."
>
> GD3: Outsider, rebutja les Falles, home, progressista

Aquestes afirmacions evidencien la tensió entre les Falles ortodoxes i emergents, una tensió entre les Falles com a estructura que reprodueix valors dominants. La falla es converteix en un instrument de legitimació cultural, on s'exclou el dissident, el minoritari, o l'alternatiu. Només determinades veus accedeixen a la producció simbòlica majoritària. És per això que en termes bourdinians l'hegemonia simbólica i la posición del camp és determinant, per tal de no recaure en l'ataraxia: aquells que tenen més capital (econòmic, social, institucional) poden fixar el gust i el significat legítims, el qui no participe d'aquestes lògiques queda exclós del camp.

És per això, que s'observa una tensió entre les Falles ortodoxes i les emergents. Aquestes últimes representen un desafiament o una alternativa al model hegemònic de festa: més participatives, amb discursos crítics, amb valors transformadors o amb formats estètics innovadors. Aquest debat no és només estètic o estilístic, sinó ideològic. Al centre hi ha la pregunta: què és —i què pot ser— una falla legítima? I, per tant, quines pràctiques, discursos i actors tenen dret a representar la festa fallera.

A GD2 i una part de GD1, es constata una valoració clara del model tradicional. Aquest model es basa en l'estètica barroca del monument, el compliment estricte del calendari i del protocol faller, i una jerarquia dins la comissió.

> "Una falla és això: la plantà, la ofrena, la cremà, la música, el casal. Si no té això, no és una falla."
>
> GD1: ortodox, home, conservador
>
> "Les Falles de tota la vida són les que mantenen la festa com ha de ser."
>
> GD2: ortodox, dona, conservador

Aquesta visió reprodueix un *habitus* faller consolidat, en què l'autenticitat es vincula amb la repetició d'unes formes reconegudes com a pròpies. Aquest model acostuma a ser poc permeable a innovacions, i la seua força simbòlica s'ha consolidat a través de dècades de reconeixement institucional i social.

En canvi, a GD3 —i puntualment al GD1— es reivindica la legitimitat de Falles que experimenten amb nous formats: tant des del punt de vista formal (estètica, materials alternatius) com discursiu.

> "Una falla no ha de ser sempre igual. També pot ser un espai per pensar, per provocar."
>
> GD3: Outsider, no participa, dona, progressista
>
> "Hi ha Falles que fan crítica real, no com les de sempre, que repeteixen els mateixos acudits de sempre."
>
> GD1: Outsider, no participa, dona, progressista

Aquestes Falles s'identifiquen amb una concepció de la cultura com a espai de dissensió i creació, i no només com a reproducció de la tradició. El seu model està fortament alineat amb el que Bakhtin (1987) anomenaria una carnavalització crítica: ús de l'humor, la sàtira i la provocació per qüestionar l'ordre establert. Tanmateix, aquestes pràctiques no sempre reben reconeixement dins del camp. Són percebudes com a marginals, poc "falleres", o fins i tot com una amenaça a l'essència de la festa:

> "Això no és una falla, això és una escultura rara amb pretensions."
>
> GD1: Ortodox, home, conservador
>
> "Són quatre modernets que volen cridar l'atenció, però no representen la festa."
>
> GD2: Ortodox, home, conservador

Aquesta deslegitimació simbòlica connecta amb les teories de Bourdieu sobre el capital simbòlic: aquestes propostes poden tenir alt capital cultural en altres camps (artistic , acadèmic), però poc valor dins de la posición ortodoxa del camp. Això produeix una fricció permanent entre allò que es considera "una falla de veritat" i allò que és titllat d'experiment o intrusisme.

> "Hi ha Falles que no són per a guanyar premis, sinó per fer pensar. Això també és ser faller."
>
> GD2: Participant, dona, progressista
>
> "A vegades, les més senzilles diuen molt més que les grans. Però ningú els fa cas."
>
> GD2: Participant, dona, progressista

Aquestes tensions reflecteixen una pugna per el poder simbòlic dins del camp festiu, la legitimitat, i l'acumulació de capital faller. El reconeixement institucional —per part de la JCF, els premis oficials o els mitjans de comunicació— sol afavorir el model tradicional, mentre que les propostes alternatives són relegades a una posició subalterna.

És per això, que també cal analitzar com s'articulen els mecanismes d'inclusió i exclusió dins de les comissions, i com aquests reforcen o qüestionen l'ordre simbòlic dominant. Tot i que la tensió entre Falles ortodoxes i emergents articula bona part dels discursos, també s'observen temàtiques col·laterals que travessen els tres grups i obren línies de fractura discursiva significatives, on s'identifica una jerarquia clara en el reconeixement. Les Falles que acumulen capital econòmic i institucional solen monopolitzar els premis, i això pot generar una sensació d'injushcia entre els grups que aposten per altres models:

> "Les Falles que reben premis són les de sempre, amb més pressupost i més contactes."
>
> GD1: Emergent, dona, progressista
>
> "També depèn molt de cada persona... hi ha gent que vol guanyar, guanyar i guanyar, i quan no la té, pues… no vaig a estar en Falles"
>
> GD2: Ortodox, dona, conservador

Una altra de les qüestions essencials que es planteja en la línia de debat és com la festivitat transforma el paisatge urbà, però també el regula. És per això, que es defineix com l'espai públic esdevé un escenari limitat per tanques, accessos restringits o usos comercials.

> "El centre està ple de tanques i barreres. Sembla que les Falles siguen d'uns pocs"
>
> GD2: Outsider, rebutja les Falles, dona, progressista
>
> "No pots ni caminar pel centre... Està tot ocupat [...] No pots anar amb el cotxe, ni dormir, ni treballar. És com si tot estiguera parat només per a la festa."
>
> GD3: Outsider, rebutja les Falles, home, progressista

I no són només les molèsties logístiques, sinó que formulen una crítica a la privatització simbòlica i pràctica de l'espai públic, que en alguns casos es percep que hauria de ser inclusiu i col·lectiu. La festa, en lloc de crear comunitat, exclou a qui no hi participa formalment o econòmicament. Un exemple clar és el debat sobre la participació en l'Ofrena:

> "Només pots participar si estàs en una comissió. Per què no fer un dia obert per a tothom?"
>
> GD1: Participant, home, progressista

Això reflecteix la percepció que la festa —com a espai simbòlic— assigna rols i nivells d'accés, on el no-faller queda com a espectador o directament exclòs. I és per això que malgrat el predomini d'un discurs de legitimitat fallera entre els *insiders*, apareixen fissures notables. Alguns fallers fan una crítica interna al model actual.

> "S'ha perdut una mica l'esperit. Ara tot és per a Instagram."
>
> GD1: Participant, dona, progressista

“Abans veníem per passar-ho bé, ara tot és guanyar, guanyar, guanyar.”

GD2: Participant, home, progressista

“La falla canvia radicalment per guanyar premis. Però això ja no és la nostra falla.”

GD2: Ortodox, dona, progressista

Es mostra per això que fins i tot des de dins, es percep que el model faller ortodox i dominant està instrumentalitzant la festa, convertint-la en espectacle i competició, en lloc de comunitat.

“Hi ha Falles que mai guanyen, perquè no tenen ni diners ni contactes.”

GD2: Ortodox, dona, progressista

Aquest tipus d’autocrítica denota una tensió entre l’estàtica i l’evolució de les Falles, on alguns fallers comencen a qüestionar la dominació simbòlica que ells mateixos reprodueixen. Les Falles emergents poden estar capitalitzant un malestar latent respecte al model dominant. I si bé avui es troben en posició subalterna derivada del canvi polític, poden estar operant com a agents de canvi dins del camp faller.

5.3. La construcció del capital faller

El capital faller pot definir-se com una forma específica de capital que combina dimensions econòmiques, culturals i simbòliques dins del camp, constituint-se com un recurs relativament autònom que permet als actors socials obtenir posicions de prestigi, reconeixement i poder dins d'aquest espai simbòlic (Bourdieu, 1986). Aquest capital inclou, en la seua dimensió econòmica, els recursos financers específics del camp, així com la capacitat de contribuir econòmicament a la comissió fallera, el finançament d'activitats festives i la inversió simbòlica, que no es limita a la simple possessió de diners sinó a la capacitat de mobilitzar recursos de manera estratègica dins del camp. La dimensió cultural i simbòlica comprèn el coneixement dels codis, tradicions, rituals i pràctiques específiques del món faller, incloent el domini del camp, el coneixement de les jerarquies internes i la comprensió dels símbols que estructuren aquest espail, que permet la participació legítima en el camp (Bourdieu, 1977). Així mateix, inclou un capital social específic format per xarxes de relacions socials pròpies del món faller, com contactes amb dirigents de comissions, relacions amb artistes fallers i vincles amb institucions falleres (Coleman, 1988). El capital faller presenta una autonomia relativa respecte a altres formes de capital perquè opera segons una lògica interna específica que no sempre coincideix amb la lògica d'altres camps socials, presenta una convertibilitat limitada ja que el prestigi faller no es tradueix automàticament en prestigi social general, segueix una temporalitat específica amb cicles anuals fallers que contribueixen a la seua autonomia, i disposa d'una institucionalització pròpia a través de la Junta Central Fallera, comissions falleres i premis específics que regulen la distribució i reconeixement d'aquest capital (Bourdieu, 1992; Becker,

1988; Rius-Ulldemolins, 2004). Alhora funciona en una lógica inscrita en el seu context local com un capital d'autoctonia, no directament exportable a un context nacional o internacional. D'aquesta manera, el capital faller funciona com un sistema de disposicions i competències que permet als actors socials navegar per les jerarquies falleres, obtenir reconeixement dins del camp, accedir a posicions de lideratge i participar legítimament en els rituals fallers, constituint una forma específica de capital que, tot i mantenir connexions amb altres formes de capital social, manté una autonomia relativa que li permet funcionar segons lògiques pròpies dins del camp faller.

5.3.1. Els sistemes de premis de les Falles

El sistema de premis constitueix un dels principals mecanismes de consagració simbòlica dins del camp faller, en el sentit bourdinià del terme. Aquest dispositiu institucional, funciona com a criteri de legitimitat que permet estructurar la jerarquia interna del camp i definir quines comissions ocupen posicions dominants. Els primers premis, especialment en les seccions més altes, operen com a fonts de capital faller, una forma específica de capital simbòlic de reconeixement i prestigi dins del camp, la qual cosa va de la mà del capital econòmic. Aquesta lògica de reconeixement reforça l'ortodòxia de determinades comissions, alhora que exclou o margina altres pràctiques menys valorades pel sistema que no poden acumular els tipus de capitals necessaris per en definitiva poder acumular el màxim capital faller possible. Metodològicament, aquesta dimensió ha estat analitzada a partir d'un seguiment de la distribució de premis en diferents anys i seccions (1981-2025), així com mitjançant l'observació de les dinàmiques internes de les comissions, tècniques grupals com entrevistes i grups de discussió i anàlisi de contingut dels discursos públics associats als premis. L'objectiu ha estat identificar com els actors interpreten el valor dels guardons, com s'incorpora aquest reconeixement al relat identitari de cada comissió, i com aquestes pràctiques contribueixen a la construcció i circulació del capital faller dins d'un camp cultural amb altes dosis de visibilitat pública i competència simbòlica.

Una de les qüestions que ha comportat la instrumentalització i la jerarquització de les Falles és el sistema de premis. Aquest sistema permet acumular capital faller i augmentar el prestigi de les comissions, ja que el fet de guanyar els primers premis crea més hegemonia, i per tant, més capital faller es té. La Junta Central Fallera és l'encarregada d'impulsar els principals premis: premis de Secció, premis d'Enginy i Gràcia i Experimentals, i des de fa uns anys, els premis sobre igualtat, diversitat i sostenibilitat Caliu i Neutres i Sostenibles. Tant els premis de secció com els d'Enginy i Gràcia es donen en cada secció. A banda de les subvencions analitzades anteriorment, durant les darreres dècades ha augmentat el nombre de premis als diferents monuments fallers. Els primers premis que s'instauraren foren els Premis de Secció. Amb la instauració de la Junta Central Fallera en els anys 40 i la classificació de les comissions pel

monument es premiaren les millors Falles de cada secció. Uns anys després, per a mostrar l'aposta del govern del Franquisme per la crítica i sàtira (Hernàndez i Martí, 2006).

Els premis de Secció són els premis principals i els que disposen d'una major quantitat, 15.000€ el guanyador del primer premi de Secció. A mesura que es va baixant de secció la quantitat dels premis es va reduïnt fins a ingressar només 150€ el primer premi de secció 8ªC (Domínguez, 2024). Aquests premis són competència de la Junta Central Fallera, qui no només s'encarrega del jura, també s'encarrega del pagament del premi com consta dins del pressupost. Es premien les millors Falles de cada secció atenent a criteris d'originalitat, disseny, modelat, disseny, coherència, primer impacte visual i risc, enginy i gràcia. Són els qui tenen un major nombre de premis, ja que es donen tres premis per cada secció (Junta Central Fallera, s.d.).

El segon premi per antiguitat a destacar és el premi d'Enginy i Gràcia, creat durant la dècada dels anys 40. Per als Premis Enginy i Gràcia, el jurat es focalitza en l'enginy i gràcia, originalitat, disseny i coherència del guió. És un premi menor respecte al de secció, com es pot comprovar, en primer lloc, amb el pressupost. Mentre el primer premi de secció Especial són 15.000€, el primer premi d'Enginy i Gràcia és només de 5.000€. Un altre motiu que explica aquesta hipòtesi és el palmarès d'aquests premis. La comissió que més premis d'Enginy i Gràcia té, Na Jordana, no és la comissió que té la major part de premis de Secció, que és el Pilar des de 1981 i Convent Jerusalem des de l'any 1942. D'altra banda, la Federació d'Enginy i Gràcia va realitzar un estudi durant les Falles de l'any 2021 arribant a la conclusió de què la majoria de les Falles guanyadores del primer premi de Secció Especial no eren les guanyadores del primer premi de Secció, i en molts casos no guanyaven ningun dels premis de Secció. Això explica, en primer lloc, que els criteris no són els mateixos en els dos premis i cada jurat té un criteri diferent, i en segon lloc, que algunes Falles com Convent Jerusalem actualment i Nou Campanar anteriorment tendien a prioritzar la monumentalitat per davant de la crítica i la sàtira, mentre que altres Falles com Na Jordana o Regne de València, mantenint uns criteris de monumentalitat característics de la Secció Especial, tendeix a donar-li més importància a la crítica i la sàtira per convicció de la pròpia comissió o la influència dels propis artistes fallers, entre altres (Díaz-Solano, sense publicar).

L'any 1999, amb l'aparició de les primeres comissions emergents a finals dels huitanta i principis dels noranta, es crearen els premis per a aquest tipus de Falles. Si bé els premis són mencionats per la Junta Central Fallera, és la Regidoria de Cultura Festiva/Falles qui s'encarrega de gestionar-les a través a través del pla de subvencions 2023-2025. Les Falles han suposat per a algunes de les comissions, com Mossén Sorell - Corona, una contradicció ja que durant uns anys han renunciat a participar en els premis per no sentir-se identificats amb el sistema de premis que consideren que crea rivalitat i ostentositat i potenciar les diferències entre comissions. En canvi, aquesta comissió ha participat la major part dels anys participar els

primers anys i són actualment la comissió amb més primers premis aconseguits, 11, front als 4 que porta Lepant - Guillem de Castro, segona comissió amb més primers premis. El pressupost és inferior al dels premis anteriors, 6.400€ repartits en sis premis, tres per a Falles majors i tres per a Falles infantils, dels quals 2.000€ corresponen al 1r premi de la falla gran. Els premis a les Falles experimentals es donen a aquelles Falles que aposten per la diversitat de formes, l'utilització de nous materials, sempre que siguen no contaminants i respecten al medi ambient (Díaz-Solano, 2023).

En els darrers anys, coincidint amb una major sensibilització per qüestions relacionades amb la igualtat de gènere, el canvi climàtic i la sostenibilitat, des de les regidories d'Igualtat i Acció Climàtica s'han creat dos premis, els Premis Caliu (2018) i els Premis Neutres i Sostenibles (2023). Els dos premis formen part del Pla Municipal de Subvencions 2023-2025, mitjançant el qual duran els tres anys estan garantits els premis per la mateixa quantitat els tres anys. La quantitat és de 14.000€ i 18.000€ respectivament. El primer premi dels Caliu són 3.000€ i 6.000€ dels Neutre i Sostenible. Els Premis Caliu premien a aquelles Falles que potencien la igualtat de gènere i la diversitat a través dels monuments, la temàtica i els materials. Per la seua banda, els Premis Neutres i Sostenibles potencien a aquelles Falles que aposten per la sostenibilitat en els materials, temàtiques i treball dels monuments (Díaz-Solano i Rius-Ulldemolins, 2024).

Altres entitats també entreguen diferents premis amb temàtica sectorial. Durant els anys 90 existien els premis impulsats pel Cercle de Belles Arts. Aquests premis tenien una categoria sobre la falla més artística. Així doncs, el premi es centrava en el monument des del punt de vista artístic, prioritzant-lo a qüestions com el tamany. Durant els anys 90 van sorgir els premis RTVV, creat i impulsat per la radiotelevisió pública valenciana. Aquests premis, que tenien dos categories, millor crítica sobre televisió, i millor ninot personatge de televisió, es va mantenir fins l'any 2013, any de tancament de RTVV. Amb l'obertura de la nova radiotelevisió l'any 2018, À Punt, els premis es van reprendre de nou l'any 2021, amb dos categories, els Premis À Punt a Falles grans i els premis La Colla d'À Punt a les Falles infantils.

Els diaris valencians *Levante* i *Las provincias* premien a les millors Falles de l'any des de fa unes dècades; des de l'àmbit LGTBIQ+, el col·lectiu Lambda premia a la falla més diversa des de l'any 2003; en l'àmbit esportiu, el Llevant U.D. premien als millors ninots que tracten sobre el club, i el diari Superdeporte amb la Fundació Trinidad Alfonso premien a les Falles que promocionen l'esport valencià; els partits polítics PSPV-PSOE i Compromís de la Ciutat de València entreguen els premis Picota i Sacabutx (2005) i el premi Somriure (2013), respectivament a la millor crítica local i al millor ninot de l'exposició del ninot que represente la millor crítica política i social. Altres premis sectorials són, els premis Controla Club, impulsats per la ONG Controla Club amb la col·laboració de la Junta Central Fallera, que premien aquelles Falles que promouen unes Falles segures i responsables en aspectes com el consum

d'alcohol o l'ús correcte dels petards, i Grues Rigar ha premiat durant més d'una dècada aquelles Falles de Secció Especial amb més risc, entre altres.

Per a tractar els premis de secció, prèviament cal tractar la classificació de les comissions en categories i seccions. Actualment a la ciutat de València estan actives un total de 344 comissions. Dins la Junta Central Fallera existeixen al voltant d'una vintena o una trentena de comissions que no pertanyen a la ciutat de València, sinó a les poblacions veïnes Xirivella, Quart de Poblet, Mislata i Burjassot. Tot i que aquest estudi es centra en les comissions de la ciutat de València si que es farà menció de les comissions de l'àrea metropolitana adscrites a la Junta Central Fallera dins l'anàlisi dels premis per a donar una visió completa d'aquestes. En l'actualitat, les Falles estan classificades en nou seccions i una, dos o tres categories per secció: Secció Especial, 1ªA i B, 2ªA i B, 3ªA, B i C; 4ªA, B i C; 5ªA, B i C; 6ªA, B i C; 7ªA, B i C i 8ªA, B i C. Amb el creixement del nombre de comissions (prop d'un centenar noves des de l'any 1981) el nombre de categories i seccions ha augmentat des de l'any 1981, passant d'Especial-4ªD l'any 1990 a Especial-8ªC a partir de l'any 2018, quan es produeix l'últim canvi de seccions.

Taula 9: Categories i Seccions amb el seu pressupost i el nombre de Falles per cada secció l'any 2025

Secció	Pressupost	Nombre de Falles
Secció Especial	101.187,00€ - 250.000,00€	9
Secció 1ªA i B	38.000,00€ - 30.500,00€	31
Secció 2ªA i B	18.735,00€ - 27.000,00€	31
Secció 3ªA, B i C	15.450,00€ - 19.400,00€	53
Secció 4ªA, B i C	12.000,00€ - 15.400,00€	54
Secció 5ªA, B i C	9.000,00€ - 12.000,00€	46
Secció 6ªA, B i C	7.000,00€ - 9.100,00€	54
Secció 7ªA, B i C	4.500,00€ - 7.000,00€	52
Secció 8ªA, B i C	2.060,00€ - 5.000,00€	51
Fora de concurs	1.030,90€ - 6.000,00€	3

Font: Elaboració pròpia a partir de (Romero, 2024).

El fet d'estar en una categoria o una altra és dona pel pressupost de la falla com a element principal de divisió. En els darrers anys les Falles de Secció Especial solen tindre un preu que oscil·la entre els 100.000 i els 250.000€. La segona categoria més important és la primera A, que sol tindre un pressupost que oscil·la entre els 40.000 i els 100.000€, i les categories 1B, 2A i 2B entre 20.000 i 40.000€. A partir de la tercera secció i fins a la huitena C, el pressupost de la falla oscil·la entre els 1.000 i els 18.000€. Això significa que de les 344 comissions que planten

Falles a la ciutat de València l'any 2025, 71 (20,64%) tenen un cost superior als 20.000€ la majoria de les comissions es troben entre la categoria 3A i la 8C. Mentre que només aproximadament de les comissions superen els 20.000€ de pressupost. Aquest fet ajuda a comprendre perquè aquestes primeres categories són més estables i les solen ocupar les mateixes comissions. La major part de les comissions són més reduïdes, tant en nombre de socis com en nombre de patrocinadors, i impedeix a aquestes Falles poder accedir a primeres categories, sent la seua participació en elles nul·la o puntual durant molt pocs anys i tornant a categories inferiors.

En el cas de la Secció Especial, actualment hi ha nou Falles, les mateixes que en els anys 2018, 2019, 2021 i 2023. En els darrers set anys, només l'any 2022 en va tindre 10, la resta d'anys ha mantés el mateix nombre de comissions i exactament les mateixes tots els anys. Les Falles de Secció Especial són l'exemple màxim de l'estratificació de les Falles. Són les Falles amb major capital simbòlic. El fet que explica que es tracte de la secció amb menor nombre de Falles és degut a l'elevat capital econòmic que es necessita per a plantar una falla d'Especial. Tal com apareix al quadre anterior, les Falles d'Especial superen els 100.000€, un pressupost superior al total de la majoria de comissions. Aquesta qüestió s'explica en el nombre de Falles presents a Especial en el període 2000-2012 respecte als darrers anys. Mentre que actualment, com s'ha comentat, són 9 comissions plantant a Especial (10 l'any 2022) entre 2002 i 2012 es plantaren una mitjana de 12 - 14 Falles, arribant al pic màxim en 15 comissions l'any 2005. Aquest fet demostra que el període de creixement econòmic va afavorir l'augment del nombre de Falles a la màxima categoría . Amb l'arribada de la crisi econòmica, el nombre de Falles va baixar quedant-se aquelles Falles amb un nombre elevat de socis que mantenen la falla des de fa dècades en la Secció Especial, com Na Jordana o Plaça del Pilar, i també aquelles que tenen un elevat capital econòmic per la intenvenció d'empresaris.

Una altra qüestió a analitzar sobre les seccions i categories són la seua evolució. La classificació de les comissions en seccions i categories no són inamovibles. Tots els anys una part de les comissions canvien de secció depenent principalment, com s'ha vist en els paragrafs anteriors, del seu pressupost. Dins d'aquestes, unes seccions canvien més de comissions que d'altres. Per a analitzar l'evolució de comissions durant els anys en les seccions i representar-les a través del gràfic radial, tant en aquest subapartat com en el dels premis de secció, cada categoria i secció es representarà en un nombre de l'1 al 23.

Taula 10: Representació numèrica de les seccions de premi

Secció i categoria	Nombre	Secció i categoria	Nombre
Especial	1	5ªB	13
1ªA	2	5ªC	14

1ªB	3	6ªA	15
2ªA	4	6ªB	16
2ªB	5	6ªC	17
3ªA	6	7ªA	18
3ªB	7	7ªB	19
3ªC	8	7ªC	20
4ªA	9	8ªA	21
4ªB	10	8ªB	22
4ªC	11	8ªC	23
5ªA	12		

Font: Elaboració pròpia

Les Falles, especialment de secció primera i segona A i B, són les més estables, és a dir, es repeteixen any rere any en la mateixa secció. En canvi, a partir de la tercera secció solen haver més diferències de comissions entre uns anys i altres. Exemples d'aquests dos casos són en el cas de 1A Falles com Quart Palomar, Quart Extramurs, Mestre Gozalbo - Comte d'Altea, que porten entre dos i tres dècades mantenint-se en la secció 1°. En canvi, Falles com (posar exemple) han passat en els darrers anys de la secció quarta a la secció setena, i a l'any següent de la secció setena a la cinquena. D'altra banda, algunes comissions que durant uns anys han estat en Secció Especial, quan han deixat aquesta secció, la caiguda ha sigut significativa. En el següent gràfic es representa l'evolució de dues comissions que durant l'època de bonança econòmica formaven part de la Secció Especial, i amb l'arribada de la crisi econòmica no van poder continuar amb el pressupost que tenien eixos anys i van caure de la secció principal a quasi les últimes. La comissió Pizarro - Ciril Amorós fou la primera d'aquestes comissions analitzades que més prompte va canviar de secció passant l'any 2009 de Secció Especial -representat al gràfic amb el número 1- a 6ªA -representat en el gràfic amb el número 15- en només en un any. La comissió es va recuperar l'any següent de forma puntual fins a 1ªB -representat pel 3- per a tornar a baixar els anys següents. L'altra comissió d'exemple, Arxiduc Carles - Xiva va caure també en un any a posicions similars, d'Especial a 5ªA. Aquesta, però, a diferència de l'anterior, va tardar uns anys a anar recuperant-se fins arribar a la secció 3ªA actual. En qualsevol cas, cap d'aquestes dues comissions ha tornat a pujar a Secció Especial des de llavors, sent una mostra de com durant l'època de bonança econòmica, les comissions van veure incrementats els seus pressupostos permetent a alguns d'ells pujar a Secció Especial, secció a la qual no havien format part mai, o feia anys que no havien aconseguit tornar.

Un dels elements per analitzar com les dinàmiques de poder ritual configuren les Falles com un reflex de les desigualtats socials és a través del funcionament del sistema de premis. Els premis de secció són els premis més important. El premi, juntament amb altres aspectes com l'antiguitat de la falla o la posició a nivell simbòlic en el camp, defineixen el camp faller. L'antiguitat pot ser un dels motius que demostren el capital faller d'una comissió, degut a què una falla que porta dècades constituïda i participant generalment haurà guanyat més premis i prestigi que les comissions més noves. Així doncs, el sistema de premis serveix per a reproduir les dinàmiques de poder que existeixen internament en el camp (Rius-Ulldemolins i Díaz-Solano, sense publicar).

Els premis de secció es donen a les Falles segons el seu modelat, disseny, color, originalitat, risc, primer impacte visual i enginy i gràcia -tot i que en aquest premi el pes és menor, fent més èmfasi en les característiques anteriors-. Si bé es sol premiar a la major part de comissions, tan sols les tres Falles més premiades de cada secció reben diners, disminuint a cada secció. Això significa que les Falles que ocupen els tres primers llocs obtindran un major prestigi que li comportarà, a més, majors beneficis econòmics.

Dins dels premis de Secció, els premis principals, l'anàlisi d'aquests es focalitzarà en els tres primers premis que són els que, a banda de l'estendard que donen a totes les Falles premiades, se'ls fa entrega d'un premi econòmic. La subvenció en forma de premi és un altre dels elements de jerarquització de les comissions falleres i que determinen el capital faller d'una comissió. Dins l'estudi dels tres primers premis, es farà èmfasi en el primer premi, que en les seccions superiors és un premi molt cobejat que genera competició entre les comissions falleres pel capital faller i el prestigi. Al final d'aquest punt sobre els premis de secció es tractarà de forma general la resta de premis de secció.

Secció Especial

La Secció Especial, com s'ha comentat, és la secció màxima de les Falles. Instaurada l'any 1942, formen part les comissions de major pressupost. En termes generals, l'evolució de les Falles de Secció Especial entre 1980 fins al 2025 mostra un increment del nombre de Falles de Secció Especial, amb fluctuacions en la seua hegemonia segons les circumstàncies econòmiques i socials de cada període. A la dècada dels anys 80, hi ha entre 5 i 7 Falles en Secció Especial, i concentrant la majoria de premis entre la Plaça del Pilar i Na Jordana. Durant els anys 90, es manté l'hegemonia d'aquestes Falles, no obstant això, Convent Jerusalem guanya per primera vegada el primer premi l'any 1992 dins el període analitzat, i accedeixen a la Secció Especial Falles de Russafa (Sueca) i degut al boom immobiliari del barri Benicalap Falla Av. Burjassot.

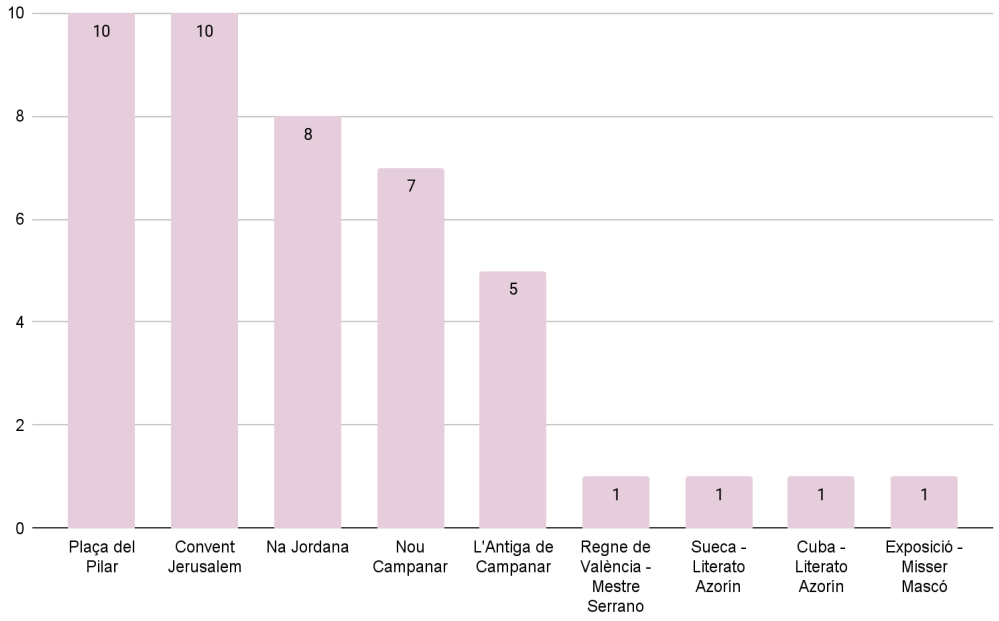
El boom immobiliari i l'expansió del sector de la construcció marquen la dècada 2000-2010 al ritual faller. Els anys de bonança econòmica ajuden a elevar el pressupost de les Falles de

Secció Especial i que puguen accedir més Falles a Secció Especial, sent un total de 15 Falles l'any 2005. A nivell de premis, les Falles hegemòniques dels anys 80 i 90 perden posicions en favor de Nou Campanar, falla de nova creació i presidida per un empresari de la construcció, i Convent Jerusalem, amb forta presència de capital econòmic que es manté en les primeres posicions. Aquesta dècada marca la diferència entre la falla de les elits que guanya sis primers premis consecutius (Nou Campanar) front a la falla tradicional del barri de Campanar (l'Antiga) que cau a les posicions més baixes de la seua trajectòria.

Finalment, la dècada 2011-2019 és la de les conseqüències del boom immobiliari. La crisi de principi de dècada suposa la desaparició de Nou Campanar com a falla, la reducció del pressupost de les Falles i del nombre de Comissions, passant de 13-15 l'any 2005 a 8-10, la consolidació de les Falles de Russafa que resisteixen l'envat (amb el primer premi aconseguit per Cuba Literat l'any 2016, la baixada de categoria de Falles històriques com Plaça de la Mercè i la consolidació de Convent Jerusalem, Plaça del Pilar i l'Antiga de Campanar com les Falles amb major nombre de premis de la dècada (Díaz-Solano et al. 2024).

L'establiment del sistema de premis ha estat un dels mecanismes més evidents d'estratificació dins les Falles (Ariño 1992) i ha intensificat la competitivitat (Rius-Ulldemolins i Gisbert Gracia 2020:26). El sistema de premis ha afectat de manera desigual les Falles ja que algunes com Na Jordana o la Plaça del Pilar es distingeixen per comptar amb una sòlida base de finançament provinent dels seus socis o fallers, convertint-les en Falles de masses. Altres, com Nou Campanar o Sueca Literat Azorín, han viscut períodes en els quals grans empresaris han invertit en les seues Falles, obtenint així importants premis. No obstant això, cada model de falla ha demostrat ser més eficaç en diferents èpoques. Per aquest motiu, es presenta una taula d'acumulació de premis en el període 1981-2025.

Gràfic 18: Nombre de primers premis de la Secció Especial per falla (1981-2024)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades extretes de El Turista Fallero.

Com es pot apreciar al gràfic, el primer premi de la Secció Especial 1981-2019 s'ha distribuït d'una manera altament concentrada, atès que només huit Falles l'han aconseguit. Aquesta xifra és baixa en comparació al nombre total de Falles a la ciutat i posa de manifest la dificultat d'obtenir el primer premi. Sobretot, evidència que només les Falles amb una major disponibilitat de capital econòmic tenen la capacitat d'aspirar a aquest guardó. Concretament, s'observa que existeix un empat entre la Comissió Convent Jerusalem (1993, 2000, 2001, 2010, 2011, 2013, 2018, 2021, 2022 i 2025) i la Comissió de la Plaça del Pilar amb 10 primers premis entre 1981 i 2025 (1983, 1984, 1985, 1987, 1992, 1996, 1998, 1999, 2014 i 2015), seguida de Na Jordana amb 8 (1982, 1986, 1988, 1990, 1994, 1995, 1997 i 2003), i just darrere Convent Jerusalem amb 10 . A continuació, Nou Campanar també amb 7 (2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009 i 2012), L'Antiga de Campanar amb 5 (1989, 1991, 2017, 2019 i 2024), i finalment Regne de València Mestre Serrano (1981), Sueca Literat Azorín (2002) i Cuba Literat Azorín (2016), amb un únic triomf cadascuna al llarg del període analitzat. Als anys huitanta i noranta l'hegemonia dels primers premis va recaure amb Na Jordana i Plaça del Pilar, que van aconseguir quasi la totalitat dels primers premis aconseguits entre 1981 i 2025. Amb l'arribada del segle XXI, destaquen dues comissions: Nou Campanar, falla hegemònica durant el boom immobiliari que va aconseguir -l'única que ho ha aconseguit fins el moment- sis primers premis consecutius entre 2004 i 2009; i Convent Jerusalem, la falla més estable, que a excepció d'anys puntuals, s'ha mantes la major part dels anys al top 3 i ha aconseguit el major nombre de primers premis del segle XXI, un total de huit primers premis des de l'any 2001.

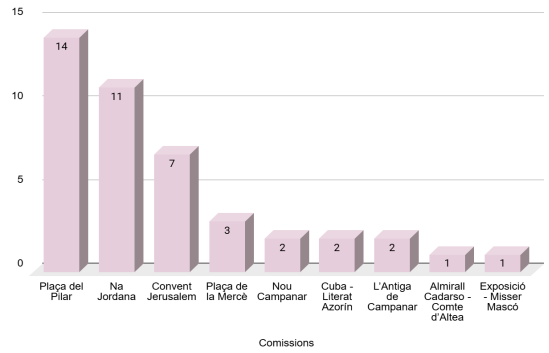
Com es pot comprovar, la Secció Especial es caracteritza per la concentració en unes poques comissions. Les tres comissions amb més primers premis representen el 62,79% de la totalitat dels primers premis. Per tant, la jerarquització de les Falles representades a través del sistema de seccions i categories es mostra no només a través del pressupost de la falla, sinó també a través del sistema de premis, i especialment els de secció, que són els principals i els que representen amb major claredat la jerarquització. És a dir, el cost de les Falles d'Especial, que en plena època del boom immobiliari va arribar als 900.000€ (Nou Campanar 2009), impedeix a la gran majoria de les comissions poder formar part, ja que actualment les Falles d'especial costen entre 100.000 i 250.000€ i la majoria de comissions planten Falles amb un pressupost inferior als 20.000€. I dins de les pròpies Falles d'Especial els premis determinen el prestigi i la dominació del capital faller. Per tant, un nombre reduït de comissions, les d'Especial, exerceixen jerarquia respecte a la resta de comissions, i dins de les comissions d'Especial, unes poques comissions concentren els premis principis i exerceixen major prestigi respecte a la resta de Falles de Secció Especial. Precisament, la importància de guanyar el primer premi pel prestigi i el domini del capital faller, a banda de l'obtenció de la màxima quantitat econòmica (20.000€ el primer premi) que implica es va veure en l'entrega dels premis de Secció Especial de l'any 2024, on l'elecció de l'Antiga de Campanar com a guanyadora va generar malestar, enfrontament amb el jurat i va aflorar la competència entre les comissions de Secció Especial. No estaven d'acord perquè el secretari general de la Junta Central Fallera, i encarregat d'escollir el jurat, era de l'Antiga de Campanar, la comissió guanyadora (Domínguez, 2024).

Es fa palés que algunes Falles gaudeixen d'una major estabilitat econòmica, i, d'una menor variació interanual en la despesa destinada al monument, com és el cas de la Plaça del Pilar i Na Jordana. En canvi, altres Falles com Nou Campanar o Convent Jerusalem, experimenten una despesa amb una variació més significativa. Aquests canvis són particularment rellevants i es deuen a la naturalesa del finançament del monument. Les Falles que depenen d'inversió externa, com en el cas de Juan Armiñana amb Nou Campanar, es veuen afectades per la capacitat inversora i la voluntat del president. Així, el president pot incrementar la inversió quan ho considera oportú, però, en temps de crisi, la disponibilitat de recursos pot disminuir, deixant la falla infrafinançada. Un exemple d'aquesta dinàmica és la diferència entre la Falla de Nou Campanar del 2007 i la del 2015. Pel que fa a les Falles finançades majoritàriament pels membres de la Comissió, la seua capacitat d'adaptació és més limitada, com es pot veure en el cas de Na Jordana durant els períodes de prosperitat econòmica. Aquestes Falles no poden competir amb la flexibilitat dels grans inversors i solen ocupar posicions inferiors en temps de bonança econòmica. No obstant això, en temps de crisi, gràcies al gran nombre de fallers, són les que menys pateixen i aconsegueixen retornar a les primeres posicions.

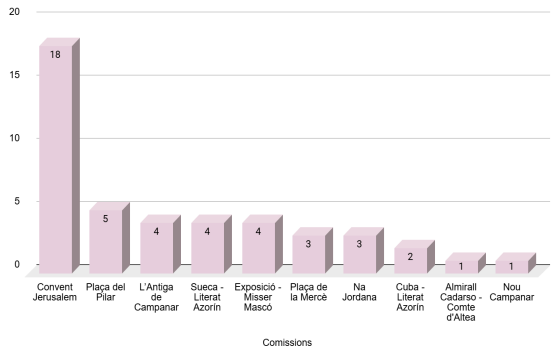
Respecte al segon premi de secció Especial, les tres comissions amb més segons premis són les mateixes que en els primers premis, invertint els ordres: Plaça del Pilar (14 premis), Na

Jordana (11 premis) i Convent Jerusalem (7 premis). En aquest segon premi es mantenen comissions que han guanyat el primer com Cuba literato Azorín (+1), L'Antiga de Campanar (-3) i Exposició - Misser Mascó (=). D'altra banda, s'incorporen dos comissions que no han guanyat cap primer premi, però si que han guanyat segons premis: Plaça de la Mercè, amb tres segons premis, i Almirall Cadarso - Comte d'Altea amb dos segons premis. D'altra banda, els tercers premis estan més repartits entre un nombre major de comissions. No obstant, destaca Convent Jerusalem, qui ha aconseguit des de l'any 1981 dihuit tercers premis, convertint-se així en la comissió que més premis econòmics ha aconseguit en el període analitzat. La Plaça del Pilar seria la segona comissió amb major nombre de tercers premis amb cinc tercers premis i la resta de comissions obtene entre un i quatre tercers premis.

Gràfic 19: Acumulació de segons premis de Secció Especial

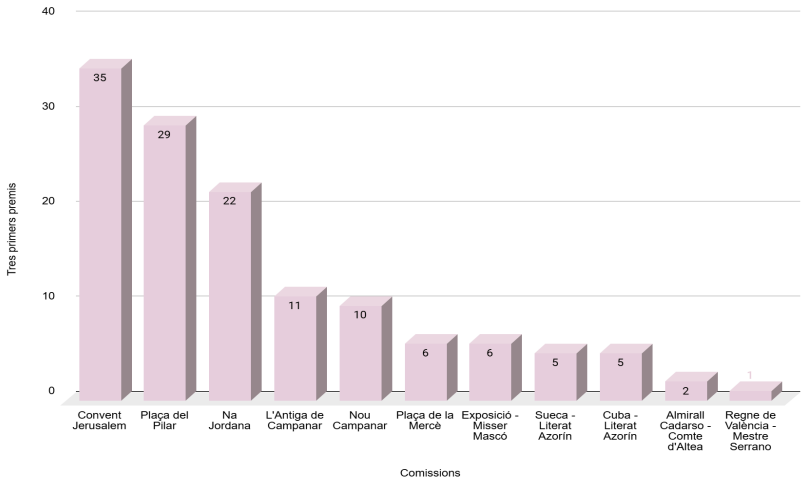
Gràfic 20: Acumulació de tercers premis de Secció Especial

Font: Elaboració pròpia

Així doncs, el conjunt dels premis econòmics (tres primers premis de secció) de la secció especial mostren una concentració en tres comissions: Convent Jerusalem (35), Plaça del Pilar (29) i Na Jordana (22). La comissió guanyadora és la "falla econòmica" Convent Jerusalem. La presència d'empresaris i del "poder econòmic en aquesta comissió ha contribuït al manteniment de la comissió al TOP 3 la major part dels anys (35 de les darreres 44 edicions). D'altra banda, Plaça del Pilar i Na Jordana, les comissions dels socis, mantenen la segona i tercera posició com a comissions amb major nombre dels tres primers premis per l'hegemonia d'aquestes especialment en les dècades dels huitanta i noranta que s'anaven alternant les dues primeres posicions. Des de l'any 2000 el nombre de premis guanyats per aquestes comissions ha descendit: Placa del Pilar ha guanyat des de llavors dos primers premis, nou segons premis i tres tercers premis i Na Jordana un primer premi, dos segons premis i un tercer.

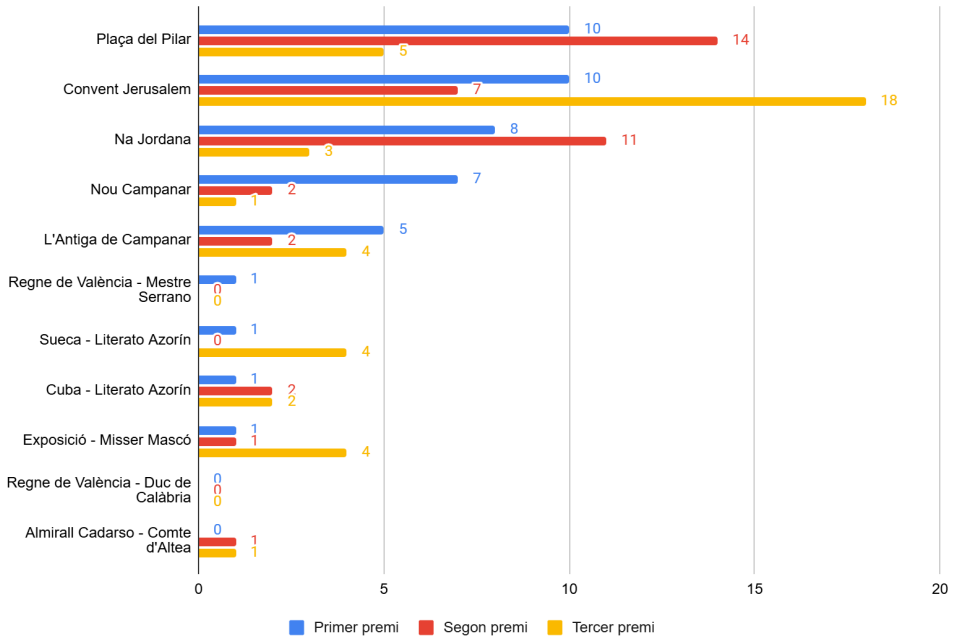
Gràfic 21: Acumulació TOP 3 de Secció Especial

Font: Elaboració pròpia

Cal destacar que, el 65,5% dels primers, segons i tercers premis entre 1981 i 2025 es reparteixen entre Convent Jerusalem, Plaça del Pilar i Na Jordana. La resta de comissions es reparteixen un total del 34,5% restant. Respecte al predomini dels primers, segons o tercers premis respecte als altres, cal dir que a les comissions de Russafa, Gran Via i Exposició, predominen els segons i tercers premis respecte als primers, mostrant la dificultat per a accedir al premi que dóna el màxim prestigi a una comissió. En canvi, en les tres comissions predominants no hi ha una tendència clara. Els primers i segons premis estan molt igualats en Na Jordana i Plaça del Pilar, mentre que en Convent Jerusalem el tercer premi supera en més del doble al segon i amb quasi el doble que primer.

Gràfic 22: Acumulació de primers, segons i tercers premis de Secció Especial

Font: Elaboració pròpia

D'altra banda, aquesta secció és la més estable, tal com es mostra al següent gràfic. Actualment existeixen nou comissions en la màxima categoria. Totes aquestes comissions porten més de quinze anys en secció especial. La més recent és Almirall Cadarso - Comte d'Altea, que aquest any compleix vint anys consecutius en secció especial. Les més antigues en secció especial, Plaça del Pilar, Na Jordana i Convent Jerusalem, porten tot el període analitzat en la màxima categoria. L'estabilitat en la secció es tradueix en una estabilitat pressupostària, amb pujades i baixades depenent de les èpoques, però mantenint el llindar que les col·loca en la màxima categoría :

Finalment, respecte a la relació entre comissions guanyadores de premis i falla més cara, cal dir que com es pot apreciar al gràfic 22, quant més alt és el premi més possibilitats hi ha de traure el primer premi. En concret, dels quaranta-quatre darrers anys, un total de vint anys ha coincidit la falla més cara amb la guanyadora del primer premi d'Especial. Nou Campanar guarda relació en les diferències entre el primer i el segon premi, ja que entre 2004 i 2009 la falla més cara fou la falla que va guanyar el primer premi. Com es pot comprovar, a mesura que es va baixant en els premis inferiors va baixant, fins al punt que aquelles Falles que aconsegueixen del quart premi cap avall només coincideixen amb la falla més cara en sis ocasions, dos d'elles amb Juan A. Armiñana, qui abans de ser president de Nou Campanar ho va ser de la comissió Cuba - Buenos Aires, comissió amb major pressupost d'Especial en 2000 i 2001 però que només van aconseguir un huitè i un quart premi respectivament. Per tant, es pot comprovar que en la màxima secció hi ha una relació estreta entre els guanyadors dels

primers premis i les Falles més cares. Quan més cara és la falla més possibilitats existeixen de guanyar algun dels tres primers premis dotats de quantitat econòmica. Això explica també perquè les comissions amb menys pressupost es queden més habitualment fora del top 3 la majoria d'anys i només hi entren de forma esporàdica.

D'aquesta anàlisi s'extrau una conclusió principal: el context econòmic del territori condiciona fortament la inversió en el monument, posant de manifest la necessitat de disposar de capital per a participar amb èxit a la Secció Especial. D'aquesta idea se'n deriven diverses conclusions: 1) Les Falles amb una base massiva de socis tenen una estabilitat econòmica més gran, mentre que les Falles que depenen d'inversions exteriors, proporcionades per grans empresaris, poden desaparèixer en temps de crisi, ja que depenen de la capacitat inversora d'aquests; 2) Les Falles que reben suport financer extern tenen la capacitat de competir en èpoques de prosperitat econòmica, mentre que les Falles de masses troben més dificultats, ja que la despesa en el monument és similar, atès que el finançament es realitza principalment a través dels socis; i 3) L'estabilitat en l'obtenció de premis és difícil de mantenir en ambdós models, ja que en èpoques de bonança les Falles amb presidents amb gran poder adquisitiu tendiran a obtenir posicions principals, mentre que en èpoques de crisi seran les Falles de masses les que aconseguiran ascendir en la classificació.

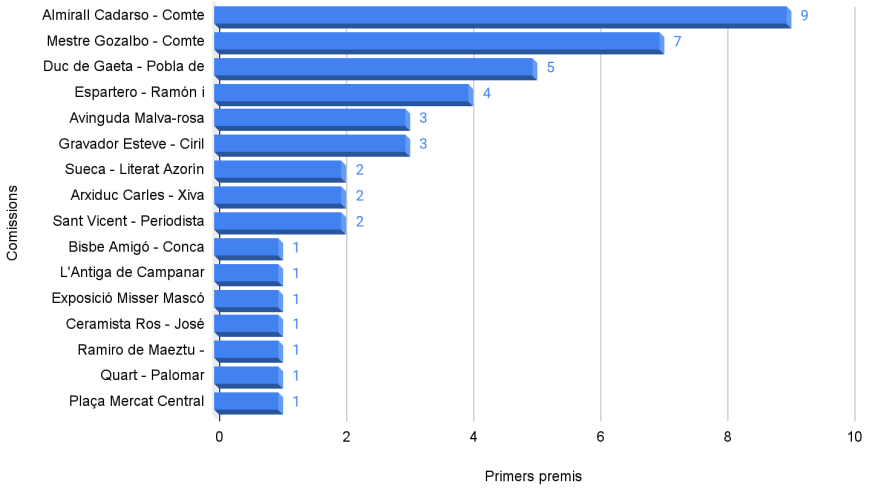
Les Falles de la categoria 1ªA

Una altra de les categories més estables juntament amb la secció especial és la primera, especialment la 1ªA, que ha mantingut durant l'última dècada les mateixes Falles, incrementant-ne algunes més en els darrers anys. Quart Palomar és una de les Falles que més anys s'ha mantès en 1ªA, en concret des de l'any 1988 fins a l'actualitat, incloent l'interval de temps que va estar realitzant Falles experimentals. Algunes de les Falles clàssiques de 1ªA de les darreres dècades són Quart Extramurs - Velázquez, Císcar - Borriana, Plaça de la Mercè (des del 2013 presents ininterrompudament en 1ªA), Mestre Gozalbo - Comte d'Altea, Illes Canàries - Trafalgar i la Nova d'Orriols.

Si s'analitzen les Falles de 1ªA, destaquen dos tipus de Falles premiades. En primer lloc, aquelles Falles que es mantenen durant dècades en la segona categoria fallera, com és el cas de la falla Quart - Palomar. I en segon lloc, aquelles comissions que durant els anys huitanta i noranta estigueren en primera A i a partir de finals dels anys noranta i principis de la dècada del 2000 van pujar a secció Especial, però foren Falles hegemòniques en 1ªA, com Almirall Cadarso, que no ha aconseguit cap primer premi fins el moment de Secció Especial, però si va guanyar fins a nou primers premis en 1ªA, convertint-se en la comissió que fins el moment més primers premis ha guanyat en 1ªA. Si s'analitza els primers premis de 1ªA entre 1981 i 2024, s'observa l'hegemonia de tres comissions: A la dècada dels anys 80 i 90, Almirall Cadarso amb nou primers premis, a la dècada dels anys 2000 Duc de Gaeta - Pobla de Farnals amb cinc

primers premis i des de l'any 2012 l'hegemonia de la comissió Mestre Gozalbo - Comte d'Altea amb set primers premis. en els dos últims anys, la comissió Espartero - Ramón i Cajal ha aconseguit dos primers premis consecutius. Tot i que de moment, en els darrers anys l'hegemonia recau en Mestre Gozalbo, si els propers anys la comissió Espartero seguirà guanyant primers premis l'hegemonia podria canviar cap a aquesta última comissió. En la secció 1ªA es produeix una qüestió pareguda a Secció Especial: unes poques comissions concentren la major part dels premis. Les tres Falles hegemòniques concentren 21 dels 44 primers premis, pràcticament la meitat dels premis.

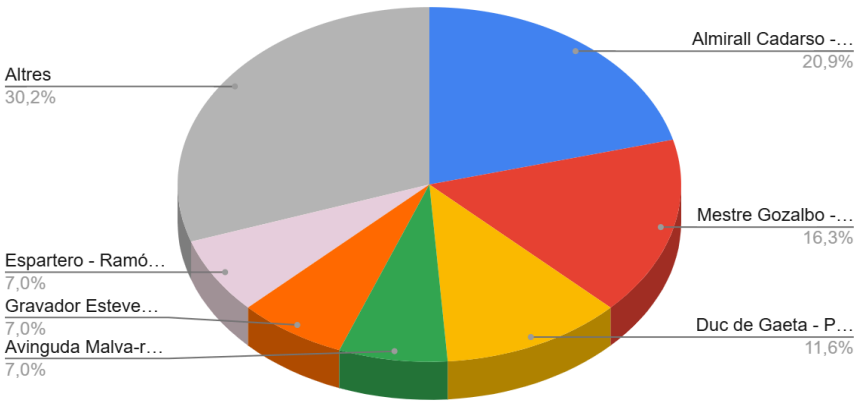
Gràfic 23: Nombre de primers premis de la secció 1ªA.

Font: Elaboració pròpia

Així doncs, 1ªA compta amb l'hegemonia protagonitzada per tres comissions. Aquestes comissions han guanyat el 48,8% de la totalitat de premis 1981-2024. Si s'afegeixen les tres comissions amb tres primers premis, el percentatge puja al 69,8%. Sis de les díhuit comissions premiades amb el primer premi ocupen el 70% de la totalitat dels premis. Per tant, en aquesta secció existeix una concentració de primers premis en unes poques comissions, sis que representen més de la meitat dels premis, i les tres amb més premis, pràcticament la meitat.

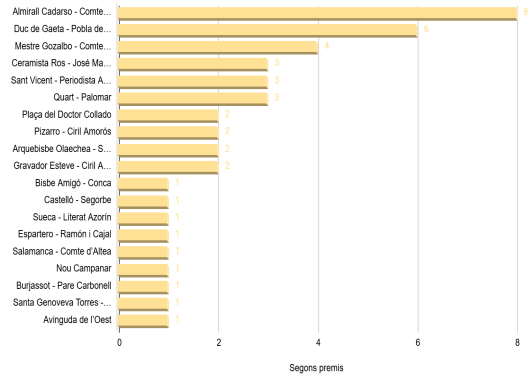
Gràfic 24: Percentatge de les comissions de 1ªA més premiades amb el primer premi respecte a la resta de comissions

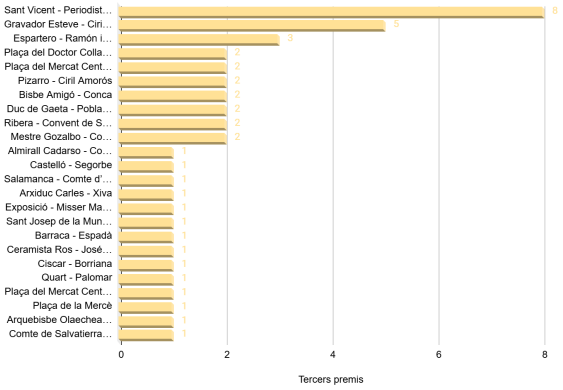
Font: Elaboració pròpia

Respecte al segon premi, com es pot veure, mostra noves similituds amb la Secció Especial. Les tres comissions amb més primers premis són les tres comissions que més segons premis tenen respecte a la resta de comissions. La diferència radica en la presència d'una major quantitat de comissions amb un segon premi respecte el primer. És a dir, el segon premi manté una hegemonia clara de les mateixes tres comissions, però no està tan concentrada permetent a més comissions aconseguir el segon premi (dèneu comissions en total). Hegemonia lleugerament inferior a la del primer premi 21 primers premis front als 18 segons premis entre les tres comissions hegemòniques, però amb una menor concentració de premis, entrant més comissions dins l'equació. En posterioritat a Almirall Cadarso, l'etapa 2000-2015 és l'època d'esplendor en 1ªA de la comissió Duc de Gaeta - Pobla de Farnals, amb un total de sis segons premis, juntament amb els set primers premis marquen un domini absolut de la comissió en la secció, com va succeir durant els anys huitanta i noranta amb Almirall Cadarso.

Gràfic 25: Nombre de segons premis de la Secció 1A (1981-2025)

Gràfic 26: Nombre de tercers premis de la Secció 1A (1981-2025)

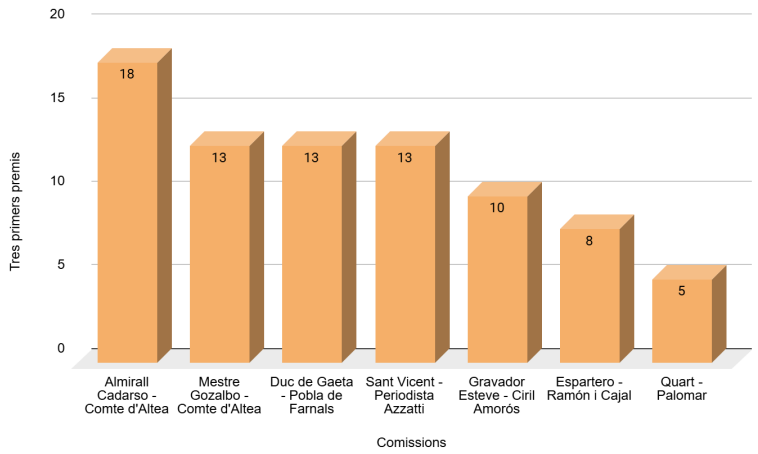
Font: Elaboració pròpia

D'altra banda, pel que fa als tercers premis, hi ha canvi de comissions. Almirall Cadarso, Duc de Gaeta i Mestre Gozalbo són substituïts per Sant Vicent - Periodista Azzatti, Gravador Esteve i Espartero - Ramón i Cajal. Si bé en la comissió Gravador Esteve si que existeix una concentració de premis entre 2015 i 2025, en el cas de Sant Vicent - Periodista Azzatti els premis s'allarguen en el temps, concretament entre 1986 i 2009. En aquest cas, això indica, analitzant els quadres metodològics annexats, que moltes d'aquestes comissions que han concentrat els premis en uns anys més acotats es deu a què han canviat de secció. Com a exemples, Duc de Gaeta - Pobla de Farnals, actualment està a 1ªB i entre 2000 i 2015 formava part de la secció 1ªA. El mateix succeeix amb Mestre Gozalbo, que estava en categories inferiors abans de 2012, i per aquests motiu s'explica i que els premis estiguen concentrats en l'última dècada. L'altre exemple seria Almirall Cadarso, que actualment ja no està en 1ªA. En canvi, Sant Vicent - Periodista Azzatti, juntament amb comissions com Quart - Palomar són dos de les comissions que més temps formen part d'aquesta categoria, d'ahi que aquesta comissió haja format part del top 3 en quatre dècades distintes -el primer tercer premi el va aconseguir en 1986, abans fins i tot que la comissió Quart - Palomar arribarà a 1ªA. El tercer premi, com succeeix amb el segon premi respecte al primer, amplia el nombre de comissions que el guanyen. En aquest cas, a diferència de la Secció Especial, on la diferència del nombre de comissions per premis en similar, en la 1ªA s'inicia una tendència que es mantindrà la resta de seccions: el primer premi està més concentrat que el segon i el segon més que el tercer. D'altra banda, s'assembla en la secció especial en el sentit que si que existeix un nombre de comissions que destaquen per damunt de la resta, i que pràcticament entre les comissions hegemòniques concentren la meitat dels premis.

De nou, la dècada dels huitanta i noranta, paral·lelament amb l'hegemonia de Na Jordana i Plaça del Pilar en Secció Especial, la secció 1ªA està dominada per Almirall Cadarso, que a banda dels nou primers premis, aconsegueix set segons premis i un tercer premi, es converteix

en la comissió amb més premis del TOP 3 de la secció, aconseguint un total de dihuit premis tots ells entre 1981 i 2004, ja que a partir de l'any 2005 aquesta comissió puja a Secció Especial mantenint-se fins l'actualitat. A partir d'eixe moment, l'hegemonia passarà a mans de tres comissions: Duc de Gaeta - Pobla de Farnals i Mestre Gozalbo en primers i segons premis i Sant Vicent - Periodista Azzatti en tercers premis. Per tant, com es pot veure en la figura x, hi ha quatre comissions amb més premis en el TOP 3: Almirall Cadarso, la comissió amb més premis -18 en total-, gràcies als nou primers i els set segons que la van convertir en la falla hegemònica del periode 1981-2004. Posteriorment, en 13 premis existeix un triple empat entre Mestre Gozalbo, Duc de Gaeta - Pobla de Farnals i Sant Vicent - Periodista Azzatti. Les dos primeres, gràcies als dos primers premis aconseguits i la tercera gràcies als huit tercers premis aconseguits durant tot el període analitzat. Les altres comissions amb cinc o més premis en el TOP 3 són Gravador Esteve - Ciril Amorós -10 premis-, Espartero - Ramón i Cajal - 8 premis- i Quart - Palomar -5 premis-. La resta tenen un nombre inferior a cinc. Això es tradueix en una concentració del top 3 de premis -primers, segons i tercers- en aquestes set comissions. Com mostra el gràfic x, el 60,61% de la totalitat dels tres primers premis es concentren en les set comissions que tenen cinc premis o més, i el 39,39% restant correspondria a la vintena de comissions restants que tenen quatre premis o menys, la majoria d'aquests un o dos només.

Gràfic 27: Acumulació TOP 3 comissions 1ªA amb cinc o més premis aconseguits

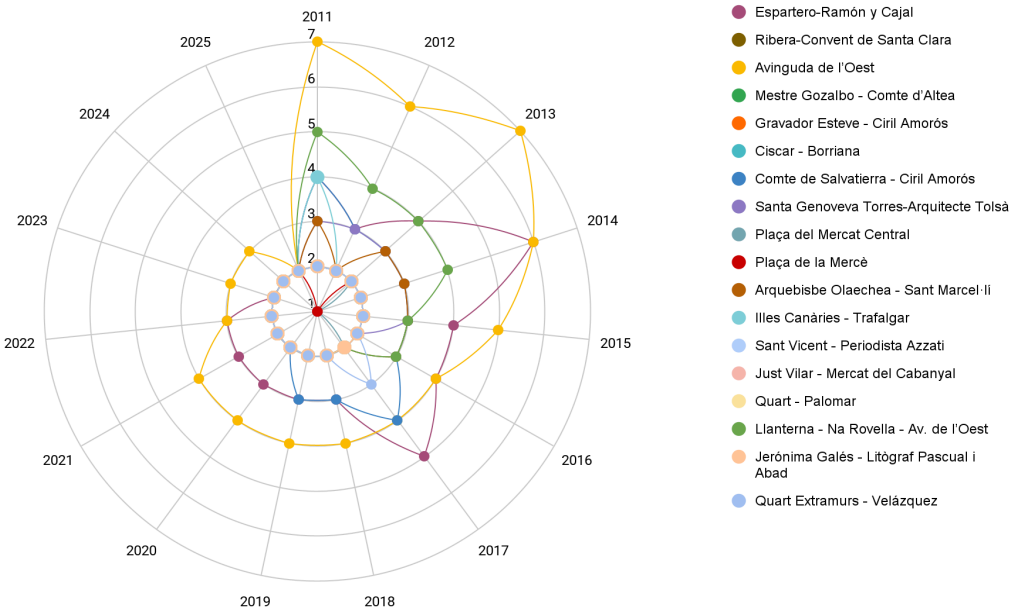

Font: Elaboració pròpia

Una altra qüestió que mostra similituds entre la màxima categoria i la categoria de plata és en l'estabilitat de la secció. Entre les comissions que actualment formen part d'aquesta categoria s'observa, per una banda, el nombre d'anys consecutius que aquestes comissions estan en aquesta secció. La major part d'aquestes comissions porten més d'una dècada formant part de la secció 1ªA, fins i tot algunes com Quart - Palomar, en formen part des de l'any 1988. Això es tradueix en el manteniment del mateix grup de comissions any rere any, la qual cosa explica perquè la Federació de Falles de 1ªA té una raó d'existència. Una secció més estable permet la

unió entre les comissions de la secció i que es mantinga amb les mateixes comissions any rere any. Fer una federació de Falles de seccions menys estables on cada any pràcticament es van canviant la major part de comissions no seria viable. D'altra banda, la categoria 1ªA El fet que, de la mateixa També va ocórrer la mateixa situació en comissions que actualment estan en secció especial, com Almirall Cadarso i Sueca - Literat Azorín, que durant molts anys van formar part de 1ªA. En concret, Almirall Cadarso dins del període analitzat estigué en 1ªA des de 1981 fins l'any 2004 de manera ininterrompuda. D'altra banda, moltes de les comissions actuals, prèviament a entrar a 1ªA, havien format part de les seccions immediatament inferiors com 1ªB i 2ªA durant uns anys de manera consecutiva, escalant seccions d'una forma més progressiva. Si que existeixen casos concrets, com l'Avinguda de l'Oest, que la pujada i baixada de secció és superior, però aquesta qüestió es redueix a una excepció. En general en aquesta secció s'aprecia, per una banda, una estabilitat sent pràcticament la meitat de les comissions les que porten almenys entre deu i quinze anys en aquesta secció, i quasi el 100% de les comissions actuals de 1ªA porten cinc, amb excepcions puntuals de la comissió Avinguda de l'Oest. D'altra banda, són comissions que tret d'excepcions com l'Avinguda de l'Oest que han arribat a baixar a 3ªB en 2011 i 2013, la resta prèviament a arribar a 1ªA han format part de la Secció Especial, 1ªB, 2ªA o 2ªB, és a dir les seccions més pròximes, i mantenint-se diversos anys en eixes categories, no passant per exemple de 5ªA a 1ªA.

Gràfic 28: Evolució 2011-2025 per seccions/categories de les comissions presents actualment en 1ªA.

Font: Elaboració pròpia

Per últim, analitzant la relació de primers premis de secció amb el pressupost de les comissions cal destacar que, com a Falles que es centren també en la monumentalitat però a menor

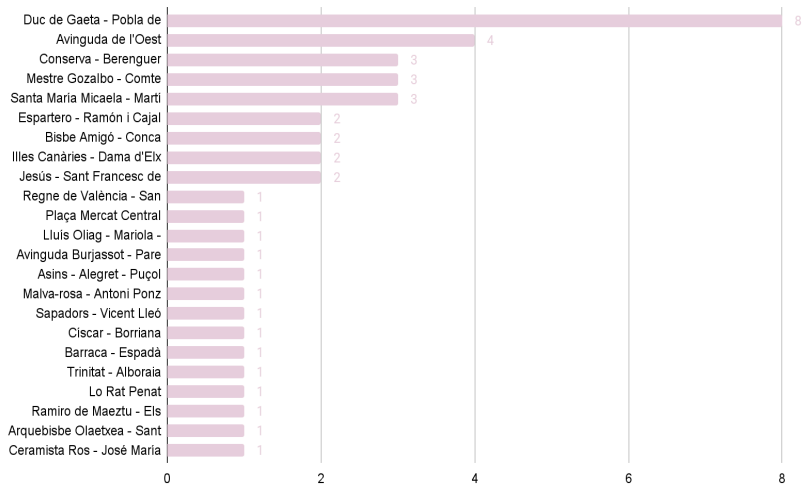
escala, les Falles més cares concentren els últims cinc anys els primers premis. Aquesta qüestió s'observa en el primer premi. La falla més cara ha guanyat el primer premi de 1ªA en quatre dels darrers cinc anys -2021, 2023, 2024 i 2025-, el 80% per tant, dels cinc últims primers premis. El segon premi coincideix en la segona falla més cara en 2021 i 2022 i el tercer premi coincideix amb la tercera més cara en 2021 només. La resta de premis es concentren entre les cinc Falles més cares de cada any. Només hi ha dos excepcions: el tercer premi del 2022, la comissió Comte de Salvaterra - Ciril Amorós, que ocupa la posició 7 sobre 15 del rànking pressupostari d'eixe any dins 1ªA i el segon premi del 2023, Quart - Palomar, que ocuipa la posició 10 sobre 17 en pressupost, aquestes dues comissions ubicades aproximadament en la part mitjana de la taula pressupostària de la secció. Per tant, en aquesta secció l'economia de la comissió, com succeeix amb la secció especial, influeix en la consecució dels tres primers premis. Les Falles més cares tenen novament tmés possibilitats d'aconseguir els primers premis respecte a les menys cares. Les diferències d'uns 60.000€ entre les més cares i les més barates poden ajudar a millorar la falla o a dotar-li de característiques que li permitisquen guanyar els premis més alts, que són els que reben dotació econòmica. Per tant, quan més diners s'inverteixen en les Falles de 1ªA, més possibilitats de guanyar premis, rebre les subvencions en forma de premis que es donen als primers premiats, repercutint en el capital faller i el prestigi, tot i que a menor escala que el prestigi que es produeix en la Secció Especial perquè el capital econòmic és menor.

Premis en les categories 1ªB - 2ªA - 2ªB

La tercera secció, la de "bronze", és la 1ªB. A partir d'aquesta secció comença a ampliar-se el nombre de comissions que guanyen el primer premi de secció, i els premis següents. Respecte al primer premi, l'hegemonia principal recau en la comissió Duc de Gaeta - Pobla de Farnals amb sis primers premis en l'última dècada. En la resta de dècades no hi ha una comissió hegemònica clara. La mateixa situació ocorre en 2ªA i 2ªB. Per tant, en aquestes seccions es pot veure un major repartiment de primers premis entre diferents comissions i una menor hegemonia, sent només una comissió per cada secció l'hegemònica, Duc de Gaeta - Pobla de Farnals amb sis primers premis (1ªB), Peu de la Creu - Joan de Vilarrasa amb nou primers premis (2ªA) i Carles Cervera - Clero amb cinc primers premis (2ªB). Si s'analitza l'hegemonia d'aquestes comissions per èpoques, cal dir que gran part del període analitzat -1981 a 2025- no hi ha hegemonies clares, cada any o cada dos anys hi ha canvi de comissió que guanya el primer premi, tant en 1ªB, 2ªA i 2ªB. En les seccions 1ªB i 2ªB l'hegemonia s'està produint en l'actualitat, on tant la comissió Duc de Gaeta - Pobla de Farnals com Doctor Serrano - Carles Cervera - Clero han guanyat cinc dels últims set premis. En canvi, en 2ªA actualment cada any és una comissió diferent qui està guanyant el primer premi, produint-se l'hegemonia de la comissió Peu de la Creu - En Joan de Vila-rasa a la dècada dels anys noranta. A partir de l'any 2001 en aquesta secció els premis van alternant-se en diferents comissions cada any o cada

dos anys. S'aprecia, per tant, que en aquestes seccions, a diferència de les anteriors que tenen entre tres i cinc comissions clarament hegemòniques respecte a la resta, en les seccions 1ªB, 2ªA i 2ªB hi ha principalment una comissió hegemònica que destaca sobre la resta en el doble o quasi el doble de diferència. La resta de comissions estan més igualades. Això indica una menor concentració de comissions per premis i un augment de comissions que poden fer-se amb el primer premi d'aquesta secció. Per tant, a mesura que es va baixant de categoria es va ampliant el nombre de comissions amb primers premis. Tal i com s'observa a les figures x, x i x, un total de 23 comissions han guanyat primers premis en 1ªB, 24 en 2ªA i 26 en 2ªB. És a dir, a mesura que es va baixant de secció va augmentant el nombre de comissions que la poden guanyar. Més concentració en seccions altes com la 1ªB, en canvi en la 2ªB.

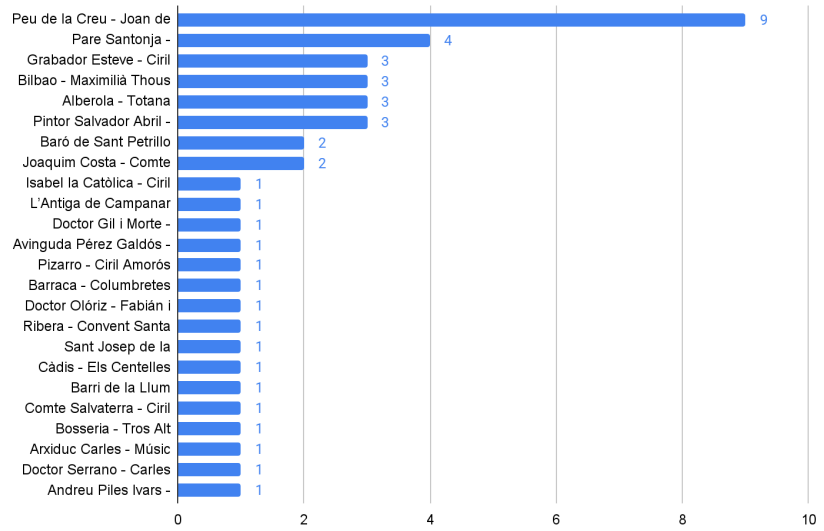
Gràfic 29: Nombre de primers premis de la secció 1ªB.

Font: Elaboració pròpia

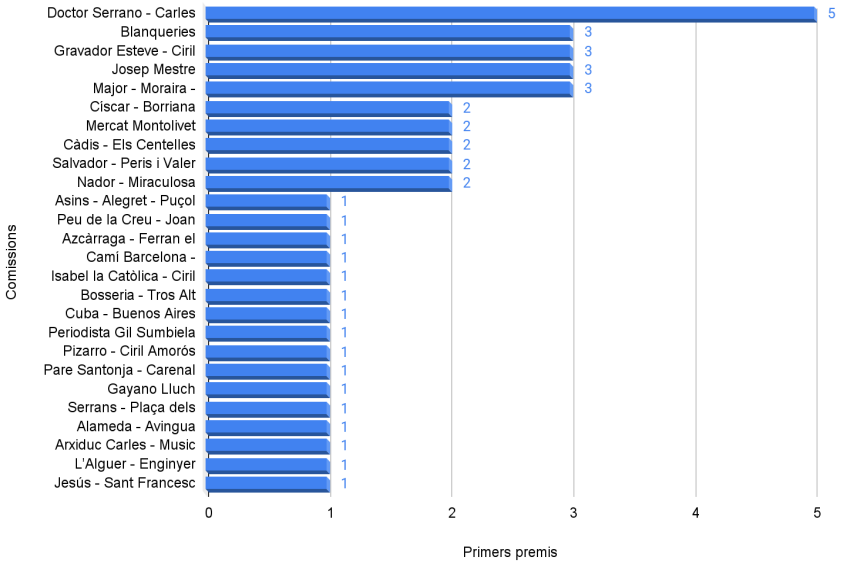
Una altra qüestió que s'aprecia en aquestes seccions és en el fet de què existeixen una sèrie de comissions que es repeteixen entre aquestes seccions i amb altres com 1ªA. Com a exemples Gravador Esteve - Ciril Amorós, present a 2ªA, 2ªB i també a 1ªA. Altres exemples serien Jesús - Sant Francesc de Borja en 1ªB, 2ªA i 2ºB; Isabel la Catòlica - Ciril Amorós en 2ºA i 2ªB.

Gràfic 30: Nombre de primers premis de la secció 2ªA

Font: Elaboració pròpia

Gràfic 31: Nombre de primers premis de la secció 2ªB

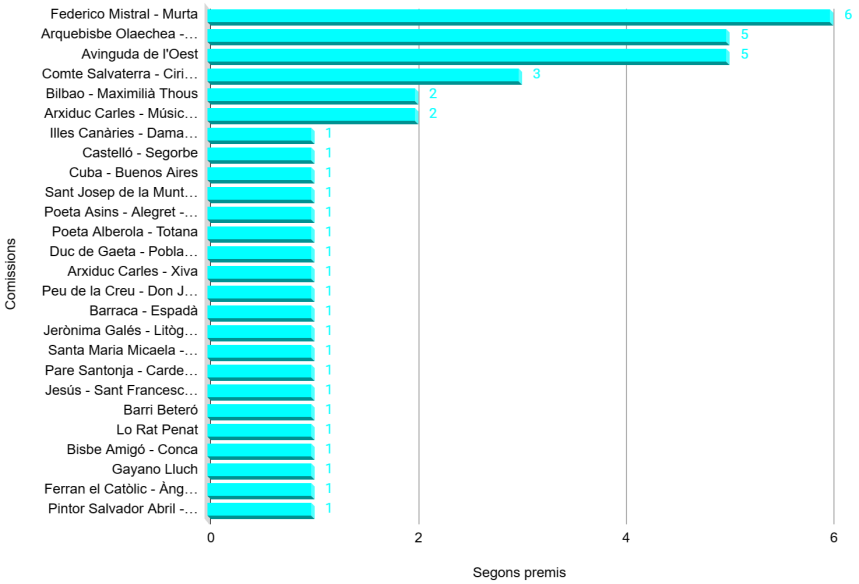

Font: Elaboració pròpia

Respecte al segon premi, funciona de forma un poc diferenciada del primer premi, tal com s'aprecia en les figures. L'hegemonia de les comissions d'aquestes seccions no concentren els premis en uns pocs anys o una dècada, sinó que van guanyant cada x anys o varios seguits allargant-se durant dos o tres dècades. Per exemple, la comissió amb més segons premis de 1ªB, Federico Mistral - Murta, ha guanyat els premis, alguns d'ells dos anys seguits, en tres dècades diferents -1988, 1989, 1999, 2000, 2004 i 2006-. Un exemple de 2ªA seria Peu de la

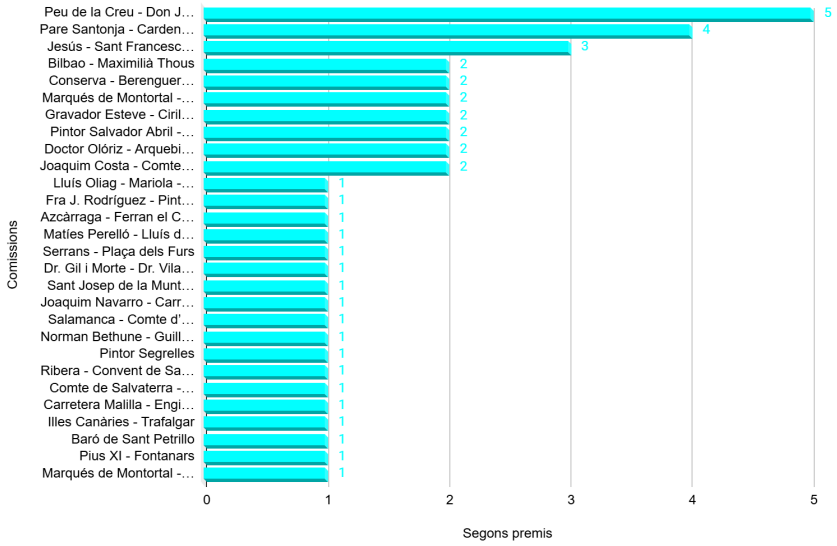
Creu - En Joan de Vila-rasa, que ha guanyat els segons premis també en tres dècades diferents -1988, 1990, 1996, 2013 i 2023-. Respecte a 2ªB, en el cas de Dr. Gil i Morte - Dr. Vila i Barberà es produeix en dos dècades però separades -1993, 1994, 2021 i 2024-, és a dir, dècada dels noranta i dècada del 2020. Aquestes qüestions podrien tindre com a explicació el fet que aquestes comissions van ocupant diferents seccions durant els anys, pujant i baixant, tal i com es veu en l'annex x sobre les seccions completes, el que explica que als anys huitanta estiguen en 1ªB, després pugen o baixen i uns anys més tard tornen de nou a la mateixa secció. I es aquest motiu, perquè en aquestes tres seccions, durant gran part dels darrers quaranta-quatre anys, han anat variant de secció, pujant i baixant, i llevat de comissions molt puntuals -1 o 2 només de les actuals- que porten més de vint anys, la restahan anat variant amb el pas dels anys.

Gràfic 32: Nombre de segons premis de la secció 1ªB

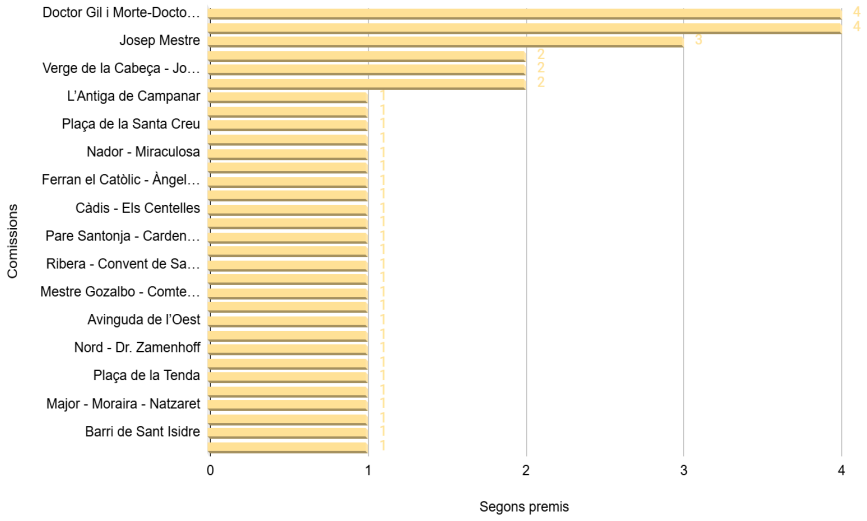
Font: Elaboració pròpia

Gràfic 33: Nombre de segons premis de la secció 2ªA

Font: Elaboració pròpia

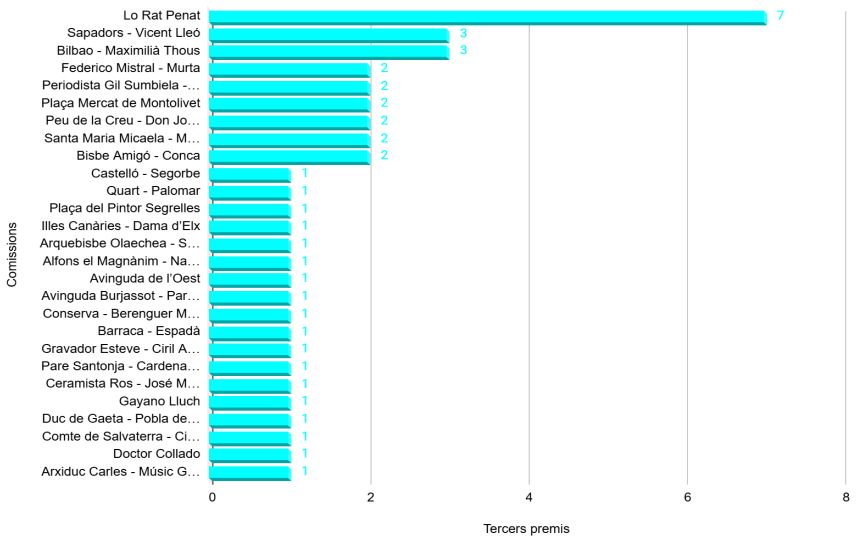
Gràfic 34: Nombre de segons premis de la secció 2ªB

Font: Elaboració pròpia

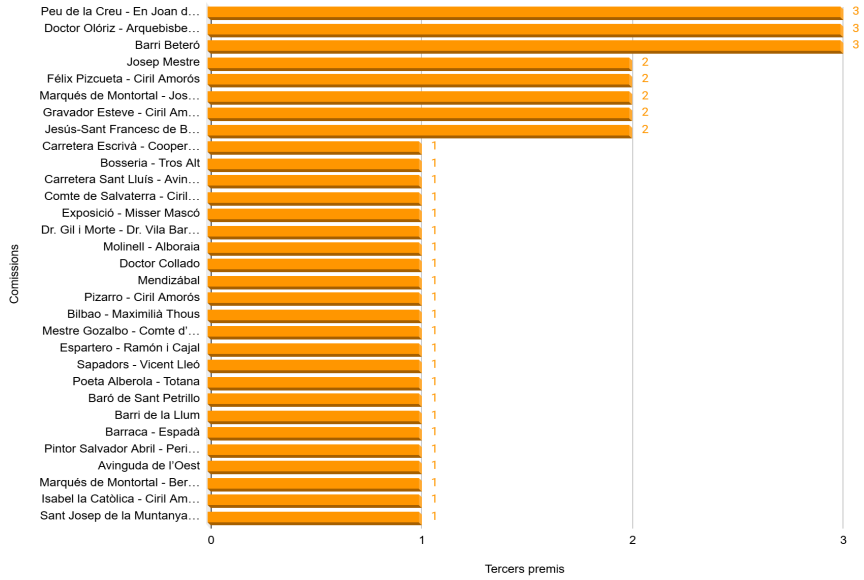
Els tercers premis mostren una situació semblant als segons premis. En 1ªB la comissió Lo Rat Penat ha guanyat tercers premis en quatre dècades distintes. Aquest cas es deu, tal què és una de les comissions que més anys ha format part des de 1981 de la 1ªB. D'altra banda, s'amplia el nombre de comissions que formen part d'aquesta secció respecte als premis anteriors, passant a un nombre molt semblant a la trentena de comissions.

Gràfic 35: Nombre de tercers premis de la secció 1ªB

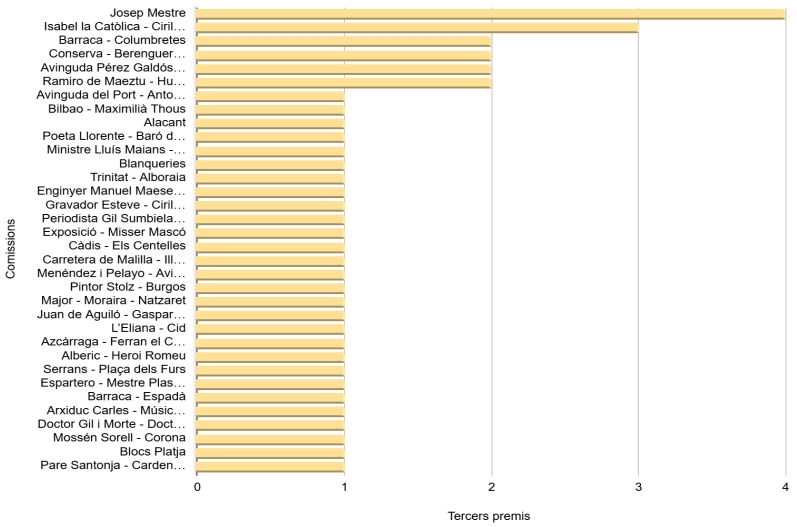
Font: Elaboració pròpia

Gràfic 36: Nombre de tercers premis de la secció 2ªA

Font: Elaboració pròpia

Gràfic 32: Nombre de tercers premis de la secció 2ªB

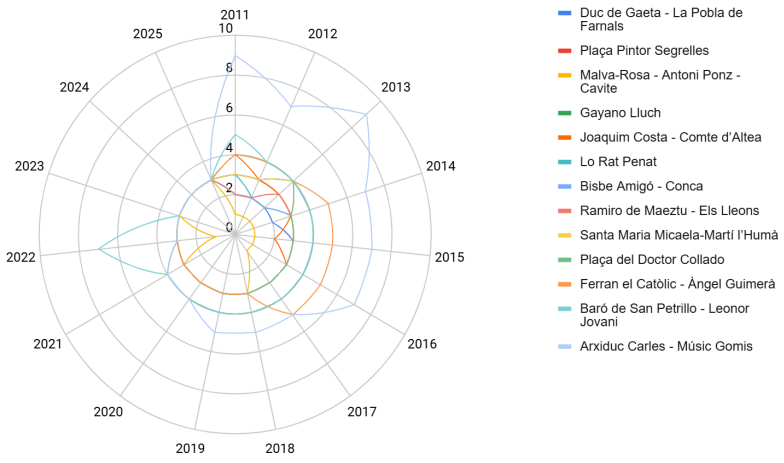
Font: Elaboració pròpia

No obstant, tot i que hi ha un nombre major de comissions amb primers premis respecte a les anteriors seccions, les seccions 1ªB, 2ªA i 2ªB continuen sent generalment estables,ja que, si bé és cert que hi ha un nombre menor de comissions que mantenen la mateixa secció en els darrers quinze anys, és cert que, a diferència de les comissions a partir de la tercera categoria, aquestes comissions de 1ªB, 2ªA i 2ªB es mantenen en general oscil·lant entre l'1ªA i el 2ªB, no hi ha grans canvis de categoria (de la 3º a la 6º per exemple) si no que van variant de la primera a la segona i mantenint-se en algunes d'aquestes seccions durant uns anys. Per exemple, en el cas de 1ªB, la comissió Joaquim Costa - Comte d'Altea està en aquesta secció des de l'any 2024, ha estat des de l'any 2003 entre tres seccions, 1ªA, 1ªB i 2ªA, romanen nou anys consecutius en 2ªA, i alternant la resta d'anys amb 1ªA i 1ªB, sense pujar a Especial ni descendre de 2ªA. En el cas de 2ªA, des de l'any 2003 comissions com Serrans - Plaça dels Furs ha oscil·lat entre 1ªB i 3ªA, Sapadors - Vicent Lleó de 1ªB a 3ªB o Ceramista Ros entre 1ªB i 2ªB, excepte dos anys puntuals que va baixar fins a 3ªC i 4ªB. En el cas de 2ªB, l'exemple més paradigmàtic és Càdis - Els Centelles, que s'ha mantés des de l'any 2003 en segona categoria i es situen anys consecutius en les dos seccions, 2ªB entre 2003 i 2013 i entre 2018 fins l'actualitat, i en 2ªA entre 2014 i 2017. En el cas de Burjassot - Pare Carbonell, durant les últimes dos dècades ha oscil·lat entre Especial i 2ªB, mantenint-se en 1ªB i 2ªA durant uns anys consecutius i amb dos úniques excepcions que va baixar fins a 3ªA i 6ªB.

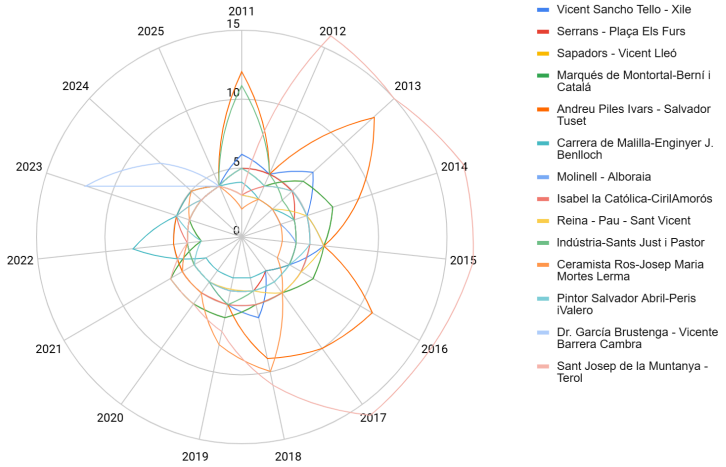
En el cas concret de 1ªB, com es pot observar a la figura x, la major part de les comissions es situen entre l'1 i el 5, és a dir, entre Especial i 2ªB. La concepció en forma de cercle en algunes comissions representa l'estabilitat, és a dir, que es mantenen durant anys en la mateixa categoria: Lo Rat Penat, Pintor Segrelles, Gayano Lluch a partir de l'any 2012 i Duc de Gaeta -

Pobla de Farnals. En el cas de 2ªA -figura x- s'eixampla i arriba a seccions inferiors. És el cas de Sant Josep de la Muntanya - Terol, comissió que amb l'arribada de la crisi econòmica cau en picat i passa de la secció 1ªB a la secció 6ªB mantenint-se des de 2012 fins a 2017 en la sisena categoria i recuperant-se poc a poc fins arribar a 2ªA l'any 2021 i segueixen fins l'actualitat en aquesta secció. Aquest és el cas més extrem, la resta arriba com a molt a 4ªC. Per tant, 2ªA gaudeix de certa estabilitat especialment en els darrers cinc anys i només s'arriba a categories més baixes a nivell excepcional. Finalment, pel que fa a la secció 2ªB - figura x-, s'observa, especialment si es fa la comparativa entre 2ªA i 2ªB com el gruix es manté entre 1 i 5 -entre Especial i 2ªB- però amb matisos, les línies que van del 6 al 10 -entre 3ªA i 4ªB- s'amplien i ja trobem una comissió que l'any 2014 arriba a 7ªC, Frederic Mistral - Murta. El cas d'aquesta comissió és de les més interessants a analitzar, ja que la fluctuació per la qual atravessa és extrema. En època de bonança econòmica forma part de la primera categoria, a l'inici de la crisi econòmica segueix mantenint-se en primera categoria -1ªA l'any 2011, i 1ªB els anys 2012 i 2013- i l'any 2014 arriba la crisi econòmica a afectar a la comissió i baixa en tan sols un any d'1ªB a 7ªC, que en eixos moments és la categoria inferior -no existeix 8ªA, 8ªB i 8ªC fins l'any 2018-. La recuperació en aquesta comissió és ràpida -possiblement pot haver influit el fet que les dues dècades anteriors s'haja mantingut en categories altes- passant de 7ªC a Secció Especial, la secció més alta, en només dos anys. En 2014 estan en 7ªC, 2015 en 2ªA i 2016 i 2017 en Especial, per a després tornar a caure l'any 2018 novament a 7ªB. Podria ser que els diners invertits els dos anys d'Especial afectaren a la comissió, ja que el salt de 2ªB a Secció Especial pot ser significatiu -actualment la diferència entre la falla més cara de 2ªB i la més barata d'Especial és de 78.687€-. Per tant, a mesura que es baixa de secció entre 1ªB i 2ªB més excepcions es localitzen en les seccions més baixes.

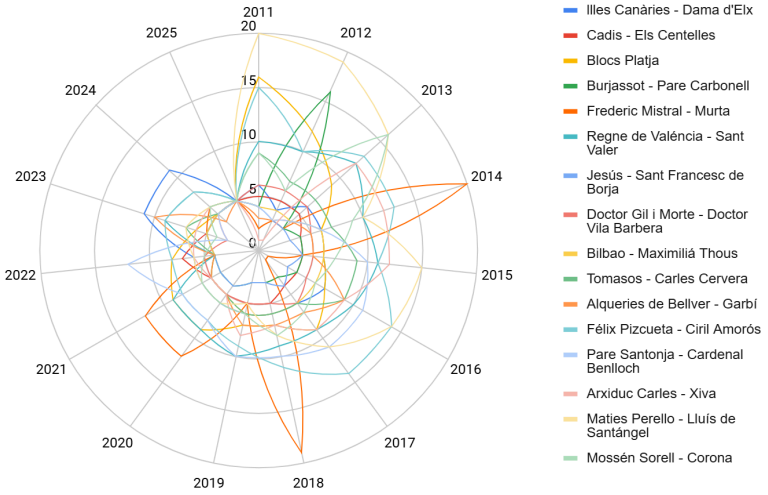
Gràfic 37: Posicions de les categoria 1B

Gràfic 38: Posicions de les categoria 2A

Gràfic 39: Posicions de les categoria 2B

Font: Elaboració pròpia

També es redueix el nombre d'anys consecutius que aquestes comissions porten en la categoria actual. Si en Secció Especial i en 1ªA un nombre important de Falles mantenen eixes seccions des de fa 15-20 anys, en les seccions 1ªB, 2ªA i 2ªB el nombre de comissions que mantenen les seccions actuals des de fa temps va baixant a mesura que es baixa de secció. En 1ªB hi ha més comissions que en 2ªA i 2ªB. En 1ªB, les comissions més estables són Lo Rat Penat (la comissió que més temps consecutiu porta en 1ªB), en eixa secció des de fa més de dos dècades, Pintor Segrelles des de l'any 2006, Gayano Lluch des de l'any 2012, Ferran el Catòlic - Àngel Guimerà des de l'any 2014 i Duc de Gaeta - pobla de Farnals des de l'any 2015. En el cas de 2ªA, la comissió amb més antiguitat consecutiva en eixa secció és Indústria -

Sants i Pastor (2013), seguit de Molinell - Alboraia (2015), i en 2ªB,la més antiga la comissió Barri de la Llum (2017) i Doctor Gil i Morte - Doctor Vila i Barberà (2018). En la segona categoria, les Falles es caracteritzen més per anar fluctuant per les categories veïnes, ocupant la categoria actual “de tant en tant” i no de forma continua. Així doncs en 2ªA i 2ªB és més habitual trobar comissions com Serrans - Plaça dels Furs que formen part de la secció actual, 2ªA, en 2003-2004, 2007, 2014-2016 i 2018-actualitat; Isabel la Catòlica - Ciril Amorós, també en 2ªA, formen part d’aquesta secció els anys 2006-2007, 2009, 2012, 2022 i 2024-actualitat; en 2ªB l’exemple seria Tomassos - Carles Cervera que forma part d’aquesta secció en 2007-2008, 2021 i 2024-actualitat. És a dir, en resum, les seccions 1ªB, 2ªA i 2ªB són menys estables que les seccions anteriors, ja que les Falles d’aquestes seccions, per una banda,fa menys temps que formen part de la secció actual, i en segon lloc, van fluctuant en les seccions i categories i seccions immediatament anteriors i posteriors, de tal forma que el seu pas per la secció a la qual formen part actualment és més intermitent, i es produeix més en períodes alternats que en períodes consecutius. No obstant, segons les dades, en 2ªA si que existeix un inici d’estabilització en els últims anys, ja que almenys la meitat d’aquestes comissions porten almenys des de l’any 2021 mantenint-se en la mateixa categoria, cosa que no succeeix en 2ªB on hi ha un nombre significatiu de Falles que actualment estan en 2ªB que en 2023 i 2024 no estaven. Per tant, a mesura que es va baixant en les categories i seccions menor estabilitat en la secció i major intermitència front a la major persistència de Secció Especial, 1ªA i 1ªB. En el cas dels premis també es veuen diferències, les categories més altes (Especial i 1ªA) tenen diverses Falles hegemòniques en premis mentre que a partir de 1ªB la distància entre les comissions és menor, es reparteixen més.

Per últim, la relació entre el pressupost i les comissions de 1ªB, 2ªA i 2ªB mostra com a mesura que es va baixant en aquestes categories es mostra com cada vegada més les tres primeres comissions premiades dels darrers cinc anys inclouen més comissions de la part baixa del pressupost. Si en Especial i 1ªA els tres primers premis es donen entre les comissions amb el pressupost més car, a partir d’aquestes seccions es localitzen premiats entre les comissions més barates. En 1ªB totes les comissions que han guanyat primers premis entre 2021 i 2025 se mantenen entre les comissions amb el pressupost més alt. En canvi, els segons i tercers premis ja s’ubiquen algunes d’elles entre les comissions amb un pressupost mitjà i baix. A partir de 2ªA ja apareixen comissions amb primers premis entre les Falles amb un menor pressupost, una situació que es mantindrà en categories inferiors. En el cas de 2ªA les comissions guardonades amb el primer premi en 2023 i 2024 es troben entre les cinc comissions amb menor pressupost de la secció i en 2ªB succeeix el mateix en 2021, 2022, 2023 i 2024. Això no vol dir que no hi haja primers premis entre les Falles amb major pressupost, però a mesura que es va baixant de categoria hi ha un nombre menor de premis. Per exemple, en 1ªB les Falles més cares ocupen els cinc primers entre 2021 i 2025 i dos segons premis en 2023 i 2024,

mentre que en 2ªB només dins de les Falles més cares es troben els segons premis dels anys 2021, 2022, 2023 i 2025. Aquesta situació mostra com, a mesura que es va baixant en les seccions importa menys el preu de la falla. Això és degut a què la diferència de pressupost a mesura que es va baixant és menor, i partint amb poques diferències econòmiques relacionades totes les comissions, independentment de la xifra exacta tenen possibilitats. Per una banda, es parteix amb unes condicions similars, que en Falles d'Especial no es pot donar -Regne de València - Duc de Calàbria no poden competir monumentalment de forma directa amb Convent Jerusalem per les diferències de pressupost -150.000€ de diferència en 2025-, i d'ahi que la comissió aposte més en el seu monument en altres qüestions com l'Enginy i la Gràcia-. A mesura que es va baixant de categoria, a més, es perd la monumentalitat de la falla de forma general, la qual cosa es permet valorar d'una forma distinta aconseguint una major igualtat que en les Falles d'Especial i 1ªA. Així doncs, aquestes seccions es converteixen en "seccions mitjanes" que serveixen de pont, entre les Falles més monumentals de les primeres seccions i les més menudes amb un pressupost més igualitari entre les diferents comissions de cada secció. Així doncs, la secció 1ªB té més qüestions en comú a Especial i 1ªA, i 2ªB especialment s'assembla més a les categories inferiors. A més, aquesta menor estabilitat d'aquestes seccions respecte a les anteriors permet veure en la llista de comissions guardonades amb TOP 3 de premis de Secció a una sèrie de comissions acumular guardons en seccions diferents. Per exemple, la comissió Bilbao - Maximilià Thous ha guanyat premis de secció en 1ªB, 2ªA i 2ªB. Aquest fet s'enllaça amb dues qüestions: 1) la fluctuació de comissions d'unes seccions a altres, que en aquest cas, són menudes perquè es tracta de seccions immediatament superiors o inferiors; i 2) l'hegemonia d'un grup de comissions que concentren premis de secció, en aquest cas, en diferents seccions, mostrant en el global de les comissions i seccions de la Junta Central Fallera que a nivell general, dins les 344 comissions de la ciutat de València, només una part relativament menuda de comissions arriba al TOP 1 i al TOP 3.

Els premis de secció de les categories 3ªA - 3ªB - 3ªC

Amb la secció 3ªA s'inicien dinàmiques d'una manera més evident que es mantindran a partir d'eixa categoria i fins les següents. Com es pot veure en la figura x, i s'ha explicat en l'apartat sobre el ritual ortodox faller dins l'anàlisi de resultats, en categories com la 3ª (3ªA-3ªB-3ªC) el pressupost ronda els 15.000-20.000€. Aquest pressupost dóna encara per a realitzar una certa monumentalitat a xicoteta escala, però al mateix temps jaes redueix l'espai acordat per a la falla i el nombre de ninots que acompanyen a la figura central. La Falla l'Alguer - Enginyer Rafael Janini que serveix com a exemple d'aquesta categoria mostra una figura central de certa altura -però més menuda que les de Secció Especial i 1ªA- acompanyat, com s'ha comentat, d'un nombre inferior de ninots al seu voltant, que va mostrant una posició econòmica més reduïda i un capital faller menor. A més, a partir d'aquestes categories el prestigi i el capital faller que

s'obté al guanyar el primer premi no és tant significatiu, la xifra es troba lluny dels 15.000€ que guanya el primer premi de la Secció Especial. Aquestes diferències potencien la jerarquització de les Falles i determinen qui ostenta el capital faller dins el ritual de les Falles.

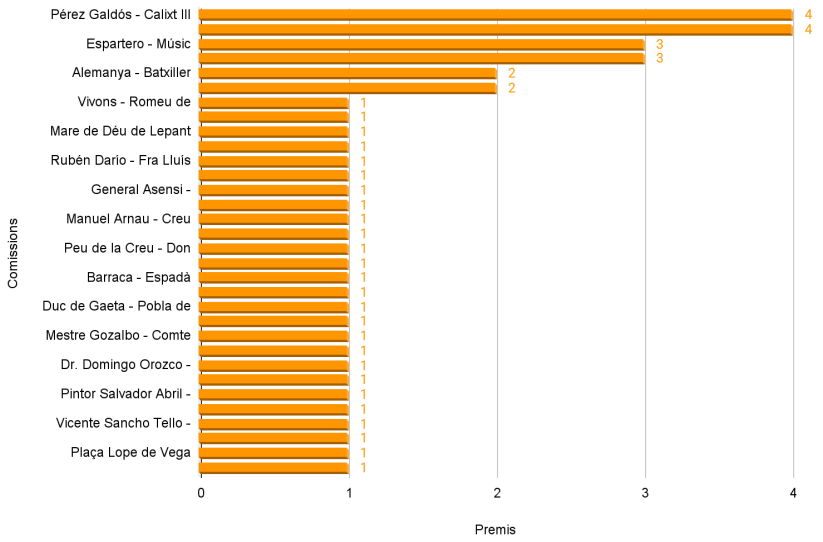
Imatge 8: Falla l'Alguer - Enginyer Rafael Janini 2025 (3ªA)

Font: Elaboració pròpia

Entrant a les seccions 3ªA, 3ªB i 3ªC, s'observa que no hi ha hegemonies clares, tal i com succeeix en la categoria 2 i categories inferiors. En 3ªA, existeix un grup de comissions que destaca amb tres primers premis (Espartero - Music Plasencia i Bosseria - Tossal) i quatre primers premis (Pérez Galdós - Calixt III i Illes Canàries - Dama d'Elx), però no existeix una hegemonia com la que es veu en Secció Especial o 1ªA, ja que les comissions amb un premi ocupen 25 dels últims 43 primers premis, prop d'un 60%. En 3ªB els primers premis es reparteixen més i aquelles comissions amb dos i tres primers premis arriben quasi al 50% dels primers premis totals. La diferència amb seccions com 1ªA és la concentració, els premis de 1ªA estan més concentrats en unes poques comissions respecte a les de 3ªB que es reparteixen més. En el cas de 3ªC (aquesta secció ha estat menys anys activa que les anteriors, entre 1981 i 1990 i entre 2018 i 2025), tampoc hi ha hegemonia de cap comissió, només Doctor J.J. Dómine té dos primers premis, la resta de comissions un únic premi. Els segons i tercers premis comptaran amb un nombre semblant de comissions o lleugerament més altes.

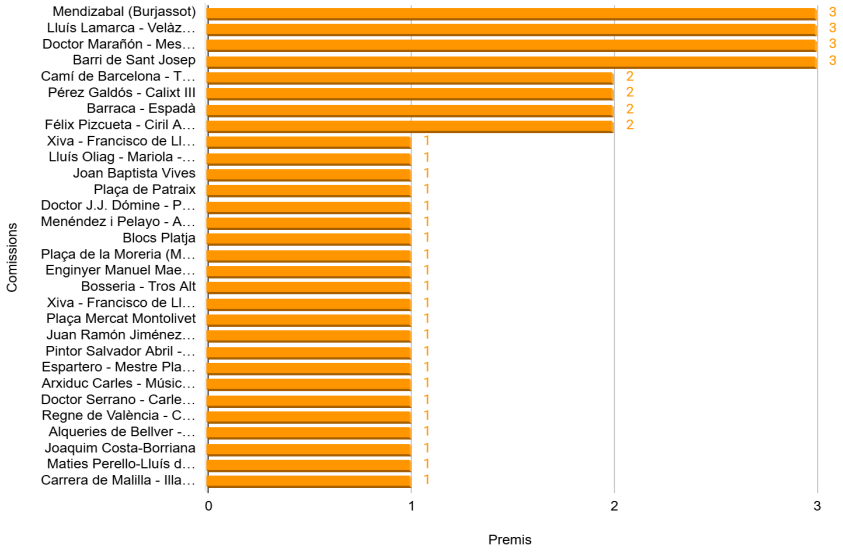
Gràfic 40: Nombre de primers premis de la secció 3ªA

Font: Elaboració pròpia

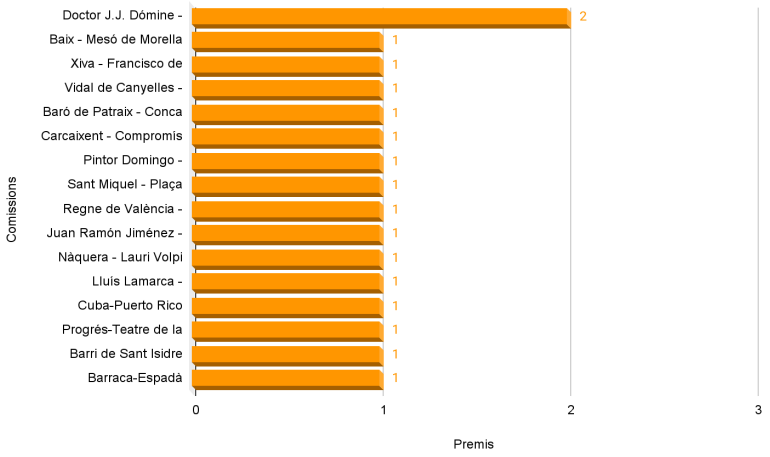
Com es produeix en les anteriors seccions, en aquesta categoria és repeteixen les comissions en diverses seccions.

Gràfic 41: Nombre de primers premis de la secció 3ªB

Font: Elaboració pròpia

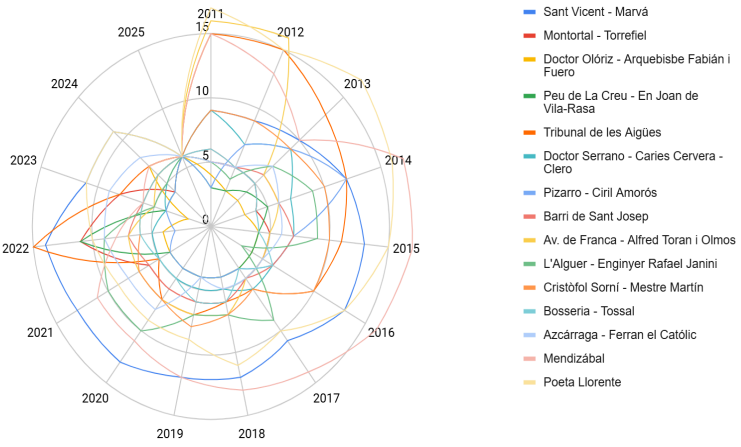
Gràfic 42: Nombre de primers premis de la secció 3ªC

Font: Elaboració pròpia

Respecte a l'estabilitat de la secció, cal dir que aquesta secció, com succeeix a partir de la segona, no és estable. En 3ªA, 3ªB i 3ªC es localitzen dos tipus de comissions, aquelles que s'han estrenat en aquestes categories en 2025, o en els dos darrers anys, Com Sant Vicent Marvà i Doctor Olóriz (2025), i aquelles comissions que de manera intermitent passen per aquestes categories. Diversos exemples que expliquen aquesta segona qüestió són comissions com el Barri de Sant Josep que des de l'any 2003 ha estat en 3ªA en 2003-2006, 2011, 2013-2014, 2016, 2018-2021, 2023-actualitat, o Bosseria - Tros Alt, que ha estat en la mateixa categoria en 2004-2007, 2010-2011, 2016, 2018-2019, 2022-actualitat.

Gràfic 43: Premis de 3A

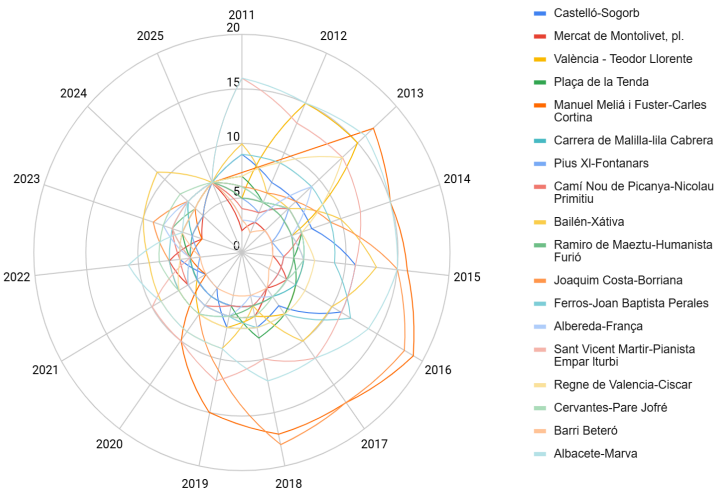

Font: Elaboració pròpia

A partir especialment de 3ªA i fins pràcticament l'última secció la variació entre comissions és més elevada. El fet que el pressupost és més semblant entre les Falles de totes aquestes

seccions pot explicar que una variació de 1000€, 2000€ o fins i tot de 500€ entre el pressupost d'un any i el del següent any, envie una comissió de la categoria 3ªA a la 4ªB en qüestió de només un any, mentre que per contra, en les primeres categories, com el preu és més extens i hi ha més separació entre 1ªA i 2ªA o fins i tot entre 1ªA i 1ªB, les comissions solen mantindre's en la mateixa categoria durant més anys. Que la secció 5ªB per exemple siga menys estable no vol dir que una comissió no puga estar uns anys consecutius en la mateixa secció. Vol dir que fluctua més i visita més altres categories i seccions, saltant-ne varies a la vegada més fàcilment en diversos anys. En canvi, en general, les comissions de les primeres seccions permaneixen més temps en la mateixa categoria i tenen tendència a ascendir o descendir a les categories immediatament inferiors o superiors. Dos exemples que ho exemplifiquen són Mestre Gozalbo de 1ªA i Pintor Stolz que actualment està en secció 7ªB. Des de l'any 2011 Mestre Gozalbo s'ha mantingut tots els anys en 1ªA, mentre que la comissió pintor stolz l'any 2011 es trobava en 1ªB. En quinze anys, ha passat de 1ªB a 6ªC, sent especialment significativa la caiguda de 1ªB (2011) a 5ªA (2012) que va experimentar en tan sols un any, i de 5ªA (2012) a 6ªB (2014) en dos anys, mostrant aquestes fluctuacions i repetint categoria tan sols una vegada durant dos anys consecutius a 5ªA (2012 i 2013). Si bé, la diferència més gran de categories es dona un any, excepte els dos anys que estan a 5ªA, cada any van canviant de secció, o de secció i categoria, mostrant una major variabilitat respecte a les de primeres categories. En els premis es pot observar en una qüestió: una falla que en l'última dècada o últimes dècades ha fluctuat tindrà més possibilitats de tindre primers premis de diferents categories, a diferència de moltes de les comissions d'Especial, primera i segona categoria.

Gràfic 44: Premis en 3B

Font: Elaboració pròpia

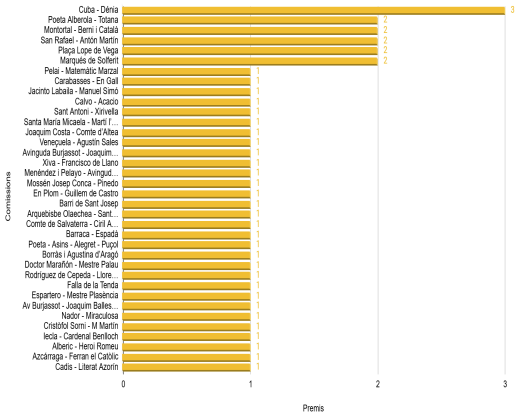
Per últim, en les comissions de 3ªA, B i C, com succeeix en aquestes categories a partir de la segona, la diferència en el pressupost d'aquestes comissions és menuda, i, per tant, no hi ha

una relació tant marcada entre pressupostos més elevats i primers premi, premiant-se en els primers premis tant les comissions de major pressupost com les de menor, tot i que en els darrers anys hi ha un major predomini de les comissions més cares en 3ªB i de les menys cares en 3ªC.

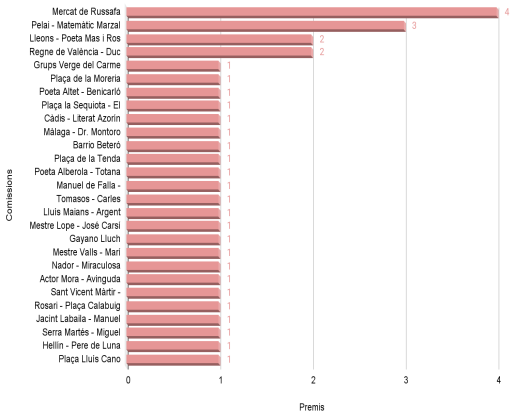
4ªA - 5ªB - 6ªC

Les categories centrals mantenen les mateixes similituds entre les seccions, d'ahi que s'ha escollit una secció de cada categoria com a exemple: 4ªA, 5ªB i 6ªC. Com succeeix amb les categories a partir de la tercera, augmenta el nombre de comissions amb almenys un primer premi. Això significa que hi ha una menor concentració de primers premis i una major oportunitat per a un nombre major de comissions de poder guanyar un premi, a diferència de les categories superiors. Com es pot comprovar en els següents gràfics, hi ha un major nombre de comissions que aconsegueixen els premis: 36 comissions de 43 possibles guanyen primers premis en 4ªA, 26 comissions de 33 possibles en 5ªB i 18 comissions de 23 en 6ªC front a les 9 comissions de 43 en Secció Especial, i 16 comissions de 43 en 1ªA. En estes seccions els monuments ja són de menor altura amb un nombre de ninots limitat. Això significa, per una banda, que el pressupost de la comissió és més limitat i existeix una menor diferència entre els pressupostos més alts i els baixos existint unes quantes comissions amb el mateix preu, i per l'altra banda, en aquestes categories la pèrdua de la monumentalitat de moltes d'aquestes comissions, i el fet de formar part de comissions de les últimes categories implica un prestigi menor Com es pot observar, en línies generals existeix un nombre significatiu de comissions amb un únic premi.

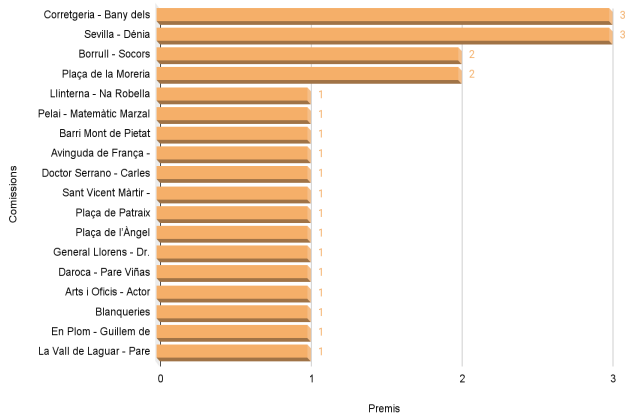
Gràfic 45: Nombre de primers premis de la secció 4ªA

Gràfic 46: Nombre de primers premis de la secció 5ªB

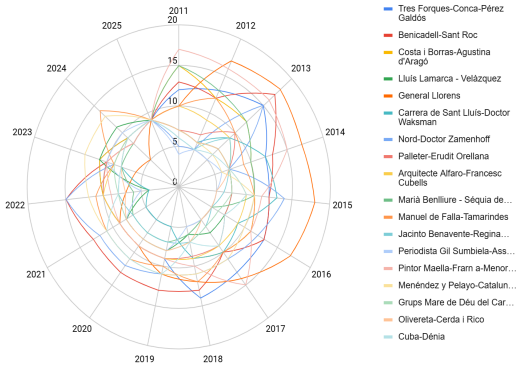
Gràfic 47: Nombre de primers premis de la secció 6ªC

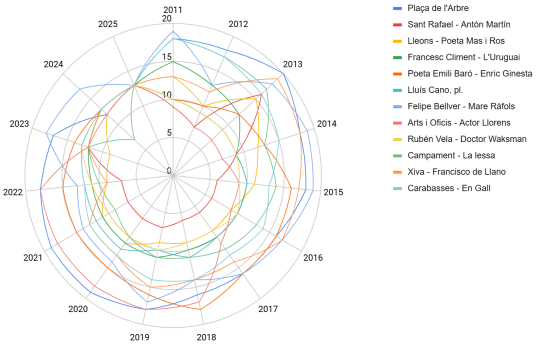
Font: Elaboració pròpia

Respecte a l'estabilitat d'aquestes seccions, es manté una situació similar que en la resta de seccions. La majoria de comissions que actualment estan en 4ªA, 5ªB i 6ªC, van canviant habitualment de categoria. Això es tradueix en què la majoria de comissions actuals de la secció 4ªA, 5ªB i 6ªC formen part d'aquesta secció aquest any o des de l'any passat, en concret setze de les díhuit actuals de 4ªA, nou comissions de les dotze de 5ªB i 17 comissions de díhuit en 6ªC. No hi ha per tant, cap comissió que porte almenys cinc o deu anys mantenint-se en la mateixa secció com passa en Especial o 1ªA.

Gràfic 48: Gràfic de premis de la Secció 4B

Gràfic 49: Gràfic de premis en la Secció 5A

Font: Elaboració pròpia

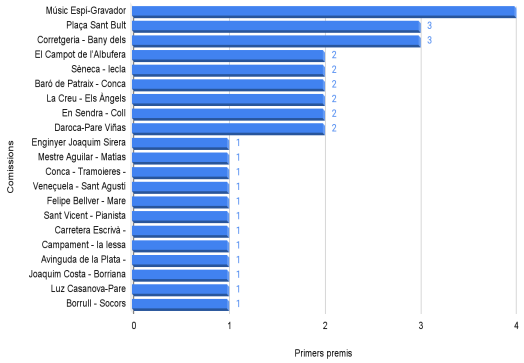
Respecte a la relació falla més cara i primer premi, cal dir que en aquestes categories, com succeeix en la resta de categories "menors", no hi ha una relació clara ni directa entre aquestes dues variables. Si bé en els últims anys si que es veu una major tendència entre les comissions de la secció 4ªA a obtindre el primer premi les Falles més cares, no en tots els anys ocorre, i en 5ªB i 6ªC no es veu la tendència clara, ja que es van combinant els primers premis entre les

comissions més cares, menys cares i aquelles que s'ubiquen per la meitat de la taula. Per tant, a diferència de categories com Especial i 1ªA no se concentren la major part dels premiats entre les Falles més cares, sinó que indistintament van alternan-se les més cares, les mitjanes i les més barates.

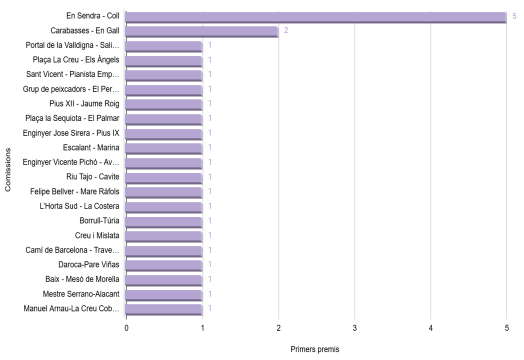
Categories 7 i 8 (7ªA-8ªC)

Les últimes categories i seccions (7ªA-8ªC) mantenen en general un repartiment més igualitari dels primers premis. Excepte la categoria 7ªC, que mostra la presència d'una comissió hegemònica durant una dècada (2002-2011), la comissió Enginyer Vicente Pichó - Avinguda Valladolid. En eixa dècada, es van aconseguir huit dels deu primers premis. La resta de seccions existeix més igualtat entre els primers premis de totes les comissions. De totes les seccions, les més igualitàries són la 7ªA (tres comissions comparteixen tres primers premis, sis comissions comparteixen dos premis i la resta un premi), la 8ªA (totes les comissions tenen un primer premi i la 8ªB i 8ªC una comissió amb dos primers premis i la resta amb una. No obstant, les seccions de la 8ena categoria es van crear en 2018, la qual cosa el nombre, i per tant proporció, de primers premis és diferent. D'ahi que algunes Si bé és cert que en algunes d'aquestes seccions hi ha hegemonies d'una de les comissions especialment, com succeeix amb Vicente Pichó - Avinguda Valladolid, assemblant-se a 1ªB o 2ªA, en canvi, la característica principal és l'obertura considerable dels premis permetent que un nombre important de comissions aconseguisquen guanyar primers premis.

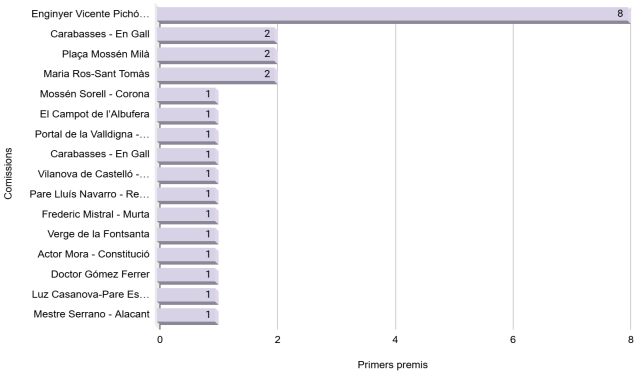
Gràfic 50: Nombre de primers premis de la secció 7ªA

Gràfic 51: Nombre de primers premis de la secció 7ªB

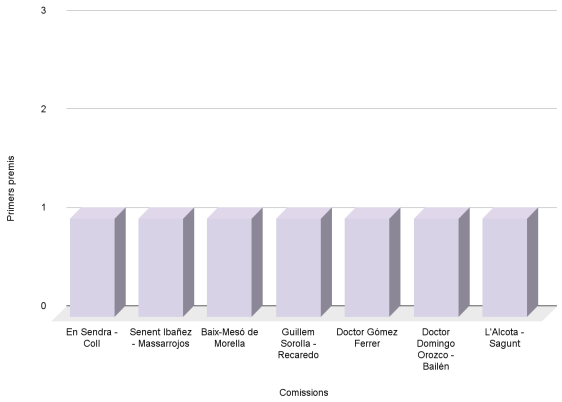
Gràfic 52: Nombre de primers premis de la secció 7ªC

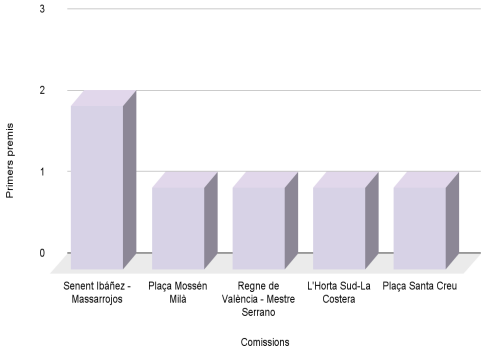
Font: Elaboració pròpia

La categoria huitena, com s'ha comentat, és la més recent, per la qual cosa el nombre de premis és menor. Com es troba en seccions inferiors, el nombre de comissions que poden guanyar el premi s'amplia respecte a categories superiors. Per tant, en aquesta categoria hi ha un premi per comissió/any (8ªA) o com a molt dos premis - una comissió i la resta de comissions un premi cada un.

Gràfic 53: Nombre de primers premis de la secció 8ªA

Gràfic 54: Nombre de primers premis de la secció 8ªB

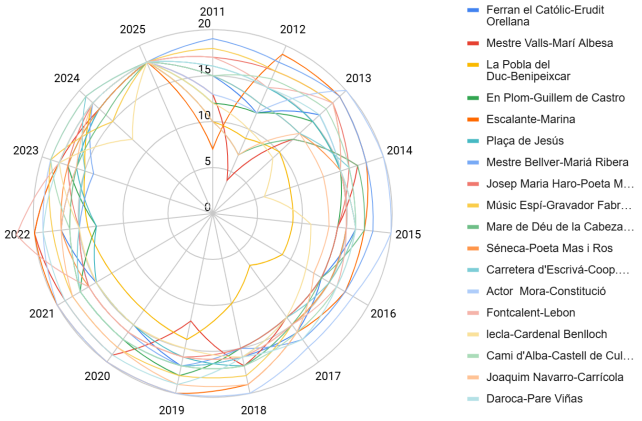

Font: Elaboració pròpia

Respecte a l'estabilitat d'aquestes comissions, cal dir que en el cas de les dos últimes categories, es produeix una certa tornada a l'estabilitat, almenys respecte a les immediatament superiors. Les Falles amb menor pressupost solen quedar-se entre la categoria 6 i 8 i rarament puja de la 5. Com es pot comprovar en la següent figura sobre la secció 7ªA, es produeix la situació inversa de les primeres categories, la major part de les comissions es mouen entre el 15 i el 20, és a dir entre el 6ªA i el 7ªC, i amb algunes excepcions, com les comissions Mestre Valls - Marí Albesa qui van formar part de la secció 2ªA en 2012 i Escalante - Marina en 3ªB

l'any 2011. Per tant, la categoria 7 manté de forma similar la situació de les anteriors seccions amb la diferència que a partir d'aquest categoria les fluctuacions són menors i la majoria d'aquestes comissions s'ubiquen entre el 5 i el 8. A partir d'aquest moment la fluctuació entre seccions és menor,i encara que no hi ha estabilitat perquè no hi ha comissions que porten en la secció més de cinc anys, els salts entre categories no són tant grans. En aquest cas, s'assemblen a les comissions de primera i segona categoria.

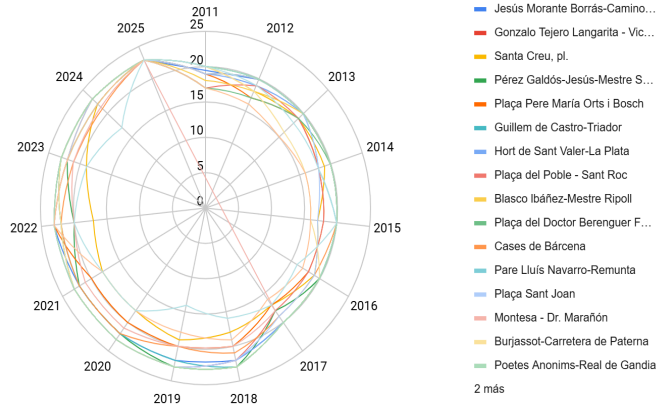
Gràfic 55: Premis 8A

Font: Elaboració pròpia

Si s'analitza la secció inferior, 8ªC, des de que aquesta està instaurada l'any 2018 un total de quatre comissions sobre dihuit s'han mantès des de l'any 2018 en 8ªC, unes xifres semblants a la secció 2ªB.

Gràfic 56: Premis 8B

Font: Elaboració pròpia

Respecte a la relació entre Falles cares i premis, en aquestes categories es produeix la diferència més menuda entre comissions respecte al pressupost. Això significa que es van

alternant entre els premiats dels darrers anys les comissions amb els pressupostos més cars amb els més barats. La diferència de pressupost entre les Falles més cares i més barates oscil·len entre els 500€ de la secció 7ªB, els 1.000€ de la secció i els 1.200€ de la secció 7ªA.

Premis secundaris -no econòmics- (4rt i següents)

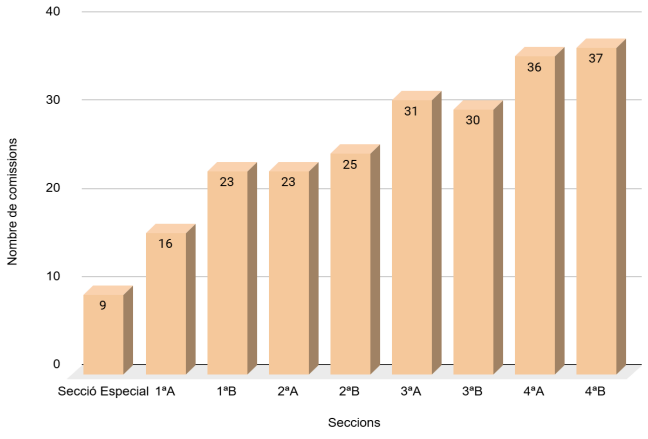
En els premis de secció existeixen més de tres premis, però aquests només reben un estendard amb el nombre del premi. Les comissions que aconsegueixen aquests premis per tant, no reben quantitat econòmica, la qual cosa genera especialment entre les comissions més grans jerarquia i competència entre les diferents comissions per aconseguir entrar al TOP 3 i rebre, a banda de la quantitat econòmica, prestigi i capital faller elevat. Com s'ha comentat abans, els premis econòmics arriben fins a 15.000€ per al primer i el tercer fins a 7.500€, la qual cosa es converteixen en ingressos per a la comissió. Aquests premis si que poden servir en certa forma per a mostrar al públic que han guanyat premi, ja que no totes les Falles de València guanyen premi. Com s'ha comentat, en les seccions superiors el nivell de competició sol ser alt i en ocasions la posició en la qual queda la comissió pot determinar la continuïtat o no de l'artista faller. Això ocorre especialment en les Falles que aspiren a TOP 3 en llocs alts i pot passar en cas de Falles amb expectatives altes que no es complisquen. En canvi, en les comissions menudes, els premis econòmics són tan baixos que apenes hi ha diferència entre tindre'n i no tindre'n, per la qual cosa la sensació de competència és menor entre les comissions falleres. En eixe sentit, en moltes d'aquestes comissions de seccions més baixes, i especialment entre les comissions que es situen normalment fora del TOP 3 existeix un menor tipus de competitivitat entre les comissions de la secció i entre una part dels membres de la comissió.

La Secció Especial és l'única que actualment tenen premi totes les comissions de la secció. En les seccions següents, els premis abarquen a la major part de les comissions. Per exemple, en 1ªA de dihuit comissions existents, un total de setze tenen premis. A mesura que es baixa a categories inferiors, els premis de la secció es redueixen fins a la meitat, o fins i tot menys. Per exemple, en la secció 7ªA es donen només huit premis dins d'una secció formada per dihuit comissions en total. És a dir, en aquest cas reben premi menys de la meitat de les comissions de la secció. Per tant, es pot deduir que en les categories superiors, com existeix major capital faller i prestigi, els premis es donen a totes o a quasi totes les comissions. En canvi, a mesura que es va baixant la secció el prestigi i capital faller són menors i els premis es reuneixen a la meitat.

En el cas de les comissions emergents, per exemple, la major part d'elles, com s'ha comentat, guanyen en la majoria de casos premis inferiors al TOP 3 -tret de casos puntuals- o fins-i-tot la meitat pràcticament d'ells no guanyen premi de secció. Això es pot deure a la pròpia valoració dels premis.

Per tant, l'anàlisi dels premis de Secció mostra unes diferències significatives entre les comissions de Secció Especial, 1ªA i 1ªB, minoritàries, respecte a les categories inferiors, existint una major jerarquització entre les primeres categories. Respecte al nombre de premis, en la Secció Especial i 1ªA especialment, es concentren els primers premis en un menor nombre de comissions (només 9 comissions de 43 possibles en Secció Especial i 16 de 43 en 1ªA). D'altra banda, en les categories menors, major nombre de comissions poden guanyar. Per tant, les comissions de categories inferiors tenen més possibilitats d'aconseguir primers premis ja que les hegemonies en aquestes categories són menors i quasi cada any canvien les comissions guanyadores del primer premi. I aquesta qüestió guarda relació amb l'estabilitat de les seccions. El fet que pràcticament cada any hi haja una comissió guanyadora del primer premi es deu a que, a partir de la categoria 3 especialment, les comissions solen variar de secció més fàcilment, ocupant una part de la secció comissions diferents cada any. Pel contrari, les seccions d'Especial i 1ªA tenen pocs canvis de comissions. Les comissions que actualment formen part de la Secció Especial porten entre vint i quaranta-tres anys (des de 1981), formant part de la Secció Especial, i la major part de les comissions de l'1ªA porten des del 2010-2015 formant part d'aquesta. En canvi, a partir de la secció 3ªA, les comissions que actualment ocupen una secció determinada, ho fan principalment des d'enguany, de l'any passat màxim des de l'any 2023. Dins d'aquestes comissions hi ha dos tipus: 1) comissions que no havien estat en les últimes dècades en eixa categoria i s'han incorporat recentment (2023-2025); i 2) comissions que durant els darrers vint anys han format part d'aquesta categoria concreta en diverses ocasions de forma intermitent. Com a exemples d'aquest segon cas es localitzen la comissió Barri de Sant Josep, que ha estat en 3ªA en 2003-2006, 2011, 2013-2014, 2016, 2018-2021 i 2023-actualitat; Azcàrraga - Ferran el Catòlic en 3ªA també en 2005, 2007-2008, 2010, 2014-2015 i 2025; Arquitecte Alfaro - Francesc Cubells en 4ªA durant 2005, 2010, 2012-2013, 2015-2021 i 2023-actualitat; i Lleons - Poeta Mas i Ros en 5ªB durant 2003, 2007-2008, 2010-2011 i 2025.

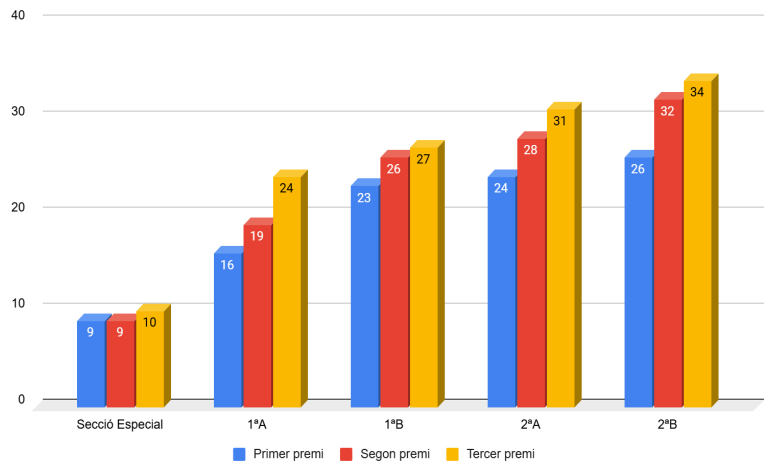
Gràfic 57: Nombre de comissions que tenen almenys un primer premi per secció 1981-2025 .

Font: Elaboració pròpia

Aquesta situació, a excepció de la Secció Especial, que és una secció que no segueix el mateix patró pel seu elevat capital faller i pels pressupostos de les comissions de la secció, a partir de 1ªA el nombre de comissions aumenta a mesura que es va baixant en l'escala de premis, com es pot veure en la figura següent. Els primers premis estan més concentrats en un nombre menor de comissions. El segon i el tercer premi és abarcat per un nombre major de comissions. En el cas de la Secció Especial, l'alta concentració de premis en unes poques comissions es manté de forma molt similar en el mateix nombre de comissions, que generalment gran part d'aquestes solen ser les mateixes. Per tant, en les categories superiors existeix una concentració, que en la Secció Especial es produeix en els tres primers premis, i a partir de 1ªA en els primers premis, ampliant-se en els segons i tercers.

Gràfic 58: : Premis no-econòmics des de SE fins 2B

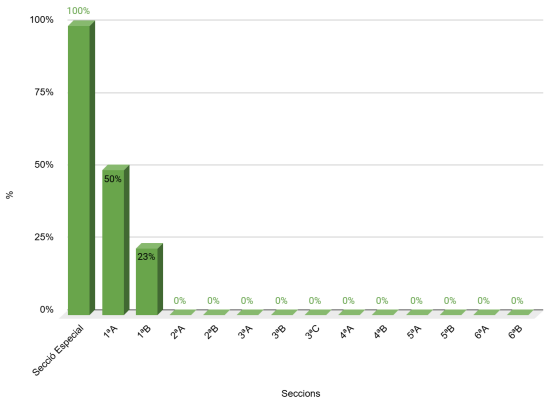

Font: Elaboració pròpia

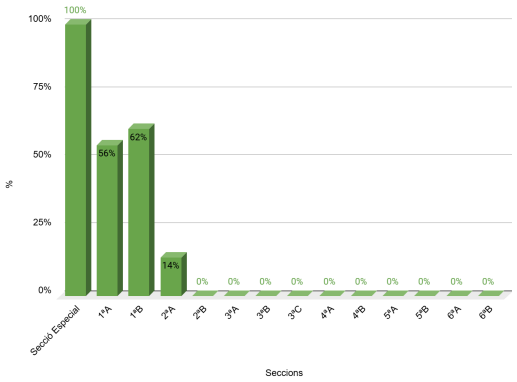
Respecte a l'estabilitat o inestabilitat de la secció, cal dir, com es pot veure hi ha una diferència marcada entre la secció, 1ªA, 1ªB i la resta. Prenent com a referència les comissions que actualment pertanyen a cada secció s'observa en línies generals com aquestes tres primeres -Especial, 1ªA i 1ªB-, guarden una major estabilitat ja que des de fa quinze anys contenen comissions amb més de quinze anys consecutius en eixa categoria. És a dir, el 100% de les comissions actuals de secció especial porten en secció especial quinze anys o més, en 1ªA, el percentatge es redueix a la meitat, sent només nou de les dihuit actuals les que permaneixen en 1ªA des de l'any 2011, i baixa de nou en 1ªB amb un 23%, només quatre de les comissions de la secció es mantenen ininterrompudament des de fa quinze anys. A partir de 2ªA el percentatge es redueix al 0%, no havent cap comissió de les actuals que estiguera en la mateixa categoria des de fa quinze anys. A mesura que passa el temps el percentatge de comissions que es mantenen puja. En 2016 més de la meitat de les comissions actuals de les seccions 1ªA i 1ªB es mantenen i com a novetat s'incorpora 2ªA amb un 14% del total de les

comissions actuals que ja estaven en 2016 en aquesta secció. Respecte als darrers cinc anys, segueix pujant el percentatge en les primeres categories -83% 1ªA, 69% 1ªB i 36% 2ªA-. S'incorpora en aquest gràfic la secció 2ªB amb una quarta part de les comissions actuals. En canvi, en tots els gràfics s'aprecia a partir de la categoria 3ªA com es manté el 0%. Això significa que totes les comissions d'eixes categories s'incorporen a partir de 2022, especialment la majoria d'elles en 2024 i 2025. Els gràfics expressen com a mesura que es baixa de categoria es perd estabilitat. Això significa que la major part de les comissions van baixant i pujant de categoria cada any o cada pocs anys. El pressupost és un factor que ho pot explicar. En les primeres categories, com existeix més diferència entre una secció i l'altra, una baixada de 2.000 o 10.000€ pot mantindre's en la mateixa categoria, en canvi, a les seccions inferiors, on la diferència de secció en la categoria 3 sol ser de 5.000€ i en la 8 de 1.000€ perdent 3.000 de pressupost és més fàcil baixar de categoria en un any. No és el mateix baixar de 120.000€ a 105.000€ o de 70.000€ a 60.000€ en les primeres categories que baixar de 15.000€ a 10.000€ o de 10.000€ a 5.000€ en les últimes categories. Per tant, a major secció major estabilitat amb el pas dels anys. Un altre fet que ho podria explicar és l'existència d'una Federació de Falles de Secció Especial i d'una Federació de Falles de 1ªA, coincidint amb les dos seccions més estables. Una Federació de Falles de categories inferiors podria implicar un canvi de comissions en la Federació pràcticament cada any. Aquesta pujada i baixada citada en les línies anteriors explica que algunes de les comissions que més premis han guanyat, com succeeix en les seccions 1ªB, 2ªA i 2ªB, no han guanyat dits premis de forma hegemònica durant una dècada sinó en dècades diferents. Un dels exemples citats anteriorment és el de la comissió de 2ªA Peu de la Creu - En Joan de Vila-rasa, que ha guanyat els segons premis en tres dècades diferents -1988, 1990, 1996, 2013 i 2023 mostrant que durant les darreres dècades aquesta comissió ha estat formant part en aquesta seció alguns anys seguits i baixant i pujant durant altres anys, tal i com mostra l'evolució d'aquesta comissió des de 1981 en l'annex x i també en algunes de les figures, ja que aquesta comissió ha guanyat primers premis en diverses seccions, com 2ªA, 1ªB o 2ªB. En aquest sentit, com la classificació en seccions està viva i sofreix diferents canvis anualment, és normal veure a una mateixa comissió durant tot el període analitzat guanyar premis en diferents seccions. De fet, analitzant l'annex metodològic x es pot arribar a la conclusió que existeixen molt poques comissions que s'han mantès en la mateixa categoria des de 1981. De secció especial només tres comissions: Convent Jerusalem, Plaça del Pilar i Na Jordana.

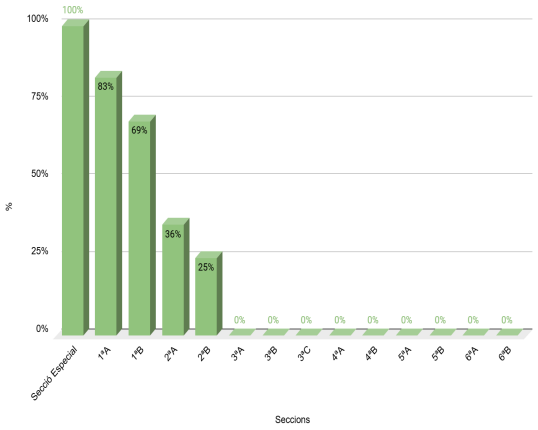
Gràfic 59: Percentatge de comissions per secció que formen part de dita secció de forma ininterrompuda en el període 2011-2025

Gràfic 60: Percentatge de comissions per secció que formen part de dita secció de forma ininterrompuda en el període 2016-2025.

Gràfic 61: Percentatge de comissions per secció que formen part de dita secció de forma ininterrompuda en el període 2021-2025.

Font: Elaboració pròpia

Per últim, un element que caldria preguntar-se, és si el primer premi de secció coincideix amb la falla més cara, és a dir, si el pressupost té alguna relació o influeix amb els premis. L'estudi dels primers premis de totes les categories de les darreres cinc edicions no mostren en la seua totalitat aquesta afirmació, ja que no sempre guanyen el primer premi la falla més cara. No obstant, si que s'observa que entre categories, dins de les categories superiors, les Falles més cares tenen més opcions de guanyar el primer premi. Això pot deure's al fet que en les categories inferiors existeix un major nombre de comissions amb el mateix pressupost. És més fàcil, per tant, que comissions com Plaça Santa Creu (guanyadora del primer premi de secció 8ªB l'any 2024) guanye el primer premi sent la segona falla amb menys pressupost de la secció, que Regne de València (habitualment la falla amb menor pressupost de la secció especial) guanye el primer premi de la secció especial. Una situació que també ocorre en 1ªA, on una falla històrica d'aquesta secció desde 1988, Quart - Palomar, només ha guanyat un primer premi en quasi 40 anys en aquesta secció, ja que aquesta comissió compta amb un dels pressupostos més baixos de la secció, la 14 de 17 en 2024 i la 15 de 18 en 2025. Nou Campanar és el cas més evident que explica la qüestió. Els anys en els quals Nou Campanar fou la falla més cara, i amb molta diferència respecte de la segona (en 2009 Nou Campanar

tenia el doble de pressupost que Convent Jerusalem) guanyava els primers premis de secció. Quan més diferència en el pressupost hi ha entre Falles de la mateixa categoria, més possibilitats que la falla més cara o una de les Falles més cares obtinga el primer premi de secció, mentre que les categories més menudes, com el pressupost està més igualat (1.000€ només de diferència en la secció 8ªC entre la falla més cara i la més barata), hi ha més variació de guanyadors.

Per tant, a mesura que es va pujant de categoria, generalment més dificil és guanyar primers premis. Això podria explicar perquè comissions com Almirall Cadarso - Comte d'Altea guanyaren nou primers premis en 1ªA i no haja guanyat cap en Secció Especial després de dos dècades en ell, o Sueca - Literat Azorín haja guanyat també més premis en 1ªA (2) que en més de dos dècades en Secció Especial (1). Analitzant els pressupostos de les darreres cinc edicions es veu la diferenciació entre aquests dos tipus de categories-seccions. La Secció Especial, 1ªA i 1ªB formen el primer grup, on les Falles més cares són les que tenen més possibilitats de guanyar el primer premi, i on les Falles més barates tenen menor probabilitat d'aconseguir-ne. I el segon grup correspon a totes les seccions que van des de 2ªA fins a 8ªC on la diferència es menuda entre la falla més cara i la més barata (en 2ªA la diferència és de 7.000€ aproximadament i en la secció 8ªC de 1.000€) i això facilita que qualsevol comissió independentment del pressupost puga guanyar el primer premi. El prestigi i el major capital cultural es dóna en les Falles més monumentals, i en aquestes el pressupost influeix. Quan més car siga el pressupost de la falla, més possibilitat que aquesta puga ser més monumental, i per tant, més possibilitat de guanyar el primer premi o els primers premis, aconseguint beneficis econòmics, prestigi i acumulant capital faller.

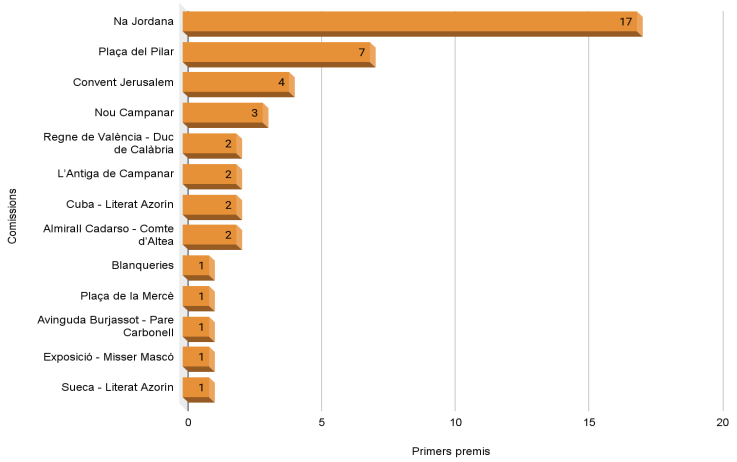
Premis Enginy i Gràcia

El segon tipus de premi principal impulsat per la Junta Central Fallera que existeix són els premis d'Enginy i Gràcia. Aquests premis solen ser considerats com a premis "de segona" des del primer moment en el qual es van crear (Hernàndez i Martí 2006). Això s'observa analitzant als guanyadors del primer premi dels dos tipus de premis existents. Així doncs, les Falles amb més premis d'enginy i gràcia són les Falles hegemòniques dels anys 80 i 90, Na Jordana i Plaça del Pilar. Això pot ser degut al fet que aquestes Falles busquen en els seus monuments un major equilibri entre la monumentalitat i l'enginy. En canvi, la diferència de primers premis de Secció Especial respecte a Enginy i Gràcia per part de Convent Jerusalem i Nou Campanar, Falles amb una forta presència de les elits econòmiques, amb les anteriors és gran 24 primers premis entre Na Jordana i Plaça del Pilar (17+7) front als 6 primers premis de Nou Campanar i Convent Jerusalem (3+3). Això és degut a que busquen una major monumentalitat de la falla i no prioritzant l'enginy en les seues creacions, ja que no els interessen aquells premis que el públic no valora sinó que com a visió empresarial de les Falles es centren en allò que es considera principal i que atrau la visió del visitant.

D’altra banda, les Falles ubicades a Russafa, al centre i als voltants que també han guanyat alguns primers premis. El fet de no ser clares favorites a guanyar el premi de Secció perquè parteixen de pressupostos més baixos que les favorites pot ajudar a no centrar-se tant en la monumentalitat, sino fer també un equilibri entre els dos aspectes, creant així una falla potencialment guanyadora per al premi d’Enginy i Gràcia. En altres casos, la raó pot estar en la influència del propi artista faller. Des què Sergio Musoles s’encarrega de les Falles de Regne de València Duc de Calàbria l’any 2012, gran part dels anys ha estat al top 3 dels premis Enginy i Gràcia, aconseguint entre 2012 i 2024 dos primers premis, sis segons premis i un tercer premi, en total 9 dels 10 premis aconseguits per la falla, mostrant que aquest és el tipus de falla habitual de l’artista (Hablemos de Fallas 2017). Este fet explica la vinculació d’una Comissió com Regnde de València Duc de Calàbria a un artista que tot i haver obtingut (x vegades l’última posició de y vegades) ha guanyat el premi (x vegades de y vegades). Açò connecta molt en la vinculació de la Comissió al teatre, un dels seus elements diferenciadors.

L’hegemonia de la comissió Na Jordana, i el fet que explica que acumulativament tinga un major nombre de premis en el període 1981-2025, es dóna en les dècades dels huitanta i noranta quan la comissió guanya onze dels dèsset premis en els anys 1982, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1991, 1993, 1995, 1996 i 2000. A partir dels anys 2000 ja no existeixen hegemonies i les comissions van alternant el primer premi. No obstant això, el districte de l’Eixample ha aconseguit els quatre últims primers premis: dos Almirall Cadarso en 2021 i 2022 -barri de Gran Via-, un Cuba - Literat Azorin l’any 2023 i un Sueca - Literat Azorín l’any 2024 -barri de Russafa-. Com s’ha comentat, aquests premis compten amb més comissions guanyadores. Això ha permès durant aquestes dècades que algunes comissions que han format part de la Secció Especial durant uns anys i/o dècades, com Blanqueries, Plaça de la Mercè i Av. Burjassot - Pare Carbonell, i que actualment ocupen categories més baixes, hagen pogut guanyar premis Enginy i Gràcia, mentre que donada la jerarquització present a la Secció Especial no ho han pogut fer en els premis de secció. Una falla més equilibrada o que li dóna més importància a la sàtira i la crítica permet tindre més possibilitats de guanyar els premis d’Enginy i Gràcia.

Gràfic 62: Nombre de primers premis Enginy i Gràcia de Secció Especial 1981-2025

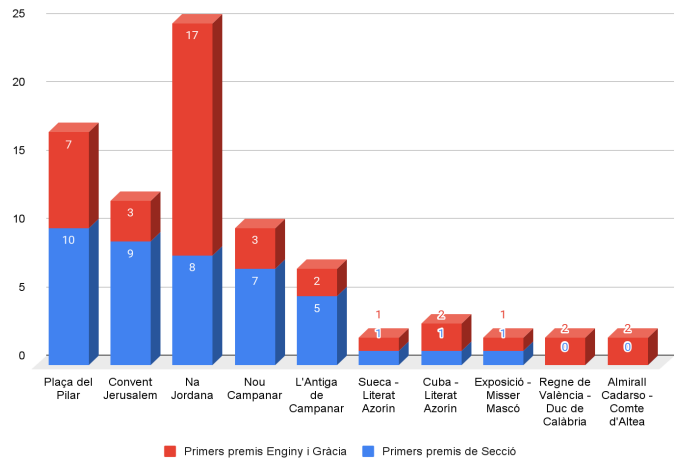

Font: Elaboració pròpia

L'hegemonia trauida als percentatges mostra com prop del 50% del total de primers premis 1981-2025 pertany a Na Jordana -39,5%-. No només destaca Na Jordana en comparació a la segona comissió amb més premis, Plaça del Pilar -16,3%- sinó també amb la resta de comissions que tenen un o dos primers premis. És a dir, una única comissió, Na Jordana, amb un 39,5%, ha aconseguit més primers premis que les nou comissions que tenen entre un i dos primers premis -30,2%-. I s'acosta al 44,2% que sumen les onze comissions que tenen entre un i tres primers premis.

Fent una comparació general dels premis de secció respecte els premis Enginy i Gràcia, s'observa com les Falles històriques de Secció Especial i aquelles influides pel poder econòmic són les que tenen una major quantitat de premis de secció. Aquestes comissions es divideixen en dues classes: 1) les Falles que aposten per la monumentalitat, i per tant, destinen més quantitat de diners en el seu pressupost. Son Convent Jerusalem i Nou Campanar; 2) les Falles històriques presents durant dècades a la Secció Especial més centrades amb els socis i no tant amb el poder econòmic, que igualen els dos tipus de premis -Plaça del Pilar-, o fins i tot l'Enginy i Gràcia acaba sent superior, com succeeix en Na Jordana. D'altra banda, hi ha una sèrie de comissions amb menor presència d'anys en la Secció Especial, les últimes dues dècades, la major part d'elles amb un pressupost menor. Aquestes comissions, especialment les ubicades a l'Eixample, també es caracteritzen per combinar la monumentalitat amb la sàtira i la crítica, però el seu menor pressupost unit a una major aposta per la sàtira dóna com a resultat un major nombre de primers premis enginy i gràcia guanyats respecte als premis de secció. Els casos més paradigmàtics són les comissions de Regne de València - Duc de Calàbria i Almirall Cadarso - Comte d'Altea, que han guanyat l'última dècada dos primers premis d'Enginy i Gràcia, però en canvi, no han guanyat cap premi de secció.

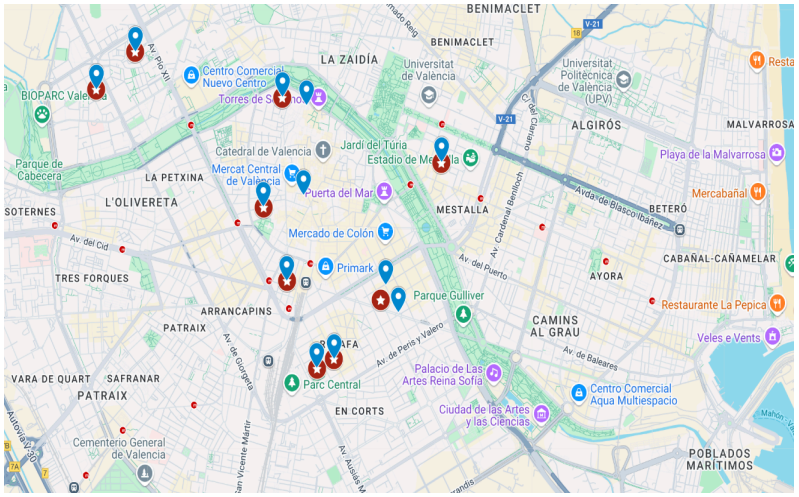
Gràfic 63: Comparació entre els premis de secció i els premis d'Enginy i Gràcia de les comissions de Secció Especial.

Font: Elaboració pròpia

Geogràficament, els primers premis d'Enginy i Gràcia es donen especialment en tres zones ubicades al centre o en zones pròximes al centre. En primer lloc, la major part al Carme (degut als 17 premis aconseguits per Na Jordana, en segon lloc la zona de Sant Francesc pels 7 premis de la Plaça del Pilar, i en tercer lloc Russafa per les Falles Regne de València, Sueca i Cuba Literat Azorín i Almirant Cadarso. Mentre que com es pot comprovar, els premis de Secció es localitzen principalment a tres sectors: El Carme - Sant Francesc (Na Jordana i Plaça del Pilar), La Roqueta (Convent Jerusalem) i Campanar (Nou Campanar). Els premis de Secció estan molt més concentrats al centre i de forma puntual a la periferia (per la peculiaritat de Campanar i les Falles Antiga i Nou Campanar). En canvi, tot i que en Enginy i Gràcia el nombre de premis està més concentrat en torn a la Comissió de Na Jordana, està més repartit i han sigut premiades més nombre de Falles respecte als premis de Secció, que estan molt més concentrats en 5 Falles principals (Plaça del Pilar, Na Jordana, Convent Jerusalem, Antiga i Nou Campanar amb menys Falles premiades.

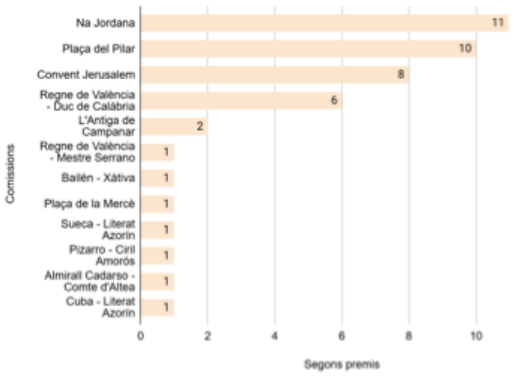
Mapa 4: Ubicació de les comissions guanyadores del primer premi de secció (en roig i forma d'estrela) i el primer premi d'Enginy i Gràcia (en blau).

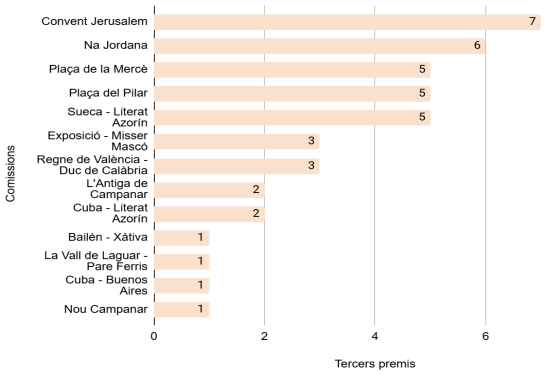
Font: Elaboració pròpia a partir de les ubicacions de mymaps

D'altra banda, els segons premis mostren de nou al capdavant a les tres comissions hegemòniques dels premis de secció: Na Jordana, Plaça del Pilar i Convent Jerusalem. Na Jordana és una vegada més la comissió amb un major nombre de segons premis fregant els 30 entre primers i segons. Novament, els premis Enginy i Gràcia mostren una concentració important de premis en mans de la comissió d'especial del Carme, una comissió que no prioritza tant la monumentalitat i que posa més èmfasi en la crítica i la sàtira. En aquest cas, els premis han estat repartits en quatre dècades diferents: anys huitanta -1983 i 1990-, noranta -1994, 1997 i 1999-, 2000 -2003 i 2007- i 2010 -2013, 2014, 2017 i 2019. El capital faller i el prestigi es solen centrar en els guanyadors dels premis de secció. Guanyar Enginy i Gràcia és un premi considerat menor i la comissió hegemònica d'aquest tipus de premi té un capital faller menor, tal i com succeeix amb els diners del premi. No obstant, per la part contrària, s'observa l'entrada d'altres comissions que han aconseguit guanyar Premis Enginy i Gràcia i no premis de secció, és el cas de la falla ferroviària, Pizarro - Ciril Amorós, Almirall Cadarso i Regne de València - Duc de Calàbria. Aquesta última comissió ha guanyat quatre dels sis segons premis consecutius entre 2021 i 2024. L'aposta per l'artista faller Sergio Musoles des de fa més d'una dècada, unit a la pròpia aposta de la comissió de treballar d'una forma més important l'enginy i gràcia, la sàtira i la crítica centrant-se per tant en els Premis Enginy i Gràcia donen resposta a aquesta qüestió.

Gràfic 64: Acumulació segons premis Enginy i Gràcia SE (1981-2025)

Gràfic 65: Acumulació tercers premis Enginy i Gràcia SE (1981-2025)

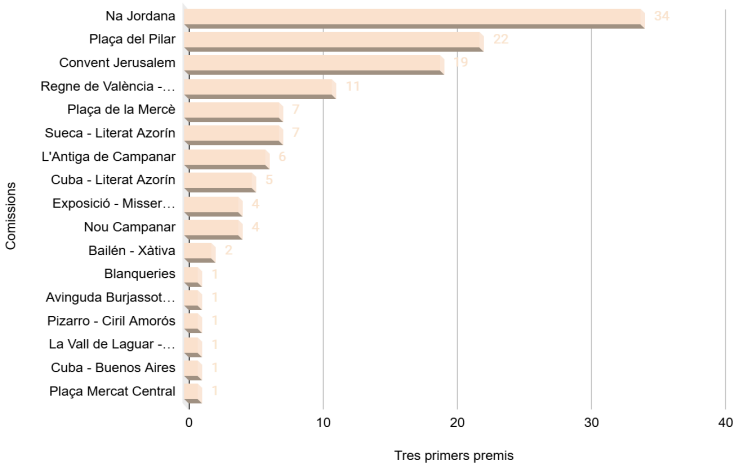
Font: Elaboració pròpia

El tercer premi trenca la presència de les tres comissions hegemòniques de secció especial presents a la part alta de la taula. Na Jordana amb 7 i Convent Jerusalem amb 6 es mantenen dins el TOP 3. A continuació hi ha un triple empat entre l'altra de les Falles hegemòniques, Plaça del Pilar, Plaça de la Mercè i Sueca - Literat Azorín. Novament per la part mitjana i baixa de la taula entren comissions que es van quedar fora del TOP 3 en els premis de secció: La Vall de Laguar Pare Ferris, Cuba - Buenos Aires, la falla ferroviària, i un poc més amunt la Plaça de la Mercè. Una vegada més en aquest tercer premi es repeteix el mateix patró que en els premis anteriors: concentració dels premis en una quinzena de comissions, hegemonia com succeeix en la secció especial dels premis de secció de Na Jordana, Plaça del Pilar i Convent Jerusalem -en aquest ordre- que aconsegueixen guanyar més de la meitat dels primers premis de la secció, i per contra ampliar el nombre de comissions guanyadores d'algun o d'alguns premis. Els premis Enginy i Gràcia permeten que estiga més repartit i arribe a un nombre major de comissions que no tenen l'oportunitat de poder aconseguir primers premis de secció. És a dir, els Premis Enginy i Gràcia arriben a un nombre major de comissions però concentren la major dels premis en les mateixes comissions que els premis de secció, canviant Na Jordana per Convent Jerusalem en el primer lloc i Convent Jerusalem per Na Jordana en la tercera posició.

En total, Na Jordana és amb diferència la comissió amb més nombre de premis al TOP 3. En total 34. Això significa que al voltant d'un 75% dels anys que comprenen l'estudi 1981-2025 la comissió ha guanyat algun premi. En concret, 34 de les últimes 44 edicions. La dècada curiosament on menor nombre de premis ha guanyat és 2015-2025 on l'hegemonia passa a les Falles de l'Eixample, sent Regne de València - Duc de Calàbria un dels màxims exponents. la resta de dècades l'hegemonia d'aquesta comissió ha sigut absoluta guanyant algun dels tres primers premis pràcticament cada any. En segon i tercer lloc, a distància, es troben Plaça del Pilar i Convent Jerusalem, completant el trio de comissions hegemòniques de la secció

especial. En la quarta posició, i a 8 premis de distància de Convent Jerusalem es consolida Regne de València - Duc de Calàbria, comissió que, com s'ha comentat, està apostant de manera clara l'última dècada per aquest premi, ja que per a aquesta comissió els premis Enginy i Gràcia és més factible que els puga guanyar. En aquest rànquing destaquen també comissions com Sueca, Cuba - Literat Azorín i Exposició - Misser Mascó, amb set, cinc i quatre, i dins de les comissions que actualment ja no formen part de la Secció Especial, la Plaça de la Mercè i la falla ferroviària.

Gràfic 66: Acumulació TOP 3 premis Enginy i Gràcia Secció Especial

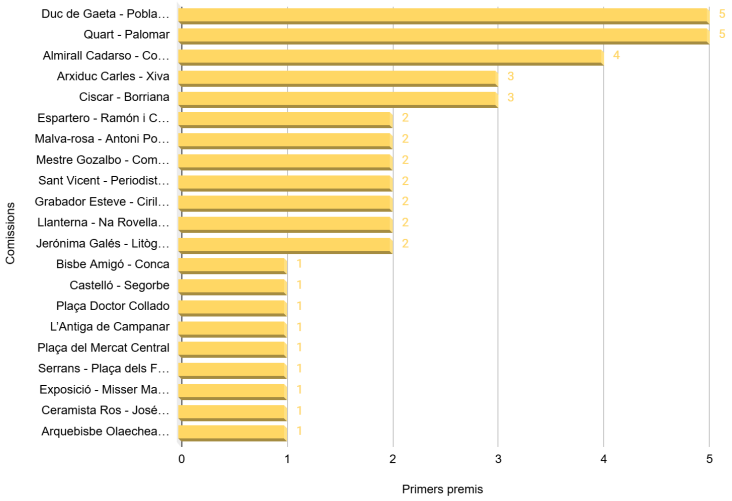
Font: Elaboració pròpia

La categoria de plata de les Falles, -1ªA-, respecte als premis Enginy i Gràcia, cal dir que, a primera vista, es manté almenys a una escala més menuda l'hegemonia d'algunes de les comissions més menudes de secció especial. Almirall Cadarso i Duc de Gaeta, són dos de les tres comissions hegemòniques dels dos primers premis de secció, i en aquesta ocasió, també pel que fa al primer premi es mantenen en les posicions més altes del rànquing. L'altra de les comissions, Mestre Gozalbo, ocupa la posició número huit entre totes les comissions més premiades de la categoria. El TOP 3 es completa amb la comissió Quart - Palomar, una comissió amb un únic primer premi de secció i un dels pressupostos més baixos de 1ªA. La inclusió de Quart - Palomar en el top dels primers premis d'enginy i gràcia dóna resposta a una altra de les característiques d'aquests premis: la inclusió de comissions que guanyen pocs o ningun premi de secció genera oportunitats de guanyar premis a un nombre major de comissions. Això es pot veure també en la inclusió de les comissions Jerònima Galés - Litògraf Pasqual Abad i Llanterna - Na Robella, que no han guanyat cap premi de secció, però en canvi si que han guanyat dos primers premis d'Enginy i Gràcia cadascun.

Respecte a les hegemonies d'aquests primers premis, destaca una vegada més les dècades dels huitanta i noranta en Almirall Cadarso, a qui li succeeix una cosa semblant que a Na

Jordana en secció especial. Durant eixes dues dècades no només guanyen primers, segons i tercers premis de secció quasi tots els anys, també succeeix en els premis Enginy i Gràcia, aconseguint-ne en els anys 1983, 1986, 1990 i 1992. L'hegemonia d'Almirall Cadarso és substituída per la de Duc de Gaeta - Pobla de Farnals que en la dècada de l'any 2000 aconsegueix cinc primers premis -2000, 2002, 2003, 2005 i 2009-, quatre d'ells en sis edicions entre 2000 i 2005. A partir d'eixe moment ja no hi ha hegemonies com a tal canviant cada any o cada dos anys de guanyador en diferents comissions. El resultat és una concentració menor de comissions respecte al primer premi de secció i una major oportunitat a un nombre major de comissions.

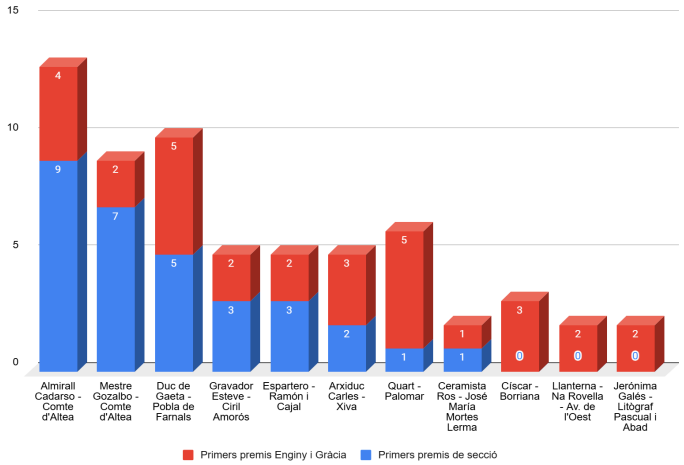
Gràfic 67: Nombre de primers premis Enginy i Gràcia de 1ªA 1981-2025

Font: Elaboració pròpia

Si s'uneixen el nombre de premis de secció i Enginy i Gràcia com s'ha fet anteriorment amb la secció especial cal dir que segueix un esquema molt semblant al de la secció d'or, destacant en aquest cas tres grups: 1) aquelles comissions amb un predomini dels premis de secció per davant d'enginy i gràcia, com Almirall Cadarso i Mestre Gozalbo - Comte d'Altea; 2) aquelles comissions amb nombre similar o igual de premis de secció i d'enginy i gràcia, que busquen un equilibri entre la monumentalitat que encara tenen els monuments de les comissions de 1ªA i la sàtira i la crítica presents en alguns monuments; i 3) comissions amb més premis Enginy i Gràcia que de secció, el màxim exponent del qual és la comissió Quart - Palomar amb 5 premis Enginy i Gràcia front al premi de secció, i les comissions amb únicament premis d'Enginy i Gràcia, amb Jerònima Galés i Llanterna - Na Robella com a exemple. En el cas d'aquestes tres últimes comissions el seu pressupost se situa en la part baixa de la secció. En el cas de la comissió Císcar - Borriana, se situaria l'any 2025 en la part alta de les comissions falleres amb més pressupost de la secció.

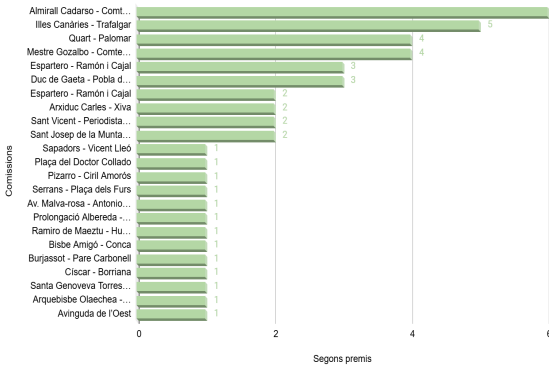
Gràfic 68: Comparativa premis de secció i premis d'Enginy i Gràcia

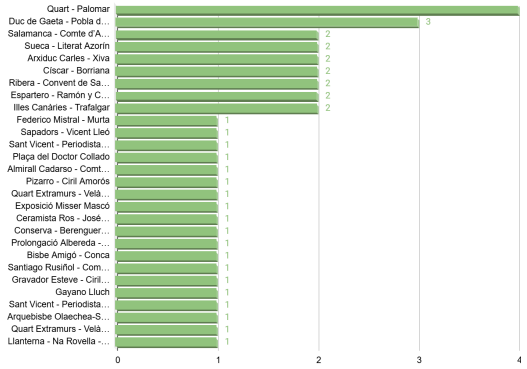
Font: Elaboració pròpia

Si s'analitza el segon premi de 1ªA s'observa com, de nou, dues de les tres comissions que més premis han guanyat en el primer premi, Quart - Palomar i Almirall Cadarso tornen a estar al capdavant de la llista de comissions amb segons premis. L'altra de les comissions del primer premi cau fins a la sisena posició i entra dins les tres comissions amb més segons premis Illes Canàries - Trafalgar, amb cinc segons premis i Almirall Cadarso amb sis segons premis. En aquests segons premis es pot veure dues qüestions: 1) les comissions amb més premis de secció també guanyen un número important de segons premis d'Enginy i Gràcia, i D'altra banda, van introduint-se algunes comissions amb poc pressupost i pocs de premis de secció, com Quart - Palomar, o Santa Genoveva Torres.

Gràfic 69: Acumulació segons premis d'Enginy i Gràcia en 1A (1981-2025)

Gràfic 70: Acumulació tercers premis d'Enginy i Gràcia en 1A (1981-2025)

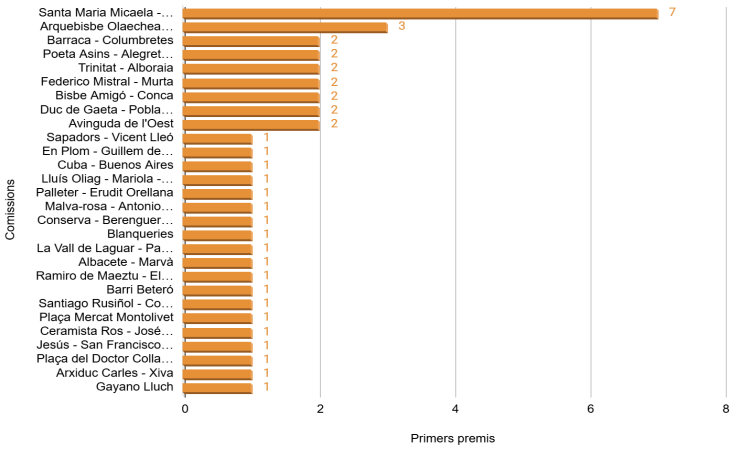
Font: Elaboració pròpia

Pel que fa al tercer premi, aquesta varia un poc més. S'amplia el nombre de comissions que opten al premi, però dins les comissions amb més nombres de tercers premis es mantenen les comissions de Quart - Palomar i Duc de Gaeta - Pobla de Farnals i s'incorpora a les comissions amb més tercers premis la comissió Salamanca - Comte d'Altea. Per tant, dins d'aquest premi s'observa: 1) consolidació de Quart - Palomar, comissió amb un pressupost baix de la secció i pocs premis del TOP 3 de secció aconseguits; 2) manteniment d'algunes de les comissions hegemòniques respecte a premis de la secció, com Duc de Gaeta - Pobla de Farnals i Espartero - Ramón i Cajal, juntament amb altres comissions com Mestre Gozalbo; 3) A banda de l'entrada de Llanterna o Jerònima en el primer premi d'Enginy i Gràcia, en aquest tercer premi és Quart Extramurs - Velàzquez qui ho fa; i 4) menor concentració de comissions que poden guanyar el tercer premi superant la vintena d'un total de vint-i-quatre possibles.

Si s'analitza, D'altra banda, el total dels tres primers premis s'observa a Quart - Palomar com la comissió amb més premis en el TOP 3 d'Enginy i Gràcia, un total de tretze premis, i en segon lloc un doble empat entre les comissions de Duc de Gaeta - Pobla de Farnals i Almirall Cadarso - Comte d'Altea amb onze premis. El resultat final reforça aquestes idees explicades en aquest apartat: existeix una menor concentració respecte a la Secció Especial, permetent a més comissions guanyar premis, i al mateix dins de la mateixa secció existeix una major concentració en els primers premis i una menor concentració en els tercers premis. Al mateix temps, els premis Enginy i Gràcia permeten l'aparició de comissions que no guanyen habitualment premis de secció, com Quart - Palomar -la comissió amb més premis-, Llanterna - na Robella, Jerònima Galés i Santa Genoveva Torres - Arquitecte Tolsà, però al mateix temps com succeeix amb la secció especial, les Falles hegemòniques guanyadores de premis de secció mantenen posicions altes, especialment Almirall Cadarso i Duc de Gaeta que són dues de les comissions amb major nombre de premis de secció i d'Enginy i Gràcia. Això es tradueix en una hegemonia completa d'aquestes comissions en els seus anys d'esplendor en la secció: Almirall Cadarso guanya premis de secció i/o Enginy i Gràcia pràcticament cada any en les dècades dels huitanta i noranta, i el mateix succeeix en Duc de Gaeta - Pobla de Farnals entre 2000 i 2010.

Com succeeix amb els premis de secció, les seccions 1ªB, 2ªA i 2ªB es converteixen en les comissions que actuen d'enllaç entre les categories més elevades i les més baixes. La 1ªB s'assembla més a les comissions més elevades, mentre que en 2ªB ja es poden trobar característiques més semblants a les comissions de categories inferiors.

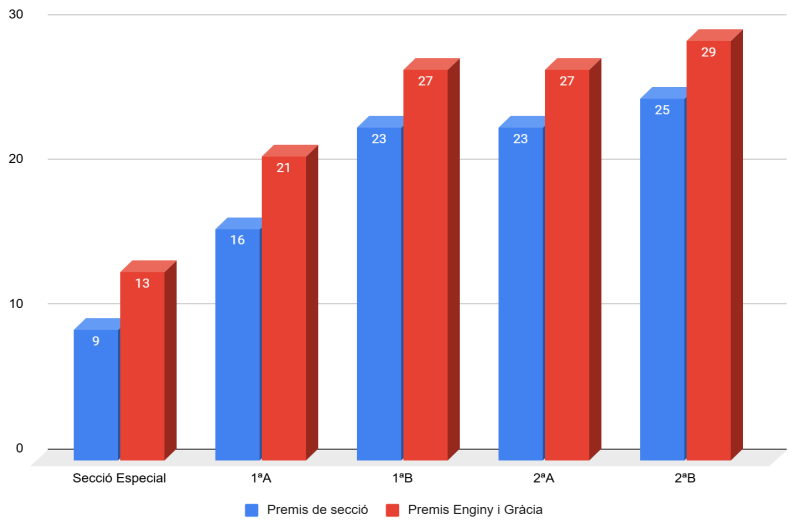
Gràfic 71: Nombre de primers premis Enginy i Gràcia de Secció Especial 1981-2025.

Font: Elaboració pròpia

Els premis Enginy i Gràcia, com es pot veure al gràfic 67, estan més repartits entre les comissions que en el cas dels premis de secció, en els quals hi ha una major concentració. Aquest fet aprofundeix en la idea de “premi menor” en el fet pel qual més comissions poden guanyar, a diferència d‘uns premis de secció fortament jerarquitzats en les seues categories superiors. Per tant, els premis Enginy i Gràcia permeten, per una banda, que un major nombre de comissions puguen guanyar premi, i en segon lloc, que comissions que no guanyen premis de secció o en guanyen pocs aconseguisquen aquest premi. És el que succeeix, com s’ha comentat amb Almirall Cadarso en Secció Especial o Quart - Palomar en 1ªA.

Gràfic 72: Comparació del nombre total de comissions guanyadores del primer premi de Secció respecte del primer premi Enginy i Gràcia 1981-2025.

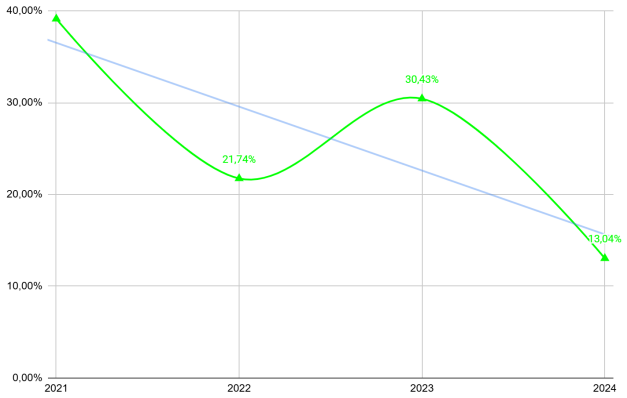

Font: Elaboració pròpia

Per a fer visible la consideració que es té de premi menor (Soriano 2021) s'ha creat en les darreres dècades la Federació Especial d'Ingeni i Gràcia on impulsen des de fa quasi dos dècades els premis Eugeni donen un reconeixement a les Falles que han guanyat el primer premi d'Enginy i Gràcia de totes les categories. Falles d'Especial com Na Jordana o Cuba Literat Azorín han eixit premiats en alguna ocasió (Hablemos de Fallas 2012, 2014). La crítica principal que es realitza des de la Federació d'Enginy i Gràcia és el fet que coincidisca poc els tres primers premis de secció respecte als premis Enginy i Gràcia. Des de la Federació reclamen una major participació de la sàtira i la crítica dins dels criteris de valoració dels premis principals, els premis de secció. En concret, la crítica es centra en dues qüestions: 1) no totes les Falles que guanyen els primers premis d'Enginy i Gràcia guanyen els primers premis de secció; i 2) No totes les comissions que han guanyat els premis Enginy i Gràcia han guanyat premis de secció. En aquest darrer cas, aquesta situació es troba sobretot en les categories més baixes, quan, a més, el nombre de premis de secció disminueix. En el cas de la Secció Especial, les Falles que guanyen premis Enginy i Gràcia tenen premis de secció, si bé és cert que només els tres primers obtenen premi econòmic. Partint de l'anàlisi extret l'any 2021 per la Federació de Falles amb d'Enginy i Gràcia s'analitzen diverses qüestions: 1) evolució 2021-2024 del percentatge de Falles que guanyen els primers premis d'Enginy i Gràcia guanyen els primers premis de secció; 2) evolució 2021-2024 del percentatge de comissions que han guanyat els premis Enginy i Gràcia i no han guanyat premis de secció; i 3) A banda d'aquestes dues qüestions mencionades per la Federació amb Especial Enginy i Gràcia comparar el pressupost de les Falles Enginy i Gràcia guanyadores i la posició que aquestes ocupen dins la seua secció. Com es veurà en els següents premis, els premis Enginy i Gràcia tenen una major relació amb altres premis que s'analitzaran que amb els premis de secció, ja que molts monuments premiats amb enginy i gràcia guanyen altres dels premis.

Respecte a la primera qüestió, coincidència del primer premi de secció amb el primer premi d'Enginy i Gràcia, cal dir que, en línia amb el que expliquen des de la Federació d'Enginy i Gràcia, la coincidencia dels dos primers premis principals en la mateixa comissió es dóna en percentatges baixos, fins i tot ha descendit. En les darreres quatre edicions, d'un total de vint-i-tres seccions que existeixen, el total de seccions que compleixen el requisit dels primers premis en els dos guardons més importants de la Junta Central Fallera oscil·la entre tres i nou seccions (entre el 13,04% i el 39,13%), tots ells percentatges inferiors al 50%, sent la xifra més alta, curiosament, l'any 2021, i empitjorant els següents anys

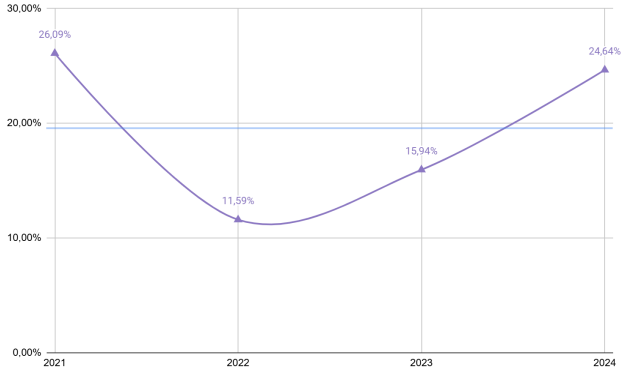
Gràfic 73: Evolució dels premis d'enginy i gràcia

Font: Elaboració pròpia

Respecte a la segona qüestió, el percentatge de comissions guanyadores dels premis Enginy i Gràcia que no guanyen els premis de secció, el percentatge durant les darreres quatre edicions mostren un descens inicial i un posterior ascens. Aproximadament, un quart de les comissions amb premi Enginy i Gràcia no obté premi de Secció. La major quantitat d'aquestes es localitza en les seccions més baixes. El menor nombre de premis de secció en les categories més baixes pot explicar que siga en aquestes seccions on hi ha diferències més significatives. La situació no ha millorat en aquest aspecte. Tot i el 10% de descens, en 2023 i 2024 va tornar a pujar fins pràcticament el mateix percentatge.

Gràfic 74: Evolució dels premis d'Enginy i Gràcia en relació als premis de secció

Font: Elaboració pròpia

Respecte a la tercera qüestió, la relació amb el pressupost, l'única secció en la qual hi ha un patró que es repeteix és en la Secció Especial. Aquesta secció és la que d'una forma més clara mostra les diferències entre els dos premis més importants. Mentre que el premi de secció el sol guanyar les comissions amb més pressupost de la secció, els premis enginy i gràcia de secció especial guanyen més premis aquelles comissions ubicades a nivell de pressupost a

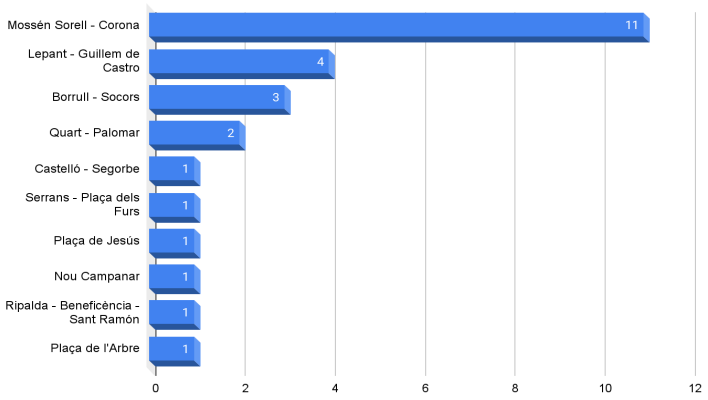
meitat i sobretot en la part baixa de la taula, les més barates. En la resta de seccions no hi ha una tendència clara. Per exemple, en el cas de 1ªA, l'any 2024 els premis Enginy i Gràcia es situen tots en la part baixa (comissions 11,12 i 13 de 17), però en canvi l'any 2022, dos dels tres premis estan composats per dos de les comissions més cares (primera i tercera) i la quarta més barata i l'any 2023 dues de les tres comissions premiades estan en la part baixa, sent la quarta i la segona més barata, l'altra és la més cara. Per tant, tot i que no hi ha una tendència clara a partir de 1ªA, si que es veu que en una part significativa de seccions, almenys dues de les comissions premiades es troben en la part baixa com a comissions més barates de la secció.

En conclusió, els Premis Enginy i Gràcia foren creats dins del procés d'institucionalització de les Falles, però no ha tingut la mateixa importància per als fallers. El nombre més gran de Falles premiades pertany a les Falles hegemòniques dels socis (El Pilar i Na Jordana). En canvi, les Falles de les elits econòmiques (Convent Jerusalem i Nou Campanar) que prioritzen la monumentalitat han obtingut una quantitat menor de premis, respecte als premis de Secció. Són premis, a més, que permeten que una major quantitat de Falles puguen guanyar premis, bé siga per l'equilibri entre monumentalitat i enginy, per pressupost o per influències dels propis artistes.

Premis Falles emergents

Pel que fa al sistema de premis de la Secció de Falles Experimentals, cal destacar el protagonisme de la Comissió Fallera Mossén Sorell–Corona, que entre 1981 i 2024 ha obtingut un total de deu primers premis, superant a altres comissions com Lepanto–Guillem de Castro, que n'ha aconseguit quatre. Aquestes dades indiquen una clara jerarquia entre els comitès de la Secció Experimental. De totes les comissions que planten Falles emergents, una d'elles han estat quasi una dècada sense participar -Mossen Sorell- i la comissió Arrancapins, no participa en els premis desde fa dècades. Des de la creació dels premis l'any 1999, Mossén Sorell és amb diferència la comissió amb més primers premis, un total d'onze. Entre 1999 i 2014 van guanyar deu premis i aquest any, coincidint amb la seua tornada a la participació en els premis han tornat a guanyar el primer premi.

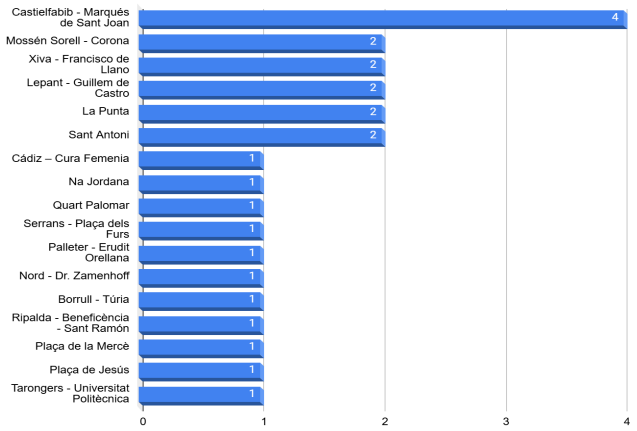
Gràfic 75: Comissions amb més primers premis de Falles experimentals

Font: Elaboració pròpia

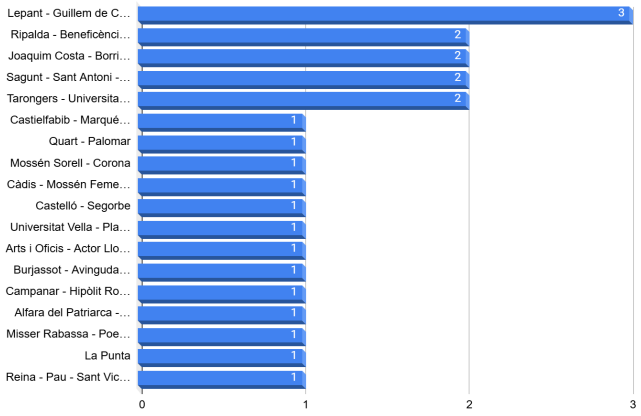
L'anàlisi dels premis següents (segon i tercer), mostren una menor diferència entre la falla més premiada amb el segon premi i la resta. La comissió Castielfabib és en certa diferència qui més segons premis ha aconseguit, seguit per cinc comissions amb dos (Mossén Sorell - Corona, Xiva - Francisco de Llano, Lepant - Guillem de Castro, La Punta i Sant Antoni) i la resta amb un. El tercer premi està més repartit amb una mínima diferència entre la comissió amb més tercers premis (Lepant - Guillem de Castro) respecte a la resta de comissions. Per tant, hi ha una major jerarquització, hegemonia i diferència en el primer premi, i a mesura que es va baixant al segon i al tercer es diversifica més les Falles guanyadores i existeix menor diferència entre comissions i menor hegemonia, una situació similar a la dels premis de secció.

Gràfic 76: Comissions amb més segons premis de Falles experimentals.

Font: Elaboració pròpia

Gràfic 77: Comissions amb més tercers premis de Falles experimentals.

Font: Elaboració pròpia

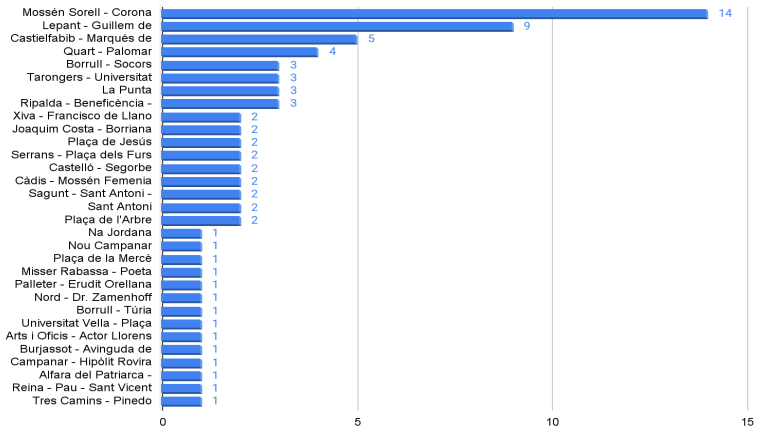
Així doncs, el còmput global dels tres premis mostra un predomini major de dues comissions, Mossén Sorell - Corona amb 13 premis (deu primers premis, dos segons premis i un tercer premi) i Lepant - Guillem de Castro amb nou premis (quatre primers premis, dos segons premis i tres tercers premis). Els primers premis guanyats per les dues comissions impulsen l'hegemonia d'aquestes comissions. A banda de les pròpies comissions, en l'apartat d'artistes experimentals, l'hegemonia recau en Anna Ruiz, artista que ha guanyat onze premis (comptant primer, segon i tercer). Dels onze premis, sis són primers premis guanyades en tres comissions diferents, tres en Mossén Sorell - Corona, dos en Lepant - Guillem de Castro i un en la Plaça de Jesús. Si es fa una comparació entre els premis de secció i els premis experimentals s'observa que els mecanismes acaben sent similars, existeix una hegemonia per part de diverses comissions, especialment Mossen Sorell - Corona, que durant totes aquestes dècades s'ha convertit en la comissió de referència de les Falles emergents. La idea que reforça aquesta qüestió és el fet d'haver tornat a presentar-se i haver guanyat de nou el primer premi, i D'altra banda, Mossen Sorell - Corona és una comissió que sol ser fotografiada des de sectors del valencianisme progressista

Una qüestió que també cal destacar és la introducció de Falles de secció especial i 1ªA en els premis de Falles experimentals. Des de l'any 1999 algunes comissions de Secció Especial i 1ªA han plantat Falles experimentals que han eixit de la norma habitual d'aquestes comissions: són els casos de les Falles de Especial Na Jordana (2001) i Nou Campanar (2015) i de 1ªA Quart - Palomar (1997-2005) i Plaça de la Mercè (2013). És interessant destacar la inclusió d'aquestes Falles en els premis de Falles experimentals front a Falles que porten cinc, deu o fins i tot una quinzena o vintena d'anys realitzant Falles experimentals any rere any. És a dir, totes aquestes comissions de Secció Especial i 1ªA han realitzat Falles experimentals durant un any o uns anys concrets i han obtingut premi, siga el primer o el segon premi. En canvi, altres comissions, com la Plaça de Jesús o Misser Rabassa que porten més temps realitzant Falles experimentals

el nombre de premis aconseguits és menor. Per la qual cosa, una qüestió que caldria preguntar-se és si les Falles Experimentals també estan influides per la jerarquització i hegemonia dels premis de secció, tenint en compte la proporció de premis de les Falles d'Especial i 1ªA respecte a aquelles Falles de seccions més baixes que planten Falles experimentals des de fa més d'una o dues dècades. No obstant, és cert que la competència de Na Jordana i Quart - Palomar fou menor perquè en eixos anys, que correspon al període 1999-2005, no hi havia tantes comissions experimentals.

Aprofundint en l'aspecte iniciat en el paragraf anterior, com s'aprecia també al gràfic conjunt dels tres primers premis que s'està analitzant, si bé actualment existeixen aproximadament prop d'una trentena de comissions que planten cada any Falles experimentals, hi ha un grup de comissions que durant els darrers vint-i-cinc anys han plantat algun any o alguns anys Falles experimentals, i han aconseguit guanyar a més, premis de Falles experimentals. És el cas de comissions com Castelló - Segorbe, Joaquim Costa - Borriana, Serrans - plaça dels Furs, Càdis - Mossén Femenia o Nord - Doctor Zamenhoff que entre 2005 i 2015 van plantar Falles experimentals durant diversos anys per diversos motius. D'altra banda, hi ha diverses comissions, com Blanqueries o Palleter - Erudit Orellana, que van alternant Falles més convencionals, amb Falles més experimentals, o que combinen directament les dues coses. Com a exemple, la falla de l'any 2023 sobre l'activista trans Liz Dust, una falla que no s'ajusta completament ni als cànons de falla clàssica ni als de falla purament experimental.

Gràfic 78: Classificació del nombre total de primers, segons i tercers premis de Falles experimentals per comissió.

Font: Elaboració pròpia

Si s'analitza la interacció de les Falles experimentals amb la resta de premis principals de la Junta Central Fallera, els premis de secció i els premis Enginy i Gràcia, s'observa que, si bé és cert, com s'ha dit, que les Falles de menor pressupost de categories inferiors tenen més possibilitats d'obtindre el primer premi de secció que les Falles de menor pressupost de les categories superiors, en el cas de les Falles experimentals es produeix una "doble

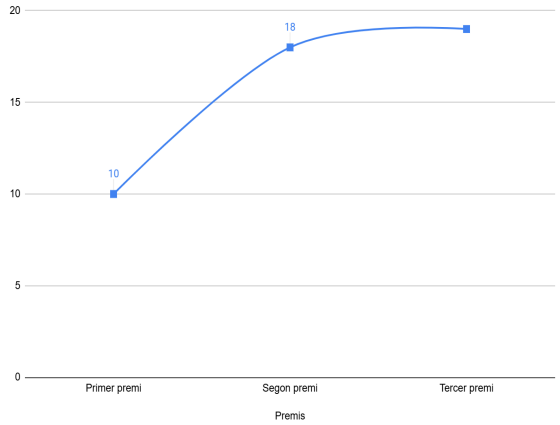
jerarquització", és a dir, ja que les Falles ortodoxes de menor pressupost tenen més possibilitats de guanyar el primer premi que les experimentals. Per exemple, en la secció 6ªA la falla que figura primer en la llista és la Falla experimental Tres Camins - Pinedo, en canvi qui guanya el primer premi és Fray J Rodriguez - Pintor Cortina, que té el pressupost més baix juntament amb cinc comissions, ocupant els últims llocs de la secció segons pressupost. En altres seccions, succeeix a l'inrevés, seccions com la 6ªB on la comissió Borrull-Socors apareix com la comissió amb menor pressupost de la secció i la 6ªC on la comissió Plaça de Jesús és una de les comissions amb menor pressupost, no guanyen el primer premi de la secció, que en aquests casos guanyen comissions que estan per damunt de les Falles experimentals. Si s'analitza en conjunt les Falles experimentals de l'any 2024 s'observa com, en el cas dels premis de secció, només la meitat de les comissions aproximadament aconsegueixen premis de secció, i dins de les que guanyen premis de secció només una comissió, Xiva - Francisco de Llano aconsegueix el segon premi, la resta aconsegueixen el 5è, 6è, 9è o fins i tot el 12è de la seua secció. És a dir, només la meitat de les comissions experimentals aconsegueixen premis de secció, i d'eixe grup només una comissió entra en el top 3 de premis de secció (que són el nombre de premis que obtenen recompensa econòmica), el segon premi, no guanyant cap comissió experimental el primer premi de la secció, i obtenint la resta de comissions que han guanyat premi del cinquè cap enrere. Els primers premis aconseguits per comissions com Borrull - Socors o Misser Rabassa corresponen a dècades anteriors quan aquestes comissions eren ortodoxes i plantaven Falles clàssiques. De les comissions emergents que aconsegueixen primers premis de secció és principalment Mossen Sorell - Corona, la comissió que més primers premis ha guanyat sent una comissió experimental.

Respecte als premis enginy i gràcia, prop de la meitat de les comissions l'any 2024 van guanyar premis enginy i gràcia. Donat que premis enginy i gràcia en l'actualitat només hi ha tres per secció i els tres obtenen recompensa econòmica, totes les comissions premiades amb enginy i gràcia han obtingut ingressos pel premi, si bé és cert que la quantitat és més menuda que en els premis de secció. En aquests premis hi ha diferències significatives. De les deu comissions amb premis enginy i gràcia, cinc d'elles van guanyar el primer premi, tres el segon premi i dos el tercer premi. Per tant, es pot deduir que les Falles experimentals, com s'ha explicat, estan més unides a la crítica, sàtira i crítica social, d'ahi que el percentatge de comissions que guanyen premis Enginy i Gràcia, i especialment el primer premi, siga més significatiu. i se podria afirmar tal fet per dos motius: en primer lloc, perquè el nombre de comissions emergents no solen superar el 10-15% de la totalitat de les comissions de la ciutat de València, i en segon lloc, perquè, encara que només hi ha tres premis Enginy i Gràcia per secció i els tres reben quantitat econòmica, és més difícil per a una comissió emergent que representa la minoria aconseguir el primer o segon premi dins d'una secció compresa en el 80% o 90% per Falles clàssiques. D'altra banda, en el cas dels premis de secció, on es valoren

més altres aspectes, com la monumentalitat, el risc o el color, aquestes comissions tendeixen a ocupar llocs mitjans o baixos dins del rànking dels premiats (a partir del cinquè), o fins i tot no aconseguint ningun premi, ja que en categories inferiors el nombre de premis es redueix i no totes les comissions s'emporten premi. Aquest fet comporta la no consecució d'ingressos econòmics de la subvenció derivada dels premis.

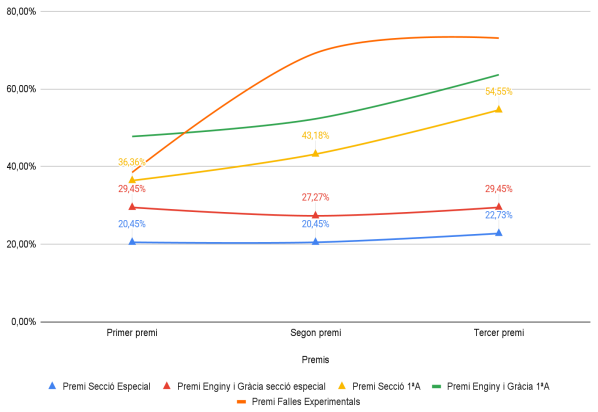
No obstant, els premis de Falles experimentals no estan exempts de jerarquització. Si al ritual faller es troba el predomini d'unes seccions sobre altres o dins de les seccions més elevades d'unes comissions front a altres, en les Falles experimentals es detecten situacions similars a les que es produeixen en les Falles de Secció, o fins i tot en les d'Enginy i Gràcia. Per una banda, el predomini de Mossén Sorell - Corona que es converteix amb molta diferència en la falla amb més primers premis -participant menys anys que altres comissions com Lepant - Guillem de Castro i Plaça de Jesús -comissions amb un nombre similar d'anys plantant Falles emergents-. I D'altra banda, existeix, com succeeix en els premis de secció, sobretot a partir de 1ªA, una concentració de primers premis en unes poques comissions, deu en total, i recaient especialment en Mossen Sorell - Corona, que concentra prop del 50% dels primers premis. En els següents premis principals, segon i tercer, i com succeeix en la major part dels premis de secció, la concentració disminueix passant de 10 a 18 i 19 comissions respectivament, quasi el doble respecte al nombre de comissions guardonades amb el primer premi. Per tant, s'observen situacions similars en els premis principals impulsats per la Junta Central Fallera.

Gràfic 79: Acumulació de premis de secció de les Falles experimentals

Font: Elaboració pròpia

Gràfic 80: Acumulació de tipologia de premis de les Falles experimentals

Font: Elaboració pròpia

La següent figura comparativa mostra d'una manera més clara la dinàmica de concentració que es produeix en els primers premis respecte als segons i tercers. En el cas de les Falles experimentals -representats en la línia groga- el 38.46% representa al nombre total de comissions respecte al nombre total de primers premis -1 comissió equival a un premi-. El 61,54% restant respresentaria la concentració -comissions "repetides" que guanyen més d'un primer premi. Respecte al segon i tercer premi, en canvi, el 69,23% i el 73,08% representen a totes les comissions que guanyen almenys un primer premi, el 30% i 27% restant representaria la concentració, aquelles comissions que repeteixen premi. Per tant, els primers premis experimentals i de secció 1ªA tenen una major concentració que els segons i tercers, on hi ha un grup significatiu de comissions amb un únic premi (dotze de dihuit tenen només un segon premi i catorze de dèneu un tercer premi. La mateixa situació es produeix en les comissions de 1ªA. La Secció Especial funciona de forma diferent, i com a màxim exponent de la jerarquització del ritual faller, un reduit nombre de comissions aconsegueixen la major part dels tres primers premis, una elevada concentració sense grans diferències entre els tres premis principals.

Premis institucions autonòmiques i estatals

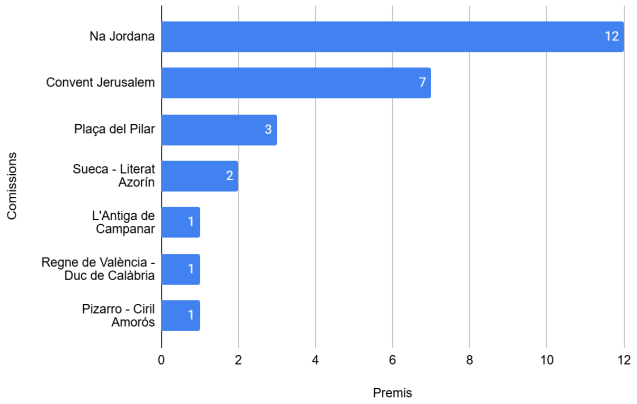
Dins del període 1981-2025, s'han realitzat premis impulsats per les administracions autonòmiques i estatals. Aquests premis estan destinats a les Falles de categories superiors, ja que es tracta d'un premi per categoria -en els anys huitanta Especial, 1ªA, 1ªB i 1ªC i a partir de 1991 Especial, 1ªA, 1ªB i 2ªA-. Per tant, són premis restringits a les comissions amb major pressupost i més monumentals de la totalitat de les comissions de la ciutat de València i de les ciutats de l'Àrea Metropolitana que s'inclouen en la llista de la Junta Central Fallera. La col·laboració estatal es dóna al principi del període, 1981 quan els premis es donen des del Ministeri de Turisme. A partir d'eixe moment la competència dels premis passa a l'àmbit autonòmic a través de la Conselleria de Turisme.

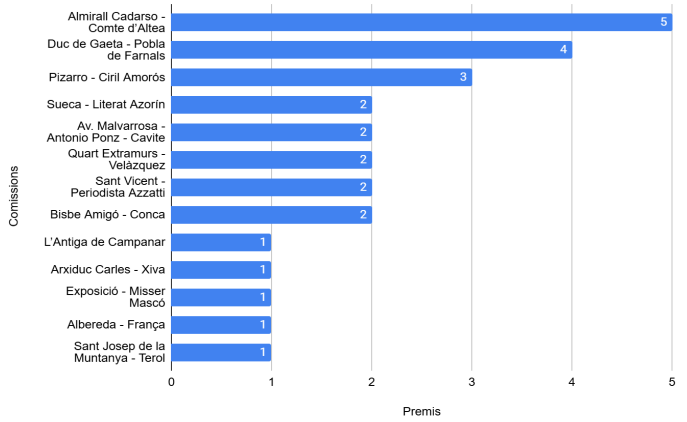
Taula 11: Premi de la Subsecretaria d'Estat de Turisme

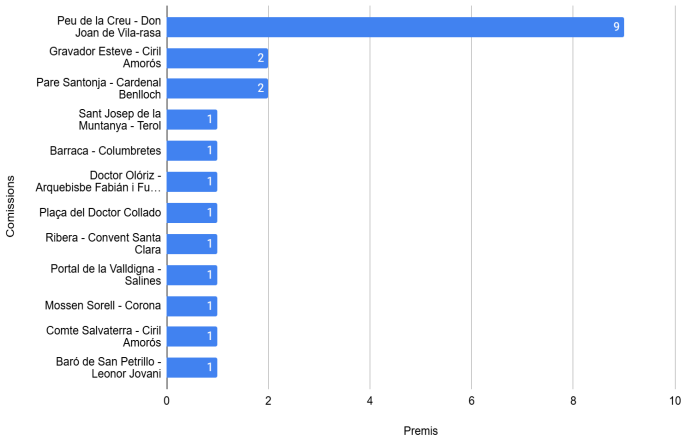
Any	Comissió	Secció	Barri	Premi de secció	Premi Enginy i Gràcia
1981	Convent Jerusalem	Especial	La Roqueta	3r Premi	1r Premi
	Espartero - Ramón i Cajal	1ªA	La Roqueta	3r Premi	1r Premi
	Avinguda de l'Oest	1ªB	El Pilar	2n Premi	1r Premi
	Trinitat - Alboraia	1ªC	Trinitat	3r Premi	4rt Premi
1982	Espartero - Ramón i Cajal	1ªB	La Roqueta	1r Premi	No
	Félix Pizcueta - Ciril Amorós	1ªC	El Pla del Remei	2n Premi	No
1983	Plaça del Pilar	Especial	El Pilar	1r Premi	1r Premi
	Espartero - Ramón i Cajal	1ªB	La Roqueta	1r Premi	No
	Doctor Olóriz - Fabián i Fuero	1ªC	Marxalenes	1r Premi	1r Premi
1984	Plaça del Pilar	Especial	El Pilar	1r Premi	3r Premi
	Almirall Cadarso	1ªA	Gran Via	1r Premi	2n Premi
	Avinguda de l'Oest	1ªB	El Pilar	1r Premi	3r Premi
	Plaça Pintor Segrelles	1ªC	Arrancapins	1r Premi	1r Premi
1985	Plaça de la Mercè	Especial	El Mercat	3r Premi	3r Premi

Font: Elaboració pròpia

Gràfic 81: Acumulació de premis en 1A, 1B i 2A

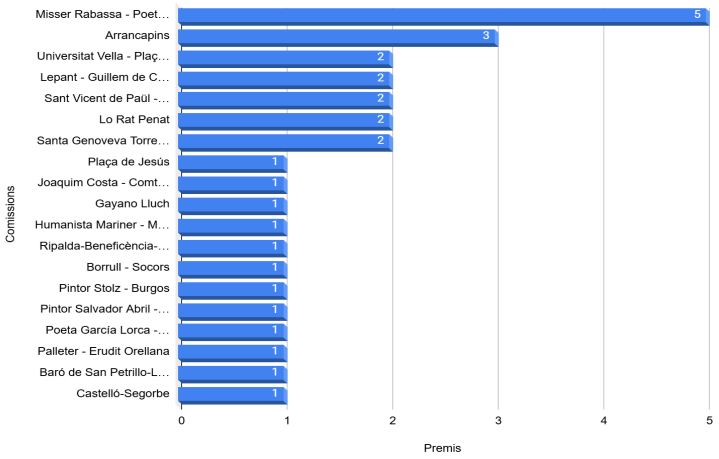
Font: Elaboració pròpia

Premis sobre igualtat i diversitat: Caliu i Arc Iris

Juntament amb els premis principals, que són generals, existeixen una sèrie de premis especialitzats que destaquen per aspectes concrets. El primer tipus de premi es dóna a aquelles comissions que promouen la igualtat i la diversitat, com els Premis Caliu i els Premis Arc Iris. Els primers són impulsats per la regidoria d'Igualtat de l'Ajuntament de València des de l'any 2018, i els segons pel col·lectiu Lambda des de l'any 2003.

Respecte als premis Caliu, la meitat de primers premis recauen principalment en els barris d'Arrancapins i El Botànic, ubicats al districte d'Extramurs, coincidint amb les Falles experimentals. D'altra banda, a nivell de nombre del nombre de premis totals, comença a produir-se una hegemonia de Misser Rabassa - Poeta Maragall, que ha guanyat premis cinc dels sis anys que es porta celebrant aquest premi. Arrancapins és la segona comissió amb major nombre de premis, tres en total, dos d'ells primers premis. Cinc comissions més, tres d'elles experimentals, han guanyat premis dos anys. Com s'ha comentat amb anterioritat, les comissions experimentals estan molt relacionades en els premis Caliu. Les dos comissions amb més premis són experimentals, i almenys dos de les comissions amb dos premis també ho són.

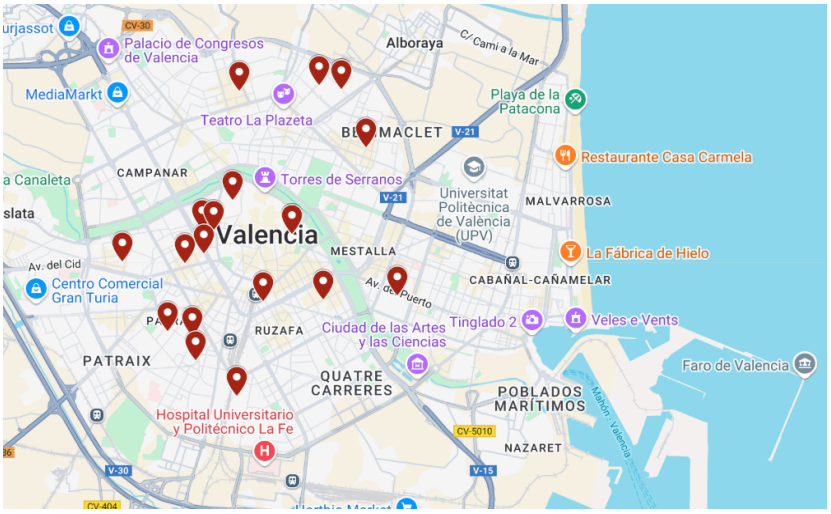
Taula 23: Nombre total de Premis Caliu per comissió.

Font: Elaboració pròpia

L'anàlisi dels primers premis Caliu atorgats mostren un predomini de les Falles emergents i heterodoxes front a les ortodoxes. No obstant, en els altres dos premis principals -2n i 3r- el nombre de comissions ortodoxes s'incrementa. Això pot significar que les comissions falleres cada vegada estan més conscienciades sobre aspectes relacionats amb la igualtat i la diversitat. L'anàlisi dels primers premis mostra un Concretament, constitueixen la majoria de guanyadors del Premis Caliu. Tot i que el nombre d'edicions fins ara és limitat (sis per al Premis Caliu i dos per al *Premis Neutres i Sostenibles*), un estudi de tots els premis concedits des del primer fins al cinquè lloc confirma aquesta tendència: d'un total de 30 premis, 20 han anat a Falles emergents i 10 a Falles ortodoxes.

Mapa 5: Ubicació de les comissions guanyadores dels Premis Caliu

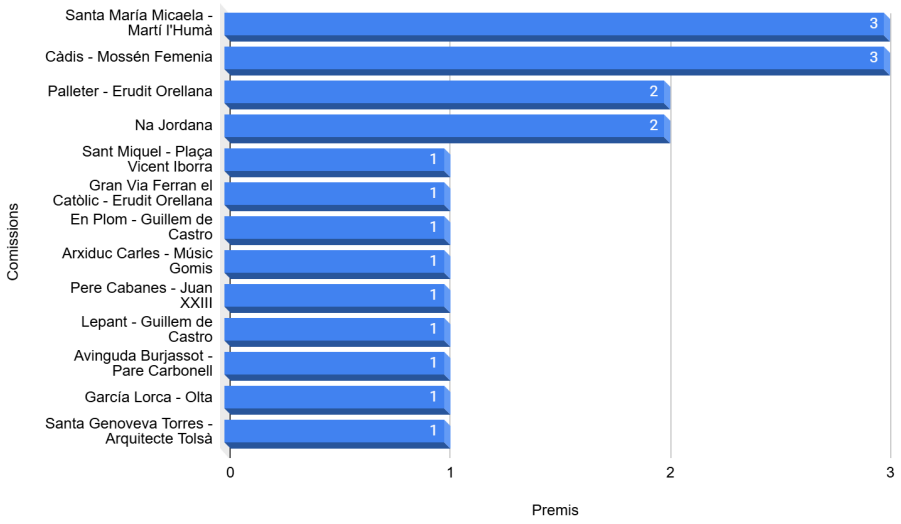

Font: Elaboració pròpia a partir de les ubicacions de mymaps.

Les Falles guanyadores dels premis Arc de Sant Martí són Falles que generalment han guanyat altres premis. Dels vint premis lliurats fins l'any 2024, onze d'aquestes comissions han guanyat premis de secció, nou d'aquestes comissions guanyadores han guanyat premis Enginy i Gràcia i tres premis de Falles Experimentals.

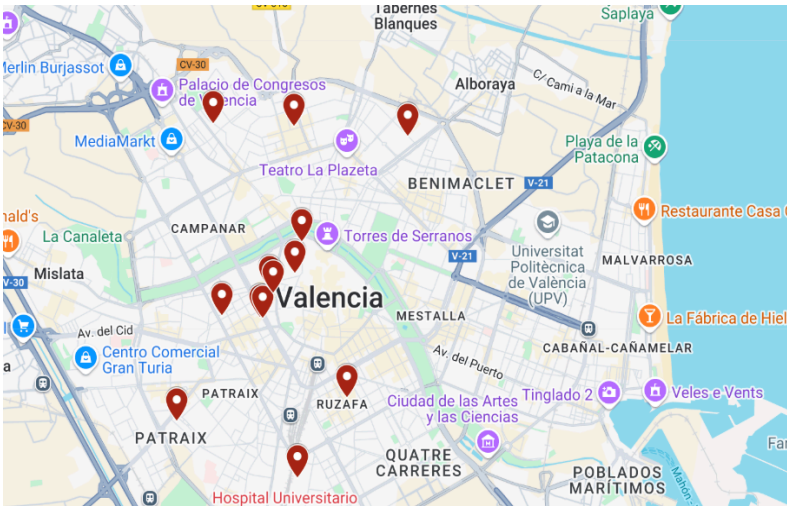
Els premis estan centrats en barris i districtes cèntrics. Russafa, La Petxina, El Botànic i el Carme són els barris amb major quantitat de premis. Com els premis d'igualtat, diversitat i sostenibilitat anteriors, els premis es centren en Extramurs i Ciutat Vella, afegint-se en aquesta ocasió L'eixample per la introducció del barri de Russafa en els premis Arc Iris. En el districte d'Extramurs, els premis es reparteixen entre Arrancapins i El Botànic i la irrupció de Ciutat Vella es dóna fonamentalment pel barri del Carme, que acapara la major part d'aquests premis en Ciutat Vella. D'altra banda, respecte al repartiment dels premis Arc de Sant Martí, cal dir que no hi ha hegemonia de cap comissió, tot i la vintena d'edicions que ja porten els premis. Per tant, una qüestió que es veu en aquests premis, principalment Lambda, respecte als premis de Secció és la carencia d'hegemonia, si bé és cert que hi ha quatre comissions que estan en la part davantera amb tres i dos premis, i que la majoria en tenen només un, les diferències són mínimes i no hi ha cap que destaque, existint una major igualtat entre les comissions premiades.

Gràfic 82: Nombre total de Premis Arc Iris per comissió

Font: Elaboració pròpia

Mapa 5: Ubicació de les comissions guanyadores dels Premis Arc Iris

Font: Elaboració pròpia a partir de les ubicacions de mymaps

Imatge 9: Falles amb representació LGTBQI+ guanyadores dels premis Arc Iris

*Falla Palleter - Erudit Orellana 2023. Figura: Falla Santa Genoveva Torres - Arquitecte Tolsà 2024

Font: Elaboració pròpia

D'altra banda, respecte als Premis Arc Iris de Lambda, la presència de Falles emergents és menor respecte les ortodoxes. En concret, el percentatge de les comissions ortodoxes és del 30% i un 40% de tots els premis concedits, respecte al 70% de les Falles ortodoxes. Aquesta situació es pot atribuir no només a la major proporció de Falles ortodoxes respecte a les emergents sinó també a una major acceptació social de l'homosexualitat en els darrers anys, la sensibilitat mostrada entre els fallers i els mateixos artistes, o per la pròpia dinàmica interna de les comissions. Com succeeix amb els premis sobre sostenibilitat i igualtat, les Falles

paradigmàtiques de la monumentalitat es troben principalment a les categories superiors -Secció Especial, primera i segona-. A mesura que es va baixant de categoria, la disminució de la competència i uns pressupostos per a la construcció dels monuments més menuts poden ajudar a les comissions a ser temàticament més obertes i optar per temàtiques diferents. No obstant això, comissions com Na Jordana -Secció Especial- i La Nova d'Orriols -1ªA- han guanyat premis Arc Iris. Aquest fet, per tant, indica una obertura gradual dins del ritual, que es reflecteix en encàrrecs o recerca d'artistes per augmentar la consciència social.

Tanmateix, l'anàlisi ortodox-emergent a nivell de proporció revela que el nombre de premis concedits a les Falles emergents supera el que s'esperaria en funció de la seua representació numèrica global. Perquè aquesta proporció s'aliniara amb el nombre i la tipologia de comissions, les Falles emergents haurien d'haver guanyat al voltant del 10% dels premis, front al 90% de les ortodoxes, cosa que no és el cas. Aquest resultat apunta en general a una majoria de Falles ortodoxes respecte a les emergents -70% vs. 30%- però al mateix temps, proporcionalment una notable presència de Falles emergents.

Premis sobre sostenibilitat: Neutres i sostenibles.

L'any 2023 l'Ajuntament de València va crear els Premis Neutres i Sostenibles, uns premis que premien l'aposta de les comissions per la sostenibilitat. En l'actualitat, els premis compten amb tres edicions. En les dos primeres edicions les comissions guanyadores s'han centrat quasi en la seua totalitat en les comissions experimentals. En l'edició del 2025 s'ha diversificat i s'han introduït més comissions ortodoxes. No obstant, el primer premi de les tres edicions se'ls ha emportat Borrull-Socors. L'aposta des de fa una dècada de la comissió per la sostenibilitat, tant a través dels monuments com en el propi casal, poden explicar els tres primers premis consecutius de la comissió.

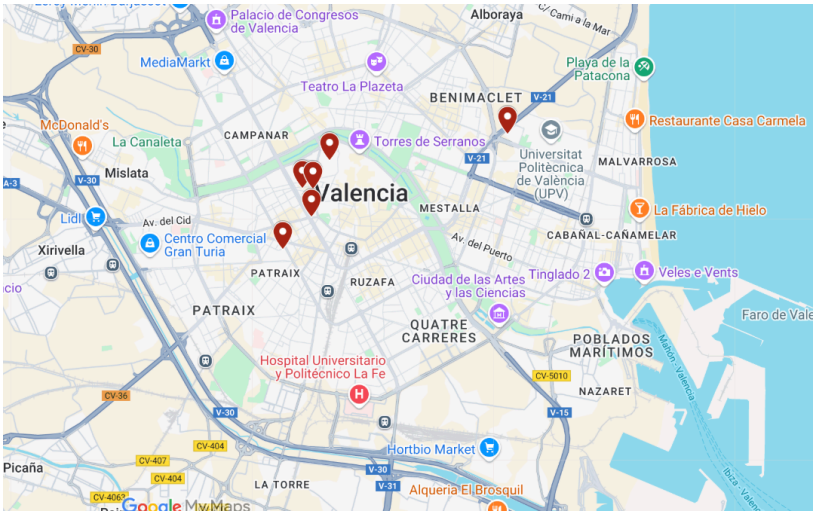
Els guanyadors dels premis Neutres i Sostenibles són generalment de dos tipus, per una banda, Falles experimentals que utilitzen materials sostenibles, i en segon lloc, monuments ortodoxos menuts de comissions menudes. Per tant, com es pot comprovar en la taula x, les comissions guanyadores es troben en les categories inferiors, la més alta és la secció 4ªB de la comissió Tarongers - Universitat Politècnica. La resta de comissions es troben entre la categoria 5ªA i el 8ªC.

Pel que fa a la Premis Neutres i Sostenibles, dels vuit premis atorgats en total fins ara (tres a la primera edició i cinc a la segona), set han anat a comissions emergents i només un a comitès ortodoxes. Aquestes dades suggereixen que, tot i ser menys en nombre global, les Falles emergents mostren un compromís més marcat amb els valors d'inclusió, igualtat i sostenibilitat.

A nivell de barri, els premis Neutres i sostenibles es donen en tres barris principalment, Arrancapins, El Botànic i El Carme, pertanyent als districtes d'Extramurs i Ciutat Vella. De manera puntual, també es dóna en barris més perifèrics com Patraix i Camí de Vera. Els premis

Neutres i Sostenibles coincideixen amb dos dels barris amb major nombre de comissions experimentals, com El Carme, El Botànic i Arrancapins. D'altra banda, el següent gràfic mostra com, entre totes les comissions guanyadores, hi ha dues que els dos anys han guanyat premis: Borrull - Socors i Ripalda - Beneficència - Sant Ramón. Entre les dues comissions més premiades, aconsegueixen la meitat dels premis. No obstant, com es tracta de només dos edicions no es pot parlar d'hegemonia ni per part dels dos primers premis consecutius de Borrull - Socors ni els premis de Ripalda - Beneficència - Sant Ramón.

Mapa 6: Ubicació de les comissions guanyadores dels Premis Neutres i Sostenibles

Font: Elaboració pròpia a partir de les ubicacions de mymaps.

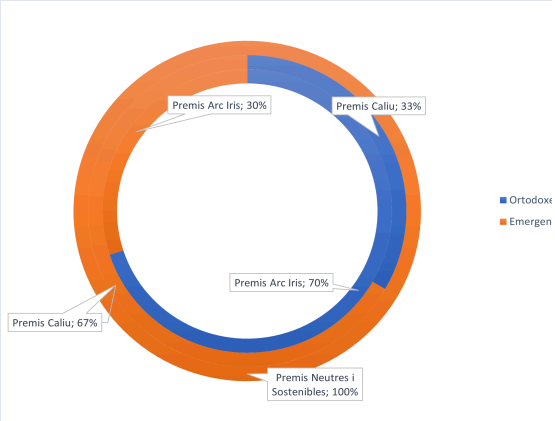
Imatge 10: Representació guanyadores Premis Neutres i Sostenibles

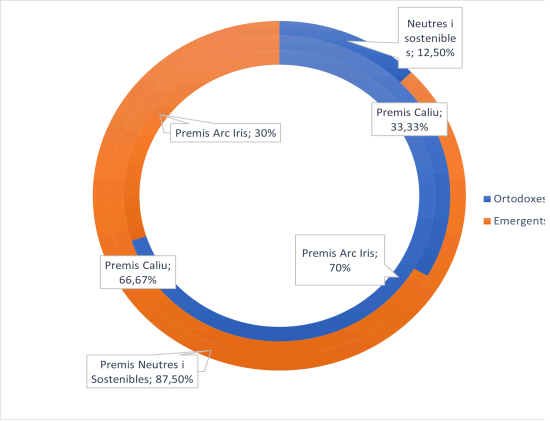
*Falla Lepant 2024 "el banquet", artista: Anna Ruiz i la comissió. Falla Borrull–Socors 2025, la comissió.

Font: Elaboració pròpia

Gràfic 83: Percentatge de Falles ortodoxes i emergents guanyadores del primer premi als Premis Arco Iris, Caliu i Neutros i Sostenibles.

Gràfic 84: Percentatge de totes les Falles Ortodoxes i Emergents entre els guanyadors dels premis Arco Iris, Caliu i Neutros i Sostenibles.

Font: Elaboració pròpia

Premis Controla Club

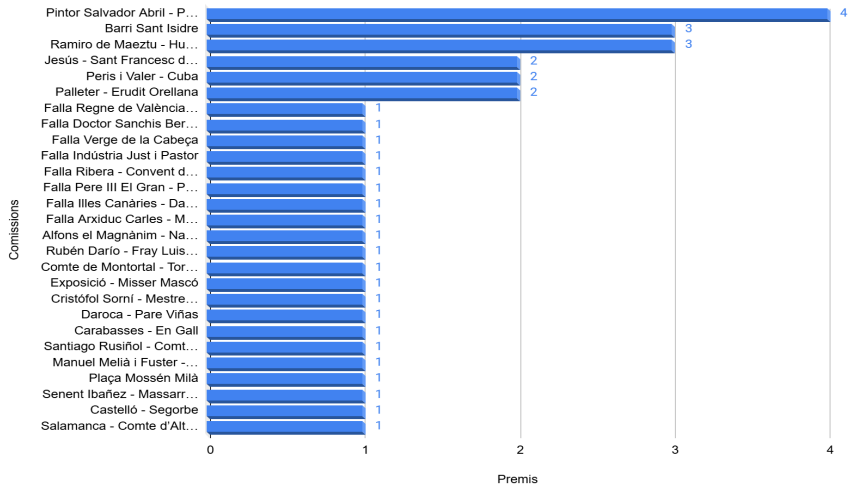
Un altre col·lectiu que entrega premis a les Falles és el col·lectiu Controla Club. Es tracta d'una ONG que s'encarrega d'informar als joves dels riscos relacionats amb l'oci i el temps lliure. En concret, es centren en els perills que comporta el consum de drogues i d'alcohol. Els guardons sobre Falles de Controla Club premien, per tant, aquelles escenes, ninots o missatges escrits en els cartells que alerten dels perills del consum d'alcohol o de drogues, així com la realització del botellot. Per a l'any 2025 s'amplien els requisits i abarquen altres temàtiques, com la igualtat i la violència de gènere, les conductes lgtbifòbiques, la potenciació del medi ambient i altres elements que per als organitzadors del premi valoren com a positius per a la societat en general i per a la joventut en particular.

Entrant a analitzar aquests premis, cal dir que és porten celebrant des de l'any 2004, actualment amb 20 edicions a les seves esquenes, es premien en cada edició a dues comissions. El següent quadre on es mencionen les comissions guanyadores dels premis en totes les edicions anteriors acompanyats per la secció a la qual formaven part en el moment de ser premiats. Així doncs, cal dir que, com es pot apreciar, s'han donat els primers premis a comissions que formen part de les primeres categories, especialment en els seus primers anys. En els darrers anys, ha augmentat el nombre de comissions de categories inferiors que participen en ell. Com es pot comprovar hi ha una varietat de seccions guanyadores. És a dir, trobem exemples de Falles monumentals guanyadores del premi, com Regne de València i Exposició Misser Mascó d'Especial, Ramiro de Maeztu (2003), Ribera - Convent de Santa Clara, Jesús - Sant Francesc de Borja i Manuel Melià i Fuster de 1ªA, 1ªB i 2ªA amb comissions menudes premiades, com Daroca - Pare Viñas (6ªB), Mossén Milà (8ªA) i Senent Ibañez -

Massarrojos (8ªB), entre altres. Una altra qüestió a destacar és la presència elevada de premis Enginy i Gràcia entre les comissions guanyadores. Si bé, com s'ha comentat i comprovat, l'enginy i gràcia no és una característica destacable dins els premis de secció, en el cas dels premis Controla Club té un pes major, ja que una part significativa dels guanyadors tenen aquest premi.

Respecte a la distribució per comissió dels premis Controla Club, cal dir que es produeix una situació similar a la dels premis Lambda. No hi ha hegemonia de cap o de varies comissions concretes, hi ha sis comissions que destaquen lleugerament respecte a la majoria, però no hi ha una gran diferència entre comissions. Tampoc existeix cap de les comissions amb el major nombre de premis que hagen guanyat gran part dels premis de forma consecutiva. Si s'analitza detingudament i es compara amb altres gràfics s'observa una presència majoritària de comissions que han guanyat premis de secció i premis Enginy i Gràcia. Comissions com Jesús - Sant Francesc de Borja, Ribera - Convent de Santa Clara, Arxiduc Carles - Músic Gomis, Montortal - Torrefiel, Castelló - Segorbe són algunes de les que més es repeteixen en els premis principals, i un patró que es repetirà, com s'analitzarà en la resta de premis, quedant finalment un grup missió relativament menut respecte al conjunt de comissions de la ciutat de València. Tot i no ser un premi de la Junta Central Fallera, de manera puntual també ha sigut premiada una comissió de l'àrea metropolitana de la ciutat de València, com succeeix amb la fallaaquests premis acoten el marc a les comissions de la ciutat de València deixant fora comissions de poblacions veïnes organitzades per la Junta Central Fallera.

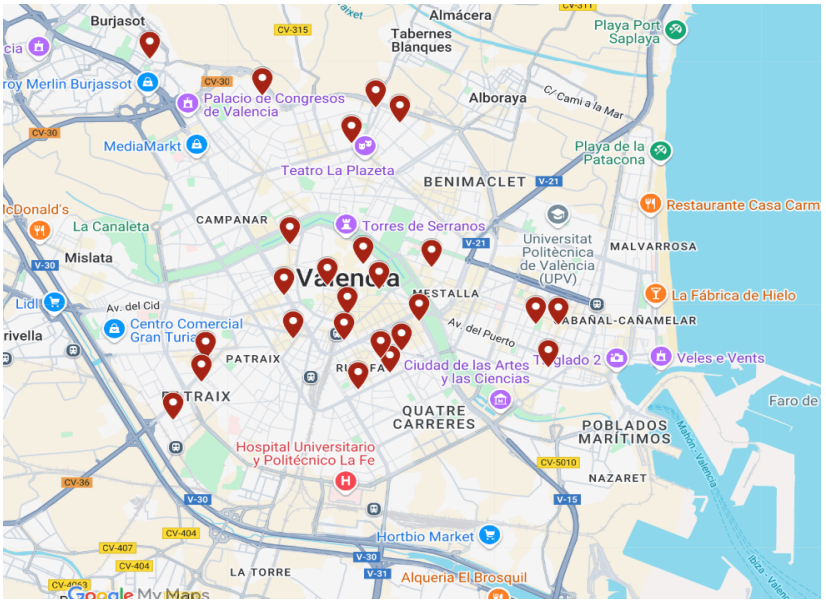
Gràfic 85: Premis Controla Club (1981-2025)

Font: Elaboració pròpia

Si s'analitza de manera urbana el premi s'observa un predomini dels districtes i barris centrals o pròxims al centre. I de manera més dispersa es localitzen comissions premiades en barris com Patraix, Benicalap i Benimaclet.

Mapa 7: Ubicació de les comissions guanyadores dels Premis Controla Club.

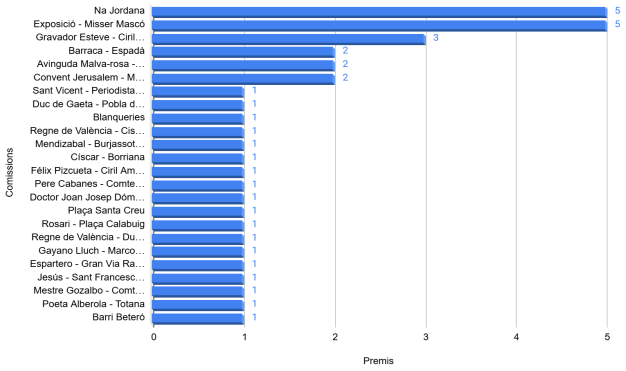
Font: Elaboració pròpia a partir de les ubicacions de mymaps.

Premis RTVV / À Punt

La televisió pública valenciana, en les seues dues etapes com a Canal 9 RTVV i com a À Punt Media, han donat premis a aquells monuments i ninots que tenen la televisió, i en concret la televisió valenciana, com a element representat en la falla. A finals dels anys noranta van sorgir els premis RTVV a millor crítica de televisió, amb tres premis en total. Els premis van estar vigents fins el tancament de la televisió l'any 2013.

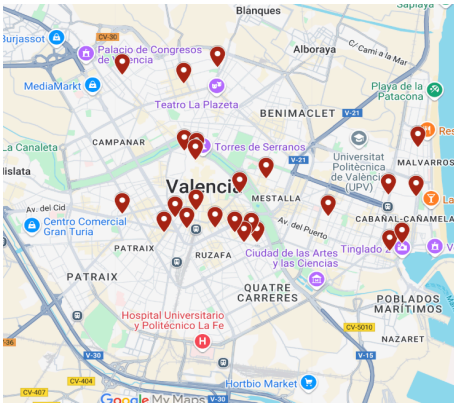
Cal incidir que entre les comissions premiades, predominen les Falles generalment de primeres categories. Destaca especialment l'elevada presència de les Falles de Secció Especial entre els premiats. Quasi tots els anys, una o dues comissions de Secció Especial rebien premis. Les Falles de Secció Especial més premiades són Na Jordana i Exposició Misser Mascó amb cinc premis cadascú i Convent Jerusalem i Avinguda Malva-rosa - Antonio Ponz Cavite amb dues cadascuna. Exceptuant les edicions 2004-2006, la resta d'anys s'observa que són les Falles de primeres categories les que ocupen els premis, havent una majoria de comissions de Secció Especial, 1ªA i B i 2ªA i B. Per tant entre les comissions guanyadores dels premis RTVV formen part comissions monumentals i amb una elevada presència de ninots, entre els quals estaven les comissions premiades. Una una part important de comissions guanyadores dels premis RTVV són de primeres categories, les comissions guanyadores són principalment ortodoxes.

Gràfic 86: Guanyadores Premis RRTTV (1981-2025)

Font:Elaboració pròpia

Mapa 8: Ubicació de les comissions guanyadores dels Premis RTVV

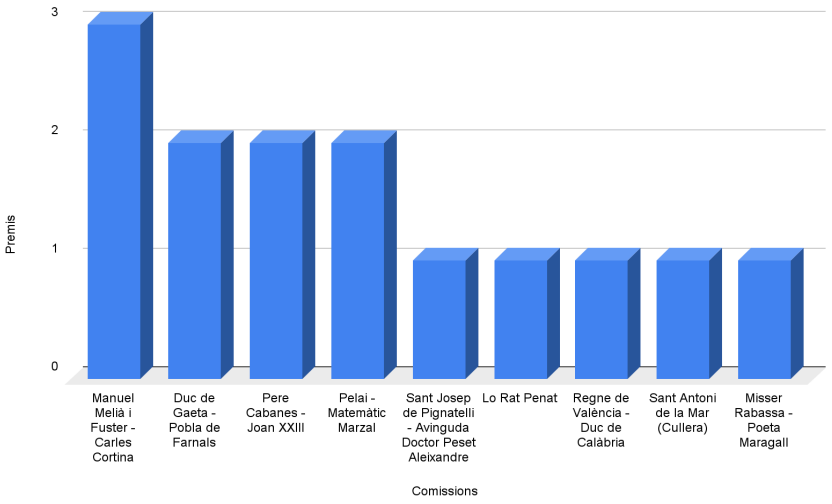

Font:Elaboració pròpia

Pel que fa a la ubicació de les comissions a presència de comissions guanyadores, en barris del centre i zones pròximes, principalment Ciutat Vella, L'Eixample i Extramurs, i en menor escala Benicalap, Torrefiel, la Malva-rosa i El Cabanyal - El Canyamelar.

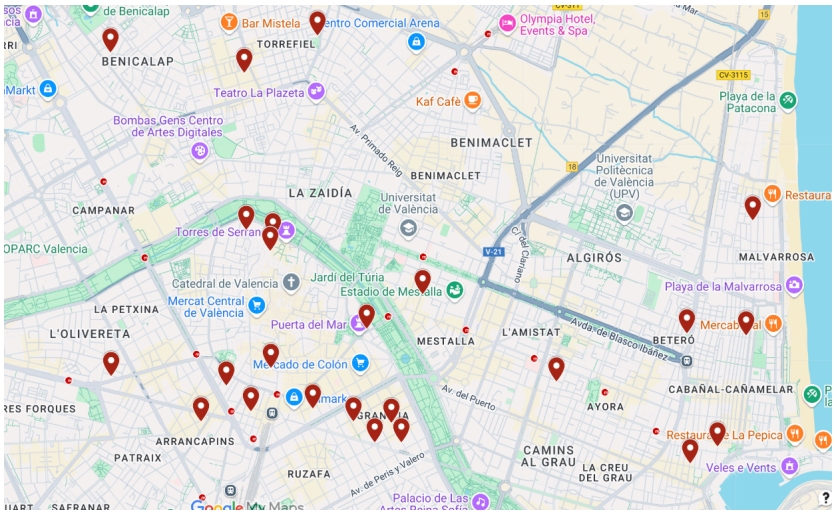
D'altra banda, amb l'obertura 'À Punt l'any 2018 es reprenen els premis sobre televisió. S'introdueixen dos categories, els premis per a les Falles grans i els premis infantils que anomenen els premis de La Colla en honor als protagonistes del programa infantil la Colla d'À Punt.

Gràfic 87: Guanyadores del premi Àpunt

Font: Elaboració pròpia

Mapa 9: Ubicació de les comissions guanyadores dels Premis À Punt.

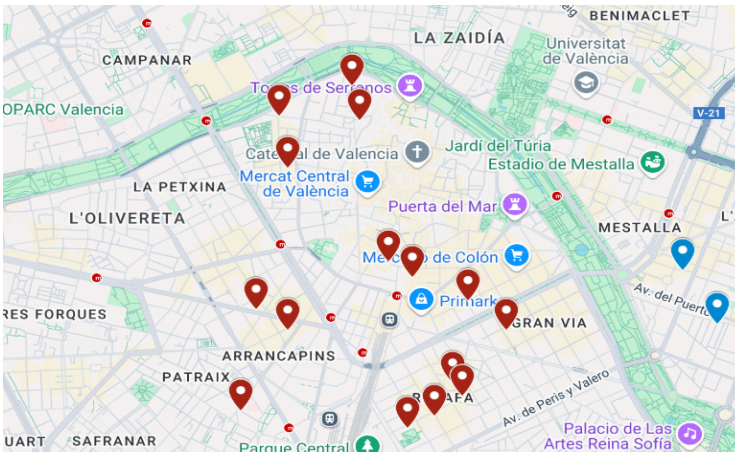
Font: Elaboració pròpia

Premis I+G

Uns altres premis que es concedeixen anualment són els premis I+G impulsats per la Federació de Falles amb especial Enginy i Gràcia. Es donen a aquelles Falles que mostren un major impuls per l'enginy i gràcia. Si bé és cert que la majoria de comissions guardonades han obtingut premis Enginy i Gràcia, hi ha un grup de comissions, en concret huit d'un total de vint que no han guanyat cap premi Enginy i Gràcia, quasi el 50% de les comissions, el qual podria demostrar la disparitat de criteris entre la Junta Central Fallera, que és qui organitza els premis Enginy i Gràcia, respecte a la Federació. Dins de les comissions que si van guanyar, a més del premi de la Federació, els premis Enginy i Gràcia, dotze en total, nou van guanyar el primer premi d'Enginy i Gràcia de la seua secció i els tres restants el segon premi.

D'altra banda, per seccions el còmput global de les comissions premiades mostren una tendència majoritària a les primeres seccions.

Mapa 10: Ubicació de les comissions guanyadores dels Premis I+G.

Font: Elaboració pròpia a partir de les ubicacions de mymaps.

Premis Somriure i Picota - Sacabutx

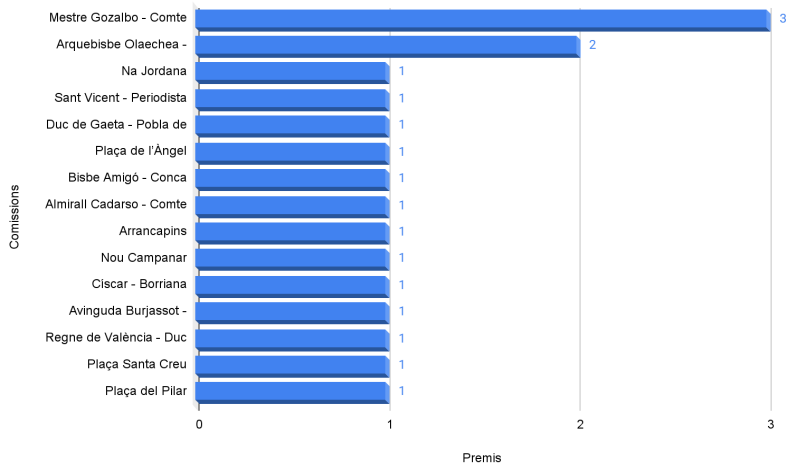
Altres premis que es realitzen cada any són els premis Somriure i Picota, impulsats pels partits polítics Compromís i PSPV respectivament. Són dos premis centrats en l'àmbit de la crítica política i local. La diferència principal radica en què els premis Somriure es basen només en els ninots exposats en l'Exposició del Ninot, mentre que en els premis Picota s'analitza tot el monument.

El PSPV va crear l'any 2005 els premis Picota, per a la falla amb millor crítica social. Si s'analitzen les comissions guanyadores s'observa que, tret d'excepcions, com la Plaça de l'Àngel o la Plaça Santa Creu, la major part de les comissions premiades formen part de les primeres categories, especialment Secció Especial, 1ªA i 1ªB, això es tradueix en les comissions que aposten més per la monumentalitat. Les Falles de Secció Especial que han guanyat premis Picota són Na Jordana, Almirall Cadarso - Comte d'Altea, Nou Campanar i Regne de València - Duc de Calàbria i el nombre major dels premiats són de la primera categoria, tant 1ªA com 1ªB. El que es pot comprovar en aquests premis són diverses coses. En primer lloc, majoritàriament, els premiats són Falles monumentals de primeres categories, mentre que la presència de Falles experimentals és minoritària, centrada principalment en la falla Arrancapins.

Els guanyadors dels premis Picota, són fonamentalment, comissions ortodoxes i ubicades en les primeres categories, tret d'excepcions puntuals. Entre els guanyadors d'aquests premis es tornen a localitzar guanyadors d'altres premis, com les comissions Mestre Gozalbo - Comte d'Altea, Avinguda Burjassot - Pare Carbonell, Duc de Gaeta - Pobla de Farnals, San Vicent - Periodista Azzatti, Arquebisbe Olaechea - Sant Marcel·lí, o les Falles d'Especial Na Jordana i Regne de València - Duc de Calàbria.

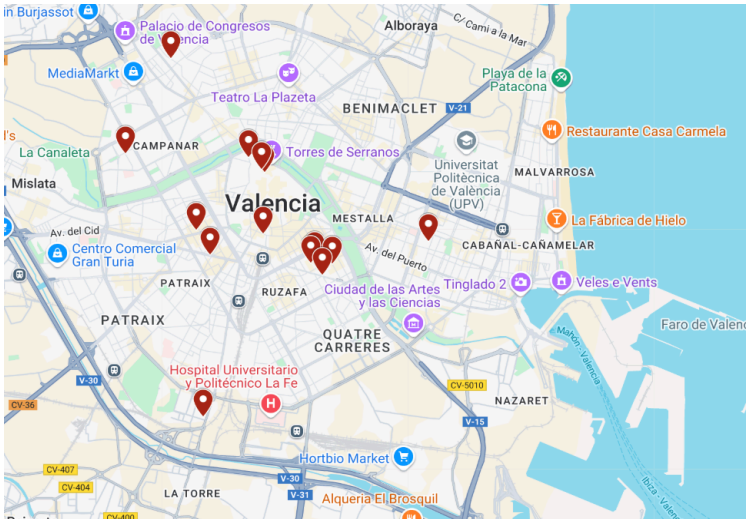
Si s'analitza a nivell de barris la localització d'aquests premis, cal destacar Gran Via com el barri amb major nombre de premis Picota aconseguits. Això es deu principalment, perquè és el barri amb major nombre de comissions guanyadores del premi, i perquè, a més, la comissió amb més premis, Mestre Gozalbo, pertany a aquest barri. Altres barris cèntrics i pròxims al centre com El Carme i Arrancapins. D'altra banda, en menor mesura, també guanyen premis alguns barris perifèrics, com Benicalap i Sant Pau.

Gràfic 88: Nombre total de Premis Picota per comissió.

Font: Elaboració pròpia

Mapa 11: Ubicació de les comissions guanyadores dels Premis Picota

Font: Elaboració pròpia a partir de les ubicacions de mymaps.

Si s'analitzen les comissions guanyadores dels premis Somriure, cal dir que es tracta majoritàriament de comissions ortodoxes ubicades en categories i seccions mitjanes. D'altra banda, la presència de Falles emergents guanyadores és major que en els premis Picota, tant en nombre com en proporció. Dels últims quatre premiats post-pandèmia, tres són comissions emergents.

Imatge 11: Ninot de la comissió Universitat Vella - Plaça del Patriarca, guanyador dels Premis Somriure 2023.

Font: Elaboració pròpia

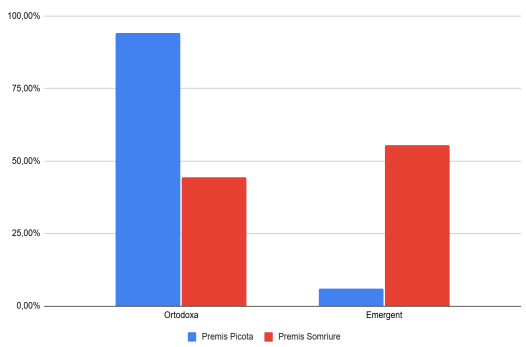
Imatge 12: Ninot de la comissió Arrancapins, guanyador dels Premis Somriure 2024.

Font: Elaboració pròpia

Una de les diferències que s'aprecien en el repartiment dels premis sobre crítica local impulsats en els Premis Picota i en els Premis Somriure és segons el tipus de Falles. Els Premis Somriure han premiat a un major nombre de comissions emergents que els Premis Picota. Dins dels Premis Picota, el nombre de comissions ortodoxes entre els premiats és majoritari (95% ortodoxes front al 5% d'emergents), mentre que el percentatge de comissions ortodoxes i emergents dels Premis Somriure és semblant (55% emergent i 45% ortodox). La presència d'un percentatge elevat de comissions emergents influeix en les seccions. Els Premis Somriure delimiten bé aquesta qüestió. Les comissions emergents guanyadores són aquelles que formen part de les categories més baixes o que estan fora de concurs, com succeeix en la Falla Arrancapins. D'altra banda, les Falles ortodoxes guanyadores dels Premis Somriure formen part de les categories més altes (Secció Especial, 1ª i 2ª), produint-se una diferència significativa, per tant, entre els dos tipus de comissions.

Gràfic 89: Percentatge de comissions ortodoxes i emergents guanyadores dels Premis Picota i Somriure

Font: Elaboració pròpia

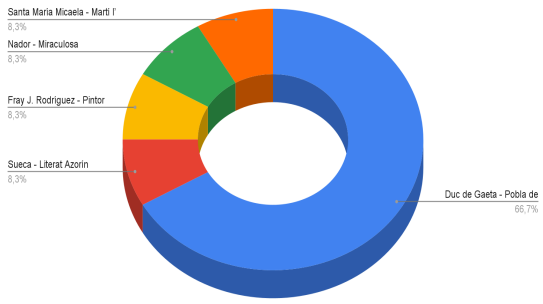
Mapa 12: Ubicació de les comissions guanyadores dels Premis Somriure

Font: Elaboració pròpia

Premis Levante-EMV

Gràfic 90: Guanyadores premis Levante EMV

Mapa 13: Localització de les guanyadores de premis Levante EMV

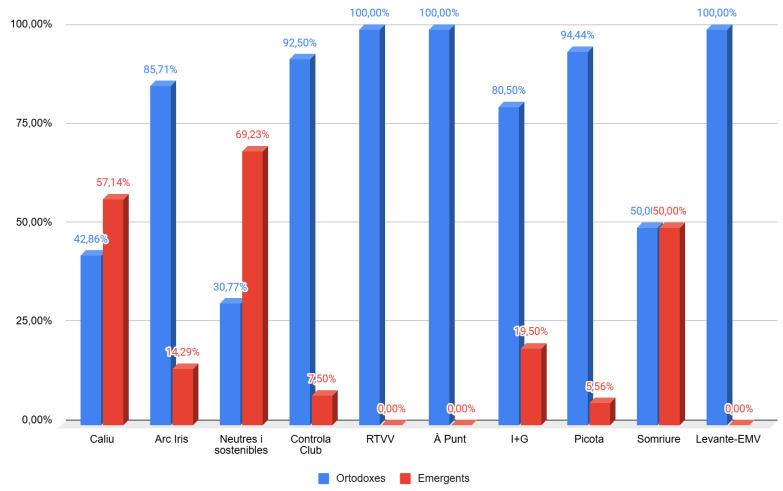

Font: Elaboració pròpia

Fent, per tant, un resum dels premis alternatius, cal dir que el nombre de comissions premiades és reduida, sent aproximadament una huitantena dins d'un total d'unes 360-370 comissions en total. Això significa que una part significativa d'aquesta huitantena de comissions aconsegueixen més d'un premi, com succeeix amb altres premis com els de secció o els d'Enginy i Gràcia. Per tant, una de les característiques que s'observen en el repartiment dels premis alternatius és la concentració i repetició de premis a una minoria de comissions. De totes les comissions guanyadores, a més, moltes d'elles són comissions de primeres categories, reforçant la jerarquització i adquirint major importància aquelles comissions de primeres categories. La majoria d'aquests premis també inclouen a les comissions de Secció Especial, principalment Na Jordana i Regne de València - Duc de Calàbria. En una part important dels premis analitzats s'observa la presència d'almenys una o varies comissions

d'Especial guanyadores de premis. Les úniques excepcions corresponen als premis on es premia la igualtat, diversitat i sostenibilitat. Dins d'aquests premis, l'única comissió guanyadora ha sigut Na Jordana amb dos premis Arc Iris en 2008 i 2015. No hi ha cap comissió d'Especial guanyadora els Premis Caliu i Neutres i Sostenibles, i només Na Jordana ha guanyat premis Arc Iris. Per tant, com s'observa en el gràfic x el percentatge major de comissions emergents es troba en els premis sobre diversitat, igualtat i sostenibilitat més els premis Somriure. En canvi, la presència de comissions emergents en premis com el del Diari Levante, RTVV, A Punt i Picota és menuda. Si bé la igualtat i la diversitat no tenen una relació clara amb les Falles emergents, la sostenibilitat si presenta una relació major amb les Falles emergents. I això es manifesta en la comissió guanyadora del primer premi de les tres edicions realitzades fins al moment, Borrull - Socors, una de les Falles que més obertament aposten per la sostenibilitat, tant al seu monument com al casal.

Gràfic 91: Apostes per la sostenibilitat entre Falles ortodoxes i emergents

Font: Elaboració pròpia

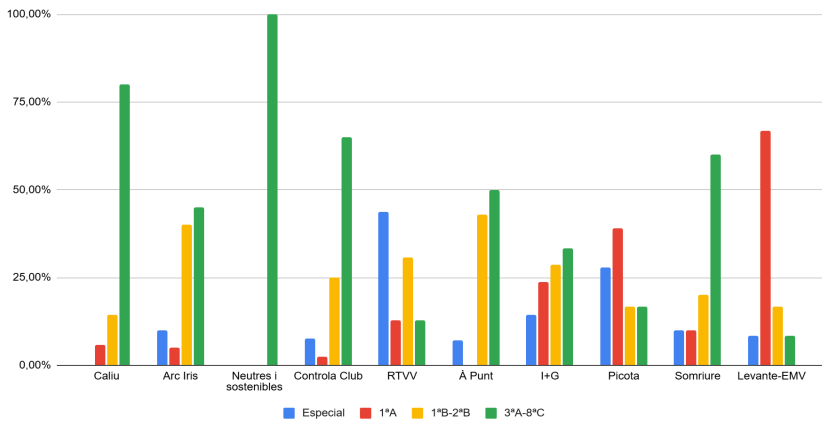
D'altra banda, la següent figura mostra com aquells premis amb majoria emergent tenen com a categoria màxima 3A-8C. Això és degut, com s'ha comentat, que les Falles emergents es solen situar la gran majoria a partir especialment de 5A. Coincidint amb la figura anterior, els premis neutres i sostenibles compta amb el major percentatge de comissions de les categories inferiors.

Pel contrari, les Falles que més aposten entre les guanyadores per les comissions de seccions elevades són el Diari Levante, RTVV i Picota. Els premis del Diari Levante, a més, reforcen la jerarquització i concentració en unes poques comissions. La comissió Duc de Gaeta - Pobla de Fanals no només guanya premis de secció en varies categories i alguns premis Enginy i Gràcia, sinó que, a més, també es fa amb diversos premis Levante precisament coincidint amb els anys que la comissió forma part de 1°A. Nador - Miraculosa o Arquebisbe Olaechea són

altres de les comissions guanyadores, totes guanyadores de premis de secció en diferents categories. És a dir, el repartiment de premis també es concentra en un grup reduït de comissions dins de les quasi 350 comissions que hi ha a la ciutat de València. D'altra banda, com es pot comprovar en la figura, els premis que més aposten per les Falles d'Especial són els Premis RTVV, on pràcticament en cada edició una o dos de les comissions premiades s'emportaven el triomf.

Per últim si s'analitza premis RTVV vs À Punt i premis Picota (PSPV) vs Premis Somriure (Compromís), s'observen diferències prou significatives. En el primer cas, l'ens RTVV premiava a comissions de categories superiors (Especial-2°B), mentre que en els premis d'À Punt són les comissions 3ªA-8ªC aquelles que tenen un major nombre de premiats. I eixos resultats degut a les últimes comissions guanyadores, que formen part de les seccions inferiors. En els premis À Punt només s'ha premiat fins el moment la comissió Regne de València - Duc de Calàbria. Per tant, el perfil de guanyadors dels Premis RTVV són Falles ortodoxes amb ninots -ja que es valoren ninots- i comissions centrades en la Secció Especial i en 1ªB-2ªB, les primeres categories.

Gràfic 92: Comparativa de premis dels mitjans de comunicació

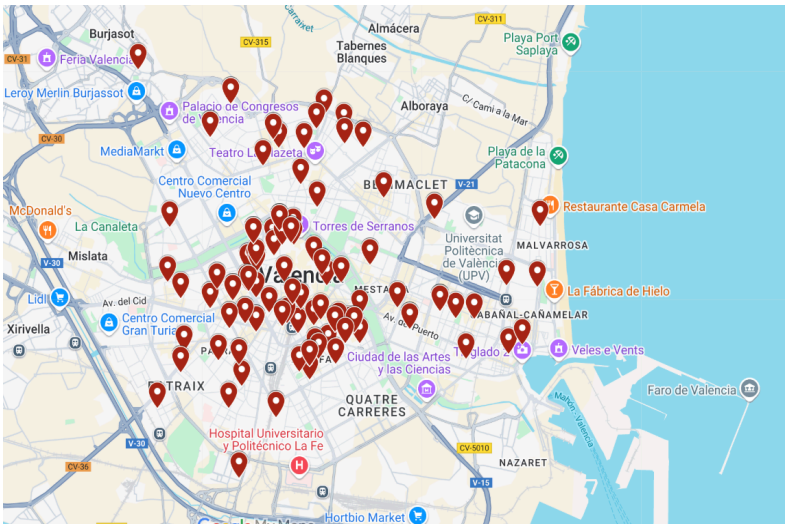

Font: Elaboració pròpia

Respecte al repartiment de premis analitzats segons la seua ubicació, cal destacar l'elevada presència de comissions guanyadores que s'ubiquen en els barris i districtes més centrals i pròxims al centre. En aquest mapa s'aprecien tres àrees ubicades al centre i pròximes al centre amb concentració de comissions guanyadores: En primer lloc, Russafa-Gran Via, on es concentra un nombre significatiu de comissions. Moltes d'aquestes comissions han guanyat premis Controla Club, I+G, RTVV, Picota i Somriure. En canvi, la representació de les Falles de Russafa-Gran Via en els premis Caliu, Neutres i Sostenibles i Lambda, premis centrats en la igualtat, diversitat i sostenibilitat és escassa. Una de les causes que ho pot explicar és l'escassa presència de comissions emergents en aquests barris, que són el tipus de comissions

que majoritàriament guanyen aquests premis, i en segon lloc, per la preferència a altres temàtiques. La segona zona és la dels barris d'Arrancapins, El Botànic i La Petxina, del districte d'Extramurs. El Botànic i Arrancapins són dos dels barris amb major nombre de comissions guanyadores dels premis Caliu i Neutres i Sostenibles. Algunes de les comissions més guanyadores d'aquests barris són Lepant - Guillem de Castro, Palleter - Erudit Orellana, Borrull - Socors i Arrancapins, entre altres. I en tercer lloc, el districte de Ciutat Vella concentra les comissions premiades principalment en el Barri del Carme, un dels barris on es concentra més el pol artístic i el sector heterodox faller. Els premis aconseguits majoritàriament en aquest barri són els premis Lambda, RTVV i Picota, premis destinats a la diversitat LGTBIQ+, la crítica televisiva i la crítica local. Na Jordana, Plaça Sant Miquel i Ripalda - Beneficència - Sant Ramón, són algunes de les comissions del barri amb major nombre de premis.

Mapa 14: Ubicació del total de comissions guanyadores dels premis alternatius a la Junta Central Fallera.

Font: Elaboració pròpia a partir de les ubicacions de mymaps.

Per la seua banda, de manera més dispersa hi ha comissions premiades en altres barris, com Benimaclet, Cabanyal-Canyamelar, Beteró, L'Amistat, Patraix, Campanar i l'Olivereta. Dins les zones perifèriques només existeix una certa concentració de comissions en Benicalap-Orriols al nord de la ciutat. També cal destacar, en primer lloc, l'escassa presència de comissions guanyadores als barris i pedanies del sud de la ciutat. I en segon lloc, els municipis de Burjassot, Quart de Poblet, Mislata i Xirivella, que també formen part de la Junta Central Fallera, llevat d'una comissió de Burjassot, la resta de comissions tampoc guanyen cap premi. Per tant, com es pot veure en el mapa, existeixen dues dinàmiques, un predomini del centre respecte a la perifèria de la ciutat, i un predomini de la capital, de la ciutat de València, front als municipis de l'àrea metropolitana.

5.3.2. Els distintius a les Falles

Finalment, l'últim element a destacar i que completa les "recompenses" a les comissions falleres són les distincions, que poden ser majors-infantils i col·lectives. Les recompenses majors i infantils són distintius individuals i es donen als fallers amb un nombre concret d'anys en la comissió o un nombre concret d'anys fallers amb càrrec directiu. El distintiu col·lectiu és el que es dóna a la comissió quan arriba a un nombre concret d'anys. La Junta Central Fallera és l'òrgan encarregat d'establir els anys necessaris per a cada distinció. Com es pot comprovar, les distincions són un altre element de jerarquització que divideix tant a les comissions falleres com als membres de cada comissió segons els anys d'antiguitat en la falla. En les següents taules es mostren els criteris que mencionen la Junta Central Fallera:

Taula 12: Requisits per a obtindre les distincions Major i Infantil per part dels fallers de les comissions falleres

Recompensa	Anys FM	Anys F.Infantil	Anys directiu FM	Anys FM i President Infantil
Bunyol / Distintiu de Coure	2	1	2	1
Bunyol / Distintiu d'Argent	7	5	5 (4 amb càrrec)	4
Bunyol / Distintiu d'Or	10	10	8 (7 amb càrrec)	9
Bunyol d'Or ab Fulles de Llorer	20		16 (10 amb càrrec)	
Bunyol d'Or i Brillants ab Fulles de Llorer	30		25 (15 amb càrrec)	

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Junta Central Fallera (s.d.).

Taula 13: Requisits per a obtindre les distincions col·lectives per part de les comissions falleres

Recompensa col·lectiva	Anys
Bunyol / Distintiu d'Argent	10
Bunyol / Distintiu d'Or	20
Bunyol / Distintiu d'Or ab Fulles de Llorer	30
Bunyol / Distintiu d'Or i Brillants ab Fulles de Llorer	45

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Junta Central Fallera (s.d.).

Com es pot comprovar en el següent gràfic, l'antiguitat de les comissions determina quin distintiu s'aconsegueix. Així doncs, el percentatge major correspon al Bunyol/Distintiu d'Or i Brillants *ab* Fulles de Llorer, que determina que la comissió té més de 45 anys d'antiguitat (73,1%). En total, més de 250 comissions es van formar abans de 1980. Si s'analitza la resta de resultats, s'observa que el major percentatge de distintius pertanyen al Bunyol/Distintiu d'or ab fulles de llorer. En total són 60 comissions les que actualment tenen aquest distintiu i

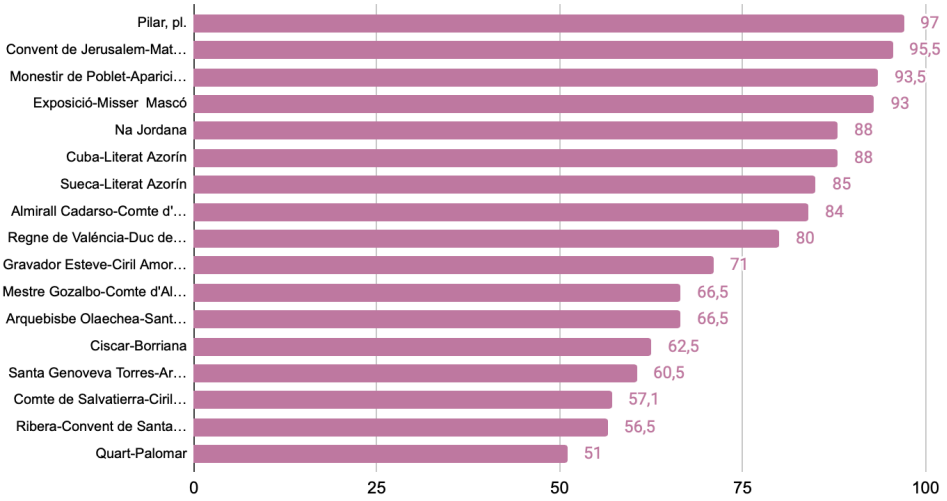
pertanyen a les comissions que es van crear entre 1980 i 1995. Durant aquests anys es va produir un increment significatiu del nombre de comissions: cinquanta-tres comissions noves entre 1980 i 1990 i set més entre 1991 i 1995. En el cas contrari, les comissions formades en els darrers deu anys. Un cas particular és la Falla de Benimaclet Doctor García Brustenga - Vicente Barrera Cambra. Aquesta comissió estigué en actiu des dels anys 90 fins l'any 2013. Eixe any va desaparèixer i en 2023 es va tornar a crear. Tot i haver-se plantat més d'una dècada en l'època anterior, no figura que aquesta comissió tinga el Bunyol d'Argent, apareixent entre les noves comissions que tenen una antiguitat inferior als deu anys. Juntament amb la comissió Doctor García Brustenga - Vicente Barrera Cambra, la resta de comissions que, amb dades de l'any 2024, tampoc tenen cap bunyol ni distintiu col·lectiu són Montesa - Doctor Marañón, Blas Gámez - Ángel Villena, Enginyer Manuel Soto - França, Suïssa- L'Alqueria del Favero i Gonzalo Tejero Langarita - Vicente Chuliá.

Així doncs, les distincions, juntament amb els premis, són dos dels elements que ajuden a elevar el prestigi d'una comissió. Quan una comissió tinga distintius més elevats, tant a nivell individual com col·lectiu, més anys té i, per tant, possiblement més premis i prestigi tindrà. També aquestes distincions ajuden a analitzar el creixement de les comissions falleres de les cinc dècades anteriors, ja que el tipus de distintiu pot ajudar a detectar en quins períodes existeix un major augment de comissions. Com s'ha explicat en el cas de les cinc últimes dècades, el creixement més gran de comissions es dona en el període 1980-1995, mentre que el creixement en les dos últimes dècades ha sigut menor, tal i com mostren els percentatges dels distintius més baixos (1,7% or i 3,2% argent front al 20,5% de fulles de llorer). Els percentatges d'or i argent també demostren que en la dècada 2005-2014 hi hagué un nombre major de noves comissions que en la dècada 1995-2004. El boom immobiliari podria explicar aquest increment, ja que dins la dècada 2005-2014 es creen més comissions entre 2005 i 2009 que entre 2010 i 2014.

5.3.3. Existeix un capital faller? Una operacionalització del capital faller

L'existència del capital faller com a forma específica de tipus de capital dins del camp de les Falles es pot evidenciar mitjançant la distribució reiterada del reconeixement institucional al llarg del temps. Aquest capital no només es vincula amb l'èxit puntual o de trajectòria d'una comissió, sinó amb la seua capacitat sostinguda d'acumular prestigi, visibilitat i legitimitat, la qual cosa determina entendre *le sens du jeu* del camp. Així doncs, com s'especifica a l'apartat metodològic d'aquesta tesi, el capital faller s'operacionalitza d'acord a la creació d'un índex de puntuacions atorgades a les comissions. Aquest índex, està construït mitjançant la mitjana de les valoracions de tot el període d'estudi, la qual cosa permet observar quines comissions han ocupat posicions dominants dins del camp de manera continuada, i quines, en canvi, es mantenen en franges de reconeixement més modestes.

Gràfic 74: TOP 20 comissions que acumulen més capital faller

Font: Elaboració pròpia

L'anàlisi, posa de manifest no només la distribució desigual del reconeixement dins del camp faller, sinó també la manera com aquest reconeixement s'acumula i es naturalitza a través de l'enteniment del sentit del joc i com l'acumulació produeix una legitimitat, que alhora permet assolir una posició dominant i consolidar-la amb el pas dels exercicis fallers. Les comissions que lideren el rànquing —com Pilar, Convent de Jerusalem o Antiga— no només compten amb recursos econòmics i artistes fallers amb renom, sinó que també han interioritzat les regles "no escrites" del camp: saben què s'espera d'una falla "premiable", com construir un relat legitimador, com establir aliances amb artistes i institucions, i com operar simbòlicament per reforçar la seua posició.

Aquest sentit del joc es tradueix en una capacitat pràctica per actuar de manera eficaç dins del sistema de consagració simbòlica que regeix el camp faller. No es tracta només de competir pels primers premis, sinó de construir una trajectòria reconeixible, basada en la regularitat, la visibilitat i la capacitat de consolidar un perfil simbòlic propi dins del panorama festiu valencià. Això explica per què determinades comissions acumulen puntuacions altes de manera sostinguda: perquè "han sabut jugar" dins d'un espai simbòlic on la jerarquia no es redefineix anualment, sinó que es sedimenta a través del temps. De fet, Convent Jerusalem els anys 2023 obté un 3r premi, i l'any 2024 un 6é premi. Després d'obtindre unes posicions les quals aquesta comissió no està acostumada a obtindre, l'any 2025 gràcies a l'acumulació del capital faller amb que compta aquesta comissió han pogut obtindre un 1r premi que tant socialment, com dins del camp faller ha comptat amb molta legitimitat.

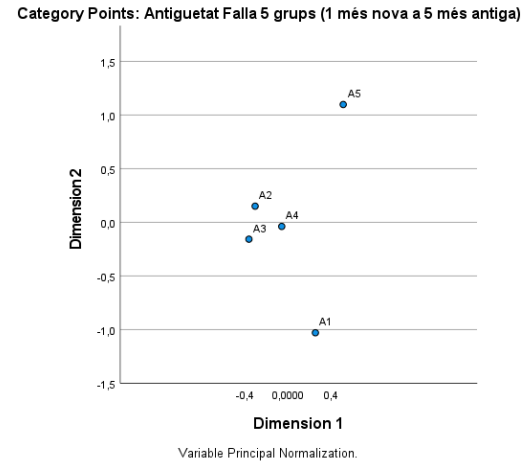
L'acumulació de capital faller, tal com mostra el gràfic, no és només un indicador tècnic o numèric: és una expressió de com operen les lògiques de consagració, exclusió i reconeixement dins de la cultura festiva. I alhora, permet observar com el poder simbòlic es

distribueix en funció de l'*habitus* faller i de la capacitat d'adaptar-se, interpretar i reforçar les normes que regulen el joc festiu.

Taula 15: ACM Variables d'anàlisi i suplementàries

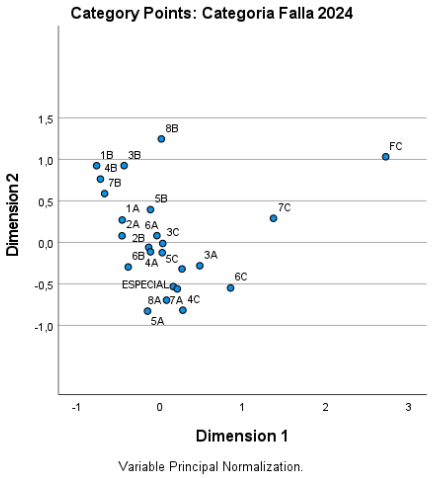
Variables d'anàlisi

Gràfic 112: ACM antiguitat de la Falla (d'1 més nova a 5 més antiga)

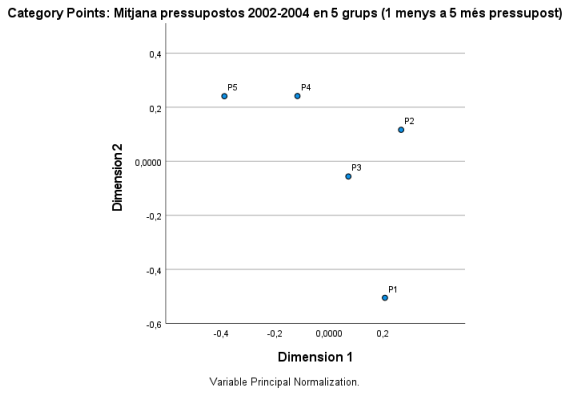
Font: Elaboració pròpia a partir de

Gràfic 113: ACM categoria de la Falla en 2024

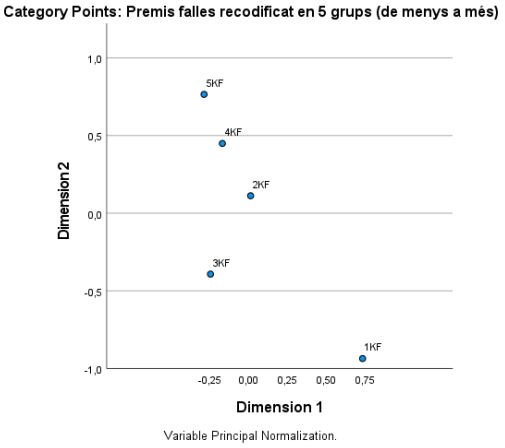
Font: Elaboració pròpia

Gràfic 114: ACM mitjana de pressupostos de la comissió fallera (de menys a més)

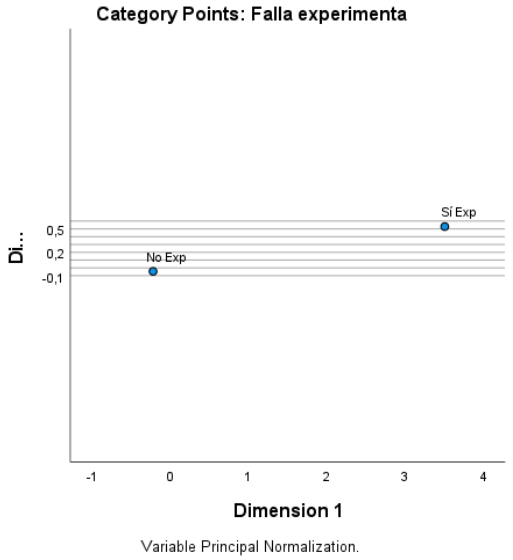
Font: Elaboració pròpia

Gràfic 115: ACM premis fallers (de menys a més)

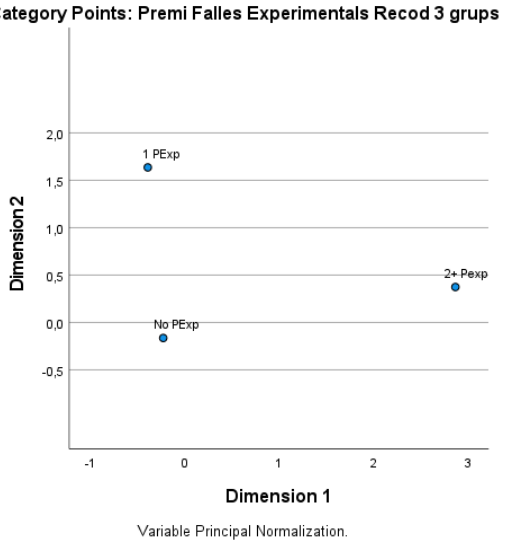
Font: Elaboració pròpia

Gràfic 110: ACM falla experimental

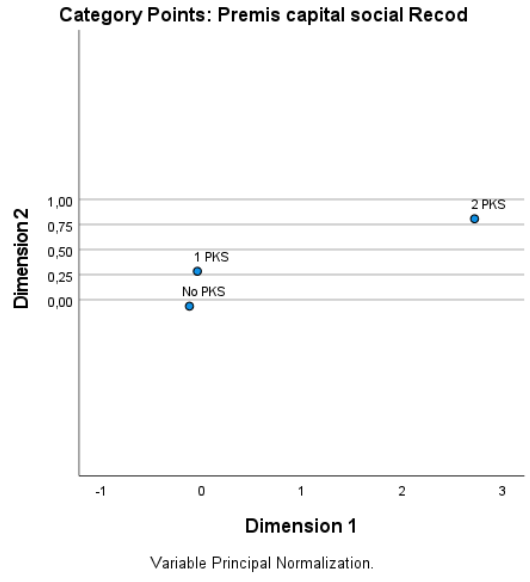
Font: Elaboració pròpia

Gràfic 111: ACM premis falla experimental

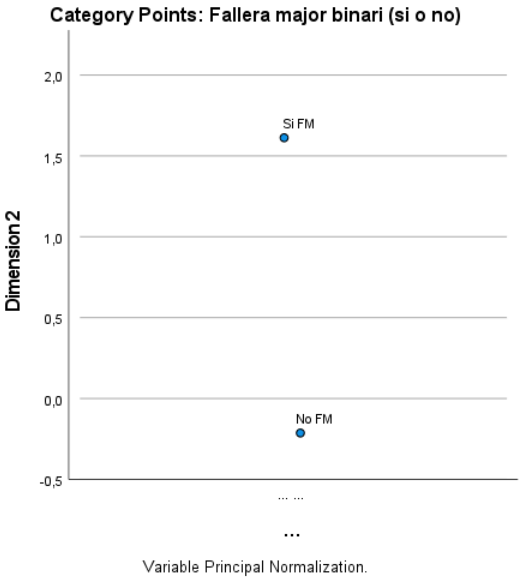
Font: Elaboració pròpia

Gràfic 112: ACM premis de capital social (PKS)

Font: Elaboració pròpia

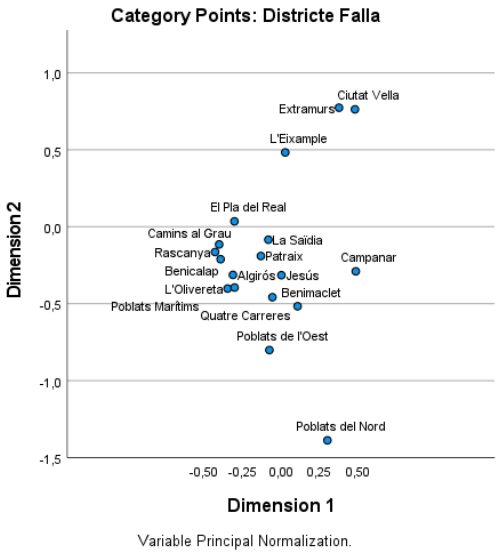
Gràfic 113: ACM Fallera Major de València en la comissió

Font: Elaboració pròpia

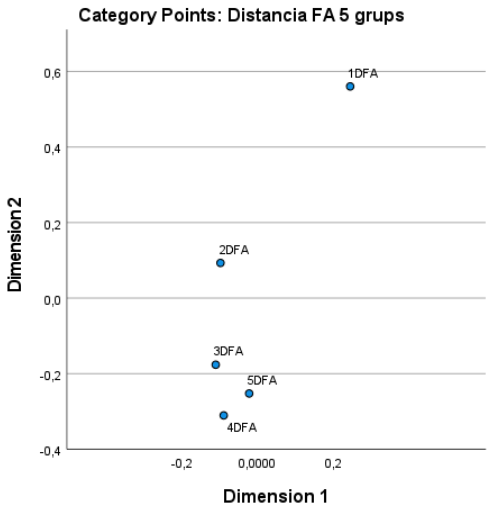
Variables suplementàries

Gràfic 116: ACM districte de la comissió fallera

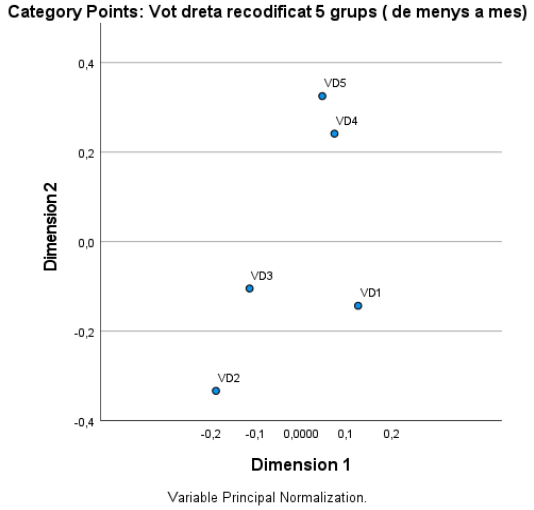
Font: Elaboració pròpia

Gràfic 117: ACM distància de la comissió fallera respecte a la Falla Ajuntament (DFA)

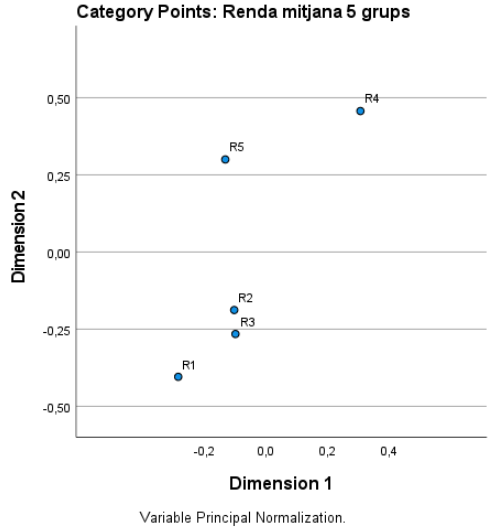
Font: Elaboració pròpia

Gràfic 118: ACM vot a la dreta (VD) districte (PP + VOX)

Font: Elaboració pròpia

Gràfic 119: ACM renda mitjana districte de la comissió fallera

Font: Elaboració pròpia

En l'anàlisi realitzada, les variables relacionades amb la categoria de les Falles i la seua antiguitat se situen principalment en l'eix vertical de la representació obtinguda. Aquesta disposició suggereix que aquestes característiques estan associades amb una lògica de jerarquització més tradicional dins del camp, en la qual la pertinença a categories superiors i una major antiguitat reflecteixen posicions dominants en l' estructura simbòlica de les Falles. Aquestes variables capturen aspectes de legitimitat històrica i organitzativa que determinen les dinàmiques internes del camp, reflectint el valor atorgat tant a la continuïtat històrica com al reconeixement en el sistema de categories. D'altra banda, la variable relacionada amb el pressupost de les Falles no segueix una lògica completament vertical, sinó que adopta una

disposició transversal en l'espai estructural. S'observa que el pressupost de les comissions es distribueix des del quadrant inferior esquerre, que agrupa les Falles amb menors recursos econòmics, cap al quadrant superior dret, on es concentren aquelles amb pressupostos més elevats. Aquesta representació transversal indica que el pressupost no només opera com un indicador jeràrquic absolut, sinó també com un factor que interactua amb altres dimensions, com la categoria i els premis obtinguts, per posicionar les comissions en el camp. Així doncs, es reflecteix la rellevància del capital econòmic en el camp, tot i que matisat per les dinàmiques simbòliques i socials que configuren l'estructura del propi camp.

La dimensió 2, associada amb el capital pròpiament faller, reflecteix una jerarquització estructural en el camp de les Falles que posa de manifest una clara divisió entre les comissions falleres dominants i aquelles menys afavorides. El quadrant inferior agrupa les Falles que han acumulat un major capital faller, un indicador que es construeix a partir de l'obtenció de premis, l'antiguitat i la posició simbòlica en el camp. Aquestes Falles no sols es beneficien d'una continuïtat històrica que els atorga prestigi i legitimitat, sinó que també disposen de recursos econòmics i organitzatius que els permeten competir en les categories més altes. La seva capacitat per dominar el camp està profundament vinculada a una acumulació històrica de reconeixement, reforçada per un sistema de premis i distincions que tendeix a reproduir les dinàmiques de poder internes del camp.

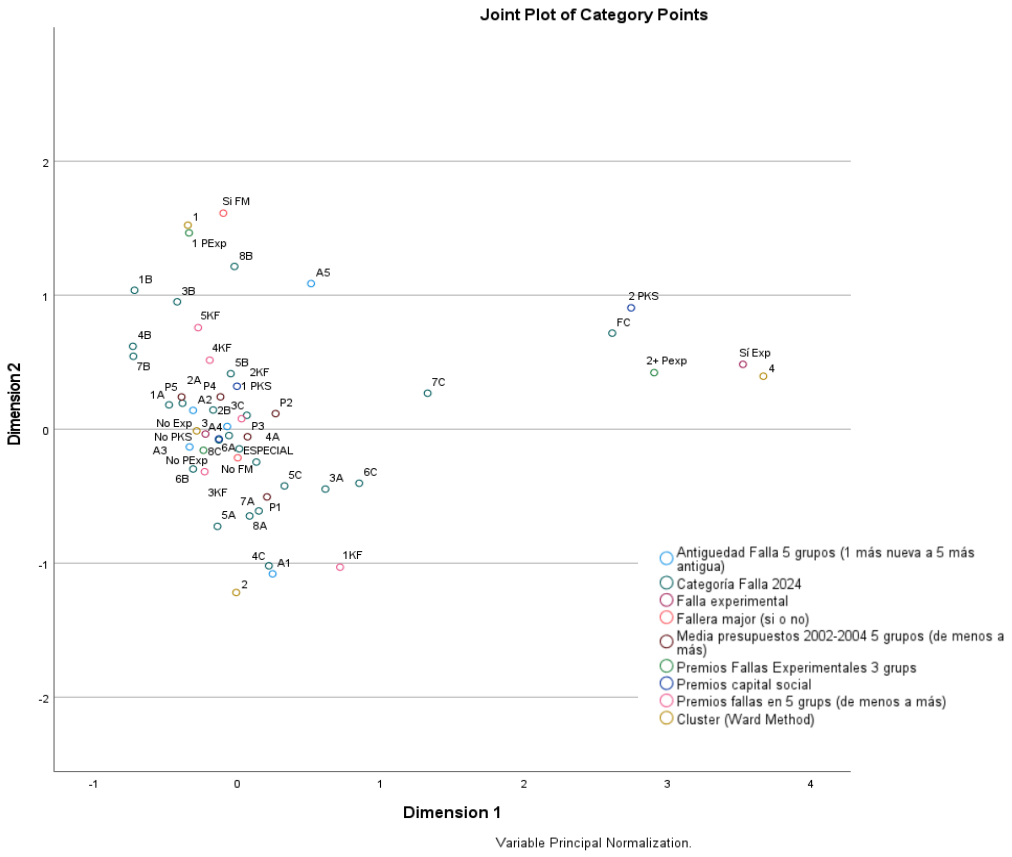
A més, el quadrant dret superior representa les Falles amb menor capital faller, la posició perifèrica de les quals no sols es tradueix en una limitada acumulació de premis, sinó també en una menor visibilitat dins de l'espai ritual i simbòlic de les Falles. Aquestes comissions, sovint localitzades en àrees menys cèntriques o amb menors recursos econòmics, s'enfronten a barreres estructurals que dificulten el seu accés als espais de major prestigi. La jerarquització que emergeix en aquesta dimensió posa en relleu la relació entre capital simbòlic, econòmic i social, tal com ho assenyala la literatura de Bourdieu, en la qual el capital econòmic pot transmutar-se en capital simbòlic, però només en contextos en què existeix una legitimitat cultural preexistent que ho permeta.

Així, la dimensió 1 planteja una oposició entre el pol faller més ortodox i el més heterodox, la qual cosa reflecteix les oposicions internes en la configuració del camp. El pol ortodox està compost per les comissions que s' adhereixen estrictament als cànons tradicionals de la festa, tant en els seus aspectes estètics com en els seus rituals organitzatius. Aquestes Falles es legitimen dins del camp mitjançant la fidelitat a les normes històriques, que són reconegudes pels agents del camp com un criteri fonamental de valoració. Així doncs, aquest tipus de legitimitat s'associa a un capital simbòlic intrínsec o internament generat que reforça la cohesió identitària del grup i que, en el cas de les Falles, està mediat per l'energia emocional del ritual, que actua com un mecanisme de reproducció cultural. Al seu torn, el pol heterodox està compost per Falles emergents que busquen redefinir els límits del camp mitjançant propostes

estètiques i organitzatives innovadores. Aquestes comissions solen operar en els marges del camp, desafiant les normes establertes i promovent una lògica disruptiva que, tot i que pot ser percebuda com a transgressora, sovint està limitada per la necessitat de ser reconeguda dins del propi camp. Així doncs, aquestes propostes no aconsegueixen escapar completament de les dinàmiques estructurals del camp, ja que la seua legitimitat continua depenent de la valoració col·lectiva i de l'acceptació de certs criteris establerts.

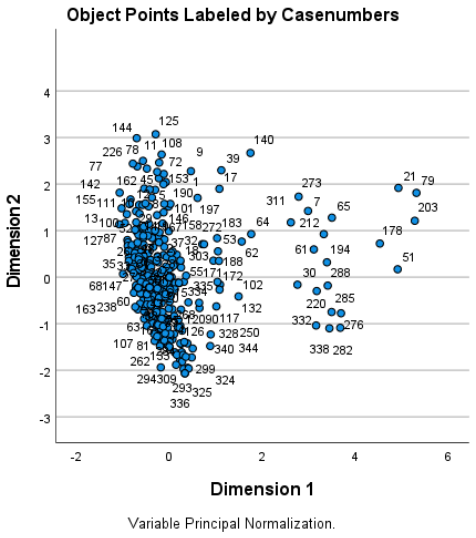
Malgrat aquesta oposició, no és possible afirmar que el pol heterodox sigui completament autònom en un sentit absolut. El pol ortodox, en regir-se per normes tradicionals i estar arrelat en la lògica ritual de la festa, pot considerar-se més autònom dins del camp, en el sentit que la seua legitimitat emana de la pràctica cultural compartida i dels valors que defineixen la identitat del col·lectiu faller. Tanmateix, aquesta autonomia està limitada per la seva dependència de la lògica de la pròpia festa, la qual cosa ho fa relativament heterònom en relació amb altres camps, com el polític o l'econòmic. Per exemple, les decisions organitzatives i pressupostàries de les Falles estan inevitablement mediades per relacions amb institucions municipals i altres agents externs que condicionen les dinàmiques del camp.

Gràfic 120: Gràfic conjunt de categories de l'ACM

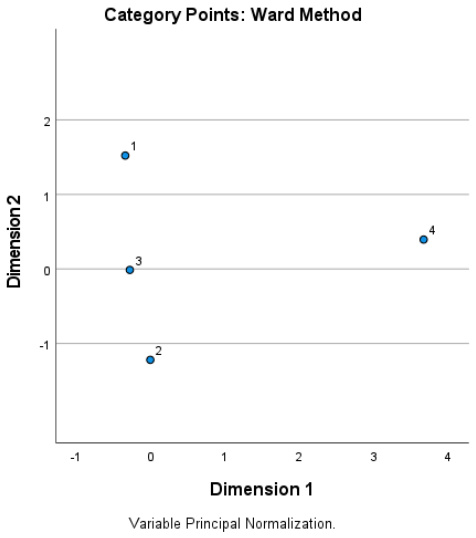
Font: Elaboració pròpia

Gràfic 121: Punts dels objectes de l'ACM

Font: Elaboració pròpia

Gràfic 122: Mètode Ward en l'ACM

Font: Elaboració pròpia

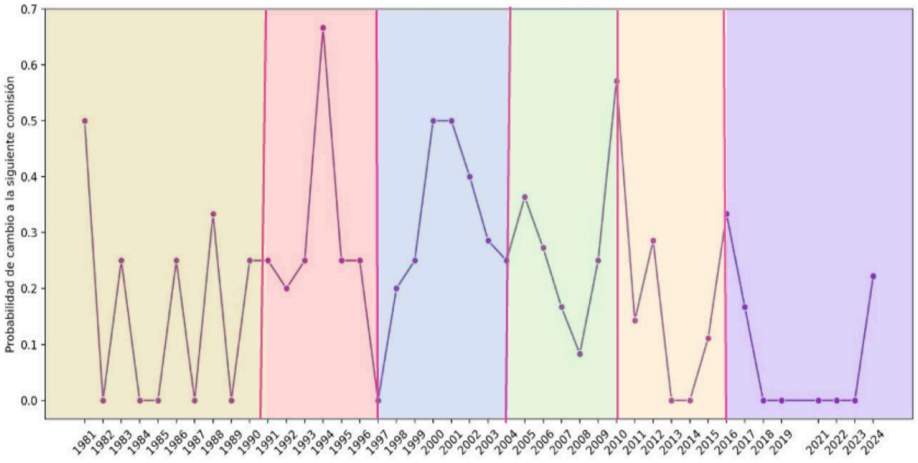
Finalment, com podem observar en els gràfics 121 i 122, el pol heterodox, encara que desafia els paràmetres tradicionals, tampoc aconsegueix desvincular-se completament de les influències externes, ja que el seu reconeixement depèn en gran mesura de la seua capacitat per a generar interés fora del camp faller, per exemple, a través de la connexió amb l'art contemporani o la seua alineació amb discursos sobre sostenibilitat i inclusió. Això crea una tensió constant entre autonomia i heteronomia, tal com ho suggereix la teoria dels camps, en la qual les dinàmiques de poder intern estan sempre condicionades per forces externes que influeixen en l' estructuració del camp. D'aquesta manera, la dualitat entre ortodòxia i heterodòxia, així com entre capital dominant i subordinat, ressalta una complexitat del camp faller per la seva influència fora de la festivitat, on les lògiques tradicionals s'entrellacen amb dinàmiques de modernització i canvi que es troben en constant negociació. Finalment, s'ha realitzat una creació de clúster en el qual s'han creador quatre grups de Falles jeràrquics. En el gràfic de la distribució de les categories de clúster (Ward Method) inclòs com a variable suplementària podem observar que existeixen tres grups (1, 3, 2) que es distribueixen de forma vertical en l'eix de la dimensió 1 (capital faller) i per contra, un grup 4 distanciat en la dimensió 2 (capital social i artístic). Aquesta situació en l'espai juntament amb la comparació de mitges que corrobora la diferenciació que exerceix els dos factors en l'espai social de les Falles i la configuració de tipus diferenciats de Falles.

5.3.4. Capital faller i capital artístic

Si s'analitzen els canvis de tendència en els artistes fallers de Secció Especial entre 1981 i 2025 s'observen diversos pics, on es produeixen els canvis de tendències d'artistes fallers més significatius. En primer lloc, un factor que explica aquests pics són els canvis generacionals

dels artistes fallers. Si bé alguns artistes com Julio Monterrubio, Miguel Santaeulalia Nuñez o Pedro Santaeulalia estan presents en diverses dècades, sí que s'aprecia certa ruptura generacional pràcticament cada dècada i en un nombre majoritari d'artistes. En primer lloc, durant la dècada dels 90, els artistes fallers principals són José Luís Ferrer, Vicente Agulleiro, Manolo Martín, José Martínez Mollà, Miguel Santaeulalia Nuñez, José Pascual Pepet i Julio Monterrubio. Amb l'arribada de la dècada dels 90, alguns artistes com José Luis Ferrer i Vicente Agulleiro deixen de plantar en Especial i són substituïts per altres artistes que planten anys consecutius durant els anys 90, com Agustín Villanueva, Ramón Espinosa i Alberto Seròs. Amb l'arribada de la dècada del 2000 entren en joc José Latorre i Gabriel Sanz, Emilio Miralles, Pere Baenas, Paco López, Alejandro i Pedro Santaeulalia, Vicente Martínez, Fernando García Ribas, Vicente Llácer i Manuel Algarra. En la dècada de 2010 arriben nous artistes que comparteixen secció amb artistes consolidats que durant aquesta dècada continuen plantant any rere any, com els germans Santaeulalia, Paco López, Vicente Martínez, Vicente Llácer i Manuel Algarra. Aquests són: Sergio Musoles, Carlos Carsí, Mario Gual, David Sánchez Llongo, Paco Giner, Paco Torres i José Lafarga (a principis de la dècada), Miguel Santaeulalia. El pic del 2023 correspon a un nou canvi d'artistes. Pere Baenas, Carlos Carsí i Vicente Martínez deixen Secció Especial i són substituïts per Josué Beitia i el retorn de Paco Giner. Al costat de Pere Baenas, Carlos Carsí i Vicente Martínez, deixen de plantar en Especial els anys immediatament anteriors Manuel Algarra i Vicente Llácer. Com es pot comprovar, els pics ascendents del gràfic coincideixen amb els canvis generacionals dels artistes fallers. L'exigència i competitivitat que comporta per a un artista faller plantar en Secció Especial pot ajudar a entendre que la major part d'artistes fallers plante entre 5 i 15 anys, i que artistes que planten més de quinze anys siga molt poc habitual. Aquells artistes que planten més de quinze anys, com Julio Monterrubio, no els planten seguits, sinó que cada 2-5 anys tornen a la màxima categoria. Recentment, Pere Baenas ha deixat la secció especial per l'elevada pressió i cansament que han de patir els artistes d'Especial per la competitivitat i competència present en aquesta secció (Domínguez, 2025), ja que quan més alts són els premis que aconsegueix l'artista, més pressió pot rebre i moltes vegades una mala posició pot suposar la no continuïtat d'un artista l'any següent.

Gràfic 93: Anàlisi temporal de la mobilitat entre comissions falleres mostra una variabilitat considerable en la probabilitat anual de canvi de comissió per part dels artistes

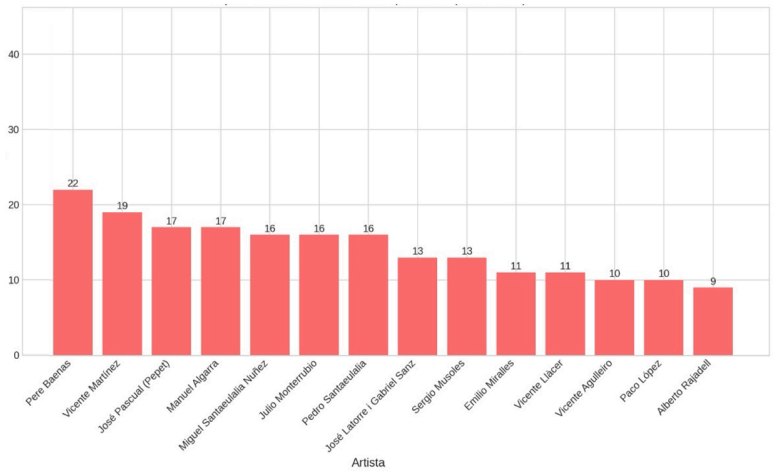
Fuente: Elaboración propia

Un altre aspecte a tenir en compte i que pot explicar els pics elevats més enllà dels canvis generacionals d'artistes són els artistes que de manera puntual, per exemple, un any o dos, planten. Per exemple, en 1994, l'any amb el pic més alt, de les set comissions que van plantar en secció especial, en quatre d'elles, és a dir, en més de la meitat, va haver-hi artistes fallers que només van plantar aquell any. El 2010, que és el segon pic més alt, en quatre de les tretze comissions d'aquell any els artistes han plantat per primera vegada, o feia diversos anys que no plantaven. Aquests canvis en un any ajuden a explicar els pics més alts de tot el període analitzat.

Des d'una perspectiva més històrica, la pujada que s'experimenta entre 1989 i 1996 (rosa) coincideix amb la pujada fugaç d'algunes comissions que només aconsegueixen mantenir-se entre un i tres anys en la secció especial. Palleter - Erudito Orellana forma part de secció especial només el 1988, el 1990 Plaza Lope de Vega, el 1991 i 1992 Cuba - Buenos Aires, entre 1991 i 1993 Bisbe Amigó - Conca, el 1994 Sapadors - Vicent Lleó, el 1994 i 1995 Blanqueries, i el 1996 Plaça Mercat Central i Vall de Laguar - Pare Ferris. És un dels moments amb un major moviment de comissions que ascendeixen i descendeixen, motiu que pot explicar el pic més alt dels canvis d'artista, ja que alguns porten el seu artista de les categories inferiors o altres rescaten artistes que havien plantat uns anys abans en secció especial. Entre 1998 i 2006 (blau) hi ha nous ascensos i descensos. Coincidint amb l'època de bonança econòmica i boom immobiliari, augmenta el nombre de comissions, això genera moviments d'artistes. A les comissions noves que s'incorporen, com Sueca i Cuba - Literato Azorín, Regne de València - Duc de Calàbria, Malva-rosa, Arxiduc Carles - Xiva, Nou Campanar, Almirall Cadarso i Pizarro se suma la Falla Benicalap, que baixa de categoria en 2006, Regne de València - Mestre Serrano que planta només l'any 2000 i Cuba - Buenos Aires que planta en 2000 i 2001 i Cervantes - Pare Jofré que va plantar en 2003. Per exemple, el 2003 i el 2004 la comissió

Arxiduc Carles - Xiva planta amb artistes nous i diferents. Totes aquestes causes expliquen els canvis de tendència. Un tercer moviment de comissions es produeix entre el 2015 i el 2018. Juntament amb el relleu generacional, la desaparició de Nou Campanar, unit a l'ascens i descens de la Plaça del Mercat Central -2014, 2015 i 2016- i Federico Mistral - Murta -2016 i 2017-. Federico Mistral - Murta els dos anys i la falla de l'Antiga de Campanar de 2017 són plantades per nous artistes, com la falla Murta o artistes que havien plantat feia uns anys, com Julio Monterrubio la Falla Antiga de Campanar 2017.

Gràfic 94: Artistes amb més participació dins de la Secció Especial (1981-2025)

Font: Elaboració pròpia

Els quinze artistes amb major nombre de participacions en la Secció Especial durant el període 1981-2025, permet identificar actors clau dins del camp que han sostingut una notable presència en la festivitat, on a més la majoria d'ells segueixen en actiu avui dia. Pere Baenas destaca amb 22 participacions, seguit per Vicente Martínez amb 19 i Pepet amb 17, dels quals els dos primers fins a 2024 plantaven tots dos en Secció Especial. Cal matisar que no es tracta de 19 anys seguits, sinó que s'alternen anys seguits amb anys en què no planten en Secció Especial. La pressió o el cansament que alguns artistes fallers reben en la màxima categoria, com ha succeït recentment amb Pere Baenas, que segueix en actiu però ha decidit no tornar a plantar en Especial (Domínguez, 2025), podria ser una de les raons que ho explicara. I això és degut a la competitivitat de la secció, especialment entre les Falles més premiades, i a la influència que el resultat dels premis té en la continuïtat dels artistes fallers. Aquesta continuïtat i persistència en les participacions suggereixen una posició dominant en termes de capital simbòlic i social, revelant una capacitat de mantenir prestigi, relacions amb comissions, i una acceptació en termes estètics i simbòlics dins del camp, alhora d' estratègies d' acumulació de capital. Això, reforça la hipòtesi que existeixen artistes fallers la trajectòria professional dels quals influeix substancialment en les dinàmiques internes del camp faller, i a priori, podria recaure en la conjectura que conforme més han plantat en Secció Especial, més capital

acumulen, ¿però és l'únic a contemplar per a calcular l'acumulació de capital faller dels artistes?

Els artistes fallers reben dos vessants, en primer lloc, per les comissions que els contracten (com s'ha vist en la figura 2) i en segon lloc pel premi que obtenen en els premis de secció -és a dir, el jurat que els valora-. Aquest últim actua com un òrgan de consagració, atorgant-los un reconeixement que incideix directament en la seua posició dins del camp, sense tindre relació amb el camp artístic a causa que són fallers.

És per això que una altra de les qüestions necessàries per a poder calcular el capital faller de cada artista recau a observar quins han sigut els premis obtinguts els anys que han plantat falla en Secció Especial.

Gràfic 95: Distribució de millores i empitjoraments dels artistes fallers quan canvien de comissió

Font: Elaboració pròpia

Es mostren resultats variats que reflecteixen diferents patrons estratègics i efectes de mobilitat dins del camp festiu. Alguns artistes com Vicente Llàcer, Manuel Martín Huguet, Julio Monterrubio i Vicente Martínez presenten alts percentatges de millores en les seues posicions després de realitzar un canvi de comissió, la qual cosa suggereix decisions estratègiques o

assoliments de bones posicions abans de fer el canvi. D'altra banda, hi ha un nom que destaca com és el de Pepet que consta com el tercer artista que més ha plantat en Secció Especial, però en aquest cas que aprecia que ha estat a través d'anar empitjorant les seves posicions conforme ha anat canviant de comissió. Al seu torn també destaquen altres noms com Carlos Carsí, Miguel Santaeulalia o Toni Pérez, els quals els dos primers fa anys que van abandonar la Secció Especial, però Toni acaba de finalitzar la seua etapa amb Cuba – Literato Azorín, a causa que la comissió va anunciar el fitxatge de Carlos Carsí i la seua tornada a especial per a les Falles 2026.

Aquests resultats poden inferir que la decisió de canviar de comissió és un factor crític en les trajectòries professionals dels artistes fallers, reflectint diferents nivells d'habilitat estratègica i adaptació a les condicions del mercat simbòlic. Així doncs, es mostra que la mobilitat pot servir com a mecanisme per obtenir més legitimitat dins del camp, però també pot reflectir una pèrdua de capital simbòlic si les posicions obtingudes no són ben valorades i perdre presència dins del camp.

Gràfic 96: Diferència mitjana de premi de canvi d'artistes fallers entre comissions

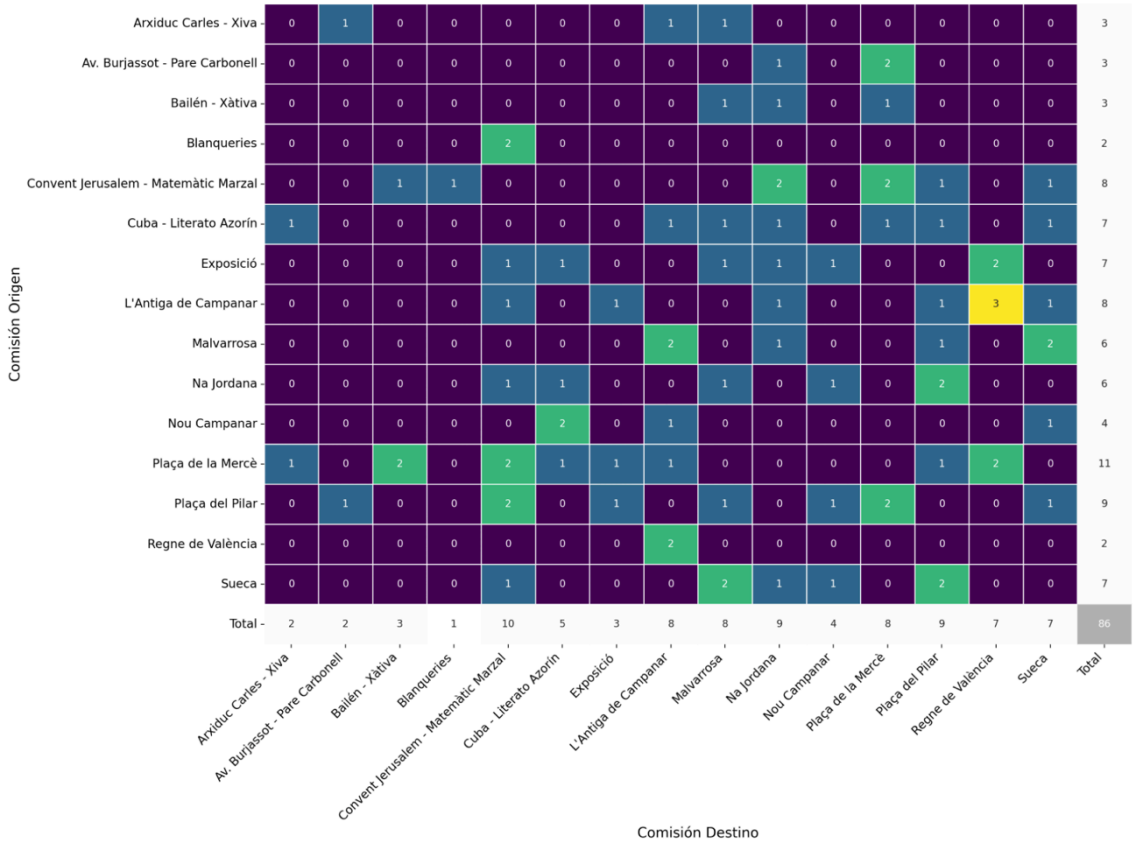

Font: Elaboració pròpia

Des de la perspectiva i l' anàlisi de les comissions que contracten els artistes, afecta les posicions assolides, i es poden veure dinàmiques d' usurpació mercantil d' artistes. Es pot observar doncs que la diferència de mitja premis que existeix quan hi ha un canvi d'artista faller. Per exemple, els artistes que parteixen d'Av. Malvarrosa - Antonio Ponz - Cavite aconsegueixen una millora mitjana de 4.6 posicions en 5 transicions, la qual cosa suggereix que la formació o els recursos en aquesta comissió contribueixen a un millor acompliment posterior. Així mateix, Pizarro - Ciril Amorós mostra un impacte positiu amb una millora de 3.5 posicions en 2 transicions, mentre que Cuba - Buenos Aires i Regne de València – Duc de Calàbria també reflecteixen millores significatives. Des de la perspectiva de les comissions de destinació, algunes semblen proporcionar un context favorable per al creixement. Sueca - Literat Azorín rep artistes que milloren de mitjana 2.5 posicions, la qual cosa indica que aquest canvi els permet potenciar el seu rendiment. Na Jordana, amb una millora mitjana de 2.33 posicions en 9 transicions, i Plaça del Pilar, amb 1.56 posicions de millora en 9 transicions, també es consoliden com a destinacions beneficioses.

En analitzar parells específics de comissions, s'observen certs canvis que han resultat particularment reeixits. El trasllat d'artistes des de Regne de València – Duc de Calàbria a l'Antiga de Campanar genera una millora de 2.5 posicions, mentre que el canvi de Convent Jerusalem - Matemàtic Marzal a Na Jordana té un impacte positiu de 2 posicions de mitjana. Però no obstant això, no tots els canvis resulten beneficiosos. En particular, el trasllat de Sueca - Literat Azorín a Av Malvarrosa - Antonio Ponz - Cavite ha estat el més perjudicial, amb un empitjorament mitjà de 9 posicions. Per això, és molt interessant conèixer quines són les comissions que més incideixen en la lògica d'usurpació mercantil.

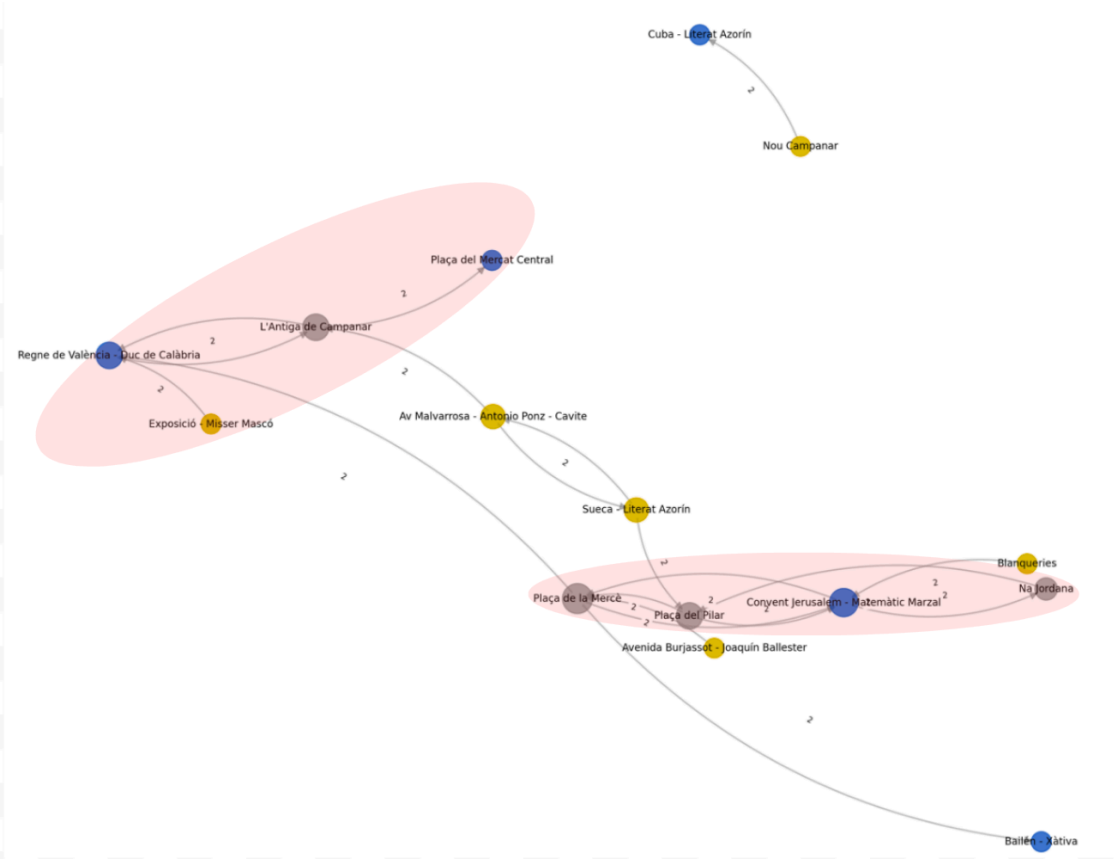
Gràfic 97: Moviments d'artistes fallers entre Secció Especial (1981-2025)

Font: Elaboració pròpia

El *heatmap* il·lustra la mobilitat dels actors dins del camp faller a través de les transicions entre diferents comissions de la Secció Especial durant el període 1981-2025. Així doncs, no només evidencia la freqüència dels moviments, sinó que revela com determinades comissions actuen com a nuclis d' acumulació de capital simbòlic i cultural en base als bons premis d' altres comissions amb menor capital econòmic que la comissió de destinació. En concret, les comissions Plaça de la Mercè i Plaça del Pilar emergeixen tant com a punts d'origen com de destinació, la qual cosa suggereix que aquestes institucions mantenen una posició dominant en l'estructura del camp.

Gràfic 98: Xarxa de flux de canvi d' artistes fallers (1981-2025)

Font: Elaboració pròpia

Així doncs, es revela una topologia complexa en la qual es destaquen les relacions interinstitucionals i les estratègies de mobilitat dels artistes entre les comissions del camp. Cada node representa una comissió, i la codificació per colors no només indica la freqüència o intensitat de les connexions, sinó que es pot interpretar com un senyal de la posició jeràrquica i el rol funcional de cada espai en l'estructura global del camp. Per exemple, les comissions en tons verds, que actuen com a nuclis atraients -com Convent Jerusalem sent la que més destaca- són aquelles que concentren més capital simbòlic funcionant com a centres de consolidació del prestigi dels artistes, per la qual cosa aquests, busquen espais estratègics on obtenir aquesta legitimitat.

La presència de connexions amb valors superiors a 1, representades per línies etiquetades, com el vincle de 3 moviments entre Cuba - Literato Azorín i Nou Campanar, demostra que en desplaçar-se entre determinades comissions, els actors estan buscant escenaris que ofereixin majors oportunitats per a l'acumulació de capital i l'accés a xarxes d'influència, ja que la legitimitat que s'obté en les diferents posicions no és la mateixa. D'aquesta manera, la xarxa no només articula moviments, sinó que també es configura com un mapa de poder, on els nodes

centrals actuen com a "agents de reconfiguració" del camp, atraient aquells que volen millorar la seva posició dins d'una jerarquia preestablerta.

A més, la distribució de nodes i connexions evidencia que hi ha dinàmiques bidireccionals. Les comissions diferenciades en vermell, que operen més com a punts de partida, es poden veure com a zones d'inèrcia o de menor acumulació de capital, cosa que recalca la polarització que hi ha al camp: mentre uns espais concentren reconeixement i influència, d'altres actuen de manera més perifèrica. La dinàmica relacional és, per tant, un reflex de patrons estructurals que transcendeixen els simples intercanvis i s' insereixen en una lògica de violència simbòlica, en la qual certes posicions es legitimen i es consoliden amb repetició i continuïtat al llarg del temps.

Així doncs, Plaça de la Mercè i Plaça del Pilar funcionen com a pols d'atracció, facilitant la consolidació d'un estatus que es tradueix en majors oportunitats de reconeixement i, per tant, en l'acumulació de capital simbòlic. Aquest patró s' alinea amb la noció que la mobilitat en contextos culturals i artístics està mediada per l' estructura relacional del camp, on els recursos simbòlics i les xarxes d' influència determinen les trajectòries professionals dels artistes fallers. Com és el cas concret de Convent Jerusalem (node verd) sent la comissió que més artistes ha mobilitzat cap a la seva comissió com a destí. S'exemplifica l'últim moviment amb la contractació de David Sánchez Llongo després d'obtenir el primer premi de Secció Especial amb Exposició – Misser Mascó (node vermell) fent-los aconseguir per primera vegada en la història de la comissió un primer premi. A més, amb un pressupost un quasi 100.000€ menys que la falla més cara de Secció Especial. Amb això, Convent Jerusalem contracta l'artista amb una lògica de fitxatge fent-li obtindre un triplet a la comissió, al costat de la realització de la falla solidària en menció a la DANA de Paiporta patrocinada per Convent.

Imatge 13: Fallas 2025 de David Sánchez Llongo en Paiporta y Convento Jerusalén - Matemático Marzal

Font: Elaboració pròpia

Gràfic 99: Taula d'operacionalització del capital dels artistes fallers

Font: Elaboració pròpia

Així doncs, mentre que la posició ponderada es relaciona amb el reconeixement obtingut a través del sistema de premis, l' experiència s' associa a l' acumulació de comissions i les seves posicions en el camp, i la longevitat assenyala el caràcter sostingut de la presència dels actors en el mateix. El capital faller es configura, en definitiva, com una mesura integral que articula aquestes dimensions, permetent identificar aquells artistes que no sols han aconseguit un reconeixement momentani, sinó que han consolidat una posició duradora i robusta en l'estructura . La distribució i acumulació d' aquest capital faller entre els principals actors del camp, la qual cosa resulta fonamental per comprendre les estratègies i dinàmiques estructurals de poder i prestigi inherents a aquesta tradició cultural, no només en base a un moment concret sinònim des de 1981 i en base a altres criteris més enllà de les distincions.

Consisteixentment amb les anàlisis anteriors, on es van identificar patrons de mobilitat i estratègies d' acumulació de capital a través de la xarxa de fluxos entre comissions i les distribucions de millores i empitjoraments, aquesta figura aporta una perspectiva individualitzada. On, artistes com Julio Monterrubio, Pere Baenas i Pedro Santaeulalia

destaquen pels seus elevats puntatges en la posició ponderada. Què tenen en comú aquests tres artistes a més dels seus bons premis?

Imatge 14: Comparativa tres artistes de Nou Campanar: Pedro Santaeulalia, Pere Baenas i Julio Monterrubio

Font: Cendra Digital

Tots dos tres tenen una qüestió: haver plantat falla a Nou Campanar. Això, indica la importància també del capital econòmic en les Falles, ja que aquesta comissió comptava amb un funcionament més similar a l'empresarial (Díaz-Solano, Rius-Ulldemolins i Pecourt, 2024).

> Formaba parte de la comisión Nou Campanar, entonces ahí sí que podríamos plantear si no campanar fue una falla o no, o fue un negocio, porque se ha visto como una vez falta el dinero, no hay una comisión detrás, entonces se disuelve
>
> GD1: Ortodox, home, conservador
>
> Una falla que se creó por (…) un hombre que era valenciano, que ganó muchísimo dinero con la construcción (…) invirtiendo un dineral. (…) Siempre ganaban en los primeros premios, porque lo que ponía de presupuesto no era comparable a lo que ninguna comisión se podía permitir, porque era el ya sabe que metía el dinero, pero es verdad que lo que era la gente que iba a la falla se apuntaban todos por interés. ¿Por qué? Porque iba al constructor, pues, ¿quiénes iban? los proveedores, entonces otros de construcción se metían, entonces el que tenía terrenos se metía… entonces el que sea… entonces… al final siempre estaba gente por más empresa (…) El monumento era espectacular, si, era precioso, pero no hacían pasacalles, no hacían, ¿sabes? no hacían cosas de fallas, entonces, como el sentimiento fallero no estaba ahi tan presente, como en las fallas de barrio o… incluso Convento Jerusalén es una falla de mucho nivel que gana primeros premios, pero sí que tienen todas estas cosas falleras y el sentimiento fallero. Nou

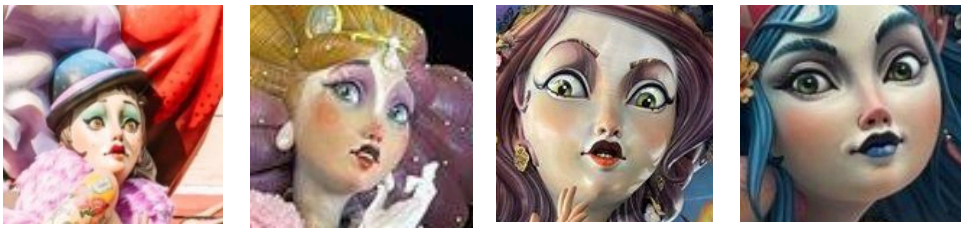
> Campanar no era igual. Entonces, en el momento en el que este hombre quebró, nadie sustentaba la falla porque esa falla se movía por intereses, entonces, sí ya no había ese interés de crear negocio tal, ya no interesaba, entonces por eso se disolvió
>
> E1: Ortodox, dona, conservador

En aquest sentit, mitjançant aquesta comissió s'incorpora una nova estètica a les Falles més moderna, mostrant així una preocupació per la innovació i l'artístic (Rius-Ulldemolins i Gisbert-Gràcia, 2020). Aquesta transformació estètica no només evidencia una legitimació dels artistes que hi evolucionen, sinó que posa en relleu la capacitat de reconfiguració i adaptació dels artistes, els quals integren elements "avantguardistes" -al·ludint al novedós- sense desarrelar completament els valors simbòlics de la tradició. Tal sinergia entre l'ancestral i el contemporani es presenta com un reflex de les dinàmiques de poder i d'acumulació de capital, on la innovació en el seu just punt s'erigeix en una eina per a la legitimació dins del camp, redefinint "però no gaire" la identitat i l'estètica.

> Que tengan el mismo estilo. El mismo estilo, la misma estética, los mismos colores, los mismos temas de moda
>
> GD1: Ortodox, dona, conservador
>
> Igual que por ejemplo en este año, la falla del ayuntamiento es una falla muy tradicional, muy de una falla de 2007
>
> GD2: Participant, home, progressista
>
> En este sentido, el público reclama una estética que no sea estática, y por ello, otro elemento que podría significar una pérdida de capital fallero sería la modificación existente en las fallas.
>
> GD3: Outsider, no participa, dona, progressista
>
> Entonces es como que todo sigue acorde a un molde. O sea, no es simplemente limitar la imaginación o la creatividad. Pero es que en la práctica todas las fallas son igual
>
> GD1: Participant, home, progressista
>
> Para mí no resulta muy interesante (…) reproducción de clichés, igual el mismo modelo, el mismo molde durante 30, 35 años
>
> GD3: Outsider, rebutja les Falles, home, progressista
>
> Tampoco hay que…. abusar de ello porque al final los refritos cansan
>
> E2: Ortodox, home, conservador
>
> Bueno, si es un fet puntual va bé… però podem caure en una certa monotonía en aixo dels moldes i eixes coses, vull dir- te la falla, les Falles són diversitat i no me veig jo en un molde
> E3: Ortodox, home, progressista

Això comporta una disminució de capital, en tant que el públic no el valora de forma positiva i mateixament el jurat tampoc. Aquesta paradoxa revela com l'acumulació de capital faller es troba en un delicat equilibri: d'una banda, la innovació excessiva pot alienar els sectors més tradicionalistes; de l' altra, la repetició de fórmules estètiques consolidades pot conduir a una devaluació del capital per saturació i previsibilitat. Els artistes amb major capital faller són precisament aquells que han aconseguit navegar aquesta tensió dialèctica, incorporant elements innovadors sense trencar radicalment amb les expectatives estètiques del camp, la qual cosa els permet mantindre una posició privilegiada en l'estructura jeràrquica de les Falles.

Imatge 15: Reiteració d'escena central de Falla Plaça el Pilar (2022-2025)

Font: Elaboració pròpia

És per això, que el cas concret de l'artista Paco Torres amb Plaça del Pilar és paradigmàtic ja que és una de les comissions més històriques i reconegudes, que a nivell de distincions tampoc sol obtenir males posicions, però sembla ser castigada per la reiteració de composició i ninots que ha realitzat els últims anys.

Imatge 16: Escena Charles Chaplin, Falla Almirall-Cadarso 2024

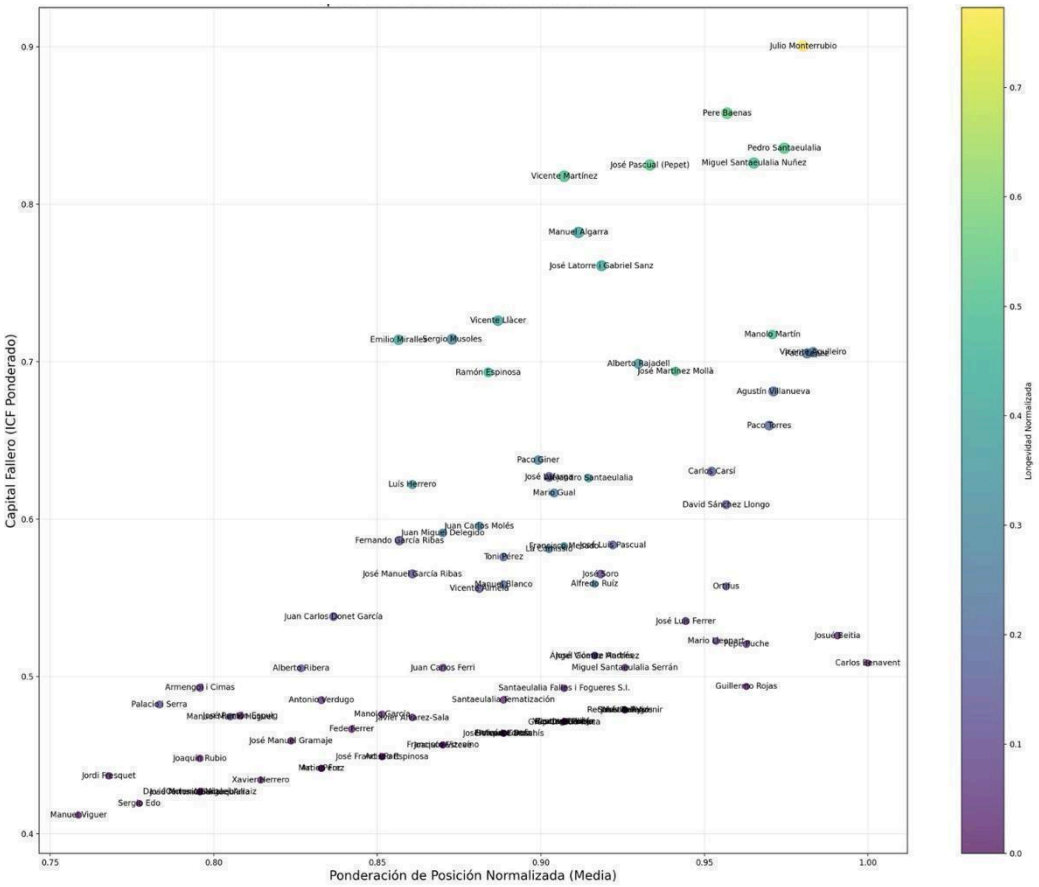
Font: Elaboració pròpia

Imatge 17: Proposta guanyadora de la Falla Municipal 2026

Font: Junta Central Fallera

Gràfic 100: Posicions del capital faller dels artistes

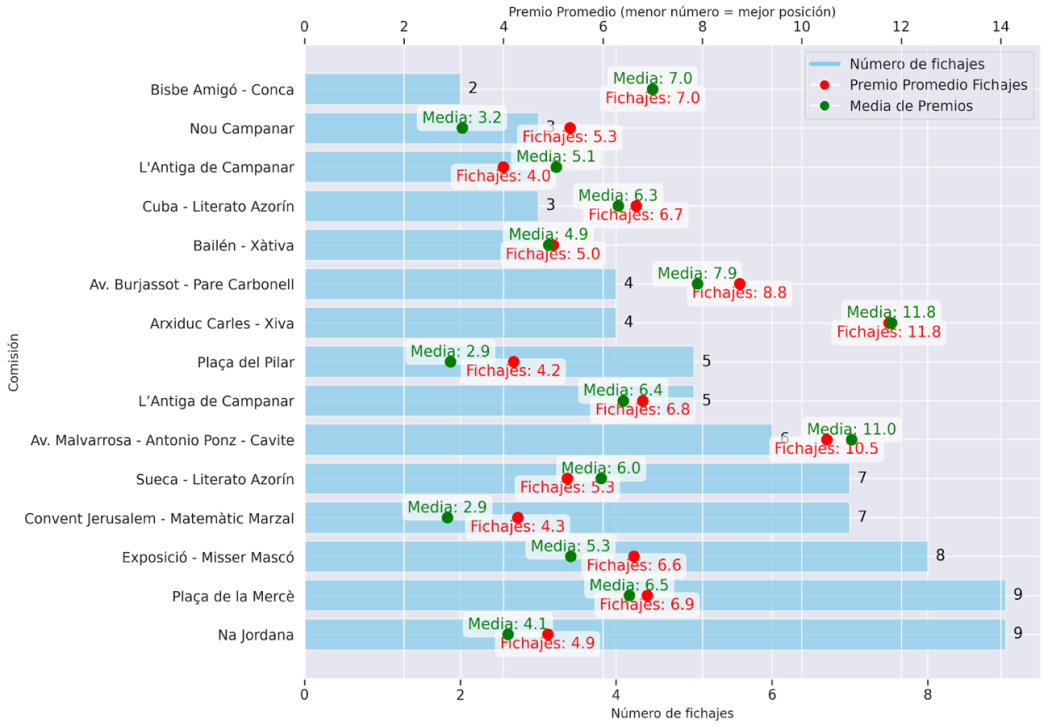

Font: Elaboració pròpia

Així doncs, es pot posicionar al gràfic 100, el capital faller, on se sintetitza les dinàmiques del camp en mostrar com l'acumulació de capital. Els artistes més destacats, com Julio Monterrubio, Pere Baenas i Pedro Santaeulalia, no només han aconseguit consolidar la seva posició a través d'un acompliment consistent, sinó que també han acumulat capital simbòlic i cultural que els posiciona com a figures centrals al camp.

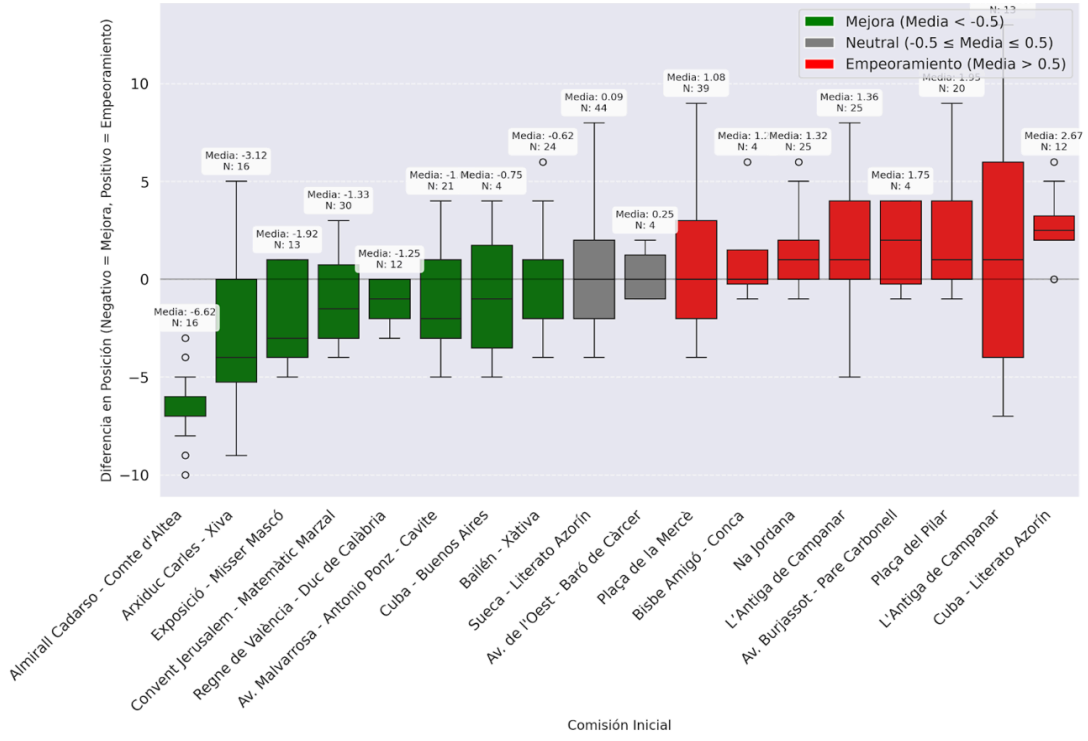
En relació amb les anàlisis prèvies, aquest gràfic reforça la idea que la mobilitat estratègica entre comissions i la capacitat d' innovar dins dels límits de la tradició són factors clau per a l' acumulació de capital. A més, cal comprendre la longevitat com un element diferenciador, destacant com la permanència sostinguda en el camp és un factor per consolidar el prestigi i la legitimitat. De manera contrària, acumularia el mateix capital noms destacats en l'actualitat com ho són David Sánchez Llongo o Josué Beitia que per a la seva experiència a la màxima categoria compten amb una posició ponderada molt alta. Al seu torn, artistes consolidats com Sergio Musoles, Vicente Martínez, Paco Giner, Manuel Algarra mostren que malgrat no tindre una posició ponderada elevada, el capital també s'obté mitjançant el reconeixement i l'estabilitat en el camp.

Gràfic 101: Anàlisi de "fitxatxes" i premis per comissió en Seccio Especial

Font: Elaboració pròpia

Gràfic 102: : Millores i empitjoraments d'artistes fallers per comissió

Font: Elaboració pròpia

Així, es demostra que no hi ha criteri artístic i que per tant, es reprodueix l' ordre establert. Amb això, es mostra l'ortodòxia fallera a causa que la posició dels fitxatges no influeix en la comissió per la qual cosa no existeix un "risc" a l'hora d'incorporar nous artistes a la Secció Especial, a causa que els premis s'atribueixen a la comissió que no a l'artista, ja que la comissió s'assegura amb el nou artista de reproduir la seua posició en el camp. No obstant això aquest patró no succeeix sempre ja que existeix un mecanisme de càstig simbòlic cap als artistes fòssils quan abusen de la seua acumulació de capital faller. La qual cosa es pot veure reflectida en com algunes comissions registren un empitjorament en l'evolució dels seus artistes. Això encaixa amb una dinàmica en què el sistema s' autoregula per evitar la consagració absoluta de certs artistes o fórmules que hagin estat prèviament reeixides, mantenint una tensió entre la tradició i la necessitat d' adaptar-se a les demandes externes del mercat i del públic.

Al seu torn, la submissió a una demanda externa, es reflecteix en la manera com aquest sistema estandarditzat i orientat al mercat controla la producció: es privilegia allò que és rendible i que confereix un reconeixement simbòlic (com guanyar els premis ja guanyats), en lloc de fomentar la innovació o la diversitat (Bourdieu, 1992) . Així, no només es mostren números i tendències, sinó també la forma en què l'estructura de les comissions –en termes de millores i empitjoraments– s'alinea amb un sistema de producció dominat per l'imperatiu competitiu i la recerca de rendibilitat.

En definitiva, existeix un sistema on les comissions reprodueixen posicions establides independentment de l'artista, demostrant l'ortodòxia fallera. On certes comissions funcionen com a "trampolins" mentre d'altres mantenen o empitjoren la posició dels seus artistes, evidenciant un camp estructurat on el capital simbòlic de la comissió predomina sobre la innovació artística.

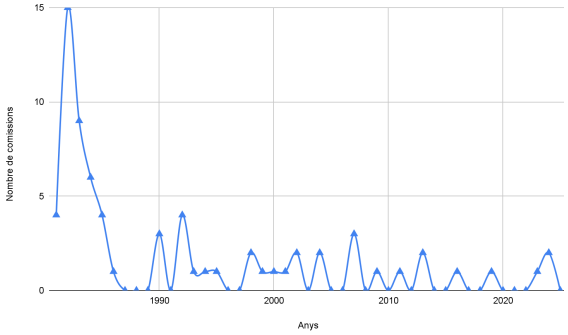
5.4. Camp urbà, camp social i jerarquia de les Falles

El segle XX ha sigut un segle de creixement i consolidació del ritual faller, unit a la implicació del turisme. Al segle XIX existien aproximadament una vintena de comissions, sent la primera d'elles la comissió Plaça del Mercat Central l'any 1797. Durant el segle XX, el nombre de comissions incloses dins la Junta Central Fallera ha anat en augment fins arribar al punt de partida de l'estudi, 1981, a prop de tres-centes comissions. En total l'any 1980 hi havia un total de sis-centes setanta comissions, quasi un centenar menys que en l'actualitat. Els anys previs, entre 1975 i 1980, se va assistir a un augment de les comissions.

Analitzant el nombre de comissions noves entre 1981 i 2025, cal dir que, tal i com es mostra al gràfic 103, és al principi del període quan es produeix l'augment més significatiu de comissions falleres, sent el pic l'any 1982 amb quinze comissions noves, algunes d'elles constituïdes abans de les Falles de 1982 i altres es creen en el següent exercici, el 1982-1983. Els següents anys,

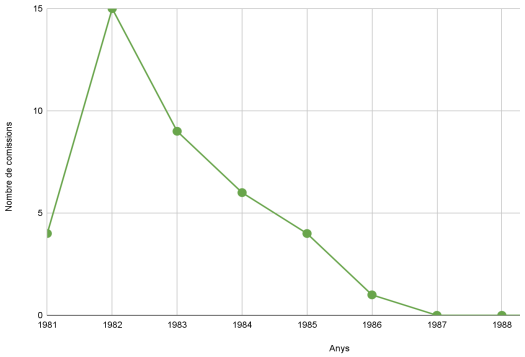
1983-1985, es manté la creació de més de cinc comissions cadascú d'aquests anys. Posteriorment, i després d'un nou pic de comissions entre 1990 i 1992, amb set noves comissions. A partir d'eixe moment, van alternant-se els anys sense comissions noves amb anys en els quals es creen entre una i tres.

Gràfic 103: Nombre de comissions noves per any (1981-2025)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Junta Central Fallera (s.d.).

Gràfic 104: Evolució de creació de comissions entre 1981 i 1990

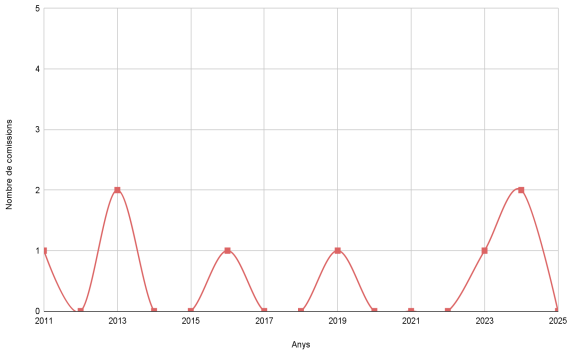
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Junta Central Fallera (s.d.).

La dècada dels huitanta, com s'observa en el gràfic x és la dècada amb la creació d'un major nombre de comissions de tot el període analitzat, un total de quaranta-dos comissions. En la dècada dels anys huitanta es produeix una continuació del creixement experimentat de comissions durant la dècada dels 70, especialment en la seua part final. Durant els anys 1979 i 1980, el nombre de comissions va ser més elevat respecte el nombre de noves comissions de l'any 1982. Amb la creació de totes aquestes comissions noves, es va traslladar al ritual faller en un augment de les categories i seccions. A mitjans de la dècada dels anys setanta existia fins la secció 3ªC, una dècada després, l'any 1985, s'amplia fins la 4ªD, qüestió que mostra el creixement del nombre de comissions produïda entre 1975 i 1985. De tota la dècada només hi ha tres anys en els quals no es produeix la creació de cap comissió nova -1987, 1988 i 1989-. En 1991 es produeix una reestructuració de les categories i seccions falleres arribant fins a la secció 7ªA. Això no significa que es crearen un nombre elevat de comissions noves, -ja que des de l'any 1985 només es van crear huit-, sinó que hi hagué una reestructuració. L'any 1989, per exemple, hi havia en 3ªA un total de 34 comissions, en 3ªB 24 comissions i en 3ªC 38 comissions. Per tant la reestructuració de les categories i seccions va comportar una reducció del nombre de comissions per secció, establint-se fins l'actualitat unes 15-20 comissions per secció.

Durant els darrers quinze anys segueix existint un augment del nombre de comissions, però més reduït que en els anys huitanta. A més, el nombre de comissions noves supera el nombre de comissions desaparegudes, amb la qual cosa es reforça la festa amb un major percentatge

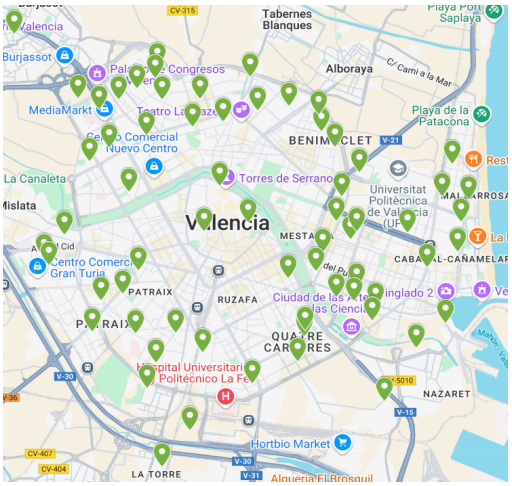
de comissions creades respecte a les desaparegudes. Dins d'aquest període es produeix un augment més significatiu tant al principi del període -2011-2013- amb la comissió experimental La Punta i les dues comissions de Benicalap Manuel Melià, com al final del període, 2023-2024, amb les comissions Enginyer Manuel Soto - França, Dr. García Brustenga - Vicente Barrera Cambra, Suïssa - l'Alqueria del Favero i Gonzalo Tejero Langarita - Vicente Chuliá. Entre 2014 i 2022 només es crearan dos comissions noves: Montesa - Dr. Marañón l'any 2016 i Blas Gámez - Ángel Villena l'any 2019.

Gràfic 105: Evolució de l'aparició de comissions

Font: Elaboració pròpia

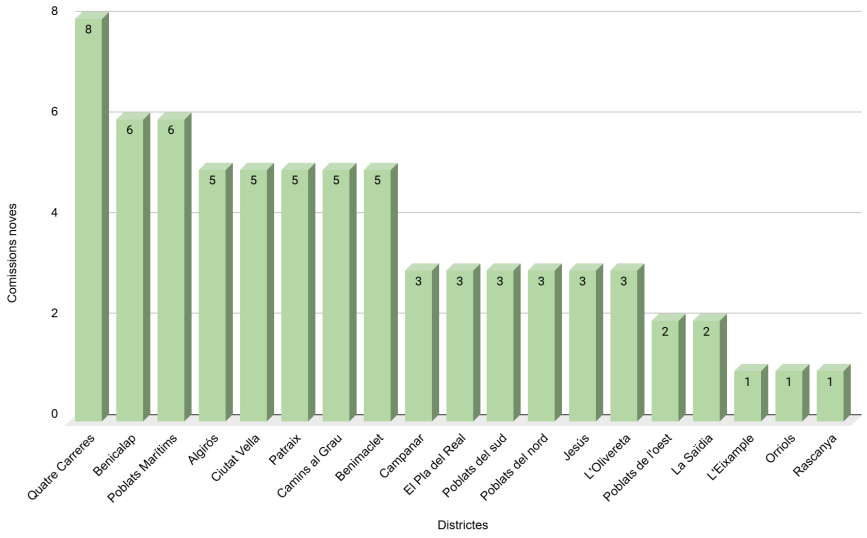
Mapa 15: Noves comissions a partir dels anys 80

Font: Elaboració pròpia

A nivell urbà, les noves comissions s'ubiquen en barris pròxims al centre i especialment als barris perifèrics de la ciutat. En les dècades anteriors, les comissions es centraven als barris cèntrics. Amb la creació, ampliació i millora de nous barris, les comissions, i per tant, els monuments, s'expandeixen per aquests barris. Als anys huitanta és quan es produeix el creixement més important del nombre de comissions de tot el període analitzat

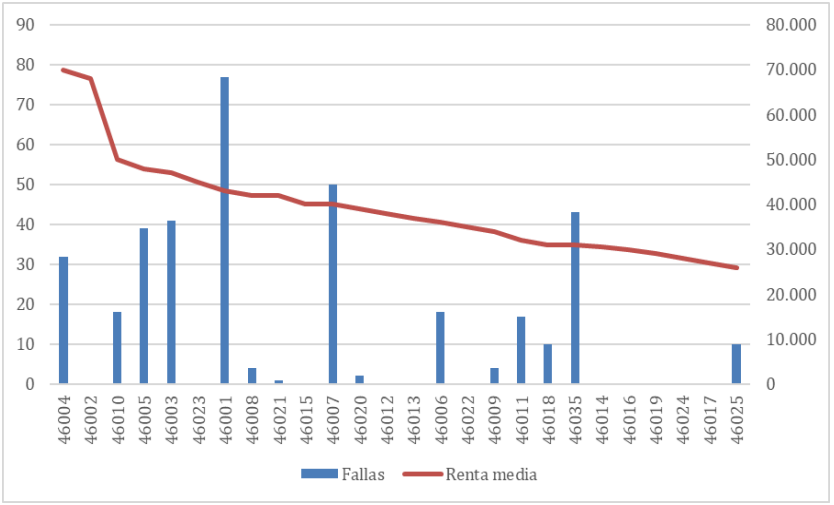
Gràfic 106: Formació de noves comissions per barri

Font: Elaboració pròpia

A principis de la dècada dels 2000 el districte de Quatre Carreres va iniciar un procés d'expansió precedits per dos esdeveniments que ho van fer possible: l'inici de la transformació de l'antic camí de Penya-roja -nom d'un dels barris de Quatre Carreres- i la construcció de la Ciutat de les Arts i les Ciències. Al seu voltant es van construir una sèrie d'edificis per a rendes altes. En aquesta zona, i en concret entre el Passeig de l'Albereda i l'Avinguda França es va crear l'any 2001 es va crear la comissió Albereda - Avinguda de França, plantant la seua primera falla l'any 2002. Aquesta comissió no es va crear a través dels veïns de la zona, com solen crear-se la major part de les comissions falleres. Des del primer moment, aquesta comissió, segons explica Domínguez (2025), aspirava a convertir-se en una "falla social", assemblant-se a Convent Jerusalem en el sentit de la presència d'importants empresaris en la comissió, però en aquest cas per "personatges socials". Un dels fallers més coneguts de la comissió fou Julio Tormo, periodista faller vinculat tota la vida a les Falles i conegut per ser la cara visible de les retransmissions de les Falles de l'anterior RTVV. Durant la primera dècada de vida, i coincidint amb l'època del boom immobiliari, esta comissió es va mantindre els primers nou anys en 1ªA, baixant a partir d'eixe moment, però de forma lenta sense caigudes destacades fins a la secció 3ªB actual. Amb el pas dels anys, esta falla ha anat convertint-se en una comissió típica sent una part formada per gent del barri. Una de les qüestions que expliquen el fet que aquesta comissió fora "social" en el sentit de presència i coqueteig amb personalitats de la societat espanyola, acostant-se a personalitats fins i tot pròximes al món del cor és el nomenament de Carmen Lomana com a Fallera Major de la comissió l'any 2011. En eixe barri els següents anys sorgiren noves comissions, com Pintor Maella - Avinguda de França i Lluís Bolinches – Menorca.

Gràfic 107: Renda mitjana de Falles per codi postal

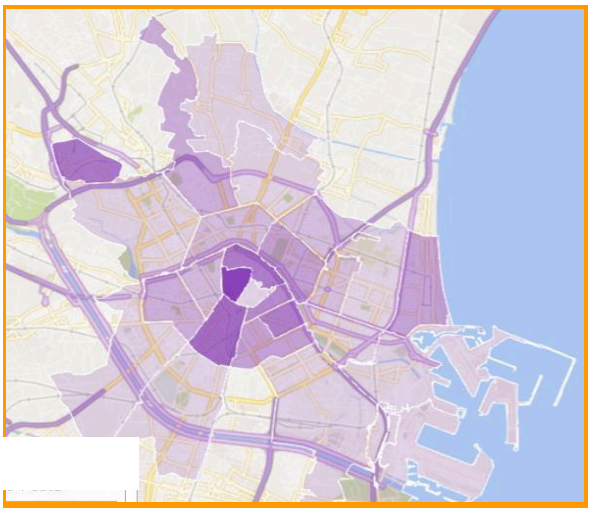
Font: Elaboració pròpia

Com s'exemplifica en aquest gràfic pareix evident que la variable econòmica dels membres de la comissió és rellevant, ja que no totes les persones podran sostenir quotes anuals elevades. Un exemple d'això és que a totes les zones en gran poder econòmic existeixen Falles de Secció Especial, exceptuant el codi postal 46002 que és la part cèntrica i on no hi ha veïnat per construir comissió fallera, i al barri 46023, on la majoria de fallers es mouen cap a la Falla d'Exposició Míser Mascó. Tot i aquesta concentració de Falles en les zones de renda alta, existeixen certes anomalies com les que es troben al 46035 (Campanar) i el 46025 (Benicalap). Pel que fa a la zona de Campanar, la situació s'explica fàcilment, el barri de Campanar, a pesar de no ser un barri ric, ha comptat amb grans inversors i a més a més, existeixen zones d'alt poder adquisitiu. Son aquestes zones les que possiblement puguen sustentar la Falla a la Secció Especial. Mentre que pel que fa a la Falla de Benicalap, la seua situació ha pogut ser explicada de forma similar a la Falla de la Malvarrosa, les quals han mantingut el seu status quo amb una gran militància interna i en algunes ocasions, amb alguns augments de quota que han pogut pagar les rentes mitges de la Falla.

Malgrat el que hem vist, d'aquesta gràfica l'únic que podem afirmar és una conclusió. Les zones en menys recursos tenen majors dificultats per poder plantar Falles d'Especial. En aquest sentit les Falles actuen com a mecanisme de <<social clousure>>, que s'intensifica especialment a les Falles de la Secció Especial. Cal remarcar doncs que no es pot afirmar que un alt poder adquisitiu implique l'existència d'un major nombre de Falles, si no més bé, que el poder adquisitiu és un requisit per poder finançar Falles de Secció Especial. No obstant això, sorgeix un altre dubte: Quins motius porten a que a certs barris hi hagen més Falles i a altres no?

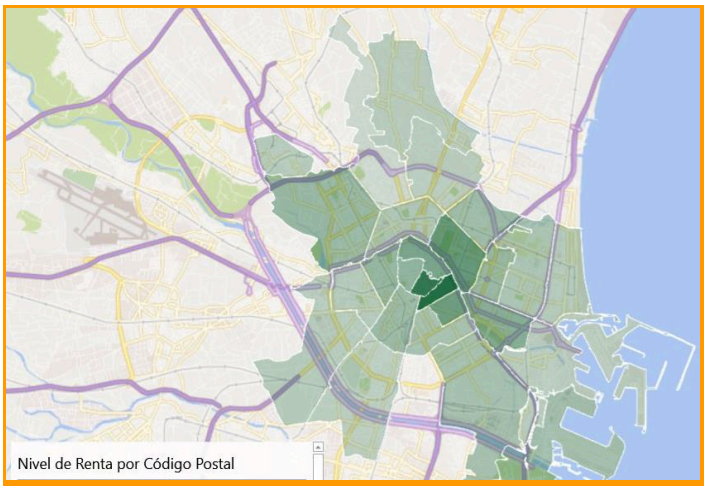
Com es pot observar al barri 46007 (entre l'Ensanche i Patraix) és un barri de classe mitja alta però és també, el que planta més Falles a la Secció Especial. Aquest barri necessita doncs una segona explicació. Per la qual cosa es proposen les següents gràfiques:

Mapa 1:Densitat de Falles segons codis postals de València

Font: Elaboració pròpia

Mapa 2: Nivell de renda per codi postal (2025)

Font: Elaboració pròpia

En aquestes gràfiques s'observa més clarament l'estructura que explica el nombre de Falles introduint variables com la concentració de Falles, la tradició i la geografia. Tal com es pot vorer, la majoria de Falles de Secció Especial, es concentren al voltant de la Plaça de l'Ajuntament, en una espècie de cercle. Mentre que la perifèria es troba fonamentalment buida. Sols els barris de Campanar, Cabanyal i Benicalap tenen presència d'alguna Falla de Secció Especial fora del casc antic de la ciutat. Com s'ha construït aquesta situació? Pel que fa a les zones de

l'oest del casc antic és on es troba el major nombre de Falles amb una constitució històrica i perllongada. En aquestes Falles hi trobem les Falles més tradicionals de la Secció, entre les quals estan Convent Jerusalem, Plaça del Pilar i Na Jordana. Aquestes Falles constitueixen una vessant tradicional i històrica de la Secció i son finançades principalment de diverses fonts, però cap d'elles, d'una font única. Pel que fa a les Falles de Na jordana i Plaça del Pilar el finançament és fonamentalment dut a terme pels seus fallers. Mentre que, per contra, Convent Jerusalem, té un nucli d'empresaris que el finança.

L'altre eix fonamental és l'eix est, o el popularment anomenat barri de Russafa. Aquest barri és un dels que més poder adquisitiu té i qui ha anat guanyant major pes a la Secció. Una de les principals Falles del Barri és la Falla de Sueca Literato, aquesta va estar propulsada pel seu expresident Bernardo Morosoli. El expresident tenia clar que volia invertir al barri de Russafa, i així ho va fer primer cop a la falla de Cuba-Puerto Rico. No obstant això, les Falles de Russafa, no sols es van centrar en la qüestió del monument, sinó també amb els espectacles de llum. La mateixa falla de Sueca Literato va aconseguir un total de 19 premis consecutius de premis de la màxima Secció d'il·luminació. La presència i el centre de Sueca es va potenciar amb la pujada de nivell de la seua veïna Cuba Literato, les quals van fer d'obligada visita el barri de Russafa. Prop d'elles, en la mateixa zona est es troben Falles de Secció Especial com la d'Avinguda Regne de València i Almirante Cadarso, entre altres. La majoria d'aquestes Falles van potenciar-se en la segona etapa (2005-2015). Aquest període, com s'ha comentat, es caracteritza per la potenciació de Falles gràcies als temps de bonança econòmica. No és d'estranyar doncs, que siguen a les zones amb més poder adquisitiu de València on es desenvolupen la majoria de Falles en aquesta època. Tant és així, que actualment s'entén el barri de Russafa com el barri essencial de les Falles. Tot i que, el major nombre de Falles de Secció Especial, no s'haja concentrat històricament en aquest.

En conclusió, les Falles tenen al igual que molts altres negocis, dinàmiques de concentració espacial. Aquest comportament pot significar que moltes persones es moguen entre barris, tal com mostra Ariño (1992), cosa que fa que la falla de veïnat s'haja perdut. En aquest sentit els fallers d'una falla ja no son els veïns, com ho era amb anterioritat, sinó que els membres d'una comissió fallera poden ser persones d'altres barris o inclòs de fora de la ciutat. Els criteris de selecció de falla ja no son criteris de proximitat, sinó criteris basats en els premis i la reputació de la pròpia falla. És a dir, l'elecció de pertànyer a una falla es una selecció associada a una elecció racional en base a criteris de cost-oportunitat. Per això mateix, la qual cosa distribueix a les persones amb més recursos entre diferents barris. No obstant això, els barris en menys recursos i perifèrics de la ciutat troben grans dificultats per poder fer Falles a nivell de la Secció Especial. Necessitaran doncs mesures excepcionals o zones d'alt poder adquisitiu prop de la falla per poder arribar a participar en la Secció Especial. Donant lloc a una situació de <<social clousure>> fonamentalment de classe però també de barris.

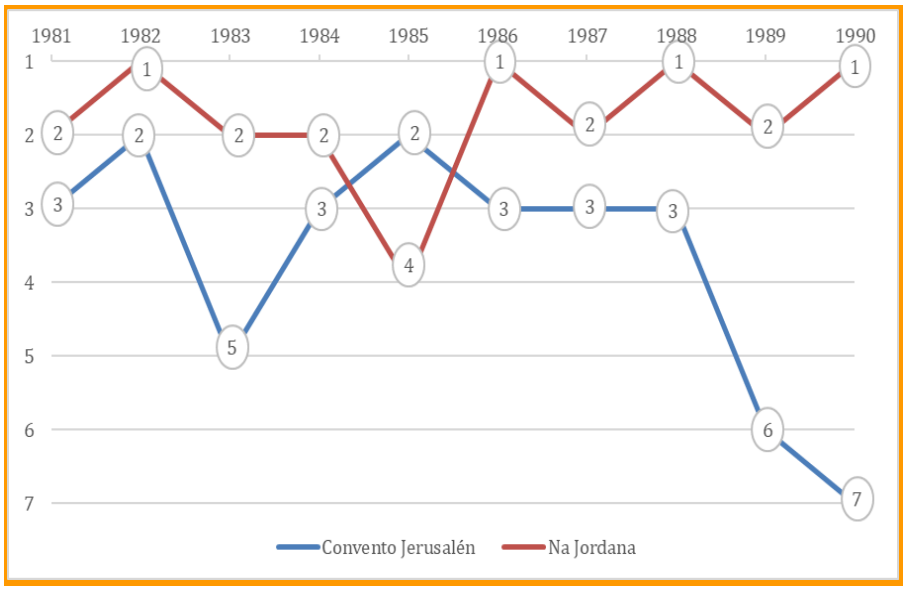
L’exclusió de les persones en menor poder adquisitiu pot tenir conseqüències en el marc discursiu de la festivitat ja que les persones en major poder adquisitiu es preocupen generalment per valors postmaterialsites, mentre que les persones en menys recursos es preocupen majorment pels valors materialistes (Inglehart, 1977; 1998; Welzel i Inglehart, 2005). D’altra banda, l’exclusió de certs barris també exclou certes problemàtiques. Les Falles com veurem més endavant, tracten problemes de la ciutat però també del seu propi barri, de tal forma que l’exclusió de certs barris pot marginar del debat públic faller. És lògic que la problemàtica de la Punta haja queda’t oblidada del debat faller per l’absència de Falles en aquest barri. Un exemple, del que es parla, el tenim a la Falla de AV Malvarrosa de 2006, on es parla de la problemàtica del Cabanyal i de les problemàtiques derivades de la política turística del l’Ajuntament de València i de l’especulació Inmobiliaria. Si aquesta falla no hagués estat a la Secció Especial, possiblement d’aquella època sols recordaria el discurs de la Falla de Nou Campanar que enaltia els èxits de la política de autonòmica i local centrada en posar a “València en el mapa”. De tot això se'n desprèn que a la ciutat de València hi ha zones amb una elevada concentració de Falles de Secció Especial, construint centres i perifèries a nivell de renda (Rius-Ulldemolins i Gisbert-Gracia, 2020:30)”.

Les zones amb menys recursos tenen més dificultats per poder plantar Falles d'especial. En aquest sentit, les Falles actuen com un mecanisme de tancament social que s'intensifica especialment a les Falles de Secció Especial. Cal remarcar que no es pot afirmar que un alt poder adquisitiu implique l'existència d'un nombre més gran de Falles, sinó més aviat que el poder adquisitiu és un requisit per poder finançar Falles de Secció Especial. No obstant això, sorgeix un altre dubte: Quins motius fan que hi haja certs barris que tinguen moltes Falles i en altres èpoques?

D'això se'n poden establir diverses conclusions: les Falles tenen, igual que en molts altres negocis, dinàmiques de concentració espacial. Aquest comportament pot significar que moltes persones es moguen entre barris, situació que fa que la falla de veïnatge s'haja perdut (Ariño, 1992a). En aquest sentit, els fallers d'una falla ja no són els veïns, com ho era abans, sinó que els membres d'una comissió fallera poden ser persones d'altres barris, o fins i tot de fora de la ciutat. Els criteris de selecció de falla ja no són criteris de proximitat, sinó criteris basats en els premis i la reputació de la pròpia Falla, cosa que distribueix les persones amb més recursos entre diferents barris. No obstant això, els barris amb menys recursos i perifèrics de la ciutat troben grans dificultats per a poder fer Falles a nivell de la Secció Especial, i necessitaran mesures excepcionals o zones d’alt poder adquisitiu prop de la Falla per a poder arribar a participar a la Secció Especial, donant lloc a una situació de tancament social fonamentalment de classe, però també de barris.

D'aquests premis es distingeixen i s'analitzen, a través de gràfics lineals, quatre etapes diferents:

Gràfic 73:Falles de Secció Especial 1981-1990

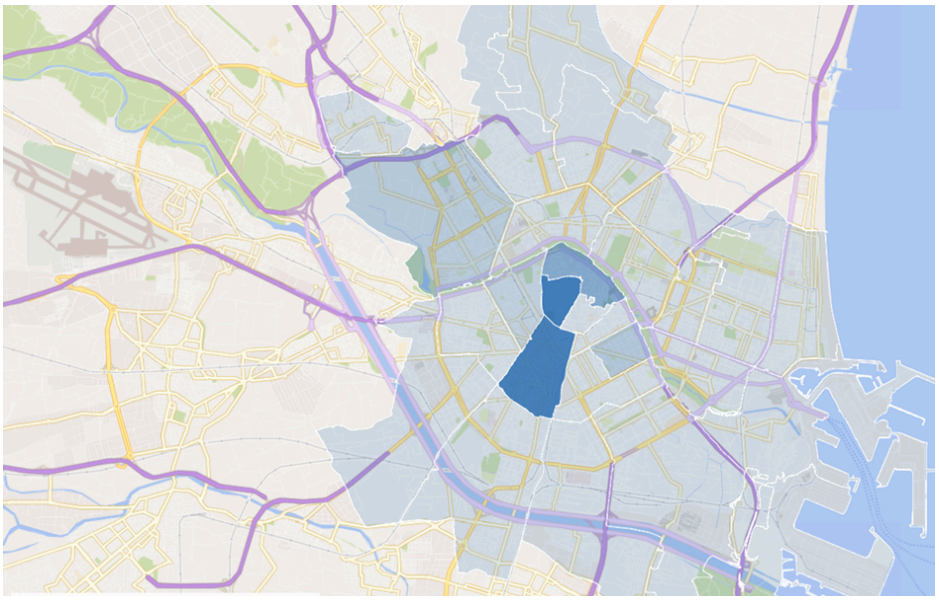
Font: Elaboració pròpia

1) El primer període (1981-1990) el marca fonamentalment l'hegemonia de les Falles de masses, tal com mostren les posicions de la Falla Na Jordana. Encara que no es mostra al gràfic, l'hegemonia és marcada per Plaça del Pilar i Na Jordana que concentren tots els premis exceptuant els anys 1981 i 1989. Aquesta és una de les etapes amb més concentració de capital faller (Martín Criado, 2008). El nombre de Falles totals oscil·la entre les cinc i les sis Falles. Observant el màxim històric en set el 1990.

5.4.1 Densitat Falles Secció Especial 1981-1990

Això s'explica ja que la dècada de 1980 es caracteritza en conjunt per ser una època de degradació d'alguns barris, creixement d'altres i d'inicis de plans de rehabilitació en altres casos.

Mapa 3: Densitat Falles Secció Especial 1981-1990

Font: Elaboració pròpia

Nucli Antic (46001, 46003 i 46007)

Encara que hi ha un procés de degradació en els barris de Velluters i el Carme (Mompó 2019), i encara no s'ha iniciat el procés de millora urbanística (Torres 2012), en En aquests barris duals conviuen rendes baixes enfront hi ha hagut durant dècades una coexistència de gent de rendes baixes, amb zones on resideixen professionals liberals amb gran nivell cultural (Ajuntament de València 2013). Això unit a la presència d'associacions veïnals, reivindicatives, i culturals (Ajuntament de València 2010a) explicaria que en aquestes zones hi hagués Falles importants. Són els casos del Pilar, Na Jordana i Plaza de la Mercè. Aquestes tres Falles aconsegueixen estar en el TOP 3 la major part d'anys, i fins i tot les Falles del Pilar i Na Jordana aconsegueixen quatre primers premis cadascun.

En el cas de la Falla Convent Jerusalem (46007), la seva posició a la ciutat la fa bona per a atreure el comerç (Hughes, 1999) (és una zona molt comercial), per tant atreu a gent de rendes altes per a residir i treballar. La seva proximitat amb la Plaça de l'Ajuntament, a més, la fa atractiva als visitants, i genera una bona oportunitat d'inversió. Per tant, ha estat l'est poder econòmic dels membres de la falla ha estat el que l'ha mantingut en Secció Especial. i de la zona els que mantenen a la Falla Convent Jerusalem dins de les Falles de Secció Especial, no sols en la dècada dels 80, sinó en les dècades posteriors. En la dècada dels 80, Convent no aconsegueix cap primer premi, però sí que aconsegueix mantenir-se en el Top 3. la major part dels anys. Això s'explica, ja que, en aquest context perquè, el desenvolupament del turisme i de la comercialització del centre de València no es troba tan desenvolupat, com en èpoques posteriors.

Russafa (46005)

En els anys 80, Ruzafa contínua urbanística i poblacionalment els passos de la dècada dels 70 amb una presència forta de població immigrant (Moncusí 2009). Això contribueix al fet que les rendes dels veïns durant aquests anys no siguin molt altes denota que, i formin part dels barris de València amb renda mitjana (Ajuntament de València 2016b). Aquest motiu pot explicar perquè no hi ha presència de Falles de Secció Especial. En aquest sentit, només apareix en secció especial una de les Falles de la part més perifèrica del barri, L'única falla de Secció Especial en el barri és Regne de València Maestro Serrano, aconseguint fins i tot el primer premi en 1981. Serà entre la dècada dels 90 i els 00 quan s'iniciarà un procés de gentrificació del barri (Ajuntament de València 2016b) que podrà produir que més Falles de Ruzafa arribin a Secció Especial.

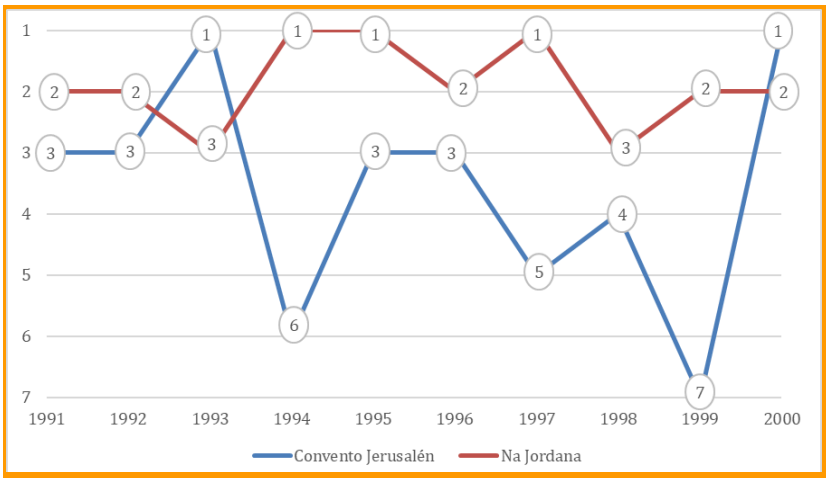
Campanar (46015)

Entre els anys 60 i 80 el barri de Campanar creix amb força i es construeixen molts habitatges nous. A causa de la descentralització del centre de la ciutat (Hughes 1999). És en aquest moment especialment quan s'expandeix el barri fora del nucli històric i es comença a construir en zones pròximes, així com equipaments com l'Hospital la Fe en 1970 (Cored 2014). Aquest creixement urbà tindrà com a conseqüència un augment de la població que arriba en la dècada dels 80 i 90 (Ajuntament de València 2010b). En els anys 80, Campanar és el seu nucli històric, amb cases i carrers més semblants a les estructures dels pobles que no a les grans ciutats (Colomer i Sorribes 2016), i ja hi ha edificis fora, encara que els més alts no es construiran fins a l'època del boom immobiliari de finals dels 90. No obstant això, com ja mostren les dades de l'Ajuntament de València (1992), en els anys 80 Campanar té un nivell de renda medio amb capacitat de creixement., i per tant, de ser mig-alt. Per això, a causa d'aquest procés de creixement aquesta dècada es caracteritza per ser la que menys presència hi ha en Campanar de Falles d'Especial té. La falla de Campanar representada per l'Antiga no apareix en Secció Especial fins a 1989 ocupant el primer lloc i el 1990 el tercer. No obstant això, apareix amb força perquè en 1989 ocupa el primer lloc i en 1990 el lloc número 3. Això és pel fet que a la fi dels 80 es comença a construir-se i a ampliar-se el barri amb persones amb major poder adquisitiu (íbid).

2) El segon període (1991-1999) es caracteritza per la participació de Falles de barri de manera esporàdica en la Secció Especial, per la qual cosa el nombre de Falles augmenta, però les Falles de masses continuen sent les que millors posicions aconsegueixen, així Na Jordana continua marcant un període d'hegemonia, fins i tot millor que en l'anterior etapa. Per tot això, tant Na Jordana com la Falla del Pilar concentren el primer premi a excepció de 1991 i 1993. Pel que respecta al total, encara que el nombre total de Falles oscil·la entre les sis i set Falles,

similar a l'any anterior, el màxim arriba a ser de deu Falles en 1996., encara que la majoria d'elles participa de manera esporàdica

Gràfic 74: Falles Secció Especial 1991-1999.

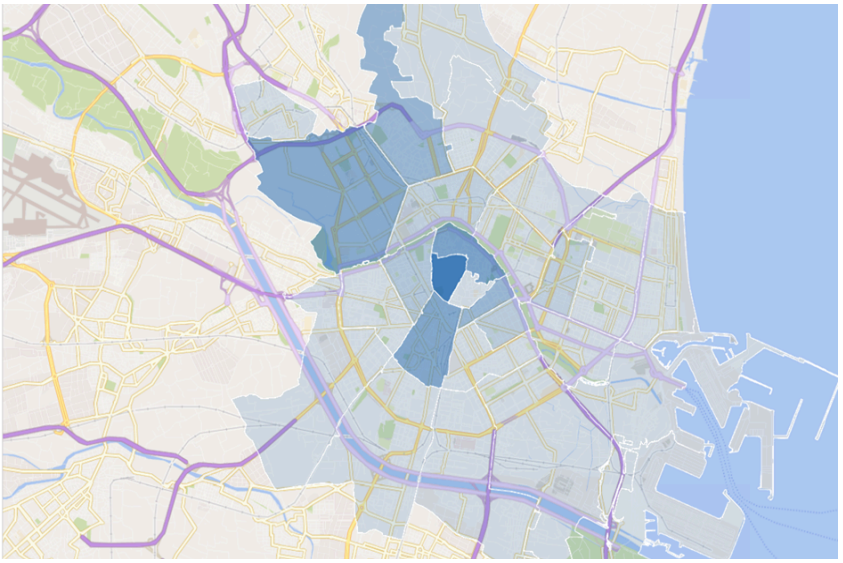

Font: Elaboració pròpia

5.4.1. Densitat Falles Secció Especial 1991-2000

Tot això és produït seguint la lògica de la dècada dels 90, una etapa que es caracteritza per l'expansió dels barris perifèrics com Campanar o Benicalap que són ocupats per gent de classe alta i per les polítiques públiques que pretenen evitar la degradació dels barris del centre, en els casos de Velluters (El Pilar) i El Carme (Mompó 2019).

Mapa 4: Densitat Falles Secció Especial 1991-2000

Font: Elaboració pròpia

Barri antic (46001, 46003 i 46007)

Durant la dècada de 1990, en El Pilar-Velluters (46001) continuen els plans urbanístics per a millorar el barri després del període de degradació i es realitzen més intents que van calant molt poc a poc i van calant gradualment (Ajuntament de València 2013): Pla Especial de Protecció i Reforma Interior del Barri de Velluters (1991); Pla Riva (1992), que en Velluters a penes és eficaç, però en el Carme és molt més efectiu; Programa URBAN de la UE (1995); i una lleugera modificació del pla de 1991 (1998) (Torres 2012). D'altra banda, la dècada de 1990 és clau per al Barri del Carme (46003) ja que es comença a posar solució als problemes que el barri tenia durant diverses dècades (Villalba 2012), com l'envelliment de la població, deterioramiento dels habitatges, marginalitat i oci. Així doncs, en 1992 va néixer el Pla de Rehabilitació Integral de València (RIVA), que es va prolongar fins a 1997 i posteriorment es va renovar fins a 2002 (Ajuntament de València 2010a). Aquest pla urbanístic es va caracteritzar per una revitalització del centre (Villalba 2012), atreure nous habitants, intentar evitar que no descendeixi la població ja existent, rehabilitar habitatges o restaurar el patrimoni (Ajuntament de València 2010). D'altra banda, en la Roqueta (46007) durant la dècada de 1990, segons l'Ajuntament de València (1992) continua sent un dels barris amb renda alta, i això es deu al gran pes, entre altres coses, que que el comerç té en el barri, i pels sectors econòmics que practiquen els seus veïns. (amos de comerços, treballadors del sector servei en general i professionals liberals). El barri continua sent important per la proximitat a zones cèntriques com la Estació del nord que freqüenta molta gent, els comerços de barris confrontants i la Plaça de l'Ajuntament i Carrer Colón.

Per tant, i seguint els passos de la dècada dels 80, i amb les reformes afegides dels anys 90, en els barris de Velluters i el Carme es continua consolidant la presència d'una part de la població més culta, amb professions liberals (Torres 2012; Ajuntament de València 2013), que manté algunes d'aquestes Falles en Secció Especial: Plaza del Pilar, Na Jordana i Plaza de la Mercè. En aquesta dècada continuen sent les Falles de Plaza del Pilar i Na Jordana les ortodoxes, amb 4 primers premis de la Plaça del Pilar i 3 de Na Jordana. A més, són presents tots els anys en el TOP 3. Respecte a la Falla Convent Jerusalem (46007) amb classes altes en les seues files es consoliden en els primers llocs i aconsegueixen durant la dècada dels 90 guanyar algun primer premi. Totes elles entrant en el TOP 3 la major part dels anys. i estar la major part dels anys entre el TOP 3.

Russafa

Els 90 són els anys de màxima població immigrant en Ruzafa. En aquesta època el barri en general continua sent majoritàriament de rendes mitjanes (Ajuntament de València 2016b). A partir de finals de la dècada començarà un procés de gentrificació que suposarà l'arribada de gent amb rendes més altes que transformessin el barri (Moncusí 2009). Per tot això, es continua de manera similar en la Secció Especial de Ruzafa. No és fins a 1998 que arriba Sueca Literat Azorín a Secció Especial, quan s'incorpora la segona falla de barri a aquesta

secció. És a dir, coincidint amb els inicis del procés de gentrificació com a mostra de la reconversió del barri de manera neoliberal (Rius-Ulldemolins i Posso 2016).

Campanar

Encara que durant la dècada de 1990 no hi ha un ascens clar de la població, sinó que va ascendint i descendint lleugerament segons anys, és una dècada la part exterior del nucli històric del barri es va consolidant i arriben noves construccions en el barri de Campanar. És un dels moments clau de l'expansió del barri i fora de la zona central del barri es comencen a crear grans construccions. Es comencen a establir les bases del que actualment és el barri de Campanar (Ajuntament de València 2010b). Aquest procés de creixement urbà serà especialment important en la dècada del 2000 amb l'especulació urbanística salvatge. D'altra banda, una part important de gent que viu en Campanar té estudis universitaris, amb un nivell de renda mig-alt (Ajuntament de València 1992).

Durant aquesta dècada, coincidint amb l'ampliació del barri, es consolida la Falla l'Antiga de Campanar en la Secció Especial. Aquestes noves construccions en àrees perifèriques del barri augmenten les rendes. Això explica que la Falla de l'Antiga de Campanar es mantingui tota la dècada en la Secció Especial. No obstant això, encara que es mantingui en la Secció Especial, Malgrat això només aconsegueixen un primer premi en 1991 i un tercer premi en 1994. O dit d'una altra forma, encara que la falla es manté en la Secció Especial encara hi ha barris més rics i potents que aconsegueixen alçar-se amb els primers premis.

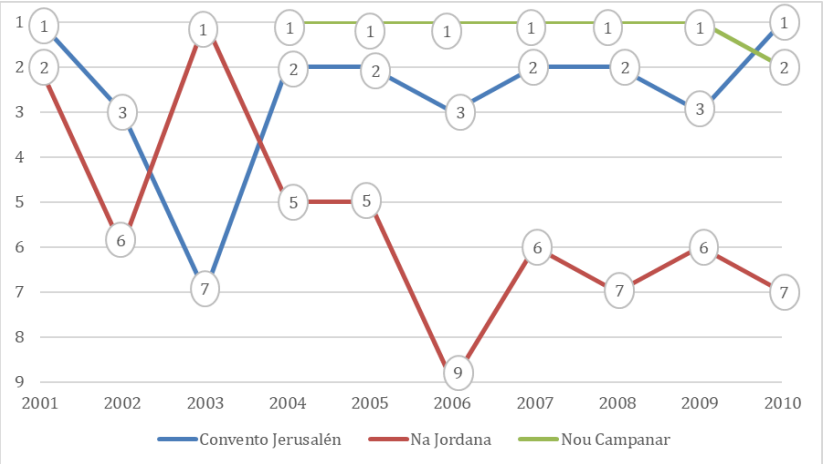
Benicalap

Juntament amb el barri de Campanar, Benicalap és un altre dels barris que a partir de 1996 va tenir un Pla Urbà (Colomer i Sorribes 2016) que va segregar a la població entre el tradicional nucli antic amb la construcció de nous edificis als afores per a les rendes altes que va distingir la zona on viuen les classes populars des de feia unes dècades, la zona tradicional típica d'un nucli antic amb una altra àrea més als afores on es construeixen nous edificis alts prop del Palau de Congressos on van ser les classes amb rendes altes els qui residien allí (Ajuntament de València 2017). Aquest augment d'edificis més alts es prolongarà fins a bona part de la dècada posterior (Ajuntament de València 2017). Aquest augment de construccions en la part exterior de Benicalap en el barri suposa un augment de les seues Falles de Secció Especial. Precisament és en 1996 quan apareix la falla en Secció Especial de Av Burjassot - Pare Carbonell (Falla Benicalap) que es manté uns anys en Secció Especial fins al final de la dècada, encara que no aconsegueixen estar cap en el TOP 3.

3) El tercer període (2000-2010) marca el que proposem anomenar com l'"Edat d'Or de les Falles de la Secció Especial", una etapa amb un nombre elevat de Falles i on la bonança econòmica fa que grans empresaris participin de la festivitat fallera relegant a Na Jordana a la seva pitjor època, i observant l'hegemonia en la Falla d'un únic inversor (Nou Campanar),

mentre que les Falles amb diversos inversors (Convent Jerusalem) milloren considerablement. El nombre de Falles oscil·la entre les dotze i tretze Falles, arribant a un amb el seu màxim de quinze Falles en 2005. En aquest moment, les Falles mostren el seu moment màxim de balafiament (Boira 2011) i una forma de demostració de capital simbòlic mitjançant el consum ostentós (Quemin 2005; Veblen 1899).

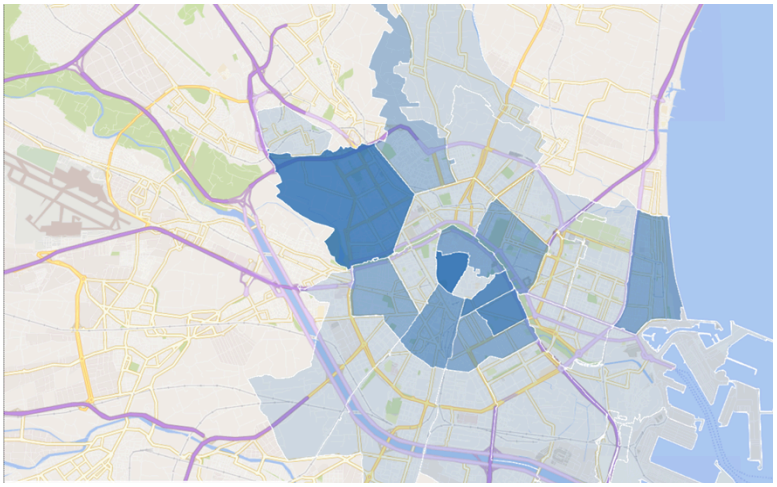
Gràfic 75: Falles Secció Especial 2000-2013

Font: Elaboració pròpia

5.4.2. La densitat Falles Secció Especial 2001-2010

Mapa 5: Densitat Falles Secció Especial 2001-2010

Font: Elaboració pròpia

Nucli Antic (46001, 46003 i 46007)

Les reformes realitzades en els anys 80 i 90 en el Barri El Pilar-Velluters no van servir per a llançar i potenciar definitivament al Barri de Velluters que va veure que podia tornar a degradar-se en anys següents. (Torres 2012) El barri continuava comptant en el seu veïnat amb

professionals liberals i intel·lectuals, així com alguns administratius, i no hi ha a penes persones que es dediquin a treballs del sector de la indústria ni de la construcció (Ajuntament de València 2013). És una època en la qual hi ha malestar entre les societats veïnals perquè no s'han solucionat alguns dels problemes d'aquestes dècades anteriors, continua havent-hi parts del barri degradades i no s'ha solucionat del tot el problema de la droga o la prostitució tan viu sobretot en els anys 80. No obstant això, a la fi de la dècada hi ha un cert intent de gentrificació també en el barri ja que arriba més gent d'alta cultura, artistes i pugen els preus de lloguer (Torres 2012; Ajuntament de València 2013).

Respecte al Barri del Carmen (46003) en aquesta dècada acaba el Pla Riva (1992-2002) i durant la dècada es pot veure algunes de les conseqüències positives que ja es van començar a veure a la fi de la dècada anterior: augment de la població, rehabilitació d'edificis, o la construcció de nous equipaments (Villalba 2012). No obstant això, en els següents anys sí que hi ha una aturada en noves mesures, pel fet que el pla s'acaba i no hi ha nous plans urbanístics que treballin en això (Ajuntament de València 2010a).

Respecte a la zona de Convent Jerusalem (46007), la població de la Roqueta, segons les dades del Padró Municipal a penes canvia entre 2001-2010 havent-hi una lleugera pujada d'uns 300 veïns. respecte a principis de dècada. La bonança econòmica i el boom de la construcció no té un efecte especial, tenint en compte, com s'ha dit, tant les dades del Padró, com les dades de l'Oficina d'Estadística de l'Ajuntament de València. Respecte al nivell de renda, tal com reflecteix l'Oficina d'Estadística, continua sent alt ja que es mantenen també les activitats a les quals es dediquen: comerç, sector serveis i professionals liberals.

De tal forma que els anys de bonança econòmica i especulació urbanística, a nivell de barris del centre de la ciutat, tenen impactes menors. No obstant això, tenen un fidel reflex en les Falles, pel fet que són precisament les zones de classe alta o Falles que tenen grans empresaris com a presidents aquells que aconsegueixen els primers premis. Així doncs, Convent Jerusalem és la Falla que més resisteix la força de Nou Campanar a causa de la seva jerarquia interna, amb un elevat nombre d'empresaris vinculats al sector immobiliari, ja que aconsegueix diversos primers premis (2001 i 2010) i aconsegueix ser segon la major part dels anys d'hegemonia de Nou Campanar. Cal destacar a més que, en el moment en què comença a fluixejar Nou Campanar, Convent Jerusalem és qui guanya el primer premi. D'altra banda, és una mala dècada per a les Falles de Velluters i El Carme, que, ja que encara que no baixa significativament la població, el poder adquisitiu és clarament menor al de Convent Jerusalem i Nou Campanar, aconseguint pocs premis: per part de Na Jordana un primer premi en 2003 i un segon o tercer premi durant diversos anys la Falla del Pilar.

Russafa (46004 i 46005)

Durant la dècada del 2000 arriba amb força al barri de Russafa el procés de gentrificació del barri que suposa l'arribada suposant una arribada de gent de classe més elevada, es construeixen nous edificis i nous comerços (Moncusi 2009). Aquest procés de gentrificació frena i desplaça a la població immigrant les zones de la qual en les quals viuen es degraden i la població s'estanca. a les zones més degradades (Ajuntament de València 2016). El procés de gentrificació també té les seues conseqüències (Moncusi 2009) ja que aquest procés provoca la pèrdua dels comerços locals de barri en detriment d'un augment excessiu d'hostaleria, una privatització d'espais (Klein 2018) i a més una exclusió d'una part del veïnat. (Ajuntament de València 2016).

A partir de 2005, a més, es van iniciar una sèrie d'actuacions per a “recuperar” el barri, com l'augment dels amples de les voreres, un major foment de la bicicleta, potenciació de les zones per als vianants, disminució de les velocitats dels cotxes i del soroll o renovació del paviment (Moncusí 2009). És a dir, amb unes iniciatives encarades a una rehabilitació urbana que fomenta la gentrificació. D'altra banda, cal destacar també que Russafa és un barri amb un predomini important de teixit associatiu, tant de temàtica social (ONG), com de temàtica festiva. (Ajuntament de València 2016).

Aquest procés de gentrificació del barri, unit a l'important teixit associatiu té les seues conseqüències també en les seues Falles, ja que és en aquesta dècada on hi ha una presència important de Falles de Russafa en Secció Especial. En aquesta dècada no sols trobem a Sueca Literat Azorín, que es consolida i fins i tot arriba a guanyar el primer premi en 2002, sinó que arriben també a Secció Especial, Cuba - Literat Azorín i Almirall Cadarso, que es mantenen tota la dècada en secció especial, i la ja consolidada comissió d'Av. Regne de València. No obstant això, tan sols Sueca Literat Azorín en 2001, 2002 (primer premi) i 2004, i Almirall Cadarso en 2010 aconsegueixen estar en el TOP 3 de Falles de Secció Especial.

Campanar (46015)

El Campanar de la dècada del 00 té diverses parts diferenciades. D'una banda, el nucli històric que es manté sense variacions, amb rendes preferentment mitjanes. En segon lloc, zona d'edificis públics on a penes hi ha habitatges (Hospital La Fe i Conselleria de Cultura) i una tercera zona que contrasta amb el nucli històric moment màxim d'especulació i construcció de grans edificis (Ajuntament de València 2010b) en la part exterior del barri de Campanar amb gent de classe alta va ser especialment durant la dècada del 2000, on va créixer bastant més (Colomer i Sorribes 2016). És el moment, per tant, de l'especulació urbanística forta generant un fort contrast entre els nous edificis de bastant altura i el barri antic de Campanar, un contrast que també es veu en les rendes, els habitants dels nous edificis seran de rendes més altes i joves, mentre que la població del barri antic serà l'envellida generalment de mitja gent més

jove, mentre que la població del barri antic del barri és de rendes mitjanes preferentment i una població més envellida. (Ajuntament de València 2010b).

El context del barri es veu plasmat en la dècada del 2000 amb l'aparició de la Falla Nou Campanar, una falla creada per l'empresari Juan Armiñana qui es converteix en el seu finançador principal i posiciona a la falla amb destina molts diners cada any a la falla, convertint-la durant uns anys, coinciediendo, amb els sis primers premis consecutius entre 2004 i 2009, en la falla més cara. Aquest gran poder de Nou Campanar de la Falla Nou Campanar va eclipsar a la falla tradicional L'Antiga que, encara que no va deixar d'estar entre les Falles de Secció Especial no va aconseguir cap any estar entre el TOP 3. de millors Falles i solia quedar en posicions baixes.

Barris perifèrics: Malva-rosa (46011) i Benicalap (46025)

Una de les zones més perifèriques de la ciutat, Malva-rosa, es caracteritzen per tenir una forta diferenciació entre la part rica del barri, la zona per exemple més pròxima a la platja on hi ha habitatges unifamiliars d'un cert luxe, així com grans restaurants, amb zones en una zona més interior del barri on viu gent gent de menor renda. És el cas dels habitatges socials anomenats casetes roses, on hi ha hagut durant molt de temps problemes amb les drogues, i Grup Malva-rosa (Ajuntament de València 2016a). En aquesta època la Falla Malva-rosa, en un context de creixement, va aconseguir romandre durant tota la dècada en la Secció Especial, encara que no va aconseguir estar en el TOP 3 en tota la dècada. TOP 3.

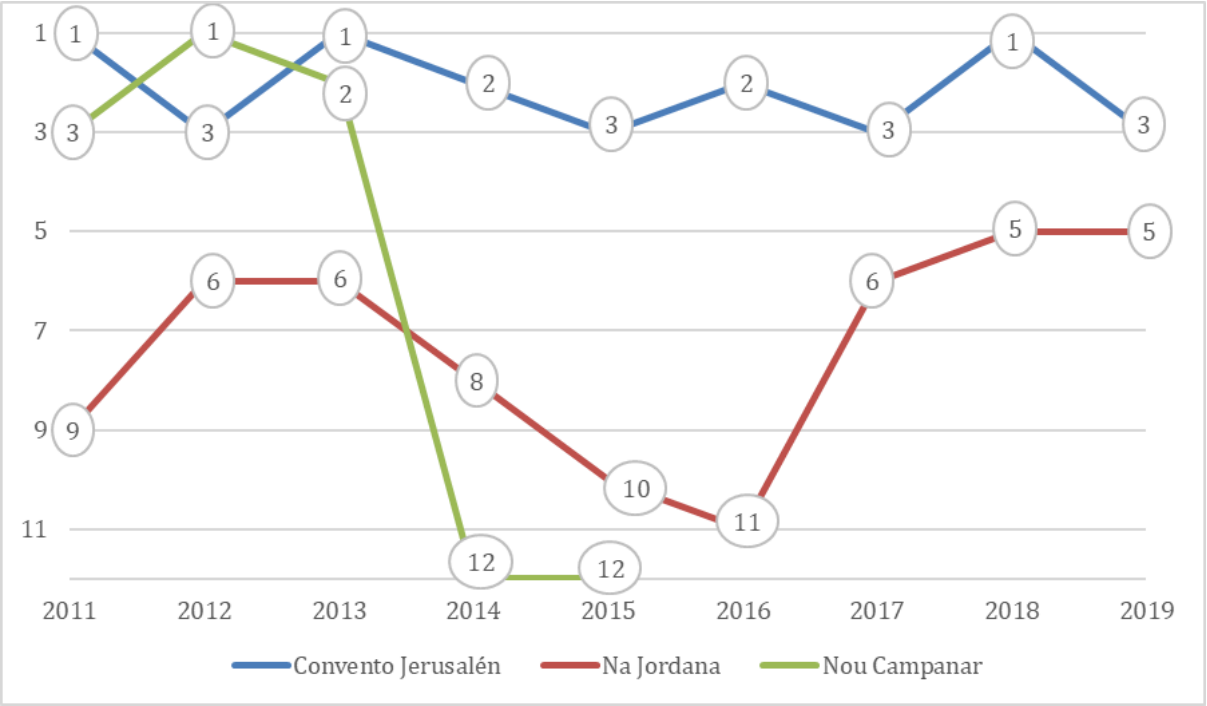
Respecte a Benicalap continua reforçant-se el barri amb grans i altes construccions i edificis alts on habiten les rendes altes (Ajuntament de València 2017c). Aquest procés de construcció del barri arriba al seu punt culminant amb la construcció del Nou Mestalla que ha de parar en 2009 a causa d'un problema de liquiditat. En parar-se el nou Mestalla i venir la crisi de 2008 molts edificis dels voltants de l'estadi quedessin paralitzats es prolongarà fins a l'arribada de la C crisi de 2010-2014 on es frenarà aquest creixement del barri (Ajuntament de València 2017c). D'aquesta manera la Falla Benicalap Avinguda Burjassot - Pare Carbonell tampoc va aconseguir estar en el TOP 3 però encara que es va mantenir bastant temps en la Secció Especial.

És a dir, la dècada del 2000 suposa un punt d'inflexió important. És l'època de les grans construccions, dels grans empresaris i de la gentrificació d'alguns barris, com el de Russafa o el Carme, que acaben expulsant o apartant a la població residencial que vivia abans. A nivell faller és la dècada de l'empresari Juan Armiñana i Nou Campanar, de la consolidació de Convent Jerusalem en la part alta de l'el TOP i de les Falles de Russafa que aconsegueixen mantenir-se i aconseguir bones posicions en Secció Especial.

4) El quart període (2011-2025) mostra la crisi del model de macroinversions basat en la grandiloqüència de les Falles de la Secció Especial així com la fugida dels grans inversors, que

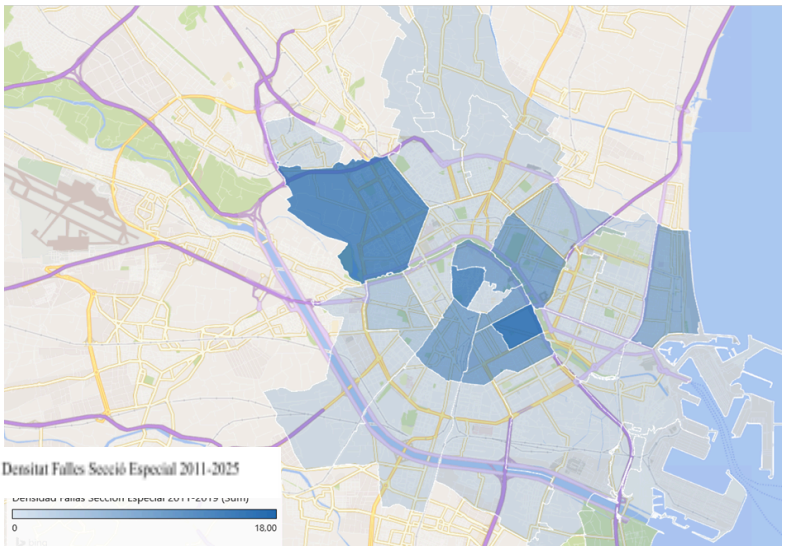
abandonen el sector i fan desaparèixer Falles, com per exemple Nou Campanar. Això produeix que Falles com Na Jordana recuperen progressivament les seues posicions, mentre que Convent Jerusalem, amb una jerarquia de presidents més estable mantingui la seva hegemonia. D'aquesta manera, s'entén que el relleu el prenen les Falles amb diversos inversors. En aquesta època el nombre mitjà de Falles gira entorn de les deu nou Falles, en progressiu decreixement. El màxim s'aconsegueix en 2011 i 2012 2014, 2015 i 2016 amb un total de tretze dotze Falles.

Gràfic 76: Falles Secció Especial 2014-2019

Font: Elaboració pròpia

Mapa 6: Densitat Falles Secció Especial 2011-2025

Font: Elaboració pròpia

Nucli Antic (46001, 46003 i 46007)

En la dècada de 2010, el Barri de Velluters no sofreix molts canvis respecte a èpoques anteriors (Torres 2012; En la dècada de 2010, Velluters no canvia respecte a èpoques anteriors (Torres 2013; Ajuntament de València 2013). Continua havent-hi Si continuan els problemes en la de prostitució (Ajuntament de València 2013), així com la degradació d'edificis o la consolidació de la gentrificació al costat de les rendes mitjanes i mitjanes-altes. A més, continua havent-hi en el barri degradació d'alguns edificis i a penes es realitzen mesures o reformes que millorin algunes infraestructures. D'altra banda, es consolida aquest procés de gentrificació que provoca que en el barri hi hagi majoritàriament gent amb rendes mitjanes i mitjanes-altes encara que cada vegada hi hagi menys veïns. En el barri conviuen artistes, professionals liberals, empresaris, tècnics i en molta menor mesura persones de baixa qualificació o de la indústria i del sector de la construcció (Ajuntament de València 2013).

En el cas del Barri del Carme (46003), ja a la fi de la dècada anterior va haver-hi un fre en l'evolució anterior, pel fet que ja no s'estava actuant en un pla per a millorar la situació s'implanta un pla per a revertir la situació que no funciona a causa de l'arribada de la crisi econòmica. Això, unit a l'arribada de la crisi econòmica fa que les polítiques d'urbanisme es paralitzin, la qual cosa va agreujar la situació (Villalba 2012). Durant la segona meitat de la dècada s'intenten combinar unes polítiques que siguin capaces d'unir la vida dels veïns del barri amb la gran vida cultural que existeix. que uneixin les vides dels veïns amb l'oferta cultural. Això fa del Carme un barri de renda mitjana, però amb una mínima presència, sobretot

de la gent més cultureta, de rendes més altes construeix el Carme com a barri de entas mitjanes amb algunes més altes (Villalba 2012).

Respecte a la zona de Convent Jerusalem (46007), segons les dades del Padró Municipal la població en la Roqueta (zona on se situa Convent Jerusalem) durant la dècada 2011-2019 no canvia a grans trets, hi ha molt lleugeres oscil·lacions, però sense ser gens destacable (entre 4380 i 4455 veïns l'any que menys i l'any que més). L'el nivell de renda de la població continua sent alt i, segons les dades de l'Oficina d'Estadística de l'Ajuntament de València, ja que els veïns la població del barri es dedica al comerç, sector serveis i a les professionals liberals, per la qual cosa indirectament es beneficien els fallers. de Convent Jerusalem.

Tot això fa que durant la dècada 2011-2019 es mostren les conseqüències de la crisi econòmica que permet veure les Falles que resisteixen o no a ellas.la crisis del 2011-2019 demostra quines Falles resisteixen i quals no En el cas de les Falles del centre més cèntriques cal destacar que, encara que la crisi afecta a molta part de la població, les tres Falles principals d'aquesta zona s'han mantingut en la Secció Especial, encara que amb forces diferents. Convent Jerusalem i El Pilar han resistit bastant bé gràcies al poder econòmic alt i mig-alt, i també resisteix per consciència cultural sobretot en Velluters, guanyant uns quants primers premis cadascun., 3 en Convent Jerusalem (2011, 2013 i 2018) i 2 El Pilar (2014 i 2015), i s'han mantingut en el TOP 3 la majoria d'anys. En canvi, Na Jordana, encara que ha resistit i es manté en Secció Especial, no ha estat cap any de la dècada en el TOP 3, quedant-se fins i tot algun any en la part baixa de la Secció.

Russafa

Durant la dècada 2011-2019, el barri de Russafa s'ha consolidat com un dels barris de rendes preferentment mitjanes barri de rendes mitjanes, amb un predomini important de persones amb estudis universitaris, encara que també hi ha una part també resideixen els de classe mitjana-alta (Ajuntament de València 2016b). Durant aquest període s'ha consolidat el procés de consolida la gentrificació, ha persistit persisteix l'associacionisme i, s'han rehabilitat alguns rehabiliten edificis., També espais de copes i comerços glamurosos que denoten poder econòmic s'han fet algunes construccions i s'han consolidat també llocs de copes i comerços amb un cert glamur, i per als quals es necessita un cert poder econòmic. (Ajuntament de València 2016b).

D'aquesta manera, totes les Falles de Russafa que van arribar a Secció Especial a la fi dels anys en els anys 90 i dècada del 2000 s'han consolidat en la dècada del 2010, en part segurament per la consolidació de la gentrificació i la persistència de moviments associatius. No sols s'han mantingut sinó que han estat en TOP 3 algun o alguns anys, excepte la Falla Regne de València - Duc de Calàbria. En aquesta dècada el protagonisme recau a Cuba - Literat Azorín, que no sols va aconseguir el primer premi en 2016, sinó que va estar en el TOP

3 els anys 2012 i 2018 (lloc 2) i 2014 (lloc 3). Per part seva, Almirall Cadarso i Sueca - Literat Azorín van aconseguir un segon lloc en 2011 i un tercer lloc en 2013 respectivament. En aquesta dècada Russafa es va convertir, tal com apareix en els mapes 10 i 11, en una de les zones de la ciutat de València on hi havia major presència de Falles en Secció Especial.

Campanar

La crisi que va acabar amb l'especulació immobiliària i la construcció va ser un punt d'inflexió. En aquesta època es van parar per complet les noves construccions, que algunes no van arribar a materialitzar-se o algunes altres van quedar a mitjà construir. Per tant, va haver-hi un fre en les construccions i el barri va frenar el seu creixement. Segons el Padró Municipal, a Campanar li ha passat factura perquè des de finals del segle passat ha perdut població, i ha continuat perdent en els anys forts de la crisi. Durant la segona meitat de la dècada, Campanar s'ha estabilitzat amb lleugeres pujades però lluny de la població que hi havia a la fi dels 90-principis dels 00. A nivell professió i renda, segons l'Oficina d'Estadística de l'Ajuntament de València, la major part de la població en Campanar es dedica al sector del comerç, serveis i professions liberals. Això converteix al barri de Campanar en un barri de rendes mitjanes-altes.

La crisi econòmica va suposar Va suposar una pèrdua econòmica important per als grans empresaris que ja no els interessava invertir en Falles com en la dècada anterior. És per això, que en posar menys diners en la falla, Nou Campanar va perdre posicions i importància fins a la seva desaparició en 2016. Qui si va resistir va ser l'Antiga de Campanar, que va ser just quan va desaparèixer Nou Campanar quan va recuperar posicions, i des de 2015 a 2019 va estar tots els anys en el TOP 3, fins i tot aconseguint el primer premi en 2017 i 2019.

De tot això s'obté una conclusió principal que relaciona que el context econòmic del territori condiciona fortament la inversió en el monument mostrant la necessitat de disposar de capital econòmic per a participar en la Secció Especial. D'ella es desprèn en diverses conclusions més específiques: 1) Les Falles de masses tenen una major estabilitat econòmica mentre que les Falles amb inversions exteriors, mitjançant magnats o empresaris amb gran poder econòmic, poden arribar a desaparèixer en els temps de crisis ja que depenen de la capacitat inversora de l'inversor; 2) Les Falles que compten amb ajudes externes per part de grans empresaris tenen opcions de competir en les èpoques de bonança econòmica, mentre que les Falles de masses troben grans dificultats ja que la despesa en monument és molt similar atès que el finançament es realitza fonamentalment a través dels socis; i 3) L'estabilitat de premis és molt difícil de mantenir en tots dos models, ja que en èpoques de bonança econòmica es posicionaran millor les Falles amb presidents amb gran capital econòmic, mentre que en èpoques de menor bonança econòmica seran les Falles de masses aquelles que aconseguiran millors posicions.

5.5. Les batalles culturals falleres

5.5.1. La batalla entorn de la sostenibilitat: camp faller i posició

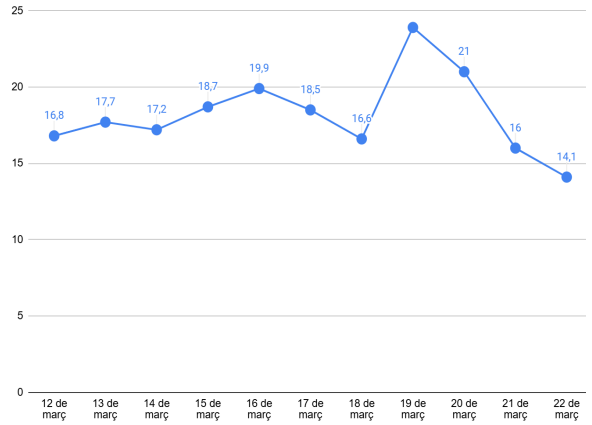
En el marc de d'aquesta tesi, s'enten que la cultura festiva no és un espai neutre, sinó un camp de disputa simbòlica on es confronten diferents visions i models de ciutat i festivitat. Això es manifesta en les batalles culturals, conflictes que no només reflecteixen divergències estètiques o pràctiques, sinó que evidencien tensions entre ortodòxia i heterodòxia, entre tradició i canvi, entre legitimitats consagrades i emergents. L'enfocament entre un marc bourdinià i dels rituals, permet analitzar com aquests espais simbòlics, lluny de ser espais de consens, operen com a mecanismes de diferenciació, inclusió i exclusió, i com a llocs privilegiats per a la construcció de capital simbòlic.

En les darreres dècades, la sostenibilitat s'ha anat convertint en un d'aquests eixos de conflicte dins del ritual faller. L'impuls dels ODS i l'Agenda 2030 ha afavorit la sensibilització sobre aquesta qüestió, obrint debats, fixant posicions dels diferents actors del camp faller i impulsant algunes iniciatives i mesures. Així, ha crescut la sensibilitat envers la sostenibilitat, el medi ambient i els drets dels animals. Aquesta nova sensibilitat ha donat lloc a debats sobre el futur de les Falles, que s'articulen en tres grans problemàtiques: (1) la contaminació atmosfèrica associada a la pirotècnia, especialment durant la cremà; (2) la contaminació acústica causada pels petards massius, amb afectacions per a la salut pública i les mascotes; i (3) la contaminació derivada dels materials utilitzats en la construcció dels monuments, que generen fum negre i tòxic durant la crema. Aquestes qüestions han esdevingut punts de fricció entre models tradicionals i pràctiques emergents, revelant les dinàmiques de canvi que travessen el camp faller contemporani.

Un dels aspectes més debatuts que afecten negativament a la sostenibilitat de les Falles és la realització de monuments en materials com el suro blanc, especialment, que genera contaminació. En aquest sentit, l'Associació Mesura i València per l'Aire han realitzat en els darrers anys un estudi sobre impacte ambiental i qualitat de l'aire realitzat entre els anys 2005 i 2019 durant les setmanes pre-falleres, la setmana de Falles i la setmanes post-falleres. El resultat principal d'aquest estudi mostra un empitjorament de la qualitat de l'aire a partir de la setmana prèvia a Falles, entre el 8 i el 14 de març. A mesura que van transcorreguent les dues primeres setmanes del mes de març, el ritual va agafant més impuls: es celebren les mascletaes a partir de l'1 de març, comencen a traure els monuments fallers poc a poc per a ser plantats totalment el 15 de març, van muntant les carpes tallant cada vegada més carrers de la ciutat, i s'inicia la tirada de petards per part de gent de totes les edats. Totes aquestes qüestions, especialment les relacionades amb la pirotècnia, reforcen l'empitjorament de la qualitat de l'aire. Aquest empitjorament va augmentant fins arribar al pic màxim els dies 19 i 20 de març, coincidint amb la Cremà de les Falles. Els dies de la Cremà -19 de març i matinada del dia 20 quan es cremen les últimes Falles-, el nivell de contaminació supera el doble dels valors que s'obtenen la segona quinzena del mes de febrer -23,9 PM2.5 i 21PM2.5, respectivament-. La causa de l'increment de la contaminació durant les Falles es pot deure,

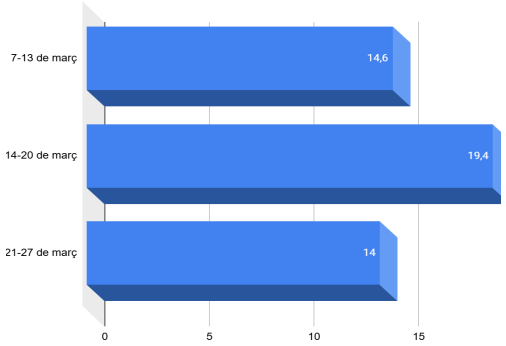
segons els autors de l'estudi, de la pirotècnia i en relació a actes com la Cremà que en el moment de la crema del monument generen un fum negre que es camufla en part per la celebració de la Cremà durant la nit. A partir del 21 de març, una vegada les Falles finalitzen, la mala qualitat de l'aire va descendint i tornant a valors normals a partir de finals del mes de març i principis del mes d'abril.

Gràfic 124: Mitjana de qualitat de l'aire (PM2.5) entre el 12 i el 22 de març en el període 2005-2019.

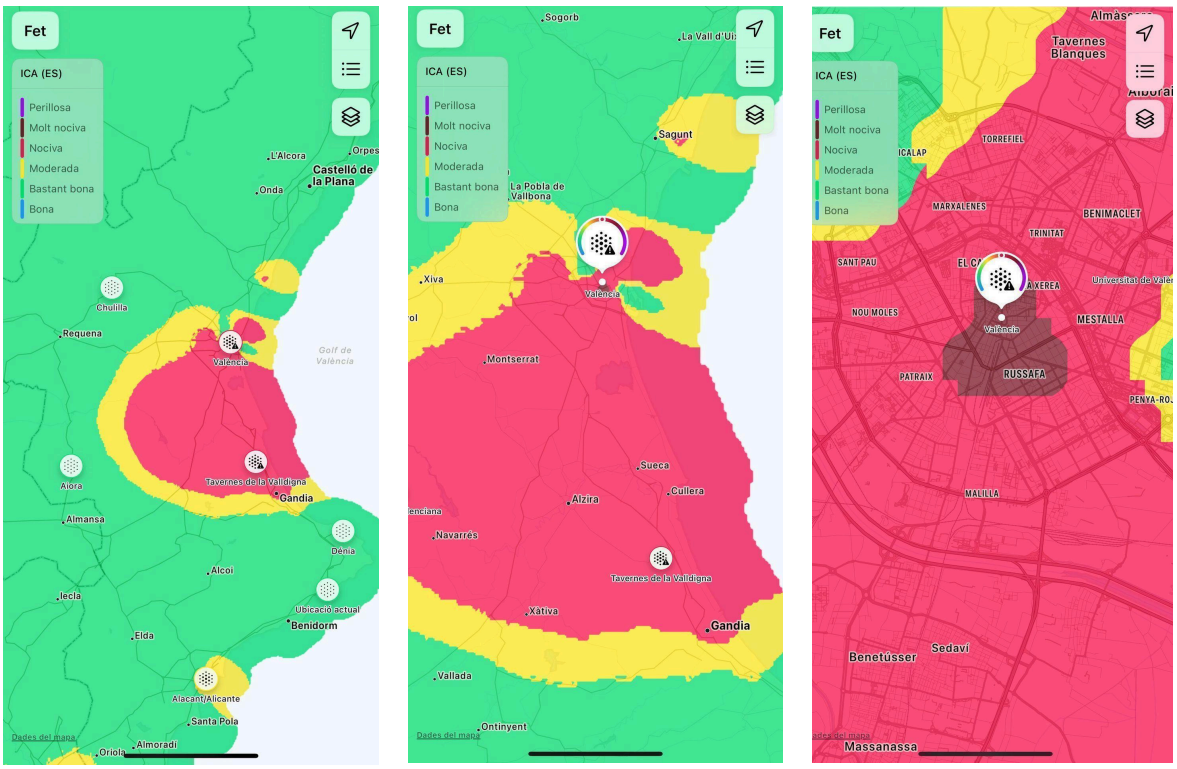
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'informe d'impacte ambiental sobre la qualitat de l'aire de l'Associació Mesura i València per l'aire.

Gràfic 125: Mitjana de qualitat de l'aire la setmana prèvia a Falles, la setmana fallera i la setmana posterior a Falles.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'informe d'impacte ambiental sobre la qualitat de l'aire de l'Associació Mesura i València per l'aire.

Gràfic 126: Estat de la qualitat de l'aire el dia de la cremà (19-03-2025)

Font: Estat de qualitat de l'aire Temps (Apple)

Un altre tema de debat en els darrers anys en el món faller és la relació entre la contaminació i la pòlvora. Existeix un consens bastant generalitzat en l'excessiu ús del fum negre que sobrevola el cel de la ciutat cada Nit de la Cremà. Un dels causants d'aquest fum és l'ús del suro blanc com a material per a fabricar les Falles. Tot i que existeix un consens en el nivell de contaminació que genera el fum negre, la introducció d'alternatives al suro blanc es produeix lentament. No obstant, una de les raons principals per les quals el canvi de material és molt lent o tardarà a ser canviat perquè el suro blanc és precisament qui dóna la monumentalitat de la falla.

Durant les últimes dècades, però, diferents comissions han apostat per Falles diferents a les realitzades en suro blanc. Són les anomenades Falles experimentals. Aquestes Falles aposten per materials menys contaminants, com la fusta, el cartró-pedra o diferents objectes quotidians. Encara que es redueix la contaminació respecte a les Falles de suro blanc, segueixen generant-ne a escala més menuda. Recentment, en els últims anys s'ha iniciat un nou camí amb l'aposta per un nou material, investigat per la Universitat Politècnica de València, la palla d'arròs que utilitzen els agricultors de l'Albufera. Un dels exemples més destacats de falla feta amb palla d'arròs és la falla Borrull-Socors l'any 2024. Aquesta falla en el moment de cremar-se, no generava el fum negre característic de la Nit de la Cremà.

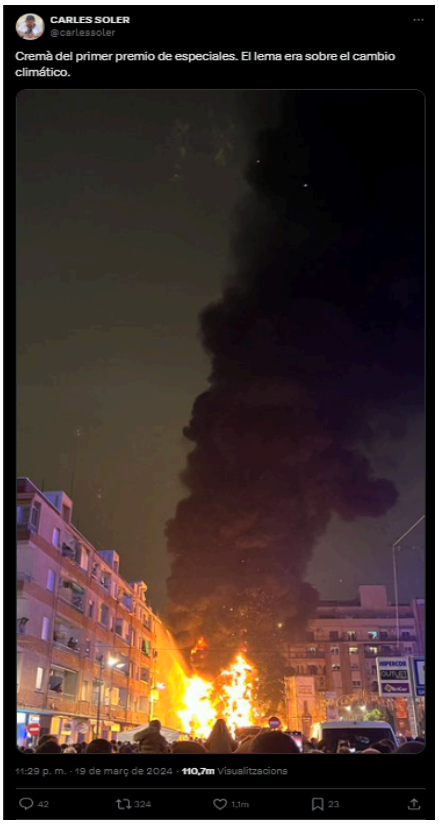
Imatge 18: Enaltiment de l'ús de materials sostenibles per a fer Falles

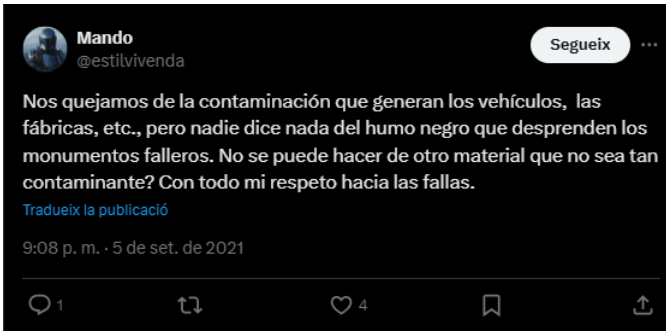

Font X (Twitter), Universitat Politècnica de València @UPV, 16 de gener de 2020; Vicent Baydal (@vicentbaydal), 20 de març 2024.

Imatge 19: Queixes en (X) sobre la contaminació de les cremaes

Font X (Twitter), Carles Soler @carlessoler, 19 de març 2024; Carlos PS @FOCPS1, 20 de març 2024; Tonino @spinako, 19 de març 2024; Figura 13: Font X (Twitter), Lolanilles @Lolanilles, 19 de març 2022; Brenda @lamayeta, 19 de març 2022.

La presència del fum negre va tindre el seu punt de màxima exposició durant les Falles de setembre de l'any 2021. Les restriccions de mobilitat nocturna van obligar a realitzar la Cremà més prompte de l'habitual. Aquest fet, unit a les majors hores de sol que existeixen en setembre respecte al mes de març, va produir que les columnes de fum negre que provenen de la cremà de les Falles foren visibles a plena llum del dia.

Imatge 20: Queixes fum negre produït per les Falles

Font X (Twitter): LAS PROVINCIAS @lasprovincias, 6 de setembre 2021; Crespo @Crespo89vlc, 5 de setembre 2021; Álvaro Pichó @Alvaro_Picho, 5 de setembre 2021.

Dins del món faller, quant a la relació entre la contaminació i el món de la pòlvora hi ha consens general sobre la idea que no es pot fer res, però les variables no es poden agrupar de forma que es puguen donar resposta a característiques estructurals. En primer lloc, els entrevistats 2 i 3 sí que aboguen per fer alguns pensaments i que es puga prendre alguna mesura sempre tenint en compte que no s'alteren molt les coses respecte al que hi ha actualment, ja que això pot perjudicar a la festa. En les entrevistes 5 i 6 no tenen coneixements ni generals ni específics sobre aquesta qüestió i per tant no se pronuncien:

> Es una cosa importante porque obviamente no la podemos quitar (...) si que hay una… una investigación sobre cómo hacer que las mascletas sean más sostenibles. Y aquí nos encontramos con el problema de siempre, que es quien invierte en esta investigación o quien apuesta por utilizar materiales más sostenibles: ¿cuánto vale eso?, ¿para lo que nos pagan me compensa hacer la mascletá más sostenible?, pues…un poco ahí tenemos un poco que hacer reflexión todos y saber que si queremos mascletás más sostenibles pues

> hay que invertir incluso más (...) porque si no al final nos quedaremos directamente sin mascletás
>
> E2: Ortodox, home, conservador
>
> Pense que hi ha molta crítica a la contaminació de les Falles quan sí estem tan preocupats de la contaminació, crec que hi hauria un debat interessantíssim sobre, ara que estem prop de la mar, els creuers, no? que venen aci i que… i que … crec que contaminaran com cinquanta mascletaes alhora. Per tant, si estem preocupats per la contaminació crec que podem començar a repensar el món de la pólvora, trobar maneres més ecològiques de tirar-ho, però sempre sense prohibir tal manifestació artística. (...) S'ha de apostar per la… per la transició verda però sempre sense ofegar la festa.
>
> E3: Ortodox, home, progressista
>
> No sé si eixe és lo mateix que lo de cremar plastic i suro (...) jo crec que no es, no es lo mateix.
>
> E5: Emergent, dona, progressista
>
> La mascletà lo que és, és acústica, vull dir a nivell de contaminació atmosfèrica poden contaminar més les Falles en la Cremà
>
> E6: Emergent, home, progressista

I d'altra banda qui considera que no hi ha que fer ningún canvi, que tot seguisca com està perquè no es pot fer res:

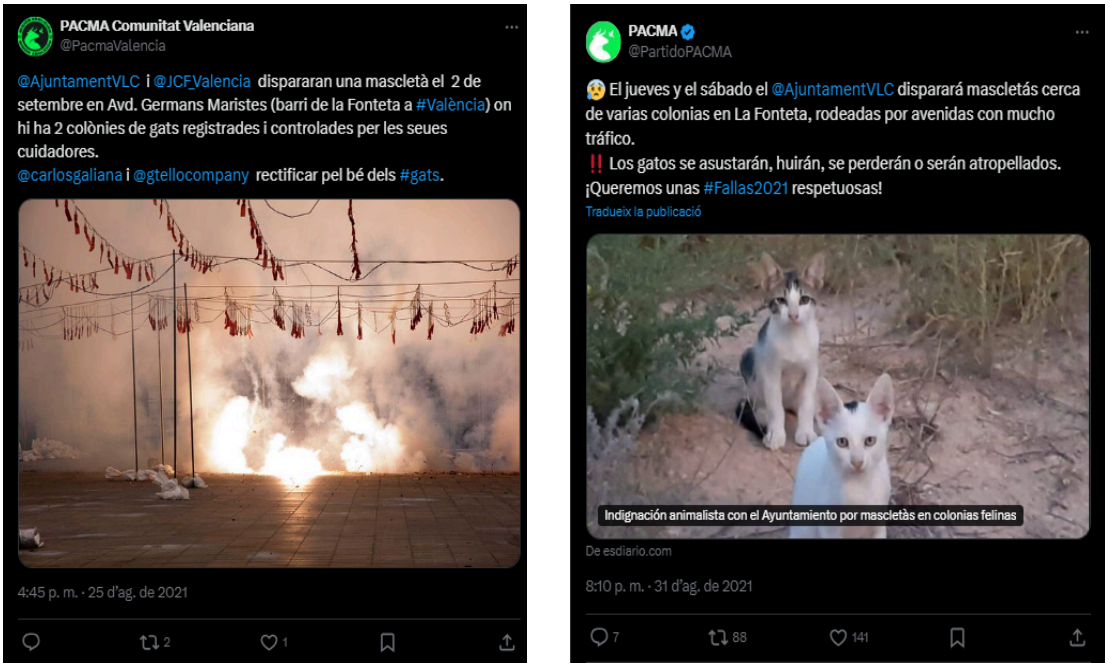
> Ahí no hi ha remei (...) si vols ruido i jaleo no n'hi ha remei
>
> E4: Ortodox, dona, centre

Mascletà vs protecció animal i mediambiental

La tradició arrelada de les Falles genera unes resistències als canvis entre una part significativa de la festa fallera. En primer lloc, cal destacar el debat sobre la localització de la mascletà. Existeix un relatiu consens en la celebració de la mascletà, un dels actes pirotècnics centrals juntament amb el castell de focs, que es celebra a la Plaça de l'Ajuntament. És un acte que es ve realitzant des de fa huitanta anys tal i com es coneix, i hi ha establert un límit de kilos de pólvora permesos, amb la qual cosa les crítiques es contenen. No obstant, si que hi hagué controvèrsies l'any 2021 durant les Falles que es celebraren en el mes de setembre. Eixos dies, les límitacions de mobilitat i la distància de seguretat van obligar a buscar altres ubicacions per a les mascletades portant-les a la perifèria de la ciutat. Una d'elles en particular, la mascletà que es va celebrar al barri de la Fontenta es va ubicar prop d'una colònia de gats, fet que va provocar crítiques dels grups i partits ecologistes per la proximitat del soroll de la mascletà als

gats. Defensaven que el soroll de la mascletà assustaria als gats i sent una avinguda on passen varies avingudes amb tràfic es podrien perdre o ser atropellats.

Imatge 21: Reclams sobre el benestar animal envers la pirotècnia

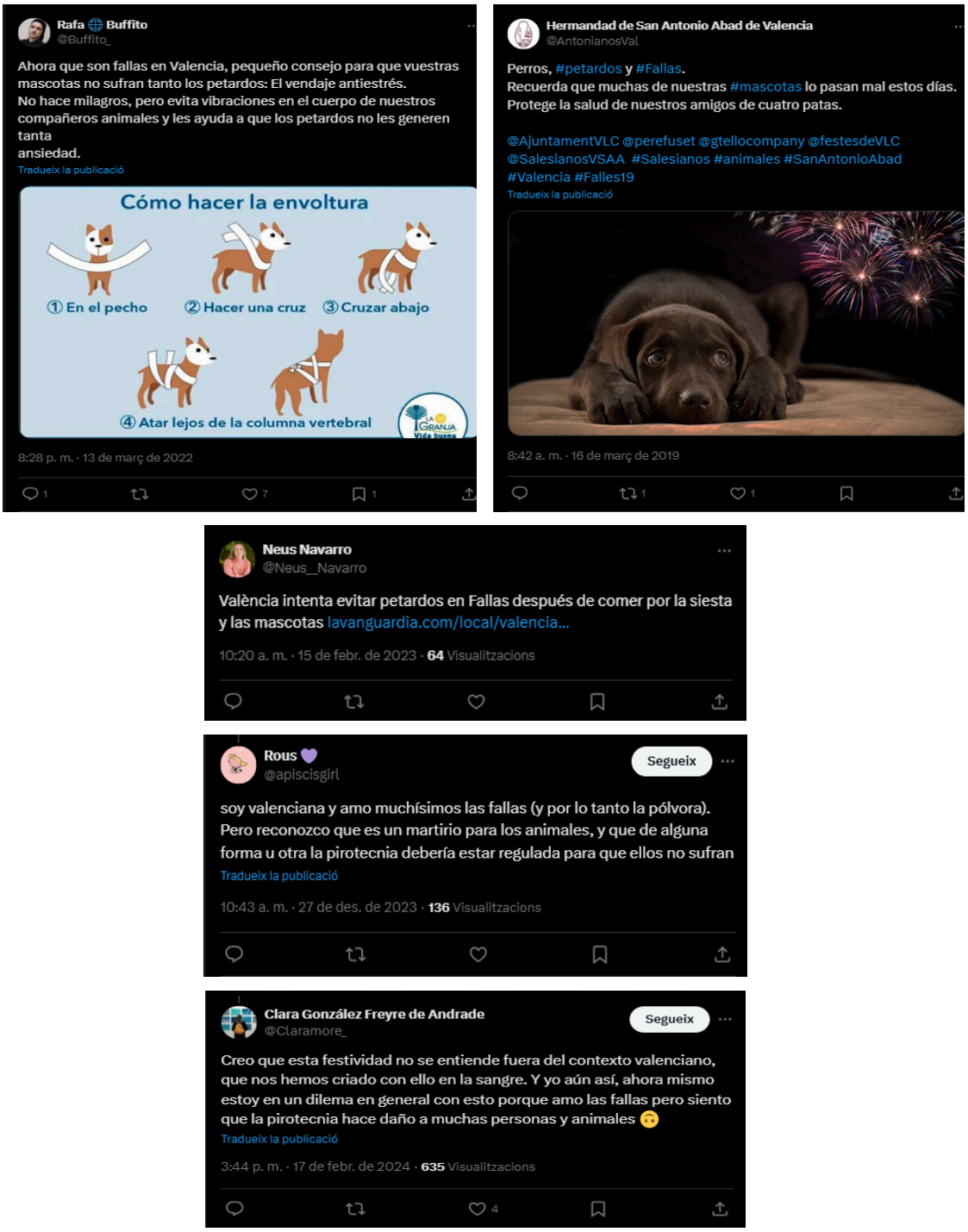

Font X (Twitter): PACMA Comunitat Valenciana @PacmaValencia, 25 d'agost 2021; PACMA @PartidoPACMA, 31 d'agost 2021.

Un altre cas que cal destacar fou la realització de la Mascletà a Madrid rio l'any 2024. La ubicació en una zona protegida va comptar amb l'oposició d'alguns partits polítics i moviments ecologistes. Defenien que la mascletà, realitzada amb més quilos que les que s'organitzen a la ciutat de València, posaria en risc a la fauna d'aquest lloc protegit, fet que va suposar la denúncia als jutjats d'aquest acte. La petició fou denegada i la Mascletà es va celebrar.

Com s'ha comentat anteriorment, existeixen debats respecte a la utilització dels petards, pels problemes que pot causar tant en les mascotes, com en persones amb TDA, a banda de la contaminació que genera. En la part contrària, aquells que posen la tradició per damunt dels problemes que puguen causar els animals o en relació a les persones, perquè són actes i activitats que sempre s'han realitzat.

Imatge 22: Queixes sobre l'ús de pirotecnia i els efectes negatius per als animals

Font X (Twitter): Hermandad de San Antonio Abad de Valencia @AntonianosVal, 16 de març 2019; Rafa Buffito @Buffito_, 13 de març 2022; Neus Navarro @Neus_Navarro, 15 de febrer 2023.

D'altra banda, els valencians que escriuen deixen entreveure contradiccions, ja que, per una banda, reconeixen el perjudici que els coets generen en els animals i en algunes persones, però D'altra banda, el fet d'haver viscut tota la vida la festa els ha fet estimar la pirotècnia.

Entre el col·lectiu faller, a través d'unes preguntes realitzades l'any 2023 a algunes comissions preguntades, consideraren un problema la relació entre els animals i la pólvora . Ara bé, existeixen diferències sobre la forma d'afrontar el problema ja que existeixen diferents opinions. Per una banda, estan aquells entrevistats que no saben com afrontar el problema (E5), i veuen molt dificil regular aquest tema deixant-lo per tant tal com està i considerant, o D'altra banda, que siguen els propis cuidadors dels animals que els facen eixir de València durant els dies de Falles (E1) o aposten per no prendre cap mesura perquè és una qüestió de cada persona o animal i per tant legislar sobre casos particulars és més difícil (E2):

> És que jo no sé això la forma de regular-lo, pero es que a les persones també
>
> E5: Emergent, dona, progressista
>
> A ver, tienen toda la razón, eh… los animales lo pasan fatal con el tema petardos y todo eso… pero al final es que es lo que hay, no sé… pues… no sé… es que a mi me sabe fatal, pero… pero es que se le va a hacer
>
> E1: Ortodox, dona, conservador
>
> Es… es muy difícil porque… al final es que no..no sé yo no sabría cómo controlar el asunto de… de los animales, ya no solo los animales, yo conozco a gente que también le tiene un pánico desmedido a las mascletas o a los petardos y tal…entonces es una cosa bastante difícil, entonces… yo… la verdad es que no… no se si haria algo la verdad, es que es también una cosa muy personal de cada persona, cada animal, porque hay animales que sí que lo toleran bien, otros que… que… se vuelven locos, personas, exacto, que les encantan, otras que no pueden ni… ni salir a la calle en fallas
>
> E2: Ortodox, home, conservador

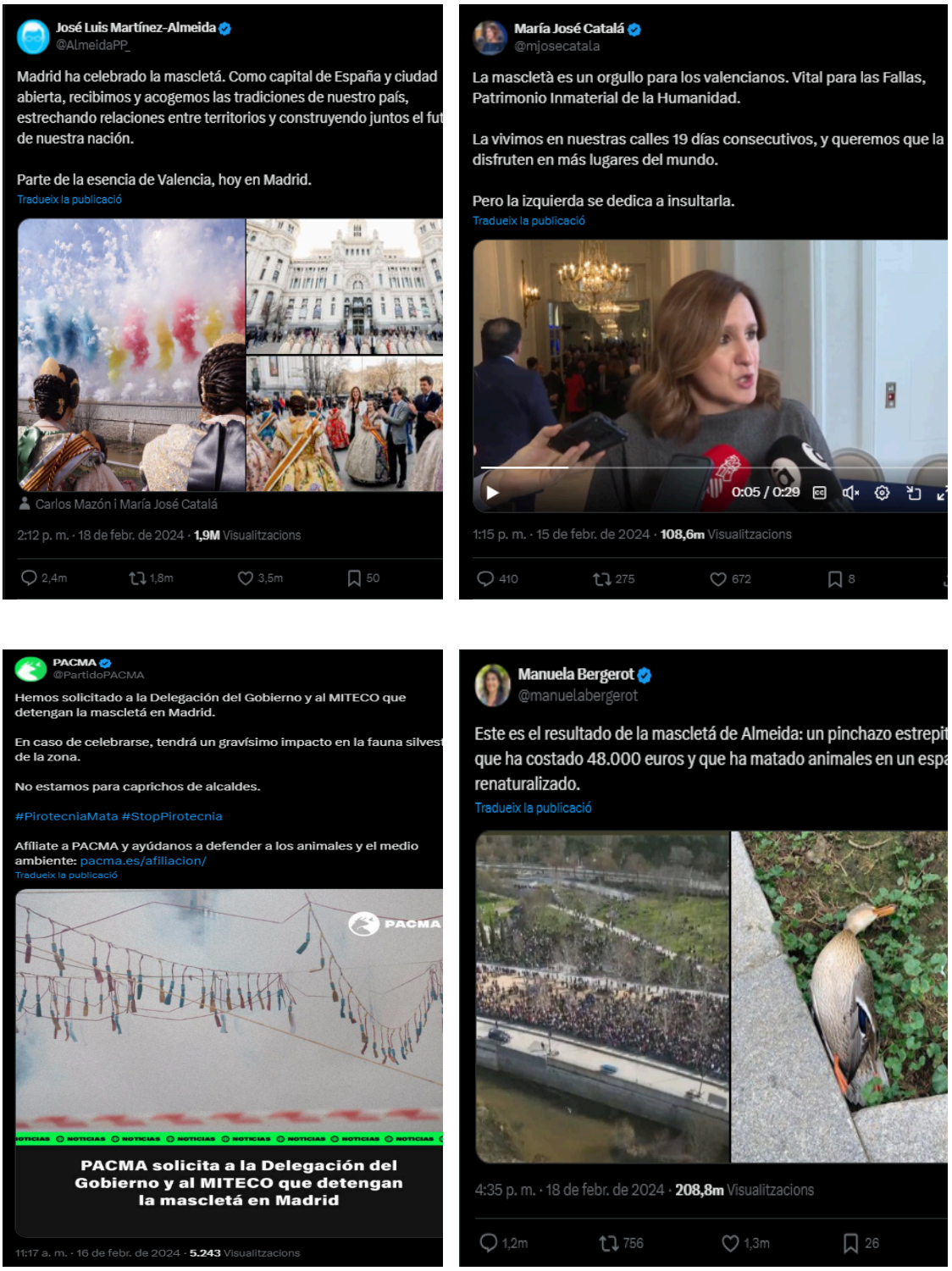
Per contra, altres aposten per introduir canvis que puguen protegir més als animals, però de forma que no afecte totalment a la festa. Una aposta és regular més els horaris de la pólvora per a minimitzar les molèsties als animals el màxim possible. D'altra banda, l'entrevista 3 preten també sense eliminar o fer canvis molt radicals de la festa acotar un espai que vaja rodant cada cert temps per a fer gran part de les activitats pirotècniques allí:

> Tenia una gossa que en Falles se posa histèrica, de fet jo visc ahí enfront i quan estem al carrer es posa histèrica… i si si que patixen molt pero jo no se com articular això, es que no se com se pot fer. Es una cosa molt dolenta perque clar, és una festa es una cultura i clar i a vore deixar-lo de fer pels animals no sé que dir-te…pero nose tinc certes contradiccions és molt difícil això. Sobre tot jo crec que ahí lo que hauria de fer es articular els temps
>
> E6: Emergent, home, progressista
>
> Eixe tema és molt important,és cert, vull dir i és cert que la pirotecnia es una cosa que afecta molt eh els animals. Pense que en Falles hem de ser ciutadans, hem d'entendre que potser hem de delimitar zones de pirotècnia en els barris, i que ixes zones poden anar

> variant, eh…, en els anys per a no molestar sempre els mateixos. Jo si que estaría a favor de, diguem-ne, certa regulació en eixe aspecte perquè és cert que, bueno… eh… estem parlant de éssers vius i això és prioritari. Abans de l'art està eh… la vida, i per tant, ahi si que…si que crec que les Falles han de fer una reflexió i un canvi ràpid
>
> E6: Emergent, home, progressista

Un altre cas que cal destacar fou la realització de la Mascletà a Madrid rio l'any 2024. La idea va sorgir a partir de la visita de l'alcalde de Madrid a les Falles l'any 2023. Si el PP guanyava les eleccions municipals de 2023 en València i Madrid, hi hauria mascletà l'any 2024 a Madrid. Finalment, la victòria dels dos PP municipals va comportar la celebració de la Macletà en Madrid en febrer de l'any 2024. La ubicació que van escollir per a la realització de la Mascletà fou Madrid río, una zona protegida. Les crítiques als governs municipals del PP valencià i madrileny es va produir a dos bandes, i des de dos punts de vista diferents: per una banda, l'esquerra madrilenya centrava la crítica en l'aspecte ambiental i ecològic, la Mascletà contaminaria una zona protegida generant danys en la fauna de l'espai. també acústicament. D'altra banda, des de l'esquerra i el valencianisme progressista, les crítiques, tot i que també es dirigien a la qüestió ambiental, es centraven més en atacar el PP, en considerar-lo un acte partidista, d'exaltació del PP de Madrid i de mirada cap a Madrid. Així doncs, es pot veure com des del regionalisme conservador valencià vinculen al progressisme i valencianisme polític a Catalunya, mentre que des dels sectors progressistes consideren que la dreta regionalista i conservadora valenciana mira cap a Madrid (Servimedia, 2024; Soriano, 2024). Els grups ecologistes van denunciar als jutjats la celebració de la Mascletà. La petició fou denegada i finalment es va celebrar (Guisasola, 2024).

Imatge 23: Posicionaments polítics envers la mascletà de Madrid Rio

* Compromís: "Una utilització política de la cultura valenciana amb la celebració de la mascletà en Madrid. És una utilització rància de la nostra cultura".

Font: @MartínezAlmeida, @MariaJoseCatala, @PACMA, @ManuelaBergerot, consultat 10-3-2025.

Com a conclusió, si bé existeix consens en les molèsties que els petards i la pirotècnia causen en les mascotes, des dels sectors de la festa aposten per fer canvis, però sense alterar de manera important la tradició.

Sostenibilitat en les comissions

D'altra banda, algunes Falles emergents han adoptat la sostenibilitat no només com a focus temàtic o en els materials que utilitzen, sinó també com a part de la gestió diària dels seus comitès. La Falla Borrull–Socors va iniciar el seu projecte de sostenibilitat fa una dècada. Aquesta comissió ha reorganitzat la seua direcció per incloure àrees específiques de solidaritat, sostenibilitat i perspectiva de gènere, separades de les tradicionals àrees de govern d'una comissió com la d'Economia o Cultura (Borrull-Socors, 2023). Per a Borrull–Socors, el monument en si mateix és un component central i essencial. Això justifica dedicar una part important del pressupost al monument i per fer el casal més sostenible. En els darrers anys, la comissió ha reforçat el monument com a prioritat econòmica, considerant-la "l'essència" del ritual faller (Borrull-Socors, 2023). Els seus membres es descriuen a si mateixos com fallers, però amb un enfocament diferent, que prioritza la sostenibilitat, una visió que, segons un membre de la comissió, encara és relativament poc habitual entre les Falles tradicionals.

> "Ara mateix, estem posant molt d'esforç en la sostenibilitat per al futur; inverteixes en coses que continuaran […] Crec que si no invertim en aquestes coses, d'aquí a poc, les Falles ja no seran Falles".

En aquest context, Borrull–Socors ha reforçat el seu compromís amb la sostenibilitat i la lluita contra el canvi climàtic, destinant recursos a la implementació de tecnologies i afavorint el reciclatge (Borrull–Socors, 2023a). El comitè aplica un principi de residu zero, evitant l'ús d'articles d'un sol ús al seu centre, com ara plats, estris o palletes (Borrull–Socors, 2023b). Pel que fa a la seua falla, l'any 2023 —juntament amb Jaume Chornet— van construir una estructura amb palla d'arròs de l'Albufera, recollida pels mateixos membres de la comissió. Aquest material és menys contaminant que els que s'utilitzen habitualment a la majoria de Falles (Belarte, 2023). La seua iniciativa més recent és el Premi a la Sostenibilitat Caja Popular, destinat a reconèixer i promoure pràctiques ambientalment responsables i alinear encara més les comissions falleres amb els ODS. Entre els criteris de valoració del premi es troben la gestió eficient dels residus, les mesures d'estalvi energètic, la conscienciació ambiental, la renaturalització i l'ús de materials sostenibles, entre d'altres aspectes (Borrull–Socors, 2024).

> Materials sostenibles —tot i que aquesta no és la definició precisa—, però per a mi, ara mateix, si fas servir materials que no són sostenibles, estàs fora de la societat, i si estàs fora de la societat, tenim... un problema, o ho farem aviat. En definitiva, si no canviem la nostra mentalitat, no podem fer sàtira —crítica— i ser sostenibles en els nostres materials alhora. No veig millor manera

E6: Emergent, home, progressista

En conclusió, existeix consens en detectar alguns problemes que té la festivitat fallera en matèria de pirotècnia, contaminació i animals. Per una banda, la pirotècnia genera molèsties en els animals i persones amb TDAH, i D'altra banda, el fum negre contaminant que genera la Cremà dels monuments fallers. Tot i el consens, mantindre la tradició de les Falles o la necessitat d'utilitzar el suro blanc per a donar major monumentalitat a les figures són algunes de les causes que mantenen any rere any el debat.

5.5.2. Model de sostenibilitat de les Falles: Massificació, turistificació i oci nocturn

Durant les últimes dècades, s'han produït crítiques a un model de festivitat que fomenta la turistificació. Les posicions estan divididas entre aquells grups, encapçalats per la patronal hostalera, els hostalers i gran part de la classe política, que defensen unes Falles amb presència de turisme que permeta deixar diners a l'hostaleria i portar València al mapa. D'altra banda, per la part contrària, associacions de veïns, especialment dels barris de El Pilar, El Mercat i El Carme, de Ciutat Vella, i Russafa a l'Eixample, que protesten contra la turstificació present a les Falles de València i les seues conseqüències.

Cada any, les Falles es troben amb dues realitats, la primera formada pel foment d'un turisme massificat que genera un nombre de visitants pròxim al milió. D'altra banda, el turisme genera massificacions, botellots i conductes incíviques que provoca les queixes del veïnat, especialment dels barris de Velluters (El Pilar), El Carme i Russafa per l'elevada contaminació acústica i la brutícia acumulada als carrers cada any. També hi ha crítiques des de sectors de defensa del patrimoni per conductes incíviques com orinar en els principals monuments i edificis patrimonials protegits de la ciutat.

Amb la Declaració de les Falles com a Patrimoni s'han provocat debats cada any sobre com ha de ser la festa i quines mesures calen per a solucionar-los. I des de tots els sectors existeixen queixes per diferents motius. Els hostalers es queixen que les comissions falleres ocupen la via pública per a dinar, els taponen l'entrada dels seus restaurants i es veuen obligats a cancel·lar les reserves. D'altra banda, a l'inrevés, els fallers es queixen que els bars tinguen permís per traure les barres al carrer i això implica una competència amb les paradetes de bunyols i altres elements que trauen en forma de paradetes les comissions a les zones on la Junta Central Fallera els permet instal·lar-los.

D'altra banda, el veïnat especialment en alguns dels barris cèntrics de la ciutat mostren oposició al fenomen de la turistificació, que es produeix durant tot l'any, i també arriba a l`època fallera. Les Falles, segons les associacions veïnals, estan perdent la seua característica de tradició, ja que la turistificació provoca massificació i conductes incíviques, com l'elevada

presència de basura i contenidors molt plens que acaben acumulant-se en terra, rastre de begudes alcohòliques i orina en edificis protegits o considerats bé d'interés cultural. A banda de tots aquests problemes es suma, l'elevada contaminació acústica ja que la música permaneix alta durant tota la nit sense que acudica ningú a controlar entorpint el descans nocturn dels veïns. Algunes de les qüestions que reclamen a l'Ajuntament és més control i més neteja. Associacions veïnals com les del barri del Carme consideren que les Falles estan perdent l'essència, la tradició i el sentit de comunitat per unes Falles massificades i incíviques amb la qual una part de la població es sent exclosa de la festa.

Així doncs, entrant més detingudament a cada una de les problemàtiques, cal dir que durant tots aquests anys post-declaració de Patrimoni Immaterial de la Humanitat han continuat sense solucionar-se algunes qüestions considerades negatives que no s'han solucionat o s'han pres algunes mesures parcials. En primer lloc, el fenomen del botellot. Durant tots aquests últims anys, el botellot ha sigut el principal problema i conseqüència del model turístic de Falles. El foment del turisme de masses a les Falles de la Ciutat de València ha generat un model de festivitat basat en el consum i l'oci nocturn. I això es plasma en els botellots presents en diversos carrers, especialment de barris de Ciutat Vella i l'Eixample.

Imatge 24: La massificació turística amb la relació amb el consum d'alcohol

Font X (Twitter), LAS PROVINCIAS @lasprovincias, 16 de març 2019.

El botellot durant els darrers anys ha arribat a produir-se en actes com la Crida. un acte al qual cada vegada hi ha més espectador i on s'han hagut de prendre mesures per a evitar que la gent acudisca a les Torres de Serrans, lloc on es celebra la Crida, sense begudes alcohòliques per a evitat el botellot en l'acte d'inici de festes (Martínez, 2023). L'allargament del temps previ a Falles amb sessió de dj's pot haver provocat la major presència de botellot en l'acte de la Crida.

Imatge 25: Queixes sobre la brutícia produïda en la Crida

Font: X (Twitter), ROA textil @roatextil, 9 de febrer 2024

Imatge 26: Queixes sobre la brutícia produïda en la Crida

Font: X (Twitter), Erika Moncho @_erikasanzera_, 9 de març 2020.

La problemàtica sobre l'alcohol a les Falles és un tema que també preocupa a les comissions falleres. Per a algunes d'elles, l'alcohol no és un element que es considere important en la festivitat, fins i tot per a alguns és prescindible, tret d'un cas concret:

> "Si, yo creo que si (podría prescindirse). Yo creo que está guay, es divertido, pero que al final las fallas no giran en torno al alcohol, ¿sabes? No sé, hay que pasárselo bien, pero tampoco… al día siguiente hay cosas de fallas que hay que estar pronto despierto y hay muchos falleros que no van porque no han salido el día anterior, pues eso tampoco"
>
> E1: Ortodox, dona, conservador
>
> "Yo creo que no es importante ,es… un complemento es una..una cosa más, una cosa más"
> E2: Ortodox, dona, conservador
>
> "No, em negue, (...) Vull dir l'alcohol és (...) una condemna moltes vegades i fins i tot te… te diré que l'alcohol ha de ser una cosa que ha d'anar en detriment, quan menys alcohol més Falles"
>
> E3: Ortodox, home, progressista
>
> "Ara per ami no, jo quan era jove portaba cada pedo pero ahora ja…. no pero si , no fonamental (...) si saps utilizar el alcohol va molt bé eh? pero si, si."
>
> E5: Emergent, dona, progressista
>
> "Per això és una qüestió cultural… sempre que hi ha festa hi ha alcohol i essencial? per a mi no jo no me fa falta prendre… però bueno és , és lo que te dic, és cultural"
>
> E6: Emergent, home, progressista

L'excepció seria per a l'entrevistat de la comissió Borrull-Socors, que considera que la beguda és important, però matisa que és "malauradament important", encara que el propi entrevistat no ho considere.

> "Considere que es molt important… malauradament… lo de alcohol amb moderació, no sé, és prou complicat. Si, perquè al final, la gent no està preparada culturalment com per a desenvolupar activitats sense eixe halo, no? d'alcohol. És una cosa, no? que com a mestre me pot matar pero és una realitat com a la copa de un pi"
>
> E7: Emergent, home, progressista

El botellot i el turisme massiu provoca com a conseqüència comportaments incívics, com són la brutícia dels carrers de la ciutat, especialment amb major intensitat aquells carrers que han realitzat botellot. Aquesta situació, juntament amb altres que es produeixen durant les Falles ha obligat a augmentar el pressupost de l'Ajuntament de València en neteja i recollida de residus, passant d'1,73 milions d'euros l'any 2022 (Moreno, 2022) als 2,7 milions d'euros l'any 2024 (Moreno, 2024).

Imatge 27: Mostra de la brutícia generada per la massificació de les Falles

Font X (Twitter), Valencia Culture Magazine @ValenciaCulture, 20 de març 2019.

Un altre problema que es deriva de la massificació i de la festa nocturna pels carrers de València és l'actitud incívica d'una part dels que fan botellot i prioritzen la festa nocturna és orinar, tant a portes particulars com a edificis patrimonials declarats Bé d'Interés Cultural.

En aquestes Falles es va evidenciar un problema present també a les Falles de l'any 2024: la tirada de coets i venta de coets no homologats o que no pot llançar la gent sense formació prèvia. En els últims anys, al turisme d'oci nocturn, fesa i consum s'ha unit el que Conejos

(2024) anomena “turisme pirotècnic”, que provoca un descontrol, degut als experiments pirotècnics i llançament indiscriminat de petards, a banda de la pròpia venda de coets no permesos per a la majoria de la població. Es tracta principalment de coets casolans de fins a 1 quilogram de pólvora i petards il·legals, alguns d’ells sense etiqueta.

Durant estos anys davant la persistència d’aquesta situació des de la Federació de veïns i les comissions falleres s’han posat de manifest els problemes que existeixen i s’han aportat algunes mesures per a millorar la situació. La Federació de veïns de València va assenyalar novament la brutícia , la protecció del patrimoni i el botelló com els principals problemes presents entre el veïnat. El comunicat també incidia en reduir la contaminació acústica de les comissions falleres, reduint els decibels de les actuacions. Demanen no autoritzar verbenes per a la nit de la Plantà per a prioritzar a la falla com l’element important de la festivitat i millorar la imatge de la ciutat i no causar mala impressió al jurat que el dia següent deu encarregar-se d’avaluar els monuments. Una altra mesura que demanen és prohibir el botellot en entorns d’un alt valor patrimonial i garantir amb freqüències suficients el desplaçament del veïnat als seus llocs de treball.

Imatge 28: Associacions de veïns amb queixes sobre la brutícia per la massificació de les Falles

Font: X (Twitter), @FedVeinalVLC, 21 de març 2019; Amics del Carme @AmicsDelCarme, 11 de març 2024.

D’altra banda, des de les comissions falleres també es critica els atacs al patrimoni i l’excessiva massificació de la festa i del botellot en detriment de les Falles, artistes fallers i comissions. Defensen una taxa turística que regule el turisme i la massificació i que puga repercutir en les comissions falleres els beneficis que obtenen els hostalers. No obstant, la preocupació més generalitzada eixe any per part dels membres de comissions i de la Federació de Falles

d'Especial és la protecció del patrimoni, ja que la massificació i els botellots estan posant en risc el manteniment del patrimoni. Es proposen mesures de protecció del patrimoni, especialment front a l'orina que deixen els turistes junt a ells i la bruticia que de vegades s'acumula en zones pròximes, campanyes de conscienciació per als turistes, promoció de les Falles durant el dia per a fomentar més els actes tradicionals diürns front a la festa noturna i un major control i neteja dels carrers (Soriano, Guadalajara, Cortés i Serrano, 2019).

Imatge 29: Comunicat i roda de premsa Federació Falles Especial

Font: X (Twitter), Federación Fallas Especial @Fed_Especial, 25 de març 2019; Federación Fallas Especial @Fed_Especial, 27 de març 2019.

Les Falles de 2019, van rebre crítiques a l'Ajuntament de València per part del veïnat i comissions falleres més dures per la falta de neteja i urinaris i la no regulació del botellot. Consideren que no haver solucionat aquests problemes dóna mala imatge a les Falles cara a l'exterior i els fallers no són els culpables de les activitats incíviques dels turistes i visitants que arriben a la ciutat. També demanaen acabar en el botellot (ED, 2019).

Imatge 30: Mostra de queixes sobre lex xurreries en Falles

Font: X (Twitter), JoseBmB @josebmb, 22 de març 2024; Valentina @Val6ntina, 20 de març 2022.

Fallers i altres aficionats a les Falles, proposen algunes solucions per a tractar de millorar la festa i minimitzar els problemes que causa l'incivisme i el turisme de botellot, com destinar alguns llocs de la ciutat o de la perifèria en llocs apartats per a què tots els problemes d'incivisme que causa el botellot és focalitze en un punt concret de la ciutat, i els veïns que no celebren la festa puguen descansar i els fallers disfrutar de forma cívica la festa. Una altra solució que es planteja, seguint la proposta d'algunes comissions falleres és la implantació de la taxa turística. El tuitaire faller de Russafa @josebmb, a més, planteja també un problema al qual s'han d'enfrontar algunes comissions falleres, la falta d'ingressos que els obliga a sol·licitar paradetes de bunyols i food-trucks per a poder arribar a tindre els suficients diners per a mantindre's any rere any.

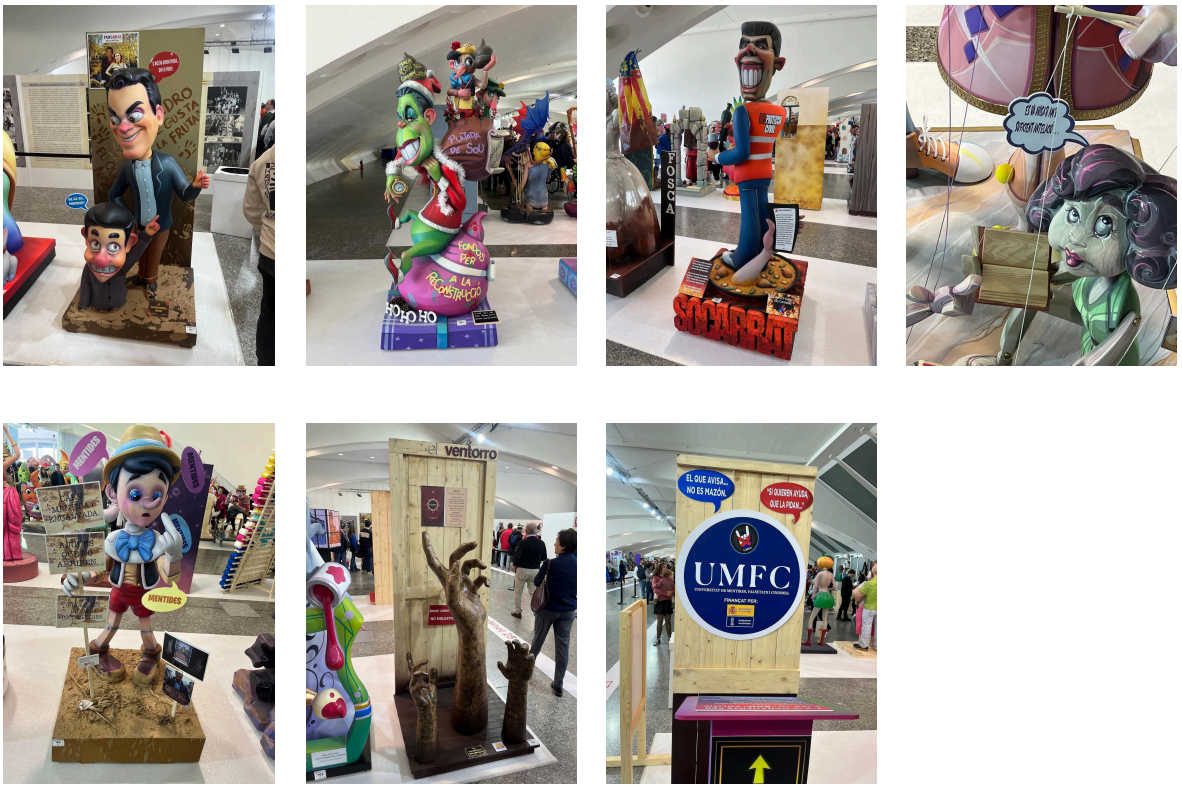
5.5.3. La batalla en el fang: l'impacte de la DANA, el camp faller, les posicions i els eixos de debat

La representació negativa de la política: El negacionisme polític

És a través dels ninots on s'articulen alguns dels discursos simbòlics més potents, convertint-se en un dels espais principals per a l'anàlisi de la representació festiva de la realitat social. En aquest cas, l'Exposició del Ninot 2025 ha estat un espai clau per examinar com s'ha representat el trauma col·lectiu causat per la DANA, i com aquest ha estat processat, reinterpretat i disputat simbòlicament dins del camp faller. La representació de'una catàstrofe socionatural no sols expressa empatia o crítica, sinó que actua com un mecanisme de reelaboració identitària, posant en joc la capacitat de la festa per construir un relat compartit sobre la vulnerabilitat, la solidaritat o la demanda de responsabilitat institucional.

En aquest sentit, la gestió de la DANA esdevé un eix de conflicte, on es posen en disputa models de ciutat, responsabilitats polítiques i rols socials, i on la identitat valenciana es configura no només com a objecte de representació, sinó com a territori en disputa. Per això, s'ha realitzat una anàlisi de contingut dels ninots exposats en l'edició de 2025, considerant que aquest és un dels espais discursius més rellevants, amb una assistència superior als 100.000 visitants l'any anterior (LevanteEMV, 2024).

Imatge 31: Representació negacionisme polític Exposició del Ninot 2025.

Font: Elaboració pròpia

En el marc d'anàlisi s'observa un eix comú de crítica cap a diverses figures polítiques que apareixen als ninots i les escenes satíriques. Tot i que la representació de Carlos Mazón és majoritària, també es percep una valoració desfavorable de responsables governamentals estatals, com ara Pedro Sánchez. Aquest fet permet identificar un tractament negatiu que s'estén al camp polític en general, de manera que tot i que la crítica es focalitza en Carlos Mazón, no és exclusivament ja que s'abasten diferents nivells institucionals, que mostren una desafecció amb les mateixes. Així, aquesta recurrència en la representació negativa de la gestió de la DANA i de la política institucional mostra el negacionisme polític. S'entén, així, com la posada en dubte o la deslegitimació de l'eficàcia de les institucions i l'Estat en la resolució de conflictes, ja que bona part dels elements crítics fan referència a una manca de resposta adequada o a una suposada desconnexió de les autoritats amb la realitat social (Pharr i Putnam, 2000). Aquest enfocament no expressa valoracions morals sobre les crítiques o les gestions polítiques, sinó que, des d'un punt de vista sociològic, descriu la presència d'un discurs que qüestiona la legitimitat o la capacitat de l'àmbit polític per a fer front a un episodi de catàstrofe.

Així doncs, diversos ninots mostren de forma simbòlica referents a la gestió i l'agenda del president el 29 d'octubre com el menú "El Pedorro" o la al·lusió al polèmic dinar del president

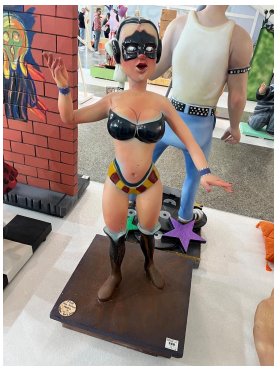
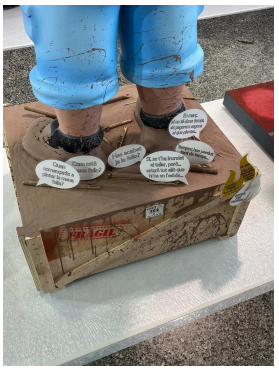
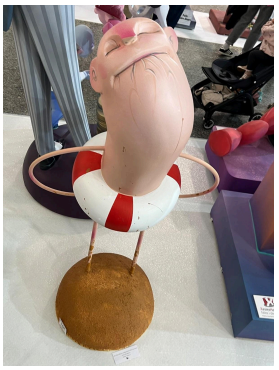
en el Ventorro. A més a més l'ús d'elements simbòlics com fang, aigua estancada i infraestructures mal gestionades reforça la idea d'una responsabilitat compartida entre les autoritats.

A més a més existeix una representació gràfica d'aquest negacionisme amb els ciutadans caricaturitzats com a desprotegits, oblidats o depenent exclusivament de la solidaritat veïnal. Aquesta dicotomia entre la gestió política i la resposta ciutadana es converteix en un dels discursos predominants dins de l'exposició, reforçant el missatge crític i de desafecció a les autoritats. Deixant clar el missatge que el poble salva el poble perquè les institucions no actuen i no com una frase subversiva com la utilitzaven polítics com Juan Domingo Perón en Argentina, Hugo Chávez en Veneçuela y Luiz Inácio Lula da Silva en Brasil (Huffpost, 2025). O com des de la cultura de la música en valencià, vinculada amb certa orientació progressista (Díaz-Solano y Muñoz-García, 2023, que les va utilitzar a cançons com Corbelles del grup ZOO (2013) o a la propia cançó del grup basc , Berri Txarrak, de Sols el Poble Salva al Poble . En este sentit doncs a les Falles s'observa com es modifica el sentit crític per un sentit negacionista.

Els remats per a la contextualització dels ninots

Un altre aspecte rellevant dins de l'Exposició ha estat la inclusió de referències a la DANA en ninots que originalment no tractaven aquest tema però sabent l'actualitat de la temàtica han incorporat algun element. Aquesta pràctica pot estar motivada, en gran part, per l'interès de captar l'atenció dels visitants a través d'una temàtica d'actualitat que ha marcat la realitat valenciana. En molts casos, s'ha tractat de ninots ja finalitzats i que han sigut alterats mitjançant l'addició d'elements simbòlics com fang, restes de materials o imatges documentals del desastre.

Imatge 32: Representació ninots amb remats referents a la DANA Exposició del Ninot 2025

Font: Elaboració pròpia

Aquesta estratègia d'integració d'elements d'última hora es pot interpretar des de diverses perspectives. D'una banda, demostra la capacitat de les Falles per a adaptar-se a les temàtiques actuals, reforçant el seu caràcter de denúncia i crítica social, la qual cosa succeeix a les Falles amb el remat final dels ninots. D'altra banda, posa en relleu la importància de la DANA com un fenomen que ha impactat la societat valenciana, fins al punt d'infiltrar-se en obres que en un primer moment no estaven pensades per a tractar aquesta temàtica.

Un element recurrent en aquests ninots modificats ha sigut la incorporació de marques de fang als baixos de les figures, simulant els efectes de la inundació. En altres casos, s'han afegit fotografies reals de les zones afectades, establint un vincle entre la representació artística i la realitat viscuda pels damnificats. No obstant això, aquesta pràctica també planteja interrogants sobre la instrumentalització de DANA per a fins artístics o d'atracció pública. La incorporació d'aquests elements en ninots que no tenien una relació prèvia amb la DANA podria respondre més a una estratègia per a incrementar l'impacte emocional de les obres que a una voluntat real enmascarada de reflexió crítica. En aquest sentit, sorgeix el debat sobre fins a quin punt la incorporació de referències a la catàstrofe es fa des d'una intenció genuïna o si, per contra, respon a una dinàmica oportunista per a guanyar rellevància en el marc de l'exposició i així augmentar al capital faller de la Comissió mitjançant el sistema de premis.

Aquesta situació també ens porta a considerar el paper del públic en la recepció d'aquestes obres. La presència de la DANA en ninots que no la contemplaven inicialment podria generar una impressió de cohesió temàtica dins de l'exposició, però alhora podria diluir la força crítica de les representacions concebudes des del principi per a denunciar les conseqüències de la DANA. Així, la incorporació d'elements relacionats amb la DANA en ninots preexistents planteja una reflexió sobre la capacitat de les Falles per a absorbir i reinterpretar la realitat immediata, però també sobre els límits d'aquesta...

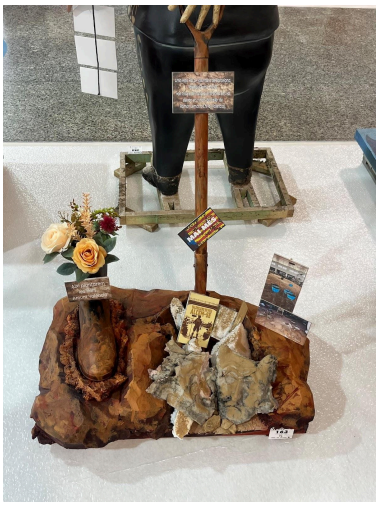
Un populisme simbòlic

En el context de les Falles, i en particular arran de la gestió de la DANA, apareix una narrativa que remet de manera recurrent al concepte de “poble” i a la seua capacitat de respondre de

manera autònoma, pràcticament al marge de les institucions. Des d'una perspectiva teòrica, aquesta representació simbòlica del poble s'insereix en les lògiques del populisme cultural, on la construcció d'un subjecte col·lectiu idealitzat —"el poble"— adquireix una dimensió ètica i emocional que pot funcionar tant com a eina de cohesió com de legitimació. Tot i això, existeix un risc de caure en una glorificació acrítica de la cultura popular, on el poble esdevé un símbol autosuficient que evita l'anàlisi de les condicions materials i les relacions de poder que travessen aquestes produccions culturals (Gignon i Passeron, 1991). Així doncs, el populisme cultural pot servir per orientar simbòlicament l'acció pública, no necessàriament des d'una voluntat d'hegemonia autoritària, sinó com a instrument de redefinició identitària i redistribució del reconeixement cultural (Rius-Ulldemolins i Rubio-Arostegui, 2020). En este cas, aquest tipus de lògica s'expressa en la construcció d'un relat col·lectiu heroic i emocional entorn del patiment causat per la DANA, que, lluny de ser neutral, pot funcionar com a mecanisme de capitalització simbòlica per part d'actors festius i institucionals. Les consignes com "sols el poble salva al poble" o l'enaltiment de la solidaritat veïnal evidencien la percepció que la resposta ciutadana resulta més ràpida, efectiva o autèntica que la de l'Estat, tal com s'ha comentat.

Imatge 33: Representació lemes associats a la DANA en l'Exposició del Ninot 2025.

Font: Elaboració pròpia

Aquest discurs, difós en ninots, pancartes i narratives festives, s'acosta al que Billig (1995) anomena "nacionalisme banal" quan barreja símbols propis de la identitat valenciana (Senyera, indumentària típica, referències gastronòmiques) amb la idea d'un "nosaltres" unit contra l'adversitat. La presència de lemes que ressalten la potència del "poble" —i la seua capacitat d'autoorganització— contrasta amb la caricatura o la deslegitimació dels poders públics, en un moviment típicament populista que situa les institucions en l'altre extrem: el "no-poble" o els responsables de la ineficàcia.

Aquesta exaltació simbòlica del "poble" pot tenir diversos efectes sociològics. D'una banda, enforteix la cohesió i l'orgull local, ja que en moments de crisi —com la DANA— la població s'identifica amb una imatge de valentia i resiliència col·lectiva. D'altra banda, pot generar una "divisió moral" (Jasper, 2014) en què la ciutadania organitzada es percep com a moralment superior als qui són els que controlen el poder formal. Així, la sàtira fallera activa aquesta lògica de "bons contra dolents" on el "poble" ocupa el paper de víctima-solidària i els governants, el de negligents o oportunistes.

A més, en la dialèctica entre "poble" i institucions, la festa fallera actua com a altaveu que "ritualitza" aquest populisme. Els espais públics i els actes multitudinaris (com la mateixa Crida o la plantà dels monuments) es converteixen en escenes on es reprodueix i es difon el discurs que el veritable poder recau en la gent comuna, mentre que les autoritats apareixen com a simples figures ornamentals o objectes de crítica. La presència de caricatures d'aquests dirigents reforça la idea que la política institucional no serveix, o serveix poc, per a gestionar eficaçment la catàstrofe.

És important subratllar, no obstant això, que aquest populisme simbòlic no sempre es tradueix en moviments polítics organitzats. En molts casos, es queda en l'àmbit de la retòrica festiva i la denúncia efímera. Tanmateix, el seu impacte cultural i emocional pot ser notable: els

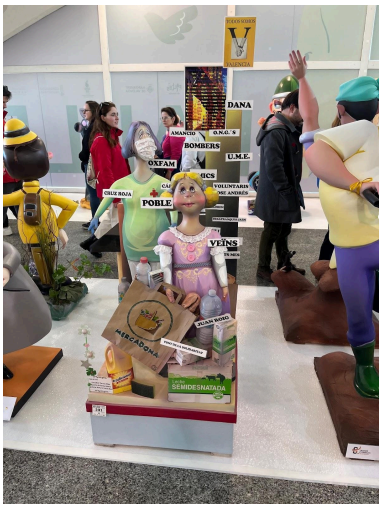
esdeveniments festius on es congreguen grans masses i difonen missatges que, encara que siguen breus o anecdòtics, poden arrelar en la memòria col·lectiva (Durkheim, 1912). En eixe sentit, l'"efervescència col·lectiva" s'alimenta d'un sentiment de greuge contra les institucions, s'originen expressions que, en clau populista, poden reconfigurar la percepció de la legitimitat política.

En síntesi, el populisme simbòlic detectat en l'anàlisi de les Falles combina l'orgull local, la narrativa del "poble unit" i la crítica a l'aparell institucional. Es tracta d'un discurs potent perquè activa mecanismes d'identificació afectiva: l'ús de símbols culturals forts, l'apel·lació a l'heroisme ciutadà i la identificació d'un "enemic comú" (siga la ineficiència de les autoritats o una percepció d'abandonament). D'aquesta manera, la festa contribueix a reproduir un imaginari on l'acció col·lectiva i veïnal es posiciona com la principal solució a les crisis, mentre que el rol de l'Estat queda sotmés a una avaluació pública fortament crítica.

El regionalisme i simbologia populista

Una part significativa dels ninots exposats en l'Exposició del Ninot 2025 han posat el focus en el paper que ha tingut la ciutadania en la resposta al DANA. En aquests ninots, la representació de la catàstrofe socionatural no se centra únicament en la destrucció i el caos generat per la riuada, sinó en la manera com la societat ha reaccionat davant l'emergència. Així, s'hi poden observar figures que reten homenatge als voluntaris que van participar en tasques de rescat, neteja i suport a les persones afectades, fent èmfasi en la mobilització espontània de veïns, associacions i cossos d'emergència.

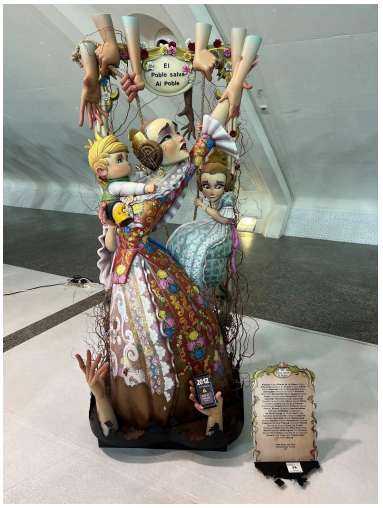
Imatge 34: Representació de simbologies associades a la DANA en l'Exposició del Ninot 2025.

Font: Elaboració pròpia

Moltes d'aquestes obres fan ús de símbols visuals poderosos: mans que s'uneixen per a recuperar objectes enfangats, brigades de ciutadans treballant conjuntament o representacions heroiques de personatges. Així doncs, en aquestes representacions existeix un enaltiment a l'acció comunitària en retraïment a un negacionisme polític com s'ha vist anteriorment.

En aquests ninots inclouen noms concrets d'entitats —com la Creu Roja, la UME o bombers d'arreu de l'Estat— que van actuar sobre el terreny conjuntament amb els voluntaris. Alhora, també s'hi fan referències a comerços i empreses locals que haurien donat suport logístic i material als damnificats, la qual cosa reforça la noció d'una comunitat cohesionada al marge de la burocràcia estatal amb la idea de l'evergetisme. En termes de nacionalisme banal (Billig, 1995) la iconografia fallera mescla elements tradicionals (l'estètica valenciana, la música, la indumentària) amb una narrativa més populista i emotiva relativa al desastre. El resultat és un discurs en què el regionalisme valencià adquireix protagonisme mitjançant la projecció del "poble valencià" com a actor col·lectiu unit front a les institucions. Aquest ús de la simbologia local accentua una idea d'identitat compartida, i es fusiona amb el populisme al voltant de la idea que la "comunitat local" o "regional" és qui realment resol la crisi, davant d'uns poders públics culpats de la situació als pobles damnificats.

Alhora, la combinació de caricatura i sàtira amb un missatge d'orgull local permet aprofundir en l'"efervescència col·lectiva" (Durkheim, 1912), ara aplicada a un context festiu postcatàstrofe. La solidaritat, la identitat valenciana i la crítica implícita al poder s'entrellacen en els ninots per elaborar una narrativa de "poble" fort, resilient i autosuficient. Fins i tot, l'Ajuntament de València (2025) ha batejat les Falles de 2025 com les Falles "més solidàries de la història", i moltes de les programacions falleres reten homenatge als afectats per la DANA.

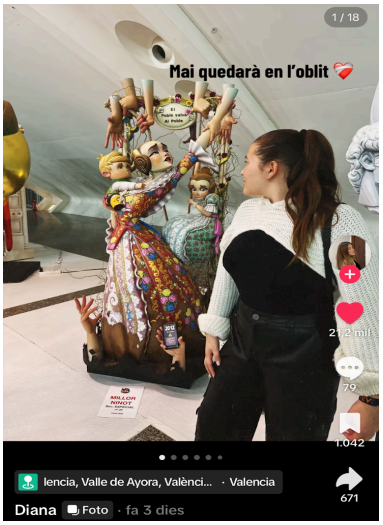
Imatge 35: Les FFMMVV 2025 al "pont de la Solidaritat"

Font: Twitter (X), @LasFallas, 5 de març de 2025.

Un dels lemes més recurrents és “sols el poble salva al poble”, que apareix en diversos ninots per reforçar un discurs de reivindicació de la societat civil (Laclau, 2005) pel que fa a la construcció simbòlica del “poble” en el populisme. Com a cas il·lustratiu, cal destacar el ninot guanyador segons la Junta Central Fallera (JCF). Aquest ninot ha obtingut una gran atenció mediàtica perquè sintetitza diversos motius relacionats amb la DANA 1) la figura d’una fallera coberta de fang 2) el lema “el poble salva al poble” 3) l’al·lusió a l’hora exacta (20:12) del missatge d’alerta. El ninot, fruit d’aquesta fusió entre elements de la festa i record de la tragèdia, ha sigut àmpliament compartit a les xarxes socials i fins i tot ha aparegut en la portada de la revista Actualitat Fallera 2025. En definitiva, exemplifica com el relat popular i regionalista pot convertir-se en una eina poderosa per a vehicular tant l’homenatge als qui van col·laborar en la catàstrofe com la crítica, més o menys latent, a la manca d’eficàcia de les institucions.

Imatge 36: Representació del ninot indultat de Plaça del Pilar amb el lema “Sols el poble salva al poble”.

Font: Tiktok @Diana, 23 de febrer de 2025; Twitter (X) @GenteDeFallas, 5 de març de 2025.

D’aquesta manera, es mostra que l’exaltació de la identitat local no solament adopta una funció expressiva i emotiva, sinó que també opera com a mecanisme de diferenciació respecte d’un poder polític. El ressò de consignes com “sols el poble salva al poble” en la festa fallera s’alinea amb la lògica populista que posa el “poble” en el centre de la narrativa, i ofereix una aproximació a la intersecció entre identitat, festivitat i relats de crisi.

5.5.4. L’evergentisme com a mecanisme de batalla cultural

En la representació sobre la gestió de la DANA, emergeix una diferenciació marcada entre els actors del camp polític o institucional —particularment les institucions polítiques— i aquells que s’identifiquen amb l’espai privat. Segons s’observa als ninots, el paper del sector públic apareix majoritàriament caracteritzat de manera crítica o negativa, mentre que el privat, al qual es vinculen empreses i personalitats com Juan Roig, adquireix un to clarament positiu.

Imatge 37: Iniciatives d'empreses privades per a la recuperació dels afectats per la DANA

Font:@Hortanoticias, @FallasGD

Entre els elements més rellevants d'aquest apartat destaquen els ninots que il·lustren la intervenció de Juan Roig i el seu paper en la reconstrucció post-DANA. Des d'una perspectiva historicosocial, Roig ha exercit un patrocini periòdic a les Falles, recolzant tant actes festius com iniciatives culturals, en una lògica que recorda l'evergetisme clàssic (Veyne, 1976). Aquest fet ha afavorit la seua visibilitat en el món faller, i en la situació actual es percep una "romantització" de la seua figura, com a exponent d'una ajuda eficaç i ràpida —o, com a mínim, així es plasma als remats i a les escenes que al·ludeixen a la seua implicació després de la catàstrofe. En paral·lel, Mercadona —i fins i tot altres empreses com Amstel— apareixen esmentades en diversos ninots, associant la seua col·laboració econòmica o material amb la idea de "solidaritat privada" que contrasta amb la ineficiència atribuïda a l'Estat.

La consolidació dels evergentismes contemporanis en la cultura festiva

L'ús de la DANA com a recurs publicitari per part d'aquestes empreses no es limita a l'àmbit purament econòmic; també contribueix a configurar un discurs on l'ajuda institucional queda relegada o, directament, negada en favor d'una exaltació de l'acció privada. Això és coherent amb el que mostra la sàtira fallera: mentre els ninots critiquen la lentitud o la poca planificació del sector públic, posen el focus en el "mecenatge modern" que reflecteix un retorn a l'esperit evergètic, però traslladat a l'àmbit empresarial. És a dir, es presenta la iniciativa privada com a motor del rescat i la recuperació, la qual cosa alimenta la "romantització" d'allò privat com a alternativa més efectiva i compromesa que la política institucional.

Ara bé, des d'un punt de vista sociològic, cal considerar que aquestes representacions no necessàriament ofereixen una visió objectiva de la realitat, sinó que reforcen una narrativa que contrasta la suposada inoperància de l'Estat amb l'èxit del patrocini empresarial. Així, els ninots es converteixen en testimonis d'un procés de valoració diferenciada: d'una banda, l'espai públic queda qüestionat i, d'altra, l'espai privat és enaltit. La major part de les ajudes privades, llavors, apareix destacada com a senyal de compromís col·lectiu, deixant en un segon pla el paper de l'Administració. En aquest sentit, una figura molt destacada i reconeguda dins de les Falles, és Juan Roig, propietari de Mercadona.

Imatge 38: Notícies de les ajudes econòmiques de Juan Roig als afectats per la DANA

Juan Roig, en el epicentro de la marea solidaria

El presidente de Mercadona se desplaza hacia Benetússer para conocer de primera mano el alcance de los daños de la DANA

Juan Roig lanza la iniciativa Alcem-se, con 25 millones de euros ayudas directas para empresas afectadas por la DANA

12 de noviembre de 2024

- **En la plataforma, alojada en la web de Marina de Empresas, los negocios afectados pueden solicitar asesoramiento de expertos de EDEM, Lanzadera y Angels y ayudas económicas a fondo perdido de hasta 10.000 euros.**
- **Además, la web recoge gran parte de las iniciativas solidarias lanzadas por otros colectivos y asociaciones destinadas a ayudar a comercios y empresas.**
- **Tiene el objetivo de reactivar lo antes posible el tejido económico de las zonas afectadas y de reducir al máximo el número de empresas que cierran.**

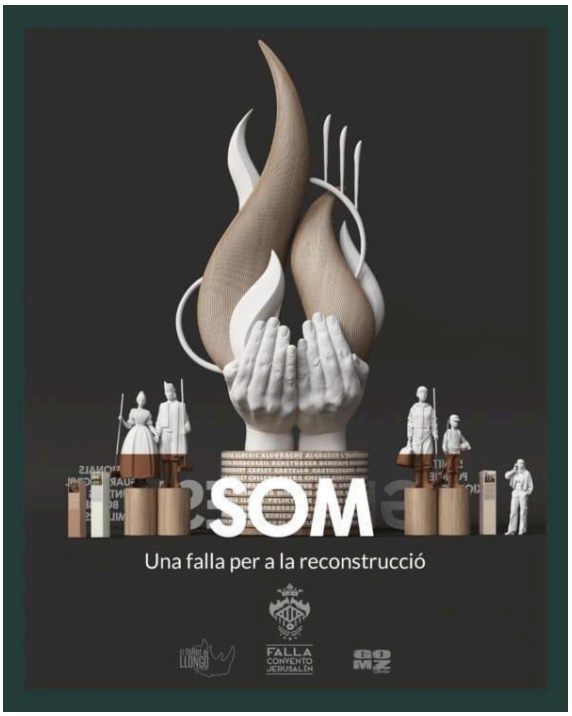
Marina de Empresas, polo de emprendimiento e innovación impulsado por Juan Roig, ha lanzado la plataforma Alcem-se con una dotación total de 25M€, destinada a ayudar a pymes, comercios, startups y autónomos afectados por la Dana. El objetivo de la iniciativa es el de reactivar lo antes posible el tejido económico de las zonas afectadas, intentando así reducir al máximo el número de empresas que cierran.

Font: Las Provincias 2-12-2024.

En aquest sentit, Roig ha protagonitzat molts titulars en relació a les ajudes a persones, empreses i pobles damnificats ja que s'estima que de moment haurà destinat uns 200M per a la reconstrucción (Levante EMV). A banda d'empreses, pobles i ajudes a particulars Roig té amplis lligams a les Falles i entrellaça

Imatge 39: Iniciatives de Juan Roig per a la visibilització del Roig Arena i la iniciativa “Som” de Convent Jerusalem-Matemàtic Marzal

Font: @RoigArena en X; @Conventojerusalen en Instagram

Alhora, la noció de “mecenatge modern” no s’esgota en la celebració fallera. En altres àmbits, Roig impulsa projectes com Lanzadera, Angels Capital, el suport a l’esport professional amb el València Basket i a més la construcción de la nova infraestructura Roig Arena que contribueixen a la generación de construcción d’imatge de benefactor polifacètic. Aquesta multiplicitat d’accions reforça en l’imaginari col·lectiu que la seua influència va més enllà d’un patrocini puntual, i que —en termes d’evergetisme— exerceix un rol destacat en el territorio valencià. Això ha dut a la construcció d’una imatge de Roig com a “mecenes modern”, que concentra en la seua figura el reconeixement de bona part de la comunitat fallera i, més enllà, de la societat valenciana.

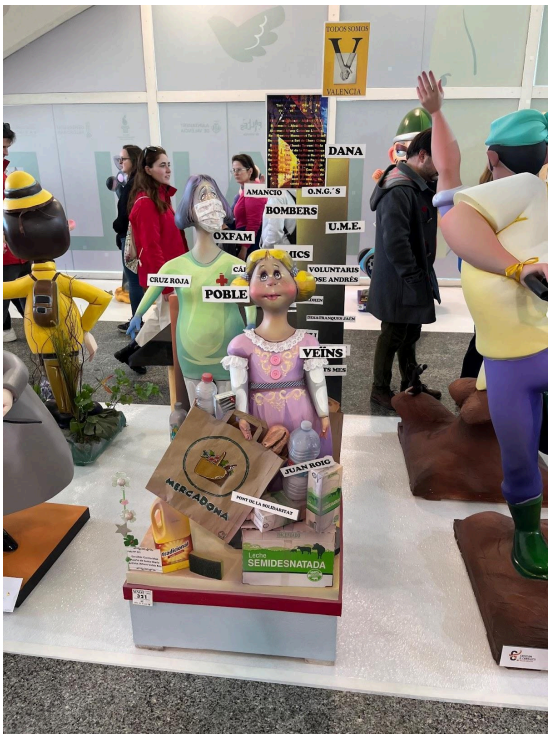
L’evergetisme de Juan Roig representa com l’espai festiu (en aquest cas, les Falles) pot servir de plataforma per a la projecció d’un determinat actor privat que, tot i perseguir un benefici reputacional, aporta recursos que reforcen la capacitat d’organització i la viabilitat d’esdeveniments de gran magnitud. Això no sols afavoreix la imatge de qui du a terme l’acció filantròpica —amb la consegüent pujada del seu capital simbòlic i social (Bourdieu, 1984)—, sinó que també contribueix a la consolidació d’una narrativa de “modernitat empresarial” i “responsabilitat social” en la qual es valora la iniciativa privada com a motor de progrés.

El lligam de Juan Roig amb les Falles no és nou, però en el context post-DANA ha guanyat un pes mediàtic addicional. El suport econòmic a comissions o la inversió en infraestructures, bé

siga relatives a la festa o no, s'ha entès com un senyal de "compromís" amb el territori, generant un discurs que contrasta l'efectivitat del patrocini privat amb la imatge de "lentitud" generada cap a les institucions. Així, la imatge "evergètica" de Roig se solidifica i aporta un punt de referència positiu que, sovint, la sàtira fallera reprodueix a través de ninots o escenes on apareix esmentat com a figura resolutiva i generosa.

Imatge 40: Representació de l'Exposició del Ninot 2025 en agraïment a l'ajuda de Mercadona (Juan Roig)

Font: Elaboració pròpia

La distribució urbana de les representacions a través dels Ninots

La ciutat de València queda "cartografiada" en funció de les jerarquies urbanes existents les narratives sobre la DANA. Aquest fenomen no és alié a les dinàmiques de desigualtat urbana i de jerarquització que, articulen la festa fallera entorn de diferents sectors socioeconòmics i tradicions artístiques (Díaz-Solano i Rius-Ulldemolins i Pecourt, 2024).

En primer lloc, a la Secció Especial —majoritàriament ubicada en zones cèntriques o emblemàtiques— s'observa una clara tendència a representar la DANA amb monuments de gran envergadura amb absència de crítica política. D'aquesta forma, es pot representar com són les Falles més "polítiques" per l'absència d'aquesta crítica. Majoritàriament la Secció Especial aposta per temàtiques que impacten el públic, reforcen la imatge competitiva de la falla i, sobretot, aconsegueixen projecció mediática, però amb els fets polítics no tan evidents.

El fet que la DANA estiga representat en moltes de les escenes d'aquestes Falles pot entendre's com un intent d'atraure l'atenció local i turística maquillat de memoria.

D'altra banda, en els barris de la ciutat de València propers a l'Horta Sud o els pobles del Sud o més perifèriques compten amb un fort component d'identitat regional, el relat se centra sovint en valors tradicionals i solidaritat veïnal. Aquí, la DANA es vincula amb la riuada. La crítica política s'emmarca majoritàriament en les segones, terceres seccions, majoritaris en barris de renda mitjana. Aquestes comissions, tot i no tindre el mateix pressupost que la Secció Especial, fan del contingut crític un element clau: caricaturitzen tant la gestió institucional de la DANA com la possible "desconnexió" de les autoritats. La insistència en assenyalar-ne la ineficàcia reforça el discurs del "negacionisme polític" recollit en altres apartats.

Els ninots amb elements referits a la DANA però no com a temàtica central, geogràficament no tenen cap sense un patró temàtic concret. Sovint, són peces afegides tardanament per incorporar novetats o polèmiques d'última hora. Aquest fet demostra la flexibilitat de les Falles per actualitzar-se amb esdeveniments recents, tot i que la manca de coherència narrativa indica que s'actua més per oportunisme que per una planificació en profunditat de la temàtica. En conjunt, mentre la Secció Especial exhibeix grans recursos i un discurs impactant, altres zones posen èmfasi en la identitat local i la reivindicació del territori, i unes terceres comissions basen la seua estratègia fallera en la sàtira política. Aquesta diversitat temàtica i geogràfica confirma el paper de la festa com a mecanisme de negociació simbòlica de la ciutat, on la crítica, la solidaritat i el record de la catàstrofe s'entrellacen amb l'estatus urbà i la competència festiva.

6. CONCLUSIONS

Aquesta recerca parteix de la consideració de la cultura festiva com un camp en el sentit bourdinià: un espai socialment construït, estructurat per jerarquies, capitals diversos i lluites pel reconeixement simbòlic. El treball dialoga amb aportacions neobourdianes (Lahire, 2004; Grignon i Passeron, 1989; Bourdieu, 1962), les quals han revisat i ampliat el marc conceptual bourdinià, posant en relleu tant la construcció de l'habitus festiu com l'acumulació i importància dels mateixos tipus de capitals, construint un capital propi, com és el capital festiu, i concretament en aquesta tesi capital faller.

Tanmateix, la recerca no es limita a una aplicació ortodoxa del model de camp, sinó que es complementa amb les mateixes crítiques dels esquemes estructuralistes, principalment, amb la perspectiva de Randall Collins (2004), pels seus estudis sobre els rituals. Per això, la tesi combina els conceptes centrals de Bourdieu —camp, capital i habitus— amb una lectura crítica que en qüestiona els riscos de reïficació analítica i en destaca les tensions internes entre ortodòxia i heterodòxia, així com la dificultat d'objectivar completament fenòmens altament simbòlics, emocionalment densos i localment contextualitzats. En aquest marc, la recerca es justifica per la necessitat de disposar d'un model analític capaç de captar les especificitats de la cultura festiva com a camp de disputa simbòlica situada, on convergeixen formes de legitimació tradicionals, emocions col·lectives ritualitzades i processos de consagració mediatitzats tant per elits locals com per institucions públiques, contribuint a ampliar els recursos conceptuals de la sociologia de la cultura i, més específicament, de l'estudi de la cultura festiva.

Així doncs, la present tesi doctoral s'ha proposat articular una proposta d'anàlisi del poder simbòlic de la cultura festiva. En aquest sentit, el camp faller constitueix un espai social autònom relativament, estructurat per capitals específics, però alhora també es manifesta travessat per rituals d'interacció que generen energia emocional i sentit d'identitat col·lectiva. Aquesta doble mirada ha permés entendre que les Falles no són només una estructura jerarquitzada de reconeixement simbòlic i estètic, sinó també un lloc de producció de vincles socials, identificació i dominació. Així, el ritual faller, més enllà de la seua funció celebrativa, s'erigeix com una forma d'illusio —d'implicació afectiva i reconeixement simbòlic— que sosté la participació i legitima la pròpia estructura del camp.

Els objectius de la recerca, s'han centrat a identificar i objectivar la construcció del capital específic que opera dins del camp faller, analitzar els mecanismes de legitimació i exclusió, i explorar com aquests processos es vinculen a la dimensió territorial, urbana, ideològica i estètica de la festa. Per a això, s'ha combinat una estratègia metodològica quantitativa i qualitativa amb diferents tècniques d'investigació, que han permès observar que l'adscripció fallera no és fruit d'una tria individual, sinó una posició dins d'un camp que distribueix recursos, reconeixement i visibilitat de manera desigual.

Els resultats mostren que el capital faller és un factor estructurant fonamental. Aquest capital es distribueix de forma desigual segons les condicions de cadascuna de les comissions i de les propietats socials persones que formen o volen formar part del camp. Les comissions situades en districtes com l'Eixample, Ciutat Vella o l'Antiga Campanar acumulen capital econòmic i simbòlic que les posiciona en el pol dominant del camp faller, amb més accés a premis de secció, a artistes consagrats i a recursos materials. Aquestes comissions, com ara Convent Jerusalem o El Pilar, operen segons la lògica del pol comercial, que Bourdieu hauria associat al *rive droite*: espais de poder, consagració i estabilitat estètica. A través de la monumentalització del ritual, aquestes comissions instauren models de reconeixement que funcionen com a mecanismes de distinció social. En aquest sentit, el capital faller no sols s'associa a la capacitat d'accedir a recursos o obtenir premis, sinó que està profundament vinculat a la capacitat de generar rituals amb alt rendiment emocional, acumulant així prestigi i reconeixement dins del camp. Collins ajuda a entendre aquest procés com una forma d'acumulació d'energia emocional que reforça el valor simbòlic dels actors centrals.

Per altra banda , altres comissions com Na Jordana o Regne de València – Duc de Calàbria, situades al barri de Russafa, configuren un pol alternatiu que, tot i la seua proximitat a l'àrea d'influència institucional (regidoria de cultura, activisme urbà, valors progressistes), no participen de la mateixa manera en la lògica de la consagració. En aquest cas, el barri —amb una marcada gentrificació i una població amb alt capital educatiu i simbòlic— funciona com un espai d'hibridació, on s'observa una estètica menys rupturista però amb una forta càrrega crítica i satírica reconeguda a través de premis d'enginy i gràcia. Aquesta dinàmica revela que els valors emergents de les noves classes urbanes es projecten sobre les Falles, però no sempre generen formes transgressores d'innovació estètica. És el cas de Regne de València, que malgrat estar situat en un espai amb una presència significativa de col·lectius LGTBI i amb una marcada dimensió cultural alternativa i bohèmia, reprodueix un model monumental, entés com una aposta per formats grans i reconeixibles institucionalment, més proper a allò que en el context del camp festiu es podria anomenar pol ortodox, és a dir, alineat amb les formes estètiques dominants i amb un alt grau de consagració simbòlica. Tal com mostren els resultats, es pot considerar un nivell de transgressió suficient per a articular una crítica reconeguda institucionalment, però sense excedir els límits de legitimació i la *illusio* establerts dins del camp faller.

Aquesta tensió es visibilitza també en el paper dels artistes fallers, que operen com a portadors de capital simbòlic i polític dins de les comissions. En determinats casos, com el de Regne, el valor polític del monument no es fonamenta tant en la seua càrrega reivindicativa explícita, sinó en l'aura que projecta l'artista: la seua trajectòria, la seua identitat (incloent-hi aspectes com l'orientació sexual o la vinculació amb valors comunitaris del barri), i la seua capacitat per articular discurs simbòlic mitjançant el llenguatge visual de la falla. Així, la tria de l'artista

esdevé un acte polític: una aposta estratègica pel reconeixement, que capitalitza identitat i produeix posicionament dins del camp faller.

Aquest procés recorda el que Pierre Bourdieu assenyala en la seua anàlisi del discurs de Heidegger (Fabiani, 1918). En aquest cas, el valor del discurs no resideix únicament en el seu contingut, sinó en la forma específica de legitimitat que activa dins del camp intel·lectual, en la seua capacitat per produir un efecte de reconeixement basat en codis compartits per l'elit. Igual que en el cas de Heidegger (Bourdieu, 1962) —on el discurs filosòfic opera a la vegada com a posició dins del camp intel·lectual i com a eina de capital polític dins del context alemany dels anys trenta—, l'artista faller pot articular una doble posició dins del camp cultural i polític: per una banda, mobilitza la seua trajectòria artística per legitimar la comissió; per una altra, la seua figura esdevé un símbol d'adhesió a determinats valors socials o polítics. Els premis actuen com a mecanismes de consagració simbòlica, reforçant jerarquies internes però també operant com a espills dels conflictes ideològics que travessen la festa. A través d'aquestes aliances i reconeixements, es constata una homologia estructural entre el camp faller i el camp polític, on els rituals festius actuen com a espais de legitimació mútua. Els artistes, com a figures amb capital simbòlic transitable, exemplifiquen aquesta articulació entre cultura i política, donant cos a una performativitat política encarnada en l'estètica festiva.

En conclusió, aquesta recerca mostra que el camp faller és una estructura complexa de reconeixement i poder simbòlic, que s'articula a través d'un entramat de capitals específics, rituals i lluites per la legitimitat. La pregunta que ens féiem al principi sobre si els conceptes de la perspectiva bourdiana (camp i capital) poden aplicar-se als fenòmens de la cultura neotradicional té una resposta doble. Podem observar, en efecte, una estructuració jeràrquica i una autonomia relativa dels criteris de valoració interns, la qual cosa deriva en un capital que podem anomenar faller i que és objecte de disputa. Així mateix, podem caracteritzar aquesta lluita per la legitimitat com una oposició entre ortodoxos i emergents que podria assimilar-se a les lògiques del camp artístic. Tanmateix, també cal reconèixer els límits d'aquesta aplicació: aquests rituals giren al voltant d'una identitat local i territorial que, tot i estar en debat, cristal·litza en uns cànons que s'estableixen com a "tradició" i que dificulten l'aparició de pols heterodoxos i la disputa per la renovació permanent del camp, dinàmica que caracteritza el camp artístic des del seu origen al segle XIX (Bourdieu, P. 2002). Per això, la lògica del ritual plantejada per Randall Collins és més adequada per comprendre la dinàmica de competició per concentrar l'atenció del ritual (que no té un únic focus), però que ha de respectar una sèrie de cànons estètics específics i locals, generant un capital faller i d'autoctonia reconegut i promogut pels organitzadors locals del ritual. Així mateix, la lògica de gastar més per generar més atenció, reconeixement i agraïment per part de la població local (i capital simbòlic) respon a una lògica evergètica que fa que depenga en part del capital econòmic aportat pels donants de la comissió i generat per la comissió. Així doncs, al contrari que en el camp artístic modern on la

intervenció directa del capital econòmica és rebutjada, amagada o eufemitzada en el camp faller l'aparició d'instrumentalitzacions econòmiques i polítiques per part dels donants (grans empresaris i polítics) no és rebutjada, sinó al contrari, celebrada. Per això, les comissions organitzadores més antigues, amb més capital simbòlic i donants públics i privats, solen romandre en les posicions dominants i defensar amb més èxit les posicions ortodoxes, al contrari que en els camps artístics, caracteritzats per una anomia institucionalitzada (Bourdieu, 1987b).

Així doncs, s'estableix que la cultura festiva de les Falles de València pot analitzar-se des de la teoria bourdiniana del camp amb aquestes adaptacions. S'han identificat en aquest sentit, dues dimensions fonamentals en l'organització del camp faller: d'una banda, el capital faller, que constitueix l'eix principal de jerarquització i reproducció de les posicions dominants dins del camp; de l'altra, una dimensió secundària estructurada al voltant del capital artístic i social, que introdueix dinàmiques de competència i conflicte, tot i que sense propiciar una renovació substantiva de les jerarquies establertes.

Així doncs, es dona una economia simbòlica dins del camp festiu, en què l'acumulació de capital faller opera com un mecanisme central de legitimació. Tal com assenyala Bourdieu en la seua anàlisi dels béns simbòlics, els processos de legitimació cultural no poden comprendre's únicament en termes de valor econòmic, sinó que depenen d'una lògica de negació de l'econòmic, en què l'acumulació de prestigi i reconeixement social adquireix primacia sobre els interessos mercantils explícits. En aquest context, el capital faller es configura com un capital simbòlic d'alta especificitat, el valor del qual és reconegut i sancionat dins del propi camp, però que posseeix una capacitat limitada de transposició a altres espais socials i en altres contextos territorials

També es posa de manifest una tensió existent entre els pols ortodox i heterodox dins del camp faller, que reflecteix una dinàmica semblant a la que s'observa en altres àmbits culturals. Mentre que el pol ortodox reforça la seua posició adherint-se als valors tradicionals de la festivitat, les Falles emergents intenten redefinir els límits del camp a través de la innovació estètica i discursiva. No obstant això, com ocorre també en el camp artístic, aquestes estratègies de subversió s'enfronten a resistències estructurals que limiten el seu potencial transformador. En aquest sentit, la innovació dins de les Falles no ha aconseguit desarticular les jerarquies simbòliques preexistents, sinó que ha estat absorbida progressivament dins del sistema de valors dominant, reproduint així una lògica de sacralització ritual en què fins i tot les propostes més disruptives acaben sent assimilades pel propi camp.

En definitiva, el poder simbòlic a la cultura festiva, és fonamental per a la construcció de la identitat d'una ciutat i per comprendre les seues lògiques socials i polítiques. Tant en el seu vessant urbà, social, econòmica i política, generant un grup d'inclosos i un d'exclosos marcat

entre fallers i no fallers, i pròpies jerarquies dins del camp amb una estratificació i una jerarquització interna, en la qual es troben nivells discursius i socials que marquen qui pot marcar allò acceptat i allò rebutjat; allò prestigiós i allò vulgar; allò pensable i allò impensable. Així, la cultura festiva es revela com el mirall de les tensions i aspiracions d'una ciutat i la seua ciutadania, reflectint i modelant la seva doxa, es a dir, el seu marc mental i polític. En aquest mosaic de poder i identitat, la ciutat es defineix i es reconfigura, mostrant que cada festa és un episodi en la gran epopeia col·lectiva de la ciutat.

7. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Adorno, T. (1971). *La ideología como lenguaje*. Madrid: Taurus.

Adorno, T. W y Horkheimer, M. (1944). *Dialéctica de la ilustración: Fragmentos filosóficos*.

Aimeur, C. (2014). *¿Pero cómo pudimos llegar hasta aquí? Valencia Plaza*.

Aix Gracia, Francisco (2014). *Flamenco y poder*. Un estudio desde la sociología del arte. Madrid: Fundación SGAE.

Ajuntament De València (2017a). *Estudi del barri de Benicalap*. València: Secció d'Estudis, Planificació i Formació.

Ajuntament De València. (2010a). *Estudi del barri del Carme*. València: Secció d'Estudis i Planificació.

Ajuntament De València. (2010b). *Estudio del barrio de campanar*. València: Sección de Estudios, Planificación y Formación.

Ajuntament De València. (2013). *Estudi del barri d'El Pilar*. València: Secció d'Estudis i Planificació i Servei del Benestar Social i integració.

Ajuntament De València. (2013). *Estudio del barrio de el pilar*. (). València: Sección de Estudios y Planificación y Servicio del Bienestar Social e integración.

Ajuntament De València. (2016a). *, Estudi del barri de la Malva-rosa*. València, Secció d'Estudis, Planificació i Formació.

Ajuntament De València. (2016b). *, Estudi del barri de Russafa*. València, Secció d'Estudis, Planificació i Formació.

Ajuntament De València. (2016c). *Pressupost municipal 2016*. València: Ajuntament de València.

Ajuntament De València. (2017b). *, Encuesta sociológica al colectivo fallero*. València, Invsest group – Ajuntament de València.

Ajuntament De València. (2017c). *, Enquesta sobre la percepció social del col*. lectiu faller davant la festa de les Falles com a Patrimoni Immaterial de la Humanitat. València, Ajuntament de València.

Ajuntament De València. (2017d). *, Estudi del barri de Benicalap*. València, Secció d'Estudis, Planificació i Formació.

Ajuntament De València. (2022). *Pla Especial de Falles*. València, Ajuntament de València.

Ajuntament De València. (2023). *Subvenciones a las comisiones falleras para monumentos falleros grandes e infantiles fallas 2024*. València:

Ajuntament De València. (2024). *Anuari estadístic de la ciutat de València*. València: Ajuntament de València.

Aladro-Vico (2018). *"Artivismo: Un nuevo lenguaje educativo para la acción social transformadora", Comunicar, 57(26), DOI: https: //doi*. org/10. 3916/C57-2018-01

Alarcón Hernández, C (2022). *Evergesías y Funciones Cultuales de los Sacerdotes y Sacerdotisas de Culto Imperial en la Bética*. Studia Historica. Historia Antigua, 40, 239–274. https://doi. org/10. 14201/shha202240239274

Albert, J.P. (2003). *: "Patrimonio y etnología en el sur de Francia", en, J*. A. González [ed.], Patrimonio y pluralidad. Nuevas direcciones en antropología patrimonial. Granada, Centro de Investigaciones Etnológicas Ángel Ganivet, Diputación Provincial de Granada; pp. 247-270.

Albert, M. (2004). *La eclosión asociativa en el tránsito hacia una nueva era*. Un estudio del tercer sector en el ámbito comarcal de l'Horta Sud (Valencia). Tesis Doctoral. València: Universitat de València. Recuperado el 26 de abril del 2023.

Albert, M. (2005). *: "El patrimonio cultural y la sociedad civil", en: G*. M. Hernández i Martí. , B. Santamarina. , A. Moncusí, y M. Albert [ed.], La memoria construida. Patrimonio cultural y modernidad. Valencia, Tirant Lo Blanch; pp. 193-223.

Albert, M., y Hernàndez, G.m. (2011). *Identidades en lucha*. Iniciativas civiles culturales ante el conflicto identitario valenciano. Papeles del CEIC, 66(1), 1-41.

Alexander, J. C. (1988). *Culture and political crisis: "Watergate" and durkheimian sociology*. En Durkheimian sociology (pp. 187-224) Cambridge University Press. Doi: 10. 1017/CBO9780511598258. 009

Alexander, J. C. (2004). *Cultural Pragmatics: Social Performance between Ritual and Strategy*. Sociological Theory, 22(4), 527-573. Https: //doi. org/10. 1111/j. 0735-2751. 2004. 00233. x

Alexander, J. C. (2010). *The performance of politics: Obama's victory and the democratic struggle for power / jeffrey C*. Alexander. Oxford: Oxford University Press.

Alexander, J. C. (2011). *Performative revolution in egypt (1*. Publ. Ed.). London [u. a.]: Bloomsbury Academic. Doi: 10. 5040/9781472544841

Alexander, J. C. (2017). *Theœ drama of social life*. Cambridge ; Malden, MA: Polity Press.

Alexander, J. C.giesen, B. Et Al.mast, J. L. (2006). *Social performance: Symbolic action, cultural pragmatics, and ritual*. Cambridge: Cambridge University Press. Doi: 10. 1017/CBO9780511616839

Aliaga, Antonio (2021) La crisis en las Fallas, a debate.

Alonso, L. E. (2002). *Pierre bourdieu in memoriam (1930-2002)*. Entre la bourdieumanía y la reconstrucción de la sociología europea. Revista Española De Investigaciones Sociológicas, 1(97), 9. Retrieved from

Althusser, L. (1974). *, Escritos*. Barcelona, Laia.

Alvarez Dorronsoro, I. (1998). *Tradición y discriminación*. Los alardes de irún y hondarribia. Cuadernos De Derecho Judicial, 11, 169-180.

Alvarez, P. (2019). *Ignacio garcía-belenguer: "Es más divertido dirigir un teatro de ópera*.

Álvarez, S. (2002). *"El afán de modernidad: una lectura del que ya no es nuestro siglo pasado"*. Revista de estudios hispánicos, 29: 275-300.

Anderson, B. (1983). *Imagined communities*. London-New York: Verso.

Andreotti, L. Y X. Costa (1996). *, Situacionistas: Arte, Politica*. , Urbanismo. Barcelona, Editorial Actar.

Andrés, R (2017). *, 18 de març)*. Alcohol y fiestas eclipsan la tradición artística en las fallas. La Vanguardia, Retrieved from

Anheier, H.k. Et Al. (1995). *: "Forms of capital and social structure in cultural fields: Examining Bourdieu's social topography", American Journal of Sociology, 100(4): 859-903*.

Antebi, A., y Pujol, A. (2008a). *Entre el poder y la evora*. Una etnohistoria del

Antón Clavé, S. Et Al. (2007). *: "Los lugares turísticos", en: S*. ANTÓN CLAVÉ y F. GONZÁLEZ REVERTÉ [coord.], A propósito del turismo: la construcción social del espacio turístico. Barcelona, UOC.

Aparicio, A (2023). *, 6 de març de)*. El PSPV busca recuperar las naves de la ciudad del artista fallero. La Razón, Retrieved from

Appadurai, A. (2001). *, La Modernidad desbordada*. Dimensiones culturales de la globalización. México, FCE.

Arato, A. (1996). *: "Emergencia, declive y reconstrucción del concepto de sociedad civil*.

Archilés, F. (2006). *: "Acords i desacords*. Valencianisme polític i identitat valenciana contemporània", Afers, 55: 481-510.

Arcodia, C., y Whitford, M. (2007). *Festival attendance and the development of social capital*. Journal of Convention & Event Tourism, 8(2), 1-18. Doi: 10. 1300/J452v08n02_01

Ardenne, P. (2008). *, Un arte contextual*. Murcia, CENDEAC.

Ariño Villarroya, A. (1992). *La fiesta de las fallas*. La liturgia civil del valencianismo temperamental. Revista De Antropología Social, 1, 29-60.

Ariño Villarroya, A. (2009). *El movimiento open: La creación de un dominio público en la era digital*. València: Universitat de València.

Ariño Villarroya, A., y Gómez, S. (2012). *La festa mare*. Les festes en una era postcristiana. Museu Valencià d'Etnologia-Diputació de València: València.

Ariño Villarroya, Antonio (1992a). *La ciudad ritual: la fiesta de las Fallas*. Barcelona: Anthropos.

Ariño Villarroya, Antonio (1992b). *La fiesta de las Fallas*. La liturgia civil del valencianismo temperamental. Revista De Antropología Social 1: 29–60.

Ariño Villarroya, Antonio (2010). *Prácticas culturales en españa: Desde los años sesenta hasta la actualidad, Barcelona: Ariel*.

ARIÑO, A (1999a). *): "Como lágrimas en la lluvia*. El estatus de la tradición en la modernidad avanzada", en: R. RAMOS y F. GARCÍA. [eds.], Globalización, riesgo, reflexividad. Tres temas de la teoría social contemporánea. Madrid, CIS.

Ariño, A. (1988). *, Festes, Rituals i Creences*. València, Edicions Alfons El Magnànim.

Ariño, A. (1990). *Historia de las fallas*. Valencia: Editorial Levante-EMV.

Ariño, A. (1990b). *, Fiesta y sociedad en la Valencia contemporánea*. Valencia, Universitat de València.

Ariño, A. (1990c). *: "Asociacionismo festivo contemporáneo en el País Valenciano", en VV*. AA, Identidades colectivas. Etnicidad y Sociabilidad en la Península Ibérica. València, Generalitat Valenciana; pp. 165-185.

Ariño, A. (1993). *La sociabilidad festera*. En J. Cucó (Ed.), Músicos y festeros valencianos (pp. 129-233). València: I. V. A. E. C. M.

Ariño, A. (1997). *: "Ideologías, discursos y dominación", REIS: Revista Española de Investigaciones Sociológicas 79: 197-220*.

Ariño, A. (1997). *Sociología de la cultura: La constitución simbólica de la sociedad*. Barcelona: Ariel.

Ariño, A. (2001). *El rostro cambiante de la cultura: para una definición sociológica*. En J. B. Llinares y N. Sánchez (Eds.), Filosofía de la cultura. Actas del IV Congreso Internacional de la Sociedad Hispánica de Antropología Filosófica (SHAF) (pp. 249-260). Valencia: SHAF.

Ariño, A. (2004). *Asociacionismo, ciudadanía y bienestar social*. Papers. Revista de Sociología, 74, 85-110.

Ariño, A. (2010). *, Prácticas culturales en España: desde los años sesenta hasta la actualidad*. Barcelona, Ariel.

Ariño, A. (2010). *Prácticas culturales en españa*. De los años sesenta a la actualidad. Barcelona: Ariel.

Ariño, A. (dir.) (1990a). *, Historia de las Fallas*. València, Editorial Levante-EMV.

Ariño, A. Y M. Albert (2003). *, Cultura i Educació*. En: L'Associacionisme a l'Horta Sud. Un estudi de la societat civil en l'àmbit comarcal. Torrent, Fundació Horta Sud.

Ariño, A. Y S. Gómez. (2012). *, La festa mare*. Les festes en una era postcristiana. València, Museu Valencià d'Etnologia-Diputació de València.

Ariño, A., & García Pilán, P. (2006). *Apuntes para el estudio social de la fiesta en España*. Anduli: Revista Andaluza de Ciencias Sociales, 6, 13-28. Retrieved from

Ariño, A., y Albert, M. (2003). *L'Associacionisme a l'Horta Sud*. Un estudi de la societat civil en l'àmbit comarcal. Torrent: Fundació Horta Sud.

Ariño, A., y García Pilán, P. (2018). *La sociedad valenciana en transformación (1975-1925)*. València: Publicacions de la Universitat de València/Institució Alfons el Magnànim.

Arizpe, L. (2004). *: "El patrimonio cultural intangible en un mundo interactivo", en: ICOM, CONACULTA-INAH, Memorias Patrimonio Intangible*. Resonancia de nuestras tradiciones. México, Fundación Televisa.

Arnandís y Agramunt, R. (2019). *: "¿Qué es un recurso turístico? Un análisis Delphi a la academia hispana", Cuadernos de turismo, 43: 39-68*.

Arnould, E.j. Y L.l. Price (1993). *: "River Magic: Extraordinary Experience and the Extended Services Encounter", Journal of Consumer Research, 20(1): 24-45*.

Ashworth, G.j. (2009). *: "Do tourists destroy the heritage they have come to experience?", Tourism Recreation Research, 34: 79–83*.

Askins, K., & Pain, R. (2011). *Contact Zones: Participation, Materiality, and the Messiness of Interaction*. Environment and Planning D: Society & Space, 29 (5). Https: //doi. org/10. 1068/d11109

Atubi, O.w. (2013). *: "Religion, Ethnicity, Conflict and Democratic Institutions in Nigeria", en I*. GBADE, i D. A. FALADE, D. A. (eds), Socio-Political Conflicts and the Challenges of Democratic Consolidation in Nigeria. Ibadan, John Archers Publishers.

Augé, M. (2009). *, Los no lugares*. Espacios en el anonimato. Antropología de la modernidad. Barcelona, Gedisa.

Auyero, J., y Benzecry, C. (2017). *The practical logic of political domination: Conceptualizing the clientelist habitus'*. Sociological Theory, 35(3), 179-199. Doi: 10. 1177/0735275117725767

Ayuntamiento De Pamplona. (2017). *Pamplona libre de agresiones sexistas / eraso sexistarik gabe, iruña aske*. Estrategia 2017. Pamplona: Ayuntamiento de Pamplona.

Bacete, G., Díaz-solano, P., & Li, C. (2021). *Asociaciones culturales*. En J. L. Monzón, & I. Antuñano (Eds.), Guia laboral de la economía social valenciana (pp. 319-334). València: CIRIEC.

Badinter, E. (1993). *XY On the masculine identity*. New Frontier.

Baert, P., & Morgan, M (2017). *A performative framework for the study of intellectuals*. European Journal of Social Theory, 21(3), 322-339. (Original work published 2018)

Bajtin, M. (1968). *, Dostoevskij, Poética e S*. tilistica.

Bajtin, M. (1990). *, La cultura popular en la Edad Media y en el Renacimiento*. El contexto de Francois Rabelais. Madrid, Alianza Editorial.

Bakhtin, M. (1968). *Rabelais and his world*. Cambridge, MA, : MIT Press.

Ball, T.dagger, R. Et Al.o'neill, D. I. (2019). *Political ideologies and the democratic ideal (11th ed*.). Oxford: Routledge. Doi: 10. 4324/9780429286551

Banfield, E.c. (1958). *, The Moral Basis of a Backward Society*. Glencoe - Illinois, The Free Press.

Barberà, O. (2019). *: "La cultura política dels valencians: pautes de canvi i continuïtat*. ", en CORTS VALENCIANES, Una vida dedicada al Parlamento. Estudios en homenaje a Lluís Aguiló i Lucía. València, Imprenta CG; pp. 35-49.

Barberà, O., Barrio, A., y Rodríguez, J. (2019). *: New parties' linkages with external groups and civil society in Spain: a preliminary assessment*. Mediterranean Politics, 24(5), 1-19.

Barbosa-de Oliveira, L.m. (2007). *, Corpos indisciplinados*. Ação cultural em tempos de biopolítica. São Paulo, Beca.

Barchas, P. Y S. Mendoza (1984). *: "Social cohesion: Essays toward a sociopsychological perspective", Politics and the life sciences, 4(2): 181-81*.

Barker, C. (2012). *Cultural studies: Theory and practice (4th edition*. Ed.). Los Angeles: SAGE.

Barrera, A. (1989). *Perspectivas antropológicas en el estudio de la agrociudad: el caso del Puente Genil*. En F. López-Casero (Comp.), La agrociudad mediterránea. Estructuras sociales y procesos de desarrollo (pp. 87-110). Madrid: Ministerio de Medio Ambiente, y Medio Rural y Marino, Secretaría General Técnica. Centro de Publicaciones.

Barriendos-rodríguez, J. (2007). *: "El arte público, las ciudades-laboratorio y los imaginarios urbanos de Latinoamérica", Aisthesis, (41): 68–88*.

Barrio, A. (2020). *El feble arrelament del populisme a espanya*. Debats. Revista De Cultura, Poder i Societat, 134(1), 233-246. Doi: 10. 28939/iam. debats. 134-1. 14

Barrios, M., y Villarroya, A. (2022). *What is needed to promote gender equality in the cultural sector? Responses from cultural professionals in catalonia*. European Journal of Cultural Studies, 25(4), 973-992. Doi: 10. 1177/13675494211048903

Batlle, M. (2022). *: VALENCIA MIRA AL FUTURO COMO CAPITAL VERDE EUROPEA DE 2024*.

Bauman, Z. (2003). *, Comunidad*. En busca de seguridad en un mundo hostil. Madrid, Siglo XXI.

Bauman, Z. (2007). *, Arte, ¿líquido? Madrid, Sequitur*.

Beck, U. (1998a). *, ¿Qué es la globalización? Falacias del globalismo, respuestas a la globalización*. Barcelona, Paidós.

Beck, U. (1998b). *, La sociedad del riesgo*. Hacia una nueva modernidad. Barcelona, Paidós.

Becker, H. (1994). *La confusion des valeurs*. En P. Menger, & J. Passeron (Eds.), l'art de la recherche, Essais en l'honneur de raymonde moulin (pp. 24-39). Paris: La Documentation française.

Bellah, R.n. (1967). *: "Civil religion in América", Daedalus, Journal of the American Academy of Arts and Sciences, 1(1): 21*.

Bendix, R. (2011). *: "Héritage et patrimoine: de leurs proximités sémantiques et de leurs implications", en C*. BORTOLOTTO (ed.), Le patrimoine culturel immatériel: enjeux d'une nouvelle catégorie. Paris, Éditions de la Maison des sciences de l'homme; pp. 99-121.

Benlloch y Calvo, L. (2014). *Tras la senda del desplazamiento*. En Contested Series (Ed.), Working paper series, 2014 (). Madrid: Universidad Autónoma de Madrid.

Bennett, Tony, Mike Savage, Elizabeth Bortolaia, Silva Alan Warde, Modesto Gayo-Cal, and David Wright (2009). *Culture, Class, Distinction*. London: Routledge.

Benzecry, C., y Collins, R. (2014). *The high of cultural experience: Toward a microsociology of cultural consumption*. Sociological Theory, 32(4), 307-326. Doi: 10. 1177/0735275114558944

Benzecry, Claudio, and Fernando Domínguez (2010). *The Emotional Life of Cultural Objects*. In Routledge Handbook of Cultural Sociology. , eds. Grindstaff, Laura, 337–357. London: Routledge.

Bernstein, B. (1989). *Clases, códigos y control*. Hacia una teoría de las transmisiones educativas. Madrid: Ediciones Akal.

Bianchini, F. (1993). *: "Remaking European Cities: The Role of Cultural Policies", en F*. Bianchini (eds.), Cultural Policy and Urban Regeneration: The West European Experience. Franco - Manchester, Manchester University Press; pp. 1–19.

Bianchini, F. Y M. Parkinson (1995). *: "Cultural policy and urban regeneration: The West-European experience", Sustainability, 37: 486–489*.

Billig, M. (1995). *Banal nationalism (1st ed*.). Los Angeles ; London ; New Delhi ; Singapore ; Washington DC: SAGE. Doi: 10. 4135/9781446221648

Birnbaum, N. (1955). *Monarchs and sociologists*. Sociological Review, 3(1), 5-23. Doi: 10. 1111/j. 1467-954X. 1955. tb01042. x

Biroli, F., y Caminotti, M. (2020). *The conservative backlash against gender in latin america*. Politics & Gender, 16(1), E1. Doi: 10. 1017/S1743923X20000045

Blumenfeld, W. J. (1992). *Homophobia*. Beacon Press.

Bogad, L. M. (2010). *Carnivals against capital: Radical clowning and the global justice movement*. Social Identities, 16(4), 537-557. Doi: 10. 1080/13504630. 2010. 498242

Boira, J. V. (2012). *Valencia, la tormenta perfecta*. Barcelona: RBA.

Boira, J.v. (2011). *, Valencia*. La ciudad. Valencia, Editorial Tirant Lo Blanch.

Boissevain, J. (1992). *Revitalización de los rituales europeos*. Londres: Routledge.

Boix, R. Et Al (2010). *"The geography of creative industries in Europe: Comparing France, Great Britain, Italy and Spain", 50th Anniversary European Congress of the Regional Science Association International*. Sustainable Regional Growth and Development in the Creative Knowledge Economy. Jonkoping, Sweden, 19 - 23 August 2010.

Boix, R. Et Al (2017). *: "The Calatrava model: reflections on resilience and urban plasticity", European Planning Studies, 25(1): 29-44*.

Boix, R. Et Al. (2019). *, Las industrias creativas en la ciudad de València y su área metropolitana: Evolución, efectos sobre la renta y la relación con el engagement*. Valencia, mesval: Catedra Model Econòmic Sostenible i Entorn.

Boix, R.rausell, P. Et Al.abeledo, R. (2017a). *The calatrava model: Reflections on resilience and urban plasticity*. European Planning Studies, 25(1), 29-47. Doi: 10. 1080/09654313. 2016. 1257570

Boltanski, L. Y E. Chiapello (2005). *, The new spirit of capitalism*. New York, Verso

Bonet-martí, J. (2020). *Análisis de las estrategias discursivas empleadas en la construcción de discurso antifeminista en redes sociales*. Psicoperspectivas, 19(3), 1-12. Doi: 10. 5027/psicoperspectivas-vol19-issue3-fulltext-2040

Bonet-martí, Jordi. (2019). *Análisis de las estrategias discursivas empleadas en la*.

Bonet, L., y Zamorano, M. M. (2021). *Cultural policies in illiberal democracies: A conceptual framework based on the polish and hungarian governing experiences*. International Journal of Cultural Policy: CP, 27(5), 559-573. Doi: 10. 1080/10286632. 2020. 1806829

Bono, F (2014). *, 31 de març de)*. Las fallas de los pirineos competirán ante la unesco con las de valencia. El País. Com, Retrieved from

BOP (8 de noviembre del 2008), Reglament de Funcionament i Règim Intern de la JCF. València, Diputació de València.

Borillo, D. (2001). *Homophobia*. Bellaterra.

Borja, J. (2018). *Transiciones, ilusiones, frustraciones y esperanzas*. Debats. Revista de Cultura, Poder i Societat, 132(1), 25-38. Retrieved from

Borrillo, D. (2001). *Homofobia*. Barcelona: Bellaterra.

Bortolotto, C. (2011). *: "A salvaguarda do patrimônio cultural imaterial na implementação da Convenção da UNESCO de 2003", Revista Memória em Rede, 2: 6-17*.

Bortolotto, C. (2014). *: "La problemática del Patrimonio Cultural Inmaterial", Culturas*. Revista de Gestión Cultural, 1: 1-22.

Boschma, R.a. Y M. Fritsch (2009). *: "Creative class and regional growth*. Empirical evidence from seven European countries". Economic Geography, 85(4): 391-423.

Bostwick, W. B., Smith, A. U., Hequembourg, A. L., Santuzzi, A., & Hughes, T. (2021). *Microaggressions and Health Outcomes among Racially and Ethnically Diverse Bisexual Women, Journal of Bisexuality, 21: (3), 285-307, https: //doi*. org/10. 1080/15299716. 2021. 1991545

Bourdieu, P (1982). *Ce que parler veut dire: l'économie des échanges linguistiques*.

Bourdieu, P (1996). *, Cosas dichas*. Barcelona, Gedisa.

Bourdieu, P (2002). *Las Reglas del arte: génesis y estructura del campo literario*.

Bourdieu, P (2012). *Sur l'État*. Cours au Collège de France 1989-1992.

Bourdieu, P. (1972). *Esquisse d'une théorie de la pratique*. Genève: Librairie Droz.

Bourdieu, P. (1974). *: Avenir du classe et causalité du probable*. Revue française de sociologie 15, 3-42. .

Bourdieu, P. (1977). *La production de la croyance: Contribution à une économie des biens symboliques*. Actes De La Recherche En Sciences Sociales, 13, 3-43.

Bourdieu, P. (1977). *Sur le pouvoir symbolique*. Annales: histoire, sciences sociales (French ed.), 32(3) Retrieved from

Bourdieu, P. (1984). *, Distinction: A social critique of the judgement of taste*. Boston, Harvard University Press.

Bourdieu, P. (1985). *: "The social space and the genesis of groups", Theory and Society, 14(6): 723-744*.

Bourdieu, P. (1986). *: "The forms of capital", en J.* RICHARDSON (ed.), Handbook of theory and research for the sociology of education. Westport, CT Greenwood; pp. 241-258.

Bourdieu, P. (1987). *, La distinción*. Criterios y bases sociales del gusto. Madrid, Taurus.

Bourdieu, P. (1987). *L'œ institutionnalisation de l'anomie*. Les cahiers du musée national d'art moderne

Bourdieu, P. (1988). *Espacio social y poder simbólico*. Revista de Occidente, 81: 97-119.

Bourdieu, P. (1989). *, La noblesse d'état*. Grandes écoles et esprit de corps. París, Minuit.

Bourdieu, P. (1990). *Sociología y cultura*. México <>: Grijalbo.

Bourdieu, P. (1992). *: Rede und Antwort*. Frankfort/ Meno: Suhrkamp

Bourdieu, P. (1997). *, Razones prácticas*. Sobre la teoría de la acción. Barcelona, Anagrama.

Bourdieu, P. (2000). *Poder, derecho y clases sociales*. Bilbao: Desclée

Bourdieu, P. (2000a). *: "Algunas propiedades de los campos", en Cuestiones de sociología*. Madrid, Istmo; pp. 112-119.

Bourdieu, P. (2000b). *, Pascalian meditations*. Stanford, Stanford University Press.

Bourdieu, P. (2001). *, Campo de poder, campo intelectual*. Itinerario de un concepto. Buenos Aires, Montressor.

Bourdieu, P. (2002). *, Las Reglas del arte: génesis y estructura del campo literario*. Argumentos. (3a ed). Barcelona, Anagrama.

Bourdieu, P. (2008). *Cuestiones de sociología Akal*.

Bourdieu, P. (2013a). *Manet: une révolution symbolique: cours au Collège de France (1998-2000) suivis d'un manuscrit inachevé de Pierre et Marie-Claire Bourdieu*. Paris: Raisons d'agir: Seuil.

Bourdieu, P. Y J.c. Passeron (1979). *[1964], The inheritors: French students and their*.

Bourdieu, P. Y J.c. Passeron (1990). *[1970], Reproduction in education, society and culture*. Beverly Hills - CA, Sage.

Bourdieu, P. Y L.j. Wacquant (1992). *, An invitation to reflexive sociology*. Chicago, University of Chicago Press.

Bourdieu, P., y Boltanski, L. (1976). *La production de l'idéologie dominante*. Actes De La Recherche En Sciences Sociales, 2(2), 3-73.

Bourdieu, P., y Boltanski, L. (1976). *Laœ production de l'idéologie dominante*. Actes De La Recherche En Sciences Sociales, 2(2), 3-73. Retrieved from

Bourdieu, P., y Jordá, J. (2000). *La dominación masculina*. Barcelona: Anagrama.

Bourdieu, Pierre (1977). *La production de la croyance: contribution à une économie des biens symboliques*. Actes De La Recherche En Sciences Sociales 13: 3–43.

Bourdieu, Pierre (1980). *L'identité et la représentation*. Éléments pour une réflexion critique sur l'idée de région. Actes De La Recherche En Sciences Sociales 35 (1): 63–72.

Bourdieu, Pierre (1985). *Existe t'il une littérature belge? Limites d'un champ et frontières politiques*. Etudes De Lettres 4 (, p. 3-6): 3–6.

Bourdieu, Pierre (1987). *L'institutionnalisation de l'anomie*. Les Cahiers Du Musée National d'art Moderne 19-20: 6–19.

Bourdieu, Pierre (1998). *La distinción*. Criterios y bases sociales del gusto. Madrid: Taurus.

Bourdieu, Pierre (2002). *Razones prácticas: Sobre la teoría de la acción*. Barcelona: Anagrama.

Bourdieu, Pierre, and Yvette Delsaut (1975). *Le couturier et sa griffe: contribution à une théorie de la magie*. Actes De La Recherche En Sciences Sociales 1: 7–36.

Bowen, K. Et Al. (2017). *: Implementing the "Sustainable Development Goals": towards addressing three key governance challenges-collective action, trade-offs and accountability*. Curr Opin, Environ. Sustain

Box, Z. (2020). *"Entre el colorín y el color*. Las fallas de la victoria y la nación viril de posguerra". Studia Historica. Contemporary history, 38, 129-150.

Boyns, D. Y S. Luery. (2015). *: "Negative emotional energy: A theory of the 'dark-side' of Interaction Ritual Chains", Social Sciences MDPI, 4(1): 1-23*.

Bromberger, C. Y M. Meyer (2003). *: "Cultures régionales en débat", Revue d'Ethnologie Française, 3*.

Bromley, R. Et Al C.j. (2000). *: "Exploring safety concerns in the night-time city: revitalizing the evening economy"*. Town Planning Review 71: 71-96.

Brook, O. Et Al. (2020). *, Culture is bad for you*. Inequality in the cultural and creative industries. Manchester, Manchester University Press.

Brown, K. R. (2011). *Interaction ritual chains and the mobilization of conscientious consumers*. Qualitative Sociology, 34(1), 121-141. Doi: 10. 1007/s11133-010-9188-3

Brubaker, R (1984). *The Limits of Rationality (1st ed*.). Routledge. https://doi. org/10. 4324/9780203715581

Bruner, J.s. (1983). *: "The acquisition of pragmatic commitments", en R*. Golinkoff (ed.), The Transition from Prelinguistic to Linguistic Communication. Hillsdale - NJ, Lawrence Erlbaum Associates; pp 27-42.

Buitrago, F. Y I. Duque (2013). *, La economía naranja: una oportunidad infinita*. Washington, Banco Interamericano de Desarrollo.

Bullen, M. (1997). *Las mujeres y los alardes de hondarrubia e irún*. Arenal: Revista De Historia De Mujeres, 4(1), 123-145.

Bullen, M., y Diez Mintegui, C. (2002). *Violencia y cambio de culturas androcéntricas*. XI Congrés D'Antropologia FAAEE, (1), 20.

Burawoy, M. (2012). *The roots of domination: Beyond Bourdieu and Gramsci*. Sociology, 46(2), 187-206.

Burke, P. (2014). *, La cultura popular en la Europa moderna*. Madrid, Alianza.

Calle, L.j. (2018). *Tendencias de comportamiento de consumo de los turistas Millennials en el sector hotelero de la ciudad de Cuenca, período abril - octubre 2017*. Tesis de Grado. Facultad de Ciencias de la Hospitalidad, Universidad de Cuenca. Cuenca, Ecuador. Recuperado [19 d'abril del 2023]. Disponible en: http: //dspace. ucuenca. edu.

ec/jspui/bitstream/123456789/30182/1/Trabajo%20de%20titulaci%C3%b3n.pdf

Camejo, S. (2020). *Turismo creativo y generación millenial: San Telmo como caso de estudio*. Tesis de Grado. Universidad Nacional de La Plata, Facultad de Ciencias Económicas, La Plata.

Camps, E (2024). *, 11 de març de)*. L'Ajuntament de València utilitza la música per reespanyolitzar les Falles. Retrieved from

Canclini, N. (2017). *, Culturas híbridas, poderes oblicuos*. Barcelona, Editorial Grija.

Cantarero, J (2019). *, 7 de setembre de)*. Las agresiones fascistas del 9 de octubre de 2017 en València se saldan de momento con 26 imputados. Público,

Cañabate, C. S. (2021). *¿Sabías que las fallas son patrimonio de la humanidad? Retrieved from*.

Cañas, L. Y R. Arnandís (2014). *: "Recurso cultural, recurso turístico, producto turístico ¿Qué creó realmente el Plan Piloto de dinamización del producto turístico de Xàtiva (Valencia)", Papers de turisme, 55: 65-83*.

Capone, F. (2008). *: "Mapping and analysing creative systems in Italy (1991-2001)", en P*. COOKE, i L. LAZZERETTI (eds.), Creative cities, cultural cluster and local economic development. Cheltenham, Edward Elgar; pp. 338-364.

Carballo, R.r. (2014). *, Experiencia turística*. Imagen, seguridad y centros culturales (Tesis Doctoral). Universidad de Las Palmas de Gran Canaria. Departamento de Análisis Económico Aplicado. Las Palmas de Gran Canaria. Recuperado de: https: //accedacris. ulpgc. es/handle/10553/13007

Casanova, P. (2001). *Laœ república mundial de las letras*. Barcelona: Ed. Anagrama.

Casanova, Pascale (2001). *La república mundial de las letras*. Barcelona: Anagrama.

Castelló-cogollos, R. (2017). *Estats, nacions i societats*. El cas valencià. Debats. Revista de Cultura, Poder i Societat, 131(1), 65-78. Doi: 10. 28939/iam. debats. 131-1. 5

Castelló, R. Et Al. (2006). *, La participación cultural en España*. Madrid, Fundación Autor.

Castells, M (2000). *Internet y la sociedad red*. Letra Internacional, 71, 4-16. http://red. pucp. edu. pe/ridei/files/2011/08/341. pdf

Castillo, S. (2013). *, Tierra de saqueo*. La trama valenciana de Gürtel. Valls, Ediciones Lectio.

Castón, P. (1996). *: "La sociología de Pierre Bourdieu", Revista Española de Investigaciones Sociológicas, 76: 75-97*.

Català, J. L. (2008). *Falles i art: 40 anys transitant per la frontera [catálogos de exposición]*. València: València: Editorial de la Universitat Politècnica de València.

Cebrian, L. (1913). *: "Orige de les Falles", Revista Pensat i fet*. Valencia, Sucesor de Vives Mora.

Celsi, R.l. Et Al. (1993). *: "An Exploration of High-Risk Leisure Consumption Through Skydiving", Journal of Consumer Research, 20 (1): 1-23*.

Cerisola, S. Y E. Panzera (2022). *: "Cultural cities, urban economic growth, and regional development: The role of creativity and cosmopolitan identity", en Papers in Regional Science*. RSAI, Stirling, UK.

Černeviciute, J. (2011). *: "Mapping Vilnius as creative city", LIMES: Borderland studies, 4(1): 89-100*.

Chinchay-villareyes, S.s Et Al. (2020). *: "Estrategias de promoción para el fomento del turismo religioso en Perú", Revista de Ciencias Sociales 26: 271-281*.

Claval, P. (1980). *Les mythes fondateurs des sciences sociales (1*. Ed. Ed.). Paris: Presses Université de France.

Clifton, N. Y P. Cooke (2009). *: Creative knowledge workers and location in Europe and North America: a comparative review, Creative Industries Journal, 2(1): 73-97*.

Coalició Compromís. (2015). *Government Commitment Program 2015-2019*. Coalició Compromís.

Coalició Compromís. (2019). *Programa electoral compromiís per valència*. València: Coalició Compromís.

Cohen, A. (1982). *A polyethnic london carnival as a contested cultural performance*. Ethnic and Racial Studies, 5(1), 23-41. Doi: 10. 1080/01419870. 1982. 9993358

Coleman, J. S. (1988). *Social capital in the creation of human capital*. The American Journal of Sociology, 94(1988), S95-S120. Doi: 10. 1086/228943

Coley, J. (2017). *Reconciling Religion and LGBT Rights: Christian Universities, Theological Orientations, and LGBT Inclusion*. Social Currents, 4 (1), 87-106.

Collado, E. (2017). *Fallas de valencia: La riqueza de un fenómeno de comunicación popular y participativa"*. (Tesis Doctoral, Universidad Cardenal Herrera CEU).

Collado, E. (2018). *: "Fallas de Valencia: un producto cultural multidisciplinar", Culturas*. Revista de Gestión Cultural, 5(2): 68-92.

Collins-nelsen, R., y Puddephatt, A. J. (2018). *Gender, artifacts, and ritual encounters: The case of tomboy tools sales parties*. The Canadian Review of Sociology, 55(4), 555-578. Doi: 10. 1111/cars. 12225

COLLINS, R (2019). *A), The credential society*. New York Chichester - West Sussex, Columbia University Press.

Collins, R. (1975). *, Conflict Sociology: Toward an Explanatory Science*. New York, Academic Press.

Collins, R. (1981). *: "On the Microfoundations of Macrosociology", American Journal of Sociology, 86: 984–1014*.

Collins, R. (1987). *Weberian sociological theory*. Cambridge: Cambridge University Press.

Collins, R. (1988). *The durkheimian tradition in conflict sociology*. En Durkheimian sociology (pp. 107-128) Cambridge University Press. Doi: 10. 1017/CBO9780511598258. 006

Collins, R. (1992). *, Sociological Insight*. New York, Oxford University Press.

Collins, R. (1996). *Cuatro tradiciones sociológicas*. Ciudad Autónoma de México:

Collins, R. (2001). *: "Civilizations as zones of prestige and social contact", International Sociology, 16(3): 421-437*. London, Thousand Oaks, CA i New Delhi, SAGE.

Collins, R. (2019b). *: "Preventy violence: Insights from micro-sociology", Contemporary Sociology, 48(5): 487-494*.

Collins, R. (2020). *Charisma (1st ed.*). New York ; London: Routledge, Taylor & Francis Group.

Collomb, G. (1999). *: "Ethnicité, nation, musée en situation post-coloniale", Ethnologie Française, 39: 333-336*.

Colomer, J. C., y Sorribes, J. (2016). *Valencia, 1808-2015*. La historia continúa. València: Balandra Edicions.

Comunian, R. (2011). *Rethinking the creative city: The role of complexity, networks and interactions in the urban creative economy*. Urban Studies (Edinburgh, Scotland), 48(6), 1157-1179. Doi: 10. 1177/0042098010370626

Connell, R. (2001). *Masculinities*. Cambridge: Polity Press.

Connolly, M.g. (2013). *"The 'Liverpool model(s)': cultural planning, Liverpool and Capital of Culture 2008", International Journal of Cultural Policy 19 (2): 162–181*.

Consejo De Europa. (2005). *: "Convenio Marco del Consejo de Europa sobre el valor del patrimonio cultural para la sociedad", Serie de tratados del Consejo de Europa, 199*.

Cored, J. (2014). *Estudio histórico y propuesta de intervención de la Alquería Pallardó*. Trabajo Final de Grado, Grado en Arquitectura Técnica. València, Universitat Politècnica de València.

Cornejo, J. (2012). *Componentes ideológicos de la homofobia*. Límite, 7(26), 85-106.

Cortés Ibáñez, A. (2014). *Feminización y subalternización del otro enemigo construcción y destrucción de corporalidades en contextos de conflicto armado y violencia extrema*. Colombia Internacional, 80, 57-82.

Cortijo, V. (2017). *La impunidad de la extrema derecha se traduce en violencia el 9 d'octubre*. El Salto Diario País Valencià, Retrieved from

Costa, P. Et Al (2008). *: "On creative cities governance models: a comparative approach", The Service Industries Journal, 28(3): 393-413*.

Costa, X. (1996). *, "El lugar de la tradición en la sociología contemporánea", Tesi doctoral*. Universidad de Valencia.

Costa, X. (1999). *, Sociability and the Public Sphere in the Festival of the Fallas in Valencia*.

Costa, X. (2001). *: "Festivity: Traditional and modern forms of sociability", Social Compass 48(4): 541-548*.

Costa, X. (2002). *: "Festive traditions in modernity: The public sphere of the festival of the'Fallas'in Valencia (Spain)", The Sociological Review, 50(4): 482-504*.

Costa, X. (2003). *, Sociabilidad y esfera pública en la fiesta de las Fallas de Valencia*. València, Biblioteca Valenciana.

Coulangeon, P., & Duval, J. (2013). *Trente ans après La Distinction, de Pierre Bourdieu*. Paris: La Découverte.

Couperus, S., y Tortola, P. D. (2019). *L´(ab)ús del populisme de dretes del passat a itàlia i els països baixos*. Debats (Valencia, Spain), 133(2), 11-25. Doi: 10. 28939/iam. debats. 133-2. 2

Couret, C. (2012). *: "Barcelona Creative Tourism, Journal of Tourism Consumptio and practice", Special Issue on Creative Tourism, 4(2): 132-123*.

Coyle, Tasmin y Platt, Louise. (2018). *Feminist Politics in the Festival Space en Mair, Judith, The Routledge Handbook of Festivals (pp*. 273-282), Routledge.

Cruces, F. (1998). *: "Problemas en torno a la restitución del patrimonio*. Una visión desde la antropología", Política y sociedad, 27: 77-87.

Cucó y Giner, J. (1992). *: "Vida asociativa", en M*. García [coord.], La sociedad valenciana de los 90. València, Alfons el Magnànim.

Cucó y Giner, J. (2013). *La ciudad pervertida*. Explorando la fórmula de renovación urbana de al valencia glocalizada. En J. Cucó i Giner (Ed.), La ciudad pervertida. Una mirada sobre la valencia global (pp. 7-15). Barcelona: Antrophos.

Cucó y Giner, J. (dir.) (1993). *, Músicos y festeros valencianos*. València, Generalitat Valenciana.

Cucó, A. (2002). *Roig i blau: La transició democràtica valenciana (1a ed*.). València: Tàndem.

Cucó, J. (1990). *: "El entramado formal de la sociedad civil*. Reflexiones sobre el caso valenciano», V Congreso de Antropología Española. Granada.

Cucó, J. (1991). *, El quotidià ignorat*. La trama asociativa valenciana. València, Alfons el Magnànim.

Cucó, J. (2013). *Poniendo a Valencia en el mapa global*. Políticas, desarrollos urbanos y narrativas sobre la ciudad. En Cucó, J. (ed.). , Metamorfosis urbanas.

Ciudades españolas en la dinámica global (pp. 157-180). Barcelona: Icaria Editorial.

Cuisenier, J. (1999). *: "Cultura popular y cambio social", Arxius de Sociología, 3: 33-51*.

Cuquerella, T (2015). *, 4 de març de)*. Sí, rita barberá se burló de las víctimas del metro. El Diario, pp. 24.

Dahrendorf, R. (1962). *Las clases sociales y su conflicto en la sociedad industrial*. Madrid: Rialp.

Damonti, Paola. (2017). *Desigualdades entre mujeres y hombres en ámbito laboral en Pamplona*. Un análisis evolutivo del periodo 2007-2017. Iruñeko udala y Ayuntamiento de Pamplona.

Darras, Éric (2020). *Du rassemblement de tuning au rond-point des Gilets jaunes: Politisations pratiques dans le monde de l'art automobile populaire*. Actes De La Recherche En Sciences Sociales 235 (5): 12–31.

Davallon, J. (2014). *: "El juego de la patrimonialización", en X*. Roigé et al. [coords.], Construyendo el patrimonio cultural y natural: parques, museos y patrimonio rural. València, Germania D. L; pp. 47-76.

Dayan, D. (1998). *, La historia en directo*. Barcelona, Gustavo Gili.

De-gonzalo, M. Y Pérez-prieto, P. (2008). *, La Intención*. Un proyecto de Marta De-Gonzalo y Publio Pérez-Prieto sobre educación y para una alfabetización audiovisual. Madrid, Entreascuas.

Dekker, P., y Van Der Broek, A. (2005). *Involvement in voluntary associations in North America and Western Europe: trends and correlates*. Journal of Civil Society, 1(1), 45–59. Https: //www. tandfonline. com/doi/abs/10. 1080/17448680500166338

Delessio-parson, A. (2017). *Doing vegetarianism to destabilize the meat-masculinity nexus in la plata, argentina*. Gender, Place and Culture: A Journal of Feminist Geography, 24(12), 1729-1748. Doi: 10. 1080/0966369X. 2017. 1395822

Delgado, M. (2000). *: "La ciudad y la fiesta: afirmación y disolución de la identidad", en GARCIA, F*. J. (comp.), Fiesta, tradición y cambio. Granada, Proyecto Sur de Ediciones; pp. 73-96.

Delgado, M. (2003). *Carrer, festa i revolta*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Delgado, M. (2013). *: "Artivismo y pospolítica*. Sobre la estetización de las luchas sociales en contextos urbanos", Quaderns-E. Institut Catalá D'Antropologia, 18(2): 68-80.

Derqui, L (2005). *, 9 d'octubre de)*. Apoteósica inauguración del palau de les arts. Pp. 61.

Devine, A., & Quinn, B. (2019). *Building social capital in a divided city: thepotential of events*. Journal of Sustainable Tourism, 27 (10), 1495-1512.

Dianteill, Erwan (2002). *Pierre Bourdieu et la religion*. Synthèse critique d'une synthèse critique. Archives De Sciences Sociales Des Religions 47 (118): 5–19.

Díaz Solano, P., Rius Ulldemolins, J., & Pecourt Gracia, J (2024). *Festive culture, social hierarchization, and urban inequality: Analysis of the fallas of València (1981–2019)*. Journal of Urban Affairs, 1-18.

Díaz-solano, P. (2023). *La disputa entre ortodoxos i emergents a les Falles de València (1981-2023)*. Un anàlisi des de la sociologia del conflicte al ritual festiu. Trabajo Fin de Master. Departamento de Sociología y Antropología social, Facultad de Ciencias Sociales, Universitat de València.

Díaz-Solano, P., & Mompó, A (2024). *Los políticos en las festividades: Las asociaciones festivas como espacios de participación y competición de los políticos valencianos*. OBETS. Revista de Ciencias Sociales, 19(1): 53-70. https://doi. org/10. 14198/obets. 25467

Díaz-solano, P., y V. Mengual-amorós (2023). *: "La resistència veïnal front a les hegemonies polítiques*. Un estudi aplicat a la lluita del barri del Cabanyal front a la proposta de la PEPRI", L´Espill, 70: 85-96.

Dietmar, C., y Leifeld, M. (2010). *Alaaf und heil hitler*. Munich: Herbig Verlag.

Dietz, G. (2001). *: "Del multiculturalismo a la interculturalidad: un movimiento social entre el discurso disidente y la praxis institucional", en J*. Prado (ed.), Diversidad Cultural, Identidad y Ciudadanía. Córdoba, Instituto de Estudios Transnacionales; pp. 17-71.

Dingley, J. (2008). *Nationalism, social theory and durkheim (1*. Publ. Ed.). New York: Palgrave Macmilan.

Dodge, B., Herbenick, D., Friedman, M. R., Schick, V., Fu, T. J., Bostwick, W., Bartelt, E., Muñoz-laboy, M., Pletta, D., Reece, M., & Sandfort, T. G. (2016). *Attitudes toward bisexual men and women among a nationally representative probability sample of adults in the United States*. Plos One, 11(10), e0164430.

Domínguez, M (2020). *, 8 d'agost de)*. Cuando galiana plantó la falla más verde, la más alta y la más flamenca. Levante-EMV, Retrieved from

Domínguez, M (2022). *, 28 de novembre de)*. El concejal montañez (vox) acaba controlando la nueva comisión de nou campanar. Levante-EMV, Retrieved from

Domínguez, M (2023). *, 23 de gener de)*. El PSOE unge a nuria llopis como candidata a fiestas con una presentación de falla. Levante-EMV, Retrieved from

Domínguez, M. (2018). *L'ajuntament promou les Falles inclusives en ple debat sexista*. Retrieved 27/07/, 2018, from

Domínguez, Moisés. (20 de enero de 2018). L'ajuntament promou les Falles inclusives en ple debat sexista. Levante. El Mercantil Valenciano. .

Dorronsoro, Ignasi Álvarez. (1998). *Tradición y discriminación*. Los alardes de Irún y Hondarribia. Cuadernos de derecho judicial, 11, 169-180.

Douglas, M. (1998). , *Estilos de pensar*. Barcelona, Gedisa.

Dowling, A. (2018). *The rise of catalan independence: Spain's territorial crisis*. London: Routledge.

Dowson, R. (2018). , *Religious and spiritual festivals and events*. London, Routledge.

Dreyfus, M. (2014). *« l'antisémitisme de dieudonné ou le négationnisme à l'ère des masses »*. Le Monde, 10-04-2014,

Driessen, H., y Jansen, W. (2013). *Staging hyper-masculinity on maundy thursday: Christ of the good death, the legion and changing gender practices in spain*. Exchange, 42(86), 106.

Driessen, Henk y Jansen, Willy. (2013). *Staging Hyper-masculinity on Maundy Thursday: Christ of the Good Death, the Legion and changing gender practices in Spain*. Exchange, 42(1), 86-106.

Dubois, V. (1999). , *La politique culturelle*. Genèse d'une catégorie d'intervention publique. Paris, Belin.

Dubois, Vincent, and Jean-Matthieu Méon (2013). *The Social Conditions of Cultural Domination: Field, Sub-field and Local Spaces of Wind Music in France*. Cultural Sociology 7 (2): 127–44.

Durán, L. F (2017). , *5 de febrer de)*. El hígado mató a rita barberá. El Mundo, Retrieved from

Durio, P.M. (22 de mayo del 2019). Unas elecciones clave también para las cofradías. Diariodecadiz.es. Recuperado el 19 de octubre del 2023.

Durkheim, E. (1982). , *Las formas elementales de la vida religiosa*. Madrid, Akal.

Durkheim, É. (1993). *De la división del trabajo social Planeta Agostini*.

Duval, Julien (2013). *L'analyse des correspondances et la construction des champs*. Actes De La Recherche En Sciences Sociales.

Duxbury, N. Et Al. (2017). *: "Cultural policies for sustainable development: Four strategic paths"*. International Journal of Cultural Policy, 23: 214–230.

Eagleton, T. (2001). , *La idea de cultura*. Una mirada política sobre los conflictos culturales. Barcelona, Paidós.

Eagleton, T. (2017). , *Cultura: Una fuerza peligrosa*. Barcelona, Ediciones TAURUS.

Econcult (2021). , *Serie de estudios de impacto de WDC2022*. Julio 2021. València, Econcult.

Efe (2021). *: "València será la capital mundial de los museos en 2023"*. Consultat el 8 de maig del 2023.

Eisenstadt, S. (1973). *El carisma, la creación de instituciones y la transformación social*. Revista de estudios políticos, (187), 65-112. Retrieved from

Ekinci, Y. Y S. Hosany (2006). *"Destination personality: An application of brand personality to tourism destinations", Journal of Travel Research, 45(2): 127-139*. Doi: 10. 1177/0047287506291603

Ekinci, Y., & Hosany, S. (2006). *Destination Personality: An Application of Brand*.

Ekman, P. (1999). *Basic emotions*. En T. Dalgleish, & M. J. Power (Eds.), Handbook of cognition and emotion (pp. 45-60) John Wiley & Sons Ltd.

Ekman, P. (1999). *Basic emotions*. In T. Dalgleish, & M. J. Power (Eds.), Handbook of cognition and emotion (pp. 45-60). John Wiley & Sons Ltd.

El Aidi, A. Y Y. Yechouti (2017). *: "Antonio Gramsci's theory of cultural hegemony in Edward Said's orientalism", Galaxy: International Multidisciplinary Research Journal, 6(5): 1-9*.

Elias, N (1983). *The court society*.

Emirbayer, M. Y V. Johnson (2008). *: "Bourdieu and organizational analysis", Theory and Society 37(1): 1-44*.

Esping-andersen, G. (1993). *, Los tres mundos del Estado de Bienestar*. València, Alfons el Magnànim.

Estivill, J. (2009). *Espacios públicos y privados*. Construyendo diálogos en torno a la Economía solidaria. Revista Crítica de Ciências Sociais, (84), 101-113. Https: // doi. org/10. 4000/rccs. 403

Europa Press (2008). *, 14 de març de)*. "La ONCE traza una ruta de 16 fallas visitables por personas con discapacidad". Europa Press, Retrieved from

Evans, G. (2009). *: "Creative cities, creative spaces and urban policy", Urban Studies, 46, 1003-1040*.

Expósito, M, (2013). *, La potencia de la cooperación*. Diez tesis sobre el arte politizado en la nueva onda global de movimientos. Barcelona, MACBA.

Fabiani, Jean-Louis (2016). *Pierre Bourdieu*. Un structuralisme héroïque. Paris: Seuil.

Fairclough, N. (1992). *, Discourse and Social Change*. Cambridge, Polity Press.

Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change (1*. Publ. In paperback ed.). Cambridge u. a: Polity Press.

Fajardo, S. (2021). *El colectivo fallero carga contra baldoví por sus palabras sobre los nazis*. Levante-EMV, 09/09/21,

Fallas – Junta Central Fallera. (s.f). Clasificación definitiva fallas 2024. Retrieved 5 de març de, 2024, from

Felipe, I. (2020). *: "Estudio y propuesta de mejora del turismo cultural en la ciudad de Valencia"*. Trabajo de fin de grado. Gandía, Universitat Politècnica de València - Escuela Politécnica Superior de Gandía.

Ferilli, G. Et Al. (2017). *: "Power to the People: When Culture Works as a Social Catalyst in Urban Regeneration Processes (and When It Does Not)", European Planning Studies, 25: 241–258*.

Ferreira Da Costa, F. (1991). *Contributo português na ideação de uma economia social*. Lisboa: INSCOOP.

Finkel, R. (2010). *"Dancing Around the Ring of Fire": Social Capital, Tourism Resistance, and Gender Dichotomies at up Helly Aa in Lerwick, Shetland*. Event Management, 14 (4), 275-285.

Finkel, R. (2013). *: "Events and political agendas", en R*. Finkel, et al. (eds.), Research themes for events. Oxford: CABI; pp. 118-128.

Finkel, R., y L. Platt. (2020). *: "Cultural festivals and the city", Geography Compass, 14(9),*.

Flanders, C. E., Dobinson, C., & Logie, C. (2015). *"I'm never really my full self": Young bisexual women's perceptions of their mental health*. Journal of Bisexuality, 15 (4), 454–480.

Fleming, A. Et Al (2017). *: "The sustainable development goals: A case study", Marine Policy, 86: 94-103*.

Flor, V. (2011). *, Noves glòries a Espanya*. Anticatalanisme i identitat valenciana. Catarroja-Barcelona, Afers.

Flor, V. (2015). *Societat anònima*. València: Editorial Afers.

Flor, V. (2020). *, Nosaltres som el València*. Futbol, poder i identitats. Catarroja, Editorial Afers.

Florida, , R. (2002). *, The rise of the creative class*. New York, Basic Books.

Florida, R. (2022). *, The Rise of the Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life*. New York, Basic Books.

Florida, R. Y I. Tinagli (2004). *, Europe in the creative age*. London, Demos.

Foucault, M. (1978). *, Vigilar y castigar*. Nacimiento de la prisión. Madrid, Siglo XXI.

Fournier, M. (2010). *Durkheim, Mauss et Bourdieu: une filiation ? La Revue du MAUSS semestrielle, 36(2), 473-482*. Doi: 10. 3917/rdm. 036. 0473

Frey, B.s. (2005). *: "El apoyo público a las artes", en R*. Towse (ed.), Manual de economía de la cultura. Madrid, Fundación Autor; pp. 71-86.

Frow, J. (1989). *: "Discourse and power", en M*. Gane (ed), Ideological Representation and Power in Social Relations. Londres, Routledge; pp 189-217.

Frow, J. (1993). *, What was Postmodernism? Sydney, Local Consumption Press*.

Fustel De Coulanges, N. D. (1984). *La ciudad antigua*. Barcelona: Península.

Fuster, J. (1964). *, Diccionari per ociosos*. Barcelona, A. C.

Gaquin, D. (2008). *, Artists in the workforce: 1990 to 2005*. District of Columbia, National Endowment for the Arts.

García Pilán, P. (2006). *Sociabilidad festera: retradicionalización selectiva y producción de sacralidades en la modernidad avanzada*. Anduli. Revista Andaluza de Ciencias Sociales, (6), 77-91.

García Pilán, P. (2011). *El ritual festivo desde la perspectiva teórica de pierre bourdieu: el caso de las fallas de valencia*. Arxius, 24, 95-106. Retrieved from

García-pilán, P. (2006). *: "Tradición y proceso ritual en la modernidad avanzada: la Semana Santa Marinera de Valencia", Tesis doctoral inédita*. Universitat de València, Departament de Sociologia i Antropologia Social.

García-pilán, P. (2009). *: "Una cosa más bien muerta: La modernización de la tradición y el Museo de la Semana Santa Marinera de Valencia", Revista Valenciana d'Etnologia, 4: 127-150*.

García-pilán, P. (2011). *: "El ritual festivo desde la perspectiva teórica de Bourdieu*. El caso de las Fallas de Valencia", Arxius de Ciències Socials, 24: 95-106.

García-valdecasas, J. (2011). *: "Una definición estructural de capital social", Revista hispana para el anàlisis de redes sociales, 20(6): 132-160*. Http: //revista-redes. rediris. es/pdf- vol20/vol20_6. pdf

García, B. (2004). *: "Urban regeneration, arts programming and major events: Glasgow 1990, Sydney 2000 and Barcelona 2004", International Journal of Cultural Policy, 10(1): 103-118*.

García, M. (2011). *Capital social y clientelismo: otra limitación para el control social*. Polis Revista Lationamericana, 8(29), 1-20.

Garsan, C (2017). *, 27 de juny de)*. Brexit fallero: Fuset se aleja de junta central mientras se hornea el congreso. Valencia Plaza, Retrieved from

Garsan, C. (2016). *: "De sanciones y escotes: las normas de Junta Central Fallera, a debate"*. Valencia Plaza. Recuperat el 20 d'abril del 2023

Gayano, R. (1936). *: "La Festa de les Falles*. Apunts per a un Excel. lent estudi", Anales del Centro de Cultura Valenciana, 9: 118-131.

Geertz, C. (1973). *, The interpretation of cultures*. New York, Basic books.

Gehl, J. (2010). *, Cities are for people*. Washington, Island Press.

Generalitat Valenciana. (2015). *, "Compte general Generalitat Valenciana 2014*. Palau de les Arts Reina Sofía. Fundació de la Comunitat Valenciana". Informe de la Auditoría Operativa. Ejercicio 2014. València, Generalitat Valenciana.

Gerhard, U. Et Al. (eds.) (2017). *, Inequalities in Creative Cities*. Issues, Approaches, Comparisons. London, Palgrave.

Getz, D., Andersson, T., & Larson, M. (2006). *Festival Stakeholder Roles: Concepts and Case Studies*. Event Management, 10 (2), 103-122.

Giddens, A. (1984). *The constitution of society (1st ed.*). Cambridge: Polity Press.

Giddens, A. (1994a). *, Beyond left and right*. The future of Radical Politics, Cambridge, Polity.

Giddens, A. (1994b). *, 'Living in a Post-Traditional Society', en A*. Giddens A. Et al, Lash S. , and Beck U. (eds), Reflexive Modernization, Cambridge, Polity.

Giddens, A. (2000). *, Un mundo desbocado*. Los efectos de la globalización en nuestras vidas. Madrid, Taurus.

Gilmore, D. D. (1995). *The scholar minstrels of andalusia: Deep oratory, or the carnivalesque upside down*. The Journal of the Royal Anthropological Institute, 1(3), 561-580. Doi: 10. 2307/3034575

Gilmore, D. D. (1998b). *Carnival and culture: Sex, simbol and status in spain*. New Haven: Yale University Press.

Gilmore, D.d. (1995). *: "The Scholar Minstrels of Andalusia: Deep Oratory, or the Carnivalesque Upside Down", The Journal of the Royal Anthropological Institute, 1(3): 561-580*. Https: //doi. org/10. 2307/3034575

Giner De San Julián, S. (1987). *, Ensayos civiles*. Barcelona, Península.

Ginés, X., y Piqueras, A. (2018). *Participación asociativa, política e ideología, en M*. Alcañiz, V. A. Querol, E. Gómez, X. Ginés, J. F. López, A. Martí y A. Piqueras (Eds.), La Juventud en Castelló. Situación y prácticas sociales 2017 (pp. 113-123). Castelló: Ajuntament de Castelló.

Giorgi, L., y Sassatelli, M. (2011). *Introduction*. En Delanty, G. , Giorgi, L. , Sassatelli, M. (eds.). , Festivals and the public cultural sphere (pp. 1-11). Abingdon: Routledge.

Gisbert-gracia, V., & Rius-ulldemolins, J. (2019). *Women's bodies in festivity spaces: feminist resistance to gender violence at traditional celebrations*. Social Identities, 25(6), 775-792. .

Gisbert-gracia, V., Rius-ulldemolins, J., & Hernàndez y Martí, Gm (2018a). *Cultura festiva, política local y hegemonía social: Comparativa de los casos de los Moros i Cristians (Alcoi), las Falles (València) y La Patum (Berga))*. RES. Revista Española de Sociología, 28 (1), 79-94.

Gisbert-gracia, V., y Rius-ulldemolins, J. (2018b). *Anàlisi de les Falles de la ciutat de València des d'una perspectiva de gènere*. València: CECPI-Universitat de València y Ajuntament de València.

Gisbert-gracia, V., y Rius-ulldemolins, J. (2019). *Ritual festivo, monopolio emocional y dominación social*. Análisis del caso de las Fallas. Revista llatinoamericana de Estudios sobre cuerpos, emociones y soledad(RELACES), 31, 77-90.

Gisbert-gracia, V., y Rius-ulldemolins, J. (2020). *La "reina de la fiesta"? Fiestas tradicionales y reproducción de la desigualdad de género*. El caso de las fallas de València. Disparidades: Revista De Antropología, 75(2), 21-e021. Doi: 10. 3989/dra. 2020. 021

Gisbert-gracia, Verònica y Rius-ulldemolins, Joaquim. (2018). *Análisi de les Falles de la ciutat de València des d'una perspectiva de gènere*. CECPI-Universitat de València; Ajuntament de València.

Gisbert, V. (2011). *: "Feminidades y Masculinidades en la Fiesta de Moros y Cristianos de Alcoi", Prisma social, 7: 92-119*.

Goffman, E. (1959). *The Presentation of Self in Everyday Life*. New York: Anchor.

Goffman, E. (1970). *Ritual de la interacción*. Buenos Aires: Tiempo Contemporáneo.

Goffman, E., y Guinsberg, L. (1963). *Estigma: La identidad deteriorada*. Buenos Aires: Amorrortu.

Gómez Haro, L.; Chornet-Roig, J (2023). *Falles vs*. L'Art. Ingredients per a una reflexión conciliadora. Caramella. (49):30-34. https://riunet. upv. es/handle/10251/211439

Gómez, P. R., Inarejos, R. G., Roig, J. C., & Haro, L. G (2019). *, 24 abril)*. Puntos de encuentro entre las fallas experimentales y el arte contemporáneo. https://ocs. editorial. upv. es/index. php/ANIAV/ANIAV2019/paper/view/9555

Gordón, J. (2020). *El clientelismo político en el Ecuador, un abordaje conceptual desde el esquema constitucional*. Rehuso: Revista de Ciencias Humanísticas y Sociales, 5(2), 136-152.

Gould, R.v. (2002). *: "The origins of status hierarchies: A formal theory and empirical test", American Journal of Sociology, 107(5): 1143-1178*.

Graburn, N.h.h. Y D. Barthel-bouchier (2001). *: "Relocating the tourist", International Sociology, 16: 147-158*.

Gramsci, A. (2011). *: ¿Qué es cultura popular?, en A*. Pons i J. Serna (ed.). València, PUV; pp. 1-192

Graña, C. (1964). *Bohemian versus burgeois*. New York: Basic Books.

Gray, C. (2010). *: "Analysing cultural policy: Incorrigibly plural or ontologically incompatible?", International Journal of Cultural Policy, 16(2): 215-230*. Doi: 10. 1080/10286630902935160

Greeley, A. (2000). *The catholic imagination*. California: University of California Press.

Green, G. L. (2007). *"Come to life": Authenticity, value and the carnival as cultural commodity in trinidad and tobago*. Identities, 14(1-2), 203-224. Doi: 10. 1080/10702890601102670

Grignon, C., y Passeron, J. (1989). *Le savant et le populaire: Misérabilisme et populisme en sociologie et en littérature*. Paris: Gallimard: Seuil.

Guillaume, M. (1990). *: "Invention et stratégies du patrimoine", en H*. P. JEUDY (dir.), Patrimoines en folie. París, Éditions de la Maison des Sciences de l'Homme; pp. 13-20.

Guss, D. M. (2001). *The festive state: Race, ethnicity, and nationalism as cultural performance*. Oakland, CA: University of California Press. Retrieved from

Habermas, J. (1982). *, Conocimiento e interés*. Madrid, Taurus.

Habermas, J. (1992). *, The Structural Transformation of the Public Sphere*. An Inquiry into a Category of Bourgeois Society. Cambridge, Polity.

Hafstein, V.tr. (2011). *: "Célébrer les différences, renforcer la conformité", en C*. Bortolotto (dir.), Le patrimoine culturel immatériel: enjeux d'une nouvelle catégorie. Paris, Maison des sciences de l'homme; pp. 75-97.

Halbwachs, M (1992). *On collective memory*. University of Chicago Press.

Haley, H. Y J. Sidanius (2005). *: "Person-Organization Congruence and the Maintenance of Group-Based Social Hierarchy: A Social Dominance Perspective", Group Processes & Intergroup Relations, 8(2): 187–203*.

Hall, P. (2013). *, Good cities, better lives: How Europe discovered the lost art of urbanism*. Abingdon, Routledge.

Hall, S. (1996). *: "Introduction: Who needs identity?", en S*. Hall y P. Du Gay (eds.), Questions of Cultural Identity. Londres, Sage; pp. 1-17.

Hall, S. (1996). *Introduction: Who needs 'identity'? En P*. Du Gay (Ed.), Questions of cultural identity (pp. 1-17). United Kingdom: SAGE Publications, Limited.

Hall, S., y T. Jefferson (eds.) (1976). *, Resistance through rituals: youth subcultures in post War Britain*. London, Routledge.

Han, B. (2020). *La desaparición de los rituales: una topología del presente (1ª ed*.). Barcelona: Herder.

Harvey, D. (1989). *From managerialism to entrepreneurialism: The transformation in urban governance in late capitalism*. Geografiska Annaler, 71(1), 3-17.

Harvey, D. (2005). *, Capital financiero, propiedad inmobiliaria y cultura*. Bellaterra (Barcelona), Museu d'Art Contemporani de Barcelona i Universitat Autònoma de Barcelona.

Harvey, D. (2013). *Ciudades rebeldes: del derecho de la ciudad a la revolución urbana*. Madrid: Ediciones Akal.

Hebdige, D. (2004). *, Subcultura: el significado del estilo*. Barcelona, Paidós Comunicación.

Heinich, N. (2009). *, La Fabrique du patrimoine*. De la cathédrale à la petite cuillère. Paris, Éditions de la Maison des sciences de l'homme/ministère de la Culture et de la Communication.

Hernàndez y Martí, G. (1996). *Falles i franquisme a València*. Afers: Catarroja-Barcelona.

Hernàndez y Martí, G. (1998). *Microidentidades colectivas: El caso de la fiesta en el país valenciano*. VI Congreso Español De Sociología, A Coruña

Hernàndez y Martí, G. (2006). *La reina fantasma*. Apoteosi i misèria de la dona fallera. Caramella. Música i Cultura Popular, 15, 28-33.

Hernàndez y Martí, G. M. (1996). *Falles i Franquisme a València*. Catarroja-Barcelona: Afers.

Hernàndez y Martí, G. M. (1998). *Microidentidades colectivas: El caso de la fiesta en el país valenciano*. A Coruña: VI Congreso Español de Sociología.

Hernández y Martí, G. M. (2002). *La festa reinventada: calendari, política i ideologia en la València franquista*. València: Universitat de València. Retrieved from

Hernàndez y Martí, G. M. (2011). *Focs de falla*. Articles per al combat festiu. València: Obrapropia.

Hernandez y Martí, G. M. (2022). *Las fallas de València bajo el franquismo*. La reinvención integral de una fiesta. En C. Hernandez Burgos, & C. Rina Simón (Eds.), El franquismo se fue de fiesta. Ritos festivos y cultura popular durante la dictadura (pp. 25-48). València: Publicacions de la Universitat de València (PUV).

Hernàndez y Martí, G. M., Albert, M., Gómez, E., & Requena y Mora, M. (2014). *La cultura como trinchera (1ª ed*.). València: Publicacions de la Universitat de València.

Hernàndez y Martí, G. M.santamarina, B.moncusí, A. Et Al.albert, M. (2005). *La memoria construida*. Patrimonio cultural y modernidad. València: Tirant lo Blanch.

Hernàndez y Martí, G.m. (2001). *, La globalización del patrimonio: una reflexión sobre la reconstrucción de la tradición en la modernidad tardía*. Salamanca, VII Congreso Español de Sociología.

Hernàndez y Martí, G.m. (2002). *, La festa reinventada*. Calendari, política i ideologia en la València franquista. València, Universitat de València.

Hernàndez y Martí, G.m. (2008). *: "Un zombie de la modernidad: el patrimonio cultural y sus límites", En la Torre del Virrey: revista de estudios culturales, 5: 27-38*.

Hernàndez y Martí, G.m. Y F. Torres (2013). *: "El impacto de la Valencia glocalizada en el Centro Histórico Popular*. " En J. CUCÓ (ed.), La ciudad pervertida. Una mirada sobre la Valencia global. Barcelona, Antrophos; pp. 19-40.

Hernàndez y Martí, G.m. Y F. Torres (2015a). *: "La hegemonía cultural del 'glolugar'", Política y sociedad, 52(1): 53-73*.

Hernàndez y Martí, G.m. Y J. Català. (2010). *: "Els estudis fallers*. El desenvolupament de la investigació social sobre les Falles de València", Revista d'Estudis Fallers, 15: 83-100

Hernàndez y Martí, G.m. Y J. Rius-ulldemolins (2015b). *: "El Palau de les Arts de València, un 'elefant blanc' desbocat? Neoliberalisme, política urbana i política cultural", Arxius de Sociologia, 33: 99-116*.

Hernàndez y Martí, G.m. Y M. Albert (2009). *: "l'associacionisme al segle xx: de les associacions culturals a la cultura de l'associació", Revista valenciana d'etnologia, 4: 151-163*.

Hernàndez y Martí, G.moncusí, A. Et Al.santamarina, B. (2008). *Patrimonio etnológico e identidades en españa*. Un estudio comparativa a través de la legislación. Revista Experimental De Antropología, 8(207), 223.

Hernandez, G. M. (2006). *Los estudios falleros*. El desarrollo de la investigación social sobre las fallas de Valencia. Anduli: revista andaluza de ciencias sociales, (6), 93-114. Retrieved from

Hernàndez, G.m. (2016). *Cultura festiva, identidad colectiva y política cultural en el espacio global*. En J. Rius-Ulldemolins y J. A Rubio (Coords.), Treinta años de políticas culturales en España: Participación cultural, gobernanza territorial e industrias culturales (pp. 231-247). València: Servei de Publicacions.

Herrero, Marta (2010). *Auctions, Rituals and Emotions in the Art Market*. Thesis Eleven 103 (1) (November 1): 97–107 (accessed Jan 30, 2025).

Herzfeld, M. (2004). *, The Body Impolitic: Artisans and Artifice in the Global Hierarchy of Value*. Chicago, University of Chicago Press.

Hesmondhalgh, D. (2010). *: "User-generated content, free labour and the cultural industries", Ephemera, 10(3/4): 267-284*.

Hobsbawm, E., & Ranger, T (1992). *The Invention of Tradition*. Cambridge University Press.

Hobsbawn, Eric (1998). *Introducció: l'invent de la tradició*. In l'invent de la tradició. , eds. Eric Hobsbawn, Terence Ranger, 5–27. Vic: Eumo.

Hocker, J.l. Y W.w. Wilmot (1985). *, Interpersonal Conflict*. Dubuque, Lowa Brown.

Hodge, S. (2016). *, 50 cosas que hay que saber sobre arte*. Barcelona, Ariel.

Homobono, J. I. (1990). *Fiesta, tradición e identidad local*. Cuadernos de etnología y etnografía de Navarra, 22(55), 43-58. Retrieved from

Homobono, J.i. (2006). *Las formas festivas de la vida religiosa*. Sus vicisitudes en la era de la glocalización. Formas de religiosidad e identidades, San Sebastián: Eusko Ikaskuntza, Zainak. Cuadernos de Antropología-Etnografía, 28, 27-54.

Hong, J. Et Al. (2014). *: "Creative industries agglomeration, regional innovation and productivity growth in China", Chinese Geographical Science, 24(2): 258-268*.

Honneth, A. (2005). *, The Struggle for Recognition*. Cambridge, Polity Press.

Hopkinson, G.c. Y P. D Hopkinson, Gillian C. And Pujari Davashish. (1999). *"A Factor Analytic Study of the Sources of Meaning in hedonic consumption"*. En: European Journal of Marketing. Vol. 33, Iss ¾. Pp. 273-286

Hospers, G.j. (2003). *: "Creative Cities: Breeding places in the knowledge economy", Knowledge, Technology & Policy, 16(3): 143-162*.

Hubbard, P. (2008). *Regulating the Social Impacts of Studentification: A Loughborough Case Study*. Environment and Planning. A, 40(2), 323-341.

Huerta, R. Et Al (2014). *"l'esperit experimental de les Falles innovadores de València", Revista d'Estudis Fallers, 19: 46-56*.

Huerta, R. Y R. Ramón y S. Vilar (2020). *: "Falles que eduquen a través de l'art"*. En Falles Experimentals, història d'una dissidència. València, Generalitat Valenciana.

Hughes, G. (1999). *Revitalización urbana: El uso de estrategias de tiempo festivo*. Estudios De Ocio, 18(2), 119-135.

Intason, M. Y (2021). *"The Development, Implementation and Challenges to Water-saving Practices in a Water-stressed Destination: A Case Study of the Songkran Festival, Thailand", International Journal of Event and Festival Management, 12(3): 279-296*.

Interagrupació De Falles De València. (2008). *, Estudio del impacto económico y social de las fallas en la ciudad de Valencia*. València, Pixelarte.

Interagrupació De Falles. (2008). *Estudio del impacto económico y social de las fallas en la ciudad de valencia*. (). València: Pixelarte.

Interagrupación De Fallas De València (2008). *Estudio del impacto económico y social de las fallas en la ciudad de Valencia*. València: Pixelarte.

Iosa, T., & Rabbia, H. H. (2011). *Definiciones divergentes de la estrategia de visibilidad en el movimiento LGTB cordobes*. Iconos: Revista de Ciencias Sociales, (39), 61-77. Retrieved from

Isar, Y.r. (2017). *: "Culture', 'sustainable development' and cultural policy: A contrarian view", International Journal of Cultural Policy, 23: 148–158*.

Isin, E. F., & Wood, P. K. (1999). *Citizenship and identity*. Sage.

Ivie. (2014). *, Valencia industrias creativas y culturales*. Valencia, Fundación Inndea.

Jansma, J. (2019). *La cultura en nom del poble? Cap a una tipologia del populisme i la cultura*. Debats (Valencia, Spain), 133(2), 27-42. Doi: 10. 28939/iam. debats. 133-2. 3

Jeanpierre, L. (2011). *: "Bourdieu ou gramsci? Une fausse alternative pour les études culturelles*. Des littératures combatives", l'internationale des nationalismes littéraires, 73-95.

Jeanpierre, L., & Roueff, O. (2014). *La culture et ses intermédiaires: dans les arts, le numérique et les industries créatives Editions des Archives contemporaines*.

Jiménez, C. (2006). *: "Rituales festivos religiosos: hacia una definición y caracterización de las romerías", Zainak, 28: 85-103*.

Jiménez, C. (2011). *: "Rituales festivos y confrontación social*. Cruces de mayo de la provincia de Huelva", Gazeta de antropología, 27(2): 1-13.

Jiménez, F. M. Et Al. (2014). *: "Integrity Systems, Values, and Expectations: Explaining Differences in the Extent of Corruption in Three Spanish Local Governments", International Journal of Public Administration, 37(2): 67-82*.

Jiménez, R. (2013). *: "Sistema de análisis DAFO aplicado a Gestión Cultural: propuesta de musealización del Cementerio General de Valencia"*. Trabajo Final de Máster. Universitat Politècnica de València, Máster en Conservación y Restauración de Bienes Culturales, València.

Johnson, L.c. (2009). *, Cultural capitals: revaluing the arts, remaking urban spaces*. Farnham, Ashgate Publishing Ltd.

Junta Central Fallera. (2002). *, Reglament faller*. Consultat el 9 de maig del 2023. Disponible a

Junta Central Fallera. (2017). *Presidents d´Agrupacións*. Llistat de presidents d´agrupacions de Junta Central Fallera. Junta Central Fallera.

Junta Central Fallera. (2017). *Presidents d´Agrupacións*. Llistat de presidents d´agrupacions de la junta central fallera. València: Junta Central Fallera.

Junta Central Fallera. (2018). *Clasificación por secciones de las fallas de valència 2018*. (). València: Junta Central Fallera.

Junta Central Fallera. (2018). *Reglamento fallero*. Junta Central Fallera.

Junta Central Fallera. (2018). *Reglamento fallero*. València: Junta Central Fallera.

Junta Central Fallera. (2024). *Se constituye la junta central fallera para el próximo ejercicio*.

Kagan, S. Y V. Kirchberg (eds.) (2008). *, Sustainability: a new frontier for the arts and cultures*. Frankfurt am Main, Verlag für Akademische Schriften.

Kates, S. M. (2003). *Producing and consuming gendered representations: An interpretation of the sydney gay and lesbian mardi gras*. Consumption Markets & Culture, 6(1), 5-22. Doi: 10. 1080/10253860302699

Kates, S. M., & Belk, R. W. (2001). *The meanings of Lesbian and Gay Pride Day: Resistance through consumption and resistance to consumption*. Journal of Contemporary Ethnography, 30 (4), 392- 429.

Keane, J. (2005). *: "Cinco acepciones de la Sociedad civil global", Claves de Razón Práctica, 149*.

Kemper, T.d. (1978). *, Social Interactional Theory of Emotions*. New York, Wiley.

Kemper, T.d. (1987). *: "How Many Emotions are there? Wedding the Social and Autonomic Components", American Journal of Sociology, 93: 263–89*.

Kerr, R. Y Robinson, S. (2016). *: "Architecture, symbolic capital and elite mobilisations: The case of the Royal Bank of Scotland corporate campus", Organization, 23(5): 699-721*.

Kirshenblatt-gimblett, B. (2001). *: "La cultura de les destinacions: teoritzar el patrimoni", Revista d'Etnologia de Catalunya, 19: 44-61*.

Kirshenblatt-gimblett, B. (2004). *: "Intangible cultural heritage as a metacultural*.

Klein, R. (2018). *: "La ciudad y el turismo*. Experiencias desde la gestión del street art. Sociología", Revista da Faculdade de Letras da Universidade do Porto, 54-71.

Klein, R. Y J. Rius-ulldemolins (2021). *: "Prácticas culturales y espacios públicos como lugares de interacción social y política*. Un análisis de artivismo y de crítica festiva en Barcelona y València", Arte, Individuo y Sociedad, 33(3): 753-767.

Kurin, R. (2007). *: "Safeguarding Intangible Cultural Heritage*. Key factors in implementing the 2003 Convention", International Journal of Intangible Heritage, 2: 10-20.

Lacarrieu, M. (2008). *: "¿Es necesario gestionar el patrimonio inmaterial? Notas y reflexiones para repensar las estrategias políticas y de gestión", Boletín Gestión Cultural, 27: 2-27*.

Lahire, Bernard (dir) (2005). *El trabajo sociológico de Pierre Bourdieu*. Buenos Aires: Siglo XXI Argentina.

Lamle, E.n. (2017). *, Skin Colour Complex and African Conflict Genealogy and Social Construction*. Germany, Lap Lambert Academic Publishing.

Lamont, M. (1992). *Money, morals, and manners (1st ed*.). Chicago u. a: University of Chicago Press.

Lamont, M. Y A. Lareau (1988). *: "Cultural capital: Allusions, gaps and glissandos in recent theoretical developments", Sociological Theory, 6(2): 153-168*.

Landry, C. (2000). *, The creative city: a toolkit for urban innovators*. Great Britain, Creative Print and Design

Landry, C. (2012). *, The creative city: compeeling and contentious*. Great Britain, Creative Print and Design

Landry, C. Y F. Bianchini (1995). *, The Creative City*. London, Demos.

Langegger, S. (2014). *"Curbing crusing and the domestication of the Northside"*. En: Agyeman, J y Zavestoski, S (eds). , (In)complete Streets: Processes, Practices, Possibilities (pp. 119-138). New York: Routledge.

Langman, L. (2003). *The ludic body: ; Ritual, desire, and cultural identity in the american super bowl and the carnival of rio*. En The politics of selfhood (NED - New edition ed. , pp. 64-86) University of Minnesota Press.

Lareau, A. Y E.b. Weininger (2003). *: "Cultural capital in educational research: A critical assessment", Theory and Society, 32(5-6): 567-606*.

Larsen, J. (2012). *: "Performance, space and tourism", en J*. Wilson (ed.), The Routledge handbook of tourism geographies. London, Routledge; pp. 84–90.

Larsen, J. Y J. Urry (2011). *: "Gazing and performing", Environment and Planning D: Society and space, 29(6): 1110–1125*.

Lash, S., & Urry, J (1994). *Economies of Signs and Space*. Contemporary Sociology A Journal Of Reviews, 23(6), 838. https://doi. org/10. 2307/2076072

LASPROVINCIAS (24 d'abril del 2008): "Barberá propone a las fallas que secunden a Nou Campanar y mejoren los monumentos". Recuperat el 8 de maig del 2023. Https: //www.lasprovincias.es/valencia/20080424/valencia/barbera-propone-fallas-secunden-20080424.html

Lasso, A.h. Y H. Dahles (2021). *: "A Community Perspective on Local Ecotourism Development: Lessons from Komodo National Park", Tourism Geographies, 1-21*.

Latorre, A. (2019). *Análisis de la influencia socioeconómica de las fiestas de moros y cristianos en la ciudad de Alcoy*. Treball de Fi de Grau. València: Universitat Politècnica de València. Recuperado el 26 de abril del 2023, de

Lazzeretti, L. (2009). *, Why do creative industries cluster? An analysis of the determinants of clustering of creative industries, IERMB Working Paper in Economics*.

Leach, E. (1993). *, Cultura y comunicación*. La lógica de la conexión de los símbolos. Madrid, Siglo Veintiuno.

Lee, N. (2014). *"The creative industries and urban economic growth in the UK", Environment and Planning A: Economy and Space, 46(2): 455-470*.

Leiper, N. (1990). *: "Tourist attraction systems", Annals of Tourism Research, 17: 367-384*.

Leno-cerro, F. (1991). *: "La evaluación del potencial turístico en un proceso de planificación: El Canal de Castilla", Estudios Turísticos, 116: 49- 85*.

Lenoir, F. (2005). *, Las metamorfosis de Dios*. La nueva espiritualidad occidental. Madrid, Alianza.

Lessig, L (2008). *Remix: Making Art and Commerce Thrive in the Hybrid Economy*. Penguin.

Levante. (2019). *Cuatro falleras mayores de València analizan por qué se llora siempre en la Ofrenda*. Levante-El Mercantil Valenciano.

Levickaité, R. Y R. Reimeris (2011). *: "Kūrybos ekonomikos penkiakampis", Santalka, 19(1), DOI: 10*. 3846/coactivity. 2011. 09.

Lewis, C. (1996). *Woman, body, space: Rio carnival and the politics of performance*. Gender, Place and Culture: A Journal of Feminist Geography, 3(1), 23-42. Doi: 10. 1080/09663699650021927

Lewis, Clare. (1996). *Woman, Body, Space: Rio Carnival and the politics of performance*. Gender, Place & Culture, 3(1), 23-42. 10. 1080/09663699650021927

Limón, A. (1999). *: "Patrimonio: ¿De quién?", en VVAA, Cuadernos: Patrimonio etnológico, nuevas perspectivas de estudio*. Granada, IAPH, Consejería de Cultura.

Lippard, L. (1984). *: "Trojan horses, activist art and power", en VVAA, Art after Modernism*. Rethinking representation. New York, New Museum of Contemporary Art.

Lisi, M, (2013). *Rediscovering civil society? Renewal and continuity in the Portuguese radical left*. South European Society and Politics, 18(1), 21–39. Https: //www. taylorfrancis. com/chapters/edit/10. 4324/9781003061465-2/rediscovering-civil-society-renewa-continuityportuguese-radical-left-marco-lisi .

Liu, Y. (2017). *The impacts of cultural event on networking: Liverpool's cultural sector in the aftermath of 2008*. Impact Assessment and Project Appraisal, 35(2), 118-127. Doi: 10. 1080/14615517. 2016. 1228342

Lixinski, L. (2011). *: "Selecting heritage: the interplay of art, politics and identity", The European Journal of International Law, 22: 81-100*.

Lizardo, O. (2004). *The cognitive origins of bourdieu's habitus*. Journal for the Theory of Social Behaviour, 34(4), 375-401. Doi: 10. 1111/j. 1468-5914. 2004. 00255. x

Lizardo, O. (2010). *Beyond the antinomies of structure: Levi-strauss, giddens, bourdieu, and sewell*. Theory and Society, 39(6), 651-688. Doi: 10. 1007/s11186-010-9125-1

Llopis, R. (2001). *, La ciudadanía solidaria*. El voluntariado y las organizaciones de voluntariado en la Comunidad Valenciana. València, Fundació Bancaixa.

Lloyd, R., & Clark, T. N. (2001). *The city as entertainment*.

Longhurst, R., y Johnston, L. (2014). *Bodies, gender, place and culture: 21 years on*. Gender, Place and Culture: A Journal of Feminist Geography, 21(3), 267-278. Doi: 10. 1080/0966369X. 2014. 897220

López García, G. (2020). *Presentació del monogràfic*. «Els valencians davant les urnes: Partits polítics, mitjans de comunicació i ciutadans davant els processos electorals de 2019. Debats. Revista De Cultura, Poder i Societat, 134(1), 6-9. Doi: 10. 28939/iam. debats. 134-1. 1

López, L. (2002). *: "The Devil, Women, and the Body in Seventeenth-Century Puebla Convents", The Americas, 59: 181-199*.

Lorente, J.p. (2000). *: "Comparative growth and urban distribution of the population of artists in victorian london", en New directions in urban history: Aspects of the*

european art, health, tourism and leisure since the enlightenment. Munster, Waxmann Verlag; p. 86.

Lottman, H. R. (1981). *Rive gauche*. Du front populaire a la guerre froide. Paris: Seuil.

Lowenthral, D, (1998). *, El pasado es un país extraño*. Madrid, Akal.

Lück, M., & Pernecky, T. (2013). *Events, Society and Sustainability*. Taylor and Francis. Routledge. Https: //doi. org/10. 4324/9780203134535

Maceda, V. (2018). *Reina, vols entrar en política? El Temps, 19/03/2018*.

Magee, J.c. Y A.d. Galinsky (2008). *: "Social hierarchy: The self-reinforcing nature of power and status", Academy of Management Annals, 2(1): 351-398*.

Mair, J., & Duffy, M. (2018). *The Role of Festivals in Strengthening Social Capital in Rural Communities*. Event Management, 22 (6), 875-889.

Mairal, G. (2000). *: "El patrimonio como concepto antropológico", Anales de la Fundación Joaquín Costa, 17: 217-228*.

Makselis, R. (2010). *, Lietuvos Kultūros įstaigų valdymas kūrybinių industrijų pagrindu, [Lithuanian cultural institutions management based creative industries, in Lithuanian] Consulta el 20 de maig del 2023*. Disponible en: http: //server. uzupiozinios. lt/kurybinesindustrijos/wp-content/uploads/2009/09/R. Makselis. Lietuvoskulturos-istaigu-valdymas-kurybiniu-industriju-pletojimo-pagrindu. pdf,

Malaïka H.c Gutekunst & Christopher T.h Liang (2023). *From Invisibility to Bivisibility: Identity Abuse and Mental Health Outcomes among Bisexual Individuals, Journal of Bisexuality, 23: (2), 126-150, DOI:*.

Mangset, P. (1998). *: "The artist in metropolis: Centralisation processes and decentralisation in the artistic field 1", International Journal of Cultural Policy, 5(1): 49-74*. Doi: 10. 1080/10286639809358089

Mangset, P. (2009). *: "The arm´s length principle and the art funding system*. A comparative approach", en M. Pyykkönnen, i S. SOKKE (eds.) What about cultural policy: Interdisciplinary perspectives on culture and politics. Oslo, Minerva Kustannus; pp. 15-35.

Mann, M. (2009). *El lado oscuro de la democracia: Un estudio sobre la limpieza étnica*. València: Publicacions de la Universitat de València.

Marco, B.sabater, V.garcía, F. Et Al.úbeda, M. (2018). *Impacto turístico de las fallas de valencia y las hogueras de alicante*. Sant Vicent del Raspeig: Publicacions de la Universitat d'Alacant.

Marcuse, H. (1971). *El hombre unidimensional*. Barcelona: Seix Barral.

Markusen, A. Y G. Schroc (2006). *: "The artistic dividend: Urban artistic specialisation and economic development implications", Urban Studies, 43(10): 1661-1686*. Doi: 10. 1080/00420980600888478

Maroto, D. (2024). *El «sometimiento» de puigdemont a sánchez por la amnistía, ninot estrella de las fallas de valencia*. Abc, 01/02/2024,

Marqués, J. V. (1979). *País perplex*. Notes sobre la ideologia valenciana. València: 3i4.

Martí y Pérez, J. (1996). *, El folklorismo*. Uso y abuso de la tradición. Barcelona, Ronsel.

Martín-criado, E. (2008). *El concepto de campo como herramienta metodológica*. Revista española de investigaciones sociológicas, 1(123), 11-33. Doi: 10. 2307/40184891

Martín, J.rochina, P. Et Al.clemente, F. (2020). *Les eleccions locals de 2019 a l'àrea metropolitana de València*. Debats. Revista De Cultura, Poder i Societat, 134(1), 171-194. Doi: 10. 28939/iam. debats. 134-1. 10

Martin, N., Lange, S., y Brug, W. (2020). *Holding on to voters in volatil times: Bonding voters through party links with civil society*. Party Politics, 26(11), 1-11.

Martínez, M.p. (2022). *: "Las fallas de Valencia y su implicación en la Agenda 2030 y los Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS)", REIDOCREA, 11(57): 659-669*.

Marx, K. (1970). *, Contribución a la crítica de la economia política*. Madrid, A. Corazón.

Marx, K. (1971). *, El Capital*. Vols. 1, 2 i 3. México, FCE.

Marx, K. (1973). *, Miseria de la filosofía*. Madrid, Aguilar.

Marx, K. (1974). *, Manuscritos: economía y filosofía*. Madrid, Alianza.

Mauger, Gérard (2023). *Avec Bourdieu*. Un parcours sociologique.

Mauss, M., y Karady, V. (1981). *Oeuvres*. Paris: Editions de Minuit.

Mcguillivray, D. Et Al. (2022). *: "Tensions and disputes over public space in festival cities: insights from Barcelona and Edinburgh", Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events, 14(3): 229-241*.

Mclean, K. (2008). *Inside, outside, nowhere: bisexual men and women in the gay and lesbian community*. Journal of Bisexuality, 8 (1–2), 63–80.

Meichsner, S. (2007). *El campo político en la perspectiva teórica de Bourdieu*. Primavera, 3(2), 1-22.

Melchor Gil, E (1993). *Construcciones cívicas y evergetismo en Hispania romana*. Espacio Tiempo y Forma. Serie II, Historia Antigua, (6). https://doi. org/10. 5944/etfii. 6. 1993. 4222

Menger, P. (2009). *Le travail créateur*. S'accomplir dans l'incertain. Paris: Gallimard.

Menger, P.m. (1993). *: "l'hégémonie parisienne*. Economie et politique de la gravitation artistique". Annales: histoire, sciences sociales, 48(6): 1565-1600.

Merlí, P. (2013). *: "Creating the cultures of the future: Cultural strategy, policy and institutions in Gramsci", International Journal of Cultural Policy, 19(4): 399-420*. Doi: 10. 1080/10286632. 20 11. 643872

Mesa, L. M. (1996). *Les Falles durant la transició: Evolució i signes de canvi*. ". En Associació d'Estudis fallers (Ed.), La festa de les Falles (pp. 63-77). València: Consell Valencià de Cultura.

Meyer, D. S., y Staggenborg, S. (1996). *Movements, countermovements, and the structure of political opportunity*. The American Journal of Sociology, 101(6), 1628-1660. Doi: 10. 1086/230869

Meyer, I. H. (1995). *Minority stress and mental health in gay men*. Journal of Health and Social Behavior, 36(1), 38-56. Doi: 10. 2307/2137286

Micoud, A. (1996). *: "Musée et patrimoine: deux types de rapport aux choses et au temps", Hermes, 20, CNRS Editons*.

Miller, D. (1991). *Absolute freedom in trinidad*. Man, 26(2), 323-341. Doi: 10. 2307/2803835

Mintz, J. R. (1997). *Carnival song and society: Gossip, sexuality and creativity in andalusia*. New York: Berg.

Mira y Casterà. J.f. (1997). *, Sobre la nació dels valencians*. València, Edicions 3i4.

Miralles, R. (2024). *Las fallas de valencia premian el polémico 'ninot' sexual de pedro sánchez y puigdemont*. El Español, 12/02/2024 Retrieved from

Misener, L., & Mason, D.s. (2006). *Creating community networks: Can sporting events offer meaningful sources of social capital? Managing Leisure, 11 (1), 39-56*.

Mitchell, M. Y J. Sidanius (1995). *: "Social hierarchy and the death penalty: A social dominance perspective", Political Psychology, 16: 591–619*.

Mompó, E. (2019). *: "Por un barrio vivo y combativo*. Movimientos urbanos en búsqueda de autonomía desde el Cabanyal", Tesis Doctoral. València, Universitat de València.

Moncusí, A. (2009). *, Nuevos y viejos vecinos en dos barrios de València: Russafa y Orriols*. València: Ajuntament de València.

Moncusí, A. (2009). *Nuevos y viejos vecinos en dos barrios de València: Russafa y Orriols*. València: Ajuntament de València.

Montalto, V. (2022). *: "Cultural, Creative, and Sustainable Cities: Assessing Progress and Measurement Perspectives", Sustainability, 14(7): 42-46*.

Morales, L. (2004). *Changing patterns of associational involvement in Europe*. ECPR Joint Sessions. Uppsala, 13-18 de abril del 2004.

Morales, L. (2005). *¿Existe una crisis participativa? Evoluciones de la participación política y el asociacionismo en España*. Revista Española de Ciencia Política, 13, 51-87.

Morel, H. (2011). *: "Políticas culturales y performances en los procesos patrimoniales*. Los casos del tango y el carnaval en la Ciudad de Buenos Aires", Tesis de doctorado. Facultad de Filosofía y Letras, UBA, Argentina, Biblioteca de la Facultad de Filosofía y Letras.

Moreno, I (2006). *La Semana Santa de Sevilla: conformación, mixtificación y significaciones*. Sevilla: Instituto de la Cultura y las Artes. Poguntke, T. (2006). Political parties and other organizations. En R. S. Katz, y W. J. Crotty (Eds.), Handbook of Party Politics (pp. 396-405). London: Sage Publications.

Moreno, I (eds.), Antropología de los pueblos de España. Madrid: Taurus, pp. 13-32.

Moreno, I. (1991). *: "Identidades y rituales", en J*. Prat, et al. (eds.), Antropología de los Pueblos de España. Madrid, Taurus; pp. 601-636.

Moscovici, S. (1988). *, La machine a faire des dieux*. París, Fayard.

Mota, F. (1999). *: "La realidad asociativa en España", en J*. SUBIRATS [ed.], ¿Existe sociedad civil en España? Responsabilidades colectivas y valores públicos. Madrid, Fundación Encuentro.

Moulin, R. (1992). *, L'Artiste, l'institution et le marché*. París, Flammarion.

Mudde, C. (2007). *In null (Ed*.), Populist radical right parties in europe

Mukerji, C. (2010). *The territorial state as a figured world of power: Strategics, logistics, and impersonal rule*. Sociological Theory, 28(4), 402-424. Doi: 10. 1111/j. 1467-9558. 2010. 01381. x

Mulick, P. S., y Wright, L. W. (2002). *Examining the existence of biphobia in heterosexual and homosexual populations*. Journal of Bisexuality, 2 (4), 45-64.

Mumford, L. (1966). *, La ciudad en la historia Vol*. I. Buenos Aires, Ediciones Infinito.

Muñoz, F. (2010). *Urbanalización*. Paievoraomunes, lugares globales. Barcelona: Gustavo Gili.

Muñoz, Y. (2005). *: "Las Corridas de Toros en San Fermín: El Riesgo, La Muchedumbre y el Hedonismo", AD-minister, 6: 28-48*.

Naciones Unidas. (2024). *¿Qué es el discurso de odio?*. Nueva York: Naciones Unidas.

Nacions Unides (2008). *, Creative Economy*. Report 2008. Consultat el 25 d'abril. Disponible en http: //unctad. org/en/docs/ditc20082cer_en. pdf.

Nacions Unides. (2018). *, About the Sustainable Development Goals, Consultat el 24 d'abril del 2023)*.

Nankap, E. Y F.o. Aigbovbioisa, F.o. (2019). *: "Symbolic representation and conflict management in Africa", International Journal of Research and Innovation in Social Science, pp*. 194-204.

Navarro, C (2018). *, 23 d'abril del)*. Los desmanes de la interagrupación: De los altercados ultras a la coacción a la fallera mayor. El Diario. Es, Retrieved from

Négrier, E. (2015). *"Festivalisation: patterns and limits", en C*. Newbold, et al (ed.), Focus on festivals: Contemporary European case studies and perspectives. Oxford, Goodfellow Publisher Limited; pp. 18-27.

Négrier, E. (2015). *Festivalisation: patterns and limits*. En Newbold, C. , Maughan, C. , Jordan, J. Y Bianchini, F (ed.). , Focus on festivals: Contemporary European

case studies and perspectives (pp. 18-27). Oxford: Goodfellow Publisher Limited.

Neveu, Érik (2013). *Les sciences sociales doivent-elles accumuler les capitaux ? Revue Française De Science Politique 63 (2): 337–58 (accessed Jan 10, 2025)*.

Newman, D.m. (1995). *, Sociology*. Exploring the Architecture of Everyday Life. Londres, Pine Forge Press.

Nilsson, M. (2017). *: "Introduction: A framework for understanding sustainable development goal interactions", en D*. J Griggs, et al (eds.), A guide to SDG interaction from science to implementation. Paris, International Council for Science.

Nilsson, M. Et Al (2016). *: "Map the interactions between Sustainable Development Goals", Nature*. 534: 320–322.

Noticiascv. (2018). *Aumentan los premios a fallas innovadoras y experimentales con 7 palets más*. Retrieved from

Noyes, D. (2011). *: "La fête ou le fétiche, le geste ou la gestion: du patrimoine culturel immatériel comme effet pervers de la démocratisation", en C*. BORTOLOTTO [dir.], Le patrimoine culturel immatériel. Enjeux d'une nouvelle catégorie. Paris, Éditions de la Maison des sciences de l'homme; pp. 125-148.

Oakes, G. (2003). *Max weber on value rationality and value spheres*. Journal of Classical Sociology, 3(1), 27-45. Doi: 10. 1177/1468795X03003001693

Oakes, S. Et Al. (1998). *: "Business planning as pedagogy: Language and control in a changing institutional field", Administrative Science Quarterly, 43(2): 257-292*.

Observatori Crític Dels Mitjans. (2013). *El 'sac sense fons' de caial 9 i els seus*.

Ochs, R. (1996). *"Biphobia: It goes more than two ways "*. In B. A. Firestein (Ed.), Bisex-uality: The psychology and politics of an invisible minority (pp. 217-239). Sage Publications, Inc.

Oficina d'estadística De l'ajuntament De Valencia. (2019). *Estadística de la ciutat de València*. Anuari 2018. (). València: Ajuntament de València.

Oficina Estadística. Ajuntament De València. (2018). *Estadística*. Estadísticas por temas: Trabajo. Anuario 2018. (). València: Ajuntament de València.

Olson, M. (1974). *, The logic of colective action: Public goods and the theory of groups*. Boston, Harvard University Press.

ONCE. (14 de març del 2008): "La ONCE traza una ruta de 16 fallas visitables por personas con discapacidad", Europa Press. Consultat el 3 de maig de l'any 2023 ()

Onda Cero. (2017). *Una asociación valenciana lanza una campaña para que en Fallas no se cante 'Maricón el que no bote'*. Retrieved June 3, 2023, from https: //www. ondacero.

es/noticias/espana/asociacion-valenciana-lanza-campana-que-fallas-cante-maricon-que-bote_2017030758be75300cf2894da4662807. html

Ong, F., Lewis, C., & Vorobjovas-pinta, O. (2021). *Questioning the inclusivity of events: the queerperspective*. Journal of Sustainable Tourism, 29 (11-12), 2044-2061.

Oriola Velló, Frederic. En clau de festa : aproximación a l'evolució de la música en el cicle festiu valencià. València: Institut Valencià de la Música, 2010. Print.

Orozco, A (2023). *, 24 de maig de)*. Pere fuset (compromís) y la "ribolución" de las fallas de valencia. Elperiòdic. Com, Retrieved from

Ovalles, M. (2017). *: "Nuevas formas de viajar: El turismo creativo"*. Trabajo Fin de Grado, Universidad de La Laguna, Escuela Universitaria de Ciencias Empresariales, Grado en Contabilidad y Finanzas.

Paez, D. Y B. Rimé (2014). *: "Collective emotional gatherings: their impact upon identity fusion, shared beliefs, and social integration", Collective emotions: Perspectives from psychology, philosophy, and sociology, 204-216*.

Palumbo, B. (2010). *: "Sistemi tassonomici dell'immaginario globale*. Prime ipotesi di ricerca a partire del caso Unesco, Meridiana", Rivista di storia e scienze sociali, 68: 37-72.

Parsons, T. (1976). *, El sistema social*. Madrid, Alianza.

Pasaogullari, N., y N. Doratli (2004). *Measuring accesibility and utilization of public spaces in Famagusta*. Cities, 21(3), 225-232

Pastor, J. M.pardo, M. Et Al.martínez, J. F. (2024). *Las fallas de la ciudad de València*. Estudio de impacto económico. València: Ivie-UV.

Pavía, J. M., y Aybar, C. (2020). *La mobilitat electoral en les eleccions de 2019 a la comunitat valenciana*. Debats. Revista De Cultura, Poder i Societat, 134(1), 27-51. Doi: 10. 28939/iam. debats. 134-1. 3

Pérez-díaz, V.m. (1994). *, La primacía de sociedad civil*. Madrid, Alianza Editorial.

Pérez, F. (2014). *El presidente de mercadona niega los pagos a la caja b de bárcenas*. El Pais, 03-02-2014,

PÉREZ, M. (13 de març del 2018): "l'oposició fallera a Pere Fuset, retratada", El Temps. Recuperat el 5 d'abril de l'any 2023 ()

PÉREZ, M. (14 de març del 2019): "Les comissions falleres de les elits valencianes", El Temps. Recuperat el 7 d'abril de l'any 2023 (https: //www.eltemps.cat/article/6611/les-comissions-falleres-de-les-elits-valencianes)

Peris Blanes, À. (2017). *Imaginar la nació a través de la ficció televisiva: memòria, proximitat i vida diària*. Debats. Revista de Cultura, Poder i Societat, 130(1), 31-48. Doi: 10. 28939/iam. debats. 130-1. 4

Peris, J. (2012). *: "La patrimonialización de la fiesta popular*. Las Fallas de Valencia, patrimonio inmaterial", en N. Girona (ed.), La cultura en tiempos de desarrollo: violencias, contradicciones y alternativas. Valencia, Universitat de València.

Peris, J. (2014). *: "Populismo y literatura popular*. La función de las fallas de Valencia en la extensión del blaverismo", Pasajes, 46: 42-61.

Perles, J.f. (2006). *: "Análisis del impacto económico de eventos: una aplicación a fiestas Populares de proyección turística", Cuadernos de turismo, 17: 147-166*.

Permatasari, P. Et Al. (2021). *: "The Village Fund Program in Indonesia: Measuring the Effectiveness and Alignment to Sustainable Development Goals", Sustainability, 13: 1-30*.

Pew Research Center. (2019). *Majority of Public Favors Same-Sex Marriage, but Divisions Persist*. Retrieved June 2, 2023, from

Pew Research Center. (2019). *Majority of public favors same-sex marriage, but divisions persist*. Retrieved 2 de junio del, 2023, from

Picard, D. (2016). *: "The Festive frame: Festivals as mediators for social change", Ethnos, 81(4): 600-616*.

Piqueras, A. (1996). *, La identidad valenciana*. La difícil construcción de una identidad colectiva. Madrid, Escuela Libre Editorial - Edicions Alfons El Magnànim.

Pitt-rivers, J. (1986). *: "l'identité locale vue a travers la 'fiesta", en Y*. R. Fonqueme et Al. (coords.), Culturas Populares. Diferencias, conflictos. Madrid, Casa de Velázquez – Universidad Complutense; pp. 11-23.

Pizarro, Narciso. (2006). *Neoconservadores católicos*. La Sociología en sus Escenarios, 14, 1-60.

Platvoet, J.g. (2004). *: "Does God have a Body?: On the Materiality of Akan Spirituality", en M*. Schrimpf (eds.), Unterwegs: Neue Pfade in der Religionswissenschaft; Festschrift für Michael Pye zum 65. Geburtstag / New Paths in the Study of Religions; Festschrift in Honour of Michael Pye on his 65th Birthday. München, Biblion; pp. 175-195.

Portal Estadístico De La Generalitat Valenciana (2022). *Padró municipal d'habitants*. Recuperado el 23 de abril del 2023. .

Poteat, V. P., & Mereish, E. H. (2012). *Ideology, Prejudice, and Attitudes Toward Sexual Minority Social Policies and Organizations*. Political Psychology, 33 (2), 211-224.

Poteat, V. P., y Mereish, E. H. (2012). *Ideology, prejudice, and attitudes toward sexual minority social policies and organizations*. Political Psychology, 33(2), 211-224. Doi: 10. 1111/j. 1467-9221. 2012. 00871. x

Potts, J. (2009). *: "Why the creative industries matter to economic evolution", Economics of Innovation and New Technology, 18(7), 663-673*.

Prat, J. (1991). *: "Historia*. Estudio Introductorio. Social dominance orientation: A personality variable predicting social and political attitudes", Journal of Personality and Social Psychology, 67: 741–763.

Pratt, A.c. (2008). *: "Creative cities: the cultural industries and the creative class", Geografiska annaler: Series B - Human geography, 90(2), 107-117*.

Pratto, F. Et Al. (1997). *: "The gender gap in occupational role attainment: A social dominance approach", Journal of Personality and Social Psychology, 72: 37–53*.

Prytherch, D. L. (2003). *Urban planning and a europe transformed: The landscape politics of scale in valencia*. Cities, 20(6), 421-428. Doi: 10. 1016/j. cities. 2003. 08. 008

Puncel Chornet, A. (1999). *Valencia: opciones, desorden y modernidad, o la ciudad que se devora a sí misma*. Scripta nova: revista electrónica de geografía y ciencias sociales, (3), 1-16. Retrieved from

Putnam, R. D. (2002). *El declive del capital social*. Un estudio internacional sobre las sociedades y el sentido comunitario. Barcelona: Galaxia Gutemberg.

Putnam, R.d. (1993). *, Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton - NJ, Princeton University Press.

Putnam, R.d. (1995). *: "Bowling Alone: America's Declining Social Capital", Journal of Democracy, 6(1): 65-78*.

Quemin, A. (2005). *: "Luxe, ostentation et distiction: Une lecture contemporaine de la théorie de la classe de loisir de Thorstein Veblen", en O*. Assouly (ed.), Le luxe: Essays sur la fabrique de l'ostentation. Paris, Institut Français de la Mode; pp. 183-207.

Quinn, B. (2010). *Arts festivals, urban tourism and cultural policy*. Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events, 2(3), 264-279.

Quinn, B., Colombo, A., Lindström, K., Mcgillivray, D., & Smith, A. (2021). *Festivals, public space and cultural inclusion: public policy insights*. Journal of Sustainable Tourism, 29 (11-12), 1875- 1893.

Quinn, B.colombo, A.lindström, K.mcgillivray, D. Et Al.smith, A. (2021). *Festivals, public space and cultural inclusion: Public policy insights*. Journal of Sustainable Tourism, 29(11-12), 1875-1893. Doi: 10. 1080/09669582. 2020. 1858090

Quintero-morón, V. (2005). *: "El patrimonio intangible como instrumento para la diversidad cultural, ¿una alternativa posible?", en Patrimonio inmaterial y gestión de la diversidad*. Sevilla, Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico; pp. 68-83.

Rai, S. M. (2015). *Political performance: A framework for analysing democratic politics*. Political Studies, 63(5), 1179-1197. Doi: 10. 1111/1467-9248. 12154

Ramos, A. (2020). *"Análisis de la función de los espacios culturales en la redefinición de las políticas culturales de las ciudades un estudio de los casos de las áreas*

metropolitanas de las palmas de gran canaria y santa cruz de tenerife-san cristóbal de la Laguna", Tesis Doctoral. València, Facultat de Ciències Socials, Universitat de València.

Ratiu, D. E. (2013). *Creative cities and/or sustainable cities: Discourses and practices*. City, Culture and Society, 4(3), 125-135. Doi: 10. 1016/j. ccs. 2013. 04. 002

Rausell, P. (2006). *: "Consideraciones sobre el tránsito de Valencia hacia la Ciudad Global", Revista Ciudades, 71: 49–57*.

Rausell, P. (2009). *, "Las ciudades creativas: hurgando en el slogan", en F*. Manito (ed.), Ciudades Creativas. Vol. 1: Cultura, territorio, economía y ciudad. Barcelona, Fundación Kreanta.

Rausell, P. (2013). *: "Comprender la Economía de la Cultura como vía para salir de la crisis", El profesional de la información, 22: 286-289*.

Rautemberg, M. (dir.) (2000). *, Campagnes de tous nos désirs*. Patrimoines et nouveaux usages sociaux. París, Éditions de la Maison des Sciences de l'Homme.

Ravenscroft, N., y Matteucci, X. (2003). *The festival as carnivalesque: Social governance and control at pamplona's san fermin fiestas*. Tourism Culture & Communication, 4(1), 1-15.

Rawls, J (2001). *Justice as Fairness: A Restatement*. Harvard University Press.

Redacción La Vanguardia (2016). *, 18 de maig de)*. Valencia ante las críticas a la falla 2017: "Con independencia de los gustos, los artistas merecen respeto". La Vanguardia, Retrieved from

Redacción y Agencias Valencia. (2018). *Segundo ataque homófobo en una Falla de València*. La Vanguardia. Retrieved June 5, 2023, desde https: //www. lavanguardia. com/local/valencia/20180316/441567646071/segundo-ataque-homofobo-falla-valencia. html

Reed, I. A. (2019). *Performative state-formation in the early american republic*. American Sociological Review, 84(2), 334-367. Doi: 10. 1177/0003122419831228

Resico, M. F. (2015). *Neopatrimonialismo y patronazgo-clientelismo*. Una revisión temática de la literatura. Revista Cultura Económica, (90), 60-75. Retrieved from

Retière, Jean-Noël (2003). *Autour de l'autochtonie*. Réflexions sur la notion de capital social populaire. Politix. Revue Des Sciences Sociales Du Politique 16 (63): 121–43 (accessed Jan 23, 2025).

Richards, G. (2001). *, Cultural Attractions and European Tourism*. Wallingford, CAB International.

Richards, G. (2011). *: "Creativity and tourism: the state of the art", Annals of tourism research, 38: 225-253*.

Richards, G. Y C. Raymond (2000). *: "Creative tourism", ATLAS News, 23: 16-20*.

Riemchneider, B. Y Grosenick, U. (1999). *, Art at the end of the Millenium*. Köln, Taschen.

Rius-ulldemolins, J. (2014). *Culture and authenticity in urban regeneration processes: Place branding in central Barcelona*. Urban studies, 51(14), 3026-3045.

Rius-ulldemolins, J. (2018). *, Cultura, gobernanza local y desarrollo urbano*. València, Publicacions de la Universitat de València.

Rius-ulldemolins, J. (2020). *Opera houses as cultural white elephants? The effect of the creative city model, bureaucratic mismanagement and lack of accountability in valencia's opera house*. Cultural Trends, 30(3), 199-221. Doi: 10. 1080/09548963. 2020. 1846454

Rius-ulldemolins, J. (2021). *Monopolization, classification and symbolic violence: Pierre bourdieu's contribution to the analysis of state nationalism*. Distinktion: Journal of Social Theory, 22(2), 210-225. Doi: 10. 1080/1600910X. 2021. 1929367

Rius-ulldemolins, J. Et Al. (2016). *: "Urban Development and Cultural Policy White Elephants, Barcelona and Valencia", European Planning Studies, 24(1): 61-75*.

Rius-ulldemolins, J. Et Al. (2017). *: "The dark side of cultural policy: Economic and political instrumentalisation, white elephants, and corruption in Valencian cultural institutions", International Journal of Cultural Policy, 25(3): 1-16*. Doi: 10. 1080/10286632. 2017. 1296434

Rius-ulldemolins, J. Y A. Rubio (2013). *: "The governance of national cultural organisations: comparative study of performance contracts with the main cultural organisations in England, France and Catalonia (Spain)", International Journal of Cultural Policy, 19(2): 249-269*.

Rius-ulldemolins, J. Y L. Posso (2016). *: "Cultura, transformación urbana y empoderamiento ciudadano frente a la gentrificación*. Comparación entre el caso de Getsemaní (Cartagena de Indias) y el Raval (Barcelona)", EURE: Revista Latinoamericana de Estudios Urbanos Regionales, 126: 97-122.

Rius-ulldemolins, J. Y P. Díaz-solano (2022). *: "Political power, performance and ritual: Cultural policy as a framework for the construction of political charisma in the city of Valencia (1991-2015)", International Journal of Media & Cultural Politics, 18(1): 21-45*.

Rius-ulldemolins, J. Y V. Gisbert (2019). *: "Ritual festivo, monopolio emocional y dominación social*. Análisis del caso de las Fallas", Revista Latinoamericana de Estudios sobre Cuerpos, Emociones y Sociedad, 31: 70-90.

Rius-ulldemolins, J., & Gisbert-gracia, V. (2020). *Campo artístico o tótems de un grupo de estatus? Ritual tradicional, innovación estética y reproducción social en las Fallas de Valencia*. Methaodos: revista de ciencias sociales, 8(1), 22-36. Doi: 10. 17502/m. rcs. v8i1. 307

Rius-ulldemolins, J., Gisbert-gracia, V. (2020a). *«¿Campo artístico o tótems de un grupo de estatus? Ritual tradicional, innovación estética y reproducción social en las fallas de valencia», Methaodos*. Revista De Ciencias Sociales, 8(1), pp. 1-24.

Rius-Ulldemolins, J., Rubio-Arostegui, J. A., & Pecourt Gracia, J (2025). *Nativist nationalism, cultural homogenisation and bullfighting: VOX's cultural policy as an instrument for cultural battle (2019–2023)*. International Journal of Cultural Policy, 31(1), 1-15.

Rius-ulldemolins, J., y Díaz-solano, P. (2023). *Local political change, the neo-creative city paradigm and the mutations of Valencian cultural branding*. City, Culture and Society, 34, 100535.

Rius-ulldemolins, J., y Gisbert-gracia, V. (2019). *The costs of putting valencia on the map: The hidden side of regional entrepreneurialism, 'creative city' and strategic projects*. European Planning Studies, 27(2), 377-395. Doi: 10. 1080/09654313. 2018. 1547367

Rius-ulldemolins, J., y Rubio, A. (2013). *The governance of national cultural organisations: Comparative study of performance contracts with the main cultural organisations in england, france and catalonia*. International Journal of Cultural Policy, 19(2), 249-269.

Rius-ulldemolins, J., y V. Gisbert (2020). *: "¿La reina de la fiesta? Fiestas tradicionales y reproducción de la desigualdad de género*. El caso de las Fallas de València", Disparidades, Revista de Antropología, 75(2), 21-37. Https: //doi. org/10. 3989/dra. 2020. 021

Rius-Ulldemolins, J.flor, V. Et Al.hernàndez y Martí, G. M. (2017). *The dark side of cultural policy: Economic and political instrumentalisation, white elephants, and corruption in valencian cultural institutions*. International Journal of Cultural Policy: CP, 25(3), 1-16. Doi: 10. 1080/10286632. 2017. 1296434

Rius-Ulldemolins, J.Gisbert-Gracia, V. Et Al.vera, C. (2021a). *Traditional festivities, political domination and social reproduction: Case analysis of valencia's fallas*. European Journal of Cultural and Political Sociology, 8(1), 7-34. Doi: 10. 1080/23254823. 2020. 1829497

Rius-Ulldemolins, J.Hernàndez y Martí, G. M. Et Al.torres, F. (2016). *Urban development and cultural policy "white elephants": Barcelona and valencia*. European Planning Studies, 24(1), 61-75. Doi: 10. 1080/09654313. 2015. 1075965

Rius-Ulldemolins, J.Rubio-Arostegui, J. A. Et Al.gisbert-gracia, V. (2021b). *The hidden side of the creative city: Culture instrumentalization, political control and social reproduction in valencia (1st ed.*). Cham: Springer International Publishing. Doi: 10. 1007/978-3-030-81249-2

Rius-Ulldemolins, J.Rubio-Arostegui, J., Pecourt Gracia, J. (2014). *Nativist nationalism, cultural homogenisation and bullfighting: VOX's cultural policy as an*

instrument for cultural battle (2019–2023). International Journal of Cultural Policy, , 1-15. Doi: 10. 1080/10286632. 2024. 2320424

Rius-Ulldemolins, Joaquim. (2021). *Monopolization, classification and symbolic violence: Pierre Bourdieu's contribution to the analysis of State Nationalism*. Distinktion: Journal of Social Theory, 22(2), 210-225.

Rivière, C (1984). *, Para qué sirven los ritos seculares? Debats*. Revista de Cultura, Poder i Societat, (10), 89-99.

Rizo, M. (2015). *: "Interacción y emociones*. La microsociología de Randall Collins y la dimensión emocional de la interacción social", Psicoperspectivas, 14(2): 51-61.

Robbins, D. (2005). *: "The origins, early development and status of Bourdieu's concept of "cultural capital", The British Journal of Sociology, 56(1): 13-30*.

Robertson, R, (1992). *, Globalization: Social Theory and Global Culture*. Londres, Sage.

Rodríguez Del Pino, J. A., y Aguado, J. A. (2019). *El moviment d'homes per la igualtat a València*. Valoració d'alguns dels seus protagonistes. Debats. Revista De Cultura, Poder i Societat, 133(2), 97-115. Doi: 10. 28939/iam. debats. 133-2. 9

Roggeband, C. (2012). *Shifting Policy Responses to Domestic Violence in the Netherlands and Spain (1980-2009)*. Violence Against Women, 18 (7), 784-806.

Roig, R. (2020). *Un govern de coalició a la valenciana: El botànic*. Debats. Revista De Cultura, Poder i Societat, 134(1), 155-169.

Roigé, X. Et Al. (coords.) (2014). *, Construyendo el patrimonio cultural y natural: parques, museos y patrimonio rural*. València, Germanies.

Romero, J. F., & Garriga, R. (2019). *Puntos de encuentro entre las fallas experimentales y el arte contemporáneo*. Puntos de encuentro entre las fallas experimentales y el arte contemporáneo, 638-642.

Romero, J.brandis, D.delgado, C.garcía, J. L.gómez Moreno, M. L.olcina, J., . . . Vicente, J. (2018). *Aproximación a la geografía del despilfarro en españa: Balance de las últimas dos décadas*. Boletín De La Asociación De Geógrafos Españoles, (77), 1-51. Doi: 10. 21138/bage. 2533

Romero, P. Y R. Garriga (2019). *Puntos de encuentro entre las fallas experimentales y el arte contemporáneo IV Congreso Internacional de Investigación en Arte*. Disponible en:

Rosenberg, H. (1959). *The tradition of the new*. New York: Horizon Press.

Rössel, J. Y R. Collins (2001). *: "Conflict Theory and Interaction Rituals: The Microfoundations of conflict theory", en J.* H. TURNER (ed.), Handbook of Sociological Theory. Handbooks of Sociology and Social Research. Boston - MA, Springer; pp. 509-531.

Rtve. (2024). *Valencia en fallas: Mientras unos disfrutan, otros huyen de la ciudad y de las aglomeraciones*. 14/03/2024,

Rubio, J.m. (2007). *: "Las identidades en la era de la globalización mediática", en J*. M. Rubio i E. Díaz [eds.], Identidad, Historia y Sociedad. Granada, Universidad de Granada.

Rueschemeyer, D. (1977). *Structural differentiation, efficiency, and power*. The American Journal of Sociology, 83(1), 1-25. Doi: 10. 1086/226504

Ruiz, I. E. (2020). *Bourdieu en el world pride 2017: Especies de capital dentro y alrededor de un evento turístico*. Revista De Antropología Social, 29(1), 45-59. Doi: 10. 5209/raso. 68461

Sacaluga, I. (2014). *El Carnaval de Cádiz como generador de información, opinión y contrapoder: análisis crítico de su impacto en línea y fuera de línea*. Tesis doctoral inédita. Madrid: Universidad Europea de Madrid.

Santacreu, O. (2008). *La participación social de los jóvenes españoles*. OBETS: Revista de Ciencias Sociales, 2, 25-34.

Santamarina, B. (2005). *: "Una aproximación al patrimonio cultural", en G*. M Hernandez i Martí et al. (eds.), La memoria construida. Patrimonio cultural y modernidad. Valencia, Tirant Lo Blanch; pp. 21-51.

Santamarina, B. (2008). *Moros y cristianos*. De la batalla festiva a la discursiva. Gazeta De Antropología, 24(1), 1-10.

Santamarina, B. (2013). *: "Los mapas geopolíticos de la UNESCO: entre la distinción y la diferencia están las asimetrías*. El éxito (exótico) del patrimonio inmaterial", Revista de Antropología Social, 22: 263-286.

Santamarina, B. (2014). *: "La Ciudad suplantada*. Percepciones sobre los nuevos imaginarios (turísticos) de la ciudad de Valencia", Pasos: Revista de Turismo y Patrimonio Cultural, 12(4): 707-718.

Santamarina, B. Y A. Moncusí (2013). *: "Manifiestos y latencias en la Valencia de las guías turísticas", en J*. Cucó (ed.), Metamorfosis urbanas. Ciudades españolas en la dinámica global. Barcelona, Icaria; pp. 259-286.

Santamarina, B., y Moncusí, A. (2013). *De huertas y barracas a galaxias faraónicas*. Percepciones sociales sobre la mutación de la ciudad de valencia. Papers: Revista De Sociología, 98(2), 365-391. Doi: 10. 5565/rev/papers/v98n2. 468

Sapiro, G. (1996). *: "La raison littéraire*. Le champ littéraire français sous l'Occupation (1940-1944)", Actes De La Recherche En Sciences Sociales, 111(1): 3-35.

Sapiro, G. (2013). *: "Le champ est-il national?", Actes de la Recherche en Sciences Sociales, 200(5): 70-85*.

Sassen, S. (1991). *, The Global City: New York, London, Tokyo*. Princeton, N. J, Princeton University Press.

Sassen, S. (2007). *, Una sociología de la globalización*. Buenos Aires, Katz editores.

Saward, M. (2006). *'The representative claim', Contemporary Political Theory, 5(3), 297-318*.

Schechner, R. (2013). *Performance studies (Third edition ed.*). London ; New York: Routledge, Taylor & Francis Group. Doi: 10. 4324/9780203125168

Schedler, A. (2004). *El voto es nuestro*. Cómo los ciudadanos mexicanos perciben el clientelismo electoral. Revista Mexicana de Sociología, 3(1), 57-97.

Schwingel, M. (1995). *Pierre Bourdieu*. Zur Einführung. Hamburg: Junius.

Scott, A.j. (1997). *: "The Cultural Economy of Cities", International Journal of Urban and Regional Research, 21: 323–339*.

Scott, A.j. (2000). *, Theœ cultural economy of cities*. Newbury Park, Calif. London; New Delhi, Sage.

Scott, A.j. (2006). *: "Creative cities: Conceptual issues and policy questions", Journal of Urban Affairs, 28(1): 1-17*.

Scott, C. A. (2010). *: "Searching for the "public" in public value: Arts and cultural heritage in Australia", Cultural Trends, 19(4): 273-289*. Doi: 10. 1080/09548963. 2010. 515003

Scribano, A. (2017). *Presentación del monográfico: Emociones, protestas y acciones colectivas en la actualidad*. Aposta, 74, 8-13. Retrieved from

Scribano, A. Et Al. (2012). *, La fiesta y la vida*. Estudios desde una sociología de las prácticas intersticiales. Argentina, Ed. Ciccus.

Scribano, A., Boito, M. E., & Magallanes, G. (2012). *La fiesta y la vida (1ª ed.*). Buenos Aires: Ediciones Ciccus.

Scribano, Adrian. (2017). *Presentación del monográfico: emociones, protestas y acciones colectivas en la actualidad*. Aposta. Revista de Ciencias Sociales, 74, 8-13.

Segalen, M. (2003). *: "Cuestiones de identidad y alteridad*. La experiencia francesa del patrimonio", en J. A Gonzalez (ed.), Patrimonio y pluralidad. Nuevas direcciones en antropología patrimonial. Granada, Centro de Investigaciones Etnológicas Ángel Ganivet, Diputación Provincial de Granada; pp. 41-62.

Serna, J. Y A. Pons (2011). *, Antonio Gramsci, Cultura y Actualidad*. Valencia, Universitat de València.

Sheikh, S. (2009). *, Positively trojan horses revisited journal #09*. New York, e-flux.

Shils, E. (1965). *Charisma, order, and status*. American Sociological Review, 30(2), 199-213. Doi: 10. 2307/2091564

Shils, E. (2006). *Tradition*. Chicago: University of Chicago Press.

Shils, E. Y M. Young (1953). *: "The Meaning of the Coronation", The Sociological Review 1(2): 63-81*.

Shils, E., y Young, M. (1953). *The Meaning of the Coronation*. The Sociological Review, 1(2), 63-81.

Shils, Edward. (2006). *Tradition*. University of Chicago Press.

Sidanius, J. Et Al. (1994). *: "Social dominance orientation, hierarchy-attenuators and hierarchy-enhancers: Social dominance theory and the criminal justice system", Journal of Applied Social Psychology, 24: 338–366*.

Sidanius, J. Et Al. (1996). *: "Mother Teresa meets Genghis Khan: The dialectics of hierarchy-enhancing and hierarchy-attenuating career choices", Social Justice Research, 9: 145–170*.

Simmel, G. (1971). *: 'Sociability', en D*. N. Levine (ed.), George Simmel, On Individuality and Social Forms. Chicago and London, The University of Chicago Press.

Simmel, G. (2002). *, Las grandes ciudades y la vida del espíritu*. Madrid, Taurus.

Simons, I. (2020). *: "Changing identities through collective performance at events: the case of the Redhead Days", Leisure Studies, 39(1): 1-17*. DOI: 10. 1080/02614367. 2020. 1768281

Simpson, C. R. (1981). *, soho: The artist in the city*. Chicago: University of Chicago Press, .

Smith, D. E. (1987). *The everyday world as problematic - a feminist sociology*. Toronto: University of Toronto Press. Retrieved from

Smith, Dorothy E. (1987). *The everyday world as problematic: a feminist sociology*. University of Toronto Press.

Smith, L. (2006). *, Uses of Heritage*. Londres, Routledge.

Smith, L. (2014). *: "Patrimoni Inmaterial: un repte per al discurs de patrimoni autoritzat?", Revista d'Etnologia de Catalunya, 39: 12-22*.

Smith, R. Y K. Warfield (2006). *, The Creative City: a matter of values, available at,*.

Soini, K. Y J. Dessein (2016). *: "Culture-Sustainability Relation: Towards a Conceptual Framework", Sustainability, 8, 167*.

Soriano y Piqueras, V. M. (2012). *Transformaciones urbanas en la ciudad de valencia en los tiempos recientes*. Madrid: Congreso Nacional del Medio Ambiente, CONAMA 2012.

Soriano, L (2015). *, 23 de desembre de)*. Votación aplastante de las fallas contra el intervencionismo del ayuntamiento. Las Provincias, Retrieved from

Soriano, L (2016). *, 17 de novembre de)*. Medio centenar de fallas reprueba a fuset por excluir los versos de lo rat penat. Las Provincias, Retrieved from

Soriano, L (2017). *, 24 de febrer de)*. Malestar en lo rat penat por la decisión de fuset de excluirlos de la comisión de la unesco. Las Provincias, Retrieved from

Sorribes, J. (2007). *Rita barberá*. El pensamiento vacío. València: Els llibres.

Sorribes, J. (dir.) Et Al. (2012). *, La ciudad: Economía, espacio, sociedad y medio ambiente*. Valencia: Tirant lo Blanch.

Spizzichino, C. (2004). *, Identità e tradizione tra pasato e presente*. Las Fallas de Valencia. Roma, Università degli Studi di Roma «La Sapienza».

Spooner, R. (1996). *Contested representations: Black women and the st paul's carnival*. Gender, Place & Culture, 3(2), 187-204. Doi: 10. 1080/09663699650021882

Stallybrass, P., y White, A. (1986). *The politics and poetics of transgression*. Londres: Routledge.

Stark, R. Y W.s. Bainbridge (1985). *, The future of religion: Secularization, Revival and Cult Formation*. California, University of California Press.

Stokes, S. (2007). *Political clientelism*. En C. Boix y S. Stokes (Eds.), Handbook of Comparative Politics (pp. 604-628). New York: Oxford University Press.

Storey, J. (2002). *, Teoria, cultura y cultura popular*. Barcelona, Octaedro.

Summers-effler, E. (2007). *Ritual theroy*. En Anonymous handbook of the sociology of emotions (pp. 135-154). Los Angeles: Springer.

Swartz, D. (1997). *, Culture and power: The sociology of Pierre Bourdieu*. Chicago, University of Chicago Press.

Szmulewicz, R.i. (2012). *, Fuera del cubo blanco*. Lecturas sobre arte público contemporáneo. Santiago de Chile, Metales Pesados.

Sztompka, P. (1993). *, The sociology of social change*. Hoboken - NJ, Wiley-Blackwell.

Tallon, A., Bromley, R.d.f., y Thomas, C.j. (2006). *Developing Leisure and Cultural Attractions in the Regional City Centre: A Policy Perspective*. Environment and Planning C: Government and Policy, 24(3), 351–370.

Tallon, A.bromley, R. D. F. Et Al.thomas, C. J. (2006). *Desarrollo de atracciones culturales y de ocio en el centro regional de la ciudad: Una perspectiva política*. Medio Ambiente Y Planificación C: Gobierno Y Política, 24(3), 351-370.

Tarrow, S (2005). *The new transnational activism*. https://doi. org/10. 1017/cbo9780511791055

Tasmin, T., & Platt, L. (2018). *Feminist politics in the festival space" en J*. Mair, ed. the routledge handbook of festivals. En J. Mair (Ed.), The routledge handbook of festivals (). London: Routledge.

Taylor, E. Y M. Kneafsey (2016). *: "The place of urban cultural heritage festivals: the case of London's Nothing Hill Carnival", en K*. J Borowiecki (eds.) Cultural heritage in a changing world. London: Springer Nature; pp. 181-196.

Therborn, G. (1987). *, La ideología del poder y el poder de la ideología*. Madrid, Siglo XXI.

Thomas, C.j. Y R. Bromley (2000). *: "City-centre revitalization: problems of fragmentation and fear in the evening and night-time city", Urban Studies, 37(8), 1403-1429*.

Throsby, D. (2017). *: "Culturally sustainable development: Theoretical concept or practical policy instrument?", International Journal of Cultural Policy, 23: 133–147*.

Todd, L. (2015). *: "Developing brand relationship theory for festivals: A study of the Edinburgh Festival Fringe", en I*. Yeoman, et al (eds.). , The future of events and festivals. Abingdon: Routledge; pp. 157-174.

Toledo, C (2016). *, 23 de novembre de)*. Los presidentes de fallas dan otro golpe a la gestión de fuset. El Mundo, Retrieved from

TOLEDO, C. (28 de septiembre del 2017). El Mundo. Https: //www.elmundo.es/comunidad-valenciana/2017/09/28/59cc801122601d1b6c8b45f2.html

Tomasello, M. (2010). *¿Por qué cooperamos? (1a edición ed*.). Buenos Aires y Madrid: Katz.

Torres, A. (2012). *, Velluters, pasado, presente y ¿futuro? Análisis sinóptico y propuesta de regeneración del barrio de Velluters de València a través de sus espacios en desuso*. Tesina. Máster de teoría e historia de la arquitectura. Barcelona, ETSAB-UPC.

Torres, F., & García, P. (2014). *La ciudad ocultada*. Desigualdad y precarización en la valencia global. En J. Cucó i Giner (Ed.), La ciudad pervertida. Una mirada sobre la valencia global (). Barcelona: Anthropos.

Touranie, A. (2001). *: "Iguales y diferentes", en Informe Mundial sobre la Cultura, Parte II*. Los procesos socioculturales mundiales. UNESCO.

Treserras, J. (2015). *"El turismo naranja: el color del turismo cultural y creativo*. Rumbo a una alianza estratégica entre los sectores cultural y turístico", Hosteltur [en línea]. [consulta: 23 d'abril del 2023]. Disponible en:

Truffaut, F. (2005). *El cine según Hitchcock Alianza*.

Tubay, F. (2020). *: "Representaciones simbólicas del género en Manabí-Ecuador", Perseitas, (8): 165-198*.

Turner, T. S. (1999). *Indigenous and culturalist movements in the contemporary global cojuncture*. En Las identidades y las tensiones culturales de la modernidad (pp. 53-72). Santiago de Compostela: VIII Congreso de Antropología, FAAEE.

Turner, T.s. (1999). *: "Indigenous and culturalist movements in the contemporary global cojuncture", en Las identidades y las tensiones culturales de la modernidad*. Santiago de Compostela, VIII Congreso de Antropología, FAAEE; pp. 53-72.

Turner, V. (1988). *The anthropology of performance*. New York: PAJ Publications.

Turner, V. (1990). *, La selva de los símbolos*. Madrid, Siglo XXI.

Turner, Victor. (1988). *The Anthropology of Performance*. PAJ Publications.

Tuset, J.j. (2012). *: "La ciudad común en fiesta*. Espacios para la construcción cultural", ARQ, 81, 67-73.

Unctad (2008). *, Creative economy*. Report 2008. UNDP, UNCTAD, Geneve-New York

UNESCO (17 de octubre de 2003), Convención para la Salvaguardia del Patrimonio Cultural Inmaterial. París, UNESCO.

Unesco (2008). *: "Orientations devant guider la mise en oeuvre de la Convention du patrimoine mondial", Comité intergouvernemental pour la protection du Patrimoine mondial, culturel et naturel*. Paris, Centre du patrimoine mondial. Consultat el 9 d'abril del 2023] Disponible en

Unesco (2016). *Decision of the intergovernmental committee: 11*. COM 10. B. 30, Paris: UNESCO.

Unesco-accu. (2006). *Réunion d'experts sur la participation des communautés à la sauvegarde du patrimoine culturel immatériel: vers la mise en oeuvre de la Convention de*.

Unesco. (2003). *El texto de la convención para la salvaguardia del patrimonio cultural inmaterial*. Paris: UNESCO.

Unesco. (2014). *Indicadores UNESCO de cultura para el desarrollo*. ().

Unesco. (2014). *UNESCO indicators of culture for development*.

Unesco. (2016). *"La fiesta de las Fallas de Valencia (España)"*. Inscrit en 2006 (11. COM) a la Lista Representativa del Patrimonio Cultural Inmaterial de la Humanidad. Consultat el 9 d'abril del 2023

Unesco. (2019). *COMITÉ INTERGOUVERNEMENTAL DE SAUVEGARDE DU PATRIMOINE CULTUREL IMMATÉRIEL*. Quatorzième session. Bogota, république de colombie. 9 – 14 décembre 2019. Paris: UNESCO.

Unia. (2019). *Le carnaval et les limites à la liberté d'expression*. Brussels: UNIA.

United States Holocaust Memorial Museum. (2024). *La definición de los enemigos*. Holocaust encyclopedia.]. (Washington ed.)

UV (5 de desembre del 2016): "Les Falles, declarades Patrimoni Immaterial de la Humanitat". Consulta el 28 de març del 2023.

Valdivieso, M. (2014). *: "La apropiación simbólica del espacio público a través del artivismo*. Las movilizaciones en defensa de la sanidad pública en Madrid", Scripta Nova, 18(493): 1-27.

Valencia, S.c. Et Al (2019). *"Adapting the Sustainable Development goals and the New Urban Agenda to the city level: Initial reflections from a comparative research project", International Journal of Urban Sustainable Development, 11(1): 4-23*.

Van Laar, C. Et Al. (1999). *: "The three r's of academic achievement: Reading, ˊriting, and racism", Personality and Social Psychology Bulletin, 25: 139–151*.

Varela Guinot, Helena. (2021). *Neoconservadurismo, contramovimientos y estrategias para posicionar la agenda antifeminista*. El caso de VOX en España. FEMERIS: Revista Multidisciplinar de Estudios de Género, 6, 101-122.

Vasilevska, L., Vranic, P., y Marinkovic, A. (2014). *The effects of changes to the post-socialist urban planning framework on public open spaces in multi-story housing areas: A view from Nis, Serbia*. Cities, 36, 83–92.

Vázquez, C (2020). *, 25 de febrer de)*. El edil pere fuset renuncia a sus competencias hasta que haya sentencia sobre el accidente mortal de viveros. El País, Retrieved from

Vázquez, L.m., y Rodríguez, M.j. (2010). *Asociacionismo y Participación Política local*. Una aproximación al caso español. Documentos de Trabajo, 3, 10.

Veblen, T. (1899). *, Teoría de la clase ociosa*. Madrid: Alianza.

Velasco, H.m. (1990). *: "El folklore y sus paradojas", Revista Española de Investigaciones Sociológicas, 49: 123-144*.

Velasco, H.m. Et Al. (1996). *: "Fiesta de todos, fiesta para todos", Antropología, 11: 147-163*.

Vera, C. (2019). *: "Ritual festiu, cultura i poder en València*. La vinculació de l'elit valenciana i la festa de les Falles". Treball de fi de Grau, Universitat de València.

Verdú Cueco, Y. (2010). *El tratamiento del urbanismo y del agua en los informativos de Canal 9*. Arxius de Sociologia, 23, 137-148. Retrieved from

Verge, T. (2010). *Party strategies towards civil society in new democracies: The spanish case*. Party Politics, 18(1), 45-60.

Verger, Annie (1991). *Le champ des avant-gardes*. Actes De La Recherche En Sciences Sociales 88 (2): 40.

Veyne, Paul (1976). *Le pain et le cirque*. Sociologie historique d'un pluralisme politique. Paris: Éditions du Seuil.

Vidal, V. (2016). *: "La Planificacion Estratégica Urbana: innovación y comunicació para renovar la ciudad*. Estudio de caso: el primer plan Estratégico de Valencia", Tesis doctoral València, Universidad Cardenal Herrera CEU.

Vigara, J. M (2024a). *, 16 d'abril de*.). El ayuntamiento limitará la temática de las fallas municipales "para que no ofendan a nadie". Retrieved from

Vigara, J. M (2024b). *, 16 d'abril de)*. El ayuntamiento pone límites a la crítica fallera en los monumentos municipales. Levante-EMV, Retrieved from

Vilaweb. (17 de marzo de 2022). Destrossen una falla que representava una dona nua asseguda.

Villamil, K. Et Al. (2017). *: "Las tradiciones de las fiestas de San Pedro y San Pablo en Portoviejo", Manabí*. Revista Contribuciones a las Ciencias Sociales.

Villar, A. (2018). *: "Ocio y turismo millennial: El fenómeno de las salas de escape", Cuadernos de Turismo, 41: 615-636*. Consultat el 9 d'abril del 2023. Disponible en:

Villar, A. Y J. Pecourt (2014). *: "Protestas estudiantiles en tiempos de austeridad- El caso de la "Primavera Valenciana", Revista de la Asociación de Sociología de la Educación, 7(3): 608-626*.

Villarreal, M.m. (2002). *: "Las nuevas mujeres del maíz: voces fragmentadas en el mercado global", en: G*. De la Peña. I L. Vazuez (coords.), La antropología sociocultural en el México del Milenio. Búsquedas, encuentros y transiciones. México, Instituto Nacional Indigenista y Fondo de Cultura Económica.

Villaseñor, I. Y E. Zolla (2012). *: "Del patrimonio cultural o la patrimonialización de la cultura", Cultura y representaciones sociales, 6: 75-101*.

Villena, E. (2018). *: "Promoción del Turismo Cultural en redes sociales: el caso de la ciudad de Málaga en la Noche en Blanco", International Journal of Scientific Management and Tourism, 4: 563-570*.

Villoria, M. Y F. Jiménez (2012). *: "Corruption in Spain (2004-2010): Data, Perception and Consequences", Revista Española De Investigaciones Sociológicas, 138: 109-134*.

Vive Las Fallas. (s.d., s.d.). La comissió de seguiment Falles unesco porta sense reunir-se més d'un any. Vive Las Fallas, Retrieved from

Vorobjovas-pinta, O., & Hardy, A. (2021). *Resisting marginalization and reconstituting space through LGTBIQI+ events*. Journal of Sustainable Tourism, 29 (2-3), 448-466. Https: //doi. org/10. 1080/09669582. 2020. 1769638

Vox. (2013). *Juan manuel badenas (VOX): "Desde VOX protegemos nuestras fiestas, las fallas y los barrios unidos*. Somos el único partido que defiende las tradiciones. Retrieved

Vox. (2024). *Jesús albiol (VOX): "La cultura del botánico se basaba en burlarse de nuestras tradiciones, de las fallas y de lo religioso*. Retrieved

VP Confidencial (2022). *, 27 d'octubre de)*. Galiana vuelve a acercarse a la derecha en sus últimas fallas. Valencia Plaza, Retrieved from

Vrhoci, D. (2019). *El paradís perdut: el populisme explicat com a resposta a la naturalesa fragmentària del temps, l'espai i la rapidesa de l'avanç tecnològic*. Debats. Revista de Cultura, Poder i Societat, 133(2), 55-70. Retrieved from

Wacquant, L. (1996). *: Notes tardives sur le "marxisme" de Bourdieu*. En J. Bidet y J. Texier (Eds.), Autour de Pierre Bourdieu (pp. 83-90). Paris: Presses Universitaires de France.

Wali, R.c. (2008). *: "Managing the Consequences of Conflict and Post Trauma Disorder", en V*. M. Sylvester, i R. C. Wall, (eds.), Readings in Peace and Conflict Resolution (Revised ed). Abuja, Prince Taiwo Royal Ventures.

Walters, T., y Jepson, A. S. (2019). *Marginalisation and events Taylor and Francis*. Doi: 10. 4324/9780429506697

Weber, M. (1944). *, Economía y Sociedad*. México, Fondo de Cultura Económica.

Weber, M. (1998). *Ensayos sobre sociología de la religión*. Madrid: Taurus.

White, H.c. (1993). *, Careers and creativity: Social forces in the arts*. Colorado, Westview Press.

Whiteley, P., Larsen, E., Goodwin, M., y Clark, H. (2019). *Party activism in the populist radical right: The case of the UK Independence Party*. Party Politics, 25(6), 1-12.

Whiteley, P.f. Y Seyd, P. (2002). *Theories of participation and highintensity*. En P. F. Whiteley, y P. Seyd (Eds.), High Intensity Participation: The Dynamic of Party Activism in Britain (pp. 35-57). Michigan, The University of Michigan Press. .

Willaime, J.p. (1996). *: "La secularisation contemporaine du croire", en: L*. Babès (dir.), Les Nouvelles Manières de croire. Judaïsme, christianisme, islam, nouvelles religiosités. París, Les Editions de Atelier; pp. 47-62.

Williams, R. (1994). *Sociología de la cultura (1a reimp ed*.). Barcelona etc. : Paidós

Wilson, W. J. (1997). *Festivals and the third reich*. Thesis doctor of philosophy. Hamilton, Ontario: mcmaster University.

Wollen, P. (2001). *Gobernar mediante las apariencias*. New Left Review, , 42-54.

Wood, P. Y C. Landry (2007). *, The Intercultural City: Planning for Diversity Advantage*. London, Earthscan.

Xiaohong, X., & Gorski, P. S. (2010). *The cultural of the political: Towards a cultural sociology of state formation*. En Handbook of cultural sociology (pp. 535-547) Routledge. Doi: 10. 4324/9780203891377-66

Ye, J. (2019). *Re-orienting geographies of urban diversity and coexistence: Analyzing inclusion and difference in public space*. Progress in Human Geography, 43 (3), 478-495.

Yúdice, G. (2003). *, El recurso de la cultura: usos de la cultura en la era global*. Barcelona, Gedisa.

Yusof, R. Et Al. (2022). *: "Review on Southeast Asian Sustainable Development Goals (sdgs): Localisation Strategies"*. 10th AMER International Conference on Quality of Life, Shangri-la Rasa Sayang, Malaysia, 16-17 Mar 2022

Zabala, Begoña. (2017). *Políticas sanfermineras contra la violencia machista*. Coordinadora Feminista. Federación Estatal de Organizaciones Feministas.

Zarlenga, M., Morató, A. R., Ferri, P., LO VERSO, A. C., Napolitano, S., Boari, C., ... & Silva, S (2023). *Report on the conflicting dynamic of valuation in the cultural sphere*.

Zervou, R. (2020). *: "The politics of Carnival*. Who owns Carnival? Festival tradition and social stratification in a contemporary greek community", Journal of Festive Studies, 2(1): 128-152.

Zuiderhoek, Arjan (2009). *The Politics of Munificence in the Roman Empire: Citizens, Elites and Benefactors in Asia Minor*. Cambridge: Cambridge University Press,

Zuloaga, L. Et Al. (2018). , *Agresiones y abusos sexuales en Sanfermines*. Estudio diagnóstico de las dimensiones y de los posicionamientos mediáticos e institucionales ante el problema. Informe de resultados. Pamplona, Universidad Pública de Navarra.

8. ANNEXOS

Nº falla	Comissió	Fundació	Dissolució	Districte	Barri	Renda	Distància F. AJ	PP	Compromís	PSPV	VOX	Podem	Cs
34	Pilar, pl.	1797		Ciutat Vella	El Mercat	19.854	0.8	37,70%	28,20%	12,70%	13,80%	3,60%	2%
12	Convent de Jerusalem-Matematic Marzal	1881		L'Eixample	Russafa	19.854	1.3	40%	29,30%	13,60%	10,20%	2,70%	2,40%
197	Monestir de Poblet-Aparicio Albiñana	1869		Ciutat Vella	El Mercat	19.854	0.6	37,70%	28,20%	12,70%	13,80%	3,60%	2%
22	Exposició-Misser Mascó	1965		Ciutat Vella	El Carme	19.854	0.9	28%	36,60%	16,40%	10,10%	4,60%	1,90%
9	Na Jordana	1914		La Saïdia	Marxalenes	11.844	1.6	33,10%	25,40%	22,20%	12,70%	2,60%	1,60%
28	Cuba-Literat Azorín	2000		Ciutat Vella	El Mercat	19.854	0.1	37,70%	28,20%	12,70%	13,80%	3,60%	2%
177	Sueca-Literat Azorín	1922		Extramurs	El Botanic	16.474	0.9	38,10%	31%	12,60%	11,10%	2,90%	2,30%
14	Almirall Cadarso-Comte d'Altea	1887		Ciutat Vella	El Mercat	19.854	0.6	37,70%	28,20%	12,70%	13,80%	3,60%	2%
187	Regne de València-Duc de Calabria	1884		Ciutat Vella	El Carme	19.854	0.9	28%	36,60%	16,40%	10,10%	4,60%	1,90%
84	Gravador Esteve-Ciril Amorós	1949		Ciutat Vella	El Pilar	19.854	0.4	31,40%	34,40%	13,90%	13%	3,80%	1,70%
44	Mestre Gozalbo-Comte d'Altea	1858		Ciutat Vella	El Mercat	19.854	0.4	37,70%	28,20%	12,70%	13,80%	3,60%	2%
100	Arquebisbe Olaechea-Sant Marcel·lí	1872		Ciutat Vella	El Mercat	19.854	2.5	37,70%	28,20%	12,70%	13,80%	3,60%	2%
83	Ciscar-Borriana	1893		Extramurs	La Roqueta	16.415	3.2	44%	23,70%	13,50%	12,80%	1,60%	2,30%
384	Santa Genoveva Torres-Arquitecte Tolsa	1959		La Saïdia	Tormos	11.122	0.7	30,50%	29,50%	20%	12,50%	2,80%	2,20%
149	Comte de Salvatierra-Ciril Amorós	1930		L'Eixample	Gran Via	21.759	1.4	56,90%	13,50%	9,60%	15,50%	0,90%	2,40%
242	Ribera-Convent de Santa Clara	1965		Ciutat Vella	El Carme	19.854	0.5	28%	36,60%	16,40%	10,10%	4,60%	1,90%
17	Quart-Palomar	1855		Extramurs	El Botanic	16.474	0.1	38,10%	31%	12,60%	11,10%	2,90%	2,30%
89	Sant Vicent-Periodista Azzati	1861		Ciutat Vella	El Carme	19.854	0.6	28%	36,60%	16,40%	10,10%	4,60%	1,90%
145	Duc de Gaeta-La Pobla de Farnals	1875		Ciutat Vella	La Xerea	19.854	0.8	58,10%	12,70%	7%	17,30%	1,20%	2,70%
178	Illes Canaries-Trafalgar	1942		L'Eixample	Gran Via	21.759	0.6	56,90%	13,50%	9,60%	15,50%	0,90%	2,40%
31	Lo Rat Penat	1921		Extramurs	El Botanic	16.474	0.6	38,10%	31%	12,60%	11,10%	2,90%	2,30%
300	Santa Maria Micaela-Martí l'Huma	1950		El Pla del Real	L'Exposició	23.795	0.8	62,70%	9,50%	6,60%	16,50%	1%	2,50%
79	Ferran el Catolic-Angel Guimera	1924		L'Eixample	Russafa	19.854	0.9	40%	29,30%	13,60%	10,20%	2,70%	2,40%
204	Espartero-Ramón y Cajal	1934		L'Eixample	Russafa	19.854	1.3	40%	29,30%	13,60%	10,20%	2,70%	2,40%
10	Avinguda de l'Oest	1958		Poblats del sud	La Torre	9.621	3.6	29,50%	28,50%	20,80%	13,80%	1,90%	1,50%
227	Gayano Lluch	1971		Benicalap	Ciutat Fallera	8.949	3.9	26%	24,70%	28%	13,90%	2,60%	1,70%
3	Doctor Collado, pl.	1943		L'Eixample	Russafa	19.854	0.6	40%	29,30%	13,60%	10,20%	2,70%	2,40%
278	Joaquim Costa-Comte d'Altea	1948		L'Eixample	Russafa	19.854	1.2	40%	29,30%	13,60%	10,20%	2,70%	2,40%
78	Bisbe Amigó-Conca	1874		Ciutat Vella	El Pilar	19.854	0.4	31,40%	34,40%	13,90%	13%	3,80%	1,70%
316	Arxiduc Carles-Músic Gomis	1955		Campanar	Les Tendetes	12.959	2.4	32,60%	26,80%	21,10%	12,60%	3%	1,90%
174	Pintor Salvador Abril-Peris iValero	1963		Camins al Grau	Camí Fondo	13.269	2.8	37,70%	23,80%	18,60%	12,50%	2%	3,20%
96	Quart Extramurs-Velazquez	1923		L'Eixample	Russafa	19.854	1.0	40%	29,30%	13,60%	10,20%	2,70%	2,40%
291	Jerónima Galés-Litograf Pascual iAbad	1956		Rascanya	Torrefiel	10.352	2.5	30,10%	23,40%	24,90%	14%	2,60%	2,40%
55	Sapadors-Vicent Lleó	1954		Ciutat Vella	El Pilar	19.854	0.8	31,40%	34,40%	13,90%	13%	3,80%	1,70%
11	Mercé, pl.	1944		Jesús	La Raiosa	12.570	1.5	35,70%	25,70%	18,20%	14,10%	2,50%	1,80%
151	Just Vilar-Mercat del Cabanyal	1900		Extramurs	El Botanic	16.474	0.6	38,10%	31%	12,60%	11,10%	2,90%	2,30%
184	Indústria-Sants Just i Pastor	1856		Ciutat Vella	El Carme	19.854	0.7	28%	36,60%	16,40%	10,10%	4,60%	1,90%
129	Ramiro de Maeztu-Els Lleons	1946		Jesús	L'Hort de Senabre	11.720	1.0	30,70%	26%	24,20%	11,90%	2,40%	2,10%
53	Pintor Segrelles, pl.	1935		L'Eixample	Russafa	19.854	1.5	40%	29,30%	13,60%	10,20%	2,70%	2,40%
29	Peu de La Creu-En Joan de Vila-Rasa	1889		Ciutat Vella	El Mercat	19.854	0.5	37,70%	28,20%	12,70%	13,80%	3,60%	2%
43	Marqués de Montortal-Berní i Catalá	1932		L'Eixample	Russafa	19.854	1.2	40%	29,30%	13,60%	10,20%	2,70%	2,40%
186	Bisbe Jaume Pérez-Lluís Oliag	1963		Poblats Marítims	El Cabanyal - El Canyamelar	11.833	0.6	28,70%	27%	24,40%	12,30%	2,80%	1,80%
289	Isabel la Católica-CirilAmorós	1963		Rascanya	Torrefiel	10.352	1.4	30,10%	23,40%	24,90%	14%	2,60%	2,40%
6	Llanterna-Na Rovella-Av.de l'Oest	1930		L'Eixample	Gran Via	21.759	0.3	56,90%	13,50%	9,60%	15,50%	0,90%	2,40%
32	Doctor Serrano-Caries Cervera-Clero	1929		La Saïdia	Sant Antoni	13.966	1.2	35,60%	26,50%	19,30%	12,40%	2,30%	2,10%
112	Malva-Rosa-Antoni Ponz-Cavite	1921		Ciutat Vella	El Carme	19.854	2.3	28%	36,60%	16,40%	10,10%	4,60%	1,90%
310	Doctor Gil i Morte-Doctor Vila Barbera	1967		Extramurs	Arrancapins	17.467	1.4	47,10%	22%	12,80%	11,90%	1,60%	2,80%
181	Barri Beteró	1961		Poblats marítims	El Cabanyal - El Canyamelar	11.833	4.1	28,70%	27%	24,40%	12,30%	2,80%	1,80%
5	Doctor Olóriz-Arquebisbe Fabián i Fuero	1904		Ciutat Vella	La Seu	19.854	0.4	42,10%	26,10%	13,80%	12%	1,90%	2,40%
65	Serrans-Els Furs, pl.	1945		Jesús	La Raiosa	12.570	2.7	35,70%	25,70%	18,20%	14,10%	2,50%	1,80%
284	Ceramista Ros-Josep Maria Mortes Lerma	1954		Jesús	La Raiosa	12.570	1.5	35,70%	25,70%	18,20%	14,10%	2,50%	1,80%
358	Andreu Piles Ivars-Salvador Tuset	1958		Extramurs	Arrancapins	17.467	2	47,10%	22%	12,80%	11,90%	1,60%	2,80%
231	Poeta Alberola-Totana	1945		L'Eixample	Gran Via	21.759	0.8	56,90%	13,50%	9,60%	15,50%	0,90%	2,40%
173	Jesús-Sant Francesc de Borja	1943		Quatre Carreres	En Corts	11.574	1.8	36,40%	25,50%	19,20%	12,80%	2,20%	1,70%
101	Carrera de Malilla-Enginyer J. Benlloch	1944		Extramurs	La Petxina	16.436	1.0	42,10%	24,90%	14,10%	12,10%	2,40%	2,70%
274	Tenda, pl.	1887		Extramurs	La Roqueta	16.415	0.4	44%	23,70%	13,50%	12,80%	1,60%	2,30%
192	Ramiro de Maeztu-Humanista Furió	1911		L'Eixample	Russafa	19.854	1.1	40%	29,30%	13,60%	10,20%	2,70%	2,40%
15	Bosseria-Tossal	1971		Poblats marítims	Natzaret	9.314	4.7	29%	19,10%	25,60%	19,50%	2%	1,40%
161	Regne de Valencia-Ciscar	1966		Campanar	El Calvari	10.149	1.8	29,70%	24,20%	27,70%	12,20%	2,50%	1,20%
185	Poeta Altet-Benicarló	1964		Rascanya	Torrefiel	10.352	0.9	30,10%	23,40%	24,90%	14%	2,60%	2,40%
375	Albereda-França	1888		Ciutat Vella	El Carme	19.854	0.3	28%	36,60%	16,40%	10,10%	4,60%	1,90%

Altres	Experimental	FMV	P2025	P2024	P2023	P2022	P2021	2020	2024	2023	2022	2021	2019	TOTAL	Caliu	Arc Iris	Neutres i Sostenibles	Somriure
1,60%	No	1	163.636,40 €	175.000,00 €	170.000,00€	275.000,00€	187.000,00 €	170.000,00€	19	19,5	19,5	19,5	19,5	97				
1,70%	No		227.272,70 €	245.000,00 €	255.000,00€	315.000,00 €	210.000,00 €	210.000,00€	17,5	19	20	20	19	95,5				
1,60%	No		177.272,70 €	170.000,00 €	170.000,00€	290.000,00€	4.250,00 €	175.000,00€	20	17	18	18,5	20	93,5				
2%	Sí		168.181,80 €	182.000,00 €	160.000,00€	256.448,00€	165.000,00 €	150.000,00€	19,5	20	17	19	17,5	93				
2%	No	1	163.636,40 €	170.000,00 €	150.000,00€	216.750,00€	209.510,00 €	144.520,00€	16,5	18,5	17,5	17,5	18	88				
1,60%	No		100.000,00 €	150.000,00 €	150.000,00€	225.000,00€	187.500,00 €	150.000,00€	18	17,5	19	15	18,5	88				
2%	No		149.090,90 €	156.000,00 €	140.000,00€	201.300,00€	134.200,00 €	134.200,00€	18,5	18	15	16,5	17	85				
1,60%	No		145.454,60 €	160.000,00 €	140.000,00€	199.500,00€	137.500,00 €	125.000,00€	16	16,5	18,5	18	15	84				
2%	No		91.988,18 €	96.000,00 €	92.000,00€	157.000,00€	10.000,00 €	101.187,00€	17	15	16,5	15	16,5	80		2		
1,90%	No	1	77.272,73 €	80.000,00 €	80.000,00€	131.250,00€	91.800,00 €	85.000,00€	14	13,5	14,5	15	14	71				
1,60%	No		72.727,27 €	80.000,00 €	75.000,00€	127.500,00€	83.800,00 €	76.300,00€	10	12,5	15	14	15	66,5				
1,60%	No	1	45.454,55 €	46.000,00 €	41.000,00€	127.500,00€	85.000,00 €	85.000,00€	13	11,5	13	14,5	14,5	66,5				
1,50%	No	1	70.909,09 €	75.000,00 €	62.000,00€	67.500,00€	45.000,00 €	45.000,00€	12,5	13	13,5	11,5	12	62,5				1
2,10%	Si	1	63.636,36 €	70.000,00 €	71.000,00€	103.495,00€	6.311,80 €	68.000,00€	11,5	11	11,5	13	13,5	60,5				
1,30%	No		65.454,55 €	60.000,00 €	50.000,00€	73.800,00€	43.000,00 €	43.000,00€	12	9,5	14	12	9,6	57,1				
2%	No		86.818,18 €	85.000,00 €	75.000,00€	134.000,00€	2.200,00 €	70.000,00€	13,5	8,5	10,5	12,5	11,5	56,5				
2%	No		39.545,45 €	40.000,00 €	45.000,00€	85.000,00€	55.500,00 €	50.500,00€		14	12,5	13,5	11	51				
2%	No		42.986,36 €	46.000,00 €	42.000,00€	55.561,00€	37.081,00 €	36.520,00€	10,5	10	9,5	8,5	10	48,5		1		
1,20%	No		36.818,18 €	40.000,00 €	40.000,00€	69.000,00€	38.500,00 €	35.000,00€	10	9,4	8,8	10	10	48,2				
1,30%	No		44.545,45 €	45.000,00 €	44.000,00€	65.000,00€	42.000,00 €	42.000,00€	0	12	11	11	12,5	46,5				
2%	No		32.727,27 €	35.000,00 €	35.000,00€	48.000,00€	32.000,00 €	32.000,00€	9,4	9,6	9,6	9,2	8,6	46,4	1		2	
1,30%	No		30.454,55 €	32.000,00 €	30.000,00€	44.250,00€	9.000,00 €	29.500,00€	9	9	9,4	9	9,4	45,8				
1,70%	No		29.090,91 €	33.000,00 €	29.000,00€	46.500,00€	30.500,00 €	28.000,00€	8,6	8,6	9	9,8	9,2	45,2				
1,70%	No		90.000,00 €	99.000,00 €	90.000,00€	61.000,00€	9.500,00 €	25.500,00€	15	14,5	8	0	7,6	45,1				
4,10%	No		80.000,00 €	39.900,00 €	39.900,00€	60.000,00€	27.500,00 €	25.000,00€	9,8	10	10	7,6	7,1	44,5				
3,10%	No		35.454,55 €	37.500,00 €	35.000,00€	70.000,00€	13.200,00 €	34.980,00€	8,4	8,4	9,2	8,2	9,8	44				
1,70%	No		29.090,91 €	35.000,00 €	32.000,00€	37.500,00€	32.000,00 €	32.000,00€	8	7,4	7,85	9,6	8,8	41,65				
1,70%	No		35.454,55 €	32.000,00 €	31.000,00€	47.500,00€	16.300,00 €	25.000,00€	8,2	9,2	8,4	7,8	8	41,6				
1,90%	No		31.818,18 €	35.000,00 €	34.000,00€	60.000,00€	33.000,00 €	32.000,00€	9,2	7,8	7,6	8,8	7,8	41,2				
1%	No		27.727,27 €	27.500,00 €	27.500,00€	31.001,00€	16.009,05 €	20.000,00€	9,6	9,8	8,2	8	5,3	40,9				
2,20%	No		20.000,00 €	22.000,00 €	21.000,00€	42.000,00€	21.000,00 €	21.000,00€	8	5,9	9,8	7,4	8	39,1	2			
1,70%	No		34.545,45 €	38.000,00 €	30.000,00€	70.000,00€	35.000,00 €	35.000,00€		7,5	12	10,5	9	39				
2,30%	No		37.272,73 €	37.000,00 €	37.000,00€	54.362,00€	8.000,00 €	35.000,00€		10,5	10	9,5	8,5	38,5				
1,90%	Sí		22.727,27 €	25.000,00 €	27.000,00€	51.000,00€	33.000,00 €	33.000,00€	7,25	6,5	7,7	8	9	38,45				
2%	No		45.454,55 €	48.500,00 €	50.000,00€	60.000,00€	40.000,00 €	40.000,00€	11	7		9	10,5	37,5				
2%	No		40.000,00 €	40.000,00 €	44.000,00€	63.750,00€	46.750,00 €	42.500,00€		9	8,5	8	9,5	35				
2%	No		20.909,09 €	23.000,00 €	25.500,00€	32.249,98€	8.055,00 €	21.500,00€	7,1	7,1	6,5	7,85	5,85	34,4				
2,40%	No		31.818,18 €	32.000,00 €	32.000,00€	50.000,00€	31.000,00 €	31.000,00€		8	8,6	9,4	8	34				
1,70%	No	1	36.400,00 €	36.200,03 €	36.190,00€	56.245,00€	34.100,00 €	31.000,00€	8,8	8,2	7,8	8,6		33,4	1			
1,60%	No		17.272,73 €	26.500,00 €	25.000,00€	16.500,00€	23.000,00 €	23.000,00€	7,4	7,85	3,64	6,65	7,7	33,24				
1,70%	No		22.727,27 €	25.000,00 €	24.000,00€	40.000,00€	16.500,00 €	16.500,00€	7,85	7,7	8	4,76	4,84	33,15				
3%	No		11.818,18 €	13.000,00 €	16.000,00€	24.000,00€	126.483,75 €	10.000,00€	3,6	3	4,58	17	4,7	32,88				
2,30%	No		22.272,73 €	22.000,00 €	20.000,00€	31.198,40€	3.190,00 €	19.499,00€	7,7	5,7	7,55	5,8	5,55	32,3				
1,30%	No		38.181,82 €	40.000,00 €	40.000,00€	60.000,00€	46.000,00 €	43.000,00€			9	10	13	32				
2,20%	Sí		17.090,91 €	19.499,00 €	23.999,00€	26.999,50€	17.999,00 €	17.999,00€	6	8	6	6	6	32				
2%	No		36.363,64 €	40.000,00 €	40.000,00€	140.000,00€	35.100,00 €	34.000,00€			14,5	7,8	8,2	30,5				
1,70%	No		20.000,00 €	20.000,00 €	30.000,00€	30.000,00€	9.000,00 €	20.000,00€	5,9	7,6	5,3	5,9	5,7	30,4				
3%	No		15.454,55 €	19.000,00 €	19.000,00€	30.150,00€	20.100,00 €	20.010,00€	4,84	4,92	6,35	6,35	7,4	29,86				
2%	No		17.272,73 €	16.500,00 €	15.000,00€	216.750,00€	25.000,00 €	25.000,00€	4,48	3,86	5,9	7,7	7,8	29,74				
2%	No		23.636,36 €	26.000,00 €	24.000,00€	40.800,00 €	23.999,91 €	24.000,00€	7,55	6,95		7,55	7,25	29,3				
2%	Sí		20.909,09 €	22.000,00 €	22.000,00€	31.500,00€	14.850,00 €	18.000,00€	5,5	7,25	6,95	4,8	4,56	29,06	5			
1,70%	Si		22.700,00 €	19.800,00 €	19.800,00€	29.700,00€	6.300,00 €	19.800,00€	5,7	5,5	5,5	5,5	5,5	27,7				
1,30%	No		14.545,45 €	16.000,00 €	20.000,00€	34.500,00€	19.900,00 €	16.900,00€	4,26	5,2	8	4,92	4,64	27,02				
2,10%	No		20.000,00 €	22.000,00 €	20.000,00€	39.900,00€	26.100,00 €	24.000,00€	5,3	5,3		8	8	26,6				
1,90%	No		22.272,73 €	22.000,00 €	20.000,00€	23.000,00€	27.815,00 €	26.000,00€	4,8	4,9		8,4	8,4	26,5				
1,50%	No		16.363,64 €	18.000,00 €	18.000,00€	27.000,00€	19.800,00 €	18.000,00€	4,8	4,98	4,9	5,6	5,7	25,98				
1,70%	No		15.454,55 €	18.000,00 €	17.000,00€	28.000,00€	3.950,00 €	16.800,00€	4,86	4,66	5,8	4,94	4,9	25,16				
3,50%	No		16.363,64 €	18.000,00 €	18.000,00€	25.500,00€	17.000,00 €	17.000,00€	4,92	4,9	5	5	5	24,82				
1,40%	No		15.727,27 €	18.000,00 €	18.000,00€	22.500,00€	16.500,00 €	15.000,00€	5	5	4,98	4,72	4,46	24,16				
2,30%	No		5.454,55 €	6.000,00 €	8.040,00 €	12.082,50€	10.000,00 €	8.055,00€	0,96	15	2,6	2,7	2,78	24,04				
2%	No		15.818,00 €	17.499,02 €	16.499,00€	29.999,00€	17.050,00 €	16.499,00€	4,64	4,58	4,8	4,98	5	24				

Controla Club	RTVV	À Punt	Falles Experimentals	Picota	Premis I+G	Creu Roja a la Falla Ecologista	Levante-EMV	Radio SER	SA 2024	SA 2023	SA 2022	SA 2021	SA 2020	SA 2019	SA 2018
									ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL
									ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL
									ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL
									ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL
									ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL
									ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL
			3						ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL
			1						ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL
	4		1	2	1			1	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL
									1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A
									1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A
			1						1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A
	2								1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A
									8ª C	8ª B	8ª C	8ª B	8ª B	8ª A	8ª A
				1					1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª B	1ª B
									1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A
			4						1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A
									1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A
									1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B
1									1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A
			9						1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B
1	6								1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B
									1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B
									1ª A	1ª A	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B
									1ª B	1ª B	1ª B	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A
			1						1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B
									1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B
	1				2				1ª B	1ª B	1ª B	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A
									1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B
			3						1ª B	1ª B	1ª B	2ª A	2ª A	2ª B	2ª B
		1							2ª A	2ª B	1ª B	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A
									1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A
1									1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A
	2					1			2ª A	2ª A	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B
									1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A
									1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A
					1				2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	2ª B	2ª A
									1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B
1			2						1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B
1									2ª A	2ª A	4ª C	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A
									2ª A	2ª A	1ª B	3ª A	3ª A	3ª A	2ª B
									4ª C	3ª C	3ª B	4ª B	4ª B	3ª B	4ª A
									2ª A	2ª B	2ª A	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B
	1			2	2				1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A
			1						2ª B	2ª A	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B
									1ª B	1ª B	ESPECIAL	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B
									2ª B	1ª B	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B
	2								3ª A	3ª A	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A
									3ª B	1ª A	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A
									2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A
			5						2ª B	2ª A	2ª A	2ª B	2ª B	3ª C	4ª B
									2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	4ª A
			3						3ª C	2ª B	2ª A	3ª A	3ª A	3ª B	3ª A
									2ª B	2ª B	2ª A	2ª A	2ª A	1ª B	1ª B
									2ª B	2ª B	3ª C	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B
	1								3ª A	3ª A	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	3ª C
									3ª A	3ª B	2ª B	3ª A	3ª A	3ª A	2ª B
									3ª A	3ª A	3ª A	2ª B	2ª B	3ª A	3ª A
									3ª A	3ª A	3ª A	3ª B	3ª B	3ª B	3ª B
									7ª A	6ª A	5ª C	5ª B	5ª B	5ª B	6ª B
			12						6ª A	6ª B	6ª B	6ª B	6ª B	7ª A	7ª C

SA 2017	SA 2016	SA 2015	SA 2014	SA 2013	SA 2012	SA 2011	SA 2010	SA 2009	SA 2008	SA 2007	SA 2006	SA 2005	SA 2004	SA 2003	SA 2002	SA 2001	SA 2000	SA 1999	SA 1998
ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL
ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL
ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL
ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	1ª A	1ª A	1ª A	2ª B
ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL
ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	1ª A	1ª A	1ª A	1ª B
ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL
ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A
ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	6ª A	6ª A
1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª B	1ª B	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	3ª A	2ª B	2ª A	2ª A	1ª B
1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	2ª A	2ª A	2ª B	3ª A	4ª A	3ª B	4ª B	5ª B	5ª A
1ª A	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª A	1ª B	2ª B	1ª B	4ª B	3ª B	4ª B	4ª B	4ª A	3ª A	4ª B	4ª B	4ª B	4ª A	3ª B
1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B
7ª B	7ª B	7ª B	7ª B	7ª C	7ª C	7ª C	7ª C	7ª C	7ª C	7ª C									
2ª A	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	2ª A	1ª B	2ª A	2ª A	2ª B	3ª A	3ª A	3ª A	3ª A	3ª A	3ª A	4ª A	3ª B	4ª A
1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	2ª A	2ª A	3ª A	2ª A	2ª B	3ª B	3ª B
1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A
1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A
1ª B	1ª B	1ª B	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª B	1ª B	1ª B
1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	2ª A	2ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	3ª A	5ª A	3ª B	2ª B	2ª B	2ª A
1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª A	1ª A	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª A	1ª A	1ª A
1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	2ª A	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	3ª A	3ª A	3ª B	4ª A	4ª A	4ª A
1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	3ª B	3ª B	3ª B	2ª B	2ª B	2ª B	2ª A	5ª B	3ª C	4ª A	4ª A
3ª A	2ª B	2ª B	3ª B	2ª B	2ª A	2ª B	1ª B	2ª A	2ª B	2ª A	2ª A	2ª B	2ª B	2ª B	2ª A	2ª A	2ª B	5ª A	5ª A
2ª A	2ª A	2ª B	3ª A	3ª B	3ª A	3ª B	3ª A	2ª B	2ª B	1ª B	2ª B	2ª B	1ª B	1ª B	1ª B	2ª A	1ª B	1ª B	1ª B
1ª B	1ª B	1ª A	1ª B	1ª B	1ª B	2ª A	2ª B	2ª B	3ª B	6ª A	5ª B	6ª B	6ª C	7ª A	7ª A	3ª B	4ª B	4ª B	4ª B
2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	2ª B	2ª A	2ª B	1ª A	1ª A	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	2ª A
2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	1ª B	1ª B	2ª A	2ª A	1ª B	2ª A	1ª A	1ª A	1ª B	2ª A	2ª A	6ª B	3ª A	4ª B	5ª B
1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª B	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	2ª A	2ª A	2ª A	1ª B	1ª B	1ª B
2ª B	3ª B	3ª B	3ª B	4ª A	3ª B	4ª A	4ª A	4ª B	5ª B	4ª B	5ª B	5ª B	7ª A	7ª B	6ª C	5ª B	6ª A	6ª B	5ª B
2ª A	2ª A	2ª B	2ª B	2ª B	2ª A	2ª B	2ª B	3ª B	3ª A	3ª A	2ª A	2ª A	2ª A	1ª B	1ª B	1ª B	1ª A	1ª A	1ª B
1ª B	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª B	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª B	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A
1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	2ª B	2ª A	4ª C	5ª A	5ª A
1ª B	3ª A	3ª B	3ª A	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	1ª B	2ª A	2ª A	2ª B	2ª B	2ª A	1ª B	1ª B	2ª B	1ª B	1ª B	1ª B
1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL
1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	2ª A	2ª A	2ª B	2ª B	2ª B	2ª A	4ª A	2ª B	1ª B	2ª A	3ª B	5ª B	4ª B
2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	2ª B	4ª B	3ª B	4ª B	2ª A	5ª A	5ª A	4ª B	4ª B	4ª A	3ª B	2ª B	3ª A	4ª B	2ª B
1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª A	1ª A	1ª A	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	2ª A	3ª A	3ª A	3ª A	4ª A	4ª B	5ª A	2ª B	4ª B
1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	2ª B	2ª B	2ª A	2ª A	2ª A	3ª A	3ª B	3ª A
2ª A	2ª A	2ª A	2ª B	2ª A	1ª B	1ª B	1ª B	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	1ª B	2ª A	1ª B	1ª B	1ª B	2ª A	2ª A	2ª A
2ª B	3ª A	3ª A	3ª B	3ª A	2ª A	2ª B	3ª B	4ª B	4ª A	4ª A	4ª A	4ª A	4ª B	6ª A	5ª B	5ª A	3ª C	3ª B	4ª A
3ª B	5ª B	3ª B	3ª B	4ª A	4ª B	5ª B	6ª B	4ª A	3ª B	3ª A	3ª A	2ª B	5ª A	5ª B	3ª A	2ª A	3ª A	2ª B	2ª B
2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	2ª A	1ª B	1ª B	2ª A	1ª B	2ª A	2ª A	3ª A	3ª A	2ª A	3ª B	4ª B	2ª B	3ª A	4ª B
1ª A	1ª B	1ª B	2ª A	2ª A	2ª A	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	3ª A	2ª B	2ª A	2ª B	2ª B	3ª A	6ª C	5ª A		
3ª A	3ª A	3ª B	3ª B	4ª A	3ª B	4ª A	6ª A	6ª C	6ª C	6ª C	6ª B	3ª B	4ª A	4ª A	5ª A	4ª A	3ª A	4ª B	2ª B
ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	1ª A	1ª A	1ª A
3ª A	2ª B	2ª B	2ª B	3ª A	3ª A	3ª A	3ª A	3ª A	2ª B	3ª A	3ª A	3ª A	2ª A	5ª B	4ª B	6ª A	3ª C	4ª A	4ª A
2ª A	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª A	1ª B	1ª B	1ª A	1ª A	1ª A	2ª A	2ª A	2ª A	3ª B	4ª A	4ª A	4ª A	5ª B	5ª B
2ª A	2ª A	2ª A	1ª B	1ª B	1ª B	2ª A	2ª A	2ª B	2ª B	1ª B	1ª B	1ª B	2ª A	1ª B	1ª B	2ª B	2ª B	3ª B	3ª A
1ª B	2ª A	2ª A	2ª A	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	3ª A	3ª A	2ª A	2ª B	1ª B	2ª A	2ª A	1ª B	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A
2ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª B	1ª B	1ª A
4ª B	4ª C	3ª A	4ª A	5ª B	2ª B	5ª A	4ª B	4ª B	4ª A	4ª B	7ª A	7ª A	6ª A	5ª A	6ª A	4ª A	3ª C	4ª A	6ª B
1ª B	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	1ª B	2ª A	2ª A	2ª B	3ª B	3ª A	3ª B	3ª B	3ª B	5ª B	4ª A	5ª B	5ª A
2ª A	1ª B	2ª A	1ª B	1ª B	1ª B	2ª A	1ª B	3ª A	3ª A	3ª A	3ª A	3ª B	3ª B	3ª B	6ª A	5ª A	3ª A	3ª A	2ª B
1ª B	2ª A	2ª A	2ª A	1ª B	1ª B	2ª A	1ª B	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	3ª A	3ª B	3ª B	3ª B	5ª A	3ª A	3ª A	3ª A
3ª B	3ª A	2ª B	3ª A	3ª A	2ª B	3ª B	3ª B	3ª B	4ª A	4ª A	4ª A	4ª B	4ª A	5ª A	5ª A	4ª A	5ª B	4ª B	4ª B
2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	3ª B	5ª A	4ª A	3ª A	3ª A	4ª A	1ª A	1ª A	1ª A	2ª B	3ª A	2ª B	5ª A
2ª A	3ª A	2ª A	2ª A	2ª B	2ª B	3ª A	3ª A	3ª B	2ª A	3ª A	3ª A	3ª A	3ª A	4ª A	4ª A	5ª A	3ª C	4ª B	4ª B
3ª B	3ª B	3ª B	3ª A	5ª B	4ª A	3ª B	4ª B	3ª A	4ª A	2ª B	2ª B	2ª B	3ª B	2ª B	2ª A	1ª B	2ª A	2ª B	1ª B
6ª A	6ª A	6ª A	6ª B	4ª B	4ª A	5ª B	6ª C	2ª A	3ª A	3ª A	3ª A	4ª A	4ª A	3ª B	2ª B	6ª C	5ª A	5ª B	6ª A
7ª A	7ª A	7ª B	7ª B	6ª B	6ª C	7ª A	6ª C	5ª B	5ª A	6ª B	6ª B	6ª C	5ª B	6ª A	5ª A	3ª A	4ª A	3ª A	3ª B

SA 1997	SA 1996	SA 1995	SA 1994	SA 1993	SA 1992	SA 1991	SA 1990	SA 1989	SA 1988	SA 1987	SA 1986	SA 1985	SA 1984	SA 1983	SA 1982	SA 1981
ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL
ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL
ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	1ªA	1ªA	1ªA	1ªC	1ªC	2ªA	2ªA	2ªB
2ªB	2ªA	2ªA	2ªB	3ªA	3ªB	2ªB	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	1ªC	1ªC	3ªA	2ªB	1ªB	1ªC
ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL
1ªA	2ªA	3ªA	2ªB	3ªA	4ªA	3ªA	2ªC	2ªB	2ªA	2ªA	2ªC	2ªC	2ªC	3ªA	2ªB	2ªC
1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªB	1ªA	1ªA	1ªA	2ªC	2ªC	2ªC	2ªA	2ªC	3ªA
1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA
2ªB	6ªA	6ªA	6ªA	5ªB	5ªB	5ªB	3ªC	4ªB	4ªA	4ªB	4ªC	4ªB	3ªB	2ªB	4ªA	2ªC
1ªB	1ªB	2ªB	2ªB	2ªA	2ªB	2ªB	2ªA	1ªC	1ªC	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªC	3ªA	2ªC
4ªB	5ªA	6ªA	6ªB	6ªB	5ªA	6ªB	4ªB	4ªA	4ªA	4ªA	3ªC	3ªC	3ªC	4ªA	4ªA	4ªA
1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªB	2ªB	1ªA	1ªA	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	2ªA	2ªB	2ªB
2ªB	2ªB	2ªA	1ªB	1ªB	1ªB	2ªB	2ªA	3ªC	3ªC	4ªC	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªB	2ªB
3ªB	2ªA	2ªB	2ªA	2ªB	3ªB	3ªB	2ªB	2ªA	2ªB	2ªA	2ªA	1ªB	1ªC	2ªA	2ªA	1ªB
4ªB	4ªB	5ªA	5ªB	5ªB	6ªA	7ªB	4ªC	4ªD	4ªB	4ªC	4ªC	2ªC	1ªB	1ªC	1ªC	1ªB
1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªB	1ªB	1ªB	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC
1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA
3ªA	3ªA	4ªB	2ªB	3ªA	2ªB	6ªA	4ªA	3ªC	4ªA	4ªB	3ªC	2ªC	2ªC	2ªB	2ªB	3ªA
1ªA	1ªB	2ªA	2ªB	1ªB	2ªA	2ªB	2ªA	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC	2ªC	2ªC	3ªA
1ªB	1ªA	1ªB	1ªB	1ªB	2ª A	2ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª C	1ª C	1ªC	2ªA	2ªA	1ªB
4ªA	3ªA	5ªA	4ªA	3ªA	3ªA	5ªA	3ªB	1ªC	3ªB	4ªA	4ªC	4ªB	4ªA	3ªB	2ªB	2ªB
3ªB	3ªB	3ªB	2ªA	ESPECIAL	3ªA	3ªA	2ªC	2ªA	2ªB	2ªB	2ªC	2ªB	2ªB	2ªC	3ªA	3ªB
4ªA	2ªA	1ªB	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªB	1ªB	1ªB	1ªA
2ªA	1ªB	1ªB	1ªB	ESPECIAL	1ªB	1ªA	1ªA	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB
3ªA	5ªB	4ªB	4ªB	5ªA	4ªB	7ªB	4ªA	4ªD	4ªD	4ªD	3ªC	3ªC	3ªC	2ªB	4ªA	3ªC
1ªB	2ªA	2ªA	1ªA	2ªA	2ªB	2ªA	1ªC	1ªC	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	2ªA
5ªB	5ªB	5ªB	5ªA	7ªA	6ªB	4ªA	4ªD	4ªD	4ªA	3ªA	3ªA	3ªB	3ªA	3ªB	2ªC	2ªC
1ªB	1ªA	1ªA	1ªA	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	1ªA	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA
6ªA	6ªA	6ªA	5ªA	5ªA	6ªA	7ªA	4ªC	4ªD	4ªC	4ªA	4ªA	3ªC	1ªB	2ªB	3ªC	1ªB
6ªA	4ªA	4ªB	4ªB	4ªB	5ªA	4ªB	3ªB	4ªB	4ªD	4ªB	4ªD	3ªC	3ªC	3ªC	3ªC	3ªC
1ªA	1ªA	1ªA	1ªB	5ªB	5ªB	6ªB	3ªC	3ªC	2ªA	1ªA	2ªC	2ªC	3ªA	4ªA	4ªA	3ªC
5ªB	5ªA	5ªB	5ªB	6ªA	7ªA	7ªA	4ªB	3ªB	2ªB	2ªC	3ªA	2ªC	3ªC	2ªB	3ªC	3ªB
1ªB	1ªA	1ªA	ESPECIAL	1ªB	2ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªB	1ªA	1ªB	1ªA	1ªB	1ªA	1ªB	1ªA
ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL
3ªA	3ªB	3ªB	3ªA	4ªB	5ªB	5ªA	3ªB	2ªB	3ªC	2ªB	2ªB	2ªC	3ªB	3ªC	3ªB	3ªC
5ªA	2ªB	2ªB	1ªB	2ªA	2ªA	3ªA	2ªA	3ªC	4ªA	4ªA	3ªA	2ªC	3ªC	2ªA	2ªC	2ªC
4ªB	4ªA	5ªB	2ªB	ESPECIAL	3ªB	4ªA	3ªC	2ªA	3ªC	4ªA	3ªB	3ªA	1ªC	2ªA	2ªB	1ªC
3ªB	2ªB	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	1ªC	1ªC	1ªB	1ªB	1ªC	1ªC	1ªC	2ªA	2ªA	
2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	3ªA	3ªA	2ªA	2ªA	2ªA	1ªC	2ªA	2ªB	2ªA	2ªA	2ªB	1ªB
3ªB	2ªB	3ªB	3ªB	5ªA	5ªB	5ªB	3ªB	3ªB	3ªA	4ªB	3ªB	3ªB	3ªA	2ªB	3ªA	2ªB
3ªA	3ªA	3ªB	2ªA	2ªA	2ªB	2ªB	2ªB	1ªC	2ªB	1ªC	1ªC	3ªA	3ªA	3ªB	3ªB	3ªB
3ªB	3ªA	3ªB	2ªA	2ªB	3ªA	4ªA	2ªB	2ªB	2ªA	2ªA	2ªB	3ªC	3ªC	2ªA	2ªB	2ªA
				ESPECIAL	6ªB	5ªB	4ªA	3ªB	2ªA	1ªA	ESPECIAL	2ªA	3ªC	2ªB	1ªC	1ªB
3ªA	2ªB	3ªA	3ªA	4ªB	4ªA	3ªB	4ªB	3ªA	2ªC	3ªA	2ªC	2ªC	2ªC	2ªC	3ªB	3ªC
1ªA	1ªB	2ªB	2ªA	2ªB	2ªB	3ªA	1ªC	2ªA	2ªB	3ªC	2ªB	2ªA	2ªA	2ªB	2ªB	3ªA
3ªB	2ªB	3ªA	2ªB	2ªB	2ªB	3ªA	2ªA	2ªA	1ªC	2ªA	2ªA	2ªB	2ªC	1ªA	2ªA	1ªC
4ªB	3ªA	5ªB	6ªB	4ªB	6ªB	7ªA	4ªC	2ªA	3ªB	4ªA	4ªC	4ªB	3ªC	2ªB	3ªA	2ªC
3ªA	1ªB	2ªA	2ªA	1ªB	2ªB	2ªA	1ªC	1ªC	1ªB	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC
1ªB	1ªA	1ªA	3ªA	2ªA	4ªA	3ªB	1ªC	2ªB	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªC	3ªB	3ªC	3ªA
1ªB	1ªA	1ªA	1ªA	ESPECIAL	2ªB	3ªA	2ªB	2ªA	3ªA	1ªA	4ªB	4ªB	3ªC	2ªB	4ªB	4ªA
6ªB	3ªB	6ªB	6ªA	ESPECIAL	6ªB	6ªB	3ªC	3ªB	4ªC	4ªC	2ªA	4ªB	3ªC	2ªB	1ªC	1ªB
4ªB	4ªA	3ªB	4ªA	4ªB	4ªB	4ªB	3ªB	3ªB	4ªA	2ªC	3ªC	3ªB	3ªB	4ªA	2ªB	3ªC
2ªB	2ªA	2ªB	2ªA	2ªA	3ªA	3ªA	2ªA	2ªA	2ªA	1ªC	2ªA	2ªC	2ªC	2ªB	2ªA	2ªA
3ªB	3ªA	2ªB	3ªA	4ªA	3ªA	4ªA	3ªA	3ªA	3ªB	1ªA	2ªB	2ªB	3ªA	3ªB	1ªC	2ªC
5ªA	4ªA	5ªA	3ªA	4ªA	5ªB	5ªA	3ªC	3ªC	2ªC	2ªC	2ªB	2ªA	3ªC	2ªB	2ªC	2ªC
6ªA	6ªA	6ªA	3ªB	4ªB	4ªB	3ªB	3ªA	3ªC	3ªC	2ªB	2ªC	4ªB	3ªA	2ªC	2ªB	3ªB
4ªA	3ªA	3ªB	3ªB	3ªB	4ªB	3ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	3ªA	2ªB	2ªB	2ªA	3ªA	2ªB
5ªA	4ªA	4ªA	5ªA	6ªA	6ªA	5ªB	4ªA	3ªC	3ªC	3ªB	4ªA	4ªA	3ªA	4ªB	3ªC	3ªB
5ªB	5ªA	5ªB	5ªB	5ªB	5ªB	6ªB	4ªA	2ªB	4ªA	4ªB	4ªB	4ªB	3ªC	2ªB	3ªC	1ªB
5ªA	5ªB	6ªA														

Nº falla	Comissió	Fundació	Dissolució	Districte	Barri	Renda	Distància F. AJ	PP	Compromís	PSPV	VOX	Podem	Cs
140	Sant Josep de la Muntanya-Terol	1904		Ciutat Vella	El Carme	19.854	0.7	28%	36,60%	16,40%	10,10%	4,60%	1,90%
179	Ferros-Joan Baptista Perales	1957		La Saïdia	Marxalenes	11.844	2.6	33,10%	25,40%	22,20%	12,70%	2,60%	1,60%
366	Santiago Rusiñol-Comte de Lumiares	1917		Ciutat Vella	La Seu	19.854	1.5	42,10%	26,10%	13,80%	12%	1,90%	2,40%
260	Barri de Sant Isidre	1897		Ciutat Vella	El Carme	19.854	0.7	28%	36,60%	16,40%	10,10%	4,60%	1,90%
67	Lluís Lamarca - Velàzquez	1971		L'Olivereta	Nou Moles	12.099	1.6	34,80%	24,50%	21,70%	11,40%	2,40%	2,80%
59	Aras de Alpuente-Castell de Pop	1935		Camins al Grau	Aiora	12.035	2.9	29,80%	27,60%	24,30%	11%	2,80%	2%
276	Carrera de Malilla-Iila Cabrera	1968		Benicalap	Benicalap	11.662	2.7	32,60%	24,30%	23,30%	13,30%	2,20%	2%
165	Pizarro-CirilAmorós	1965		Poblats Marítims	El Cabanyal - El Canyameral	11.833	2.3	28,70%	27%	24,40%	12,30%	2,80%	1,80%
183	Illes Canàries-Dama d'Elx	1949		La Saïdia	Trinitat	13.603	2.1	34,70%	30,10%	16,50%	10,90%	3,30%	2,20%
144	Progrés-Teatre de la Marina	1963		Jesús	La Creu Coberta	12.500	2.2	29,70%	27,90%	21,70%	14,10%	2,20%	1,30%
27	Cadis-Els Centelles	1848		Ciutat Vella	El Carme	19.854	0.6	28%	36,60%	16,40%	10,10%	4,60%	1,90%
94	Mercat de Montolivet, pl.	1964		Benicalap	Benicalap	11.662	0.7	32,60%	24,30%	23,30%	13,30%	2,20%	2%
54	Joaquim Costa-Borriana	1891		La Saïdia	Morvedre	13.603	0.9	35,30%	29,20%	17,30%	11,10%	2,80%	2,20%
107	Bilbao-Maximiliá Thous	1966		Poblats Marítims	El Cabanyal - El Canyameral	11.833	4.1	28,70%	27%	24,40%	12,30%	2,80%	1,80%
328	Enginyer Manuel Maese-Cristóbal Llorens	1948		Algirós	La Bega Baixa	11.720	0.6	41,10%	25,30%	15,20%	12,20%	2,20%	2,40%
143	Reina-Pau-Sant Vicent	1929		Extramurs	Arrancapins	17.467	1.2	47,10%	22%	12,80%	11,90%	1,60%	2,80%
62	Mossén Sorell-Corona	1929		Extramurs	Arrancapins	17.467	0.8	47,10%	22%	12,80%	11,90%	1,60%	2,80%
102	Félix Pizcueta-Ciril Amorós	1874		Ciutat Vella	El Carme	19.854	0.5	28%	36,60%	16,40%	10,10%	4,60%	1,90%
56	Azcárraga-Ferran el Catòlic	1945		L'Olivereta	Nou Moles	12.099	1.4	34,80%	24,50%	21,70%	11,40%	2,40%	2,80%
120	Molinell-Alboraia	1944		L'Olivereta	Nou Moles	12.099	1.5	34,80%	24,50%	21,70%	11,40%	2,40%	2,80%
308	Mercat de Castella	1961		L'Eixample	Gran Via	21.759	0.3	56,90%	13,50%	9,60%	15,50%	0,90%	2,40%
279	Maties Perello-Lluís de Santángel	1948		L'Eixample	El Pla del Remei	21.759	0.5	67,70%	6,40%	5,30%	17,10%	0,50%	2,30%
111	Burjassot-Pare Carbonell	1907		L'Eixample	Russafa	19.854	1.3	40%	29,30%	13,60%	10,20%	2,70%	2,40%
86	Blocs Platja	1946		Poblats Marítims	El Cabanyal - El Canyamelar	11.833	1	28,70%	27%	24,40%	12,30%	2,80%	1,80%
123	L'Alguer-Enginyer Rafael Janini	1953		Patraix	Patraix	13.622	1.3	36,30%	27,20%	17,90%	11,90%	2,40%	2%
228	Arquitecte Alfaro-Francesc Cubells	1972		Extramurs	La Roqueta	16.415	0.3	44%	23,70%	13,50%	12,80%	1,60%	2,30%
317	Camí Nou de Picanya-Nicolau Primitiu	1917		Ciutat Vella	Sant Francesc	19.854	0.4	58%	11%	7,80%	19,40%	1,40%	1,70%
171	Ramon de Rocafull-Comte d'Alaquas	1950		La Saïdia	Morvedre	13.603	2.1	35,30%	29,20%	17,30%	11,10%	2,80%	2,20%
110	Lope de Vega, pl.	1885		Ciutat Vella	El Pilar	19.854	0.6	31,40%	34,40%	13,90%	13%	3,80%	1,70%
325	Mestre Rodrigo-General Avilés	1943		Ciutat Vella	El Pilar	19.854	0.6	31,40%	34,40%	13,90%	13%	3,80%	1,70%
232	Pius XI-Fontanars	1972		Benicalap	Benicalap	11.662	1.7	32,60%	24,30%	23,30%	13,30%	2,20%	2%
49	Barraca-Espada	1946		Quatre Carreres	Montolivet	12.546	1.2	40,30%	22,80%	17,20%	13,90%	2%	1,70%
125	Baró de San Petrillo-Leonor Jovani	1948		La Saïdia	Tormos	11.122	4.5	30,50%	29,50%	20%	12,50%	2,80%	2,20%
61	Marqués de Montortal-Josep Esteve	1964		L'Olivereta	Nou Moles	12.099	2	34,80%	24,50%	21,70%	11,40%	2,40%	2,80%
147	Mare de Déu de Lepant, pl.	1981		Algirós	L'Amistat	13.631	2.1	36,30%	25,10%	21,60%	10,20%	2,30%	2,20%
1	Mercat Central, pl.	1900		L'Eixample	Russafa	19.854	1.3	40%	29,30%	13,60%	10,20%	2,70%	2,40%
115	Frederic Mistral-Murta	1942		Extramurs	La Petxina	16.436	1.4	42,10%	24,90%	14,10%	12,10%	2,40%	2,70%
288	Periodista Gil Sumbiela-Assutzena	1960		Jesús	Sant Marcel·lí	10.870	1	27,20%	24,80%	27,40%	14,10%	2,40%	1,60%
41	Cuba-Puerto Rico	1962		Quatre Carreres	Malilla	12.691	2.1	32,90%	27,30%	19,80%	13,10%	2,40%	2,30%
19	Sant Bult, pl.	1890		L'Eixample	El Pla del Remei	21.759	2.3	67,70%	6,40%	5,30%	17,10%	0,50%	2,30%
164	Pérez Galdós-Calixt III	1945		Extramurs	El Botanic	16.474	0.6	38,10%	31%	12,60%	11,10%	2,90%	2,30%
39	Castelló-Sogorb	1965		Benimaclet	Benimaclet	13.220	3.5	34,20%	28,70%	18,20%	11,20%	3,70%	2%
24	Cadis-Literat Azorín	1960		Rascanya	Orriols	9.189	2.7	28,30%	21,40%	27,70%	14,90%	3,40%	1,60%
118	Acacies-Picaio	1967		La Saïdia	Sant Antoni	13.966	2.5	35,60%	26,50%	19,30%	12,40%	2,30%	2,10%
45	Sagunt-Sant Antoni-Pare Urbano	1964		L'Olivereta	Nou Moles	12.099	2.8	34,80%	24,50%	21,70%	11,40%	2,40%	2,80%
225	Rosari-Calabuig, pl.	1966		Poblats Marítims	La Malva-Rosa	11.189	1.7	26,50%	24,20%	27,40%	12,90%	4,90%	1,60%
170	Regne de València-Sant Valer	1915		Ciutat Vella	El Mercat	19.854	0.5	37,70%	28,20%	12,70%	13,80%	3,60%	2%
154	Sant Vicent-Marvá	1930		Benicalap	Benicalap	11.662	4.1	32,60%	24,30%	23,30%	13,30%	2,20%	2%
47	Alberic-Heroi Romeu	1947		Poblats Marítims	La Malva-Rosa	11.189	0.6	26,50%	24,20%	27,40%	12,90%	4,90%	1,60%
77	Barri de Sant Josep	1977		Algirós	L'Amistat	13.631	2.6	36,30%	25,10%	21,60%	10,20%	2,30%	2,20%
87	Arxiduc Carles-Xiva	1973		Quatre Carreres	En Corts	11.574	2.1	36,40%	25,50%	19,20%	12,80%	2,20%	1,70%
169	Major-Moraira-Natzaret	1964		Benimaclet	Benimaclet	13.220	2.8	34,20%	28,70%	18,20%	11,20%	3,70%	2%
215	Baró de Patraix-Conca	1957		L'Olivereta	Tres Forques	9.802	2.0	31,40%	22,40%	25,60%	14%	2,80%	1,10%
259	Olta-Juan Ramón Jiménez	1965		Rascanya	Sant Llorenç	14.424	2.3	39%	25,10%	16,90%	11,50%	2%	3,90%
152	Sant Vicent Martir-Pianista Empar Iturbi	1964		Benicalap	Benicalap	11.662	4.3	32,60%	24,30%	23,30%	13,30%	2,20%	2%
85	Cuba-Dénia	1964		Campanar	El Calvari	10.149	4.5	29,70%	24,20%	27,70%	12,20%	2,50%	1,20%
380	Pintor Maella-Fram a-Menorca	1960		La Saïdia	Trinitat	13.603	1.1	34,70%	30,10%	16,50%	10,90%	3,30%	2,20%
201	Palleter-Erudit Orellana	1945		Poblats de l'Oest	Benimamet	10.615	1.7	28,80%	18,40%	30,50%	14,90%	3,50%	1,50%
113	República Argentina-Doctor Pallarés Iranzo	1878		Extramurs	La Roqueta	16.415	0.5	44%	23,70%	13,50%	12,80%	1,60%	2,30%
285	Rodríguez de Cepeda-Llorenç Palmireno	1965		Poblats Marítims	Beteró	13.243	2.3	29,80%	27,50%	25,60%	19,50%	2%	1,40%
114	Carrera de Sant Lluís-Doctor Waksman	1955		Quatre Carreres	Montolivet	12.546	1.1	40,30%	22,80%	17,20%	13,90%	2%	1,70%

Altres	Experimental	FMV	P2025	P2024	P2023	P2022	P2021	2020	2024	2023	2022	2021	2019	TOTAL	Caliu	Arc Iris	Neutres i Sostenibles	Somriure
2%	No		18.181,82 €	20.000,00 €	20.000,00 €	32.000,00€	16.000,00 €	16.000,00€	6,95	7,4		4,78	4,62	23,75				
2%	No		15.818,18 €	17.500,00 €	17.500,00 €	24.000,00€	15.000,00 €	15.000,00€	4,68	4,78	4,7	4,62	4,88	23,66				
2%	No		12.727,27 €	14.000,00 €	14.000,00 €	30.000,00€	5.000,00 €	18.000,00€	3,7	3,74	5,2	5	5,9	23,54				
2%	No		15.000,00 €	16.500,00 €	15.004,00 €	30.000,00€	3.500,00 €	14.300,00€	4,7	4,64	5,9	4	3,82	23,06				
2,30%	Sí		6.818,18 €	13.000,00 €	13.000,00 €	38.500,00€	15.000,00 €	14.900,00€	3,66	3,66	7,1	4	4,58	23				
2,50%	No	1	14.045,45 €	16.499,01 €	16.500,00 €	23.112,00€	15.408,00 €	15.408,00€	4,54	4,54	4,76	4,56	3,94	22,34				
2,30%	No		16.272,73 €	17.000,00 €	18.000,00 €	27.000,00€	5.900,00 €	18.000,00€	4,72		5,6	5,7	6	22,02				
3%	No		17.050,00 €	25.000,00 €	27.000,00 €	44.000,00€	23.000,00 €	23.000,00€	6,65	7,55			7,55	21,75				
1,70%	No		20.454,55 €	12.500,00 €	12.400,00 €	26.250,00€	21.500,00 €	16.500,00€	3,54	3,54	4,9	4,8	4,92	21,7				
2,10%	No		14.545,45 €	16.000,00 €	17.500,00 €	21.100,00€	14.000,00 €	14.000,00€	4,4	4,72	4	4,48	4	21,6				
2%	No	1	20.000,00 €	20.500,00 €	20.500,00 €	23.800,00€	18.700,00 €	17.000,00€	5	5,6		5,2	5,6	21,4				
2,30%	No		16.363,64 €	20.000,00 €	25.000,00 €	24.000,00€	16.000,00 €	16.000,00€		6,8	4,68	4,86	4,98	21,32				
2,10%	No		15.818,18 €	17.000,00 €	15.000,00 €	22.500,00€	16.500,00 €	15.000,00€	4,6	4	4,78	4,74	3	21,12				
3%	No		19.909,09 €	20.800,00 €	20.834,00 €	40.000,00€	22.000,00 €	20.000,00€	4,7	5,4	5,75		4,96	20,81				
2%	No	1	11.000,00 €	12.000,00 €	11.500,00 €	21.000,00€	2.300,00 €	10.000,00€		3	6,05	6,95	4,8	20,8				
1,70%	No		21.000,00 €	25.100,00 €	25.100,00 €	36.150,00€	24.100,00 €	24.000,00€		6,65	6,65	7,25		20,55				
1,70%	No	1	17.031,82 €	19.000,00 €	19.000,00 €	28.900,00€	18.700,00 €	17.000,00€	4,78	5,8	5,1	4,84		20,52				
2%	No	1	18.181,82 €	15.000,00 €	14.500,00 €	21.000,00€	14.000,00 €	14.000,00€	4,38	3,98	4	3,98	3,92	20,26	1		2	
2,30%	No		16.363,64 €	16.000,00 €	14.025,00 €	19.800,00€	13.000,00 €	13.000,00€	4,32	3,9	4		7,85	20,07				
2,30%	No		22.272,73 €	23.200,00 €	23.500,00 €	34.800,00€	23.200,00 €	23.200,00€	6,8	6,35	6,8			19,95				
1,30%	No	1	12.545,45 €	13.800,00 €	13.000,00 €	19.500,00€	7.801,00 €	13.000,00€	3,76	3,78	3,92	3,96	4,52	19,94				
0,80%	No		17.272,73 €	19.000,00 €	15.500,00 €	24.450,00 €	2.310,00 €	16.150,00€	4,9	4,82		4,88	5,2	19,8				
1,70%	No		20.000,00 €	21.000,00 €	21.000,00 €	34.000,00€	22.000,00 €	22.000,00€	5,4		7,4	6,8		19,6				
3%	No		20.000,00 €	20.000,00 €	18.000,00 €	21.000,00€	12.000,00 €	12.000,00€	5,8	4,94	3,98		4,76	19,48				
2,20%	No		16.545,45 €	20.000,00 €	20.000,00 €	18.000,40€	11.000,00 €	11.000,00€	5,2	6		3,56	4,68	19,44				
1,50%	No		13.636,36 €	15.000,00 €	15.000,00 €	18.000,00€	8.000,00 €	12.000,00€	3,96	3,94	3,7	3,78	3,9	19,28				
1,40%	No		15.910,00 €	16.550,00 €	16.500,00 €	24.020,00€	7.986,00 €	16.009,95€	4,52	4,74	4,84	4,96		19,06				
2,10%	No		11.818,18 €	13.000,00 €	15.000,00 €	30.000,00€	11.520,00 €	11.520,00€	3,82	3,96	7,7	3,54		19,02				
1,90%	No		15.450,00 €	16.335,00 €	16.335,00 €	28.864,00€	15.851,00 €	14.410,00€	4,58	4,48	5,4	4,46		18,92				
1,90%	No		15.000,00 €	16.500,00 €	16.500,00 €	21.000,00€	11.550,00 €	14.000,00€		4,7	4,66	4,7	4,74	18,8				
2,30%	No		16.181,82 €	21.000,00 €	20.000,00 €	31.000,00€	4.725,00 €	19.900,00€		5,1	7,85		5,8	18,75				
2,10%	No		14.545,45 €	16.000,00 €	16.000,00 €	25.350,00 €	16.900,00 €	16.900,00€	4,46	4,62	4,92	4,66		18,66				
2,10%	Si		29.000,00 €	29.000,00 €	29.000,00 €	24.300,00€	19.800,00 €	18.000,00€			4,6	7,1	6,95	18,65				
2,30%	No		14.545,45 €	16.000,00 €	15.500,00 €	25.000,00€	16.500,00 €	16.500,00€	4,3	4,52	4,64	4,9		18,36				1
1,40%	No		14.545,45 €	15.000,00 €	16.000,00 €	17.230,00€	11.500,00 €	11.500,00€	4,36	4,46	3,8	3,88	1,7	18,2				
1,70%	No		47.272,73 €	48.500,00 €	47.000,00 €	67.500,00€	49.500,00 €	45.000,00€		8	10			18				
1,90%	No		20.000,00 €	19.000,00 €	19.000,00 €	13.620,00€	9.988,00 €	9.080,00€	4,74	4,8		2,9	5,4	17,84		1	1	
2,10%	No		13.636,36 €	14.000,00 €	14.000,00 €	28.000,00€	19.499,00 €	14.000,00€		3,82	5,7	3,94	3,98	17,44				
2,20%	No	1	12.272,73 €	13.500,00 €	13.300,00 €	22.000,00€	13.000,00 €	13.000,00€	3,72	3,98		4,52	4,54	16,76				
0,80%	Si	1	11.909,09 €	11.500,00 €	11.000,00 €	15.000,00€	10.000,00 €	10.000,00€	3	2,98	3,66	3,52	3,58	16,74				
2%	No		10.500,00 €	9.350,00 €	13.000,00 €	18.050,00€	10.450,00 €	9.500,00€	2,56	3,76	3,96	3	3	16,28				
2,70%	No		16.363,64 €	18.000,00 €	18.000,00 €	27.000,00 €	18.000,00 €	18.000,00€		4,84	4,82	6,5		16,16				
1,70%	No		14.545,45 €	16.524,24 €	15.100,00 €	17.440,00€	10.900,00 €	10.900,00€	4,62	4	3,78	3,7		16,1				
2,20%	No		10.909,09 €	12.000,00 €	12.000,00 €	26.000,00€	14.000,00 €	13.000,00€	3,62	3,58	4,86	3,98		16,04				
2,30%	No		11.636,36 €	14.980,00 €	15.323,00 €	21.000,00€	11.550,00 €	10.500,00€	3,94	3,88		3,68	4,5	16	1			
2,40%	Sí		10.909,09 €	12.000,00 €	10.500,00 €	15.750,00€	11.000,00 €	10.500,00€	2,94	2,84	3,56	2,96	3,56	15,86				
1,60%	No	1	20.000,00 €	16.000,00 €	15.400,00 €	18.000,00€	13.200,00 €	12.000,00€	4,42		3,74	3,84	3,74	15,74				
2,30%	Sí		17.636,36 €	12.960,00 €	12.750,00 €	13.041,25€	8.500,00 €	8.500,00€	3,68	3,64	2,7	2,72	2,94	15,68		1		
2,40%	No		12.727,27 €	14.000,00 €	14.000,00 €	24.000,00€	12.000,00 €	11.999,90€	3,74	3,7		3,9	3,96	15,3				
1,40%	No	1	16.818,18 €	18.500,00 €	18.500,00 €	24.000,00€	16.000,00 €	16.000,00€	4,96	4,96	4,8			14,72				
2,10%	No		17.727,27 €	19.000,00 €	18.000,00 €	26.999,99€	18.000,00 €	18.000,00€	4,76		4,96		4,48	14,2				
2,70%	No		12.727,27 €	14.000,00 €	13.999,70 €	27.825,00€	15.900,00 €	15.900,00€	3,9		5	4,82		13,72				
2,40%	No		12.727,27 €	14.000,00 €	14.000,00 €	15.800,00€	10.500,00 €	7.500,00€	3,78	3,8	3,82	2		13,4				
3,10%	No		10.909,09 €	12.000,00 €	10.000,00 €	20.000,00 €	14.300,00 €	10.000,00€		2,8	3,9	2,88	3,64	13,22				
2,30%	No		15.727,27 €	17.000,00 €	17.000,00 €	28.000,00€	11.000,00 €	11.000,00€	4,56	4,68		3,64		12,88				
1,40%	Sí		12.727,27 €	14.000,00 €	14.000,00 €	21.000,00€	10.000,00 €	10.000,00€	4	4,6			3,6	12,2				
1,70%	No		13.636,36 €	15.000,00 €	14.000,00 €	20.000,00€	3.000,00 €	12.000,00€	4,44			3,72	3,84	12				
2,30%	No		13.636,36 €	15.000,00 €	14.000,00 €	18.000,00€	7.000,00 €	12.000,00€	4,28	3,68		3,74		11,7				
1,50%	No		10.909,09 €	12.000,00 €	12.000,00 €	16.500,00€	12.100,00 €	11.000,00€		4,5	3,58	3,58		11,66				
2,40%	No		11.363,64 €	12.000,00 €	12.000,00 €	21.000,00€	5.500,00 €	13.500,00€	3,84	3,84	3,94			11,62				
2,10%	No		13.636,36 €	15.000,00 €	14.520,00 €	34.100,00€	19.435,00 €	19.435,00€			6,2	5,3		11,5				

Controla Club	RTVV	À Punt	Falles Experimentals	Picota	Premis I+G	Creu Roja a la Falla Ecologista	Levante-EMV	Radio SER	SA 2024	SA 2023	SA 2022	SA 2021	SA 2020	SA 2019	SA 2018
									2ªA	2ªA	2ªA	3ªA	3ªA	3ªB	4ªC
									3ªB	3ªB	3ªB	3ªB	3ªB	3ªA	3ªB
			3						8ºC	8ºC	8ºC	8ºC	8ºC	8ºC	8ºA
			2						3ªB	3ªC	2ªB	3ªC	3ªC	4ªA	3ªC
									4ªC	4ªC	2ªA	3ªC	3ªC	3ªC	3ªA
									3ªB	3ªC	3ªB	3ªB	3ªB	4ªA	4ªC
1									3ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB
									2ªA	2ªA	1ªB	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA
									4ªC	4ªC	3ªA	3ªA	3ªA	3ªA	3ªA
									3ªC	3ªB	3ªC	3ªC	3ªC	3ªC	3ªB
	1			1					2ªB	2ªB	3ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB
									2ªB	2ªA	3ªB	3ªA	3ªA	3ªA	3ªA
									3ªB	4ªA	3ªB	3ªB	3ªB	4ªC	7ªA
									2ªB	2ªB	2ªA	2ªB	2ªB	3ªA	3ªA
									5ªA	4ªC	3ªC	4ªB	4ªB	3ªA	4ªB
			1	1	1				2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	FC	2ªA
									3ªA	2ªA	2ªB	3ªA	3ªA	3ªA	3ªC
			5						3ªC	4ªA	3ªC	3ªC	3ªC	4ªA	4ªC
									3ªC	4ªA	4ªA	3ªC	3ªC	2ªA	2ªB
									2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA
	2			1					4ªB	4ªB	3ªC	3ªC	3ªC	3ªC	4ªA
	3								3ªA	3ªB	3ªA	3ªA	3ªA	2ªB	3ªC
									2ªB	2ªB	2ªA	2ªA	2ªA	1ªB	1ªB
									2ªB	3ªA	3ªC	4ªA	4ªA	3ªB	3ªB
									2ªB	2ªB	4ªA	4ªB	4ªB	3ªB	3ªB
									4ªA	4ªA	4ªB	4ªA	4ªA	4ªA	4ªA
	1			1	1				3ªB	3ªB	3ªA	3ªA	3ªA	2ªB	2ªB
							1		4ªB	4ªA	2ªB	4ªB	4ªA	4ªC	4ªA
									3ªB	3ªC	2ªB	3ªC	3ªC	3ªC	4ªA
									3ªB	3ªB	3ªB	3ªB	3ªB	3ªB	3ªB
									2ªB	2ªB	2ªA	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB
									3ªC	3ªC	3ªA	3ªB	3ªB	2ªB	2ªB
									1ªB	1ªB	3ªB	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA
			1						3ªC	3ªC	3ªB	3ªA	3ªA	3ªA	3ªA
									3ªC	4ªC	4ªB	4ªA	4ªA	4ªA	4ªA
									1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA
									3ªA	2ªB	2ªA	5ªA	5ªA	2ªB	7ªB
				2	1				4ªB	4ªB	2ªB	3ªC	3ªC	3ªC	2ªB
									4ªB	4ªA	3ªC	3ªC	3ªC	3ªC	3ªC
	2								5ªA	5ªA	4ªC	4ªC	4ªC	4ªC	4ªC
			2						5ªC	4ªB	4ªA	5ªA	5ªA	5ªA	5ªA
									3ªA	3ªA	3ªA	2ªA	2ªA	3ªB	3ªB
									3ªB	4ªA	4ªB	4ªB	4ªB	5ªA	5ªA
									4ªC	4ªC	3ªA	3ªC	3ªC	3ªC	3ªC
			1						4ªA	4ªA	3ªB	4ªB	4ªB	3ªC	4ªB
									5ªA	5ªA	4ªC	4ªC	4ªC	4ªC	4ªC
									3ªC	4ªA	2ªA	4ªA	4ªA	4ªB	4ªA
	1			1					4ªC	4ªC	5ªC	5ªB	5ªB	5ªA	5ªA
	2								4ªB	4ªB	3ªB	4ªA	4ªA	4ªA	5ªB
									3ªA	3ªA	3ªB	3ªA	3ªA	3ªA	3ªA
									3ªA	3ªA	3ªA	2ªB	2ªB	3ªC	3ªB
									4ªA	4ªA	2ªB	3ªA	3ªA	2ªB	2ªB
									4ªB	4ªB	4ªB	5ªC	5ªC	5ªC	5ªC
1									4ªC	5ªB	4ªA	4ªC	4ªC	4ªB	4ªB
									3ªB	3ªB	2ªB	4ªB	4ªB	4ªB	4ªB
			3						4ªA	3ªC	3ªC	4ªC	4ªC	4ªC	3ªB
									7ºB	7ºB	8ºA	7ºC	7ºC	7ºB	8ºA
									3ªC	4ªB	4ªB	4ªA	4ªA	4ªA	FC
									5ªA	4ªC	4ªC	4ªB	4ªB	5ªA	4ªB
									4ªB	4ªB	3ªC	3ªC	3ªC	3ªC	3ªB
									4ªA	3ªC	2ªA	2ªB	2ªB	2ªB	4ªA

SA 2017	SA 2016	SA 2015	SA 2014	SA 2013	SA 2012	SA 2011	SA 2010	SA 2009	SA 2008	SA 2007	SA 2006	SA 2005	SA 2004	SA 2003	SA 2002	SA 2001	SA 2000	SA 1999	SA 1998
6ªB	6ªB	6ªC	6ªC	6ªA	6ªB	1ªB	1ªB	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	2ªA	2ªA	1ªB	1ªB	1ªB
3ªB	5ªA	4ªA	4ªA	4ªA	4ªA	4ªA	4ªA	4ªA	4ªA	4ªB	4ªB	4ªB	4ªB	4ªB	5ªA	7ªA	6ªB	7ªA	4ªB
7ºC	6ºB	4ºA	7ºC	7ºC	7ºB	7ºC	7ºC	7ºC	7ºC	7ºC	7ºC	7ºC	7ºB	7ºB	7ºA	6ºB	7ºA	7ºC	6ºB
3ªB	3ªB	3ªB	2ªB	3ªA	1ªB	1ªB	1ªB	1ªA	1ªA	1ªA	2ªB	2ªA	4ªA	3ªB	4ªA	4ªB	5ªA	5ªB	5ªA
3ªB	3ªB	3ªB	3ªB	3ªB	3ªA	3ªB	3ªB	3ªB	2ªA	2ªB	2ªB	3ªA	3ªA	3ªA	2ªB	1ªB	2ªB	3ªA	6ªA
4ªA	3ªB	4ªA	4ªB	2ªB	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªB	1ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªA	2ªA	2ªA
2ªB	3ªA	3ªA	3ªA	3ªA	2ªB	3ªA	3ªA	4ªA	3ªB	4ªA	4ªA	3ªB	3ªB	3ªA	2ªB	4ªB	3ªA	3ªB	3ªA
2ªA	3ªA	3ªB	5ªA	4ªA	3ªB	1ªB	6ªA	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	1ªB	1ªA	2ªA	3ªB	2ªB	2ªB	2ªA
3ªA	3ªB	3ªA	3ªA	3ªA	2ªA	3ªA	2ªA	2ªB	3ªA	3ªA	2ªB	2ªA	3ªB	2ªB	3ªA	2ªA	3ªA	3ªA	1ªB
3ªA	3ªA	3ªA	3ªA	4ªA	2ªB	3ªA	3ªA	3ªA	3ªA	3ªB	3ªA	3ªA	6ªA	5ªA	4ªB	3ªA	3ªA	3ªA	2ªB
2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	3ªB	2ªB	2ªA	2ªA	2ªB
2ªA	2ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªA	1ªA	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	2ªA	2ªB	2ªA	2ªB	2ªB	2ªB
6ªC	7ªA	6ªA	4ªA	3ªB	3ªA	3ªA	2ªB	4ªA	3ªB	3ªB	4ªB	4ªA	3ªB	3ªB	4ªB	3ªA	2ªA	4ªA	3ªB
3ªA	3ªA	3ªA	3ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	1ªB	2ªA	1ªB	2ªA	1ªB	1ªB	1ªB
4ªA	3ªA	3ªB	2ªA	4ªB	3ªB	3ªB	3ªB	5ªA	2ªB	5ªA	4ªB	4ªB	4ªA	4ªA	6ªB	6ªA	5ªA	5ªA	4ªA
2ªB	2ªB	3ªA	2ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	2ªA	2ªA	3ªB	3ªA	3ªA	3ªB	2ªB	5ªB	5ªB
3ªB	3ªA	3ªB	4ªA	6ªB	3ªA	4ªA	4ªA	4ªA	4ªA	1ªB	3ªA	2ªB	1ªB	2ªA	7ªC	7ªC	7ªB	7ªC	7ªC
5ªC	5ªC	4ªC	5ªB	5ªB	4ªB	6ªA	2ªB	3ªA	2ªB	3ªB	3ªB	3ªB	2ªA	2ªA	2ªB	2ªA	2ªB	2ªA	5ªA
2ªB	2ªB	3ªA	3ªA	3ªB	2ªB	2ªB	3ªA	2ªB	3ªA	3ªA	2ªB	3ªA	3ªB	6ªB	5ªB	4ªA	3ªA	3ªA	2ªB
2ªA	2ªA	2ªA	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	2ªA	2ªA	1ªB	2ªA	2ªB	2ªA	2ªA	1ªB
4ªA	4ªA	4ªA	5ªB	3ªB	3ªA	4ªB	4ªB	4ªA	3ªB	3ªB	2ªB	3ªA	3ªA	3ªB	3ªB	4ªA	3ªA	3ªB	3ªA
4ªC	5ªC	6ªA	4ªB	6ªB	7ªB	7ªC	7ªC	7ªA	6ªC	6ªB	7ªA	6ªB	6ªB	6ªB	7ªA	7ªA	7ªB	7ªC	7ªC
1ªB	2ªA	2ªA	2ªA	1ªB	6ªB	2ªA	2ªB	3ªA	1ªB	1ªB	1ªA	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL
4ªA	3ªB	3ªA	3ªA	4ªA	5ªA	6ªB	4ªA	3ªB	2ªB	3ªA	4ªB	4ªB	5ªB	5ªA	4ªA	6ªA	5ªA	5ªA	5ªA
4ªA	1ªB	4ªA	4ªA	3ªB	2ªA	2ªB	2ªA	2ªA	2ªA	2ªB	4ªB	3ªB	2ªA	2ªA	1ªB	1ªB	2ªA	1ªB	1ªB
4ªA	4ªA	4ªA	3ªB	4ªA	4ªA	4ªB	4ªA	4ªB	4ªB	4ªB	4ªB	4ªA	4ªB	4ªB	4ªA	3ªB	3ªC	4ªA	3ªB
2ªA	2ªA	2ªA	3ªA	3ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªB	2ªB	2ªB	2ªA	3ªB	4ªA	6ªC	7ªB	7ªC	3ªA	7ªC	7ªB
3ªB	3ªB	2ªB	3ªA	2ªB	3ªA	4ªB	3ªB	3ªB	3ªA	3ªA	3ªA	3ªA	3ªA	2ªB	3ªB	6ªB	6ªB	4ªA	4ªB
4ªA	4ªA	3ªA	3ªA	4ªA	5ªA	3ªB	4ªB	5ªA	5ªA	5ªB	5ªB	5ªB	5ªA	6ªA	6ªA	5ªB	5ªA	6ªA	6ªA
3ªB	4ªA	4ªA	4ªA	3ªB	3ªB	3ªB	6ªA	7ªA	7ªB	7ªB	7ªA	7ªB	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªA	5ªB
2ªA	2ªA	2ªA	1ªB	3ªA	2ªA	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	4ªA	3ªA	3ªB	5ªA	4ªB	6ªA	5ªB	3ªA	3ªA	4ªB
2ªA	2ªB	2ªB	2ªA	2ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªB	1ªB	1ªB	4ªA	3ªB	3ªA	3ªA
2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªB	2ªB	2ªA	2ªB	2ªB	2ªA	2ªA	2ªB	2ªB	2ªA	2ªA	1ªB	3ªA	2ªA
3ªA	2ªA	3ªB	3ªA	1ªB	2ªA	1ªB	2ªA	1ªB	2ªA	2ªA	2ªA	1ªB	2ªA	2ªA	2ªB	2ªA	2ªB	2ªB	2ªA
4ªA	4ªA	3ªB	3ªB	3ªB	3ªB	3ªA	2ªB	2ªA	2ªA	2ªB	3ªA	4ªA	3ªA	2ªB	1ªB	3ªA	3ªA	2ªA	2ªB
1ªA	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªA	1ªA	1ªA
ESPECIAL	ESPECIAL	2ªA	7ªC	1ªB	1ªB	1ªA	1ªA	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB
2ªB	2ªB	2ªB	3ªA	2ªB	2ªB	2ªA	4ªA	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	2ªA	1ªB	1ªB	1ªA	1ªA	1ªB	2ªB	1ªB
3ªA	2ªB	2ªA	2ªA	2ªB	2ªA	2ªB	3ªA	3ªA	3ªA	3ªB	3ªB	3ªA	3ªA	3ªA	3ªA	2ªB	5ªB	6ªA	3ªB
4ªC	4ªC	4ªC	4ªB	5ªB	4ªB	5ªA	5ªA	7ªB	7ªA	7ªA	7ªA	7ªB	7ªB	7ªB	7ªB	7ªC	7ªA	7ªB	7ªA
5ªC	6ªC	7ªB	6ªB	5ªA	2ªA	4ªB	4ªA	5ªA	4ªB	4ªB	3ªB	3ªA	3ªA	3ªA	3ªA	3ªA	3ªA	3ªB	3ªA
3ªA	4ªC	4ªC	3ªB	3ªB	3ªB	4ªA	4ªB	2ªB	3ªB	4ªB	3ªB	2ªA	2ªB	2ªA	1ªB	1ªB	1ªA	1ªB	1ªA
5ªA	4ªB	4ªB	4ªA	4ªB	4ªA	5ªA	5ªA	4ªA	3ªB	6ªA	6ªB	6ªA	6ªB	6ªC	6ªB	5ªB	5ªC	6ªA	6ªB
3ªA	3ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªA	1ªB	2ªA	2ªA	2ªB	2ªA	2ªB	2ªA	2ªA	1ªA	1ªA	1ªA	3ªA
4ªC	4ªA	5ªB	7ªA	7ªB	6ªC	7ªA	5ªB	5ªA	5ªB	3ªB	5ªB	5ªB	5ªB	2ªB	5ªA	5ªA	3ªC	5ªA	3ªB
4ªB	4ªB	4ªC	5ªB	4ªB	4ªB	5ªA	6ªA	6ªB	6ªA	6ªB	6ªA	5ªB	6ªA	5ªA	5ªA	5ªB	6ªA	7ªC	7ªB
4ªA	4ªB	4ªC	4ªB	5ªA	4ªB	4ªB	6ªB	6ªB	6ªC	6ªC	6ªC	3ªA	4ªA	2ªA	2ªB	3ªB	4ªB	4ªB	4ªB
4ªC	5ªB	5ªB	5ªA	4ªB	4ªA	4ªA	4ªA	2ªA	4ªA	4ªA	4ªA	3ªB	3ªB	4ªB	3ªA	2ªB	4ªA	5ªA	5ªA
4ªB	4ªC	5ªA	4ªB	5ªA	6ªA	2ªB	2ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	2ªB	2ªB	4ªA	6ªB	6ªB	6ªB
2ªB	3ªA	3ªB	3ªA	3ªA	2ªB	3ªA	3ªB	3ªB	5ªA	3ªB	3ªA	3ªA	3ªA	3ªA	5ªB	3ªB	3ªA	3ªB	3ªB
4ªA	4ªA	5ªA	5ªA	5ªA	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	1ªB	1ªB	7ªB	1ªA	1ªA
2ªA	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªA	3ªA	3ªA	3ªA	3ªA	3ªA	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	3ªB	5ªA	3ªC	3ªB	3ªB
5ªB	5ªB	5ªB	5ªA	5ªB	5ªB	6ªA	6ªA	6ªA	6ªA	5ªB	5ªB	6ªB	6ªC	7ªB	7ªA	6ªC	6ªA	7ªB	7ªA
4ªA	4ªA	2ªA	3ªA	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	1ªB	1ªB	5ªA	3ªC	3ªA	3ªB
5ªA	4ªC	4ªC	5ªA	5ªB	5ªB	6ªB	6ªB	6ªC	6ªA	7ªA	7ªB	7ªA	7ªA	7ªB	6ªB	6ªA	5ªB	6ªA	7ªA
4ªA	3ªB	4ªA	3ªB	3ªA	2ªB	3ªA	3ªB	3ªB	2ªB	1ªB	4ªB	5ªB	6ªA	6ªC	6ªA	6ªA	4ªB	7ªA	5ªA
7ºA	7ºB	7ºB	7ºC	7ºC	7ºC	4ºA	4ºA	2ºB	2ºA	2ºA	2ºB	2ºB	3ºB						
4ªA	3ªB	3ªB	3ªB	4ªB	3ªB	3ªB	3ªA	2ªB	2ªA	2ªA	2ªB	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	1ªB	1ªB	1ªA
5ªB	5ªA	4ªB	4ªA	5ªA	4ªA	5ªA	4ªA	4ªA	3ªB	3ªA	4ªA	5ªA	5ªA	5ªA	4ªA	4ªA	5ªB	5ªB	5ªB
2ªA	2ªB	4ªA	3ªB	3ªB	3ªA	3ªA	3ªB	3ªB	3ªB	4ªA	4ªA	4ªB	5ªB	4ªA	3ªA	6ªC	5ªA	5ªA	4ªB
4ªB	4ªA	5ªB	5ªA	4ªA	3ªA	3ªB	3ªB	3ªA	3ªA	4ªB	4ªB	4ªB	4ªB	4ªA	7ªA	6ªA	3ªA	6ªB	5ªB

SA 1997	SA 1996	SA 1995	SA 1994	SA 1993	SA 1992	SA 1991	SA 1990	SA 1989	SA 1988	SA 1987	SA 1986	SA 1985	SA 1984	SA 1983	SA 1982	SA 1981
1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	2ªA	2ªA	1ªC	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªC	2ªB	2ªA	2ªB
4ªB	1ªB	5ªA	4ªA	4ªA	4ªA	4ªB	3ªC	3ªA	2ªC	3ªA	4ªA	3ªA	3ªA	2ªB	2ªC	2ªB
6ªB	7ªA	6ªA	5ªA	5ªB	5ªB	7ªA	3ªC	4ªB	4ªB	4ªD	4ªC	4ªC	4ªB	4ªB	4ªA	3ªC
4ªB	4ªA	4ªB	4ªA	4ªA	4ªA	3ªB	2ªC	2ªB	2ªC	1ªC	3ªB	2ªC	3ªC	2ªB	4ªA	3ªC
5ªB	1ªB	5ªA	2ªB	2ªB	3ªA	3ªA	1ªC	3ªA	2ªC	3ªA	3ªB	3ªC	3ªA	3ªB	3ªB	4ªA
2ªA	1ªB	1ªB	2ªA	ESPECIAL	3ªA	2ªB	2ªA	1ªC	2ªA	1ªC	3ªC	3ªC	3ªC	2ªB	2ªB	2ªB
3ªB	2ªB	3ªA	4ªA	ESPECIAL	3ªB	5ªA	3ªA	2ªC	2ªC	2ªC	3ªA	2ªC	3ªC	2ªB	3ªB	2ªC
3ªB	2ªA	1ªA	1ªB	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	2ªA	4ªD	2ªA	2ªA	2ªC	1ªC	2ªA	2ªC
2ªB	2ªB	4ªB	3ªA	5ªA	2ªB	2ªB	2ªA	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªC	1ªC	1ªB
3ªA	2ªB	2ªB	2ªB	3ªA	2ªB	3ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªC	2ªB	2ªC	2ªB
3ªA	2ªB	1ªB	1ªB	2ªA	2ªB	2ªB	1ªC	2ªA	1ªC	2ªC	2ªB	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA
3ªB	3ªA	3ªB	3ªA	3ªB	3ªA	3ªB	2ªB	3ªA	2ªA	2ªB	2ªA	2ªB	2ªA	1ªC	1ªC	1ªC
2ªA	2ªA	1ªB	3ªA	2ªB	4ªA	6ªB	4ªA	2ªC	2ªC	3ªA	2ªC	2ªC	3ªA	2ªB	2ªB	2ªB
1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	2ªA	2ªA	1ªC	1ªC	1ªC	1ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªB	2ªC	2ªC
4ªB	4ªB	4ªB	5ªA	ESPECIAL	2ªB	4ªA	2ªB	3ªA	3ªA	3ªB	3ªC	2ªC	3ªC	2ªB	2ªB	1ªB
5ªA	6ªA	6ªA	2ªA	4ªB	5ªA	5ªA	3ªB	3ªC	3ªB	3ªB	3ªC	3ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB
7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	ESPECIAL	7ªA	5ªB	4ªA	4ªB	4ªB	4ªC	4ªD	3ªC	4ªA	4ªA	4ªA	3ªB
4ªB	3ªB	4ªB	4ªB	1ªB	2ªA	2ªA	2ªA	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC
2ªB	2ªB	2ªB	1ªA	2ªA	3ªA	2ªA	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC	2ªB	1ªC	1ªC	2ªA	1ªB	1ªB
2ªA	2ªA	3ªA	2ªB	3ªA	3ªB	3ªA	2ªC	2ªC	2ªC	1ªA	4ªB	4ªB	2ªC	2ªC	2ªC	2ªB
3ªB	2ªA	3ªB	2ªB	4ªB	5ªB	6ªA	2ªB	2ªB	2ªB	4ªD	3ªC	3ªA	3ªC	2ªB	2ªB	2ªA
7ªA	6ªB	6ªB	6ªB	7ªA	7ªA	7ªA	4ªA	3ªB	3ªB	2ªC	4ªA	3ªC	3ªC	2ªB	2ªC	3ªA
ESPECIAL	ESPECIAL	1ªB	1ªA	1ªB	1ªB	2ªA	3ªB	3ªB	3ªB	3ªC	4ªA	4ªA	3ªB	3ªB	2ªB	2ªB
5ªA	4ªB	5ªA	4ªB	4ªB	5ªA	5ªA	3ªB	2ªB	3ªB	4ªB	4ªB	4ªB	3ªC	2ªB	4ªB	3ªA
2ªA	1ªB	1ªA	1ªA	1ªB	3ªA	2ªA	3ªA	2ªA	2ªB	2ªC	3ªA	2ªB	2ªC	2ªB	3ªB	3ªB
4ªA	4ªA	5ªA	3ªB	ESPECIAL	3ªB	4ªA	2ªC	2ªA	2ªB	3ªB	2ªB	2ªB	2ªC	2ªB	2ªC	3ªB
7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	ESPECIAL	7ªA	7ªB	4ªD	4ªD	4ªD	4ªD	4ªD	4ªB	3ªC	2ªB	4ªB	1ªB
6ªA	4ªB	7ªA	6ªA	ESPECIAL	6ªB	7ªA	4ªB	4ªB	4ªB	4ªC	4ªD	4ªB	3ªC	2ªB	4ªA	1ªB
5ªA	5ªA	5ªB	5ªB	2ªB	2ªB	2ªA	ESPECIAL	2ªA	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC
7ªA	6ªB	6ªB	2ªB	5ªB	6ªA	5ªB	4ªC	4ªB	4ªB	4ªC	4ªB	4ªA	3ªC	2ªB	3ªC	1ªB
4ªB	3ªB	4ªA	3ªA	5ªA	4ªB	4ªB	3ªA	3ªB	3ªB	3ªB	3ªC	3ªC	2ªC	2ªB	3ªA	3ªB
3ªB	3ªA	3ªB	3ªA	4ªB	4ªB	4ªB	3ªA	2ªC	2ªB	4ªB	3ªB	3ªA	3ªC	2ªB	2ªA	2ªB
2ªB	2ªA	3ªA	2ªB	2ªA	2ªB	3ªB	2ªA	2ªC	2ªB	1ªB	3ªC	1ªC	3ªB	3ªA	2ªB	2ªA
2ªB	2ªA	2ªA	1ªB	ESPECIAL	3ªA	3ªB	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªC	2ªB	2ªB	2ªA
5ªA	3ªB	4ªA	3ªB	4ªA	4ªA	5ªA	2ªC	2ªC	2ªC	3ªA	2ªC	3ªA	3ªC	2ªB	2ªA	2ªA
2ªA	ESPECIAL	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªC	1ªB	1ªB	2ªB	1ªC	1ªC	1ªA	1ªC	1ªC
1ªB	1ªA	1ªA	1ªB	1ªB	1ªB	1ªA	1ªA	1ªB	1ªB	1ªC	1ªC	1ªB	1ªA	1ªA	1ªB	1ªC
2ªB	1ªB	2ªB	2ªB	ESPECIAL	3ªA	3ªA	2ªA	1ªC	2ªA	1ªA	2ªB	2ªC	3ªC	2ªB	3ªA	3ªB
5ªB	5ªB	5ªA	4ªB	3ªB	3ªB	3ªA	2ªB	3ªB	3ªC	2ªA	2ªB	2ªA	2ªA	1ªC	2ªA	2ªA
6ªB	6ªB	6ªB	3ªB	5ªB	5ªB	6ªA	4ªA	3ªB	4ªA	4ªA	4ªC	4ªC	4ªB	4ªB	4ªB	4ªA
3ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªA	2ªA	2ªC	2ªB	2ªC	2ªA	2ªC	2ªB	2ªB	2ªB	2ªA	2ªA
1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	ESPECIAL	2ªA	1ªA	1ªA	1ªB	1ªB	1ªB	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªC	1ªC
5ªB	5ªB	5ªB	6ªA	4ªB	3ªB	4ªB	4ªC	4ªC	4ªB	4ªD	4ªD	3ªC	3ªC	3ªB	3ªC	3ªC
2ªB	3ªA	2ªA	1ªB	ESPECIAL	6ªA	5ªB	3ªC	4ªC	2ªA	2ªB	3ªA	3ªA	3ªC	2ªB	2ªA	2ªB
5ªA	4ªB	5ªA	5ªA	5ªA	6ªA	6ªA	4ªC	3ªA	4ªC	4ªA	3ªA	3ªA	3ªB	2ªB	3ªC	3ªC
6ªB	6ªB	4ªA	4ªA	4ªA	4ªB	5ªB	2ªC	2ªC	2ªA	1ªA	4ªA	4ªC	3ªC	2ªB	4ªB	4ªA
3ªB	2ªB	3ªA	3ªB	2ªB	3ªB	3ªA	2ªC	3ªB	3ªA	3ªB	3ªA	3ªC	4ªB	2ªB	1ªB	1ªB
3ªA	5ªB	3ªB	3ªB	3ªB	5ªB	6ªB	4ªD	3ªB	4ªA	4ªC	4ªA	2ªC	2ªB	2ªB	2ªA	1ªB
6ªB	6ªB	4ªB	4ªA	5ªA	6ªB	4ªB	3ªA	2ªC	2ªC	3ªA	3ªB	3ªA	3ªA	2ªB	3ªA	2ªC
4ªA	3ªB	4ªA	5ªB	5ªB	5ªB	4ªB	4ªD	3ªA	2ªB	2ªC	3ªB	4ªA	3ªA	4ªA	2ªC	3ªC
1ªA	1ªA	7ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	4ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªC	2ªA	3ªB
3ªB	3ªA	3ªA	3ªA	3ªB	3ªB	4ªA	2ªC	2ªA	1ªC	1ªB	1ªB	2ªA	2ªB	2ªB	2ªB	2ªA
6ªA	5ªB	6ªB	5ªB	ESPECIAL	6ªA	5ªB	3ªC	3ªA	2ªC	3ªB	3ªC	3ªB	3ªC	2ªB	3ªC	3ªA
2ªB	2ªA	2ªB	1ªB	ESPECIAL	2ªB	3ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªB	2ªB	2ªB	4ªA	3ªA	2ªB
6ªA	6ªA	6ªB	6ªB	6ªB	3ªB	3ªB	2ªA	2ªA	2ªA	3ªB	4ªA	2ªC	2ªA	2ªB	2ªC	2ªC
5ªA	3ªB	4ªA	3ªB	4ªB	5ªA	5ªA	3ªA	3ªA	3ªA	3ªB	3ªC	3ªC	3ªB	3ªC	3ªC	4ªA
1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	ESPECIAL	3ªB	2ªA	2ªA	1ªC	ESPECIAL	4ªA	4ªD	4ªC	4ªB	4ªB	3ªA	3ªA
4ªB	3ªA	4ªA	2ªB	5ªB	4ªB	5ªA	3ªA	2ªB	4ªC	2ªB	4ªC	4ªB	3ªB	3ªC	4ªA	3ªB
4ªA	4ªB	6ªA	5ªA	5ªA	4ªB	5ªB	4ªC	3ªA	4ªB	3ªA	4ªA	3ªC	3ªB	3ªC	3ªB	3ªA
5ªA	2ªB	3ªA	3ªB	ESPECIAL	4ªA	4ªA	3ªA	2ªC	2ªB	2ªB	2ªA	2ªA	2ªA	2ªB	2ªA	2ªA

Nº falla	Comissió	Fundació	Dissolució	Districte	Barri	Renda	Distància F. AJ	PP	Compromís	PSPV	VOX	Podem	Cs
180	Plaça d'Espanya-Ramón y Cajal-Pintor Benedito	1943		Benimaclet	Benimaclet	13.220	1.5	34,20%	28,70%	18,20%	11,20%	3,70%	2%
330	Vicent Sancho Tello-Xile	1925		L'Eixample	Russafa	19.854	1.1	40%	29,30%	13,60%	10,20%	2,70%	2,40%
158	Albacete-Marva	1922		Extramurs	El Botanic	16.474	1.0	38,10%	31%	12,60%	11,10%	2,90%	2,30%
226	Doctor Joan Josep Dómine-Port	1970		Camins al Grau	Aiora	12.035	2.3	29,80%	27,60%	24,30%	11%	2,80%	2%
146	Tres Forques-Conca-Pérez Galdós	1964		Camins al Grau	Aiora	12.035	1.7	29,80%	27,60%	24,30%	11%	2,80%	2%
2	Mercat de Russafa, pl.	1929		Patraix	Patraix	13.622	1.8	36,30%	27,20%	17,90%	11,90%	2,40%	2%
23	Tomasos-Carles Cervera	1962		Camins al Grau	Albors	13.236	2.1	36,30%	25,20%	19,80%	12%	2,10%	2,80%
160	Sant Ignasi de Loiola-Jesús i Maria	1946		Poblats del sud	Castellar-Oliveral	9.621	2.0	40,30%	22,20%	13,60%	16,70%	1%	4,10%
309	Negret, pl.	1945		Poblats Marítims	El Cabanyal - El Canyamelar	11.833	4.0	28,70%	27%	24,40%	12,30%	2,80%	1,80%
320	L'Equador-Alcalde Gurrea	1967		La Saïdia	Tormos	11.122	2.5	30,50%	29,50%	20%	12,50%	2,80%	2,20%
50	Corretgeria-Bany dels Pavesos	1945		Campanar	Les Tendetes	12.959	2.5	32,60%	26,80%	21,10%	12,60%	3%	1,90%
292	Mestre Arambul Sanz-Campanar	1940		Extramurs	El Botanic	16.474	0.9	38,10%	31%	12,60%	11,10%	2,90%	2,30%
199	Veneçuela-Agustí Sales	1967		Rascanya	Orriols	9.189	2.2	28,30%	21,40%	27,70%	14,90%	3,40%	1,60%
245	Manuel de Falla-Tamarindes	1971		La Saïdia	Marxalenes	11.844	2.4	33,10%	25,40%	22,20%	12,70%	2,60%	1,60%
247	Lleons-Poeta Mas i Ros	1959		Extramurs	La Petxina	16.436	2.2	42,10%	24,90%	14,10%	12,10%	2,40%	2,70%
81	Goya-ElBrasil	1945		Jesús	L'Hort de Senabre	11.720	1.4	30,70%	26%	24,20%	11,90%	2,40%	2,10%
93	General Llorens	1921		L'Eixample	Russafa	19.854	1.3	40%	29,30%	13,60%	10,20%	2,70%	2,40%
353	Alcásser-Iátova	1820		Ciutat Vella	Sant Francesc	19.854	1.8	58%	11%	7,80%	19,40%	1,40%	1,70%
26	Ciutat de l'Artista Faller	1959		Poblats marítims	El Cabanyal - El Canyamelar	11.833	4.0	28,70%	27%	24,40%	12,30%	2,80%	1,80%
109	Sant Rafael-Antón Martín	1964		Camins al Grau	Aiora	12.035	2.6	29,80%	27,60%	24,30%	11%	2,80%	2%
142	Cuba-Buenos Aires	1968		Patraix	Patraix	13.622	1.9	36,30%	27,20%	17,90%	11,90%	2,40%	2%
392	Bias Gámez - Ángel Villena	1932		Poblats del sud	Castellar-Oliveral	9.621	0.8	40,30%	22,20%	13,60%	16,70%	1%	4,10%
57	Pelai-Matematic Marzal	1893		Ciutat Vella	Sant Francesc	19.854	0.3	58%	11%	7,80%	19,40%	1,40%	1,70%
377	Av.de Franca-Alfred Toran i Olmos	1921		L'Eixample	El Pla del Remei	21.759	0.9	67,70%	6,40%	5,30%	17,10%	0,50%	2,30%
230	Mossén Josep Cuenca-Pinedo	1965		Camins al Grau	Aiora	12.035	2.5	29,80%	27,60%	24,30%	11%	2,80%	2%
127	Doctor Sanchis Bergón-Túria	1962		Poblats Marítims	El Cabanyal - El Canyamelar	11.833	1.1	28,70%	27%	24,40%	12,30%	2,80%	1,80%
348	Cadis-Mossén Femenia-Puerto Rico	1948		Jesús	La Raiosa	12.570	0.9	35,70%	25,70%	18,20%	14,10%	2,50%	1,80%
71	Trinitat - Alboraia	1960		Poblats Marítims	El Cabanyal - El Canyamelar	11.833	1.7	28,70%	27%	24,40%	12,30%	2,80%	1,80%
58	Sevilla-Dénia	1936		Extramurs	Arrancapins	17.467	0.5	47,10%	22%	12,80%	11,90%	1,60%	2,80%
35	Joan d'Aguiló-Gaspar Aguilar	1970		Poblats Marítims	El Cabanyal - El Canyamelar	11.833	4.1	28,70%	27%	24,40%	12,30%	2,80%	1,80%
132	Gloria-Felicitat-El Tremolar	1926		El Pla del Real	Mestalla	17.877	3.5	49,90%	17,90%	12,10%	13,30%	1,50%	3,70%
188	Primat Reig-Vinaros	1965		Rascanya	Orriols	9.189	3.0	28,30%	21,40%	27,70%	14,90%	3,40%	1,60%
340	Francesc Climent-l'Uruguai	1952		Extramurs	Arrancapins	17.467	0.6	47,10%	22%	12,80%	11,90%	1,60%	2,80%
20	Salamanca-Comte d'Altea	1947		Algirós	L'Amistat	13.631	2.7	36,30%	25,10%	21,60%	10,20%	2,30%	2,20%
283	Jacinto Benavente-Regina Na Germana	1956		Extramurs	La Petxina	16.436	1.6	42,10%	24,90%	14,10%	12,10%	2,40%	2,70%
122	Cervantes-Pare Jofré	1946		L'Eixample	Gran Via	21.759	0.8	56,90%	13,50%	9,60%	15,50%	0,90%	2,40%
74	Alqueries de Bellver-Garbí	1967		Algirós	Beteró	13.243	1.4	29,80%	27,50%	25,60%	19,50%	2%	1,40%
176	Campanar-Hipólit Rovira	1968		La Saïdia	Sant Antoni	13.966	1.9	35,60%	26,50%	19,30%	12,40%	2,30%	2,10%
270	Cuenca Tramoyeres-Guardia Civil	1963		Extramurs	La Petxina	16.436	1.0	42,10%	24,90%	14,10%	12,10%	2,40%	2,70%
272	Menéndez y Pelayo-Catalunya	1902		L'Eixample	El Pla del Remei	21.759	0.3	67,70%	6,40%	5,30%	17,10%	0,50%	2,30%
126	Pintor Salvador Abril-Pere III El Gran	1963		L'Olivereta	Tres Forques	9.802	1.4	31,40%	22,40%	25,60%	14%	2,80%	1,10%
342	Avinguda de Valladolid-Enginyer Vicent Pichó	1948		Extramurs	El Botanic	16.474	0.6	38,10%	31%	12,60%	11,10%	2,90%	2,30%
75	Sagunt-Sant Guillem	1968		Poblats Marítims	El Cabanyal - El Canyamelar	11.833	4.1	28,70%	27%	24,40%	12,30%	2,80%	1,80%
106	Primat Reig-Sant Vicent de Paül	1963		Poblats Marítims	Natzaret	9.314	3.5	29%	19,10%	25,60%	19,50%	2%	1,40%
38	Costa i Borras-Agustina d'Aragó	1930		L'Eixample	Russafa	19.854	3.1	40%	29,30%	13,60%	10,20%	2,70%	2,40%
167	En Plom-Guillem de Castro	1963		Poblats Marítims	El Cabanyal - El Canyamelar	11.833	3.6	28,70%	27%	24,40%	12,30%	2,80%	1,80%
105	Poeta Asins-Alegret-Pucol	1943		Patraix	Patraix	13.622	1.7	36,30%	27,20%	17,90%	11,90%	2,40%	2%
138	Pare Viñas-Agustín Lara	1949		Extramurs	Arrancapins	17.467	3	47,10%	22%	12,80%	11,90%	1,60%	2,80%
155	Barraca-Església del Rosari	1963		L'Eixample	Russafa	19.854	1.7	40%	29,30%	13,60%	10,20%	2,70%	2,40%
240	Mestre Bellver-Mariá Ribera	1965		Campanar	Campanar	15.201	3.0	37,50%	25,70%	18,50%	11,80%	2,10%	2,60%
281	Ministre Luis Mayans-Argenter Suárez	1955		L'Eixample	Russafa	19.854	0.5	40%	29,30%	13,60%	10,20%	2,70%	2,40%
97	Séneca-Iecla	1968		Camins al Grau	La Creu del Grau	11.147	3.2	31,20%	24,10%	24%	12,60%	2,70%	2,60%
359	Enginyer Josep Sirera-Pius IX	1967		Camins al Grau	Aiora	12.035	1.0	29,80%	27,60%	24,30%	11%	2,80%	2%
324	Poeta García Lorca-Olta	1967		Extramurs	La Roqueta	16.415	0.7	44%	23,70%	13,50%	12,80%	1,60%	2,30%
189	Giorgeta-Roís de Corella	1972		Poblats Marítims	Beteró	13.243	4.0	29,80%	27,50%	25,60%	19,50%	2%	1,40%
295	Camí de Montcada-Pintor Jacomart	1908		Extramurs	Arrancapins	17.467	1.3	47,10%	22%	12,80%	11,90%	1,60%	2,80%
352	Poeta Emili Baró-Enric Ginesta	1968		Camins al Grau	La Creu del Grau	11.147	1.2	31,20%	24,10%	24%	12,60%	2,70%	2,60%
33	Montortal-Torrefiel	1974		Camins al Grau	Aiora	12.035	0.8	29,80%	27,60%	24,30%	11%	2,80%	2%
90	Nador-Miraculosa	1971		Benimaclet	Benimaclet	13.220	1.4	34,20%	28,70%	18,20%	11,20%	3,70%	2%
166	Santa Cruz de Tenerife	1970		Quatre Carreres	Montolivet	12.546	1.0	40,30%	22,80%	17,20%	13,90%	2%	1,70%
374	Pere Cabanes-Joan XXIII	1934		L'Eixample	Gran Via	21.759	1.3	56,90%	13,50%	9,60%	15,50%	0,90%	2,40%

Altres	Experimental	FMV	P2025	P2024	P2023	P2022	P2021	2020	2024	2023	2022	2021	2019	TOTAL	Caliu	Arc Iris	Neutres i Sostenibles	Somriure
2,70%	No		10.000,00 €	11.000,00 €	11.000,00 €	13.300,50€	10.450,00 €	9.500,00€	2,92	2,92	2,68		2,98	11,5	1			
1,70%	Sí		24.545,45 €	27.000,00 €	24.000,00 €	35.200,00€	9.000,00 €	22.000,00€	6,35				5,1	11,45	1			
2%	No	1	15.454,55 €	16.500,00 €	18.000,00 €	16.200,00€	13.200,00 €	12.000,00€			3,62	3,86	3,86	11,34				1
2,50%	No		14.090,91 €	18.630,00 €	15.000,00 €	22.000,00€	37.000,00 €	10.000,00€			3,9	3,62	3,78	11,3				
2,50%	No		14.000,00 €	15.000,00 €	12.000,00 €	18.000,00€	12.647,30 €	11.500,00€	3,92	3,52		3,8		11,24				
2,20%	No		9.000,00 €	9.400,00 €	8.900,00 €	48.000,00€	9.570,00 €	8.698,99€	2,6		2,8	2,74	2,92	11,06				
1,70%	No		18.181,82 €	20.000,00 €	17.000,00 €	34.000,00€	17.000,00 €	17.000,00€	5,6			5,4		11				
2,20%	Si		14.545,45 €	16.000,00 €	11.100,00 €	23.700,00€	12.100,00 €	11.000,00€	4,34	3,56			2,96	10,86				
3%	No		8.181,82 €	9.000,00 €	6.650,00 €	11.720,00€	20.000,00 €	7.801,00€	1,98	1,64	1,78	2,64	2,68	10,72				
2,10%	No		11.818,18 €	13.000,00 €	13.000,00 €	14.700,00€	3.850,00 €	10.500,00€	3,8		2,98		3,76	10,54				
1%	No		8.272,73 €	8.500,00 €	7.200,00 €	13.700,00€	6.850,00 €	6.850,00€	1,92	1,94	2,84	1,8	1,92	10,42				
2%	No		10.909,09 €	11.000,00 €	10.000,00 €	12.000,00€	5.737,50 €	8.000,00€	2,98		2,58	2,66	2	10,22				
1,70%	No		10.909,09 €	12.000,00 €	11.000,00 €	16.500,00€	3.960,00 €	11.000,00€		2,96		3,6	3,62	10,18				
2%	No		13.636,36 €	9.300,00 €	14.800,00 €	15.000,00€	4.150,00 €	10.000,00€	2,5	3,92			3,66	10,08				
1,90%	No		10.000,00 €	11.000,00 €	15.000,00 €	17.325,00€	3.441,00 €	10.500,00€	2,84		3,88	2,94		9,66				
2,40%	No		10.909,09 €	11.495,00 €	10.500,00 €	7.000,00€	9.450,00 €	9.450,00€	2,86	2,86	0,96		2,94	9,62				
1,70%	No		13.636,36 €	20.000,00 €	18.000,00 €	24.000,00€	11.500,00 €	11.500,00€		4,86	4,72			9,58				
1,40%	No	1	6.363,64 €	6.000,00 €	7.000,00 €	13.500,00€	7.700,00 €	9.000,00€			2,64	2,92	3,88	9,44				
3%	No		8.181,82 €	10.000,00 €	9.950,00 €	17.900,00€	11.000,00 €	10.000,00€		2,72	3,84	2,86		9,42				
2,50%	No	1	10.000,00 €	10.400,00 €	11.000,00 €	22.500,00€	15.000,00 €	15.000,00€				4,64	4,78	9,42				
2,20%	No		15.454,55 €	15.500,00 €	14.000,80 €	26.000,00€	12.100,00 €	12.100,00€	4,5		4,88			9,38				
2,20%	No	1	8.637,27 €	8.001,00 €	8.089,00 €	15.000,00€		7.000,00€	1,8	1,9	2,92	1,76	0,92	9,3				
1,40%	No		12.000,00 €	13.000,00 €	13.100,00 €	14.850,00€	8.910,00 €	8.910,00€	3,64		2,86	2,76		9,26				
0,80%	No	2	16.818,18 €	18.000,00 €	22.000,00 €	25.000,00€	4.070,00 €	15.500,00€			4,62		4,6	9,22				
2,50%	No		6.818,18 €	7.500,00 €	8.750,00 €	8.642,00€	16.800,00 €	7.400,00€	1,58	1,96	1,64	1,98	2	9,16		1		
3%	No		8.181,82 €	9.000,00 €	9.000,00 €	12.000,00€	7.000,00 €	7.000,00€	1,88	2,52		1,96	2,7	9,06				
2%	No		8.181,82 €	8.000,00 €	15.000,00 €	14.000,00€	13.000,00 €	14.000,00€		4,44		4,6		9,04				
3%	Sí		7.272,73 €	8.000,00 €	11.000,00 €	15.675,00€	10.120,00 €	10.450,00€	1,72		3,6		3,7	9,02				
1,70%	No		6.909,09 €	7.300,00 €	7.000,00 €	15.000,00 €	8.800,00 €	8.800,00€	1,64	1,68		2,68	2,88	8,88				
3%	No		15.454,55 €	17.000,00 €	17.000,00 €	24.000,00€	16.000,00 €	16.000,00€		4,76			3,98	8,74				
1,50%	No	1	14.545,45 €	16.000,00 €	16.000,00 €	22.800,00€	16.000,00 €	16.000,00€			3,88		4,86	8,74				
1,70%	No		12.272,73 €	10.890,00 €	10.890,00 €	15.000,00€	8.250,00 €	10.000,00€	2,7		3		3	8,7				
1,70%	Sí	3	10.000,00 €	11.000,00 €	11.000,00 €	15.500,00€	7.022,50 €	10.000,00€	2,78	2,88			2,96	8,62				
1,40%	No		8.181,82 €	9.000,00 €	9.000,00 €	15.000,00€	7.500,00 €	7.500,00€	2,62		2,96	2	0,96	8,54				
1,90%	No		13.636,36 €	15.000,00 €	15.000,00 €	22.500,00€	18.000,00 €	15.000,00€	3,98	4,56				8,54				
1,30%	No		15.454,55 €	15.750,00 €	15.000,00 €	22.500,00€	16.500,00 €	15.000,00€			3,98	4,54		8,52				
2,40%	No		18.181,82 €	25.000,00 €	14.000,00 €	31.500,00€	19.800,00 €	18.000,00€		3,72			4,72	8,44				
2,20%	No		10.909,09 €	12.000,00 €	10.000,00 €	13.500,00	9.000,00 €	9.000,00€		2,68		2,84	2,84	8,36				1
1,90%	No		10.909,09 €	10.000,00 €	9.000,00 €	15.000,00€	3.080,00 €	9.000,00€	2,72	2,58			3	8,3				
0,80%	No	1	13.990,91 €	10.000,00 €	10.000,00 €	15.000,00€	3.000,00 €	10.000,00€	2,76	2,66	2,88			8,3				
2,40%	No		11.500,00 €	9.000,00 €	9.400,00 €	10.500,00€	11.025,00 €	10.500,00€	2,48	2,62		3		8,1				
2%	No		8.954,55 €	9.350,00 €	9.350,00 €	15.245,00€	4.000,00 €	7.850,00€	2,64	2,54			2,74	7,92		1		
3%	No		9.090,91 €	9.000,00 €	10.000,00 €	17.500,00€	10.000,00 €	10.000,00€				2,9	4,94	7,84				
3,50%	No		10.545,45 €	10.000,00 €	9.570,00 €	12.750,00€	8.500,00 €	8.500,00€		2,76	2		2,86	7,62				
1,70%	No		13.636,36 €	15.000,00 €	12.000,00 €	18.000,00€	11.900,00 €	11.900,00€	3,86		3,68			7,54				
3%	No		6.363,64 €	7.000,00 €	6.930,00 €	14.000,00€	7.000,00 €	7.000,00€	1,56	1,56	2,78	1,64		7,54				
2,20%	No		9.181,82 €	10.000,00 €	7.590,00 €	10.395,00€	6.930,00 €	6.930,00€		1,78	1,84	1,9	1,96	7,48				
1,70%	Si		8.181,82 €	9.000,00 €	9.000,00 €	14.250,00€	9.500,00 €	9.500,00€	1,84		2,74	2,88		7,46				
1,70%	No		10.909,09 €	12.000,00 €	13.150,00 €	16.500,00€	11.000,00 €	11.000,00€			3,72	3,66		7,38		1		
1,80%	No		6.363,64 €	6.000,00 €	9.300,00 €	13.000,00€	3.500,00 €	6.500,00€	0,92	2,6	2	1,82		7,34				
1,70%	No	1	12.727,27 €	8.000,00 €	8.000,00 €	12.000,00€	6.000,00 €	8.000,00€			2,66	1,9	2,72	7,28				
2,80%	Si		5.636,36 €	7.500,00 €	7.500,00 €	11.250,00€	7.000,00 €	7.000,00€	1,62	1,92		1,92	1,82	7,28				
2,50%	No		8.181,82 €	8.200,00 €	7.000,00 €	9.450,00€	8.000,00 €	6.300,00€	1,76	1,82	1,62	1,68		6,88				
1,50%	Si		11.363,64 €	12.500,00 €	12.500,00 €	20.000,00€	14.000,00 €	10.000,00€			3,86	3		6,86				
2,40%	No		10.727,27 €	11.800,00 €	12.500,00 €	11.253,00€	4.300,00 €	7.500,00€	2,88		1,82	2		6,7				
1,70%	No		10.909,09 €	10.000,00 €	10.000,00 €	20.000,00€	1.980,00 €	10.000,00€		2,74			3,8	6,54	3			1
2,80%	No		9.910,00 €	10.450,00 €	9.400,00 €	12.504,07€	9.000,00 €	6.950,00€	2,66	2			1,88	6,54				
2,50%	No		17.500,00 €	19.250,00 €	16.500,00 €	16.500,00€	16.500,00 €	16.500,00€	6,5					6,5				
2,70%	No		12.727,27 €	12.500,00 €	11.000,00 €	13.500,00€	9.000,00 €	9.000,00€	3,56	2,94				6,5				
2,10%	No	1	7.545,45 €	8.300,00 €	8.000,00 €	12.750,00€	9.333,33 €	8.500,00€		1,86		1,96	2,66	6,48				
1,30%	No		7.272,73 €	8.500,00 €	8.000,00 €	10.000,00€	16.499,00 €	6.500,00€	1,94	1,74	1,68		0,94	6,3		1		

Controla Club	RTVV	À Punt	Falles Experimentals	Picota	Premis I+G	Creu Roja a la Falla Ecologista	Levante-EMV	Radio SER	SA 2024	SA 2023	SA 2022	SA 2021	SA 2020	SA 2019	SA 2018
									5ªA	5ªA	5ªC	5ªA	5ªA	5ªA	4ªB
1									2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªB	3ªA
1			1		1				3ªB	3ªA	4ªC	4ªA	4ªA	4ªA	5ªA
									3ªA	4ªA	3ªC	4ªB	4ªB	4ªB	4ªB
									4ªA	4ªC	4ªB	4ªA	4ªA	4ªA	5ªC
									5ªC	5ªC	5ªB	5ªB	5ªB	5ªB	5ªB
	1								2ªB	3ªB	2ªA	2ªB	2ªB	3ªA	3ªA
									3ªC	4ªC	3ªB	4ªB	4ªB	5ªA	4ªC
									6ªA	6ªC	6ªB	5ªC	5ªC	5ªC	5ªC
			2						4ªB	4ªC	5ªA	4ªB	4ªB	4ªB	4ªB
									6ªA	6ªA	5ªB	6ªB	6ªB	6ªB	6ªA
									5ªA	5ªB	5ªC	5ªC	5ªC	5ªC	4ªC
									4ªC	5ªA	4ªB	4ªB	4ªB	4ªC	5ªC
									5ªC	4ªA	4ªC	4ªC	4ªC	4ªB	5ªA
									5ªA	4ªA	4ªA	4ªC	4ªC	4ªA	4ªA
							1		5ªA	5ªA	7ªA	5ªA	5ªA	5ªA	4ªC
									2ªB	3ªA	3ªB	4ªA	4ªA	4ªC	5ªA
			1						7ªA	6ªC	5ªC	5ªA	5ªA	4ªA	3ªC
									5ªB	5ªB	4ªA	5ªA	5ªA	5ªC	6ªA
	3	2		1			8		5ªB	5ªA	3ªB	3ªB	3ªB	3ªB	3ªA
									3ªB	4ªB	3ªA	3ªC	3ªC	5ªC	4ªC
			1						Fora de concurs	8ªA	7ªC	8ªA	8ªA	7ªC	7ªC
1									4ªC	4ªB	5ªB	5ªB	5ªB	5ªB	5ªB
									3ªB	3ªC	2ªB	3ªA	3ªA	3ªA	2ªA
	1								6ªC	6ªA	6ªC	6ªA	6ªA	6ªA	5ªC
									6ªA	5ªC	6ªA	6ªA	6ªA	5ªC	6ªA
									6ªB	3ªC	5ªA	3ªB	3ªB	3ªB	3ªA
									6ªB	5ªA	4ªC	4ªC	4ªC	4ªB	4ªA
									6ªC	6ªC	5ªA	5ªB	5ªB	5ªB	5ªB
									3ªB	3ªB	3ªA	3ªA	3ªA	3ªC	2ªB
									3ªC	3ªC	3ªC	3ªA	3ªA	3ªA	3ªA
									5ªB	5ªA	5ªA	4ªC	4ªC	4ªC	4ªA
									5ªB	5ªA	4ªC	4ªC	4ªC	4ªC	4ªB
									5ªC	5ªC	5ªA	6ªA	6ªA	7ªA	6ªC
									4ªA	3ªC	3ªC	3ªB	3ªB	3ªB	3ªB
									3ªC	3ªC	3ªC	3ªB	3ªB	3ªA	3ªA
									2ªA	4ªB	2ªA	2ªB	2ªB	3ªB	3ªB
									5ªA	5ªB	5ªC	5ªA	5ªA	5ªB	5ªA
									5ªB	5ªC	5ªA	5ªA	5ªA	5ªA	4ªB
					1				5ªB	5ªB	5ªA	4ªC	4ªC	4ªC	4ªC
									5ªC	5ªC	6ªB	4ªC	4ªC	4ªB	5ªA
									5ªC	5ªC	4ªC	5ªC	5ªC	5ªC	5ªC
									6ªA	5ªB	4ªA	4ªC	4ªC	5ªB	4ªC
									5ªB	5ªB	5ªC	5ªB	5ªB	5ªB	4ªC
			1						4ªA	4ªC	4ªB	4ªA	4ªA	4ªA	4ªA
									6ªC	6ªC	5ªB	6ªC	6ªC	7ªA	6ªA
									5ªB	6ªB	6ªB	6ªA	6ªA	6ªB	6ªA
2	1				1				6ªA	5ªC	5ªB	5ªA	5ªA	5ªA	5ªA
4	1								4ªB	4ªB	4ªB	4ªB	4ªB	4ªB	5ªA
			2						7ªA	5ªC	6ªA	6ªB	6ªB	6ªC	6ªA
					1		1		6ªB	6ªA	5ªC	5ªC	5ªC	5ªC	5ªC
									6ªC	6ªA	6ªA	6ªA	6ªA	6ªB	6ªA
									6ªB	6ªB	6ªC	6ªB	6ªB	6ªB	6ªB
			1						4ªC	4ªC	4ªA	4ªC	4ªC	4ªC	5ªB
	1								5ªA	4ªB	6ªB	5ªC	5ªC	6ªC	6ªC
				1					5ªC	5ªB	3ªC	4ªB	4ªB	4ªB	6ªA
1									5ªB	5ªC	6ªA	6ªA	6ªA	6ªB	7ªA
1									2ªA	3ªC	4ªC	3ªA	3ªA	3ªA	3ªA
									4ªC	5ªA	5ªB	5ªA	5ªA	5ªB	4ªC
							1		6ªB	6ªA	6ªA	5ªC	5ªC	5ªC	5ªC
2	1	1		1				1	8ªB	8ªB	8ªA	8ªB	8ªB	8ªB	8ªB

SA 2017	SA 2016	SA 2015	SA 2014	SA 2013	SA 2012	SA 2011	SA 2010	SA 2009	SA 2008	SA 2007	SA 2006	SA 2005	SA 2004	SA 2003	SA 2002	SA 2001	SA 2000	SA 1999	SA 1998
5ªA	4ªA	4ªC	4ªB	5ªB	6ªA	6ªB	7ªA	7ªA	6ªC	6ªC	6ªA	5ªB	5ªB	5ªB	3ªA	3ªA	2ªA	2ªB	2ªA
1ªB	2ªA	3ªA	2ªB	3ªB	2ªB	3ªA	3ªA	3ªA	3ªB	3ªB	4ªB	4ªB	5ªA	4ªA	3ªB	2ªB	7ªA	6ªA	6ªA
5ªA	5ªC	6ªA	6ªA	6ªB	6ªA	6ªB	6ªA	6ªC	5ªA	3ªA	2ªA	2ªB	2ªA	3ªA	1ªB	2ªA	4ªB	5ªB	3ªB
4ªB	4ªB	4ªB	4ªB	5ªA	4ªB	5ªB	6ªA	6ªA	6ªA	6ªA	6ªA	6ªA	6ªA	6ªC	6ªC	3ªB	6ªA	3ªA	4ªB
5ªB	5ªB	5ªA	5ªA	6ªA	5ªB	5ªA	5ªA	6ªA	5ªB	5ªA	5ªA	5ªA	5ªA	6ªA	5ªB	4ªA	3ªC	4ªA	4ªB
5ªB	5ªB	5ªB	5ªB	5ªB	5ªB	5ªB	5ªB	6ªA	5ªB	5ªB	5ªA	5ªB	5ªA	6ªB	5ªB	7ªA	5ªB	7ªB	6ªB
3ªA	4ªA	4ªA	3ªB	3ªB	3ªB	4ªA	3ªA	3ªA	2ªB	2ªB	3ªA	6ªA	5ªB	5ªB	4ªB	4ªA	5ªA	5ªA	4ªB
3ªB	3ªB	3ªB	3ªB	3ªA	3ªA	2ªB	2ªB	2ªB	6ªA	5ªA	4ªA	4ªB	5ªB	6ªA	7ªB	5ªB	3ªC	3ªB	4ªA
5ªC	5ªB	5ªC	6ªA	5ªB	5ªB	6ªA	5ªA	6ªB	6ªA	6ªA	6ªA	6ªB	5ªA	5ªA	4ªB	5ªA	3ªA	3ªB	3ªA
4ªB	4ªB	4ªA	3ªB	3ªB	3ªB	4ªB	4ªB	4ªB	6ªA	5ªB	5ªB	5ªB	4ªB	4ªB	3ªB	6ªA	6ªA	5ªB	5ªA
6ªA	5ªC	6ªA	6ªB	6ªC	6ªB	6ªC	6ªC	7ªA	6ªC	7ªA	7ªB	7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	7ªB	7ªB
6ªC	6ªC	6ªC	7ªA	7ªB	7ªA	7ªB	7ªA	6ªC	6ªB	6ªA	5ªA	4ªB	4ªA	3ªB	4ªB	7ªA	5ªA	4ªB	4ªB
5ªA	5ªA	5ªB	5ªA	3ªB	3ªA	3ªB	3ªB	3ªA	3ªA	3ªB	4ªA	3ªB	7ªB	7ªB	7ªC	7ªC	7ªA	6ªB	7ªA
4ªB	4ªC	4ªB	4ªA	4ªB	5ªA	4ªB	6ªA	4ªB	4ªA	5ªA	5ªA	5ªB	4ªB	4ªB	5ªB	4ªA	3ªA	3ªA	3ªB
4ªA	4ªA	4ªC	5ªA	6ªA	4ªB	5ªB	5ªB	6ªA	5ªB	5ªB	5ªA	4ªB	4ªB	5ªB	4ªB	1ªB	5ªB	4ªA	3ªA
4ªC	4ªC	4ªB	4ªB	3ªB	3ªA	3ªA	4ªA	3ªB	3ªA	3ªB	3ªA	3ªA	4ªA	3ªB	4ªA	3ªA	3ªC	4ªB	5ªB
5ªC	6ªC	7ªA	6ªC	7ªA	6ªC	4ªB	4ªB	4ªA	5ªB	5ªA	6ªB	6ªB	4ªA	4ªB	2ªA	1ªA	2ªA	2ªA	2ªA
3ªB	3ªB	3ªB	4ªA	4ªA	4ªA	4ªB	4ªB	4ªB	4ªB	5ªB	5ªA	6ªA	5ªB	5ªB	6ªC	5ªB	6ªA	6ªB	7ªA
6ªC	5ªC	4ªB	5ªA	5ªB	3ªB	4ªA	4ªA	4ªA	3ªB	2ªA	3ªB	3ªB	3ªB	3ªB	3ªB	2ªB	3ªA	4ªA	2ªA
3ªA	3ªA	3ªA	4ªA	6ªB	3ªB	4ªA	4ªB	5ªA	4ªB	3ªA	3ªA	5ªA	6ªA	4ªA	4ªB	2ªA	1ªB	1ªB	2ªA
5ªA	4ªA	4ªA	4ªA	4ªA	4ªB	3ªB	2ªB	3ªA	3ªB	3ªA	3ªA	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	ESPECIAL	ESPECIAL	5ªA	5ªB
7ªA																			
5ªA	5ªA	5ªA	5ªA	6ªA	5ªA	5ªA	5ªB	7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	6ªC	6ªC	6ªC	6ªC	5ªB	6ªA	6ªA
2ªB	2ªB	3ªA	2ªB	4ªA	1ªB	1ªB	1ªB	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA	1ªA			
4ªA	6ªA	6ªB	6ªA	5ªA	4ªB	5ªA	5ªA	5ªA	4ªB	5ªB	5ªB	5ªA	6ªA	6ªB	5ªB	4ªA	4ªA	4ªA	4ªA
5ªC	5ªB	5ªB	5ªA	6ªA	6ªA	6ªB	6ªA	6ªB	6ªC	6ªB	7ªB	6ªA	5ªB	5ªA	5ªA	6ªC	7ªB	7ªC	7ªB
3ªA	3ªA	3ªA	2ªB	3ªA	2ªB	3ªB	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	3ªB	4ªA	4ªA	3ªB	3ªA	2ªB	1ªB	1ªB	1ªB
3ªB	3ªB	4ªA	2ªB	2ªA	2ªA	2ªA	1ªB	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	3ªB	3ªA	3ªA	6ªA
4ªC	4ªB	4ªB	4ªB	4ªB	7ªA	6ªC	6ªA	6ªA	6ªC	5ªA	5ªA	5ªB	6ªA	5ªA	6ªB	6ªB	6ªA	6ªB	7ªA
3ªB	2ªA	2ªB	2ªA	2ªB	2ªA	2ªB	2ªA	2ªA	2ªA	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	4ªB	2ªB	6ªB	4ªB	4ªB	5ªA
2ªB	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªB	2ªA	2ªA	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªA	2ªB	2ªA	2ªA	3ªA	1ªB	3ªB
4ªA	4ªA	4ªC	3ªB	3ªA	2ªB	2ªB	2ªB	3ªB	3ªB	4ªA	5ªB	5ªA	5ªA	4ªA	3ªB	7ªA	5ªB	5ªB	5ªB
4ªB	4ªB	4ªB	4ªA	5ªA	5ªB	6ªA	6ªA	6ªA	6ªA	4ªA	6ªB	5ªB	6ªA	5ªB	5ªA	5ªB	6ªA	7ªA	7ªA
6ªA	5ªC	5ªC	5ªB	6ªB	6ªB	6ªC	7ªA	2ªB	2ªA	2ªB	2ªA	3ªA	4ªB	4ªA	3ªB	2ªB	2ªB	2ªA	1ªB
3ªA	2ªB	3ªA	3ªB	3ªA	2ªB	3ªA	2ªB	2ªB	2ªA	2ªA	1ªB	3ªB	3ªA	2ªB	3ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB
2ªB	2ªB	3ªA	3ªA	3ªA	2ªB	3ªA	3ªA	3ªA	3ªA	4ªA	4ªA	4ªA	3ªA	ESPECIAL	3ªA	3ªB	3ªA	1ªB	3ªA
3ªB	4ªA	2ªB	2ªB	2ªA	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	3ªA	2ªB	3ªA	3ªB	2ªB	2ªB	2ªA
5ªA	4ªC	5ªC	6ªA	6ªB	3ªB	4ªA	6ªA	6ªB	6ªA	6ªA	4ªA	4ªA	4ªA	4ªB	4ªB	7ªA	5ªC	5ªA	5ªA
4ªB	5ªB	5ªB	5ªB	5ªB	5ªB	5ªB	5ªA	5ªB	5ªA	5ªB	6ªB	5ªA	4ªB	4ªA	6ªA	7ªB	6ªB	7ªB	7ªB
4ªC	4ªB	4ªB	3ªA	3ªA	3ªA	3ªB	3ªA	5ªB	4ªB	3ªA	3ªA	2ªB	2ªB	2ªA	3ªB	4ªB	3ªA	3ªA	2ªB
4ªC	3ªB	4ªA	2ªB	2ªB	3ªB	3ªB	4ªA	3ªB	5ªA	4ªA	5ªA	6ªC	6ªB	6ªA	4ªB	6ªB	6ªB	7ªA	7ªC
5ªC	6ªA	5ªC	7ªA	7ªB	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªA	7ªA	4ªB
4ªC	5ªA	5ªA	5ªA	5ªB	6ªA	6ªA	6ªA	6ªB	4ªB	5ªB	6ªA	4ªB	5ªB	5ªB	4ªA	6ªA	4ªA	6ªB	5ªB
4ªC	4ªC	4ªC	4ªB	3ªB	3ªB	4ªA	5ªA	4ªB	4ªA	4ªA	3ªB	3ªA	6ªB	5ªB	6ªC	7ªA	4ªB	5ªA	4ªB
4ªB	4ªC	4ªB	4ªB	5ªA	5ªA	6ªA	5ªA	4ªB	3ªB	4ªA	4ªA	4ªA	4ªA	3ªA	6ªA	4ªA	5ªA	5ªB	3ªA
5ªC	5ªC	5ªC	6ªA	6ªA	5ªA	5ªA	5ªA	5ªA	5ªA	5ªA	4ªB	6ªA	5ªB	5ªA	4ªA	6ªA	5ªA	4ªB	4ªB
6ªB	6ªB	5ªC	5ªB	4ªB	3ªB	4ªA	3ªB	2ªA	2ªA	2ªA	3ªA	4ªA	4ªA	5ªA	4ªA	3ªB	2ªA	1ªB	1ªB
4ªC	4ªC	4ªC	4ªB	5ªA	5ªA	5ªA	5ªB	5ªA	5ªA	4ªB	5ªA	7ªB	4ªB	5ªA	4ªB	4ªB	5ªA	3ªB	3ªB
4ªC	4ªB	4ªB	4ªB	4ªB	4ªB	5ªA	5ªA	5ªB	5ªA	6ªA	5ªB	5ªB	5ªB	6ªC	6ªB	4ªB	4ªB	6ªB	6ªA
6ªC	6ªC	7ªA	7ªA	7ªB	7ªA	7ªB	7ªB	7ªB	6ªC	7ªA	6ªB	6ªC	6ªC	7ªA	7ªA	7ªA	7ªB	6ªA	6ªB
5ªC	5ªA	4ªC	4ªB	4ªB	4ªB	5ªA	5ªA	6ªA	5ªB	4ªB	5ªA	5ªA	5ªB	5ªA	6ªB	6ªA	4ªA	4ªB	4ªA
5ªB	5ªB	5ªC	5ªB	6ªA	6ªB	6ªB	6ªA	6ªA	6ªA	6ªA	5ªB	5ªA	5ªB	5ªB	4ªB	7ªA	6ªB	7ªA	7ªA
5ªB	5ªB	6ªA	6ªB	6ªC	7ªA	7ªB	7ªB	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªB	7ªB	7ªA	6ªB	5ªB	7ªA
5ªA	4ªC	4ªB	4ªA	5ªA	2ªB	2ªA	2ªB	3ªA	2ªB	3ªA	3ªA	5ªA	5ªA	5ªA	5ªA	4ªB	6ªA	6ªB	6ªB
6ªB	6ªB	5ªC	6ªA	4ªB	3ªA	5ªB	5ªA	5ªA	5ªB	5ªB	5ªB	5ªA	3ªA	3ªA	2ªA	3ªB	5ªA	6ªA	4ªB
5ªB	5ªC	5ªC	7ªA	6ªC	6ªC	7ªA	7ªA	7ªA	7ªC	7ªB	6ªA	6ªB	6ªC	6ªB	6ªA	7ªC	7ªA	7ªC	7ªC
6ªB	6ªB	6ªB	5ªB	5ªA	4ªB	4ªB	4ªB	5ªA	4ªB	5ªB	6ªC	7ªA	7ªA	6ªB	7ªA	7ªA	5ªB	6ªA	5ªB
2ªB	2ªB	2ªB	2ªA	2ªB	2ªB	2ªB	3ªA	3ªA	3ªA	3ªB	4ªB	6ªA	5ªA	5ªA	6ªA	4ªB	3ªA	3ªA	2ªB
3ªA	3ªA	2ªB	3ªA	4ªB	3ªA	4ªA	4ªB	5ªB	5ªA	5ªA	5ªA	4ªA	3ªB	5ªB	6ªA	3ªB	4ªA	4ªA	5ªA
5ªC	5ªC	5ªC	6ªA	4ªB	5ªB	6ªB	6ªB	6ªB	6ªB	6ªA	6ªA	5ªA	4ªB	4ªA	3ªB	3ªA	5ªC	7ªB	4ªA
7ªC	6ªC	6ªC	7ªA	7ªC	6ªA	6ªC	4ªB	5ªB	5ªA	3ªB	3ªA	4ªB	3ªB	3ªA	2ªB				

SA 1997	SA 1996	SA 1995	SA 1994	SA 1993	SA 1992	SA 1991	SA 1990	SA 1989	SA 1988	SA 1987	SA 1986	SA 1985	SA 1984	SA 1983	SA 1982	SA 1981
3ª A	5ª B	5ª A	4ª B	5ª B	5ª B	4ª B	3ª C	3ª A	3ª A	3ª A	2ª B	2ª B	3ª C	3ª A	2ª B	2ª B
5ª B	5ª A	6ª A	6ª A	6ª A	4ª B	5ª A	4ª A	2ª C	4ª C	4ª C	4ª A	3ª B	3ª B	2ª C	3ª A	1ª B
4ª A	4ª B	4ª A	4ª B	6ª A	1ª A	2ª B	2ª A	2ª A	1ª C	2ª B	1ª B	2ª B	3ª A	2ª A	2ª B	1ª C
6ª A	6ª A	6ª A	5ª A	5ª B	6ª A	7ª B	4ª D	3ª C	4ª B	3ª C	3ª C	3ª B	4ª B	2ª B	2ª C	2ª C
4ª B	3ª A	3ª B	2ª A	1ª B	2ª A	4ª B	3ª A	2ª C	1ª B	1ª C	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	3ª A
5ª B	5ª B	2ª B	6ª B	7ª A	4ª B	2ª A	4ª B	4ª B	4ª B	4ª B	3ª A	3ª C	4ª A	3ª B	3ª C	3ª C
5ª A	3ª B	4ª A	4ª A	ESPECIAL	4ª A	4ª A	2ª B	3ª B	2ª B	3ª A	3ª A	3ª A	2ª C	3ª A	2ª C	2ª B
4ª B	2ª A	2ª A	1ª B	2ª A	4ª B	2ª B	2ª B	2ª B	2ª A	2ª B	2ª B	2ª B	3ª A	4ª B	4ª B	2ª C
5ª B	5ª B	6ª B	6ª B	5ª B	5ª B	5ª B	4ª A	2ª B	3ª A	4ª C	4ª C	3ª B	2ª C	3ª A	3ª A	1ª B
4ª B	4ª A	5ª A	5ª A	5ª A	6ª A	6ª A	4ª C	3ª C	4ª B	4ª B	4ª C	3ª C	3ª C	2ª B	3ª B	1ª B
7ª A	4ª B	7ª A	7ª A	ESPECIAL	7ª A	6ª B	4ª C	4ª C	4ª A	3ª B	4ª D	4ª C	4ª B	4ª A	4ª A	4ª A
7ª A	6ª B	7ª A	7ª A	7ª A	6ª B	7ª B	4ª D	3ª B	1ª B	2ª C	3ª B	2ª A	2ª B	3ª A	3ª B	2ª C
6ª A	6ª A	5ª B	6ª A	6ª B	6ª B	6ª A	4ª A	4ª A	3ª C	4ª C	4ª B	4ª B	4ª A	3ª C	4ª A	3ª C
4ª B	2ª B	2ª B	4ª B	4ª A	4ª B	5ª B	3ª A	2ª B	2ª C	3ª C	4ª A	3ª C	3ª C	3ª B	3ª A	4ª A
3ª B	1ª B	1ª B	1ª B	ESPECIAL	3ª B	3ª B	2ª C	2ª B	2ª A	2ª A	2ª B	2ª B	2ª A	2ª B	2ª B	2ª B
5ª A	4ª B	4ª B	3ª A	5ª A	4ª B	5ª A	3ª A	3ª A	2ª C	3ª B	3ª C	1ª C	1ª C	3ª C	2ª B	3ª B
2ª B	2ª A	4ª A	4ª A	4ª A	4ª A	4ª B	4ª C	2ª B	4ª C	3ª B	3ª C	3ª B	3ª C	2ª B	4ª A	2ª A
5ª B	5ª A	4ª B	3ª A	ESPECIAL	3ª A	7ª B	4ª A	4ª C	4ª D	4ª C	4ª D	4ª C	3ª C	2ª B	1ª C	1ª B
3ª A	2ª B	2ª B	3ª B	ESPECIAL	3ª A	2ª B	2ª A	2ª A	3ª B	2ª A	2ª B	2ª B	3ª C	2ª B	3ª C	2ª B
4ª B	3ª A	2ª A	3ª A	ESPECIAL	6ª B	5ª A	3ª B	3ª A	2ª C	1ª A	4ª C	2ª B	3ª C	2ª B	2ª B	2ª C
5ª A	7ª A	2ª A	4ª B	2ª B	6ª B	ESPECIAL	1ª B	2ª B	4ª A	4ª C	4ª B	4ª B	4ª A	4ª A	4ª B	4ª A
6ª B	4ª B	6ª A	6ª A	6ª A	5ª B	5ª B	3ª B	3ª B	3ª A	2ª B	3ª B	3ª A	3ª A	3ª B	4ª A	3ª C
4ª A	4ª A	4ª B	4ª B	4ª A	4ª A	4ª A	2ª C	2ª B	3ª A	3ª B	3ª B	3ª B	4ª A	2ª B	3ª C	3ª B
6ª B	6ª B	5ª B	3ª A	3ª A	5ª A	6ª B	4ª A	4ª B	4ª A	4ª C	4ª A	3ª B	3ª C	3ª B	3ª C	1ª B
7ª A	7ª A	7ª A	7ª A	5ª B	7ª A	5ª B	4ª C	4ª D	4ª B	3ª C	4ª C	4ª C	4ª A	2ª B	4ª C	1ª B
2ª B	1ª B	1ª A	1ª B	1ª B	2ª A	2ª B	1ª C	1ª C	1ª B	1ª C	1ª C	1ª C	2ª A	2ª A	1ª B	1ª C
6ª B	5ª B	4ª A	5ª B	6ª B	7ª A	6ª B	4ª C	3ª C	2ª A	2ª C	3ª B	3ª B	3ª B	3ª A	3ª A	3ª A
5ª A	2ª B	5ª A	5ª A	5ª A	5ª A	5ª B	3ª A	3ª A	1ª C	1ª A	2ª A	2ª A	3ª C	2ª B	2ª B	2ª A
3ª A	2ª B	3ª A	2ª B	ESPECIAL	3ª B	3ª A	2ª A	2ª C	2ª A	2ª B	2ª B	2ª A	3ª C	2ª B	1ª B	2ª A
4ª B	3ª B	4ª B	3ª B	6ª A	6ª A	6ª B	4ª D	3ª B	3ª B	3ª B	3ª C	4ª B	3ª C	2ª B	4ª A	3ª C
6ª B	6ª B	6ª B	5ª B	4ª B	4ª B	3ª B	2ª C	2ª C	2ª C	3ª C	3ª A	2ª B	3ª C	2ª B	1ª C	1ª B
2ª A	1ª B	1ª B	1ª B	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª A	1ª C	3ª C	2ª B	1ª C	1ª B
3ª A	2ª B	2ª A	2ª A	4ª A	5ª A	4ª B	2ª B	3ª A	3ª A	3ª A	3ª B	3ª B	3ª B	2ª B	4ª A	1ª B
4ª A	3ª A	3ª A	2ª A	2ª A	2ª B	2ª B	1ª C	2ª A	2ª A	1ª C	2ª A	2ª A	2ª A	2ª C	3ª B	3ª A
2ª B	2ª A	2ª A	2ª A	ESPECIAL	2ª A	5ª A	3ª B	3ª C	4ª C	4ª D	4ª A	4ª B	4ª A	4ª B	4ª B	3ª B
6ª A	4ª A	3ª A	4ª B	ESPECIAL	5ª B	3ª B	2ª C	2ª C	4ª A	3ª B	3ª C	3ª C	2ª B	2ª A	2ª C	2ª B
6ª B	6ª B	6ª B	6ª B	7ª A	6ª A	6ª B	4ª A	3ª C	4ª B	4ª C	3ª C	3ª B	3ª C	3ª C	3ª C	3ª B
3ª A	2ª B	4ª A	4ª A	4ª A	4ª A	4ª A	2ª A	2ª C	2ª C	3ª A	3ª C	3ª B	3ª A	3ª B	3ª B	3ª B
7ª A	7ª A	2ª A	1ª B	4ª A	5ª A	5ª B	3ª B	3ª C	2ª B	3ª A	3ª A	2ª B	3ª A	3ª A	2ª A	1ª C
7ª A	3ª B	6ª A	6ª A	ESPECIAL	7ª A	7ª B	4ª D	3ª B	4ª D	4ª D	4ª D	4ª C	3ª C	2ª B	1ª C	1ª B
4ª B	3ª B	4ª A	3ª B	3ª B	4ª B	3ª B	3ª A	3ª C	3ª C	3ª B	3ª B	3ª A	3ª A	2ª B	4ª A	3ª C
4ª A	3ª B	3ª B	4ª A	4ª B	3ª B	3ª B	3ª A	2ª B	2ª B	2ª C	3ª A	3ª A	2ª C	2ª B	4ª A	3ª B
4ª A	3ª B	4ª B	4ª A	4ª A	4ª B	4ª B	4ª A	4ª C	4ª C	4ª D	4ª D	3ª C	3ª C	2ª B	3ª A	2ª C
4ª A	4ª A	4ª A	4ª A	4ª A	4ª A	4ª A	2ª A	1ª C	1ª C	2ª A	2ª C	1ª C	1ª C	2ª B	1ª C	1ª C
1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	2ª A	2ª B	2ª A	3ª A	4ª A	4ª C	4ª C	4ª C	3ª C	2ª B	2ª C	2ª B
3ª B	2ª B	3ª B	3ª B	4ª A	4ª A	3ª B	2ª B	3ª A	3ª C	2ª C	2ª C	2ª C	3ª C	2ª B	3ª A	2ª C
5ª B	3ª A	4ª A	3ª B	4ª B	3ª B	3ª B	2ª B	2ª A	2ª C	2ª C	3ª B	3ª A	3ª C	2ª B	3ª C	2ª A
6ª B	7ª A	6ª B	7ª A	7ª A	7ª A	7ª B	4ª A	4ª D	4ª D	4ª D	3ª C	4ª A	3ª C	2ª B	3ª B	3ª B
4ª A	4ª A	4ª B	4ª B	3ª A	4ª A	4ª A	3ª A	2ª B	2ª B	2ª C	2ª B	3ª A	3ª C	2ª B	3ª A	1ª B
7ª A	7ª A	7ª A	6ª B	7ª A	4ª B	6ª B	4ª B	4ª B	4ª A	4ª B	4ª D	4ª B	4ª A	3ª B	2ª C	1ª B
6ª B	6ª B	5ª B	4ª A	5ª B	7ª A	7ª A	4ª C	4ª D	2ª A	4ª A	3ª C	4ª B	3ª C	2ª B	1ª C	1ª B
5ª B	4ª A	5ª A	4ª A	2ª B	5ª B	5ª B	3ª C	4ª A	3ª C	4ª B	4ª B	4ª C	3ª C	2ª B	3ª C	1ª B
3ª B	3ª A	2ª B	2ª A	2ª A	3ª A	3ª A	2ª A	2ª A	2ª C	3ª B	3ª C	3ª C	3ª C	2ª C	3ª A	2ª C
6ª B	7ª A	6ª A	6ª B	ESPECIAL	6ª A	7ª A	4ª C	4ª C	4ª C	4ª D	4ª D	4ª C	3ª C	2ª B	4ª B	4ª A
4ª A	3ª B	7ª A	5ª A	5ª A	5ª B	6ª B	4ª D	3ª C	4ª D	4ª D	4ª C	4ª A	3ª C	2ª B	1ª C	1ª B
3ª A	4ª A	3ª B	5ª B	5ª B	6ª A	5ª A	3ª C	2ª A	1ª C	2ª A	2ª A	2ª A	3ª C	2ª A	2ª A	2ª B
4ª B	4ª B	5ª B	6ª A	2ª B	3ª A	3ª B	2ª A	2ª A	2ª A	2ª B	2ª B	2ª A	2ª B	2ª B	3ª A	2ª C
5ª B	3ª B	4ª A	4ª A	3ª A	3ª B	3ª B	4ª A	2ª B	2ª A	1ª B	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A	2ª A

Nº falla	Comissió	Fundació	Dissolució	Districte	Barri	Renda	Distància F. AJ	PP	Compromís	PSPV	VOX	Podem	Cs
141	Fra J. Rodríguez-Pintor Cortina	1936		Rascanya	Sant Llorenç	14.424	2.6	39%	25,10%	16,90%	11,50%	2%	3,90%
265	Riu Segura-Forn d'Alcedo	1971		Jesús	La Raiosa	12.570	1.3	35,70%	25,70%	18,20%	14,10%	2,50%	1,80%
30	La Vall de Laguar-Pare Ferris	1968		L'Olivereta	La Fontsanta	8.120	1.9	24,70%	20,10%	28,80%	17,50%	4,10%	2,20%
40	Carabasses-En Gall	1968		Campanar	Campanar	15.201	2.2	37,50%	25,70%	18,50%	11,80%	2,10%	2,60%
121	Lluís Cano, pl.	1968		Camins al Grau	Aiora	12.035	1.8	29,80%	27,60%	24,30%	11%	2,80%	2%
7	Borrull-Túria	1943		Jesús	La Creu Coberta	12.500	2.0	29,70%	27,90%	21,70%	14,10%	2,20%	1,30%
336	Serra Martés-Miguel Servet	1924		La Saïdia	Morvedre	13.603	1.0	35,30%	29,20%	17,30%	11,10%	2,80%	2,20%
258	Calvo Acacio	1972		Quatre Carreres	La Fonteta de Sant Lluís	9.994	2.4	36%	19%	20,60%	15,50%	2,90%	2,50%
326	Hellín-Pere de Luna	1888		Ciutat Vella	El Pilar	19.854	0.5	31,40%	34,40%	13,90%	13%	3,80%	1,70%
218	Ausiàs March-Na Rovella	1972		Campanar	Campanar	15.201	1	37,50%	25,70%	18,50%	11,80%	2,10%	2,60%
116	Josep Maestre	1902		Ciutat Vella	El Carme	19.854	0.7	28%	36,60%	16,40%	10,10%	4,60%	1,90%
64	Doctor Peset Aleixandre-En Guillem Ferrer	1969		Jesús	La Raiosa	12.570	1.4	35,70%	25,70%	18,20%	14,10%	2,50%	1,80%
104	Rojas Clemente, pl.	1969		Jesús	La Raiosa	12.570	1.5	35,70%	25,70%	18,20%	14,10%	2,50%	1,80%
69	Sant Josep de Pignatelli-Doctor Peset Aleixandre	1969		Extramurs	Arrancapins	17.467	1.5	47,10%	22%	12,80%	11,90%	1,60%	2,80%
159	Doctor Manuel Candela-Beatriz Tortosa	1969		Patraix	Patraix	13.622	1.7	36,30%	27,20%	17,90%	11,90%	2,40%	2%
99	Ferran el Católic-Erudit Orellana	1972		L'Olivereta	Nou Moles	12.099	0.9	34,80%	24,50%	21,70%	11,40%	2,40%	2,80%
205	Nord-Doctor Zamenhoff	1906		Extramurs	La Roqueta	16.415	0.9	44%	23,70%	13,50%	12,80%	1,60%	2,30%
257	Músic Espí-Gravador Fabregat	1890		Extramurs	La Petxina	16.436	1.3	42,10%	24,90%	14,10%	12,10%	2,40%	2,70%
82	Olivereta-Cerda i Rico	1971		Poblats Marítims	El Cabanyal - El Canyameral	11.833	4.0	28,70%	27%	24,40%	12,30%	2,80%	1,80%
223	Benicadell-Sant Roc	1871		Extramurs	El Botanic	16.474	0.7	38,10%	31%	12,60%	11,10%	2,90%	2,30%
360	Rubén Darío-Fra Lluís Colomer	1972		Camins al Grau	Albors	13.236	0.7	36,30%	25,20%	19,80%	12%	2,10%	2,80%
212	Arts i Oficis-Actor Llorens	1923		L'Eixample	Russafa	19.854	3.0	40%	29,30%	13,60%	10,20%	2,70%	2,40%
150	Doctor Manuel Candela-Av.del Port	1970		Patraix	Patraix	13.622	1.6	36,30%	27,20%	17,90%	11,90%	2,40%	2%
344	Polo y Peyrolón-Ciutat de Mula	1970		Quatre Carreres	En Corts	11.574	1.9	36,40%	25,50%	19,20%	12,80%	2,20%	1,70%
117	Daroca-Pare Viñas	1970		Quatre Carreres	Na Rovella	8.792	1.4	30,50%	20,50%	24,70%	18,20%	2,90%	1%
294	Jacint Labaila-Manuel Simó	1972		Benicalap	Benicalap	11.662	1.1	32,60%	24,30%	23,30%	13,30%	2,20%	2%
72	Joaquim Navarro-Carrícola	1973		Poblats del sud	El Palmar	12.199	17.3	36,50%		15,50%	9%	1%	2,90%
157	Sant Joan Bosco-Duc de Mandas	1973		Poblats Marítims	El Cabanyal - El Canyamelar	11.833	4.2	28,70%	27%	24,40%	12,30%	2,80%	1,80%
193	Manuel Arnau-La Creu Coberta	1973		Poblats marítims	El Grau	11.989	2.5	30,10%	25,20%	25,20%	12,20%	2,80%	1,50%
88	Bailén-Xàtiva	1973		Benicalap	Benicalap	11.662	0.9	32,60%	24,30%	23,30%	13,30%	2,20%	2%
162	Grups Mare de Déu del Carme	1973		Poblats Marítims	El Grau	11.989	4.2	30,10%	25,20%	25,20%	12,20%	2,80%	1,50%
304	Isaac Peral-Méndez Núñez	1972		Poblats del sud	Pinedo	13.145	7.5	36,70%	21,90%	14,50%	19%	1,30%	4,10%
251	Carrera de Sant Lluís-Rafael Albiñana	1973		L'Olivereta	Nou Moles	12.099	1.8	34,80%	24,50%	21,70%	11,40%	2,40%	2,80%
131	Iecla-Cardenal Benlloch	1973		Patraix	Safranar	13.750	1.5	33,10%	28,30%	20%	11,40%	2,10%	3%
37	Dalt-Sant Tomás	1973		Quatre Carreres	Montolivet	12.546	1.3	40,30%	22,80%	17,20%	13,90%	2%	1,70%
133	Reina-Vicent Guillot	1973		Poblats Marítims	El Cabanyal - El Canyameral	11.833	4.0	28,70%	27%	24,40%	12,30%	2,80%	1,80%
298	Pere Cabanes-Comte de Lumiares	1973		Jesús	La Raiosa	12.570	1.3	35,70%	25,70%	18,20%	14,10%	2,50%	1,80%
287	Riu Bidasoa-Comte de Torrefiel	1998		Poblats del nord	Massarrojos	17.671	6.5	48,80%	22,50%	11,40%	10,60%	1,30%	3,70%
349	Sants Just i Pastor-Serradora	1973		Benicalap	Benicalap	11.662	3.0	32,60%	24,30%	23,30%	13,30%	2,20%	2%
195	Gravador Jordán-Escultor Pastor	1973		L'Eixample	Russafa	19.854	1.1	40%	29,30%	13,60%	10,20%	2,70%	2,40%
66	Arbre, pl.	1973		Patraix	Patraix	13.622	1.8	36,30%	27,20%	17,90%	11,90%	2,40%	2%
282	Mare de Déu de la Cabeza-J.M. Mortes Lerma	1973		Benimaclet	Benimaclet	13.220	2.1	34,20%	28,70%	18,20%	11,20%	3,70%	2%
312	Séneca-Poeta Mas i Ros	1973		Ciutat Vella	Sant Francesc	19.854	4.1	58%	11%	7,80%	19,40%	1,40%	1,70%
21	Borrull-Socors	1974		La Saïdia	Marxalenes	11.844	1.5	33,10%	25,40%	22,20%	12,70%	2,60%	1,60%
250	Cadis-Dénia	1978		Poblats Marítims	Beteró	13.243	1.9	29,80%	27,50%	25,60%	19,50%	2%	1,40%
318	Tarongers-Universitat Politécnica	1974		Campanar	Campanar	15.201	3.0	37,50%	25,70%	18,50%	11,80%	2,10%	2,60%
319	Sant Vicent de Paül-Dip. Clara Campoamor	1974		Jesús	Camí Real	10.996	2.0	31,60%	21,70%	20,90%	17,80%	2,60%	2,50%
327	Pintor Pasqual Capuz-Fontanars	1974		Algirós	Aiora	12.035	0.6	29,80%	27,60%	24,30%	11%	2,80%	2%
130	Patraix, pl.	1974		L'Olivereta	Soternes	11.652	2.3	33,20%	22,30%	24,20%	13,60%	2,90%	1,60%
302	Xiva-Francisco de Llano	1974		Jesús	L'Hort de Senabre	11.720	3.2	30,70%	26%	24,20%	11,90%	2,40%	2,10%
95	Camí de Barcelona-Travessera ic. Monteada	1912		L'Eixample	Russafa	19.854	1.2	40%	29,30%	13,60%	10,20%	2,70%	2,40%
339	Blanqueries	1974		Quatre Carreres	Na Rovella	8.792	2.0	30,50%	20,50%	24,70%	18,20%	2,90%	1%
341	Carters-Litógraf Pasqual i Abad	1990		Algirós	La Carrasca	13.220	1.4	37,70%	27,60%	18,30%	10,70%	1,90%	2,40%
156	General Pando-Serrano Flores	1975		Rascanya	Torrefiel	10.352	2.1	30,10%	23,40%	24,90%	14%	2,60%	2,40%
92	En Sendra-Coll, pl.	1975		Jesús	L'Hort de Senabre	11.720	1.4	30,70%	26%	24,20%	11,90%	2,40%	2,10%
42	La Creu, pl.-Els Ángels	1975		Quatre Carreres	Malilla	12.691	2.0	32,90%	27,30%	19,80%	13,10%	2,40%	2,30%
46	Baix-Mesó de Morella	1975		Patraix	Sant Isidre	11.980	3.5	29,10%	25,60%	23,90%	13,90%	2,10%	2,90%
303	Alemanya-El Batxiller	1975		L'Olivereta	Tres Forques	9.802	2.0	31,40%	22,40%	25,60%	14%	2,80%	1,10%
261	Norman Bethune - Guillem Despuig	1975		Poblats de l'Oest	Benimamet	10.615	3.0	28,80%	18,40%	30,50%	14,90%	3,50%	1,50%
13	Actor Mora-Constitució	1975		Poblats del sud	El Forn d'alcedo	10.512	5.6	30,40%	23,10%	22,80%	18%	2,60%	1,80%
124	Lluís Oliag-Mariola-Granada	1975		Benimaclet	Benimaclet	13.220	1.8	34,20%	28,70%	18,20%	11,20%	3,70%	2%

Altres	Experimental	FMV	P2025	P2024	P2023	P2022	P2021	2020	2024	2023	2022	2021	2019	TOTAL	Caliu	Arc Iris	Neutres i Sostenibles	Somriure
3,10%	No		11.636,36 €	8.500,00 €	8.500,00 €	16.000,00€	8.000,00 €	8.000,00€	2	2		1,94		5,94				
2%	No		10.909,09 €	11.000,00 €	11.000,00 €	15.000,00€	9.000,00 €	10.000,00€				2,92	2,98	5,9				
3,10%	No		6.909,09 €	7.000,00 €	6.000,00 €	9.075,00€	6.503,75 €	6.050,00€	1,52	0,9	1,66		1,78	5,86				
1,80%	No	1	9.090,91 €	10.000,00 €	10.000,00 €	15.000,00€	8.500,00 €	8.500,00€		2,78	2,94			5,72				
2,50%	No		9.818,18 €	10.000,00 €	10.000,00 €	15.000,00€	10.000,00 €	10.000,00€	2,74			2,96		5,7				
2,10%	No		9.090,91 €	10.000,00 €	10.000,00 €	13.500,00€	9.000,00 €	9.000,00€	2,68			2,94		5,62				
2,10%	No	1	10.727,27 €	11.500,00 €	10.000,00 €	20.000,00€	4.500,00 €	9.000,00€		2,82		2,8		5,62				
3,50%	No		10.272,73 €	11.000,00 €	9.500,00 €	13.927,65€	10.000,00 €	9.285,02€			2,62		2,96	5,58				
1,90%	No		10.454,55 €	11.000,00 €	11.100,00 €	14.700,00€	5.500,00 €	10.500,00€	2,82		2,72			5,54				
1,80%	No	1	8.636,36 €	8.000,00 €	8.400,00 €	7.161,00€	8.800,00 €	11.000,00€	1,68			3,76		5,44				
2%	No		5.000,00 €	5.500,00 €	9.460,00 €	11.800,00€	9.240,00 €	8.400,00€		2,64			2,76	5,4				
2%	No		8.181,82 €	10.000,00 €	9.000,00 €	14.400,00€	9.000,00 €	9.000,00€		2,56			2,8	5,36				
2%	No	1	5.409,09 €	7.000,00 €	7.000,00 €	11.605,00€	7.141,00 €	6.501,00€		1,58	1,8		1,76	5,14				
1,70%	No	1	7.272,73 €	7.000,00 €	7.000,00 €	13.000,00€	7.000,00 €	7.000,00€	1,5	1,62	1,98			5,1	1	2		
2,20%	No		7.727,44 €	7.500,00 €	7.000,00 €	9.750,00€	6.000,00 €	6.000,00€	1,54	1,52	1	0,94		5	1			
2,30%	No		6.363,64 €	7.000,00 €	7.500,00 €	9.800,00€	8.050,00 €	7.000,00€	1,48	1,7			1,74	4,92				
1,50%	No		13.636,36 €	15.000,00 €	15.000,00 €	11.000,00€	4.000,00 €	9.500,00€			1,88	2,98		4,86				
1,90%	No		6.363,64 €	8.550,00 €	5.500,00 €	8.175,00€	9.285,10 €	5.450,00€	1,96	0,82		1	1	4,78				
3%	No		12.900,00 €	14.190,00 €	14.190,00 €	24.832,50€	14.190,00 €	14.190,00€			4,74			4,74				
2%	No		14.000,00 €	15.400,00 €	14.000,00 €	13.000,00€	10.450,00 €	8.800,00€			1,9	2,78		4,68	2	1	1	
1,70%	No		10.909,09 €	11.000,00 €	9.350,00 €	14.000,00€	5.000,00 €	8.000,00€			2,76	1,92		4,68				
1,70%	No		9.545,45 €	11.000,00 €	11.000,00 €	8.775,00€	4.000,00 €	5.850,00€		2,9		0,86	0,9	4,66				
2,20%	No		8.181,82 €	8.000,00 €	5.500,00 €	11.000,00€	5.500,00 €	5.500,00€	1,74	0,92		1	0,98	4,64				
2,10%	No		8.181,82 €	9.000,00 €	6.500,00 €	9.000,00€	2.805,00 €	6.000,00€	1,86	0,94	0,88	0,96		4,64				
2,10%	Si		5.454,55 €	6.000,00 €	5.001,00 €	6.120,00€	4.950,00 €	4.500,00€	1	1	0,82	0,84	0,96	4,62				
2,30%	No		7.681,82 €	8.450,00 €	8.450,00 €	12.675,00€	11.000,00 €	8.450,00€	1,78			2,82		4,6				
1,20%	No		5.454,55 €	6.000,00 €	8.000,00 €	10.000,00€	5.500,00 €	5.500,00€	0,98		1,56	0,98	0,98	4,5				
3%	No		7.000,00 €	6.850,00 €	7.000,00 €	9.200,00€	7.700,00 €	7.000,00€	0,88		1,54		1,84	4,26				
3%	No		5.454,55 €	6.000,00 €	6.000,00 €	10.000,00€	7.700,00 €	3.950,00€	0,84	0,98	1,6	0,7		4,12				
2,30%	No		15.454,55 €	13.000,00 €	12.000,00 €	18.000,00€	12.000,00 €	12.000,00€			3,92			3,92	1			
3%	No		13.181,82 €	14.500,00 €	14.500,00 €	21.750,00€	21.750,00 €	14.500,00€	3,88					3,88				
2,40%	No		10.454,55 €	13.000,00 €	12.000,00 €	12.000,00€	8.800,00 €	8.000,00€			1,92	1,86		3,78				
2,30%	No	2	7.272,73 €	8.000,00 €	8.000,00 €	14.000,00€	1.980,00 €	7.000,00€				1,88	1,9	3,78				1
1,80%	No		5.695,45 €	11.484,00 €	6.500,00 €	12.000,00€	7.000,00 €	7.000,00€				1,84	1,92	3,76				
2,10%	No		5.454,55 €	6.000,00 €	6.001,00 €	11.200,00€	8.800,00 €	8.000,00€			1,76		1,94	3,7				
3%	No		7.000,00 €	7.500,00 €	9.000,00 €	14.100,00€	10.120,00 €	9.200,00€					3,68	3,68				
2%	No		9.090,91 €	9.700,00 €	8.000,00 €	10.687,00€	4.150,00 €	7.500,00€			1,7		1,96	3,66	1			
1,70%	No		7.272,73 €	8.000,00 €	8.000,00 €	8.000,00€	14.000,00 €	5.500,00€		1,76	0,94	0,88		3,58				
2,30%	No		11.818,18 €	13.000,00 €	13.000,00 €	26.000,00€	7.370,00 €	13.000,00€	3,58					3,58				
1,70%	No		7.727,27 €	8.500,00 €	10.000,00 €	7.000,00€	3.000,00 €	7.000,00€		2,7	0,72			3,42				
2,20%	No		10.000,00 €	11.000,00 €	7.000,00 €	7.500,00€	5.100,00 €	5.000,00€		1,66	0,92	0,8		3,38				
2,70%	No		6.363,64 €	8.000,00 €	8.000,00 €	10.500,00€	16.125,00 €	6.000,00€			1,72		1,66	3,38				
1,40%	No	2	6.363,64 €	7.000,00 €	7.000,00 €	9.750,00€	2.100,00 €	6.500,00€			1,52	1,66		3,18				
2%	No		0,00 €	7.500,00 €	3.500,00 €	7.625,00€	3.700,00 €	3.700,00€	1,66	0,36	1			3,02				
2,40%	No		15.454,55 €	14.000,00 €	10.000,00 €	14.700,00€	7.000,00 €	10.500,00€				2,98		2,98				
1,80%	No		12.000,00 €	13.200,00 €	11.000,00 €	10.164,00€	8.800,00 €	8.470,00€					2,9	2,9				
1,90%	No		11.363,64 €	11.200,00 €	9.800,00 €	13.900,00€	11.550,00 €	8.000,00€	2,9					2,9				
2,50%	No		7.636,36 €	6.000,00 €	8.500,00 €	8.250,00€	10.000,00 €	5.500,00€		1,98		0,92		2,9				
2%	No		7.727,27 €	6.600,00 €	6.050,00 €	14.000,00€	8.000,00 €	8.000,00€	0,9			1,94		2,84				
2,40%	No		9.545,45 €	10.500,00 €	10.500,00 €	18.000,00€	9.000,00 €	9.000,00€	2,8					2,8				
1,70%	No		7.272,73 €	8.000,00 €	5.000,00 €	7.500,00€	5.000,00 €	5.000,00€	1,7				1	2,7				
2,10%	No		4.090,91 €	5.500,00 €	5.500,00 €	4.500,00€	10.000,00 €	6.000,00€				0,9	1,8	2,7				
2,50%	No		9.090,91 €	8.500,00 €	10.500,00 €	10.500,00€	7.850,00 €	7.300,00€					2,64	2,64				
2,30%	No		9.090,91 €	10.000,00 €	12.000,00 €	12.000,00€	8.000,00 €	8.000,00€	2,58					2,58				
2,40%	No		4.636,36 €	5.100,00 €	4.300,00 €	5.600,00€	3.750,00 €	3.595,00€	0,66	0,56	0,64	0,38	0,32	2,56				
2,20%	No		9.090,90 €	9.200,00 €	7.700,00 €	7.500,00€	5.000,00 €	6.000,00€	2,54					2,54				
2,20%	No		3.590,91 €	3.950,00 €	2.550,00 €	7.100,00€	3.630,00 €	3.300,00€	0,28	0,4	0,84	0,5	0,48	2,5				
2,40%	No		8.545,45 €	9.400,00 €	9.400,00 €	13.500,00€	8.000,00 €	9.000,00€		2,5				2,5				
2,30%	Si		6.818,18 €	7.500,00 €	2.800,00 €	6.000,00€	13.000,00 €	3.500,00€	1,6		0,58			2,18				
1,30%	No		5.863,64 €	6.000,00 €	5.750,00 €	6.525,00€	4.950,00 €	4.500,00€			0,8	0,48	0,84	2,12				
2,70%	No		3.181,82 €	3.500,00 €	3.500,00 €	9.500,00€	6.500,00 €	6.000,00€	0,24	0,26	1,58			2,08				

Controla Club	RTVV	À Punt	Falles Experimentals	Picota	Premis I+G	Creu Roja a la Falla Ecologista	Levante-EMV	Radio SER	SA 2024	SA 2023	SA 2022	SA 2021	SA 2020	SA 2019	SA 2018
									6ªA	6ªA	4ªC	5ªC	5ªC	4ªC	4ªC
									5ªB	5ªA	5ªA	4ªC	4ªC	4ªC	4ªB
									6ªC	7ªA	6ªC	6ªC	6ªC	6ªC	6ªB
									5ªB	5ªB	5ªA	5ªB	5ªB	5ªC	5ªC
3									5ªB	5ªB	5ªA	5ªA	5ªA	4ªB	4ªC
									5ªB	5ªB	5ªC	5ªA	5ªA	5ªB	7ªC
									5ªA	5ªB	4ªA	5ªB	5ªB	5ªB	5ªB
									5ªA	5ªC	5ªC	5ªA	5ªA	5ªA	5ªA
									5ªA	5ªA	5ªB	4ªC	4ªC	5ªA	4ªB
									6ªB	6ªA	7ªB	4ªA	4ªA	4ªB	5ªA
			2	1					7ªB	5ªC	6ªB	5ªB	5ªB	5ªC	5ªC
									5ªB	5ªC	5ªB	5ªA	5ªA	5ªB	5ªB
									6ªC	6ªC	6ªB	6ªB	6ªB	6ªC	6ªC
2									6ªC	6ªC	6ªA	6ªB	6ªB	6ªA	6ªC
									6ªC	6ªC	6ªC	6ªC	6ªC	7ªA	6ªA
									6ªC	6ªB	6ªC	6ªA	6ªA	6ªC	6ªB
	1		1						4ªA	4ªA	6ªA	5ªA	5ªA	4ªC	4ªC
			1						6ªA	7ªB	7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	7ªA
									4ªA	3ªC	3ªB	3ªC	3ªC	3ªC	3ªB
			13						3ªC	4ªB	6ªA	5ªB	5ªB	5ªB	5ªB
			1						5ºA	5ºC	5ºB	5ºC	5ºC	5ºA	5ºA
							1		5ªA	5ªA	7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	6ªC
									6ªB	7ªA	6ªB	6ªC	6ªC	7ªA	7ªA
									6ªA	7ªA	7ªA	6ªC	6ªC	6ªC	6ªB
									7ªA	7ªA	7ªB	7ªB	7ªB	7ªB	6ªB
									6ªB	6ªA	6ªA	5ªB	5ªB	5ªB	5ªB
									7ªA	6ªB	6ªC	7ªA	7ªA	7ªB	7ªB
	2								7ªA	6ªC	6ªC	6ªC	6ªC	6ªB	6ªA
	1		2						7ªB	7ªA	6ªC	7ªC	7ªC	7ªC	8ªA
	1								4ªC	4ªB	4ªA	4ªA	4ªA	4ªA	2ªB
									4ªA	4ªA	3ªC	3ªC	3ªC	3ªC	3ªB
									4ªC	4ªC	6ªA	6ªA	6ªA	5ªB	5ªB
	1								6ªB	6ªB	5ªB	6ªA	6ªA	6ªA	6ªA
									5ªA	7ªA	6ªA	6ªA	6ªA	6ªA	6ªB
									7ªA	7ªA	6ªB	5ªC	5ªC	6ªA	6ªA
									6ªC	5ªC	5ªA	5ªA	5ªA	4ªB	4ªA
			8		1				5ªC	6ªB	6ªB	6ªA	6ªA	6ªA	5ªB
1									6ªB	6ªB	7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	7ªA
									4ªC	4ªC	3ªA	3ªC	3ªC	3ªC	4ªA
2									6ªA	5ªB	7ªB	5ªC	5ªC	6ªA	6ªA
			1						5ªA	6ªC	7ªA	7ªB	7ªB	7ªA	6ªB
									6ªB	6ªB	6ªB	6ªC	6ªC	6ªC	6ªC
1			1						6ªC	6ªC	6ªC	6ªB	6ªB	6ªB	6ªB
									6ªB	8ªA	7ªA	7ªC	7ªC	7ªC	8ªC
									3ªC	5ªB	5ªA	4ªC	4ªC	4ªB	4ªB
									4ªB	5ªA	6ªC	5ªC	5ªC	5ªB	5ªC
									5ªA	5ªB	5ªC	5ªC	5ªC	6ªA	6ªA
									7ªA	6ªA	7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	7ªA
									7ªA	7ªA	5ªB	6ªA	6ªA	4ªB	5ªA
									5ªB	5ªA	4ªA	5ªB	5ªB	6ªA	5ªC
									6ªB	7ªB	7ªA	7ªB	7ªB	7ªB	7ªB
									7ªB	7ªB	8ªA	7ªA	7ªA	6ªC	7ªB
									6ªB	5ªA	6ªB	6ªA	6ªA	5ªC	7ªB
									5ªC	4ªC	5ªC	5ªC	5ªC	5ªC	5ªA
									7ªC	7ªC	8ªA	8ªA	8ªC	8ªA	7ªA
									5ªC	6ªB	7ªA	6ªC	6ªC	7ªB	7ªB
2									8ªB	8ªA	7ªB	8ªA	8ªA	8ªA	8ªA
									5ªC	5ªC	5ªB	5ªB	5ªB	5ªA	5ªA
							1		6ªC	8ªB	7ªC	8ªA	8ªA	8ªB	8ªB
									7ªB	7ªB	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC
									8ªB	8ªB	6ªC	7ªA	7ªA	6ªC	6ªC

SA 2017	SA 2016	SA 2015	SA 2014	SA 2013	SA 2012	SA 2011	SA 2010	SA 2009	SA 2008	SA 2007	SA 2006	SA 2005	SA 2004	SA 2003	SA 2002	SA 2001	SA 2000	SA 1999	SA 1998
4ª B	4ª B	4ª B	4ª A	5ª A	4ª B	5ª A	5ª B	7ª B	4ª B	5ª A	3ª B	4ª B	3ª A	1ª B	2ª A	1ª B	7ª A	5ª B	5ª B
4ª C	4ª C	4ª B	4ª B	5ª A	5ª A	5ª B	5ª A	5ª A	4ª B	5ª A	5ª A	6ª A	6ª B	6ª A	5ª A	5ª B	3ª C	3ª B	4ª A
6ª A	6ª A	6ª A	6ª B	7ª A	6ª B	6ª C	6ª C	6ª C	6ª B	5ª B	6ª C	5ª B	5ª A	4ª B	1ª B	1ª B	4ª A	4ª A	4ª B
5ª B	5ª C	5ª B	6ª A	6ª B	6ª C	7ª A	6ª C	7ª A	6ª A	5ª A	7ª C	7ª C	7ª C	7ª C	7ª C	7ª C	7ª A	7ª B	7ª B
4ª B	4ª B	4ª B	4ª A	4ª A	4ª A	4ª B	4ª B	4ª A	4ª A	5ª A	4ª B	4ª B	4ª A	4ª B	5ª B	4ª A	2ª B	3ª B	2ª A
7ª B	5ª A	5ª A	5ª A	6ª B	6ª B	6ª B	6ª B	6ª C	7ª A	7ª A	7ª A	7ª A	7ª C	7ª C	7ª A	7ª A	5ª B	6ª B	5ª A
5ª B	5ª A	5ª A	5ª A	5ª B	6ª B	6ª B	6ª B	6ª C	5ª A	6ª B	6ª B	6ª A	6ª A	6ª C	5ª B	7ª B	7ª B	7ª C	7ª C
4ª A	4ª B	4ª A	4ª A	4ª B	4ª A	5ª A	4ª B	4ª B	4ª B	5ª A	4ª A	6ª B	6ª B	4ª B	6ª A	6ª A	6ª B	6ª B	7ª A
4ª B	4ª B	4ª A	4ª A	4ª B	4ª A	4ª B	4ª B	4ª B	5ª B	6ª B	5ª B	6ª C	6ª C	7ª A	6ª B	6ª C	5ª A	5ª A	5ª A
5ª A	4ª C	4ª C	4ª A	4ª B	4ª B	4ª B	3ª A	4ª A	4ª A	6ª A	5ª B	5ª B	3ª A	7ª C	6ª C	6ª A	5ª A	5ª B	7ª A
4ª B	5ª B	5ª A	4ª B	4ª A	3ª B	4ª A	3ª A	2ª B	3ª A	2ª B	1ª B	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B
4ª C	5ª A	5ª A	5ª B	5ª A	6ª A	3ª A	3ª B	4ª B	5ª A	5ª A	3ª B	4ª A	4ª A	3ª B	3ª A	3ª A	4ª A	4ª B	4ª B
6ª A	7ª B	7ª A	6ª C	7ª A	7ª C	6ª A	5ª B	6ª A	5ª B	7ª A	7ª A	7ª A	4ª B	5ª A	3ª B	2ª B	3ª A	2ª A	7ª A
5ª B	6ª A	6ª A	6ª B	7ª A	6ª C	7ª A	7ª A	6ª A	6ª B	7ª A	7ª B	7ª B	7ª A	6ª B	6ª B	6ª B	7ª A	7ª C	6ª B
6ª A	6ª A	5ª B	5ª B	4ª B	5ª A	5ª A	5ª A	5ª B	5ª B	5ª B	3ª B	5ª A	3ª B	3ª B	3ª A	2ª B	2ª A	3ª B	5ª A
6ª B	5ª C	6ª B	6ª A	6ª B	5ª A	6ª A	5ª B	5ª A	5ª A	4ª B	4ª B	4ª B	4ª A	4ª B	4ª B	6ª B	5ª B	6ª A	5ª A
4ª C	5ª A	5ª C	3ª B	6ª A	2ª B	2ª B	2ª B	2ª B	3ª A	2ª A	1ª B	2ª A	3ª A	5ª B	2ª B	3ª A	6ª A	6ª B	7ª C
6ª A	6ª A	6ª B	6ª A	7ª A	6ª C	7ª A	6ª B	6ª C	6ª B	7ª A	6ª C	6ª B	6ª C	6ª C	6ª C	6ª B	4ª A	4ª B	4ª B
2ª B	2ª B	2ª B	3ª B	3ª B	3ª A	3ª B	3ª B	3ª B	3ª B	4ª A	4ª A	3ª B	3ª B	3ª B	3ª A	5ª A	3ª A	3ª A	2ª B
4ª B	5ª B	5ª A	5ª B	6ª C	5ª A	5ª B	6ª A	6ª A	6ª C	7ª A	7ª B	7ª B	7ª A	6ª C	7ª B	7ª B	6ª A	7ª A	7ª A
5ª A	4ª C	4ª C	5ª A	5ª A	6ª A	6ª C	6ª C	6ª C	6ª C	6ª C	6ª C	7ª A	7ª A	7ª A	7ª C	6ª C	7ª B	5ª A	7ª A
4ª C	4ª A	4ª A	3ª B	3ª B	3ª B	4ª A	4ª A	4ª A	3ª A	3ª B	4ª A	3ª B	3ª B	3ª B	5ª B	4ª A	4ª C	5ª A	4ª A
6ª B	6ª B	6ª A	6ª C	6ª B	5ª B	6ª B	5ª B	5ª B	5ª B	6ª A	6ª A	6ª C	6ª C	6ª C	6ª B	6ª A	5ª B	4ª B	4ª B
6ª B	6ª B	6ª C	6ª C	7ª A	7ª A	6ª C	4ª B	6ª A	3ª B	4ª A	7ª B	7ª B	5ª A	3ª B	4ª A	4ª A	3ª A	5ª B	7ª A
6ª C	6ª B	6ª B	6ª A	6ª B	6ª A	6ª B	6ª B	7ª B	6ª C	6ª C	6ª B	6ª C	6ª B	6ª A	5ª A	7ª A	6ª A	7ª C	7ª B
5ª A	5ª A	5ª A	6ª B	5ª B	4ª B	4ª B	5ª A	5ª B	6ª A	5ª B	5ª A	5ª A	5ª B	6ª B	6ª A	5ª B	3ª C	7ª B	4ª A
6ª B	5ª B	5ª B	5ª B	5ª B	3ª B	4ª B	3ª A	3ª A	3ª B	3ª B	4ª A	7ª B	6ª B	6ª A	6ª C	5ª B	3ª C	3ª B	3ª B
4ª C	5ª A	3ª B	2ª B	3ª A	4ª A	2ª A	3ª A	4ª A	4ª A	4ª A	4ª A	6ª C	6ª B	6ª C	6ª A	5ª A	7ª A	3ª A	5ª B
6ª C	7ª A	6ª A	6ª A	6ª B	5ª A	5ª B	5ª B	6ª A	5ª B	5ª A	6ª B	7ª A	6ª B	6ª B	7ª A	6ª C	4ª B	3ª B	6ª A
4ª B	4ª B	5ª B	4ª B	3ª A	3ª A	4ª B	4ª B	4ª B	4ª B	4ª B	4ª B	4ª B	5ª A	5ª B	5ª B	6ª A	4ª A	3ª B	2ª B
3ª A	3ª A	3ª B	3ª B	3ª B	3ª A	3ª B	3ª B	3ª B	3ª B	3ª B	3ª B	3ª B	5ª B	6ª A	6ª B	5ª B	5ª A	4ª B	3ª B
4ª C	4ª C	4ª B	4ª A	4ª B	4ª A	4ª A	5ª A	5ª A	6ª A	4ª A	4ª A	3ª B	3ª B	6ª B	7ª A	6ª B	6ª B	7ª A	6ª A
5ª B	5ª B	5ª B	5ª B	3ª B	3ª A	5ª A	3ª B	3ª B	3ª B	4ª A	4ª A	3ª B	4ª B	4ª A	3ª B	4ª A	5ª A	6ª A	5ª B
5ª C	5ª A	4ª C	3ª A	4ª A	4ª B	5ª A	5ª A	4ª B	4ª A	4ª A	4ª A	2ª B	2ª B	2ª B	2ª A	3ª A	3ª A	1ª B	1ª B
5ª B	6ª A	5ª B	5ª B	6ª B	6ª B	6ª B	6ª B	6ª C	6ª C	7ª B	7ª C	7ª C	7ª C	7ª C	7ª B	7ª C	7ª A	7ª C	7ª C
4ª A	4ª A	3ª B	3ª B	3ª B	4ª A	4ª B	4ª B	2ª B	3ª A	3ª A	5ª A	4ª A	4ª B	4ª B	3ª B	4ª B	5ª C	3ª B	5ª B
5ª A	5ª B	5ª B	5ª B	6ª A	6ª C	7ª A	6ª B	6ª B	6ª C	6ª C	6ª B	6ª B	6ª A	3ª A	3ª A	6ª C	6ª A	6ª B	5ª A
5ª B	4ª B	4ª C	6ª B	6ª B	5ª A	5ª B	5ª B	5ª B	5ª B	4ª B	4ª B	4ª B	5ª A	7ª A	1ª A	7ª B	7ª A	3ª B	3ª A
3ª B	3ª A	3ª A	2ª B	2ª B	2ª B	3ª A	3ª A	6ª A	6ª A	7ª B	7ª A	7ª B	7ª A	6ª C	7ª A	6ª B	4ª B	6ª B	6ª B
5ª C	5ª C	5ª C	7ª A	5ª B	5ª A	6ª A	5ª B	4ª B	4ª A	4ª A	4ª B	4ª A	6ª A	5ª B	4ª B	6ª C	6ª A	6ª A	5ª B
6ª B	6ª B	7ª A	7ª A	7ª C	7ª A	7ª A	6ª B	7ª C	7ª B	7ª B	7ª A	5ª B	7ª A	5ª B	6ª A	6ª B	5ª B	7ª C	7ª A
6ª A	5ª C	6ª C	6ª C	5ª A	3ª B	4ª B	4ª A	4ª A	3ª B	2ª A	2ª B	2ª B	2ª B	2ª A	6ª B	5ª A	3ª A	5ª B	3ª B
6ª A	6ª A	6ª A	6ª A	5ª B	5ª B	6ª A	6ª B	6ª B	7ª A	6ª B	7ª B	4ª B	6ª C	6ª B	6ª A	7ª B	6ª B	7ª A	7ª A
7ª A	7ª A	7ª A	6ª A	3ª A	3ª A	4ª A	4ª A	6ª A	6ª C	6ª C	6ª C	7ª A	6ª B	7ª A	6ª C	6ª B	4ª A	6ª B	5ª B
4ª B	4ª B	4ª B	5ª B	6ª B	5ª A	6ª A	5ª A	5ª B	6ª A	5ª A	1ª A	1ª B	4ª B	2ª A	2ª B	3ª A	1ª B	1ª A	1ª A
4ª C	5ª A	5ª A	6ª B	2ª B	2ª B	3ª A	2ª B	2ª B	1ª B	2ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	1ª B	
4ª C	4ª C	6ª A	6ª C	7ª B	7ª B	5ª A	5ª B	5ª B	5ª A	4ª B	3ª B	6ª B	6ª A	5ª B	5ª B	4ª A	4ª B	6ª A	6ª A
4ª A	4ª B	4ª B	7ª B	4ª B	6ª A	1ª B	6ª C	6ª B	6ª B	5ª B	5ª A	5ª B	5ª A	4ª B	4ª A	6ª A	7ª A	7ª B	7ª B
6ª A	3ª B	6ª A	6ª B	6ª C	3ª B	3ª B	4ª A	4ª B	4ª B	4ª B	4ª A	3ª B	5ª A	5ª B	5ª B	5ª B	5ª A	5ª A	5ª A
5ª C	6ª C	6ª C	7ª A	7ª B	5ª A	5ª B	5ª B	5ª A	3ª B	5ª A	3ª B	4ª B	2ª B	4ª A	4ª A	7ª B	7ª B	7ª B	6ª A
6ª C	7ª C	5ª A	4ª B	4ª B	4ª A	4ª A	4ª A	6ª B	4ª A	4ª A	4ª A	4ª A	4ª A	3ª B	3ª A	3ª A	5ª C	6ª B	3ª A
6ª A	6ª A	6ª A	7ª B	6ª A	4ª B	5ª A	6ª C	4ª A	3ª B	1ª B	3ª B	2ª B	4ª A	1ª B	2ª B	2ª A	1ª B	4ª B	3ª A
6ª B	6ª A	6ª B	6ª C	7ª B	7ª B	7ª C	7ª B	7ª B	6ª B	6ª B	7ª B	7ª B	6ª B	6ª C	6ª B	7ª C	7ª A	7ª C	7ª B
5ª A	4ª C	4ª C	4ª B	6ª A	5ª B	6ª A	6ª B	5ª B	5ª A	6ª A	4ª B	6ª B	5ª B	6ª C	6ª B	5ª B	4ª B	6ª B	4ª B
7ª A	6ª C	7ª A	7ª A	7ª A	7ª A	7ª A	6ª C	7ª A	7ª A	7ª B	7ª B	7ª B	7ª B	7ª B	7ª B	7ª A	7ª B	7ª C	5ª A
6ª C	6ª C	6ª C	7ª A	6ª C	7ª A	5ª B	6ª C	6ª A	7ª C	6ª A	5ª A	6ª C	6ª C	6ª C	7ª B	7ª B	6ª B	7ª A	6ª B
7ª A	7ª A	7ª B	7ª B	6ª C	6ª A	6ª B	6ª B	6ª C	5ª B	5ª B	6ª A	6ª A	6ª C	6ª C	7ª B	7ª A	5ª C	6ª A	6ª A
5ª C	7ª A	5ª A	5ª A	4ª A	4ª B	5ª B	6ª C	5ª A	4ª A	6ª A	5ª B	6ª C	4ª B	6ª A	4ª B	6ª A	4ª A	3ª A	5ª A
7ª B	7ª B	7ª C	7ª C	7ª B	7ª B	7ª C	7ª A	7ª B	7ª B	7ª B	7ª C	7ª C	6ª A	7ª C	1ª B	2ª A	2ª A	2ª A	2ª B
7ª A	7ª A	7ª C	7ª C	7ª C	5ª A	5ª B	5ª B	5ª B	5ª B	6ª B	6ª B	6ª C	6ª B	5ª A	6ª B	6ª A	7ª A	7ª A	4ª B
6ª A	6ª C	5ª C	5ª A	5ª B	5ª A	5ª B	5ª B	6ª B	6ª B	5ª B	6ª A	3ª A	3ª A	5ª B	6ª C	7ª A	5ª A	5ª B	4ª A

SA 1997	SA 1996	SA 1995	SA 1994	SA 1993	SA 1992	SA 1991	SA 1990	SA 1989	SA 1988	SA 1987	SA 1986	SA 1985	SA 1984	SA 1983	SA 1982	SA 1981
5ªA	5ªA	4ªB	3ªB	4ªA	4ªA	4ªA	2ªA	2ªB	2ªB	3ªC	3ªC	3ªA	3ªC	2ªB	2ªA	2ªB
6ªB	4ªB	5ªB	3ªA	ESPECIAL	5ªA	4ªB	3ªA	2ªC	3ªA	3ªB	4ªA	4ªA	3ªC	2ªB	4ªA	3ªC
3ªA	ESPECIAL	4ªB	5ªA	ESPECIAL	4ªA	5ªA	4ªA	3ªC	3ªC	4ªA	4ªA	4ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªC
6ªB	6ªB	6ªB	6ªA	2ªA	2ªB	2ªA	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC	3ªC	3ªC	3ªC	4ªA	4ªA	4ªA
2ªB	2ªA	2ªA	3ªA	ESPECIAL	6ªB	4ªB	2ªC	4ªB	3ªC	3ªA	2ªC	3ªA	3ªC	2ªB	3ªB	3ªB
4ªB	2ªA	2ªB	5ªA	5ªB	6ªA	7ªA	4ªB	3ªC	3ªC	4ªA	4ªD	4ªD	3ªC	3ªC	4ªB	3ªC
7ªA	7ªA	6ªB	6ªB	5ªA	7ªA	5ªB	4ªA	3ªB	2ªA	1ªA	ESPECIAL	2ªA	3ªC	2ªB	1ªC	1ªB
6ªA	6ªA	6ªA	6ªB	ESPECIAL	7ªA	6ªA	4ªD	4ªC	4ªB	4ªC	4ªC	4ªA	3ªC	2ªB	4ªB	4ªA
4ªB	3ªB	4ªB	5ªB	ESPECIAL	6ªB	6ªB	4ªC	2ªC	4ªA	4ªD	4ªC	4ªA	3ªC	2ªB	1ªC	1ªB
5ªB	4ªA	4ªB	2ªB	4ªA	6ªB	4ªA	2ªB	4ªD	4ªC	3ªB	2ªB	2ªB	3ªA	2ªB	3ªB	2ªA
2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªA	3ªA	3ªA	2ªB	2ªA	1ªC	1ªC	2ªA	2ªA	2ªC	3ªA	3ªA	2ªB
5ªB	3ªA	5ªA	3ªB	4ªB	5ªB	5ªB	4ªC	4ªC	4ªB	4ªB	3ªC	3ªC	3ªC	2ªB	4ªA	3ªC
3ªB	2ªB	4ªB	4ªB	4ªA	4ªA	4ªB	4ªA	1ªC	3ªC	4ªC	3ªC	4ªB	3ªC	2ªB	3ªB	1ªB
7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	6ªB	5ªA	5ªB	4ªA	4ªC	4ªC	4ªD	4ªD	4ªB	3ªC	2ªB	3ªB	4ªA
2ªB	2ªA	2ªA	2ªA	5ªB	4ªA	7ªA	4ªC	4ªA	4ªA	4ªB	4ªC	4ªB	4ªB	4ªB	3ªA	3ªB
5ªA	4ªB	5ªB	5ªB	6ªA	6ªB	6ªA	4ªA	4ªA	4ªB	4ªC	4ªA	1ªB	2ªC	2ªB	3ªB	3ªC
6ªB	5ªA	3ªA	6ªA	6ªB	5ªA	6ªA	4ªB	2ªB	4ªC	4ªD	3ªA	2ªC	2ªB	2ªB	2ªC	3ªB
5ªA	5ªB	6ªA	6ªA	ESPECIAL	6ªB	6ªB	2ªC	4ªB	4ªD	3ªB	3ªA	4ªB	3ªC	2ªB	4ªA	3ªC
3ªA	2ªB	3ªA	4ªA	5ªA	3ªA	4ªB	3ªB	3ªB	3ªB	3ªB	3ªA	3ªB	3ªA	2ªB	1ªC	1ªC
6ªA	4ªB	1ªB	1ªB	5ªA	5ªA	5ªA	3ªB	3ªC	2ªC	3ªA	4ªA	3ªC	3ªC	3ªC	3ªB	3ªA
6ªA	6ªA	6ªB	6ªB	6ªB	5ªB	5ªB	3ªC	3ªA	2ªC	3ªA	3ªB	3ªA				
4ªB	3ªA	4ªA	2ªB	2ªB	3ªA	2ªB	3ªA	2ªC	2ªC	3ªA	3ªB	3ªA	3ªA	3ªA	2ªC	2ªB
4ªA	3ªB	3ªB	3ªB	3ªB	3ªB	3ªB	2ªA	2ªC	2ªC	2ªC	2ªB	2ªA	2ªC	2ªB	2ªC	1ªB
6ªA	4ªA	5ªA	5ªA	3ªA	5ªB	5ªB	4ªC	4ªC	3ªC	3ªB	4ªA	2ªC	2ªA	2ªA	1ªC	1ªB
6ªB	4ªB	6ªA	6ªA	5ªB	6ªB	5ªB	4ªA	4ªB	4ªB	4ªC	4ªC	3ªC	3ªC	2ªB	2ªA	3ªC
4ªA	2ªA	4ªA	4ªB	5ªA	5ªB	6ªA	4ªA	3ªC	3ªB	4ªA	4ªB	4ªA	4ªA	2ªB	4ªA	3ªC
3ªB	3ªA	3ªA	2ªA	ESPECIAL	2ªB	2ªB	4ªA	3ªC	2ªC	1ªC	2ªA	2ªA	3ªC	2ªB	2ªA	2ªB
5ªA	4ªB	5ªB	5ªB	ESPECIAL	6ªB	6ªB	4ªC	3ªA	3ªA	1ªA	4ªA	2ªC	3ªC	2ªB	3ªB	2ªC
3ªB	3ªB	6ªB	5ªB	4ªA	3ªB	4ªB	4ªA	2ªB	2ªB	2ªC	3ªB	2ªB	3ªC	2ªB	3ªC	3ªC
3ªB	1ªB	3ªB	1ªB	1ªA	1ªB	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL
4ªA	3ªA	3ªA	2ªB	ESPECIAL	6ªA	5ªB	3ªC	3ªB	4ªA	4ªC	2ªC	4ªB	4ªB	2ªB	4ªB	4ªA
5ªA	5ªA	5ªA	4ªA	5ªB	5ªA	5ªA	3ªB	3ªB	3ªB	3ªC	3ªC	3ªB	3ªC	2ªB	3ªC	3ªB
6ªA	4ªB	6ªA	4ªB	5ªA	5ªA	6ªB	4ªB	4ªB	4ªB	3ªC	1ªC	3ªB	3ªB	3ªC	4ªA	3ªA
1ªB	ESPECIAL	1ªA	2ªA	5ªA	4ªA	4ªA	2ªC	2ªC	2ªB	2ªA	2ªB	2ªB	2ªC	2ªC	2ªC	2ªC
6ªB	7ªA	7ªA	7ªA	ESPECIAL	7ªA	7ªB	4ªD	4ªD	4ªD	4ªD	4ªD	4ªC	4ªB	4ªB	4ªB	4ªA
5ªB	7ªA	3ªB	3ªB	ESPECIAL	5ªA	5ªA	4ªA	2ªC	2ªB	2ªC	3ªA	3ªB	3ªC	2ªB	2ªC	2ªC
5ªB	5ªA	5ªA	4ªA	ESPECIAL	5ªB	7ªB	4ªB	4ªB	4ªB	4ªC	3ªA	3ªB	3ªC	2ªB	3ªC	3ªC
5ªA	6ªB	5ªA	4ªB	ESPECIAL	7ªA	5ªB	2ªB	4ªD	4ªD	3ªA	4ªC	4ªC	3ªC	2ªB	4ªB	3ªC
4ªB	5ªA	5ªA	4ªB	ESPECIAL	4ªB	5ªB	3ªC	3ªB	3ªC	4ªB	4ªB	3ªC	3ªC	2ªB	1ªC	1ªB
5ªA	6ªA	4ªB	6ªA	5ªB	6ªA	5ªA	4ªA	3ªA	3ªB	3ªB	2ªB	2ªB	3ªC	2ªB	3ªC	3ªA
5ªA	7ªA	6ªB	6ªB	ESPECIAL	6ªB	7ªA	4ªC	4ªC	4ªB	4ªD	4ªD	4ªC	4ªA	4ªA	4ªB	3ªA
2ªB	2ªA	2ªB	3ªA	4ªB	4ªB	4ªA	2ªB	3ªB	2ªB	2ªB	1ªC	2ªA	3ªC	2ªB	2ªB	1ªB
6ªA	6ªA	4ªB	4ªB	4ªA	3ªA	5ªB	4ªA	4ªC	3ªB	4ªA	3ªC	2ªC	3ªC	2ªB	3ªA	3ªC
7ªA	6ªB	6ªB	5ªB	5ªB	6ªB	4ªB	3ªA	3ªA	3ªA	2ªC	3ªA	3ªA	2ªC	3ªA	3ªA	2ªC
1ªB	1ªB	5ªB	5ªB	5ªB	6ªA	6ªB	4ªC	2ªB	2ªC	1ªC	1ªC	1ªB	3ªB	2ªB	2ªB	2ªB
				ESPECIAL	6ªB	5ªB	4ªA	3ªB	2ªA	1ªA	ESPECIAL	2ªA	3ªC	2ªB	1ªC	1ªB
5ªB	5ªB	5ªB	5ªA	5ªB	5ªA	4ªB	3ªC	3ªB	4ªB	4ªD	4ªC	3ªB	3ªC	2ªB	1ªC	1ªB
7ªA	6ªA	7ªA	7ªA	ESPECIAL	6ªB	4ªA	4ªC	4ªC	4ªB	4ªA	4ªC	4ªB	3ªC	2ªB	3ªB	1ªB
4ªA	3ªB	4ªA	4ªA	5ªB	4ªA	4ªB	4ªC	4ªC	4ªC	1ªA	2ªC	2ªC	3ªC	2ªB	2ªA	2ªB
5ªA	4ªA	4ªB	4ªA	3ªA	3ªB	4ªA	2ªC	2ªB	3ªC	4ªA	3ªA	2ªC	2ªC	3ªA	3ªC	3ªB
4ªB	5ªB	5ªA	3ªB	3ªA	5ªA	5ªA	4ªA	3ªC	2ªA	2ªB	3ªB	2ªA	3ªC	2ªB	3ªB	1ªB
2ªB	1ªB	ESPECIAL	ESPECIAL	3ªB	3ªB	3ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªC	2ªB	2ªB	2ªA	1ªC	1ªB
4ªB	5ªB	6ªA	6ªA	5ªB	6ªA	7ªA	4ªB	4ªD	2ªC	3ªC	4ªD	4ªA	3ªC	2ªB	1ªC	1ªB
4ªA	4ªB	5ªB	5ªB	4ªA	4ªB	4ªB	4ªC	4ªB	4ªB	3ªC	3ªB	4ªB	4ªA	3ªB	3ªB	3ªA
6ªA	5ªB	6ªA	6ªB	ESPECIAL	4ªA	7ªA	4ªA	4ªC	3ªC	4ªC	4ªD	4ªD	3ªC	2ªB	4ªA	4ªA
6ªB	6ªA	7ªA	6ªB	4ªA	5ªB	7ªA	4ªA	4ªA	4ªB	4ªA	4ªA	3ªB	3ªC	2ªB	3ªC	3ªB
5ªB	4ªA	3ªB	3ªB	4ªA	4ªB	6ªA	4ªA	3ªB	3ªB	4ªA	3ªC	3ªC	3ªB	3ªB	3ªC	3ªC
5ªB	4ªA	5ªB	4ªA	2ªB	3ªB	4ªA	2ªC	3ªA	2ªC	3ªA	1ªC	2ªC	2ªA	2ªA	1ªC	3ªC
2ªA	4ªA	5ªA	5ªA	5ªA	4ªA	3ªA	4ªD	3ªB	3ªC	4ªA	4ªC	4ªA	3ªC	2ªB	4ªB	4ªA
5ªA	3ªB	5ªA	5ªA	4ªB	5ªA	7ªA	4ªD	1ªC	3ªA	4ªC	4ªC	2ªC	3ªC	2ªB	4ªA	3ªB
3ªA	2ªB	3ªA	2ªB	1ªB	1ªB	4ªB	4ªA	2ªC	3ªA	3ªA	2ªC	3ªB	3ªC	2ªC	3ªB	2ªA

Nº falla	Comissió	Fundació	Dissolució	Districte	Barri	Renda	Distància F. AJ	PP	Compromís	PSPV	VOX	Podem	Cs
213	Vivons-Romeu de Corbera	1975		Ciutat Vella	La Xerea	19.854	1.0	58,10%	12,70%	7%	17,30%	1,20%	2,70%
200	Carcaixent-Compromís de Casp	1979		El Pla del Real	Ciutat Universitaria	18.435	1.8	54,40%	15,20%	10,10%	12,80%	1,30%	4,30%
208	Escalante-Marina	1948		L'Eixample	Gran Via	21.759	0.9	56,90%	13,50%	9,60%	15,50%	0,90%	2,40%
98	Mestre Aguilar-Maties Perelló	1976		Poblats de l'Oest	Benimamet	10.615	0.5	28,80%	18,40%	30,50%	14,90%	3,50%	1,50%
351	Doctor Alvaro López-Sant Joan de Déu	1977		Quatre Carreres	Malilla	12.691	2.0	32,90%	27,30%	19,80%	13,10%	2,40%	2,30%
73	Santa Creu, pl.	1989		La Saidia	Tormos	11.122	4.4	30,50%	29,50%	20%	12,50%	2,80%	2,20%
63	Ripalda-Soguers	1927		L'Eixample	Gran Via	21.759	1.6	56,90%	13,50%	9,60%	15,50%	0,90%	2,40%
305	Universitat Vella-Patriarca, pl.	1977		L'Eixample	Russafa	19.854	1	40%	29,30%	13,60%	10,20%	2,70%	2,40%
224	Sequiota, pl.-El Palmar	1977		L'Olivereta	La Fontsanta	8.120	1.2	24,70%	20,10%	28,80%	17,50%	4,10%	2,20%
388	Manuel Meliá i Fuster-Carles Cortina	1977		La Saidia	Morvedre	13.603	3.0	35,30%	29,20%	17,30%	11,10%	2,80%	2,20%
70	Vidal de Canyelles-Sánchez Coello	1977		Patraix	Vara de Quart	13.239	1.4	34%	25,30%	22,60%	12,40%	2,50%	1,50%
108	Pintor Stolz - Burgos	1982		L'Eixample	Gran Via	21.759	0.7	56,90%	13,50%	9,60%	15,50%	0,90%	2,40%
194	Visitació-Oriola	1978		Patraix	Vara de Quart	13.239	1.2	34%	25,30%	22,60%	12,40%	2,50%	1,50%
137	Quart-Túria	1978		Camins al Grau	Albors	13.236	1.8	36,30%	25,20%	19,80%	12%	2,10%	2,80%
51	Carretera d'Escrivá-Coop. de Sant Ferran	1978		Rascanya	Torrefiel	10.352	2.7	30,10%	23,40%	24,90%	14%	2,60%	2,40%
271	Mossén Milá, pl.	1978		Benicalap	Benicalap	11.662	2.4	32,60%	24,30%	23,30%	13,30%	2,20%	2%
153	Sant Pere-Mare de Déu de la Vallivana	1978		L'Eixample	Gran Via	21.759	1.6	56,90%	13,50%	9,60%	15,50%	0,90%	2,40%
237	Senent Ibáñez-Massarrojos	1998		Poblats del nord	Cases de Barcena	12.512	7.6	33,50%	29%	21,50%	17,20%	2%	1,10%
191	Pare Doménech-Pius XII	1979		Jesús	L'Hort de Senabre	11.720	3.5	30,70%	26%	24,20%	11,90%	2,40%	2,10%
234	Escalante-Empar Guillén	1979		Campanar	Campanar	15.201	2.8	37,50%	25,70%	18,50%	11,80%	2,10%	2,60%
371	Josep Maria Bayarri-Los Isidros	1979		Poblats de l'Oest	Benimamet	10.615	2.2	28,80%	18,40%	30,50%	14,90%	3,50%	1,50%
148	Alfons el Magnànim-Nau-Bonaire	1979		Patraix	Patraix	13.622	1.5	36,30%	27,20%	17,90%	11,90%	2,40%	2%
367	Puebla de Valverde-II República Espanyola	1979		Benicalap	Benicalap	11.662	2.5	32,60%	24,30%	23,30%	13,30%	2,20%	2%
233	Av. De la Plata-La Senyera	1979		Algirós	Ciutat Jardí	15.422	2.4	34,90%	28,10%	20,40%	10%	2,50%	2,40%
246	Josep Soto Micó-Síndic Mocholí	1980		Campanar	Sant Pau	16.673	1.5	43,70%	20,60%	15,30%	13,70%	1,40%	3,60%
322	Barraca-Columbretes	1980		Rascanya	Torrefiel	10.352	2.5	30,10%	23,40%	24,90%	14%	2,60%	2,40%
196	Guillem Sorolla-Recaredo	1980		Poblats del sud	La Torre	9.621	1.6	29,50%	28,50%	20,80%	13,80%	1,90%	1,50%
18	Sant Miquel-Vicent Iborra, pl.	1980		Extramurs	La Petxina	16.436	0.5	42,10%	24,90%	14,10%	12,10%	2,40%	2,70%
321	Escultor García Mas-Puerto de Santa María	1980		Patraix	Patraix	13.622	2.2	36,30%	27,20%	17,90%	11,90%	2,40%	2%
8	Murillo-Palomar	1980		El Pla del Real	Jaume Roig	22.561	1.9	62,20%	11,10%	8,20%	13,50%	0,50%	3,60%
273	Regne de València-Mestre Serrano	1980		Poblats Marítims	El Grau	11.989	1.5	30,10%	25,20%	25,20%	12,20%	2,80%	1,50%
370	Llorers-Arquitecte Lucini	1990		Ciutat Vella	La Xerea	19.854	0.4	58,10%	12,70%	7%	17,30%	1,20%	2,70%
383	L'Horta Sud - La Costera	1980		Algirós	Ciutat Jardí	15.422	2.1	34,90%	28,10%	20,40%	10%	2,50%	2,40%
277	Guardacostes-Músic Jarque Cualladó	1980		Quatre Carreres	Na Rovella	8.792	1.8	30,50%	20,50%	24,70%	18,20%	2,90%	1%
128	Mestre Valls-Marí Albesa	1979		L'Olivereta	Tres Forques	9.802	1.9	31,40%	22,40%	25,60%	14%	2,80%	1,10%
203	Joan Baptista Vives	1849		Ciutat Vella	El Mercat	19.854	0.3	37,70%	28,20%	12,70%	13,80%	3,60%	2%
347	Pare Lluís Navarro-Remunta	1948		Extramurs	Arrancapins	17.467	1.4	47,10%	22%	12,80%	11,90%	1,60%	2,80%
4	Portal de la Valldigna-Salines	1981		Campanar	Campanar	15.201	2.6	37,50%	25,70%	18,50%	11,80%	2,10%	2,60%
244	Josep Maria Haro-Poeta Mas i Ros	1981		Algirós	L'Amistat	13.631	2.1	36,30%	25,10%	21,60%	10,20%	2,30%	2,20%
307	Angel Villena-Pintor Sabater	1982		Poblats del nord	Carpesa	13.112	0.7	37,30%	29,70%	16,50%	11,40%	2,10%	1,20%
134	Vilanova de Castelló-Horticultor Galán	1953		Poblats del sud	Pinedo	13.145	7.5	36,70%	21,90%	14,50%	19%	1,30%	4,10%
299	Maria Ros-Manuel Iranzo	1982		Patraix	Safranar	13.750	1.8	33,10%	28,30%	20%	11,40%	2,10%	3%
52	Misser Rabassa-Poeta Maragall	1982		Patraix	Vara de Quart	13.239	2.5	34%	25,30%	22,60%	12,40%	2,50%	1,50%
241	Pare Alegre-Enric Navarro	1999		Benimaclet	Camí de Vera	13.220	3.3	29,30%	32%	20,70%	9,70%	3,40%	2,40%
338	Embarcador-Historiador Beti	1982		Ciutat Vella	Sant Francesc	19.854	3.4	58%	11%	7,80%	19,40%	1,40%	1,70%
91	Pintor Domingo-Guillem de Castro	1982		Benicalap	Benicalap	11.662	1.7	32,60%	24,30%	23,30%	13,30%	2,20%	2%
329	Grup de Peixcadors del Perellonet	1982		Campanar	Sant Pau	16.673	2.4	43,70%	20,60%	15,30%	13,70%	1,40%	3,60%
139	Portugal-Fragata	1982		Poblats Marítims	El Cabanyal - El Canyameral	11.833	4.2	28,70%	27%	24,40%	12,30%	2,80%	1,80%
280	Doctor Berenguer Ferrer, pl.	1982		Camins al Grau	La Creu del Grau	11.147	2.3	31,20%	24,10%	24%	12,60%	2,70%	2,60%
190	Mare de Déu de la Fontsanta	1982		Quatre Carreres	Malilla	12.691	2.0	32,90%	27,30%	19,80%	13,10%	2,40%	2,30%
211	Lepant-Guillem de Castro	1981		Campanar	Sant Pau	16.673	3.2	43,70%	20,60%	15,30%	13,70%	1,40%	3,60%
379	La vall d'Albaida-La Canal de Navarrés	1982		Poblats del sud	La Torre	9.621	2.1	29,50%	28,50%	20,80%	13,80%	1,90%	1,50%
297	Hernández Lázaro-Vall de la Ballestera	1982		Patraix	Safranar	13.750	1.6	33,10%	28,30%	20%	11,40%	2,10%	3%
36	Guillem de Castro-Triador	1982		Poblats Marítims	La Malva-Rosa	11.189	1.9	26,50%	24,20%	27,40%	12,90%	4,90%	1,60%
306	Cedre-Explorador Andrés	1982		Poblats del sud	El Perellonet	15.831	17.3	41,80%	15,20%	19,80%	14,70%	2,10%	3,60%
60	Conchita Piquer-Monestir de Poblet	1982		El Pla del Real	Mestalla	17.877	1.4	49,90%	17,90%	12,10%	13,30%	1,50%	3,70%
343	Pianista Martínez Carrasco-Eslida	1992		Benicalap	Benicalap	11.662	2.1	32,60%	24,30%	23,30%	13,30%	2,20%	2%
256	Blasco Ibáñez-Mestre Ripoll	1983		Poblats del sud	El Saler	16.614	7.6	36,90%	28%	16%	11%	3,50%	2,60%
198	Angel, pl.	1982		Ciutat Vella	El Carme	19.854	0.7	28%	36,60%	16,40%	10,10%	4,60%	1,90%
243	Málaga-Doctor Montoro	1983		Jesús	La Raiosa	12.570	2.0	35,70%	25,70%	18,20%	14,10%	2,50%	1,80%
369	Poetes Anonims-Real de Gandia	1983		Jesús	La Creu Coberta	12.500	2.3	29,70%	27,90%	21,70%	14,10%	2,20%	1,30%

Altres	Experimental	FMV	P2025	P2024	P2023	P2022	P2021	2020	2024	2023	2022	2021	2019	TOTAL	Caliu	Arc Iris	Neutres i Sostenibles	Somriure
1,20%	No		6.818,18 €	6.250,00 €	5.000,00 €	6.000,00€	7.500,00 €	4.000,00€	0,94	0,54	0,6			2,08				
1,40%	No	1	3.636,36 €	4.000,00 €	4.000,00 €	5.040,00€	12.000,00 €	3.600,00€	0,44		0,44	0,4	0,78	2,06				
1,30%	No		6.363,64 €	6.000,00 €	6.000,00 €	6.000,00€	9.900,00 €	4.000,00€			0,62	0,68	0,76	2,06				
2,30%	No		8.181,82 €	9.000,00 €	2.050,00 €	1.800,00€	8.900,00 €	8.900,00€	1,9		0,14			2,04				
2,20%	Sí	1	5.454,55 €	7.000,00 €	7.000,00 €	13.350,00€	6.950,00 €	7.040,00€					1,98	1,98				
2,10%	No		2.727,27 €	3.000,00 €	5.500,00 €	9.500,00€	5.500,00 €	5.500,00€	0,34	0,7			0,9	1,94				
1,30%	No		7.545,45 €	6.750,00 €	6.000,00 €	9.000,00€	6.000,00 €	6.000,00€					1,86	1,86	1			
1,70%	No		9.100,00 €	9.300,00 €	9.000,00 €	12.160,00€	2.750,00 €	8.000,00€			1,86			1,86				
3,10%	No		4.545,45 €	9.000,00 €	7.500,00 €	16.000,00€	10.500,00 €	9.500,00€		1,84				1,84				
2,10%	No		16.363,64 €	18.000,00 €	25.000,00 €	30.000,00€	5.000,00 €	12.000,00€				0,82	0,94	1,76				
2,10%	No		5.000,00 €	8.000,00 €	5.500,00 €	10.000,00€	6.820,00 €	6.820,00€				1,72		1,72				
1,30%	No		7.000,00 €	6.000,00 €	6.500,00 €	5.400,00€	2.900,00 €	2.900,00€		0,86			0,86	1,72				
2,10%	No		7.272,73 €	8.500,00 €	8.000,00 €	12.250,00€	7.000,00 €	7.000,00€		1,72				1,72				
1,70%	No		4.227,27 €	4.000,00 €	4.500,00 €	9.200,00€	6.655,00 €	6.050,00€					1,68	1,68				
2,30%	No		5.909,09 €	6.500,00 €	6.500,00 €	12.000,00€	6.000,00 €	6.000,00€	0,76	0,88				1,64				
2,30%	Si		3.636,36 €	4.000,00 €	4.900,00 €	4.900,00€	11.000,00 €	2.800,00€	0,46		0,38	0,32	0,46	1,62				
1,30%	No	1	9.090,91 €	10.008,00 €	7.000,00 €	10.600,00€	7.315,00 €	7.050,00€		1,6				1,6				
2%	No		3.545,45 €	3.850,00 €	3.000,00 €	3.500,00€	5.000,00 €	3.000,00€		0,34	0,34	0,42	0,5	1,6				
2,40%	No		5.454,55 €	5.500,00 €	5.500,00 €	8.000,00€	16.800,00 €	3.850,00€	0,82	0,74				1,56				
1,80%	No		4.545,45 €	4.000,00 €	4.620,00 €	9.000,00€	7.700,00 €	3.500,00€		0,58		0,48	0,48	1,54				
2,30%	No		5.727,30 €	5.300,00 €	4.300,00 €	8.100,00€	3.000,00 €	5.400,00€	0,64		0,9			1,54				
2,20%	Si		7.272,73 €	5.000,00 €	4.000,00 €	9.000,00€	6.000,00 €	6.000,00€	0,58			0,92		1,5				
2,30%	No		4.545,45 €	6.000,00 €	5.000,00 €	7.500,00€	2.530,00 €	5.000,00€	0,74	0,76				1,5				
1,70%	No		7.272,73 €	8.000,00 €	7.000,00 €	6.975,00€	3.500,00 €	4.500,00€			0,74	0,74		1,48				
1,40%	Sí		6.545,45 €	6.600,00 €	6.000,00 €	6.225,00€	11.550,00 €	4.150,00€		0,72		0,76		1,48				
2,30%	No		4.545,45 €	4.400,00 €	4.000,00 €	5.256,00€	6.500,00 €	3.500,00€	0,6				0,88	1,48				
4,10%	Sí		5.000,00 €	2.500,00 €	4.000,00 €	5.000,00€	177.000,00 €	3.000,00€	0,04		0,5	0,34	0,42	1,3				
1,90%	No		3.637,27 €	4.000,00 €	4.000,00 €	6.600,00€	4.000,00 €	4.000,00€	0,56			0,66		1,22		3		
2,20%	No	1	3.727,27 €	3.700,00 €	3.700,00 €	4.800,00€	3.850,00 €	3.200,00€	0,26	0,44	0,46			1,16			1	1
0,90%	Sí		2.727,27 €	4.015,00 €	5.000,00 €	9.000,00€	4.400,00 €	4.400,00€		0,66		0,46		1,12				
3%	No		5.636,36 €	6.000,00 €	4.500,00 €	4.500,00€	18.000,00 €	3.000,00€		0,62			0,5	1,12				
1,20%	No		7.272,73 €	6.500,00 €	5.000,00 €	3.000,00€	5.940,00 €	4.000,00€		0,6		0,44		1,04	2			1
1,70%	No		1.030,90 €	2.000,00 €	3.000,00 €	3.000,00€	68.000,00 €	3.000,00€		0,22		0,36	0,42	1				
2,10%	No		7.727,27 €	8.500,00 €	6.000,00 €	8.250,00€	26.000,00 €	5.500,00€			0,98			0,98				
2,40%	No		6.363,64 €	7.000,00 €	6.000,00 €	5.500,00€	5.000,00 €	5.000,00€		0,96				0,96				
1,60%	No	1	3.909,09 €	4.000,00 €	3.600,00 €	3.500,00€	27.500,00 €	4.000,00€					0,92	0,92				
1,70%	Sí		2.272,73 €	2.000,00 €	2.000,00 €	2.700,00€	14.000,00 €	1.800,00€	0,14	0,16	0,18	0,12	0,28	0,88				
1,80%	No		5.363,64 €	2.500,00 €	3.000,00 €	40.000,00€	3.000,00 €	3.000,00€		0,2	0,66			0,86				
1,40%	No		6.363,64 €	7.000,00 €	7.000,00 €	12.200,00€	10.000,00 €	6.600,00€	0,86					0,86				
1,80%	No		3.818,18 €	4.200,00 €	4.200,00 €	4.100,00€	13.000,00 €	3.200,00€	0,38		0,48			0,86				
2,40%	No		4.545,45 €	4.000,00 €	2.500,00 €	4.800,00€	2.750,00 €	2.500,00€			0,36	0,46		0,82				
1,80%	No		4.090,91 €	4.000,00 €	3.740,00 €	6.225,00€	31.712,50 €	4.150,00€	0,36	0,46				0,82		1		
2,10%	No		4.545,45 €	4.100,00 €	3.900,00 €	4.800,00€	3.200,00 €	3.200,00€	0,42	0,38				0,8				
2,60%	No		8.181,82 €	9.000,00 €	9.000,00 €	12.000,00€	76.000,00 €	4.500,00€				0,78		0,78			1	1
1,40%	No		6.363,64 €	7.000,00 €	7.000,00 €	6.750,00€	6.000,00 €	4.500,00€			0,78			0,78	2			
2,30%	No		2.800,00 €	2.750,00 €	2.200,00 €	3.003,00€	2.002,00 €	2.002,00€	0,1	0,04	0,1	0,14	0,38	0,76				
1,40%	No		5.272,73 €	4.000,00 €	3.500,00 €	4.800,00€	23.500,00 €	2.300,00€	0,4				0,34	0,74				
3%	No		5.000,00 €	5.500,00 €	4.950,00 €	7.000,00€	8.470,00 €	7.700,00€	0,72					0,72				
2,80%	No		2.272,73 €	2.500,00 €	2.500,00 €	3.500,00€	8.000,00 €	2.310,00€	0,18	0,12	0,24	0,18		0,72				
2,20%	No		4.545,45 €	2.200,00 €	2.200,00 €	4.000,00€	3.850,00 €	4.300,00€		0,1	0,2		0,4	0,7	1	1		
1,40%	No		8.181,82 €	9.000,00 €	9.000,00 €	6.750,00€	5.850,00 €	9.000,00€			0,7			0,7				
4,10%	No		7.272,73 €	6.000,00 €	5.500,00 €	4.070,00€	12.000,00 €	4.070,00€	0,7					0,7				
1,80%	No		4.090,91 €	3.500,00 €	3.500,00 €	3.000,00€	8.062,00 €	2.000,00€		0,42		0,2		0,62				
2,40%	No		2.636,36 €	2.700,00 €	2.700,00 €	3.900,00€	3.300,00 €	3.000,00€	0,12	0,18		0,26		0,56				
2,70%	No		3.636,36 €	3.500,00 €	2.500,00 €	3.750,00 €	4.000,00 €	2.500,00€	0,22	0,3				0,52				
1,50%	No		4.545,45 €	5.000,00 €	7.000,00 €	6.000,00€	4.000,00 €	4.000,00€			0,5			0,5				
2,30%	No		4.545,45 €	4.500,00 €	3.500,00 €	4.000,00€	6.000,00 €	4.000,00€	0,48					0,48				
2%	No		2.272,73 €	2.000,00 €	2.000,00 €	2.700,00€	4.550,00 €	1.800,00€		0,06			0,36	0,42				
2%	No	1	3.363,64 €	4.000,00 €	4.000,00 €	4.875,00€	11.000,00 €	4.250,00€			0,4			0,4				
2%	No		1.818,18 €	2.000,00 €	5.000,00 €	4.000,00€	7.260,00 €	2.200,00€			0,3	0,1		0,4				
2,10%	No		1.909,09 €	2.000,00 €	2.000,00 €	1.800,00€	4.400,00 €	2.300,00€			0,06		0,3	0,36				

Controla Club	RTVV	À Punt	Falles Experimentals	Picota	Premis I+G	Creu Roja a la Falla Ecologista	Levante-EMV	Radio SER	SA 2024	SA 2023	SA 2022	SA 2021	SA 2020	SA 2019	SA 2018
1			1						7ªA	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC
									8ªA	8ªA	8ªA	8ªA	8ªA	7ªC	8ªA
									7ªA	7ªA	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB
									6ªA	8ªC	8ªC	5ªB	5ªB	5ªB	5ªC
									6ªC	6ªC	5ªC	6ªA	6ªA	6ªA	6ªB
									8ªB	7ªB	6ªC	7ªA	7ªA	7ªB	7ªA
									7ªA	7ªB	7ªA	6ªC	6ªC	6ªB	7ªC
									5ªC	5ªC	6ªA	5ªC	5ªC	5ªC	6ªC
									5ªC	6ªB	4ªB	5ªA	5ªA	5ªC	7ªC
									8ºC	8ºC	8ºC	8ºB	8ºB	8ºB	8ºB
1									6ªB	7ªA	6ªC	6ªB	6ªB	6ªB	5ªC
									7ªB	7ªA	7ªC	8ªB	8ªB	7ªC	8ªA
									6ªA	6ªB	5ªC	6ªB	6ªB	6ªA	6ªA
			1						8ªB	7ªC	6ªC	6ªC	6ªC	6ªC	7ªA
									7ªB	6ªA	6ªA	6ªC	6ªC	6ªC	6ªB
									8ªA	7ªC	8ªA	8ªB	8ªB	8ªB	8ªB
									5ªB	6ªC	6ªB	5ªC	5ªC	4ªC	5ªC
									8ªB	8ªB	8ªB	8ªA	8ªA	8ªA	8ªA
									7ªB	7ªB	7ªA	8ªA	8ªA	8ªA	7ªC
									7ªC	7ªC	6ªC	8ªA	8ªA	8ªB	8ªB
									7ºA	7ºC	8ºC	8ºA	8ºA	7ºB	8ºB
									7ªC	8ªA	6ªC	6ªC	6ªC	6ªC	6ªA
									4ºB	4ºB	2ºB	2ºB	2ºB	2ºB	2ºB
									6ªB	6ªB	7ªB	7ªB	7ªB	6ªA	8ªB
									7ªA	7ªB	7ªB	7ªB	7ªB	7ªA	8ªA
	1								7ªC	8ªA	8ªA	8ªA	8ªA	7ªA	7ªA
									8ªC	8ªA	8ªA	8ªB	8ªB	8ªB	8ªB
							1		7ªC	8ªA	7ªB	7ªC	7ªC	8ªB	8ªC
			4						8ªB	8ªA	8ªA	8ªA	8ªA	8ªA	8ªA
									8ªA	7ªC	7ªA	7ªC	7ªC	8ªB	8ªC
									7ªB	7ªC	8ªA	8ªB	8ªB	8ªB	8ªB
			3						8ºC	8ºC	8ºC	8ºC	8ºC	8ºC	8ºC
									3ºC	4ºB	4ºA	4ºA	4ºA	4ºA	4ºB
									6ªA	7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	6ªC	7ªB
									6ªC	7ªA	7ªC	7ªB	7ªB	5ªA	6ªC
									8ªA	8ªB	8ªB	7ªC	7ªC	7ªB	7ªC
									8ªC	8ªC	8ªC	8ªC	8ªC	8ªC	8ªC
			10						8ªB	8ªB	7ªC	8ªB	8ªB	8ªB	8ªB
									7ªA	6ªC	6ªA	6ªB	6ªB	6ªB	6ªA
									8ªA	7ªC	8ªA	8ªA	8ªA	8ªA	8ªA
			4						8ªA	8ªC	8ªA	8ªA	8ªA	8ªA	8ªA
1									8ªA	8ªA	7ªB	7ªC	7ªC	8ªA	7ªC
									8ªA	8ªA	8ªA	8ªC	8ªC	8ªB	8ªB
			3						6ªA	5ªC	6ªA	7ªB	7ªB	8ªA	8ªA
			1		1				7ªA	6ªC	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB
									8ªC	8ªC	8ªC	8ªC	8ªC	8ªC	8ªC
									8ªA	8ªB	8ªA	8ªC	8ªC	8ªC	8ªC
									7ªB	7ªC	7ªB	5ªC	5ªC	6ªA	5ªB
									8ªC	8ªC	8ªB	8ªC	8ªC	8ªC	8ªC
									8ªC	8ªC	8ªB	7ªB	7ªB	8ªB	8ªB
									5ªC	5ªC	7ªB	5ªB	5ªB	4ªA	5ªA
									3ºA	2ºB	3ºB	3ºB	3ºB	3ºB	3ºB
									8ªB	8ªA	8ªC	8ªC	8ªC	7ªC	8ªC
									8ªC	8ªC	8ªB	8ªB	8ªB	8ªB	8ªC
									8ªB	8ªB	8ªB	8ªB	8ªB	8ªC	8ªB
					1				7ªC	6ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	8ªA
									8ªA	8ªB	8ªB	7ªB	7ªB	7ªC	7ªC
									8ªC	8ªC	8ªC	8ªC	8ªC	8ªC	8ªC
	1								8ªA	8ªA	8ªA	8ªA	8ªA	7ªC	7ªC
									8ªC	8ªB	8ªB	8ªC	8ªC	8ªC	8ªC
									8ºC	8ºC	8ºB	8ºC	8ºC	8ºC	8ºB

SA 2017	SA 2016	SA 2015	SA 2014	SA 2013	SA 2012	SA 2011	SA 2010	SA 2009	SA 2008	SA 2007	SA 2006	SA 2005	SA 2004	SA 2003	SA 2002	SA 2001	SA 2000	SA 1999	SA 1998
7ªA	6ªC	7ªA	7ªA	7ªB	7ªB	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC	6ªC	6ªB	6ªA	5ªB	5ªB	4ªB	4ªB	6ªA	7ªA	5ªA
7ªA	7ªB	7ªB	7ªB	7ªC	7ªB	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªB	4ªA
6ªB	6ªC	6ªC	7ªA	7ªB	7ªB	3ªB	3ªA	3ªB	6ªA	6ªB	7ªA	3ªA	2ªB	4ªA	6ªA	6ªA	5ªC	7ªB	6ªB
5ªA	5ªA	5ªC	6ªA	6ªA	5ªB	6ªB	6ªA	7ªA	3ªB	3ªB	3ªB	3ªB	6ªA	6ªA	6ªA	4ªA	2ªB	5ªB	7ªA
6ªA	5ªB	5ªB	5ªB	5ªA	5ªA	5ªB	5ªB	5ªB	5ªA	4ªB	5ªB	6ªB	7ªA	6ªC	4ªA	3ªB	2ªA	2ªA	5ªA
6ªC	7ªB	6ªC	7ªB	7ªB	7ªA	7ªC	4ªB	6ªB	7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	6ªC	6ªB	5ªB	7ªA	7ªB	7ªA	7ªB
7ªB	6ªB	6ªA	7ªB	6ªA	6ªB	6ªC	7ªA	6ªC	7ªB	4ªB	5ªA	6ªC	7ªA	7ªB	7ªB	6ªC	7ªA	7ªB	7ªB
6ªA	6ªA	6ªB	6ªC	7ªA	7ªA	7ªB	7ªA	7ªB	7ªA	7ªC	7ªB	7ªB	6ªB	6ªB	6ªC	5ªA	2ªA	3ªB	3ªB
6ªC	7ªA	5ªA	6ªC	6ªB	7ªA	7ªA	7ªB	6ªC	6ªB	6ªC	6ªC	6ªB	6ªB	7ªA	7ªA	7ªA	5ªC	6ªB	6ªB
7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC														
5ªA	5ªC	5ªB	5ªA	6ªA	6ªA	6ªB	5ªA	5ªB	5ªA	4ªB	4ªB	4ªA	4ªB	4ªB	5ªA	5ªB	5ªB	7ªA	7ªA
7ªA	7ªC	6ªA	6ªB	5ªA	5ªA	1ªB	2ªA	3ªB	3ªA	7ªC	4ªA	2ªB	1ªB	4ªB	4ªA	6ªC	5ªB	6ªB	5ªB
5ªB	6ªA	6ªA	6ªB	7ªA	4ªB	2ªB	2ªA	2ªB	2ªB	2ªB	3ªB	3ªB	3ªB	2ªB	2ªB	2ªA	3ªC	4ªA	4ªA
6ªC	5ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªB	7ªA	7ªA	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	3ªB	6ªC	7ªA	7ªB	7ªA	6ªA	7ªA	5ªA
5ªC	6ªA	6ªB	6ªB	5ªB	5ªB	6ªA	7ªA	6ªC	6ªB	7ªB	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªB	7ªB
7ªC	7ªC	7ªB	7ªB	7ªA	6ªC	6ªC	6ªC	6ªC	7ªA	6ªB	6ªC	7ªA	7ªA	7ªA	6ªB	7ªA	7ªA	6ªA	7ªA
5ªB	6ªB	6ªB	6ªA	6ªB	4ªB	6ªB	5ªA	3ªB	4ªB	4ªB	4ªB	4ªA	4ªB	6ªA	6ªA	6ªB	5ªB	6ªA	7ªB
7ªB	7ªB	7ªB	7ªB	7ªC	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	
7ªA	6ªC	7ªA	7ªA	7ªA	6ªB	6ªC	6ªB	7ªA	6ªC	6ªC	6ªB	5ªB	6ªA	6ªC	6ªB	5ªB	6ªB	6ªA	3ªB
7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªB	6ªB	7ªA	7ªA	7ªB	7ªA	7ªC	6ªB	7ªA	5ªB	5ªA	7ªC	3ªB	2ªB	7ªA	2ªA
7ºB	7ºA	7ºA	7ºB	7ºA	7ºB	7ºB	7ºB	7ºC	6ºC	6ºC	6ºC	6ºC	7ºA	6ºB	3ºB	3ºB	3ºC	3ºB	2ºB
5ªC	3ªB	5ªC	5ªB	6ªB	5ªA	4ªA	6ªB	6ªC	6ªB	6ªB	6ªB	6ªB	5ªB	6ªB	6ªC	6ªA	5ªC	6ªB	7ªA
1ºB	1ºB	1ºB	1ºB	1ºB	1ºB	1ºA	1ºA	1ºA	1ºA	1ºA	1ºA	2ºB	2ºB	4ºA	3ºA	7ºB	6ºA	6ºB	7ºA
7ªC	7ªA	7ªA	6ªC	7ªA	5ªB	6ªB	6ªC	6ªB	6ªB	6ªB	6ªB	6ªA	5ªB	6ªA	5ªA	7ªA	6ªB	7ªA	7ªA
5ªA	5ªB	5ªB	4ªB	7ªB	6ªA	6ªA	4ªA	4ªA	4ªA	4ªB	5ªB	6ªC	5ªA	5ªA	3ªA	6ªA	1ªB	2ªA	4ªA
6ªB	6ªA	6ªB	6ªC	4ªB	4ªB	3ªB	3ªB	3ªA	2ªB	3ªA	2ªA	3ªA	3ªA	3ªA	2ªB	2ªA	2ªA	2ªA	3ªB
7ªB	7ªB	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	6ªB	7ªC	7ªB
7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	6ªC	7ªA	7ªB	7ªB	7ªA	4ªB	6ªC	6ªA	5ªA	5ªA	4ªB	4ªA	3ªA	3ªA	6ªA	5ªB
7ªB	7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	6ªC	7ªA	7ªA	7ªB	7ªA	7ªB	7ªB	7ªC	7ªA	7ªB	6ªA	5ªB	6ªA	7ªA	4ªB
7ªC	7ªC	7ªB	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªC	7ªC
7ªB	7ªB	6ªC	6ªC	7ªB	7ªB	6ªB	6ªB	6ªC	6ªB	6ªB	6ªB	7ªA	6ªC	6ªC	6ªC	7ªC	4ªC	1ªB	7ªC
7ºC	7ºC	7ºC	7ºC	7ºC	7ºC	7ºC	7ºC	7ºC	7ºC	7ºC	7ºC	7ºC	7ºC	7ºC	7ºC	7ºC	7ºB	7ºC	7ºC
6ºA	4ºC	4ºC	6ºA	6ºB	6ºB	6ºC	6ºC	7ºB	7ºA	6ºB	6ºC	5ºB	7ºC						
5ªC	6ªC	6ªC	6ªC	7ªA	7ªA	7ªA	6ªC	5ªB	5ªA	4ªB	6ªA	5ªA	5ªA	6ªA	7ªB	7ªC	7ªB	7ªC	3ªA
5ªC	5ªC	5ªC	6ªC	5ªA	2ªA	5ªB	2ªB	5ªB	5ªB	6ªB	6ªA	6ªA	5ªB	3ªA	3ªB	5ªB	2ªB	4ªB	3ªB
7ªA	7ªC	7ªB	7ªB	7ªB	7ªA	3ªA	7ªA	7ªB	7ªC	7ªC	7ªB	7ªB	7ªA	5ªA	4ªB	4ªA	7ªB	7ªB	4ªB
7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªA	6ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	6ªB	7ªB	7ªC
7ªB	7ªC	7ªC	6ªB	7ªC	7ªC	6ªB	6ªA	6ªB	6ªC	6ªC	6ªB	6ªB	6ªA	3ªB	2ªA	7ªC	7ªB	7ªA	7ªB
5ªC	5ªC	5ªC	6ªB	7ªA	6ªC	6ªC	6ªC	6ªC	6ªB	6ªC	6ªB	6ªA	6ªB	6ªA	3ªB	3ªB	7ªA	6ªA	6ªB
7ªA	6ªC	7ªA	7ªA	6ªA	5ªB	5ªB	5ªB	6ªA	5ªB	5ªB	6ªA	6ªB	7ªB	7ªB	7ªB	6ªC	5ªA	5ªA	5ªA
7ªA	7ªB	7ªB	7ªB	7ªA	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªC	7ªC
7ªA	7ªA	6ªB	6ªB	6ªC	7ªA	7ªB	7ªB	7ªB	7ªB	7ªB	7ªA	7ªB	7ªB	7ªB	7ªB	6ªC	7ªA		5ªB
6ªC	6ªC	FC	6ªC	6ªB	7ªB	7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	7ªB	7ªC	7ªB	7ªC	7ªB	7ªC	7ªB	6ªA	7ªC	5ªB
6ªB	7ªA	7ªA	7ªB	7ªB	7ªA	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªB	7ªB	6ªA	5ªB	4ªB	3ªA	4ªB	3ªC	4ªA	4ªA
7ªA	7ªA	6ªC	6ªC	6ªC	5ªB	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªB	7ªB	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC	7ªA	7ªB	7ªB
7ªC	7ªB	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªB	7ªC	6ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªB	7ªB	7ªB	7ªC	7ªC
7ªB	7ªC	7ªB	7ªC	7ªA	6ªC	6ªC	6ªA	6ªB	7ªB	3ªB	2ªB	6ªB		5ªA	5ªB	5ªA	4ªA	4ªB	4ªB
6ªB	6ªC	4ªC	4ªB	5ªA	5ªA	5ªB	5ªB	6ªA	4ªB	6ªA	5ªB	7ªB	7ªC	7ªC	7ªA	6ªC	4ªB	6ªA	6ªA
7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	6ªC	6ªC	6ªC	7ªA	6ªC	6ªC	6ªB	6ªB	7ªA	7ªA	7ªA	7ªB	5ªC	6ªA	3ªB
7ªB	7ªC	7ªC	7ªA	6ªA	7ªA	7ªA	7ªA	6ªA	6ªA	5ªB	6ªA	5ªA	7ªB	7ªB	7ªC	7ªB	4ªC	5ªA	4ªB
5ªA	5ªA	5ªA	5ªA	5ªA	4ªA	4ªB	4ªB	5ªA	5ªB	4ªB	4ªB	4ªB	4ªA	4ªA	5ªA	5ªA	2ªB	4ªA	5ªB
2ºB	2ºB	2ºB	3ºA	3ºA	6ºB	6ºB	5ºB	4ºB	5ºA	6ºA	6ºB	6ºC	6ºC	7ºA	7ºB				
7ªC	7ªC	7ªB	7ªC	7ªA	6ªB	6ªA	7ªB	7ªA	6ªB	6ªB	6ªA	6ªA	5ªB	7ªB	7ªB	4ªA	4ªA	4ªB	2ªB
7ªC	7ªC	7ªC	7ªA	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	6ªB	6ªB	6ªC	5ªA	7ªA	6ªC	6ªB	5ªA	5ªB	7ªA	7ªA
7ªB	7ªB	7ªB	7ªB	6ªC	6ªA	7ªA	7ªA	7ªA	6ªC	6ªC	6ªC	6ªC	6ªC	6ªA	6ªA	5ªA	3ªA	3ªB	7ªA
7ªA	7ªA	7ªB	7ªB	7ªB	5ªB	6ªA	6ªA	6ªA	4ªB	5ªA	5ªA	5ªA	4ªB	4ªA	3ªB	2ªB	6ªA	4ªA	4ªA
7ªB	7ªA	7ªA	7ªB	7ªA	5ªA	6ªA	5ªA	6ªB	6ªA	6ªB	6ªA	6ªA	7ªB	7ªA	6ªB	6ªB	6ªB	7ªB	6ªB
7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªA	7ªA	7ªB	7ªB	7ªA	7ªB	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC					
6ªC	7ªA	7ªA	6ªC	7ªB	7ªA	6ªC	6ªB	7ªA	6ªC	6ªB	6ªB	6ªB	7ªA	6ªC	6ªA	7ªA	7ªB	7ªC	4ªB
7ªC	6ªB	6ªC	6ªC	6ªC	6ªB	6ªC	7ªA	7ªB	7ªA	7ªA	7ªA	7ªB	7ªC	7ªC	6ªC	7ªB	6ªA	7ªB	5ªB
7ºC	7ºC	7ºC	7ºC	7ºC	7ºB	7ºB	7ºC	6ºC	6ºB	6ºC	7ºB	7ºB	7ºC	7ºA	6ºC	3ºA	7ºB	7ºC	5ºB

SA 1997	SA 1996	SA 1995	SA 1994	SA 1993	SA 1992	SA 1991	SA 1990	SA 1989	SA 1988	SA 1987	SA 1986	SA 1985	SA 1984	SA 1983	SA 1982	SA 1981
7ªA	7ªA	4ªB	2ªB	ESPECIAL	3ªB	3ªA	2ªA	2ªB	4ªD	4ªD	3ªB	4ªB	4ªA	4ªA	4ªB	3ªA
7ªA	7ªA	7ªA	6ªB	6ªA	4ªB	5ªB	4ªC	4ªB	4ªA	4ªC	3ªB	3ªC	4ªA	2ªB	4ªA	3ªC
6ªB	7ªA	7ªA	6ªB	ESPECIAL	5ªB	6ªA	4ªA	4ªC	2ªC	4ªA	4ªD	4ªD	3ªC	2ªB	2ªC	2ªC
7ªA	6ªB	6ªA	6ªA	6ªA	7ªA	5ªB	4ªA	2ªB	2ªB	3ªA	3ªC	3ªC	2ªA	3ªB	3ªA	2ªC
5ªA	2ªB	2ªB	2ªB	ESPECIAL	6ªA	7ªB	2ªB	3ªA	4ªC	3ªB	4ªB	4ªA	3ªC	2ªB	1ªC	1ªB
4ªA	7ªA	6ªB	5ªB	ESPECIAL	7ªA	5ªA	1ªC	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªC	2ªC
6ªB	6ªA	5ªB	4ªB	6ªA	6ªB	7ªA	4ªA	4ªC	4ªC	4ªA	4ªA	3ªC	3ªC	2ªB	4ªB	3ªC
2ªB	2ªA	FC	2ªA	ESPECIAL	1ªA	2ªA	2ªA	3ªB	2ªA	1ªA	ESPECIAL	2ªA	3ªC	2ªB	1ªC	1ªB
6ªA	5ªB	6ªA	4ªA	ESPECIAL	6ªB	4ªA	4ªA	4ªA	3ªC	1ªA	4ªB	4ªB	3ªC	2ªB	4ªA	4ªA
5ªA	4ªB	3ªA	4ªB	ESPECIAL	5ªA	4ªA	4ªA	4ªB	2ªA	4ªB	4ªA	3ªC	3ªC	2ªB	3ªC	3ªB
5ªB	5ªA	4ªA	5ªB	4ªA	3ªB	5ªA	4ªA	2ªC	4ªB	4ªD	3ªB	3ªC	3ªA	2ªB	3ªA	2ªC
4ªB	3ªB	3ªB	5ªB	5ªB	5ªA	5ªB	4ªA	2ªC	2ªB	2ªB	3ªA	2ªC	4ªA	3ªC	3ªA	1ªB
6ªB	4ªA	5ªA	4ªA	4ªB	4ªB	7ªA	2ªB	2ªB	3ªC	4ªC	3ªC	2ªC	2ªC	3ªA	3ªA	1ªB
6ªB	4ªB	5ªA	5ªB	ESPECIAL	5ªB	6ªA	3ªA	3ªA	4ªA	3ªC	2ªC	4ªB	2ªC	2ªB	2ªC	2ªA
7ªA	7ªA	7ªA	6ªB	ESPECIAL	7ªA	7ªA	4ªD	4ªD	4ªC	4ªD	4ªD	3ªB	3ªC	2ªB	4ªB	3ªC
6ªB	6ªB	7ªA	4ªA	5ªB	5ªA	6ªB	4ªA	3ªC	4ªC	4ªA	4ªA	3ªB	3ªC	2ªB	2ªC	3ªA
				ESPECIAL	6ªB	5ªB	4ªA	3ªB	2ªA	1ªA	ESPECIAL	2ªA	3ªC	2ªB	1ªC	1ªB
5ªB	5ªB	7ªA	5ªA	ESPECIAL	5ªA	5ªB	4ªA	2ªC	3ªC	3ªB	4ªD	2ªB	3ªC	3ªC	2ªA	4ªA
2ªA	7ªA	4ªB	7ªA	4ªB	4ªB	7ªB	4ªD	4ªD	4ªD	4ªB	4ªB	4ªA	3ªC	2ªB	3ªC	3ªC
7ºA	6ºB	6ºB	5ºB													
6ªA	6ªB	6ªB	6ªB	1ªB	1ªB	5ªA	2ªC	3ªA	2ªC	1ªA	3ªB	3ªB	4ªB	3ªC	3ªC	3ªC
6ºA	6ºA	6ºA	6ºB	5ºB	6ºB	6ºB	4ºB	2ºC	4ºC	4ºD	4ºD	4ºD				
5ªA	4ªA	4ªB	5ªA	2ªB	6ªB	6ªB	4ªD	4ªB	4ªB	4ªC	3ªB	3ªB	3ªC	2ªB	3ªB	2ªC
5ªA	4ªB	6ªA	6ªB	ESPECIAL	7ªA	7ªA	4ªC	4ªC	4ªA	3ªA	3ªA	4ªC	3ªC	2ªB	3ªB	4ªA
3ªB	3ªA	2ªA	2ªB	2ªA	2ªA	2ªA	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	2ªB	3ªC	2ªB	2ªB	1ªB
6ªB	6ªB	7ªA	6ªB	7ªA	7ªA	7ªB	4ªC	4ªD	4ªD	4ªC	4ªD	4ªC	4ªB	4ªB	4ªB	4ªA
5ªB	5ªB	4ªA	5ªA	ESPECIAL	4ªB	4ªA	4ªA	3ªC	3ªC	3ªC	3ªB	3ªA	3ªB	3ªB	4ªA	3ªB
4ªA	3ªB	5ªA	5ªB	5ªB	5ªB	7ªB	4ªA	4ªB	4ªA	4ªB	4ªB	3ªB	3ªC	2ªB	4ªB	1ªB
7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	ESPECIAL	4ªA	7ªB	4ªD	4ªD	4ªD	4ªD	4ªD	4ªC	3ªC	4ªB	4ªB	3ªC
4ªA	1ªB	2ªB	3ªB	5ªA	4ªA	2ªB	4ªA	4ªB	3ªA	1ªA	2ªA	2ªB	ESPECIAL	1ªC	ESPECIAL	ESPECIAL
6ºA	6ºB	7ºA	7ºA	5ºA	5ºA											
7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	4ªA	4ªA	7ªB	4ªA	3ªB	2ªA	1ªA	ESPECIAL	2ªA	3ªC	2ªB	1ªC	1ªB
3ªA	3ªA	2ªA	4ªB	4ªB	4ªB	4ªB	3ªB	3ªA	3ªA	3ªB	3ªC	2ªA	2ªB	2ªB	2ªA	2ªB
5ªB	1ªB	6ªB	6ªA	7ªA	7ªA	7ªB	4ªA	3ªC	3ªC	4ªC	4ªD	4ªD	3ªB	3ªB	2ªC	3ªA
7ªA	7ªA	6ªB	6ªB	ESPECIAL	7ªA	7ªA	4ªA	4ªB	4ªB	4ªC	4ªB	3ªC	3ªC	2ªB	1ªC	1ªB
6ªB	6ªB	7ªA	7ªA	ESPECIAL	7ªA	7ªB	4ªD	4ªC	4ªC	4ªD	4ªD	4ªC	3ªC	4ªB	4ªB	4ªA
5ªB	5ªB	5ªB	5ªB	6ªA	6ªA	6ªA	4ªA	4ªC	4ªD	4ªD	4ªD	3ªA	4ªA	3ªB	3ªB	3ªA
5ªA	5ªA	5ªB	5ªB	5ªB	6ªA	6ªB	4ªA	4ªB	4ªC	4ªD	4ªA	3ªA	3ªC	2ªB	3ªC	3ªC
7ªA	5ªB	6ªA	6ªA	6ªA	6ªB	6ªA	4ªA	3ªB	3ªB	3ªB	4ªA	3ªA	3ªC	2ªB	3ªA	1ªB
6ªB	4ªA	6ªA	6ªA	ESPECIAL	6ªB	6ªB	4ªA	4ªD	4ªD	4ªD	4ªD	4ªC	3ªC	2ªB	3ªC	2ªB
6ªB	3ªB	5ªA	4ªB	6ªB	6ªB	4ªA	3ªA	3ªB	3ªB	3ªC	4ªC	4ªA	4ªA	2ªB	4ªA	4ªA
4ªA	6ªB	3ªA	3ªA	3ªB	3ªB	4ªB	3ªC	3ªB	3ªB	3ªB	3ªB	3ªC	4ªA	2ªB	3ªB	3ªB
6ªB	6ªB	6ªB	6ªB	ESPECIAL	7ªA	7ªA	4ªC	4ªC	4ªC	4ªD	4ªD	4ªA	3ªC	2ªB	1ªC	1ªB
7ªA	7ªA	6ªB	3ªB	7ªA	7ªA	7ªB	4ªD	4ªA	3ªC	3ªA	3ªC	3ªA	3ªC	2ªB	2ªC	2ªB
4ªA	3ªB	3ªB	4ªA	4ªB	5ªA	6ªB	4ªA	4ªB	4ªB	4ªC	4ªC	3ªA	3ªC	2ªB	4ªB	1ªB
4ªB	3ªB	3ªB	4ªA	4ªA	6ªB	4ªA	4ªA	4ªA	4ªA	4ªA	3ªC	3ªC	3ªC	2ªB	3ªB	4ªA
4ªB	6ªB	4ªB	5ªA	5ªA	5ªA	4ªB	4ªA	2ªB	4ªB	4ªD	4ªC	4ªC	3ªC	2ªB	4ªA	3ªB
6ªA	4ªA	3ªA	5ªB	4ªB	4ªB	5ªA	4ªA	2ªC	2ªC	2ªC	2ªB	2ªB	3ªC	2ªB	2ªC	2ªC
5ªA	3ªB	4ªA	4ªA	5ªA	5ªA	5ªA	3ªC	4ªB	4ªB	4ªC	4ªC	4ªC	4ªA	2ªB	4ªA	3ªB
6ªA	5ªB	6ªA	6ªA	ESPECIAL	5ªB	5ªA	4ªA	3ªA	3ªB	4ªC	4ªC	4ªB	3ªC	2ªB	3ªC	3ªC
6ªA	5ªB	6ªA	6ªA	6ªA	6ªA	5ªB	4ªA	4ªA	4ªB	4ªC	4ªC	4ªC	4ªA	4ªA	4ªA	3ªC
3ªA	2ªA	2ªB	5ªA	4ªB	5ªA	4ªB	2ªC	2ªC	4ªA	3ªB	3ªC	3ªC	3ªB	3ªB	3ªB	3ªB
3ªB	2ªB	2ªB	2ªB	ESPECIAL	3ªB	3ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªC	2ªA	2ªA	2ªB	2ªB	1ªC
6ªB	6ªB	6ªA	6ªA	ESPECIAL	3ªA	3ªA	4ªA	3ªB	3ªC	4ªA	2ªC	4ªA	3ªC	2ªB	1ªC	1ªB
		FC	7ªA	ESPECIAL	7ªA	6ªA	4ªA	3ªB	2ªA	1ªA	ESPECIAL	2ªA	3ªC	2ªB	1ªC	1ªB
7ªA	6ªB	5ªA	6ªB	ESPECIAL	6ªA	7ªA	4ªC	3ªC	3ªB	3ªC	4ªA	4ªB	4ªA	2ªB	3ªB	3ªC
6ªA	6ªA	7ªA	5ªB	5ªB	6ªA	5ªB	4ªA	3ªC	3ªC	2ªA	3ªA	4ªB	3ªC	2ªB	4ªA	3ªB
5ºA	4ºA	5ºA	3ºA	2ºB	4ºB											

Nº falla	Comissió	Fundació	Dissolució	Districte	Barri	Renda	Distància F. AJ	PP	Compromís	PSPV	VOX	Podem	Cs
290	Cases de Bárcena	1983		Benimaclet	Benimaclet	13.220	3.2	34,20%	28,70%	18,20%	11,20%	3,70%	2%
172	Pérez Galdós-Jesús-Mestre Sosa	1983		Quatre Carreres	Malilla	12.691	2.8	32,90%	27,30%	19,80%	13,10%	2,40%	2,30%
346	Riu Tajo-Cavite	1983		El Pla del Real	Mestalla	17.877	3.0	49,90%	17,90%	12,10%	13,30%	1,50%	3,70%
248	Saineter Arniches-Arquitecte Ribes	1983		Poblats Marítims	La Malva-Rosa	11.189	3.9	26,50%	24,20%	27,40%	12,90%	4,90%	1,60%
313	Poble, pl.-Sant Roc	1983		Poblats Marítims	El Cabanyal - El Canyameral	11.833	4.1	28,70%	27%	24,40%	12,30%	2,80%	1,80%
323	Fontcalent-Lebon	1927		L'Eixample	Russafa	19.854	1.3	40%	29,30%	13,60%	10,20%	2,70%	2,40%
386	Menorca-Lluís Bolinches	1984		Algirós	L'Illa Perduda	13.027	4.0	30,20%	27,10%	24,60%	11%	2,30%	2,40%
373	Antiga Senda de Senent-Albereda	1984		Poblats Marítims	La Malva-Rosa	11.189	2.1	26,50%	24,20%	27,40%	12,90%	4,90%	1,60%
368	Hort de Sant Valer-La Plata	1984		Benimaclet	Benimaclet	13.220	2.1	34,20%	28,70%	18,20%	11,20%	3,70%	2%
356	Evarist Bas-Cullera	1983		L'Olivereta	Soternes	11.652	2.2	33,20%	22,30%	24,20%	13,60%	2,90%	1,60%
296	Hondures, pl.	1984		Quatre Carreres	Ciutat de les Arts i les Ciències	17.665	3.2	45,60%	20,60%	13,60%	13,30%	1,60%	3,60%
119	Burjassot-Carretera de Paterna	1984		Poblats de l'Oest	Benimamet	10.615	1.8	28,80%	18,40%	30,50%	14,90%	3,50%	1,50%
16	Marqués de Caro-Doctor Chiarri	1985		Benicalap	Benicalap	11.662	0.3	32,60%	24,30%	23,30%	13,30%	2,20%	2%
25	Cami d'Alba-Castell de Cullera	1985		Jesús	Sant Marcel·lí	10.870	2.2	27,20%	24,80%	27,40%	14,10%	2,40%	1,60%
68	Conserva-Berenguer Mallol	1985		Algirós	La Bega Baixa	11.720	1.8	41,10%	25,30%	15,20%	12,20%	2,20%	2,40%
76	Josep Benlliure-Vicent Guillot	1985		Poblats de l'Oest	Beniferri	13.604	2.0	39,60%	17,90%	17,10%	17%	1,40%	5,50%
80	Ripalda-Beneficéncia-Sant Ramon	1986		Rascanya	Orriols	9.189	2.8	28,30%	21,40%	27,70%	14,90%	3,40%	1,60%
135	Avinguda de Burjassot-Joaquim Ballester	1992		Patraix	Vara de Quart	13.239	2.6	34%	25,30%	22,60%	12,40%	2,50%	1,50%
163	La Pobla del Duc-Benipeixcar	1992		Quatre Carreres	Na Rovella	8.792	2.0	30,50%	20,50%	24,70%	18,20%	2,90%	1%
168	Josep Benlliure-Teatre de la Marina	1991		Benimaclet	Benimaclet	13.220	2.9	34,20%	28,70%	18,20%	11,20%	3,70%	2%
182	Angel Guimerá-Pintor Vila Prades (Arrancapins)	1993		La Saïdia	Tormos	11.122	2.3	30,50%	29,50%	20%	12,50%	2,80%	2,20%
202	Humanista Mariner-Manuel Simó	1994		L'Olivereta	La Llum	12.814	2.6	33,80%	23,40%	22,60%	13,70%	2%	2,40%
216	Rubén Vela-Doctor Waksman	2002		El Pla del Real	Mestalla	17.877	2.0	49,90%	17,90%	12,10%	13,30%	1,50%	3,70%
236	Jesús, pl.	1995		Benicalap	Benicalap	11.662	2.4	32,60%	24,30%	23,30%	13,30%	2,20%	2%
238	Burjassot-Serra d'Agullent	2001		Camins al Grau	Penya-Roja	20.280	2.3	53,90%	14,00%	12,00%	14,00%	0,90%	3,90%
239	Peris i Valero-Cuba	2002		Camins al Grau	Penya-Roja	20.280	2.5	53,90%	14,00%	12,00%	14,00%	0,90%	3,90%
249	Segóvia, pl.-Doctor Tomas Sala	2004		Campanar	Sant Pau	16.673	2.7	43,70%	20,60%	15,30%	13,70%	1,40%	3,60%
262	Campament-La Iessa	2004		Camins al Grau	Penya-Roja	20.280	3.2	53,90%	14,00%	12,00%	14,00%	0,90%	3,90%
293	Benimodo-Enginyer Dicenta	2007		Benicalap	Benicalap	11.662	1.0	32,60%	24,30%	23,30%	13,30%	2,20%	2%
311	Castielfabib-Marqués de Sant Joan	2007		Rascanya	Sant Llorenç	14.424	0.8	39%	25,10%	16,90%	11,50%	2%	3,90%
314	Tres Camins-Pinedo	2007		L'Olivereta	La Llum	12.814	1.5	33,80%	23,40%	22,60%	13,70%	2%	2,40%
354	Marqués de Lozoya - Poeta Cervera i Grifol	2009		Camins al Grau	Penya-Roja	20.280	2.5	53,90%	14,00%	12,00%	14,00%	0,90%	3,90%
361	Ciutat de Córdova-Vicent Tomas Martí	2011		Quatre Carreres	La Punta	12.345	7.2	35,60%	24%	17,50%	16,70%	1,90%	1,50%
385	Vicent Castell Maiques, pl.	2013		Benicalap	Benicalap	11.662	1.6	32,60%	24,30%	23,30%	13,30%	2,20%	2%
387	Jesús Morante Borrás-Caminot (La Punta)	2013		Benicalap	Benicalap	11.662	1.6	32,60%	24,30%	23,30%	13,30%	2,20%	2%
389	Manuel Melia i Fuster-Marfa Fernanda D'Ocón	2016		Patraix	Favara	11.720	1.5	32%	29,20%	20%	11,70%	2,50%	2,10%
391	Montesa - Dr. Marañón	2018		Quatre Carreres	Ciutat de les Arts i les Ciències	17.665	2.6	45,60%	20,60%	13,60%	13,30%	1,60%	3,60%
394	Dr. García Brustenga - Vicente Barrera Cambra	2023		Benimaclet	Benimaclet	13.220	1	34,20%	28,70%	18,20%	11,20%	3,70%	2%
395	Enginyer Manuel Soto - Franca	2022		Poblats Marítims	El Grau	11.989	4.0	30,10%	25,20%	25,20%	12,20%	2,80%	1,50%
396	Suïssa-L'Alauerfa del Favero	2024		Quatre Carreres	La Punta	12.345	1.4	35,60%	24%	17,50%	16,70%	1,90%	1,50%
397	Gonzalo Tejero Lanqarita - Vicente Chuliá	2024		Quatre Carreres	Malilla	12.691	2.0	32,90%	27,30%	19,80%	13,10%	2,40%	2,30%
	Historiador José María Giménez Fayos		2012	Benicalap	Benicalap	11.662	2.5	32,60%	24,30%	23,30%	13,30%	2,20%	2%
	Alfara del Patriarca - Periodista Gil Sumbiela		2024	Benicalap	Benicalap	11.662	2.4	32,60%	24,30%	23,30%	13,30%	2,20%	2%
	Explorador andrés - Jalance		2015	Algirós	Ciutat Jardí	15.422	2.1	34,90%	28,10%	20,40%	10%	2,50%	2,40%
	Blasco Ibáñez-Universitaria		1986	El Pla del Real	Ciutat Universitaria	18.435	2.5	54,40%	15,20%	10,10%	12,80%	1,30%	4,30%
	Eugènia Viñes-Espadá		1994	Poblats Marítims	El Cabanyal - El Canyamelar	11.833	4.6	28,70%	27%	24,40%	12,30%	2,80%	1,80%
	Linterna – En Gil		2000	Ciutat Vella	El Mercat	19.854	0.4	37,70%	28,20%	12,70%	13,80%	3,60%	2%
	Na Robella – Ángeles – Maldonado		2000	Ciutat Vella	El Mercat	19.854	0.3	37,70%	28,20%	12,70%	13,80%	3,60%	2%
	Campot de l'albufera		1993	Poblats del sud	El Palmar	12.199	6.1	36,50%		15,50%	9%	1%	2,90%
	Juan de Garay - Doctor Marañón		2014	Patraix	Favara	11.720	1.5	32%	29,20%	20%	11,70%	2,50%	2,10%
	Juan Verdeguer-Bello		2006	Poblats Marítims	La Malva-Rosa	11.189	2.5	26,50%	24,20%	27,40%	12,90%	4,90%	1,60%
	Poeta Querol - Salva		1981	Ciutat Vella	La Xerea	19.854	1.2	58,10%	12,70%	7%	17,30%	1,20%	2,70%
	Av Port - antonio Suarez		1992	Poblats	El Cabanyal - El Canyamelar	17.877	4.1	49,90%	17,90%	12,10%	13,30%	1,50%	3,70%
	Barri Cocoters		2003	Poblats Marítims	Natzaret	9.314	4.1	29%	19,10%	25,60%	19,50%	2%	1,40%
	FALLA de l'IVAJ		1995	Ciutat Vella	Sant Francesc	19.854	0.4	58%	11%	7,80%	19,40%	1,40%	1,70%
	Jorge Comín - Serra Calderona (Nou Campanar)		2016	Campanar	Sant Pau	16.673	3.0	43,70%	20,60%	15,30%	13,70%	1,40%	3,60%
	Rafael Alberti - Serra Calderona (La Nova de Campanar)		2024	Campanar	Sant Pau	16.673	3.1	43,70%	20,60%	15,30%	13,70%	1,40%	3,60%

Altres	Experimental	FMV	P2025	P2024	P2023	P2022	P2021	2020	2024	2023	2022	2021	2019	TOTAL	Caliu	Arc Iris	Neutres i Sostenibles	Somriure
2,70%	No		2.272,73 €	4.000,00 €	4.000,00 €	4.350,00€	35.300,00 €	2.900,00€				0,3		0,3				
2,20%	No		2.727,27 €	3.000,00 €	3.500,00 €	6.000,00€	3.500,00 €	3.500,00€				0,28		0,28				
1,50%	No		9.090,91 €	10.000,00 €	10.000,00 €	3.825,00€	1.800,00 €	2.550,00€					0,26	0,26				
2,40%	No		5.454,55 €	5.000,00 €	3.400,00 €	4.800,00€	12.000,00 €	3.201,00€		0,24				0,24				
3%	No		2.300,00 €	2.000,00 €	2.000,00 €	2.000,00€	11.000,00 €	2.100,00€	0,08	0,14				0,22				
1,70%	No		5.818,18 €	6.300,00 €	6.100,00 €	3.500,00€	11.000,00 €	6.500,00€			0,22			0,22		3		
2,30%	No		4.090,91 €	4.500,00 €	4.600,00 €	6.440,00€	2.500,00 €	4.600,00€				0,22		0,22				
2,40%	No	1	3.636,36 €	3.300,00 €	3.000,00 €	4.500,00€	6.500,00 €	3.000,00€	0,2					0,2				
2,70%	No		2.636,36 €	2.100,00 €	2.050,00 €	3.450,00€	2.530,00 €	2.300,00€				0,16		0,16				
2%	Sí		1.872,73 €	3.000,00 €	2.600,00 €	2.200,00€	19.800,00 €	5.500,00€			0,12			0,12				
1,60%	No		3.181,82 €	3.500,00 €	2.000,00 €	2.700,00€	2.200,00 €	1.800,00€			0,08			0,08				
2,30%	No		2.060,00 €	2.000,00 €	2.000,00 €	3.500,00€	1.800,00 €	1.800,00€	0,06					0,06				
2,30%	No		3.181,82 €	4.000,00 €	3.500,00 €	6.000,00€	3.000,00 €	3.000,00€						0				
2,10%	No		5.636,36 €	5.700,00 €	5.300,00 €	11.020,00€	6.100,00 €	6.100,00€						0				
2%	Sí		12.800,00 €	13.000,00 €	11.478,30€	16.800,00€	13.200,00 €	12.002,00€						0				
1,50%	No		4.363,64 €	4.500,00 €	4.000,00 €	7.900,00€	2.700,00 €	2.700,00€						0				
1,70%	No		7.272,73 €	8.750,00 €	8.250,00 €	12.376,00€	9.250,00 €	8.250,00€						0				
2,10%	No		12.727,27 €	12.500,00 €	12.500,00 €	22.500,00€	15.000,00 €	15.000,00€						0				
2,10%	No		6.363,64 €	7.000,00 €	8.500,00 €	13.500,00€	8.250,00 €	9.000,00€						0				
2,70%	No		7.272,73 €	9.000,00 €	9.000,00 €	18.181,90€	10.450,00 €	9.500,00€						0				
2,10%	No		5.454,55 €	7.260,00 €	6.000,00 €	5.000,00€	16.500,00 €							0				
2,20%	No		6.818,18 €	6.000,00 €	6.000,00 €	7.000,00€	4.000,00 €	7.000,00€						0				
1,50%	No		9.545,45 €	10.500,00 €	10.500,00 €	15.750,00€	11.000,00 €	10.500,00€						0				
2,30%	Sí		6.363,64 €	7.000,00 €	7.000,00 €	14.000,00€	3.500,00 €	7.000,00€						0		1		
1,20%	No		3.636,36 €	5.000,00 €	5.000,00 €	10.000,00€	11.000,00 €	5.000,00€						0				
1,20%	No		14.545,45 €	16.000,00 €	14.000,00 €	16.500,00€	6.500,00 €	11.000,00€						0				
1,40%	No		12.727,27 €	14.000,00 €	13.000,00 €	22.000,00€	11.550,00 €	12.000,00€						0				
1,20%	No		9.545,45 €	17.000,00 €	11.000,00 €	18.000,00€	10.000,00 €	11.000,00€						0				
2,30%	No		5.454,55 €	6.000,00 €	5.850,00 €	4.303,13€	9.295,00 €	5.737,50€						0				
3,10%	No		8.181,82 €	9.000,00 €	9.000,00 €	9.000,00€	6.500,00 €	9.000,00€						0	2	1		
2,20%	No		8.181,82 €	9.000,00 €	8.500,00 €	21.000,00€	22.000,00 €	12.000,00€						0				
1,20%	No		5.454,54 €	5.300,00 €	6.500,00 €	10.500,00 €	5.500,00 €	7.000,00€						0				
2,70%	No		4.545,45 €	5.000,00 €	5.000,00 €	7.500,00€	19.500,00 €	5.000,00€						0				
2,30%	Si		4.909,09 €	5.400,00 €	4.900,50 €	4.303,50€	5.060,00 €	5.738,00€						0				
2,30%	No		2.909,09 €	2.750,00 €	2.750,00 €	2.500,00€	8.800,00 €	2.500,00€						0				
3,40%	No		4.090,90 €	4.000,00 €	5.000,00 €	7.500,00€	3.600,00 €	5.000,00€						0				
1,60%	No		2.272,73 €	990,00 €	4.000,00 €	5.400,00€	7.000,00 €	3.600,00€						0				
2,70%	No		20.000,00 €	15.000,00 €	11.100,00€									0				
3%	No		8.181,82 €	3.690,00 €	3.690,00 €									0				
2,70%	No		3.181,82 €											0				
2,20%	No		2.777,27 €											0				
2,30%																		
2,30%																		
1,70%																		
1,40%																		
3%																		
1,60%																		
1,60%																		
1,20%																		
3,40%																		
2,40%																		
1,20%																		
1,50%																		
3,50%																		
1,40%																		
1,40%																		
1,40%																		

Controla Club	RTVV	À Punt	Falles Experimentals	Picota	Premis I+G	Creu Roja a la Falla Ecologista	Levante-EMV	Radio SER	SA 2024	SA 2023	SA 2022	SA 2021	SA 2020	SA 2019	SA 2018
									8ªA	8ªA	8ªB	8ªB	8ªB	7ªC	8ªA
									8ªB	8ªB	7ªC	8ªB	8ªB	8ªC	8ªC
									5ªC	5ªB	8ªB	8ªB	8ªB	8ªC	8ªC
									7ªC	8ªB	8ªA	8ªA	8ªA	8ªB	5ªB
									8ªC	8ªC	8ªC	8ªC	8ªC	8ªC	8ªB
			5						7ªA	7ªA	8ªB	6ªB	6ªB	6ªB	6ªB
									7ªB	7ºC	8ºB	7ºA	7ºA	6ºB	7ºA
									7ºC	7ºC	7ºA	7ºB	7ºB	7ºB	7ºA
									7ºB	7ºB	7ºB	7ºA	7ºA	7ºB	7ºC
									8ªB	8ªB	8ªC	7ªA	7ªA	7ªA	7ªB
									8ªB	8ªC	8ªC	8ªC	8ªC	8ªC	8ªC
									8ªC	8ªC	8ªB	8ªC	8ªC	8ªC	8ªC
									7ªC	8ªB	7ªC	8ªB	8ªB	8ªB	8ªA
									7ªB	7ªB	6ªB	6ªC	6ªC	6ªC	6ªC
1									4ªC	4ªC	4ªC	4ªA	4ªA	3ªB	4ªA
									8ªA	8ªA	7ªA	8ªB	8ªB	8ªA	7ªC
1									6ªA	6ªA	5ªC	5ªA	5ªA	5ªA	5ªC
									4ªC	4ªB	3ªB	3ªB	3ªB	4ªA	3ªC
									7ªA	6ªA	5ªC	5ªB	5ªB	5ªC	4ªB
									6ªA	6ªA	4ªA	4ªB	5ªB	5ªA	5ªB
									FC	FC	FC	FC	FC	FC	FC
									7ªB	7ªB	7ªB	6ªA	6ªA	6ªA	5ªB
			1						5ªB	5ªB	4ªC	4ªB	4ªB	4ªB	4ªA
	2								6ªC	6ªB	5ªB	6ªA	6ªA	6ªB	6ªC
									7ªC	7ªC	6ªB	7ªB	7ªB	7ªB	6ªB
									3ªC	4ªA	4ªB	4ªB	4ªB	4ªB	4ªB
			2						4ªB	4ªC	3ªC	4ªA	4ªA	3ªC	3ªC
									3ªB	5ªA	4ªB	4ªA	4ªB	4ªC	4ªC
									7ªB	7ªB	8ªA	7ªA	7ªA	7ªA	6ªB
									6ªA	6ªA	6ªC	6ªA	6ªA	6ªA	6ªC
									6ªA	6ªA	3ªC	4ªA	4ªA	4ªC	5ªC
									7ªC	7ªA	6ªB	6ªA	6ªA	5ªC	5ªB
			6						7ºC	7ºC	7ºB	7ºB	7ºB	7ºA	7ºA
		3							1ºA	1ºA	1ºA	1ºA	1ºA	1ºA	1ºA
									8ºA	7ºC	7ºC	7ºA	7ºA	7ºC	7ºB
									3ºA	2ºA	2ºB	2ºA	4ºB	6ºA	6ºC
									8ºA	7ºB	7ºA	7ºB	7ºB	7ºB	8ºA
									6ºB	6ºA	5ºA	6ºB	6ºB	7ºA	
									3ºC	5ºA					
									8ºB	8ºA					
			1						8ªC	8ªC	8ªC	8ªC	8ªC	8ªC	8ªC
			1	1											
										5ªA	8ªC				

SA 2017	SA 2016	SA 2015	SA 2014	SA 2013	SA 2012	SA 2011	SA 2010	SA 2009	SA 2008	SA 2007	SA 2006	SA 2005	SA 2004	SA 2003	SA 2002	SA 2001	SA 2000	SA 1999	SA 1998
7ªB	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªC	7ªC	7ªB	7ªA	6ªC	7ªB	7ªA	7ªA	7ªC	7ªC	7ªA	7ªB	7ªB
7ªA	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªB	7ªB	7ªA	7ªA	7ªA	6ªA	6ªC	7ªB	7ªB	7ªC	7ªB	6ªB	7ªA
7ªB	7ªB	7ªA	7ªB	7ªB	6ªA	5ªB	5ªB	5ªA	7ªB	7ªA	7ªA	7ªA	6ªA	5ªB	6ªA	5ªA	3ªA	4ªB	4ªB
5ªB	5ªB	5ªA	5ªB	5ªB	3ªA	3ªB	4ªB	4ªB	4ªA	2ªA	2ªA	2ªB	2ªA	4ªA	5ªA	6ªB	6ªB	4ªB	2ªB
7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	7ªB	7ªB	6ªC	7ªC	7ªC	6ªC	6ªC	6ªB	7ªB	7ªB	7ªA	6ªC	6ªC	3ªA	7ªC	7ªC
6ªA	6ªB	6ªA	6ªA	7ªA	6ªA	6ªC	7ªB	7ªC	7ªB	7ªB	6ªC	6ªB	7ªB	7ªA	7ªA	7ªC	7ªB	7ªC	5ªB
6ªB	5ªA	5ªB	6ªC	6ªA	6ªB	6ªB	7ªB	7ªB	7ªA	7ªC									
6ªC	6ªB	6ªB	6ªB	7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	7ªC	7ªC	7ªB	7ªB	7ªA	7ªA	7ªB	7ªC	7ªB	7ªC	7ªC
6ªC	7ªA	7ªB	7ªB	6ªC	5ªA	5ªA	4ªB	3ªA	3ªA	3ªA	3ªA	3ªB	6ªA	4ªB	7ªA	6ªC	7ªA	7ªC	7ªB
6ªB	6ªC	6ªB	6ªB	6ªA	6ªB	6ªC	6ªC	7ªB	7ªB	7ªB	7ªB	6ªC	6ªB	6ªB	7ªA	6ªB	7ªA	7ªB	6ªA
7ªC	7ªC	7ªB	7ªB	7ªB	6ªA	6ªB	7ªC	5ªA	5ªA	4ªA	4ªB	4ªA	3ªB	6ªB	6ªA	4ªB	3ªA	2ªB	2ªB
7ªC	7ªC	6ªB	6ªB	6ªB	7ªA	7ªC	6ªC	7ªA	2ªA	6ªC	6ªC	7ªC	7ªB	7ªC	7ªC	7ªB	4ªA	6ªB	2ªA
7ªB	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªC	7ªC
6ªB	6ªB	6ªB	6ªB	6ªC	6ªB	6ªA	6ªC	6ªC	6ªB	7ªB	7ªB	7ªB	7ªA	7ªB	7ªA	6ªC	4ªB	4ªB	4ªA
5ªB	2ªA	2ªA	2ªA	3ªB	4ªB	5ªB	3ªB	4ªA	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªA	1ªA	1ªA	2ªA	1ªB	1ªB	1ªB
7ªC	7ªB	7ªA	6ªC	6ªC	7ªA	7ªA	7ªB	7ªB	7ªA	7ªA	6ªC	7ªA	6ªB	6ªA	5ªB	6ªC	6ªB	6ªB	7ªC
5ªA	5ªA	5ªA	6ªA	6ªC	6ªC	7ªA	7ªA	7ªB	6ªB	7ªA	6ªC	6ªC	6ªC	6ªB	5ªB	7ªA	6ªB	4ªB	5ªB
3ªB	3ªB	3ªB	3ªA	3ªB	3ªB	3ªB	4ªA	5ªB	5ªB	5ªA	5ªA	5ªA	5ªA	4ªB	4ªA	3ªA	4ªB	5ªA	4ªB
3ªB	4ªA	4ªA	4ªA	4ªB	4ªA	4ªB	4ªA	5ªA	5ªB	5ªA	5ªA	6ªA	6ªB	6ªC	5ªB	5ªA	3ªC	7ªB	5ªA
5ªA	4ªC	5ªB	5ªA	3ªA	4ªA	4ªA	3ªB	4ªB	5ªA	5ªB	5ªB	5ªB	6ªB	6ªC	5ªB	6ªB	6ªA	5ªB	4ªB
FC	FC	FC	FC	FC	FC	FC	FC	FC	FC	FC	FC	FC	FC	FC	7ªB	7ªC	FC	FC	FC
5ªC	6ªA	6ªC	7ªA	5ªB	4ªB	6ªC	6ªC	4ªA	4ªA	4ªB	3ªB	3ªB	3ªB	3ªA	5ªB	7ªB	5ªC	5ªB	4ªA
4ªA	4ªB	4ªA	4ªA	4ªA	4ªA	4ªB	4ªA	5ªB	4ªB	5ªB	6ªA	5ªB	5ªA	4ªB	7ªA	6ªB	3ªC	3ªA	4ªA
6ªA	6ªA	6ªA	6ªA	6ªA	6ªA	6ªB	6ªA	6ªB	6ªB	6ªB	6ªA	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªA	7ªA	7ªC
6ªB	6ªB	6ªB	6ªA	6ªB	6ªC	6ªB	5ªB	6ªB	6ªA	5ªA	5ªB	5ªA	4ªB	3ªB	5ªB	5ªB	2ªA	7ªA	3ªA
4ªB	4ªB	4ªA	4ªA	4ªA	4ªA	4ªB	4ªB	4ªB	4ªB	4ªA	4ªA	4ªA	3ªB	4ªB	5ªA	5ªB	5ªC	6ªA	5ªA
3ªB	3ªB	3ªA	2ªB	3ªA	3ªB	4ªA	4ªA	3ªB	3ªA	4ªA	4ªA	5ªB	5ªA	6ªA	4ªB	3ªB	6ªB	7ªA	7ªA
5ªA	5ªB	5ªC	5ªB	6ªC	6ªC	7ªA	6ªA	5ªB	4ªA	5ªA	4ªB	5ªB	7ªA	6ªC	6ªC	7ªB	6ªA	6ªA	3ªB
6ªA	5ªC	6ªB	5ªB	5ªA	6ªA	6ªA	6ªA	6ªA	6ªA	6ªB	6ªA	6ªC	6ªB	6ªA	6ªB	6ªA	4ªB	5ªA	5ªB
6ªB	6ªB	6ªB	5ªB	4ªB	6ªA	5ªA	6ªB	6ªB	6ªA	6ªA	5ªB	5ªB	4ªB	5ªB	4ªB	3ªA	5ªB	4ªA	4ªB
5ªC	5ªC	6ªB	6ªB	6ªC	6ªC	6ªC	6ªC	7ªA	7ªA	7ªC	7ªB	7ªB	7ªB	7ªB	7ªA	6ªB	6ªB	6ªB	6ªB
4ªB	4ªA	4ªA	3ªB	4ªA	4ªA	4ªB	5ªB	4ªA	4ªB	6ªA	5ªB	6ªA	6ªA	5ªB	5ªA	4ªB	3ªC	4ªA	6ªA
6ªB	6ªB	6ªA	6ªA	6ªC	6ªC	7ªB	6ªB	6ªA	3ªA	6ªA	5ªB	6ªA	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	6ªB	6ªB
1ªA	1ªA	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	1ªB	2ªB	3ªB	5ªA	4ªA									
6ªC	6ªB	7ªA	7ªA	7ªA	7ªB	7ªA	7ªB	7ªC											
6ªC	7ªB	6ªB	6ªA	6ªC															
7ªB	7ªB	7ªB	7ªB	7ªC															
															4ªB	6ªB	4ªB	6ªB	6ªB
						6ªC	7ªA	7ªA	7ªA	7ªB	7ªB								
8ªA	7ªC	6ªB	4ªA	7ªC	7ªC	7ªB	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªB	7ªA	6ªB	7ªA	7ªC
				7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªA	7ªB	5ªA	3ªA	7ªA	6ªC	5ªA	4ªB	5ªA
																			7ªC
																		6ªB	7ªC
				7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªC	7ªB	7ªC	7ªC	7ªB	7ªB	6ªA	6ªA	7ªB	7ªB
												6ªB	6ªB	6ªA	5ªB	7ªA	6ªC	6ªA	6ªA
															7ªC	7ªC	7ªB	FC	
			ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	ESPECIAL	1ªA				

SA 1997	SA 1996	SA 1995	SA 1994	SA 1993	SA 1992	SA 1991	SA 1990	SA 1989	SA 1988	SA 1987	SA 1986	SA 1985	SA 1984	SA 1983	SA 1982	SA 1981
				ESPECIAL	6ªB	5ªB	4ªA	3ªB	2ªA	1ªA	ESPECIAL	2ªA	3ªC	2ªB	1ªC	1ªB
6ªA	7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	6ªB	6ªA	4ªD	4ªC	4ªA	4ªB	3ªC	3ªB	3ªB	2ªB	3ªC	3ªB
6ªA	6ªA	5ªA	6ªA	5ªA	5ªB	6ªA	3ªB	4ªA	3ªC	4ªA	4ªA	3ªC	3ªC	2ªB	1ªC	1ªB
3ªB	3ªB	3ªB	3ªA	ESPECIAL	3ªA	2ªB	4ªA	3ªB	2ªA	2ªA	2ªB	2ªA	1ªC	2ªB	2ªB	2ªC
7ªA	7ªA	6ªA	7ªA	ESPECIAL	7ªA	7ªB	4ªD	4ªD	3ªC	4ªC	4ªD	4ªC	3ªC	2ªB	4ªB	1ªB
6ªB	6ªB	6ªB	3ªA	3ªB	3ªB	4ªB	4ªA	3ªC	4ªB	4ªD	4ªD	3ªC	3ªC	2ªB	3ªB	1ªB
6ºA	7ºA	7ºA	7ºA													
7ºA	7ºA	6ºA	7ºA	6ºB	6ºA											
5ªB	5ªA	4ªB	5ªB	5ªB	5ªB	5ªA	4ªA	3ªC	3ªB	3ªC	4ªA	3ªB	3ªC	2ªB	1ªC	1ªB
2ªB	2ªA	2ªB	2ªB	ESPECIAL	3ªB	3ªB	2ªA	4ªB	1ªC	1ªC	1ªC	1ªC	2ªB	2ªC	2ªC	2ªB
ESPECIAL	ESPECIAL	4ªB	3ªA	5ªA	5ªB	3ªB	2ªB	2ªA	2ªA	3ªA	3ªC	3ªC	2ªC	3ªB	3ªA	2ªA
7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	ESPECIAL	7ªA	7ªB	4ªC	4ªD	4ªC	4ªD	4ªD	4ªA	3ªC	4ªA	4ªB	4ªA
6ªA	5ªA	5ªB	4ªA	4ªA	4ªA	4ªA	2ªA	2ªA	2ªA	2ªB	4ªD	4ªB	3ªC	2ªB	4ªA	3ªB
1ªB	1ªB	2ªA	1ªB	2ªA	2ªB	3ªA	1ªA	2ªB	2ªA	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB	2ªB
7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	ESPECIAL	7ªA	7ªB	4ªD	4ªD	4ªC	4ªD	4ªA	4ªB	3ªC	2ªB	3ªA	2ªB
5ªB	4ªA	4ªB	5ªA	5ªA	5ªA	5ªA	4ªA	2ªC	3ªA	3ªC	4ªA	4ªB	3ªC	4ªA	4ªB	4ªA
5ªA	5ªA	6ªB	5ªA	6ªB	5ªA	5ªB	4ªA	4ªC	4ªC	4ªC	4ªB	4ªA	4ªA	4ªA	3ªC	3ªC
4ªB	5ªA	4ªB	5ªA	ESPECIAL	3ªB	5ªB	4ªA	2ªC	4ªC	4ªC	4ªA	3ªC	3ªC	2ªB	4ªA	3ªC
3ªB	2ªB	2ªB	5ªA	4ªA	4ªA	5ªB	4ªA	4ªC	4ªC	3ªB	3ªC	3ªB	3ªC	2ªB	2ªC	2ªB
FC	FC	FC	FC	FC	FC	FC	FC	3ªC	3ªC	2ªA	4ªA	2ªC	3ªB	3ªA	3ªC	3ªB
3ªA	3ªA	3ªA	2ªA	ESPECIAL	6ªB	4ªA	4ªA	2ªB	2ªB	1ªB	1ªC	1ªC	1ªC	2ªB	2ªB	1ªB
3ªB	5ªA	2ªB	3ªA	5ªA	4ªB	4ªA	3ªA	2ªC	3ªA	3ªB	3ªC	3ªB	3ªC	2ªB	2ªC	2ªB
7ªA	6ªB	4ªA	4ªB	2ªB	3ªA	3ªA	2ªA	1ªC	2ªB	1ªC	1ªC	1ªC	2ªB	2ªB	2ªB	1ªB
3ªB	6ªA	6ªA	5ªA	6ªA	5ªB	5ªB	2ªB	3ªA	3ªC	4ªA	3ªC	4ªC	3ªC	2ªB	3ªB	3ªC
4ªB	3ªA	3ªB	3ªA	3ªB	5ªB	5ªA	3ªB	2ªC	2ªC	3ªA	3ªA	2ªC	3ªA	2ªC	2ªC	3ªC
5ªB	6ªB	5ªB	6ªA	5ªB	6ªB	7ªA	4ªC	4ªC	4ªC	4ªD	4ªC	3ªA	3ªC	2ªB	3ªA	3ªB
4ªA	6ªA	6ªB	5ªA	5ªB	4ªB	3ªB	3ªC	3ªC	4ªB	4ªD	4ªD	4ªC	3ªC	2ªB	3ªC	1ªB
6ªB	7ªA	6ªA	4ªA	4ªB	5ªA	7ªA	4ªC	4ªA	3ªB	3ªB	4ªA	4ªA	3ªC	2ªB	3ªA	2ªC
4ªA	3ªB	3ªB	3ªA	3ªA	6ªA	6ªB	4ªA	4ªB	4ªB	4ªA	4ªC	4ªA	4ªB	4ªA	3ªC	3ªC
7ªA	6ªA	7ªA	6ªA	ESPECIAL	6ªA	6ªA	4ªA	4ªB	4ªB	4ªD	4ªD	4ªD	3ªC	2ªB	4ªB	1ªB
6ªB	5ªB	6ªA	6ªB	ESPECIAL	4ªB	7ªB	4ªC	4ªD	4ªD	4ªD	4ªC	4ªC	3ªC	2ªB	1ªC	1ªB
4ºA	6ºA	6ºA	6ºA	5ºB	6ºB	6ºB	4ºB	3ºC	3ºC	4ºA	4ºB	4ºC				
6ºA	6ºB	7ºA														
6ªB	6ªB	7ªA	6ªA	5ªA	5ªB	6ªB	7ªA	4ªA	4ªB	4ªB	4ªD	4ªC				
7ªC	7ªA	7ªA	2ªB	2ªA	ESPECIAL	7ªA	5ªB	3ªB	4ªD	2ªC	4ªB	4ªA	4ªB	3ªC	2ªB	3ªC
					5ªB	6ªB	4ªA	4ªA	4ªB	4ªB	4ªB	2ªC	4ªC	2ªB	2ªA	1ªC
				5ªA	5ªB	4ªB	4ªA	4ªB	4ªB	4ªB	4ªB	4ªA	3ªB	3ªC	2ªB	3ªB
5ªA	5ªA	5ªB	5ªB	4ªA	2ªB	6ªB	7ªA	4ªA	4ªD	4ªD	4ªC	3ªC	4ªA	4ªB	4ªB	3ªB
7ªC	6ªB	6ªB	6ªB	6ªB	ESPECIAL	6ªB	5ªB	4ªA	3ªB	2ªA	1ªA	4ªA	3ªB	3ªC	2ªB	3ªA
7ªC	7ªA	7ªA	7ªA	7ªA	ESPECIAL	7ªA	5ªB	4ªD	3ªB	2ªA	1ªA	4ªD	4ªA	2ªB	2ªA	4ªC
7ªB	7ªA	6ªA	6ªA	5ªB	ESPECIAL	6ªB	5ªB	4ªA	3ªB	2ªA	1ªA	3ªA	2ªB	3ªC	2ªB	3ªB
5ªA	6ªA	5ªB	5ªB	7ªA	6ªA	7ªA	7ªB	3ªB	2ªC	4ªC	4ªA	4ªB	4ªA	3ªC	4ªB	1ªC
					FC	6ªB	5ªB	4ªA	3ªB	2ªA	1ªA	ESPECIAL	2ªA	3ªC	2ªB	1ªC
					ESPECIAL	6ªB	5ªB	4ªA	3ªC	3ªC	3ªA	3ªC	3ªB	3ªC	4ªB	2ªC
					ESPECIAL	7ªA	7ªB	4ªD	3ªB	4ªD	4ªD	ESPECIAL	4ªD	3ªC	2ªB	1ªC
			FC	FC	FC	FC										

Nº Falla	Sector	Nombre	Sección	Fallera Major	President
392	Quatre Carreres	Blas Gámez - Ángel Villena	6A	Lucía-Elisa Antón Manzana	Jesús Pérez Sanchis
235	Olivereta	Barri de La Lluna	2B	Lucía García Castillejo	Juan José Hortelano Martínez
17	El Pilar-Sant Francesc	Quart-Palomar	1A	Laura Ponce Pastor	Roberto Tebar Leal
326	Poblats al Sud	Hellín-Pere de Luna	5A	Ana Torralba García	Amparo Pastor Mocholí
149	El Pla del Remei-Gran Via	Comte de Salvatierra-Ciril Amorós	1A	Celia Fuster Pallarés	Vicente Fuster Morales
72	La Creu Coberta	Joaquim Navarro-Carrícola	6B	Mari Carmen Cotanda López	Salvador Martí López
43	Rascanya	Marqués de Montortal-Berní i Català	2A	Amparo Gil Barberá	José Luis Sánchez Torres
245	Campanar	Manuel de Falla-Tamarindes	4A	Lucía Carlón Cots	Pablo Boix Martínez y Carlos Venancio Madrigal
340	Jesús	Francesc Climent-L'Uruguai	5A	Marina Asensi Esparcia	José Serrano Navarro
10	El Pilar-Sant Francesc	Avinguda de l'Oest	1B	Ana Miquel Obarti	Carlos Vicent Andrés
262	Benimàmet-Burjassot-Beniferri	Campament-La Iessa	5A	Raquel Gimeno Melchor	Javier Catala García
199	Jesús	Veneçuela-Agustí Sales	5A	Sara Belén Navarro Gimeno	Esperanza Latorre Nueda
3	La Seu-La Xerea-El Mercat	Doctor Collado, pl.	1B	María Belenguer Sevilla	David González García
158	La Roqueta-Arrancapins	Albacete-Marvà	3A	Laura Gui Cruz	Mari Paz Aguilella Palomar
274	Benimàmet-Burjassot-Beniferri	Tenda, pl.	3A	Nuria Bartual Roig	Francesc Xavier Ferrándiz García
371	Olivereta	Josep Maria Bayarri-Los Isidros	7C	Sara Cuevas Catalá	David Moreno Martínez
89	El Pilar-Sant Francesc	Sant Vicent-Periodista Azzati	1A	Lydia Martín i Torres	Miguel Ángel del Barrio de la Torre
93	Benicalap	General Llorens	3A	Laura Rosell Cebrián	Antonio Colomer Mármol
23	Russafa A	Tomasso-Carles Cervera	3B	Carmen Martínez López	Vicente Valero Ortiz
293	Benimàmet-Burjassot-Beniferri	Benimodo-Enginyer Dicenta	7B	María José López Martínez	Amador Domínguez Acuña
92	El Pilar-Sant Francesc	En Sendra-Coll, pl.	7C	Miriam Lozano Pinto	Juan Bugeda Collado
187	Russafa A	Regne de València-Duc de Calàbria	E	Ana Leticia Ruano Nácher	Rafael Hércules Ferraro
278	El Pla del Remei-Gran Via	Joaquim Costa-Comte d'Altea	1B	Lucía Salvador Torres	José M. Nieto Ranero
111	Benicalap	Burjassot-Pare Carbonell	2B	Ana Miralles Coloma	David Cifuentes Torres
95	La Saïdia	Camí de Barcelona-Travessera i Camí de Montcada	7B	Aroa Molina Angulo	José Miguel Avivar Ortega
329	Poblats al Sud	Grup de Peixcadors del Perellonet	8B	Yaiza María Aliaga Grafiá	Oscar Rocafull Rodrigo
368	Quatre Carreres	Hort de Sant Valer-La Plata	8C	Inmaculada Pedrós Pascual	Jesús Castañeda Sierra
172	Jesús	Pérez Galdós-Jesús-Mestre Sosa	8B	Julia Lluch Calatayud	Jose Angel Sanchez Alcaide
124	Quatre Carreres	Lluís Oliag-Mariola-Granada	8B	Celia Campos Beuter	Rafael Rodríguez García
280	Olivereta	Doctor Berenguer Ferrer, pl.	8C	Valentina Ayala López	Teresa Lozal Serrano
173	La Roqueta-Arrancapins	Jesús-Sant Francesc de Borja	2B	Marta Albors Daza	Ignacio Sebastiá Yagüe
87	Patraix	Arxiduc Carles-Xiva	3A	Alba Sabater Cañas	Esperanza Moreno Manteca
52	Jesús	Misser Rabassa-Poeta Maragall	8A	Lucía Pastor Ramos	Luis Herrero Varea
71	La Saïdia	Trinitat-Alboraia	5A	María Canales Castelló	Dionisio Canales Llobell
127	El Botànic-La Petxina	Doctor Sanchis Bergón-Túria	5C	Paloma Pascual Asensio	Fco.Javier García Marco
319	Rascanya	Sant Vicent de Paül-Dip. Clara Campoamor	5B	María Hernández Lanzat	Juan Fermín Martínez Navarro
167	El Pilar-Sant Francesc	En Plom-Guillem de Castro	6C	Sandra Aparicio Benages	Mario Gil Sánchez
169	El Canyamelar-El Grau-Natzaret	Major-Moraira-Natzaret	4A	Selñena Rodrigo Bonet	Juan P. Lobato Ferrer
26	Benicalap	Ciutat de l'Artista Faller	5B	Trinidad Socuellamos Moreno	M.Carmen Saiz García
28	Russafa B	Cuba-Literat Azorín	E	Ana Gil Valiente	José Juan Giménez Pérez
198	El Carme	Àngel, pl.	8A	Lara Alpera del Rey	Isabel Lázaro Ferrer
180	La Roqueta-Arrancapins	Plaça d'Espanya-Ramón y Cajal-Pintor Benedito	5A	Rebeca Villanueva Santana	Sandra Gómez Vicent
302	Patraix	Xiva-Francisco de Llano	5A	Laura Solaz Usedo	Jorge Carbó Rubio
29	El Pilar-Sant Francesc	Peu de La Creu-En Joan de Vila-Rasa	2A	Amparo Jiménez Selva	Ana María Esteban Cremades
318		Tarongers-Universitat Politècnica	5A	Paloma Rodríguez Gil	María Ángeles Martínez Gamir
299	Poblats al Sud	Maria Ros-Manuel Iranzo	8A	Emy Melgar Hernández	Carlos Cordo Hidalgo
343	Quatre Carreres	Pianista Martínez Carrasco-Eslida	8B	Nuria Rodilla Sánchez	Mª.Carmen Valero Casinos
156	El Pla del Real-Benimaclet	General Pando-Serrano Flores	4C	Inmaculada Blasco Asencio	Francisco Gordillo Guerrero
232	Jesús	Pius XI-Fontanars	2B	Sandra Monleón García	Rafael Claver Diago
377	Camins al Grau	Av.de França-Alfred Toran i Olmos	2B	Paula Bielsa Casanova	Oscar Sáez Prieto
12	La Roqueta-Arrancapins	Convent de Jerusalem-Matemàtic Marzal	E	Esther Bendicho Segura	Francisco Segura Hervás
369	El Pla del Real-Benimaclet	Poetes Anònims-Real de Gandia	8C	Marta Gallent Colomer	Joaquín Pérez Hernández
157	Rascanya	Sant Joan Bosco-Duc de Mandas	6C	Anabel Aparisi Adán	Vicente Cobo Cortell
128	Camins al Grau	Mestre Valls-Mariner Albesa	7A	Carla Toledo Carnión	Sonia Matilde Iborra Chiquillo
311	Campanar	Castielfabib-Marqués de Sant Joan	6A	Lorena Luján Parra	Joaquín Muñoz Gómez
196	El Pilar-Sant Francesc	Guillem Sorolla-Recaredo	8A	Sandra Ombuena Benlloch	J.Carlos Berriales Arlandis
21	El Botànic-La Petxina	Borrull-Socors	8A	Raúl Puerta Lorenzo	Sebastián Marín Martínez
77	Algirós	Barri de Sant Josep	3A	Cristina Vera Soriano	Carlos Martín Benavent
300	El Botànic-La Petxinadd	Santa Maria Micaela-Martí l'Humà	1B	Laura Ynat López	Jesús Vicente Alcolea Valero
166	Olivereta	Santa Cruz de Tenerife	6A	Raquel Aranda Martínez	Jorge Real Climent
32	Russafa A	Doctor Serrano-Carles Cervera-Clero	2A	Marta Palau Clemente	Javier Sanz López
106	Rascanya	Primat Reig-Sant Vicent de Paül	5B	Irene Olmedo Femenia	Marta Muñoz Teruel
265	Poblats al Sud	Riu Segura-Forn d'Alcedo	5A	Andrea Gálvez Bresó	Vicente Calatayud Romeu y Sandra Flecha Massó
9	El Carme	Na Jordana	E	Blanca García Sala	Pere Borrego Pitarch
351	Malva-Rosa-El Cabanyal-Beteró	Doctor Álvaro López-Sant Joan de Déu	6C	Sara Caballero Martínez	Fco.Javier González Ríos
170	Russafa A	Regne de València-Sant Valer	4A	Eva María Sanjuán Fabuel	Jorge Fabuel Iranzo
86	El Canyamelar-El Grau-Natzaret	Blocs Platja	3A	Alba Ferri Rodríguez	Domingo Galera Sánchez i Aida Verdeguer Pastor
297	Campanar	Hernández Lázaro-Vall de la Ballestera	8A	Sonia Ferreros Martínez	Yolanda Rubira Martínez
119	Campanar	Burjassot-Carretera de Paterna	8C		Raquel Royuela Reina
218	Quatre Carreres	Ausiàs March-Na Rovella	6A	Andrea Gallent Furió	Luis Moner Rodrigo
271	La Seu-La Xerea-El Mercat	Mossén Millà, pl.	7C	NO HAY	Antonio de Zárate Moltó
133	Malva-Rosa-El Cabanyal-Beteró	Reina-Vicent Guillot	5C	Cristina Aleixandre Ortuño	Manuel Pascual Cola Llorens
282	Patraix	Mare de Déu de la Cabeça-J.M. Mortes Lerma	6B	NO HAY	Rosario Carsí Parra
261	Olivereta	Norman Bethune - Guillem Despuig	8B	Ainhoa Paje Villegas	Mª Ángeles Villegas Briz
11	La Seu-La Xerea-El Mercat	Mercé, pl.	1A	Sandra Borja Estevan	Eduardo Sánchez López
212	Camins al Grau	Arts i Oficis-Actor Llorens	5A	Andrea Alcusa Navarro	Diego Román Díaz
227	Rascanya	Gayano Lluch	1B	Nuria Solaz Jiménez	César Rivero Muñoz
131	Algirós	Iecla-Cardenal Benlloch	7A	Sandra Franco Gutiérrez	Carmen Segura Molina
379	Campanar	La Vall d'Albaida-La Canal de Navarrés	7B	Mónica Espigares del Pozo	Luis Miguel Pinazo Plume
47	La Roqueta-Arrancapins	Alberic-Heroi Romeu	4B	Gema García Abad	Javier García Abad
146	Jesús	Tres Forques-Conca-Pérez Galdós	4C	Beatriz López Cejudo	Salvador Insa Doñate
310	La Roqueta-Arrancapins	Doctor Gil i Morte-Doctor Vila Barberà	1B	Carmen Mollá Boscá	José Vicente Gay Rodrigo
66	El Carme	Arbre, pl.	6C	Gema Ponz Aurell	Vicente Pastor Torralba
102	El Pla del Remei-Gran Via	Félix Pizcueta-Ciril Amorós	4A	Andrea Honrubia Lorente	Santiago Andreu Baixauli
168	El Canyamelar-El Grau-Natzaret	Josep Benlliure-Teatre de la Marina	6A	Verónica Sendarrubia Canela	Vicente Puig Puchades
238	Benicalap	Burjassot-Serra d'Agullent	7C	Andrea Marco Cabezuelo	Belinda Merino Navarro
224	Poblats al Sud	Sequiota, pl.-El Palmar	6B	Sandra David San Canuto	Alfonso Huertas Baixauli
386	El Canyamelar-El Grau-Natzaret	Menorca-Lluís Bolinches	7C	NO HAY	José Luis Bonet Senach
171	Malva-Rosa-El Cabanyal-Beteró	Ramon de Rocafull-Comte d'Alaquàs	4A	María Jesús Gil Quesada	Miguel Suay Payá
295	Rascanya	Camí de Montcada-Pintor Jacomart	5B	Tania Hernández Córdoba	Nuria Blanco Escribano
283	El Pla del Remei-Gran Via	Jacinto Benavente-Regina Na Germana	3C	Nuria Diega Bosch Gimeno	Pablo Conejero Arocas
194	La Saïdia	Visitació-Oriola	6B	Carolina Martínez Botella	Carlos Picazo Serra
33	Rascanya	Montortal-Torrefiel	3C	Laura Salido Benavent	Antonio de la Asunción Andrés
36	El Pilar-Sant Francesc	Guillem de Castro-Triador	8C	Mariel Mirenna	Celso Sierra Barberá
246	La Creu Coberta	Josep Soto Micó-Síndic Mocholí	7B	Manuela Alegre Simón	Margarita Romero Lleó
296	Algirós	Hondures, pl.	8C	NO HAY	Sergio Villanueva Leal
342	El Pla del Real-Benimaclet	Avinguda de Valladolid-Enginyer Vicent Pichó	5C	Ana Martínez González	Alfonso Lloret Vivancos
359	La Creu Coberta	Enginyer Josep Sirera-Pius IX	6B	Paula Berzal i Gracia	Juan José Pons i Boscá
186	Quatre Carreres	Bisbe Jaume Pérez-Lluís Oliag	3C	Mª Estela Arlandis Ferrando	Javier Sancho Tos
2	Russafa A	Mercat de Russafa, pl.	5C	Mireia Pisá Corredor	Juan J. Hernández, Oscar Almero, Fernando Luna y Luis Alberto de Tomás
190	Olivereta	Mare de Déu de la Fontsanta	8C	Adriana Blasco Ramos	Ramón Blanes Hurtado
112	Malva-Rosa-El Cabanyal-Beteró	Malva-Rosa-Antoni Ponz-Cavite	1B	Carolina Martínez Serena	Vicente Javier García García

Artista faller	Lema	Any de fundació	Distintiu
Vicente Julián	Mitológiques	2019	-
Fernando Marzo	Conte...contat?	1973	Brillants (2017)
Estudi Falles3D S.L.	Ciber!	1855	Brillants (1993)
Mauricio Moreira Santos	Una de l'oest	1982	Falles (2011)
José Ramón Devis Benet	Anacronópete	1921	Brillants (1999)
Xaume Torrent Arenas	Amor y lujo	1962	Brillants (2006)
Ernesto Cimas	Fem desaire a esta barbàrie	1964	Brillants (2008)
Loren Fandos Ayoro	Galactica	1974	Brillants (2018)
Sergio Lis Abril	Una falla per a la pre-historia	1983	Falles (2012)
Paco Torres Josa	La llegenda de Juan Palomo	1949	Brillants (1994)
Latorre y Sanz	La festa y la refesta	1975	Brillants (2019)
Rafael Martínez Reig	For mul ant	1969	Brillants (2013)
Paco Giner	On hi ha mar hi ha pirates	1869	Brillants (1984)
Arturo Vallés Bea	Infeccions i mutacions falleres	1952	Brillants (2002)
David Sánchez Llongo	Pallassades	1976	Brillants (2020)
Salvador Espert Corachán	Las modas	1994	Or (2014)
Pau Soler Marchante	La gran batalla	1917	Brillants (1992)
ArtdeFoc Creaciones Artísticas, S.L.	Reines	1972	Brillants (2016)
Erick Martínez Moncho	Sempre donant la nota	1924	Brillants (2001)
Antonio Sales	Animalaes	1979	Falles (2008)
María Teresa Mellá Santamaría	Nit màgica	1943	Brillants (1991)
Sergio Musoles Ros	Llámalo amor, llámalo x	1934	Brillants (1998)
Artenfoc - Enrique Iborra	Metaverso	1927	Brillants (2002)
Fernando Llopis	Mascarats	1930	Brillants (2003)
ArtdeFoc Creaciones Artísticas S.L. (Vicente García Pérez)	Nit de ànimes	1948	Brillants (1997)
David Martínez Ferrer	Oblits	1982	Falles (2015)
Vicente Chaveli Llinares	Pirates	1992	Or (2011)
Francisco Dauder	L'estiu	1943	Brillants (2001)
Xavier Herrero Martínez	Verdaders super herois	1955	Brillants (1999)
Joserra Lisarde	De noche todos los gatos son pardos	1977	Falles (2006)
Paco Giner Núñez	Muchos molinos para tan pocos Quijotes	1949	Brillants (1999)
Joaquín Martí Fernández	Per amor	1953	Brillants (1998)
Juan Ruiz Recio y Amparo Ordaz Ceballos	Veins	1954	Brillants (2003)
Fran Santonja (Arte efímero)	Segons bufe	1950	Brillants (2003)
Raúl Martínez 'estudio Chuky'	Patrimoni cultural	1927	Brillants (2000)
Francisco Ribes	Xiquets	1982	Falles (2011)
Oscar García	Amb la musica a una altra part	1948	Brillants (2006)
José Ramón Devis Benet	Music club	1963	Brillants (2002)
Gotes de Foc, C.B.	Inti-mides	1971	Brillants (2015)
Vicente Martínez Aparisi	Vida	1948	Brillants (1999)
Francisco Pellicer Brell	Àngel, heroi faller!	1902	Brillants (1995)
Javier Rico Catalán	Afonats	1967	Brillants (2011)
Giovanni Nardin	Pesa nervis	1980	Falles (2009)
Joaquín Martí Fernández	No és temps per a estar a 'soles'	1874	Brillants (1991)
Paco Pellicer Brell (Fet d'encàrrec)	Polièdre	1999	Or (2018)
Paco Cuadros y David Zahonero	Quin festin	1980	Falles (2010)
Andreu Sánchez Hernández	De l'hort a la queena	1983	Falles (2013)
Arturo Valles Bea	Quin corral!	1926	Brillants (1993)
Josué Beitia Cardós	Els retalls de la cort	1973	Brillants (2017)
Víctor Navarro Granero	El gran chou	2002	Argent (2011)
Pere Baenas	Por un puñado de dolares	1893	Brillants (1983)
Arturo Valles Bea	Pim pam pum, trona!	1992	Falles (2021)
José Francisco Gómez Fonseca	Mestres de la costura	1965	Brillants (2009)
Gotes de Foc, C.B	Enverinats	1970	Brillants (2014)
Reyes Pe	Mentre dure la festa	1981	Falles (2010)
Arte Efímero	La creació!	1888	Brillants (1992)
Didac Ballester	1,5 ºC. i augmentant?	1921	Brillants (1993)
Lorenzo Fandos Ayoro	El temps és or	1948	Brillants (2001)
Sacabutxart	Cap per avall	1980	Falles (2009)
Enric Andrés Alandi	Els vells rockers mai moren	1963	Brillants (2008)
Sergio Musoles Ros	Fòcyou	1923	Brillants (1998)
Francisco Gonzalvo Martín	Seduccions	1960	Brillants (2005)
Pedro Espadero	El viatge	1975	Brillants (2019)
Mario Gual del Olmo	Esperança, Fe, Amor y Sort (Clover Earth)	1884	Brillants (1983)
ArtdeFoc Creaciones Artísticas S.L.(Vicente García Perez)	Hip, hip,...birra!	1984	Falles (2013)
Fernando López Cabañero	Cabaret	1930	Brillants (2004)
Mario Gual del Olmo	Valencia, capitel mundial del disseny	1951	Brillants (2002)
Isidro Ventiscas	Ciao venezia	1980	Falles (2009)
Isidro Martínez Aparicio	El circ ja esta ací	1964	Brillants (2010)
Víctor Caballero Gutiérrez	Kun-fu-sion	1970	Brillants (2014)
José Jaruta Navajas	Jurasic faller	1975	Brillants (2022)
Francisco José Dauder Estopiña	Sombra aquí, sombra allá	1945	Brillants (1994)
Ignacio Ferrando Tamarit	Mirotier	1977	Brillants (2021)
Vidal Garrido Gavidia	A ningú l'hi amarga un dolc	1975	Brillants (2019)
Latorre y Sanz	Llámame, llámame	1872	Brillants (1992)
Mauricio Moreira Santos	La major!	1972	Brillants (2016)
David Sánchez Llongo	Climas	1973	Brillants (2017)
Miguel Banaclocha Marín	El poder de la dona	1962	Brillants (2008)
J. Vicente Vendrell Catalá // Diseny: Aureli Doménech	El poder del "no"	2004	Argent (2013)
Álvaro Guija Moreno	La maldició del...	1967	Brillants (2011)
Víctor Navarro Granero	Res és impossible	1968	Brillants (2012)
Plantadeu 2018 S.L.	Cantos de sirena	1948	Brillants (2006)
Miguel Hache	Derribos Carmen	1874	Brillants (1994)
Fernando Llopis Torres	Animalades vikingues i no tan vikingues	1890	Brillants (1999)
María Teresa Mella Santamaría	Bales i fletxes	1968	Brillants (2017)
José Luis Cardells Martínez	Tot té un... preu	1973	Brillants (2017)
Ximo Esteve Mares	Conciliació familiar	1973	Brillants (2016)
Francisco Dauver Estopiña	El ritmo de nuestras vidas	2009	Argent (2021)
Jesús Liñana	Kintsugi	1963	Brillants (2007)
Pepe Sales Marco	Quadriculats	1979	Falles (2005)
P Giner Artista SL	Poco truco y mucho trato	1983	Falles (2011)
Rubén Domínguez	Alicia en el país de las maravillas	1924	Brillants (1995)
Enrique Cardells	Temps daurats	1956	Brillants (2003)
Celso Sierra Barberá	Praeteritum	1900	Brillants (1997)
Vidal Garrido	Sotmesos	1974	Brillants (2019)
Mª Carmen Baeza Brotons	Cerimonia de l'et	1980	Falles (2009)
José Antonio Marco Gómez	Senyor quina por	1983	Falles (2012)
Rafael Manuel Martínez Reig	Falles on ice	1985	Falles (2014)
Fernando López Cabañero	Moby dick	1970	Brillants (2015)
Iván Martínez Vello	Congelats	1881	Brillants (1993)
Vicente Albert García	Mare natura	1968	Brillants (2012)
Pedro V. Baenas García	Magika	1947	Brillants (1992)

Nº Falla	Sector	Nombre	Sección	Fallera Major	President
347	Malva-Rosa-El Cabanyal-Beteró	Pare Lluís Navarro-Remunta	8C	Nuria Lucena Montoro	Mª Carmen Gurrea Estrela
281	La Saïdia	Ministre Luis Mayans-Argenter Suárez	6A	Silvia Chinchilla Lluch	José Miguel Payá Pedrós
117	Rascanya	Daroca-Pare Viñas	7A	Clara Úbeda Portero	Vicente R. Piedrabuena Gil
7	El Botànic-La Petxina	Borrull-Túria	5B	Neus Chulvi Catalá	Fernando Valles Gil
73	El Carme	Santa Creu, pl.	7B	Rebeca Ferrer Monterde	Manuel Vicledo Bellver
31	Camins al Grau	Lo Rat Penat	1B	Mª Lidón Roig Bonastre	Adrián Pérez Roses
247	Algirós	Lleons-Poeta Mas i Ros	4A	Carolina Pérez Espada	Antonio Prieto Contreras
18	El Carme	Sant Miquel-Vicent Iborra, pl.	8A	Ana Ramón Gómez	David Gilabert Martí
374	Benicalap	Pere Cabanes-Joan XXIII	6B	Elena Adalid de San Juan	Roberto Sahuquillo Caudet y Raquel Gallego López
256	Algirós	Blasco Ibáñez-Mestre Ripoll	8C	Susana Sotelo Pla	Ximo Darder Garcerá
341	La Creu Coberta	Carters-Litògraf Pasqual i Abad	5A	Marina Ángeles Gallart Catala	Antonio Gallart Haro
360	Algirós	Rubén Darío-Fra Lluís Colomer	5C	Marina Piñero Pardo	Lourdes Martí Besa
147	Poblats al Sud	Mare de Déu de Lepant, pl.	3C	Claudia Beneyto Pérez	Pablo Bueno Villena
270	El Pla del Real-Benimaclet	Cuenca Tramoyeres-Guàrdia Civil	5C	NO HAY	Jesús Barona Hernández; Pablo Candela López; Enrique Escorihuela Cebrián
257	Rascanya	Músic Espí-Gravador Fabregat	7B	Elisa Moreno Martín	Toni Segovia Mora
292	Campanar	Mestre Arambul Sanz-Campanar	5B	Ana Gómez Corral	Soledad Gámez Aragó
354	Quatre Carreres	Marqués de Lozoya-Poeta Josep Cervera i Grifol	7A	Núria Gallardo Fons	Juan Esparcia Gómez
96	Olivereta	Quart Extramurs-Velázquez	1A	Mariam Ferrer Chirivella	Alejandro Penalba Guiñón
129	Camins al Grau	Ramiro de Maeztu-Els Lleons	1B	Carolina Muñoz Braulio	Rafael Moreno Ripoll
177	Russafa B	Sueca-Literat Azorín	E	Camino Calvete Vicente	Manuel Villalba González, Juanjo García López, José Pedro Ros Moreno
193	La Creu Coberta	Manuel Arnau-La Creu Coberta	7A	Alicia Beneyto Rodríguez	José Gil Ortuño
75	La Saïdia	Sagunt-Sant Guillem	5B	Paula Valls López	Mª Pilar Barberá Cervera
367	Patraix	Puebla de Valverde-II República Espanyola	7B	Natalia López Vivó	Fermín Rodríguez Antequera
204	La Roqueta-Arrancapins	Espartero-Ramón y Cajal	1A	Marta González Martínez	José Vte. López Ibañez
165	El Pla del Remei-Gran Via	Pizarro-Ciril Amorós	2A	NO HAY	Mª Paz Yagüe Gómez-Zarzuela
258	La Creu Coberta	Calvo Acacio	5C	Carla Rodríguez Masiá	Armando González García
225	El Canyamelar-El Grau-Natzaret	Rosari-Calabuig, pl.	5A	Laura Manzano Valiente	Julio Orero Sánchez
62	El Carme	Mossén Sorell-Corona	2B	Patricia Espinosa Civera	Miguel Ángel Pérez Olmos
91	El Pilar-Sant Francesc	Pintor Domingo-Guillem de Castro	8C	NO HAY	Alfonso Miguel Hernández Selva
81	Olivereta	Goya-El Brasil	5A	Beatriz Pina González	Vicente Rodríguez Pastor
241	El Pla del Real-Benimaclet	Pare Alegre-Enric Navarro	5C	Patricia Motos García	Daniel Dolz Gimeno
324	Quatre Carreres	Poeta García Lorca-Oltà	4C	Marta Teresa Chapa Herrero	Laura González Buch
153	Malva-Rosa-El Cabanyal-Beteró	Sant Pere-Mare de Déu de la Vallivana	6C	Estrella Torres Carreño	Rubén Oliver Silvestre
383	Campanar	L'Horta Sud-La Costera	8B	NO HAY	Samuel Diana García
34	El Pilar-Sant Francesc	Pilar, pl.	E	Olvido Roda Herrero	José Javier López Llop
51	Jesús	Carretera d'Escrivà-Coop. de Sant Ferran	7A	NO HAY	Carolina García Gallego
213	Russafa A	Vivons-Romeu de Corbera	7C	Alejandra Cuéllar Quiles	Alfonso de Miguel Selma
273	Russafa A	Regne de València-Mestre Serrano	7C	Gracia Rodríguez Vargas	Beatriz Pérez Faus
195	Quatre Carreres	Gravador Jordán-Escultor Pastor	5B	Alba Fernández Tamarit	Antonio García Parra
116	Olivereta	Josep Maestre	5C	NO HAY	Mª Carmen Rodríguez Tárrega
38	Jesús	Costa i Borràs-Agustina d'Aragó	4C	Elisa Leal Casas	Ramón Mas Jaramillo
251	Quatre Carreres	Carrera de Sant Lluís-Rafael Albiñana	6B	Laura Alabarta Espí	Manuel Pina Seano
358	Benicalap	Andreu Piles Ivars-Salvador Tuset	2B	Clara Ballesteros Carrera	José Antonio Bellver Martínez
338	Poblats al Sud	Embarcador-Historiador Betí	6C	Rut Moreno Miret	Blanca Vilches Navarro
385	Olivereta	Vicent Castell Maiques, pl.	7C	Marta García García	Pedro De Dios Ortega
85	Russafa B	Cuba-Dénia	3C	Alba Blasco Tudela	Cristina Fleischer Peña
65	El Carme	Serrans-Els Furs, pl.	2A	Marta del Olmo Maroto	Amparo Prats Chacón
328	Malva-Rosa-El Cabanyal-Beteró	Enginyer Manuel Maese-Cristóbal Llorens	4C	Olga Lahuerta Sánchez	Mireya Zazo García
142	Russafa B	Cuba-Buenos Aires	4B	Carmen Lázaro Alemany	Laura Natalia Herrero Díaz
35	Jesús	Joan d'Aguiló-Gaspar Aguilar	3B	Ovidia Rodríguez Martínez	Antonio Fuentes Peirusa
118	Benicalap	Acàcies-Picaio	4C	Claudia Paredes Martínez	Javier Paredes Peiró / José Luis Ibañez Sanz / Manuel Vilanova Chovi
314	Poblats al Sud	Tres Camins-Pinedo	6A	Raquel Escuin José	Juan Manuel Orient Chinchilla
219		Ajuntament València	FC	Laura Mengó Hernández	
298	Rascanya	Pere Cabanes-Comte de Lumiares	6B	Pamela Morante de Gracia	Alejandro Moreno Tudela
105	El Pla del Real-Benimaclet	Poeta Asins-Alegret-Pugol	6B	Andrea Esteve Herranz	Andrés Verdú Artigues
161	El Pla del Remei-Gran Via	Regne de València-Ciscar	3A	Beatriz de la Osa Martínez	Mª Amparo Bonet Ramos
365	Benicalap	Alfara del Patriarca-Periodista Gil Sumbiela	8C	NO HAY	Raquel Báguena Rubio
134	La Saïdia	Vilanova de Castelló-Horticultor Galán	8C	Claudia del Ramo Rueda	Mª del Mar García Torralba
45	La Saïdia	Sagunt-Sant Antoni-Pare Urbano	4A	Inés Aparisi Beltrán	Paula Pascual Estellés
155	El Canyamelar-El Grau-Natzaret	Barraca-Església del Rosari	4B	Silvana Murgui Ginestar	José Antonio Pérez Ruiz
308	Olivereta	Mercat de Castella	4B	Mata Marzo Dasi	Julio Fco. Morgado Durbán
59	El Canyamelar-El Grau-Natzaret	Aras de Alpuente-Castell de Pop	3C	Carla Martínez Poveda	Jorge Font Hernández
391	La Creu Coberta	Montesa - Dr. Marañón	8A	Raquel María Montañana Gil	Luis Miguel González Torres
375	Camins al Grau	Albereda-França	3C	Mª Carmen Martínez Calvo	Manuel Cabrera Faus
94	Quatre Carreres	Mercat de Montolivet, pl.	2A	Cynthia Bellver Casañ	Alejandro Rueda Martínez
189	La Roqueta-Arrancapins	Giorgeta-Rois de Corella	4B	Beatriz Gosalbes Gilo	José Luis Pérez Martín
108	Olivereta	Pintor Stolz-Burgos	7A	Rosa Gallego Ortiz	Carlos Julián Rufete Huerta
203	Olivereta	Joan Baptista Vives	8B	Lidia Soria Lorente	José Antonio Escribano Prado
55	Quatre Carreres	Sapadors-Vicent Lleó	2A	Guacimara Velázquez Arner	Rubén Ramo Martínez
223	Benicalap	Benicadell-Sant Roc	4B	Vicenta Montejano Lomas	María José Leonart Terol
303	El Pla del Real-Benimaclet	Alemanya-El Batxiller	5C	Sofía Folgado Escudero	Alfonso Forés Zaragoza
356	Benimàmet-Burjassot-Beniferri	Evarist Bas-Cullera	8B	Cynthia Romero Roberto	Laura Delgado Armijo
25	La Creu Coberta	Camí d'Alba-Castell de Cullera	7B	María Solera Tejado	Alejandro López Salas
294	Jesús	Jacint Labaila-Manuel Simó	6A	Estela García Salvador	Jesús Vte. Sánchez Pérez
100	La Creu Coberta	Arquebisbe Olaechea-Sant Marcel·li	1A	Olga Corbin Alite	Silvia Atienza Mora
69	Benicalap	Sant Josep de Pignatelli-Doctor Peset Aleixandre	6C	Marina Tarragó Escribano	Francisco José Ferrandis Sánchez
230	Poblats al Sud	Mossén Josep Cuenca-Pinedo	6A	María José Castelló Lerma	Salva Castelló Lerma
216	Quatre Carreres	Rubén Vela-Doctor Waksman	5B	Ana Belén Castelló Bueno	José Ramón Barrios Cañizares
80	El Carme	Ripalda-Beneficència-Sant Ramon	6A	Eva Royal Martínez	Alberto Gay Tomillo
1	La Seu-La Xerea-El Mercat	Mercat Central, pl.	1A	Carolina Torres Ríos	José Vte. Archer Retortillo
370	La Saïdia	Llorers-Arquitecte Lucini	7C	Sofía Llopis Hernández	Ana María Ibáñez Candela
174	Russafa A	Pintor Salvador Abril-Peris i Valero	2B	María Henar Alonso Dromant	Ramon Lopez Baixauli
163	La Saïdia	La Pobla del Duc-Benipeixcar	6A	Esther Sánchez Barrera	Vicente Bargues Gurrea
79	La Roqueta-Arrancapins	Ferran el Catòlic-Àngel Guimerà	1B	Lucía Hernández Carabal	José Cuesta Cordón
58	Russafa A	Sevilla-Dénia	6C	Erica Di Francesco	Andrés García García
200	Jesús	Carcaixent-Compromís de Casp	8A	NO HAY	Ángel Francisco Jorques Añón
286	Mislata	Pere María Orts i Bosch, pl.	8B	Mari Luz López de Fez	Antonio Santamaría Camacho
120	El Pla del Real-Benimaclet	Molinell-Alboraia	2A	María Orrego Aguilar	Víctor Navarro Gómez
138	Rascanya	Pare Viñas-Agustín Lara	5C	Pilar Galera Navarro	Ana María Fernández García
22	El Pla del Real-Benimaclet	Exposició-Misser Mascó	E	Lucía Bartolomé Priego	Manuel Mas Gaspar
178	Camins al Grau	Illes Canàries-Trafalgar	1A	Jessica Ojeda Vázquez de Agredos	Jorge Casarrubio de la Rubia
113	Algirós	República Argentina-Doctor Pallarés Iranzo	4C	Montserrat Hernández Fernández	Juan Rabadán Arocas
19	La Seu-La Xerea-El Mercat	Sant Bult, pl.	5A	Katie Swindell	Francisco José López Moral
353	Olivereta	Alcàsser-Istova	6C	Patricia Segura Navarro	Jesús García Carrasco
42	El Canyamelar-El Grau-Natzaret	La Creu, pl.-Els Àngels	6B	Patricia Gisbert Moliner	Juan Rodenas Bernat
384	Rascanya	Santa Genoveva Torres-Arquitecte Tolsà	1A	Natalia Moya Sánchez	Luis Frejo Ballesteros
182	El Botànic-La Petxina	Àngel Guimerà-Pintor Vila Prades	FC		Josep Lluís Romero Carbonell
289	El Pla del Remei-Gran Via	Isabel la Catòlica-Ciril Amorós	2B	Regina López Guillén	Santiago Riaza Grau
41	Russafa B	Cuba-Puerto Rico	4A	María González Vila	Beatriz Aspas García
123	ALGIROS	L'Alguer-Enginyer Rafael Janini	2B	Lisa Rodríguez Lucas	Juan Vicente Garrido Garrido
90	La Saïdia	Nador-Miraculosa	5A	Miriam Ibañez Alegre	Ignacio García Castellano
366	Rascanya	Santiago Rusiñol-Comte de Lumiares	4B	Carmen María Calero Blasco	José Miguel Sánchez Rodríguez

Artista faller	Lema	Any de fundació	Distintiu
La Comissió	L'hora del esmorzaret	1983	Fulles (2013)
Daniel Barea Ortiz	Amb ritme	1977	Brillants (2021)
Joserra Lisarde	In-volució	1965	Brillants (2008)
Vicente Julián García Pastor	Grolar	1922	Brillants (1988)
Estudio Quemadera	Tota una vida	1849	Brillants (1992)
Sergio Musoles Ros	Un fum de festes	1963	Brillants (2009)
García Ribas Artes Plásticas CB (estudio Quemadera)	50 anys fent falla	1974	Brillants (2018)
Francisco Pellicer (Fet d'encàrrec)	Miquel, heroi faller	1862	Brillants (1994)
Pepe Badía	Tuisme	1995	Or (2014)
Isidro Martínez Aparicio	L'agricultor espantat	1990	Argent (2007)
Carlos Herranz Martínez	Embrujados	1983	Fulles (2012)
Víctor Navarro Granero	La falla més cool	1985	Fulles (2014)
Lorenzo Fandos Ayoro	Graciosa com el cine d'avanç	1932	Brillants (2013)
Gotes de Foc	Amor-odi	1976	Brillants (2020)
Manuel Martínez Reig	M'has deixat gelat	1975	Brillants (2019)
Latorre y Sanz	Somnis elèctrics	1979	Fulles (2008)
José Manuel Mora López	La casa del terror	1984	Fulles (2013)
Erik Martínez Moncho	Lo teu es pur teatre	1964	Brillants (2010)
Sacabutxart SL	Està viu!!!	1964	Brillants (2008)
Santaeulalia Tematización S.L.	(crisistunidad): "asia" on anem?	1955	Brillants (1996)
Mauricio Moreira Santos	Africa	1943	Brillants (2001)
Manuel Martín Huguet	Y hasta el fin te querré	1891	Brillants (1996)
Agustín Torralba Soto	Salvemos la capa de ozono	1992	Fulles (2021)
Plantadeu	Master che	1906	Brillants (1998)
Paco Gonzalvo	Baby boom	1904	Brillants (2005)
Sergio Lis Abril	Festa després de la tempesta	1975	Brillants (2019)
Miguel Banaclocha	Benvinguts al circ	1973	Brillants (2017)
Manolo Martín con diseño de Escif	Nunca se sabe	1860	Brillants (1998)
Francisco Ribes López	Engabiats	1885	Brillants (1993)
Álvaro Guija Moreno	Amb karma	1945	Brillants (2007)
Víctor Caballero Gutiérrez	Romanceros	1973	Brillants (2017)
Raúl Martínez 'chuky'	Pit	1982	Fulles (2011)
Daniel Barea	Dolçor	1960	Brillants (2004)
Isidro Ventiscas	El retorn del foc	2007	Argent (2016)
Estudi Falles3D SL. Administrador: Francisco Torres Josa	We will survive, (si ens deixen)	1954	Brillants (1985)
Vidal Garrido Gavidia	SOM GUERRERS contra tota tempestat	1932	Brillants (2004)
Vicente Zacarés Carrió	Mi barrio	1923	Brillants (1994)
José Luis Platero Cosi	Vaja jo calent i riga's la gent	1948	Brillants (2008)
Fernando López	Mi reina	1972	Brillants (2016)
Javier Gómez Morollón	Amores de hoy	1957	Brillants (2001)
Ximo Esteve Mares	L'ocasió la pinten calba	1945	Brillants (1996)
Pedro Espadero Colmenar	Dia y noche	1974	Brillants (2018)
Imagine Creative Projects SL - Oscar Dols	Conte de fades	1985	Fulles (2014)
Vicente Julián García Pastor	Mare nostrum	1983	Fulles (2012)
Ramón Lemos	No tocar els ous	2007	Argent (2016)
Mario Cardells Solves	Que nos pille confesados	1907	Brillants (1997)
David Sánchez Llongo	Poci+	1887	Brillants (1997)
Fran Sierra Alarcón	Continúa el show	1982	Fulles (2011)
Cristian García Carrasco	Tira-li festa	1921	Brillants (2003)
Lorenzo Fandos Ayoro	El naixement d'un follet en el bosc sempre és un bon esdeveniment	1944	Brillants (1999)
Xavier Herrero Martínez	La máscara	1964	Brillants (2008)
Ricard Balanzá	La nit estrelada	1953	Fulles (2015)
Marina Puche - Manolo García	Cardioversió valenciana		
ArtdeFoc Creaciones Artísticas S.L	Profecia	1980	Fulles (2009)
Xavier Herrero	De què tens por?	1965	Brillants (2009)
Sergio Musoles Ros	Visions i solucions	1946	Brillants (2002)
Vicent Vendrell Catala	Siempre falla	1986	Brillants (2016)
La Comissió	Dog	1967	Brillants (2011)
Víctor Navarro Granero	Metamorfosis	1934	Brillants (2005)
Lorenzo Fandos Arroyo	La familia sempre unida	1970	Brillants (2016)
Luis Espinosa	En el país dels jocs el tort es el rey	1980	Fulles (2009)
Rafa Cheli Collado	Aztlán y su gente	1971	Brillants (2015)
Mauricio Vázquez	Tocando fondo	2017	-
Iván Martínez Velló	En la granja de Pepito ¡ iaah iaah oooh !	2001	Argent (2010)
Emilio Miralles	I tu?... que t' emportaries?	1946	Brillants (1998)
Vicente Albert García	Qui en xiquets es gita	1971	Brillants (2017)
Enric Andrés Alandi	Negoci al alça	1964	Brillants (2009)
Comissió	50 i mes	1972	Brillants (2016)
Rafael Cheli Collado	Fauna urbana	1944	Brillants (1991)
Xavier Herrero	Metereo...lógic?	1972	Brillants (2016)
Pedro Espadero Colmenar	Una carta para ti	1980	Fulles (2010)
Isidro Ventiscas	S.O.S canvi climàtic	1984	Fulles (2013)
Paco y David	Contes xinesos	1958	Brillants (2003)
Arturo Valles Bea	Si quiero	1979	Fulles (2008)
Sacabutxart SL	Diuen que són parella...	1960	Brillants (2005)
Fernando Marzo Dasí	Qui és mes animal?	1968	Brillants (2013)
Manuel J. Blanco	Carnaval	1973	Brillants (2017)
Sergio Carrero Melián	Mitos y leyendas	1970	Brillants (2015)
Ricardo Alcaide	L'Espantaocells acomodat	1874	Brillants (1994)
Manuel Martínez Reig	Inglis pitinglis	1797	Brillants (1991)
Isidro Martínez Aparicio	Embruixats	1993	Fulles (2022)
Sergio Musoles Ros	Una Falla pa Morir-se	1963	Brillants (2007)
David Martínez Ferrer	Lluites orientals	1968	Brillants (2012)
Josué Beltia Cardós	Al que con inmundicia trasiega, algun olor se le pega	1929	Brillants (1991)
Joserra Lisarde	Hi ha classes i 'classes'	1911	Brillants (1998)
José Lorenzo Santana Riquelme	Sol naciente	1969	Brillants (2013)
José Pascual Roda Ferrando	Paris, mon amour	1978	Brillants (2022)
Sergio Lis Abril	Quechua, la lengua del hombre	1960	Brillants (2004)
Miguel Banaclocha Marín	Cientificament impossible	1967	Brillants (2011)
David Sánchez Llongo	Kromatica	1950	Brillants (1992)
Vicente Herrando Soler	Algunes arts nos tenen farts	1968	Brillants (2013)
José Cardell	La supernanny	1947	Brillants (1995)
Art En Foc	Trenca cors	1875	Brillants (2000)
José Francisco Gómez Fonseca	Maestro de la costura	1984	Fulles (2013)
Carlos Sevilla Burriana	La xina bona	1963	Brillants (2012)
David Sánchez Llongo	Onírica: Col·leccionant somnis	2007	Argent (2016)
La Comissió	Passaran?	1908	Fulles (1984)
Iván Martínez Velló (falles i fogueres Martínez Velló)	La costra nostra	1979	Fulles (2008)
Sacabutxart SL	De Puerto Rico i dolces	1932	Brillants (1992)
Rafael Martínez Reig	Sorolla	1965	Brillants (2010)
Fernando Marzo	L'important és aparençar	1950	Brillants (1994)
Javier Rico Catalán	Tempus Fugit	1986	Fulles (2015)

Nº Falla	Sector	Nombre	Sección	Fallera Major	President
49	Malva-Rosa-El Cabanyal-Beteró	Barraca-Espadà	3C	Rosa Gemma Cosido Gimeno	José Antonio Lacomba Ríos
184	Camins al Grau	Indústria-Sants Just i Pastor	2A	Lucía García Cañizares	Alexandro Simón Rivas
145	Camins al Grau	Duc de Gaeta-La Pobla de Farnals	1B	Sheyla Melero Martínez	Marcos E. Soriano Soriano
144	El Canyamelar-El Grau-Natzaret	Progrés-Teatre de la Marina	3B	Marta Montesinos Serrano	Vicente Vivó Benedito
284	Patraix	Ceramista Ros-Josep Maria Mortes Lerma	2A	Marta Ortí Pastor	Lorenzo Lamelas Tortajada
272	El Pla del Real-Benimaclet	Menéndez y Pelayo-Catalunya	5B	Daniela Major Montesinos	Vicente Benlliure de La Fuente
320	Benicalap	L'Equador-Alcalde Gurrea	4C	Blessing Pilar Ogiegor González	Fco.Javier Cansino Ramos
39	Russafa B	Castelló-Sagorb	3A	Sol Bustos Martínez	Juan Carlos Sáiz Hinarejos
211	El Botànic-La Petxina	Lepant-Guillem de Castro	5C	NO HAY	Salvador Martínez Almenar
339	El Carme	Blanqueries	7B	Alicia Gracia Lerín	Manuel Parras Cerezo
243	La Saïdia	Málaga-Doctor Montoro	8B	Rosa Álvarez Pellicer	Sergio Soler Albert
236	Jesús	Jesús, pl.	6B	Paula Monmeneu Salavert	Toni Monmeneu Martí
13	La Saïdia	Actor Mora-Constitució	7B	Amparo Bas Bernial	Vicente José Moliner Bayarri
248	Olivereta	Saineter Arniches-Arquitecte Ribes	8B	Nerea Reyes Cuenca	Manuel Prosper Fons
226	El Canyamelar-El Grau-Natzaret	Doctor Joan Josep Dómine-Port	4A	Inmaculada Ibáñez i Dolz	Paula Español i Vindel
192	Camins al Grau	Ramiro de Maeztu-Humanista Furió	3B	Ainhoa Ballester Gasco	Anaïs Lorente Medina
44	El Pla del Remei-Gran Via	Mestre Gozalbo-Comte d'Altea	1A	Carla Aynat Orón	Miguel Pons Puig
389	Benicalap	Manuel Melià i Fuster-María Fernanda D'Ocón	7B	Mª José Marqués Morata	Vicente Segarra Lizondo
78	La Roqueta-Arrancapins	Bisbe Amigó-Conca	1B	Inmaculada de Marco Simón	Alfonso Benedito Boronat
5	La Saïdia	Doctor Olóriz-Arquebisbe Fabián i Fuero	4A	Raquel Andrés Durba	José Luis Rausell Castro
306	Algirós	Cedre-Explorador Andrés	8B	Mireia Igual García	Amalio Herranz de Llago
125	El Pla del Real-Benimaclet	Baró de San Petrillo-Leonor Jovani	1B	Consuelo Pardo Crispín	Jesús Carrilero Álvarez
164	El Botànic-La Petxina	Pérez Galdós-Calixt III	4B	Laura González Quinzaños	Pedro Fernández Roca
132	Poblats al Sud	Glòria-Felicitat-El Tremolar	3C	Mar Velarte i Quilis	Manuel José Bayona Gimeno
290	Rascanya	Cases de Bàrcena	8A	Mª Pilar Rodríguez Ávila	Mª Dolores Rubio Córcoles
159	Algirós	Doctor Manuel Candela-Beatriz Tortosa	6C	NO HAY	Juan José García Balaguer
57	La Roqueta-Arrancapins	Pelai-Matemàtic Marzal	4B	Ángela Redondo Valero	Vicente García Bon
179	Camins al Grau	Ferros-Joan Baptista Perales	3B	Noelia Dasí Ferrando	Ricardo Hernández Arocas
242	El Pilar-Sant Francesc	Ribera-Convent de Santa Clara	1A	Paula Raga Miquel	Jorge Gracia Peñarrocha
4	El Carme	Portal de la Valldigna-Salines	8B	Davinia Hernández San Cayetano	Jordi Rodrigo Pascual
143	La Seu-La Xerea-El Mercat	Reina-Pau-Sant Vicent	2A	María Guía Granell	Luis Gómez Belando
208	Malva-Rosa-El Cabanyal-Beteró	Escalante-Marina	7A	Carla Torcal Martí	Juan José Martí Gimeno
20	El Pla del Remei-Gran Via	Salamanca-Comte d'Altea	5C	Isabel Pérez Gil	Camino Gómez Juan, Elin Castillo Aynat, Mª José Delgado de Molina González y Alberto García Iranzo
40	La Seu-La Xerea-El Mercat	Carabasses-En Gall	5B	NO HAY	M.Nieves Meseguer Serrano
352	El Pla del Real-Benimaclet	Poeta Emili Baró-Enric Ginesta	5C	Beatriz Prieto López	Ángel Belmonte Soriano
309	La Seu-La Xerea-El Mercat	Negret, pl.	6C	NO HAY	Juan José Mas Soria
215	Jesús	Baró de Patraix-Conca	4B	Andrea García Martínez	José Yerbes Puerta
344	El Pla del Real-Benimaclet	Polo y Peyrolón-Ciutat de Mula	7A	Lucía Yeste Gadea	Sergio Grande Martínez
154	La Roqueta-Arrancapins	Sant Vicent-Marvà	4C	Carmen María Vela España	Roberto Fornes Ayats Y David Cantó Aniento
201	El Botànic-La Petxina	Palleter-Erudit Orellana	4B	Ana Grau Sirera	Eduardo Puertes, Teresa Gallego, Salvador Martí, Aurora Ortí, Irene Rodríguez, José Sanía
321	Campanar	Escultor García Mas-Puerto de Santa María	8A	Irina Marín Ajado	Arturo Vallés Bea
380	Camins al Grau	Pintor Maella-França-Menorca	4B	Miriam Cornago Tarín	Máximo Pérez Torres
150	Camins al Grau	Doctor Manuel Candela-Av.del Port	7A	NO HAY	Visi Banaclocha Martínez - Luis M. Barrachina Pérez
148	La Seu-La Xerea-El Mercat	Alfons el Magnànim-Nau-Bonaire	8A	Carla Otra Castelló	Gregorio Zapata Rodríguez
327	Patraix	Pintor Pasqual Capuz-Fontanars	6A	Ángela Aguado Coll	Tomás Gómez Sorlí
135	Campanar	Avinguda de Burjassot-Joaquim Ballester	4B	Ángela Soler Costa	Pablo Royo Simó i Mariu Pérez Valencia
307	Quatre Carreres	Àngel Villena-Pintor Sabater	7C	Anaira Pastor Poch	Juan Antonio López I Perales
234	Malva-Rosa-El Cabanyal-Beteró	Escalante-Empar Guillén	7C	Pilar Bataller Ortuño	Vicente García Palau
205	El Botànic-La Petxina	Nord-Doctor Zamenhoff	4A	Cristina Reig Martínez	Jorge Defez Zafón
24	Russafa B	Cadis-Literat Azorín	4A	NO HAY	Antonio San Bartolomé Álvarez
188	El Pla del Real-Benimaclet	Primat Reig-Vinaròs	5A	Romina Rodríguez Bravo	Antonio Gómez Rubio
16	El Carme	Marqués de Caro-Doctor Chiarri	8B	Lorena Ujaque Fernández	Javier Aparicio Mendoza
287	Rascanya	Riu Bidasoa-Comte de Torrefiel	6B	Gisela Rueda Piedrabuena	Cristian Suñer Porras
126	Russafa A	Pintor Salvador Abril-Pere III El Gran	5C	Patricia Espuig Sánchez	Adrian Balaguer Campos
336	Campanar	Serra Martés-Miguel Servet	5B	Noelia Quiles Casal	Óscar Genés Lucas
250	Russafa B	Cadis-Dénia	5B	Claudia Mª Lacomba Espósito	Eduardo García Dutor
348	Russafa B	Cadis-Mossén Femenia-Puerto Rico	3C	Rosa Mª López Bronchud	Jaume López Bronchud
67	Olivereta	Lluís Lamarca-Velázquez	4C	Cristina Hernández Albalate	Ignacio Alemany Marín
259	Quatre Carreres	Oltà-Juan Ramón Jiménez	5B	María Verdeguer Martínez	Ignacio Miquel Mas
176	Campanar	Campanar-Hipòlit Rovira	5B	Francisca Pérez Carrasco	Manolo Hernández Viso
231	Olivereta	Poeta Alberola-Totana	2B	Mar Pardo Montes	María Antonia Molina Martínez
181	Malva-Rosa-El Cabanyal-Beteró	Barri Beteró	3A	Núria Reig Gascón	Manuel García Tornero
304	El Canyamelar-El Grau-Natzaret	Isaac Peral-Méndez Núñez	4C	Rocío García Mayo	Pilar Sanchis i Perales
346	Malva-Rosa-El Cabanyal-Beteró	Riu Tajo-Cavite	5B	NO HAY	Rubén Moreno Alaez
185	El Pla del Real-Benimaclet	Poeta Altet-Benicarló	6A	Irene Celda Soriano	Aitor Pascual Laosa
98	Russafa A	Mestre Aguilar-Maties Perelló	8C	NO HAY	Joan Antoni Marrahi Pérez
6	La Seu-La Xerea-El Mercat	Llanterna-Na Rovella-Av.de l'Oest	1A	Inmaculada Garcerá López	José Ángel Monzó Sánchez
30	Campanar	La Vall de Laguar-Pare Ferris	7A	Esperanza Guerrero Montellano	José Miguel Campos Hernández
249	La Creu Coberta	Segòvia, pl.-Doctor Tomàs Sala	4C	Ester López Gramage	Francisco Brotons García - Vicente Coll Marco
276	Quatre Carreres	Carrera de Malilla-Illa Cabrera	2B	Nadia Fenollar Onrubia	Inmaculada Máñez Solsona
152	La Creu Coberta	Sant Vicent Màrtir-Pianista Empar Iturbi	3B	María José Merino Daroca	Guillermo Galindo Bermejo
197	Campanar	Monestir de Poblet-Aparicio Albiñana	E	Ana Carrascosa Montaña	Xelo Salavert - Quique Soler - Rafa Mengó
183	Camins al Grau	Illes Canàries-Dama d'Elx	4C	Laura Rico López	Héctor García Gómez
160	El Botànic-La Petxina	Sant Ignasi de Loiola-Jesús i Maria	4C	Natalia Palomero Andreu	José Luis Palomero Zaragozá
53	La Roqueta-Arrancapins	Pintor Segrelles, pl.	1B	Teresa Barber Sanz	Javier Ignacio Pavía Segarra
64	La Saïdia	Doctor Peset Aleixandre-En Guillem Ferrer	5C	Rita Pérez Guillamon	David Esteban García
162	Malva-Rosa-El Cabanyal-Beteró	Grups Mare de Déu del Carme	4A	Ester Vicent Sanchís	Juan Antonio Cortés Rosique
115	El Pla del Real-Benimaclet	Frederic Mistral-Murta	2B	Ana Pascual Agné	Sergio Chillarón Coronado
322	Malva-Rosa-El Cabanyal-Beteró	Barraca-Columbretes	8A	Andrea Mena Huidobro	Vicente Bayarri Bellver
68	Camins al Grau	Conserva-Berenguer Mallol	4C	Paula García Consuegra	Daniel Olmos Horcajuelo
101	Quatre Carreres	Carrera de Malilla-Enginyer J. Benlloch	2B	Judith Elena Noguera Martínez	Mª Amparo Martínez Just
15	El Pilar-Sant Francesc	Bosseria-Tossal	3A		Carles Vicente Adrián
279	Russafa A	Maties Perelló-Lluís de Santàngel	3B	Paula Muedra Bort	Juan Guixeres Provinciale
8	El Pilar-Sant Francesc	Murillo-Palomar	7C	Carolina Ruiz i Martínez	Jesús Ruiz i Martínez
312	Algirós	Sèneca-Poeta Mas i Ros	6C	Paula Arbaiza Balaguer	José L. Rodríguez Castellano
50	La Seu-La Xerea-El Mercat	Corretgeria-Bany dels Pavesos	6A	Valeria Cabo Martí	Matías Real López
137	El Botànic-La Petxina	Quart-Túria	7C	NO HAY	Antonio J. Villalba Fuertes
151	El Canyamelar-El Grau-Natzaret	Just Vilar-Mercat del Cabanyal	1A	Lucía Gregori Giménez	Marcos Aygües Engasa
260	Patraix	Barri de Sant Isidre	3C	Cristina Ramos Pinel	Isabel Muñoz Cebrián
239	Russafa B	Perís i Valero-Cuba	4A	Nuria Miralles Serrano	Virtudes Serrano Claramonte
122	La Roqueta-Arrancapins	Cervantes-Pare Jofré	3C	Ana Vázquez Torres	Olaya Bodelón Galán
76	Malva-Rosa-El Cabanyal-Beteró	Josep Benlliure-Vicent Guillot	8A	Claudia Escamilla Mujica	M.Amparo Álvarez García
54	El Pla del Remei-Gran Via	Joaquim Costa-Borriana	4A	María Amparo Martí Beneito	Fco.Vte. Aleixandre Martínez
228	El Canyamelar-El Grau-Natzaret	Arquitecte Alfaro-Francesc Cubells	4A	Irene Moreno Martínez	Mª Francisca Martínez Giménez
37	El Carme	Dalt-Sant Tomàs	7A	Carla Moliner Serrano	Alejandra López Martínez
313	Rascanya	Poble, pl.-Sant Roc	8C	Silvia Bayarri Pérez	Frco.Vte. Casilda Martínez
107	La Saïdia	Bilbao-Maximilà Thous	2B	Lucía Santarrufina Terrasa	Adonella Fagoaga Caballero
61	Rascanya	Marquès de Montortal-Josep Esteve	3C	Laura Ros Gimeno	Verónica Guardia Ortiz
240	Patraix	Mestre Bellver-Marià Ribera	5C	Esther Gascó Colàs	Christian Rabadán Ayuste
74	Benicalap	Alqueries de Bellver-Garbí	4B	Andrea Fuster Felipe	Yolanda Alamo Díaz
141	La Creu Coberta	Fra J. Rodríguez-Pintor Cortina	6A	Paula Pardo Aparisi	Alfredo Ferrando Ortiz
104	El Botànic-La Petxina	Rojas Clemente, pl.	6C	Paula Layunta Huélamo	Francisco Rodríguez i Martínez

Artista faller	Lema	Any de fundació	Distintiu
Luis Espinosa Olmos	Politono Hamelin	1961	Brillants (2005)
Luis Espinosa	Tras la persiana	1974	Brillants (2018)
Carlos Carsí García	La divina bohemia	1964	Brillants (2008)
Francisco Gonzalvo Martín	Món de falles? o...pallasades	1959	Brillants (2004)
Iván Martínez-Falles i Fogueres Martínez Velló	Gradu-arte	1978	Falles (2007)
Víctor Navarro	Fes l'humor i no la guerra	1979	Falles (2008)
Ignacio Ferrando Tamarit	Mala educación	1982	Falles (2011)
Javier García Moya	Cervesa o vi?	1935	Brillants (1998)
Anna Ruiz	Biblioteca	1871	Brillants (2001)
Rafael Martínez y Raúl Martínez	Al calliu	1983	Falles (2012)
Vicente Espeleta	Fem 50	1974	Brillants (2018)
Juan Jesús García Pérez	No creguesstot el que penses	1973	Brillants (2017)
Jesús Liñana 'Hawa'	Anxufa-lee	1959	Brillants (2003)
Vidal Garrido	Abracadabra por 50 años mas	1974	Brillants (2019)
Ignacio Ferrando Tamarit	Matria	1973	Brillants (2017)
Sacabutxart, SL	Blockbuster faller	1968	Brillants (2012)
El Taller de Algarra	Per sempre	1930	Brillants (2005)
Xavi Bonilla Silvestre	Arribarem?	2013	Argent (2022)
Fernando López Cabañero	Q tindrás al cap...?	1929	Brillants (1996)
Arturo Vallés Bea	Salvaje	1914	Brillants (1991)
La Comissió	Bon profit!	1980	Falles (2009)
Arturo Vallés Bea	(Des)Orientats	1943	Brillants (1993)
Vicente Albert García	De festa en festa	1963	Brillants (1996)
Pedro Espadero Colmenar	Per la força	1946	Brillants (1995)
Miguel Banaclocha Marín	El cor de la festa	1998	Or (2017)
José Bartolomé Navarro	En el fondo…	1947	Brillants (2004)
José Francisco Gómez Fonseca	Como dioses	1887	Brillants (1994)
Mauricio Moreira Santos	Vida sana en Asia	1967	Brillants (2011)
Miguel Santaeulalia Serrán	Mare	1973	Brillants (2017)
Vicente Espeleta García	En un portal de Valencia	1923	Brillants (2004)
Latorre y Sanz y Escif	El mirador	1880	Brillants (2005)
Pepe Sales Marco	Va el cafenet!	1971	Brillants (2017)
Francisco Gonzalvo Martín	Tot un selfie	1942	Brillants (1999)
Pedro Espadero	Salvar el mundo	1821	Brillants (1992)
Víctor Caballero	Lluitem o naufraguem	1984	Falles (2013)
Manuel Martínez Reig	Akelarre	1849	Brillants (2009)
Vicente Hernando Soler	El crepúscul dels deus	1970	Brillants (2014)
Jota de Juanes	Chama- flama	1983	Falles (2012)
Josué Beitia Cardós	Quin teatre	1936	Brillants (1998)
Rafael Martínez Reig	Iguals i diferents	1969	Brillants (2013)
Arturo Vallés Bea	Som patrimoni	1982	Falles (2011)
Mauricio Moreira	A Venecia en amor	2004	Argent (2013)
La Comissió	Pensat i fet	1965	Brillants (2010)
Juan Jesús García Pérez	El paper ho aguanta tot	1893	Brillants (1999)
Jesús Liñana (hawa)	Buuuhhh quina disfressa	1982	Falles (2011)
Vicente Albert García	Pallassades matineres	1945	Brillants (1995)
Francisco Cuadros y David Zahonero	Aladin	1980	Falles (2011)
Francisco Gonzalvo Martín	Cinquanta mes u	1973	Brillants (2006)
Jordi Palanca	Sempre de bon rollo	1890	Brillants (2006)
Sacabutxart SL	Tota una vida	1934	Brillants (1992)
Vicente Albert García	Màgia oriental	1936	Brillants (2000)
José Bartolomé Navarro	Açò és pecat?	1867	Brillants (2003)
Cristian García Carrasco	leee calent	1978	Falles (2007)
Josenra Lisarde	Excessos	1925	Brillants (1992)
Enric Andrés i Alandí	Que puta es la vellea	1992	Falles (2022)
Xavi Bonilla	Juego de corazones	1912	Brillants (1998)
La Comissió	Les 10 plagues ... i pico d'Egipte	1927	Brillants (2004)
Art En Foc	Psicodèlia	1971	Brillants (2015)
Víctor Hugo Giner Blasco	Sempre guanya la banca	1975	Brillants (2019)
Daniel Barea Ortiz	Antagonisme	1965	Brillants (2010)
José Luis Pascual Nebot	Totana t'estime	1973	Brillants (2017)
Palacio i Serra Artesans	Joc de dames	1972	Brillants (2018)
Daniel Barea Ortiz	I si,...	1980	Falles (2009)
Ramón Lemos Sierra	I de sobte...la vida!	1983	Falles (2012)
José Antonio Marco Gómez	Per la nit	1971	Brillants (2015)
María T. Meliá Santamaría	Aço te ous	1900	Brillants (1997)
Rafael Cheli Collado	Temptacions	2000	Brillants (1993)
Manuel José Martínez Reig	La dona de fusta	1954	Brillants (2003)
Enrique Cardells Martínez	A Segovia anarem, i falla plantarem	1974	Brillants (2018)
Banyuls i Ruiz	Fauna ibèrica	1977	Brillants (2021)
Sacabutxart SL	Así de primeras ...	1948	Brillants (2003)
Carlos Carsí García	Som de colors	1972	Brillants (2016)
Javier Rico Catalán	La cosa nostra	1968	Brillants (2012)
Vicente Albert García	La rialla així no falla	1956	Brillants (2006)
José Devís Benet	El don de…	1932	Brillants (2000)
Sergio César Carrero Melián	Per les nits que farem?	1957	Brillants (2013)
Francisco Fuentes Moreno	La música	1967	Brillants (2011)
Mario Cardells Solves	A la falla de Mistral, una fantasia medieval	1964	Brillants (2008)
Joaquín Martí Fernández	A dos veles	1982	Falles (2011)
Iván Martínez - Falles i Fogueres Martínez Vello	Master conserva	1928	Brillants (2003)
Fernando Marzo	Encantaments	1962	Brillants (2007)
Art en Foc	Pokerface	1858	Brillants (1991)
Santaeulalia Tematización S.L.	Maratón' el que no corre ...vuela!	1977	Brillants (2016)
David Sánchez Llongo	Pallassades	1887	Brillants (1993)
Fran Sierra Alarcón	Un nuevo amanecer	1981	Falles (2010)
Manuel Martínez Reig	Una altra de pirates?	1871	Brillants (1992)
José Jarauta Navajas	Arreplegant trastos	1941	Brillants (1996)
Joaquín Martí Fernández	Els enxisos a la valenciana	1962	Brillants (2007)
Vicente Herrando Soler	A la recerca del... daurat !	1975	Brillants (2019)
Ignacio Ferrando Tamarit	Dame guillotine	1973	Brillants (2020)
José Francisco Gómez Fonseca	Vaya selva	1878	Brillants (1991)
José Lorenzo Santana Riquelme	Colors units	1966	Brillants (2013)
Mario Cardells Solves	Que li tallen el cap	1946	Brillants (2001)
Daniel Barea Ortiz	Viu la teua vida	1973	Brillants (2018)
MrChanga (Víctor M.Valero Valero)	Sense,sense	1856	Brillants (1991)
Cristian Carrasco	Cor-pesa	1982	Falles (2010)
Cristian Meliá Ginestar (taller Germans Meliá)	Revolución	1967	Brillants (2012)
Joaquín Martí Fernández	Benvinguts a l'India	1964	Brillants (2008)
Sacabutxart SL	Experiment-art	1973	Brillants (2017)
Dani Barea Ortiz	Talia	1964	Brillants (2009)
Vicente Albert García	Bora mar	1945	Brillants (2007)
Jesús Liñana Ferrando	Influencer	1945	Brillants (1996)

Nº Falla	Sector	Nombre	Sección	Fallera Major	President
110	La Seu-La Xerea-El Mercat	Lope de Vega, pl.	3C	Ángela Soriano Cuesta	Francisco Fernández Galdón
233	Quatre Carreres	Av. de la Plata-La Senyera	6B	Silvia González García	José Miguel Molines Cano
323	Camins al Grau	Fontcalent-Lebon	7A	Zaida Sánchez Gutiérrez	Francisco Aguado Gómez
84	El Pla del Remei-Gran Via	Gravador Esteve-Ciril Amorós	1A	Lola Romero Lluch	Eduardo Herrero Pons
140	El Botànic-La Petxina	Sant Josep de la Muntanya-Terol	2A	Salud Úbeda Esteve	Teresa Montagud Cabo
70	Malva-Rosa-El Cabanyal-Beteró	Vidal de Canyelles-Sánchez Coello	7A	Andrea Romero Torrat	Antonio Miguel Guisado Gómez
317	Patraix	Camí Nou de Picanya-Nicolau Primitiu	3B	Arantxa González Marquina	Beatriz Álvarez García
99	El Botànic-La Petxina	Ferran el Catòlic-Erudit Orellana	6B	Julia Escrivá Guarro	Ramón Alcañiz García
14	El Pla del Remei-Gran Via	Almirall Cadarso-Comte d'Altea	E	Marina Rey Ferrer	Vicente Fuster Cortina
114	Quatre Carreres	Carrera de Sant Lluís-Doctor Waksman	3C	Arantxa Sola García	Jose María Cerezo Castaño
291	La Creu Coberta	Jerónima Galés-Litògraf Pascual i Abad	1A	Lidón Calurano Burgés	José Valle García
63	El Carme	Ripalda-Soguers	7B	Yaiza Tormo Coronado	Vicente Martínez Zahonero
288	Benicalap	Periodista Gil Sumbiela-Assutzena	4B	Arantxa San Pedro Martín	Claudio Martínez Hernández y José M. Caballero Martorell
202	Patraix	Humanista Mariner-Manuel Simó	7B	María Isabel Bayo Herrero	Alberto Soldado Pons
388	Benicalap	Manuel Melià i Fuster-Carles Cortina	2A	Eva María de los Santos Torres	Javier Martínez Huedo
139	La Saïdia	Portugal-Fragata	7C	Alicia Martínez Fuster	Carlos Martínez Alemán
97	Algirós	Sèneca-Iecla	6A	Eva Valles Pérez	Antonio Romeu Escribano
46	El Carme	Baix-Mesó de Morella	8A	Laura Conejos Alfaro	David Sotelo Iranzo
88	La Roqueta-Arrancapins	Bailén-Xàtiva	4B	Andrea Tomás Guardiola	Verónica Galduf Muñoz
56	El Botànic-La Petxina	Azcárraga-Ferran el Catòlic	4A	Inmaculada Céspedes Escolano	Luis Pérez Pérez
60	Campanar	Conchita Piquer-Monestir de Poblet	6C	NO HAY	Jesús Macías Macías
83	El Pla del Remei-Gran Via	Ciscar-Borriana	1A	NO HAY	Antonio Vargas Llovet
361	Benimàmet-Burjassot-Beniferri	Ciutat de Córdova-Vicent Tomàs Martí	7C	Ana Belén Molliá Jiménez	Raúl Renau Alcaide
277	La Saïdia	Guardacostes-Músic Jarque Cualladó	7A	Lorena Romero Parra	Francisco Iniesta Muñoz
305	La Seu-La Xerea-El Mercat	Universitat Vella-Patriarca, pl.	5C	NO HAY	María Luisa Esparter García
191	Campanar	Pare Domènech-Pius XII	7B	Andrea Cervera Benet	Natalia Espinosa Sebastián
373	El Pla del Real-Benimaclet	Antiga Senda de Senent-Albereda	8B	Alba Gramage Martínez	Begoña Gómez-Cencillo Martín
109	Malva-Rosa-El Cabanyal-Beteró	Sant Rafael-Antón Martín	5A	Alba Barberá Nieto	Mario Alberto Barberá Santamaría
349	Camins al Grau	Sants Just i Pastor-Serradora	4C	Alisson Dayana Cisneros López	Adolfo José Malmagro García
121	Benimàmet-Burjassot-Beniferri	Lluís Cano, pl.	5B	María Herrera Polo	Adrián Gómez Iranzo
27	Russafa B	Cadis-Els Centelles	2B	Estefanía Balibrea Barbe	Jorge Benlloch Tatay
316	Patraix	Arxiduc Carles-Músic Gomis	1B	Elena Campos López	Vicente Capilla Fernández
244	Algirós	Josep Maria Haro-Poeta Mas i Ros	6C	Laly Sánchez Maxías	Jesús Caballer Sánchez
325	Campanar	Mestre Rodrigo-General Avilés	3B	Marta Sales Maestro	José Navarro Gasó
330	El Pla del Real-Benimaclet	Vicent Sancho Tello-Xile	2A	María Navarro Álvarez	Luis Aguilar Llavata
285	Camins al Grau	Rodríguez de Cepeda-Llorenç Palmireno	4B	Sofía Macías Albusac	Lorenzo Miró Navarro | Salvador Domínguez Pascual | Rafael Estívalis Palau
130	Patraix	Patraix, pl.	7A	Mercedes Sanchis Sendra	Rafael Barberá Domingo
82	Olivereta	Olivereta-Cerdà i Rico	3C	Raquel Chuliá Gómez	José Alfonso Benavent

Artista faller	Lema	Any de fundació	Distintiu
Álvaro Guija Moreno	Naufragi universal	1915	Brillants (1999)
Vicente Julián García Pastor	De l'olfacte a la resta dels sentits	1973	Brillants (2017)
Gotes de Foc	Retrofutur	1982	Fulles (2011)
P. Giner Artista SL	De aquellos polvos, estos lodos...	1948	Brillants (2005)
Pau Soler Marchante	T.A.C. (Transtorno Amoroso Compulsivo)	1959	Brillants (2003)
Fernando Martínez Hernández	Vudú	1965	Brillants (2009)
Enrique Cardells	Arrasa con lo que veas...	1982	Fulles (2011)
Estudio Quemadera	Marzo	1942	Brillants (2003)
Manuel Algarra Salinas	Les voltes que dona la vida	1930	Brillants (2004)
Víctor Navarro Granero	Negoci a la vista	1935	Brillants (2000)
Luis Espinosa Olmos	La invasió pa-lasaca	1979	Fulles (2008)
Vicente Julián García Pastor	L'hortastic	1872	Brillants (1992)
Fernando Marzo	Tocat... però no afonat	1978	Fulles (2007)
Agustín Torralba Soto	Me gusta o no me gusta	1969	Brillants (2013)
Fernando López Cabañero	Mangarufes	2013	Argent (2022)
Ignacio Ferrando Tamarit	Indolencia	1971	Brillants (2015)
Joserra Lisarde	Batalla de galls	1981	Fulles (2010)
Cristian G. Carrasco	Molta llet	1853	Brillants (1991)
Ignacio Ferrando Tamarit	S'ampara baix ton mant	1972	Brillants (2012)
José Miguel Gasent González	A tot li diuen amor	1945	Brillants (1991)
David Martínez Ferrer	Verge	1966	Brillants (2013)
Josué Beitia Cardós	Quins elements!	1961	Brillants (2005)
Isidro Martínez Aparicio (Ventiscas)	Priscilla queen of the falles	1985	Fulles (2014)
Arte Efímero SL	Tic-tac	1990	Fulles (2019)
Vicente Julián García Pastor	Mens sana in corpore sano	1990	Fulles (2021)
Creacions Artístiques Art de Foc	Renaixer de les cendres	1968	Brillants (2012)
José Francisco Gómez Fonseca	Vamos a contar mentiras	2002	Or (2022)
Gotes de Foc	Crack del 23	1966	Brillants (2010)
Pedro Espadero	Empieza la función	1984	Fulles (2013)
Daniel Barea Ortiz	Anem de cul	1945	Brillants (1995)
Artenfoc	Una de Tarantino	1932	Brillants (1993)
Ernesto Cimas Ribera	Qui no juga... no guanya!	1982	Fulles (2011)
Sergio Carrero Melián	Pregant al cel	1978	Fulles (2008)
Manuel Martínez Reig	Glamour Ibèric	1982	Fulles (2011)
Ximo Esteve	Súper herois de hui día	1982	Fulles (2011)
Mario Gual del Olmo	Las bruja de Cepedamurgi	1978	Fulles (2007)
José Jarauta Navajas	Reconquerint el nostre	1929	Brillants (1993)
José Fco.Gómez Fonseca	Sempre a l'ultima	1944	Brillants (1992)

Nº falla	Comissió	Fundació	Districte	Barri	Renda	Distància F. AJ	P2025	P2024	P2023	P2022	P2021	2020	2024	2023	2022	2021	2019	TOTAL
34	Pilar, pl.	1797	Ciutat Vella	El Mercat	19.854	0.8	163.636,40 €	175.000,00 €	170.000,00 €	275.000,00€	187.000,00 €	170.000,00€	19	19,5	19,5	19,5	19,5	97
12	Convent de Jerusalem-Matematic Marzal	1881	L'Eixample	Russafa	19.854	1.3	227.272,70 €	245.000,00 €	255.000,00 €	315.000,00 €	210.000,00 €	210.000,00€	17,5	19	20	20	19	95,5
197	Monestir de Poblet-Aparicio Albiñana	1869	Ciutat Vella	El Mercat	19.854	0.6	177.272,70 €	170.000,00 €	170.000,00 €	290.000,00€	4.250,00 €	175.000,00€	20	17	18	18,5	20	93,5
22	Exposició-Misser Mascó	1965	Ciutat Vella	El Carme	19.854	0.9	168.181,80 €	182.000,00 €	160.000,00 €	256.448,00€	165.000,00 €	150.000,00€	19,5	20	17	19	17,5	93
9	Na Jordana	1914	La Saidia	Marxalenes	11.844	1.6	163.636,40 €	170.000,00 €	150.000,00 €	216.750,00€	209.510,00 €	144.520,00€	16,5	18,5	17,5	17,5	18	88
28	Cuba-Literat Azorín	2000	Ciutat Vella	El Mercat	19.854	0.1	100.000,00 €	150.000,00 €	150.000,00 €	225.000,00€	187.500,00 €	150.000,00€	18	17,5	19	15	18,5	88
177	Sueca-Literat Azorín	1922	Extramurs	El Botanic	16.474	0.9	149.090,90 €	156.000,00 €	140.000,00 €	201.300,00€	134.200,00 €	134.200,00€	18,5	18	15	16,5	17	85
14	Almirall Cadarso-Comte d'Altea	1887	Ciutat Vella	El Mercat	19.854	0.6	145.454,60 €	160.000,00 €	140.000,00 €	199.500,00€	137.500,00 €	125.000,00€	16	16,5	18,5	18	15	84
187	Regne de València-Duc de Calabria	1884	Ciutat Vella	El Carme	19.854	0.9	91.988,18 €	96.000,00 €	92.000,00 €	157.000,00€	10.000,00 €	101.187,00€	17	15	16,5	15	16,5	80
84	Gravador Esteve-Ciril Amorós	1949	Ciutat Vella	El Pilar	19.854	0.4	77.272,73 €	80.000,00 €	80.000,00 €	131.250,00€	91.800,00 €	85.000,00€	14	13,5	14,5	15	14	71
44	Mestre Gozalbo-Comte d'Altea	1858	Ciutat Vella	El Mercat	19.854	0.4	72.727,27 €	80.000,00 €	75.000,00 €	127.500,00€	83.800,00 €	76.300,00€	10	12,5	15	14	15	66,5
100	Arquebisbe Olaechea-Sant Marcel·lí	1872	Ciutat Vella	El Mercat	19.854	2.5	45.454,55 €	46.000,00 €	41.000,00 €	127.500,00€	85.000,00 €	85.000,00€	13	11,5	13	14,5	14,5	66,5
83	Ciscar-Borriana	1893	Extramurs	La Roqueta	16.415	3.2	70.909,09 €	75.000,00 €	62.000,00 €	67.500,00€	45.000,00 €	45.000,00€	12,5	13	13,5	11,5	12	62,5
384	Santa Genoveva Torres-Arquitecte Tolsa	1959	La Saidia	Tormos	11.122	0.7	63.636,36 €	70.000,00 €	71.000,00 €	103.495,00€	6.311,80 €	68.000,00€	11,5	11	11,5	13	13,5	60,5
149	Comte de Salvatierra-Ciril Amorós	1930	L'Eixample	Gran Via	21.759	1.4	65.454,55 €	60.000,00 €	50.000,00 €	73.800,00€	43.000,00 €	43.000,00€	12	9,5	14	12	9,6	57,1
242	Ribera-Convent de Santa Clara	1965	Ciutat Vella	El Carme	19.854	0.5	86.818,18 €	85.000,00 €	75.000,00 €	134.000,00€	2.200,00 €	70.000,00€	13,5	8,5	10,5	12,5	11,5	56,5
17	Quart-Palomar	1855	Extramurs	El Botanic	16.474	0.1	39.545,45 €	40.000,00 €	45.000,00 €	85.000,00€	55.500,00 €	50.500,00€		14	12,5	13,5	11	51
89	Sant Vicent-Periodista Azzati	1861	Ciutat Vella	El Carme	19.854	0.6	42.986,36 €	46.000,00 €	42.000,00 €	55.561,00€	37.081,00 €	36.520,00€	10,5	10	9,5	8,5	10	48,5
145	Duc de Gaeta-La Pobla de Farnals	1875	Ciutat Vella	La Xerea	19.854	0.8	36.818,18 €	40.000,00 €	40.000,00 €	69.000,00€	38.500,00 €	35.000,00€	10	9,4	8,8	10	10	48,2
178	Illes Canaries-Trafalgar	1942	L'Eixample	Gran Via	21.759	0.6	44.545,45 €	45.000,00 €	44.000,00 €	65.000,00€	42.000,00 €	42.000,00€	0	12	11	11	12,5	46,5

Nº falla	Comissió	2024	2023	2022	2021	2019	TOTAL
1	Mercat Central, pl.		8	10			18
2	Mercat de Russafa, pl.	2,6		2,8	2,74	2,92	11,06
3	Doctor Collado, pl.	8	7,4	7,85	9,6	8,8	41,65
4	Portal de la Valldigna-Salines		0,2	0,66			0,86
5	Doctor Olóriz-Arquebisbe Fabián i Fuero	4,48	3,86	5,9	7,7	7,8	29,74
6	Llanterna-Na Rovella-Av.de l'Oest			9	10	13	32
7	Borrull-Túria	2,68			2,94		5,62
8	Murillo-Palomar		0,66		0,46		1,12
9	Na Jordana	16,5	18,5	17,5	17,5	18	88
10	Avinguda de l'Oest	9,8	10	10	7,6	7,1	44,5
11	Mercé, pl.	11	7		9	10,5	37,5
12	Convent de Jerusalem-Matematic Marzal	17,5	19	20	20	19	95,5
13	Actor Mora-Constitució			0,8	0,48	0,84	2,12
14	Almirall Cadarso-Comte d'Altea	16	16,5	18,5	18	15	84
15	Bosseria-Tossal	4,92	4,9	5	5	5	24,82
16	Marqués de Caro-Doctor Chiarri						0
17	Quart-Palomar		14	12,5	13,5	11	51
18	Sant Miquel-Vicent Iborra, pl.	0,56			0,66		1,22
19	Sant Bult, pl.	3	2,98	3,66	3,52	3,58	16,74
20	Salamanca-Comte d'Altea	2,62		2,96	2	0,96	8,54
21	Borrull-Socors	1,66	0,36	1			3,02
22	Exposició-Misser Mascó	19,5	20	17	19	17,5	93
23	Tomasos-Carles Cervera	5,6			5,4		11
24	Cadis-Literat Azorín	4,62	4	3,78	3,7		16,1
25	Cami d'Alba-Castell de Cullera						0
26	Ciutat de l'Artista Faller		2,72	3,84	2,86		9,42
27	Cadis-Els Centelles	5	5,6		5,2	5,6	21,4
28	Cuba-Literat Azorín	18	17,5	19	15	18,5	88
29	Peu de La Creu-En Joan de Vila-Rasa	7,4	7,85	3,64	6,65	7,7	33,24
30	La Vall de Laguar-Pare Ferris	1,52	0,9	1,66		1,78	5,86
31	Lo Rat Penat	9,4	9,6	9,6	9,2	8,6	46,4
32	Doctor Serrano-Caries Cervera-Clero	6	8	6	6	6	32
33	Montortal-Torrefiel	6,5					6,5
34	Pilar, pl.	19	19,5	19,5	19,5	19,5	97
35	Joan d'Aguiló-Gaspar Aguilar		4,76			3,98	8,74
36	Guillem de Castro-Triador	0,12	0,18		0,26		0,56
37	Dalt-Sant Tomás			1,76		1,94	3,7
38	Costa i Borras-Agustina d'Aragó	3,86		3,68			7,54
39	Castelló-Sogorb		4,84	4,82	6,5		16,16
40	Carabasses-En Gall		2,78	2,94			5,72
41	Cuba-Puerto Rico	3,72	3,98		4,52	4,54	16,76
42	La Creu, pl.-Els Ángels	2,54					2,54
43	Marqués de Montortal-Berní i Catalá	7,85	7,7	8	4,76	4,84	33,15
44	Mestre Gozalbo-Comte d'Altea	10	12,5	15	14	15	66,5
45	Sagunt-Sant Antoni-Pare Urbano	3,94	3,88		3,68	4,5	16
46	Baix-Mesó de Morella	0,28	0,4	0,84	0,5	0,48	2,5
47	Alberic-Heroi Romeu	3,74	3,7		3,9	3,96	15,3

49	Barraca-Espada	4,46	4,62	4,92	4,66		18,66
50	Corretgeria-Bany deis Pavesos	1,92	1,94	2,84	1,8	1,92	10,42
51	Carretera d'Escrivá-Coop. de Sant Ferran	0,76	0,88				1,64
52	Misser Rabassa-Poeta Maragall	0,42	0,38				0,8
53	Pintor Segrelles, pl.	8,8	8,2	7,8	8,6		33,4
54	Joaquim Costa-Borriana	4,6	4	4,78	4,74	3	21,12
55	Sapadors-Vicent Lleó	7,25	6,5	7,7	8	9	38,45
56	Azcárraga-Ferran el Católic	4,32	3,9	4		7,85	20,07
57	Pelai-Matematic Marzal	3,64		2,86	2,76		9,26
58	Sevilla-Dénia	1,64	1,68		2,68	2,88	8,88
59	Aras de Alpuente-Castell de Pop	4,54	4,54	4,76	4,56	3,94	22,34
60	Conchita Piquer-Monestir de Poblet			0,5			0,5
61	Marqués de Montortal-Josep Esteve	4,3	4,52	4,64	4,9		18,36
62	Mossén Sorell-Corona	4,78	5,8	5,1	4,84		20,52
63	Ripalda-Soguers					1,86	1,86
64	Doctor Peset Aleixandre-En Guillem Ferrer		2,56			2,8	5,36
65	Serrans-Els Furs, pl.	7,55	6,95		7,55	7,25	29,3
66	Arbre, pl.		1,66	0,92	0,8		3,38
67	Lluís Lamarca - Velàzquez	3,66	3,66	7,1	4	4,58	23
68	Conserva-Berenguer Mallol						0
69	Sant Josep de Pignatelli-Doctor Peset Aleixandre	1,5	1,62	1,98			5,1
70	Vidal de Canyelles-Sánchez Coello				1,72		1,72
71	Trinitat - Alboraia	1,72		3,6		3,7	9,02
72	Joaquim Navarro-Carrícola	0,98		1,56	0,98	0,98	4,5
73	Santa Creu, pl.	0,34	0,7			0,9	1,94
74	Alqueries de Bellver-Garbí		3,72			4,72	8,44
75	Sagunt-Sant Guillem				2,9	4,94	7,84
76	Josep Benlliure-Vicent Guillot						0
77	Barri de Sant Josep	4,96	4,96	4,8			14,72
78	Bisbe Amigó-Conca	9,2	7,8	7,6	8,8	7,8	41,2
79	Ferran el Catolic-Angel Guimera	8,6	8,6	9	9,8	9,2	45,2
80	Ripalda-Beneficéncia-Sant Ramon						0
81	Goya-ElBrasil	2,86	2,86	0,96		2,94	9,62
82	Olivereta-Cerda i Rico			4,74			4,74
83	Ciscar-Borriana	12,5	13	13,5	11,5	12	62,5
84	Gravador Esteve-Ciril Amorós	14	13,5	14,5	15	14	71
85	Cuba-Dénia	4	4,6			3,6	12,2
86	Blocs Platja	5,8	4,94	3,98		4,76	19,48
87	Arxiduc Carles-Xiva	4,76		4,96		4,48	14,2
88	Bailén-Xátiva			3,92			3,92
89	Sant Vicent-Periodista Azzati	10,5	10	9,5	8,5	10	48,5
90	Nador-Miraculosa	3,56	2,94				6,5
91	Pintor Domingo-Guillem de Castro	0,1	0,04	0,1	0,14	0,38	0,76
92	En Sendra-Coll, pl.	0,66	0,56	0,64	0,38	0,32	2,56
93	General Llorens		4,86	4,72			9,58
94	Mercat de Montolivet, pl.		6,8	4,68	4,86	4,98	21,32
95	Camí de Barcelona-Travessera ic. Monteada	1,7				1	2,7
96	Quart Extramurs-Velazquez		7,5	12	10,5	9	39

97	Séneca-lecla	1,62	1,92		1,92	1,82	7,28
98	Mestre Aguilar-Maties Perelló	1,9		0,14			2,04
99	Ferran el Católic-Erudit Orellana	1,48	1,7			1,74	4,92
100	Arquebisbe Olaechea-Sant Marcel·lí	13	11,5	13	14,5	14,5	66,5
101	Carrera de Malilla-Enginyer J. Benlloch	4,8	4,9		8,4	8,4	26,5
102	Félix Pizcueta-Ciril Amorós	4,38	3,98	4	3,98	3,92	20,26
104	Rojas Clemente, pl.		1,58	1,8		1,76	5,14
105	Poeta Asins-Alegret-Pucol		1,78	1,84	1,9	1,96	7,48
106	Primat Reig-Sant Vicent de Paül		2,76	2		2,86	7,62
107	Bilbao-Maximiliá Thous	4,7	5,4	5,75		4,96	20,81
108	Pintor Stolz - Burgos		0,86			0,86	1,72
109	Sant Rafael-Antón Martín				4,64	4,78	9,42
110	Lope de Vega, pl.	4,58	4,48	5,4	4,46		18,92
111	Burjassot-Pare Carbonell	5,4		7,4	6,8		19,6
112	Malva-Rosa-Antoni Ponz-Cavite			14,5	7,8	8,2	30,5
113	República Argentina-Doctor Pallarés Iranzo		4,5	3,58	3,58		11,66
114	Carrera de Sant Lluís-Doctor Waksman			6,2	5,3		11,5
115	Frederic Mistral-Murta	4,74	4,8		2,9	5,4	17,84
116	Josep Maestre		2,64			2,76	5,4
117	Daroca-Pare Viñas	1	1	0,82	0,84	0,96	4,62
118	Acacies-Picaio	3,62	3,58	4,86	3,98		16,04
119	Burjassot-Carretera de Paterna	0,06					0,06
120	Molinell-Alboraia	6,8	6,35	6,8			19,95
121	Lluís Cano, pl.	2,74			2,96		5,7
122	Cervantes-Pare Jofré			3,98	4,54		8,52
123	L'Alguer-Enginyer Rafael Janini	5,2	6		3,56	4,68	19,44
124	Lluís Oliag-Mariola-Granada	0,24	0,26	1,58			2,08
125	Baró de San Petrillo-Leonor Jovani			4,6	7,1	6,95	18,65
126	Pintor Salvador Abril-Pere III El Gran	2,48	2,62		3		8,1
127	Doctor Sanchis Bergón-Túria	1,88	2,52		1,96	2,7	9,06
128	Mestre Valls-Marí Albesa		0,96				0,96
129	Ramiro de Maeztu-Els Lleons		8	8,6	9,4	8	34
130	Patraix, pl.	0,9			1,94		2,84
131	Iecla-Cardenal Benlloch				1,84	1,92	3,76
132	Gloria-Felicitat-El Tremolar			3,88		4,86	8,74
133	Reina-Vicent Guillot					3,68	3,68
134	Vilanova de Castelló-Horticultor Galán			0,36	0,46		0,82
135	Avinguda de Burjassot-Joaquim Ballester						0
137	Quart-Túria					1,68	1,68
138	Pare Viñas-Agustín Lara	1,84		2,74	2,88		7,46
139	Portugal-Fragata	0,72					0,72
140	Sant Josep de la Muntanya-Terol	6,95	7,4		4,78	4,62	23,75
141	Fra J. Rodríguez-Pintor Cortina	2	2		1,94		5,94
142	Cuba-Buenos Aires	4,5		4,88			9,38
143	Reina-Pau-Sant Vicent		6,65	6,65	7,25		20,55
144	Progrés-Teatre de la Marina	4,4	4,72	4	4,48	4	21,6
145	Duc de Gaeta-La Pobla de Farnals	10	9,4	8,8	10	10	48,2
146	Tres Forques-Conca-Pérez Galdós	3,92	3,52		3,8		11,24

147	Mare de Déu de Lepant, pl.	4,36	4,46	3,8	3,88	1,7	18,2
148	Alfons el Magnànim-Nau-Bonaire	0,58			0,92		1,5
149	Comte de Salvatierra-Ciril Amorós	12	9,5	14	12	9,6	57,1
150	Doctor Manuel Candela-Av.del Port	1,74	0,92		1	0,98	4,64
151	Just Vilar-Mercat del Cabanyal		9	8,5	8	9,5	35
152	Sant Vicent Martir-Pianista Empar Iturbi	4,56	4,68		3,64		12,88
153	Sant Pere-Mare de Déu de la Vallivana		1,6				1,6
154	Sant Vicent-Marvá	3,68	3,64	2,7	2,72	2,94	15,68
155	Barraca-Església del Rosari			3,72	3,66		7,38
156	General Pando-Serrano Flores	2,58					2,58
157	Sant Joan Bosco-Duc de Mandas	0,88		1,54		1,84	4,26
158	Albacete-Marva			3,62	3,86	3,86	11,34
159	Doctor Manuel Candela-Beatriz Tortosa	1,54	1,52	1	0,94		5
160	Sant Ignasi de Loiola-Jesús i Maria	4,34	3,56			2,96	10,86
161	Regne de Valencia-Ciscar	5	5	4,98	4,72	4,46	24,16
162	Grups Mare de Déu del Carme	3,88					3,88
163	La Pobla del Duc-Benipeixcar						0
164	Pérez Galdós-Calixt III	2,56	3,76	3,96	3	3	16,28
165	Pizarro-CirilAmorós	6,65	7,55			7,55	21,75
166	Santa Cruz de Tenerife		1,86		1,96	2,66	6,48
167	En Plom-Guillem de Castro	1,56	1,56	2,78	1,64		7,54
168	Josep Benlliure-Teatre de la Marina						0
169	Major-Moraira-Natzaret	3,9		5	4,82		13,72
170	Regne de València-Sant Valer	4,42		3,74	3,84	3,74	15,74
171	Ramon de Rocafull-Comte d'Alaquas	3,82	3,96	7,7	3,54		19,02
172	Pérez Galdós-Jesús-Mestre Sosa				0,28		0,28
173	Jesús-Sant Francesc de Borja	5,3	5,3		8	8	26,6
174	Pintor Salvador Abril-Peris iValero	8	5,9	9,8	7,4	8	39,1
176	Campanar-Hipólit Rovira		2,68		2,84	2,84	8,36
177	Sueca-Literat Azorín	18,5	18	15	16,5	17	85
178	Illes Canaries-Trafalgar	0	12	11	11	12,5	46,5
179	Ferros-Joan Baptista Perales	4,68	4,78	4,7	4,62	4,88	23,66
180	Plaça d'Espanya-Ramón y Cajal-Pintor Benedito	2,92	2,92	2,68		2,98	11,5
181	Barri Beteró	4,84	4,92	6,35	6,35	7,4	29,86
182	Angel Guimerá-Pintor Vila Prades (Arrancapins)						0
183	Illes Canàries-Dama d'Elx	3,54	3,54	4,9	4,8	4,92	21,7
184	Indústria-Sants Just i Pastor	7,1	7,1	6,5	7,85	5,85	34,4
185	Poeta Altet-Benicarló	0,96	15	2,6	2,7	2,78	24,04
186	Bisbe Jaume Pérez-Lluís Oliag	3,6	3	4,58	17	4,7	32,88
187	Regne de València-Duc de Calabria	17	15	16,5	15	16,5	80
188	Primat Reig-Vinaros	2,7		3		3	8,7
189	Giorgeta-Rois de Corella	2,88		1,82	2		6,7
190	Mare de Déu de la Fontsanta		0,1	0,2		0,4	0,7
191	Pare Doménech-Pius XII	0,82	0,74				1,56
192	Ramiro de Maeztu-Humanista Furió	4,86	4,66	5,8	4,94	4,9	25,16
193	Manuel Arnau-La Creu Coberta	0,84	0,98	1,6	0,7		4,12
194	Visitació-Oriola		1,72				1,72
195	Gravador Jordán-Escultor Pastor		2,7	0,72			3,42

196	Guillem Sorolla-Recaredo	0,04		0,5	0,34	0,42	1,3
197	Monestir de Poblet-Aparicio Albiñana	20	17	18	18,5	20	93,5
198	Angel, pl.			0,4			0,4
199	Veneçuela-Agustí Sales		2,96		3,6	3,62	10,18
200	Carcaixent-Compromís de Casp	0,44		0,44	0,4	0,78	2,06
201	Palleter-Erudit Orellana	4,28	3,68		3,74		11,7
202	Humanista Mariner-Manuel Simó						0
203	Joan Baptista Vives					0,92	0,92
204	Espartero-Ramón y Cajal	15	14,5	8	0	7,6	45,1
205	Nord-Doctor Zamenhoff			1,88	2,98		4,86
208	Escalante-Marina			0,62	0,68	0,76	2,06
211	Lepant-Guillem de Castro			0,7			0,7
212	Arts i Oficis-Actor Llorens		2,9		0,86	0,9	4,66
213	Vivons-Romeu de Corbera	0,94	0,54	0,6			2,08
215	Baró de Patraix-Conca	3,78	3,8	3,82	2		13,4
216	Rubén Vela-Doctor Waksman						0
218	Ausiás March-Na Rovella	1,68			3,76		5,44
223	Benicadell-Sant Roc			1,9	2,78		4,68
224	Sequiota, pl.-El Palmar		1,84				1,84
225	Rosari-Calabuig, pl.	2,94	2,84	3,56	2,96	3,56	15,86
226	Doctor Joan Josep Dómine-Port			3,9	3,62	3,78	11,3
227	Gayano Lluch	8,4	8,4	9,2	8,2	9,8	44
228	Arquitecte Alfaro-Francesc Cubells	3,96	3,94	3,7	3,78	3,9	19,28
230	Mossén Josep Cuenca-Pinedo	1,58	1,96	1,64	1,98	2	9,16
231	Poeta Alberola-Totana	4,26	5,2	8	4,92	4,64	27,02
232	Pius XI-Fontanars		5,1	7,85		5,8	18,75
233	Av. De la Plata-La Senyera			0,74	0,74		1,48
234	Escalante-Empar Guillén		0,58		0,48	0,48	1,54
236	Jesús, pl.						0
237	Senent Ibáñez-Massarrojos		0,34	0,34	0,42	0,5	1,6
238	Burjassot-Serra d'Agullent						0
239	Peris i Valero-Cuba						0
240	Mestre Bellver-Mariá Ribera	0,92	2,6	2	1,82		7,34
241	Pare Alegre-Enric Navarro				0,78		0,78
242	Ribera-Convent de Santa Clara	13,5	8,5	10,5	12,5	11,5	56,5
243	Málaga-Doctor Montoro			0,3	0,1		0,4
244	Josep Maria Haro-Poeta Mas i Ros	0,86					0,86
245	Manuel de Falla-Tamarindes	2,5	3,92			3,66	10,08
246	Josep Soto Micó-Síndic Mocholí		0,72		0,76		1,48
247	Lleons-Poeta Mas i Ros	2,84		3,88	2,94		9,66
248	Saineter Arniches-Arquitecte Ribes		0,24				0,24
249	Segóvia, pl.-Doctor Tomas Sala						0
250	Cadis-Dénia				2,98		2,98
251	Carrera de Sant Lluís-Rafael Albiñana				1,88	1,9	3,78
256	Blasco Ibáñez-Mestre Ripoll		0,06			0,36	0,42
257	Músic Espí-Gravador Fabregat	1,96	0,82		1	1	4,78
258	Calvo Acacio			2,62		2,96	5,58
259	Olta-Juan Ramón Jiménez		2,8	3,9	2,88	3,64	13,22

260	Barri de Sant Isidre	4,7	4,64	5,9	4	3,82	23,06
261	Norman Bethune - Guillem Despuig	1,6		0,58			2,18
262	Campament-La Iessa						0
265	Riu Segura-Forn d'Alcedo				2,92	2,98	5,9
270	Cuenca Tramoyeres-Guardia Civil	2,72	2,58			3	8,3
271	Mossén Milá, pl.	0,46		0,38	0,32	0,46	1,62
272	Menéndez y Pelayo-Catalunya	2,76	2,66	2,88			8,3
273	Regne de València-Mestre Serrano		0,62			0,5	1,12
274	Tenda, pl.	4,8	4,98	4,9	5,6	5,7	25,98
276	Carrera de Malilla-lila Cabrera	4,72		5,6	5,7	6	22,02
277	Guardacostes-Músic Jarque Cualladó			0,98			0,98
278	Joaquim Costa-Comte d'Altea	8,2	9,2	8,4	7,8	8	41,6
279	Maties Perello-Lluís de Santángel	4,9	4,82		4,88	5,2	19,8
280	Doctor Berenguer Ferrer, pl.	0,18	0,12	0,24	0,18		0,72
281	Ministre Luis Mayans-Argenter Suárez			2,66	1,9	2,72	7,28
282	Mare de Déu de la Cabeza-J.M. Mortes Lerma			1,72		1,66	3,38
283	Jacinto Benavente-Regina Na Germana	3,98	4,56				8,54
284	Ceramista Ros-Josep Maria Mortes Lerma	5,5	7,25	6,95	4,8	4,56	29,06
285	Rodríguez de Cepeda-Llorenç Palmireno	3,84	3,84	3,94			11,62
287	Riu Bidasoa-Comte de Torrefiel		1,76	0,94	0,88		3,58
288	Periodista Gil Sumbiela-Assutzena		3,82	5,7	3,94	3,98	17,44
289	Isabel la Católica-CirilAmorós	7,7	5,7	7,55	5,8	5,55	32,3
290	Cases de Bárcena				0,3		0,3
291	Jerónima Galés-Litograf Pascual iAbad		10,5	10	9,5	8,5	38,5
292	Mestre Arambul Sanz-Campanar	2,98		2,58	2,66	2	10,22
293	Benimodo-Enginyer Dicenta						0
294	Jacint Labaila-Manuel Simó	1,78			2,82		4,6
295	Camí de Montcada-Pintor Jacomart		2,74			3,8	6,54
296	Hondures, pl.			0,08			0,08
297	Hernández Lázaro-Vall de la Ballestera		0,42		0,2		0,62
298	Pere Cabanes-Comte de Lumiares			1,7		1,96	3,66
299	Maria Ros-Manuel Iranzo	0,36	0,46				0,82
300	Santa Maria Micaela-Martí l'Huma	9	9	9,4	9	9,4	45,8
302	Xiva-Francisco de Llano	2,8					2,8
303	Alemanya-El Batxiller		2,5				2,5
304	Isaac Peral-Méndez Núñez			1,92	1,86		3,78
305	Universitat Vella-Patriarca, pl.			1,86			1,86
306	Cedre-Explorador Andrés	0,22	0,3				0,52
307	Angel Villena-Pintor Sabater	0,38		0,48			0,86
308	Mercat de Castella	3,76	3,78	3,92	3,96	4,52	19,94
309	Negret, pl.	1,98	1,64	1,78	2,64	2,68	10,72
310	Doctor Gil i Morte-Doctor Vila Barbera	5,9	7,6	5,3	5,9	5,7	30,4
311	Castielfabib-Marqués de Sant Joan						0
312	Séneca-Poeta Mas i Ros			1,52	1,66		3,18
313	Poble, pl.-Sant Roc	0,08	0,14				0,22
314	Tres Camins-Pinedo						0
316	Arxiduc Carles-Músic Gomis	9,6	9,8	8,2	8	5,3	40,9
317	Camí Nou de Picanya-Nicolau Primitiu	4,52	4,74	4,84	4,96		19,06

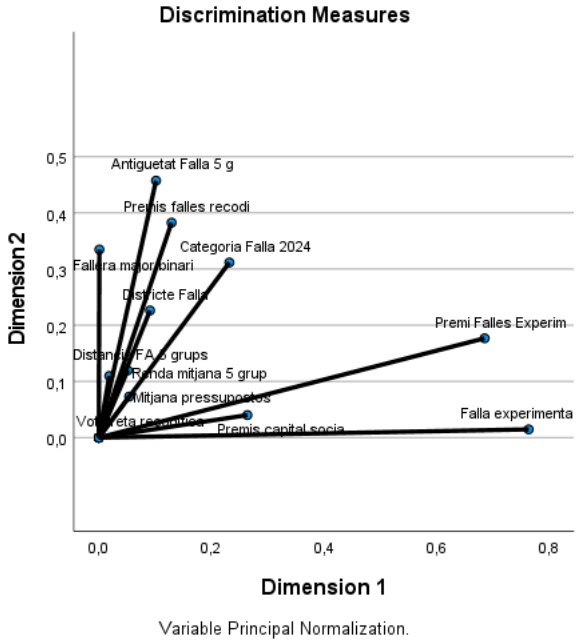
318	Tarongers-Universitat Politécnica					2,9	2,9
319	Sant Vicent de Paül-Dip. Clara Campoamor	2,9					2,9
320	L'Equador-Alcalde Gurrea	3,8		2,98		3,76	10,54
321	Escultor García Mas-Puerto de Santa María	0,26	0,44	0,46			1,16
322	Barraca-Columbretes	0,6				0,88	1,48
323	Fontcalent-Lebon			0,22			0,22
324	Poeta García Lorca-Olta			3,86	3		6,86
325	Mestre Rodrigo-General Avilés		4,7	4,66	4,7	4,74	18,8
326	Hellín-Pere de Luna	2,82		2,72			5,54
327	Pintor Pasqual Capuz-Fontanars		1,98		0,92		2,9
328	Enginyer Manuel Maese-Cristóbal Llorens		3	6,05	6,95	4,8	20,8
329	Grup de Peixcadors del Perellonet	0,4				0,34	0,74
330	Vicent Sancho Tello-Xile	6,35				5,1	11,45
336	Serra Martés-Miguel Servet		2,82		2,8		5,62
338	Embarcador-Historiador Beti			0,78			0,78
339	Blanqueries				0,9	1,8	2,7
340	Francesc Climent-IL'Uruguai	2,78	2,88			2,96	8,62
341	Carters-Litógraf Pasqual i Abad					2,64	2,64
342	Avinguda de Valladolid-Enginyer Vicent Pichó	2,64	2,54			2,74	7,92
343	Pianista Martfnez Carrasco-Eslida	0,48					0,48
344	Polo y Peyrolón-Ciutat de Mula	1,86	0,94	0,88	0,96		4,64
346	Riu Tajo-Cavite					0,26	0,26
347	Pare Lluís Navarro-Remunta	0,14	0,16	0,18	0,12	0,28	0,88
348	Cadis-Mossén Femenia-Puerto Rico		4,44		4,6		9,04
349	Sants Just i Pastor-Serradora	3,58					3,58
351	Doctor Alvaro López-Sant Joan de Déu					1,98	1,98
352	Poeta Emili Baró-Enric Ginesta	2,66	2			1,88	6,54
353	Alcásser-látova			2,64	2,92	3,88	9,44
354	Marqués de Lozoya - Poeta Cervera i Grifol						0
356	Evarist Bas-Cullera			0,12			0,12
358	Andreu Piles Ivars-Salvador Tuset	5,7	5,5	5,5	5,5	5,5	27,7
359	Enginyer Josep Sirera-Pius IX	1,76	1,82	1,62	1,68		6,88
360	Rubén Darío-Fra Lluís Colomer			2,76	1,92		4,68
361	Ciutat de Córdova-Vicent Tomas Martí						0
366	Santiago Rusiñol-Comte de Lumiares	3,7	3,74	5,2	5	5,9	23,54
367	Puebla de Valverde-II República Espanyola	0,74	0,76				1,5
368	Hort de Sant Valer-La Plata				0,16		0,16
369	Poetes Anonims-Real de Gandia			0,06		0,3	0,36
370	Llorers-Arquitecte Lucini		0,6		0,44		1,04
371	Josep Maria Bayarri-Los Isidros	0,64		0,9			1,54
373	Antiga Senda de Senent-Albereda	0,2					0,2
374	Pere Cabanes-Joan XXIII	1,94	1,74	1,68		0,94	6,3
375	Albereda-França	4,64	4,58	4,8	4,98	5	24
377	Av.de Franca-Alfred Toran i Olmos			4,62		4,6	9,22
379	La vall d'Albaida-La Canal de Navarrés	0,7					0,7
380	Pintor Maella-Frarn a-Menorca	4,44			3,72	3,84	12
383	L'Horta Sud - La Costera		0,22		0,36	0,42	1
384	Santa Genoveva Torres-Arquitecte Tolsa	11,5	11	11,5	13	13,5	60,5

385	Vicent Castell Maíques, pl.						0
386	Menorca-Lluís Bolinches				0,22		0,22
387	Jesús Morante Borrás-Caminot (La Punta)						0
388	Manuel Meliá i Fuster-Carles Cortina				0,82	0,94	1,76
389	Manuel Melia i Fuster-Marfa Fernanda D'Ocón						0
391	Montesa - Dr. Marañón						0
392	Bias Gámez - Ángel Villena	1,8	1,9	2,92	1,76	0,92	9,3
394	Dr. García Brustenga - Vicente Barrera Cambra						0
395	Enginyer Manuel Soto - Franca						0
396	Suïssa-L'Alauerfa del Favero						0
397	Gonzalo Tejero Lanqarita - Vicente Chuliá						0

Taula 16: Sumari del model de l'ACM de les Falles de València

Model Summary			
Dimension	Cronbach's Alpha	Variance Accounted For	
		Total (Eigenvalue)	Inertia
1	,635	2,250	,281
2	,505	1,791	,224
Total		4,041	,505
Mean	,577[a]	2,021	,253
a. Mean Cronbach's Alpha is based on the mean Eigenvalue.			

Gràfic 127: Mesures discriminants ACM Falles de València

Taula 17: Comparació de mitges dels clústers jeràrquics de les Falles de València

Ward Method	Voto derecha 5 grupos (de menos a más)	Renda mediana 5 grupos	Antigüedad Falla 5 grupos (1 más nueva a 5 más antigua)	Mediana presupuestos 5 grupos	Distancia FA 5 grupos	Premios capital social	Premios Fallas Experimentales	Premios fallas recodificado en 5 grupos (de menos a más)	Fallera Mayor binari (si o no)	Distrito Falla	Categoría Falla 2024
1	3,70	3,4545	3,98	3,44	2,36	1,1563	1,38	4,11	1,5303	8,2500	13,3548
2	2,83	2,3933	1,83	2,51	3,52	1,0465	1,01	1,89	1,0000	10,1429	15,6829

3	2,89	2,7273	3,13	3,14	2,93	1,1381	1,10	3,29	1,0214	9,5222	14,0710
4	3,00	3,4000	3,40	2,40	2,60	1,7895	6,05	1,85	1,1000	7,6667	17,3333
Total	3,03	2,8149	2,97	3,00	2,95	1,1543	1,40	3,00	1,1133	9,3410	14,5136